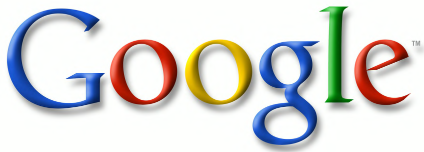
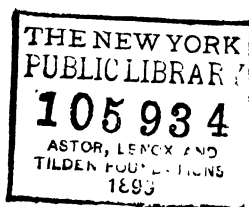

n. 2

SAMLADE SKRIFTER

AF

C. A. WETTERBERGH.

[ONKEL ADAM.]

SJUNDE DELEN.

ÖREBRO,
ABR. BOHLIN, 1871.

HAT OCH KÄRLEK.

EPISODER UR EN SLÄGTHISTORIA

AF

ONKEL ADAM.

ÖREBRO,
ABR. BOHLIN, 1871.

SIGURDSNÄS.

De unge och de gamle.

Sjön ligger frusen under de gamla murarne af Sigurdsnäs, i skygd af svartgrå och blåhvita skogar, som skimra nära och fjerran kring de djupt inskurna stränderna; här och der ser man snöfläckar titta fram mellan skogarne, liksom hvita sjöfoglar, som ligga i sina bon på de svarta klippstränderna af ett polarhaf. Men här vid stranden, bland bladlösa träd och öfversnöade häckar, som i långa snörräta rader liksom tyckas vara uppställda till vaktgöring, ligger en vidlyftig byggnad med ett torn på långsidan, en sådan boning som den svenska adeln under sin mäktigaste tid, då den hvarken behöfde strida med kronan eller folket, byggde åt sig och sina arfvingar. En sten, öfver porten, som, utom en lång latinsk inskription, bar årtalet 1653, berättade året då slottet byggdes eller åtminstone då det fullbordades. Sjelfva byggnaden af tegel och med sitt svartglaserade tak, sina långa fönsterrader och sin höga trappa, bar denna pregel af dysterhet och majestät, som karakteriserar alla byggnader från denna tid — ett skifte då Sveriges adel, ehuru på höjden af sin makt, likväl anade sitt fall, emedan den mera än förr berodde af konungagunst och derföre antog i allt hvad den gjorde utseendet af en åldrande jätte, som oaktadt sin storhet blott väntade på att någon skulle veta hans namn, — då måste han falla till stoft.

Längre bort, i skogen bakom parken, såg man några ruiner efter en mur och ett nedrasadt torn — detta var lemningarne efter gamla Sigurdsnäs, en borg, der mången strid blifvit utkämpad, der under af tapperhet och försakelse visat sig och tusende glada sånger öfverröstat de sårades och döendes qvidan; men glömskan har fläktat på dessa minnen, liksom tiden på murarne, och de hafva fallit: ingen vet hvem som bebott det öde slottet,

och de kalla stenarne tala lika litet om hvad menniskorna tänkt och gjort, som om då de sjelfva i skapelsens morgon sprängdes från bergens sidor och förde af mäktiga hafsströmmar gjorde sin långa resa öfver länder och väldigheter, som då ej funnos till ofvan jord.

På den höga trappan, öfver hvilken en vidlyftig baldakin af sten hvälfde sig, buren af karyatider, som tycktes förvrida anletsdragen af smärta och möda, stodo en sådan vinterdag, i början af detta århundrade, tvenne personer klädde i lätta vinterdrägter.

Den ena var en ung flicka, kanske omkring femton år gammal, hvars sköna, friska, af den kalla sjöluften blomstrande ansigte omgafs af en fin snöhvit kant af svandun, som prydde den lilla vintermössan. Hon var klädd i en nätt pelsfodrad rock med bälte omkring det smärta lifvet.

Den andre var en yngling af omkring aderton års ålder. Också hans färg var frisk och hans utseende förrådde helsa och lefnadslust, der han, klädd i en polsk vintermössa och en tätt åtsittande lifpels, småleende trädde utför de branta trappstegen och bjöd flickan handen för att hjelpa henne ner; ty trapporna voro hala och dessutom genom nötning sluttande.

«Men», yttrade ynglingen och betraktade den unga flickan, «låt mig se på dig . . . Vet du, Sigrid, den der mössan klär dig mycket väl; svandunet ser så mjukt och varmt ut; med ett ord, den der drägten klär dig förträffligt. Vore du ej . . .»

«Kära Georg, prata nu inte, utan låt oss gå! Först så skulle vi stå en qvart på trappan, så att jag skulle riktigt få lära mig hvad du vet om den der gamla borgen i skogen . . .»

«Och jag vet ingenting», inföll ynglingen skrattande.

«Ungefär någonting ditåt», smålog flickan. «Se så, nu står jag ändtligen på fast mark och har kommit ur det der dufslaget deruppe, som du tyckte passa så förträffligt till katheder. Det var en verkligen högst romantisk historia om den der gamla borgen; låt mig se: en borgfröken, en riddare, en gammal munk, ett kloster, dok, klockringning och begrafning, — hertig Magnus och hertig Erik. — Var det inte så, Georg?»

«Du är elak i dag, Sigrid, du plägar alltid eljest vara så godlynt af dig», yttrade ynglingen midt emellan allvar ooh skämt.

«Ack ja, käre Georg, jag är likadan nu; men ser du, att hålla föreläsningar för en flicka i tjugu graders köld — ja verk-

ligen, min herre, tjugu grader sade gamle Gerhard, som sett efter; — att hålla föreläsningar öfver, gud vet hvad, till dess man blir riktigt frostbiten, är något ovanligt, eller hur, min käre Georg? Du hade bjudit mig på helt annat. Men förlåt mig nu, blif ej ledsen, Georg, vi skola glömma allt der ute på isen, allt, allt», tillade hon och kastade en hastig blick på slottet, som dystert och ängsligt tycktes blicka ut öfver sjön.

Der nere på isen var en så kallad slängkälke inrättad; en stadig påle var nedslagen igenom isen och stod mot bottnen, och på en axel gick en lång stång, vid hvilken en liten vacker kälke var fästad.

Georg spände på sig skridskorna och gjorde några svängar på isen, för att försöka om de sutto fast, och sedan fattade han åter Sigrids mjuka varma hand och ledde henne försigtigt till den lilla kälken, som, öfverbredd med björnhud, såg både beqväm och varm ut. Den unga flickan satte sig uti, blef väl ombonad i björnhuden, fick några påminnelser att hålla sig fast, och nu begynte svängen, först långsamt, men snart i allt häftigare och häftigare fart.

«Jag blir verkligen yr, Georg», yttrade flickan när svängkälken stadnade; «men det förefaller mig alldeles som om jag flöge. Jag tycker att en brefdufva, som i hvinande fart stryker fram öfver länder och haf, skall så der se skogar, berg, dalar, sjöar och slott flyga undan i ett nu; det vore roligt att komma så högt och se allting så der i fogelperspektif.»

Leken fortsattes med små uppehåll; de unge tycktes hafva föresatt sig att ha riktigt roligt en stund och dröjde länge ute. Uret på det gamla tornet pekade med sin guldpil på V, och solen sänkte sig mot horisonten. Himlen antog denna oefterhärmliga vinterfärg, som ännu aldrig någon konstnär förmått återgifva, dessa hvitgrå skyar, som skifta mellan alla färger, och dessa blå, brandgula och sjögröna nyanser, som göra en nordisk vinterafton så oförklarligt lockande och skön — just dessa ögonblick, innan solen gömmer sig och innan stjernhvalfvet slår sina portar opp och låter oss se julljusen, som brinna deroppe. Skuggorna sänkte sig allt mera öfver sjön, skogarne mörknade, de ljusblå aflägsna blefvo mörkblå och dunkla, de svarta skuggorna skymdes af en

gles snödimma, som långsamt utbredde sig öfver isfältet, och i slottet deroppe såg man redan ett och annat ljus irra genom rummen.

«Vi måste hem igen», yttrade Sigrid med en lätt suck.

«Åh nej, icke ännu», sade Georg; «jag tar ansvaret på mig», och i samma ögonblick började han en ny sväng, och som den var den sista för qvällen, fortsattes den länge. När ändtligen den slutade, voro skuggorna redan så tjocka, att de unge först då märkte, att ett par personer befunno sig tätt vid ringen och betraktade dem.

Det var en lång karl som satt nedlutad på ett slags åktyg, som i dunklet nästan såg ut som en spinnrock, och bredvid honom hade en gammal gumma och en halfvuxen flicka lägrat sig på isen. När svängkälken stadnat, reste sig den långe mannen och aftog sin söndriga hatt.

«Godafton, mitt nådiga herrskap», yttrade han mellan tänderna och bugade sig ödmjukt, och nu såg man att hans svarta krusiga hår fladdrade för vinden med sina otamda lockar. — «Jag är en fattig skärslipare och frågar ödmjukast, om ej nådiga herrskapet skulle ha någonting slipadt, knifvar, saxar, hvad som helst, ty jag har en riktig persisk slipsten och drar rakknifvar, så att de taga af håret.»

«Nej, nej tack!» yttrade ynglingen kort, ty han såg att Sigrid blifvit förskräckt för den oförmodade uppenbarelsen, «nej tack.»

«Men kanske tant?» sade flickan frågande.

«Åh nej, Sigrid, åh nej; jag slipar alltid sjelf farmors lilla sax; det behöfs icke.»

Skärsliparen smålog dock, liksom det berott på honom att bestämma saken, och sade: «Känner jag den nådiga friherrinnan rätt, så låter hon nog Ossman få en liten förtjenst. Nå, Selina», afbröt han sig sjelf och tog sin flicka vid armen, «blif du qvar hos farmor och ställ dig inte att begapa det nådiga herrskapet, som nog för Guds och Frälsarens skull skaffar oss fattigt folk tak öfver hufvudet och mat.»

Han behöfde verkligen att tillrättavisa sin flicka, ty denna hade trängt sig ända in till Sigrid och betraktade i skymningen med sina mörka genomträngande ögon den blonda flickan, som tycktes vara af ett helt annat slägte, från ett helt annat himmelsstreck, än hon sjelf.

«Hvilka ären J då?» frågade ynglingen. «Skärslipare?»

«Ja, nådige herre.»

«Hvarifrån?»

«Jo, jag är skattskrifven i B-stad, men måste vandra kring landet på min lilla konst.»

«Har ni pass?»

«Ja bevars! Högvälborna landshöfdingeembetet i M. har utfärdat det, och sedan är det påtecknadt på hvarje kansli, och sist i H. Vi kommo ur kosan, för si farmor blef sjuk, och så lopp tiden ut.»

«Jaså, är det farmor?»

«Ja, nådige herre. Jag heter Ossman, och min dotter här Selina, och gamla farmor heter Hack i sig sjelf.»

«Ni är ju Ziguenare, eller huru?» frågade Georg.

«Jo visst så är jag af den slägten, men vi äro ordentligt skattskrifvet folk, och riktiga kristne äro vi, fastän Selina der icke ännu läst fram sig. Få vi husrum?»

«Åh ja, jag skall säga till», yttrade ynglingen och fattade Sigrids hand. «Du darrar, fryser du?» frågade han sakta, då han ledde henne öfver isen och skärsliparfamiljen likt skuggor skred efter dem till slottet.

«Nej, nej, Georg; men det var något så hemskt med dessa Ziguenare, och flickans svarta ögon glindrade så lömskt och så glödande, då hon betraktade mig. Jag tycker att ett lam skall ungefär ha samma känslor som jag, då det bakom ett galler betraktas af en kungstiger.»

«Du är ett barn», smålog Georg; «man bör ej frukta det stackars folket, som äro flyktingar, Gud vet hvarifrån, som aldrig vänja sig vid oss, vår natur och vårt lefnadssätt. Gå dit bort till lilla flygeln», ropade han åt de efterföljande, «jag skall skaffa er nattläger och mat. Se så, Sigrid, var ej rädd längre, det var ett äfventyr, fastän litet, en liten uppenbarelse om att det finnes andra menniskor än på Sigurdsnäs.»

De stodo åter på den höga trappan, kastade ännu en blick öfver den sofvande sjön och på stjernorna, som tändes den ena efter den andra.

I den vidlyftiga förstugan brann en enda lampa, som med sitt flämtande sken skulle vägleda vandraren oppför den branta

spiraltrappan och derföre hade sin plats inuti spiralen, hvarigenom stora breda skuggor likt en jätteorm slingrade sig genom alla våningarne, från det svarta djupet opp till det lika dunkla hvalfvet.

«Nämn ej något för farmor», sade Georg, «jag nämner icke något . . . kom ihåg det, Sigrid.»

Flickan lofvade tystnad, men anmärkte att Georg måste följa henne in, för att, enligt sitt löfte, taga på sig bannorna.

«Ja visst; förlåt, Sigrid, jag höll på att glömma att jag måste lida för min tro. Kom! Nåh, låt mig lösa af bahytten . . . den klär dig verkligen, du är rätt söt i den der drägten», yttrade han, utan att tänka på att han sagt detsamma en gång förut.

Der oppe på andra bottnen, der den gamla friherrinnan bodde, bevakades flygeldörrarne af gamle Gerhard, en herretjenare med grå hår och som från morgon till afton gick klädd i sitt urblekta, pråliga livré med strumpor och skor och stora spännen vid knäna eller slutet af hans rådjursgråa underkläder, som der möttes af ett par svarta damasker med silfverknappar.

«Unga herr baron har varit länge ute, och nådig fröken också», yttrade den gamle förtroligt, men likväl ödmjukt, i det han tryckte och läste opp det gammalmodiga klafflåset, som stängde dörren, ty ett sådant lås kan ej fås att lyda utan med begge händerna gemensamt, en på klinkan och en om vredet.

«Ja, Gerhard. Hvad säger farmor?» frågade ynglingen.

«Åh, just ingenting; men hon befallde mig att här i salsfönstret ställa mig på utkik, för att ha reda på det unga herrskapet. Hä hä — jag har också stått här troget och sett på isen och er, så att jag nu är nära snöblind.»

Rummet dit de nu inträdde var en stor försal i gammal stil, målad i olja med jagtstycken och underliga foglar i de mörka träden, här och der afdelade af en sorts plan, på hvilken en niche var målad, och i nichen hängde ett porträtt af någon herre eller något fruntimmer i familjen, de förre dels i harnesk, dels i alongeperuk och styf frack med stora uppslag och dykränger, de sednare i slöjor eller i snörlif med antingen ett radband eller en blomma i handen. Alla hade detta småmysande utseende, som gör gamla familjetaflor så hemska, så stela och tvungna, så dödt glädtiga, att de liksom spöka för inbillningen. Detta rum upplystes nu af den sprakande kaminelden, hvars fladdrande lågor, genom det

obestämda i de dagrar de lemnade, gjorde att väggfigurerna, som med bjerta färger stucko fram från den mörka grunden, nästan tycktes lefvande.

Sedan de begge unge, ledsagade af den gamle trotjenaren, genomvandrat ännu ett par rum i ungefär samma stil som det första, skyndade han förut, för att anmäla dem. De fingo straxt det vänliga svaret, att de kunde komma in.

Långt fram i det stora af en alabasterlampa i taket och tvenne vaxljus på bordet upplysta rummet satt i en sorts ländstol den åldriga herrskarinnan i dessa rum, i hela våningen, fastän hon aldrig begagnade mera än dessa. Den gamla damen var svartklädd och prydd i denna gammaldags stela prakt, hvaraf man sett några prof på porträtterna i de andra rummen. Hon hade framför sig på bordet några brefpackor, som hon nu hastigt lade tillsammans och sorgfälligt nedläste i de gamla messingsbeslagna lådorna i bordet. Ynglingen och flickan hade stadnat vid dörren, ty farmor var för dem ett af dessa höga mystiska väsenden, som de ej vågade nalkas utan tillåtelse.

«Jaså, det ären J», yttrade den gamla friherrinnan och lade de guldbeslagna glasögonen bredvid sig, «välkomna, barn, stigen fram och sätten er.»

Sigrid ville börja en ursäkt, men orden ville ej fram, utan hon stötte Georg i sidan för att få honom att tala, ty de märkte begge att ett moln af missnöje, oaktadt den vänliga helsningen, hvilade på den gamlas anlete.

Georg förstod vinken och började: «Farmor förlåter väl mig, att jag tvingade Sigrid att åka på svängkälken något längre än hon fått lof?»

Den gamla såg opp, lät blicken stel halka öfver Sigrid, men antog genast, då den träffade Georg, ett gladare och vänligare uttryck.

«Det är ädelt af dig, Georg, att påtaga dig Sigrids fel. För din skull må hon få min förlåtelse.»

«Älskade tant, förlåt», hviskade Sigrid och böjde sig ner öfver gummans hand, som hon kysste.

«Vi tala ej mer om den saken, barn», återtog gumman utan att se på flickan; «vi tala ej om det mera. Nå, Georg, hur går

det för dig, är du lycklig på jagten? Jagt var min salig mans passion, det ligger i slägten.»

«Temligen, farmor. I förrgår sköt jag en hare, jag har ämnat steken just åt farmor.»

«Din far har redan talat derom för en stund sedan. Tack, Georg, att du tänker på din farmor. Jag vet också att när du en gång får fideikommisset, kommer intet att rubbas i mina rum, allt sker efter min yttersta vilja. Är det icke så?»

«Jo, farmor.»

«Din far har lofvat detsamma, om han öfverlefver mig.»

«Farmor får ej tala om sin död så», yttrade Georg. «Gud låte farmor få lefva!»

Den gamla smålog. «Lefva? Hvad kallar du lefva, min gosse? Är det att sitta i några rum och se hur snö faller om vintern, att sjön blir blank och höra hur vinden tjuter i skorstenarne, och se huru det blir grönt om sommaren och höra hur en svala qvittrar vid takfoten?»

«Nej! Men, farmor, ni är oss alla så kär.»

«Det tror jag äfven jag skulle blifva sedan, Georg! Men godnatt med dig, min gosse», tillade hon och sträckte ut handen till kyssning.

Ynglingen var afskedad. Sigrid vågade icke säga ett ord eller gifva honom en afskedsnickning, ty farmor hade ej tillåtit det.

«Tag afsked af din frände», sade ändtligen gumman, och Sigrid steg opp som en marionett så stel och tvungen och räckte sin hand åt Georg.

«Godnatt, Georg!» Detta var formlen.

«Jag tror knappt att friherrinnan var nådig i afton», yttrade gamle Gerhard hviskande till unga baron, då han gick genom de yttre rummen.

«Nej, visst inte», blef svaret. «Eljest plägar farmor ha så mycket att berätta från fordna dagar, men i afton talade hon blott om . . .»

«Sin död?» inföll Gerhard frågande och nickande med det glest gråhåriga hufvudet.

«Ja, riktigt.»

«Ja, det är så friherrinnans sed. Hm, om jag spiller chokladet eller någon annan tråkighet händer, så säger hon alltid: när jag

är död, käre Gerhard, så slipper du att trötta din gamla kropp, då får du pension och kan lefva i ro dina återstående dagar. Hm, så har nådig friherrinnan gjort mig ledsen många gånger. Skall jag lysa i trapporna?»

«Nej, tack. Godnatt, Gerhard.»

«Godnatt, lilla goda baron», ropade den gamle och gick åter in med ljuset.

«Den unge herrn», började han, sakta talande vid sig sjelf, «helsar allt på något oftare nu än förr hos farmor; jag är rädd att farmor märker det och just inte är för saken. Hm hm, fröken Sigrids far — herr far — jo jo, det var mer än kuriöst att lilla fröken fick komma hit.»

En klocka ringde.

«Straxt!» svarade gubben högt och skyndade in till sin gamla herrskarinna.

Den gamla damen hade någonting på engång stolt och mildt i sin uppsyn; der låg en blandning af karaktersfasthet parad med godhet och hängifvenhet i hennes mörkblå, ännu klara och talande ögon; der sväfvade på pannan något, som ofta påminde om att det varit tider då olyckan hvilade tungt på hennes hufvud, och i sjelfva småleendet röjde man ett drag af smärta, som väl försvunnit, men som ännu återljudade i själen. Detta besynnerliga småleende kom alltid fram, då hon talade med den unga flickan vi förut sett så glad svänga omkring på isen, och det tycktes som friherrinnans minespel, mera än hennes ord, på ett oförklarligt sätt nedtryckte den glada själen och liksom slöt den i bojor.

Det tycktes som om den gamla undvek att tala med sin fosterdotter, och gjorde hon det, skedde det liksom med en viss spänning i de fina dragen i hennes ännu på ålderdomen sköna ansigte och med ett uttryck af medömkan, som aldrig förfelade att hos den unga flickan frampressa en lätt suck. Sigrid å sin sida röjde en omisskännlig fruktan att tala med sin stolta och af alla så vördade tant, och sålunda sutto de vanligen begge djupt försänkta i sina egna tysta betraktelser.

Den enda, som utom baronen infann sig hos den gamla och som utgjorde hennes käraste sällskap, var en gammal frans

mamsell, Virginie du Pjorry, som alltsedan baronessan blef enka hade vistats i hennes hus och utgjort hennes enda förtrogna, då man undantar gamle Gerhard, som var sin matmor kär på samma sätt som man älskar ett gammalt ur, hvars pendelknäpp man hört från barndomen. Hon talade väl sällan med honom annat än genom befallningar, men den redlige tjenaren, hans utnötta livré, hans ärliga, trofasta ögon voro dock ingredienser i den stilla tillbakadragenhet, i hvilken hon lefde.

Emedlertid hade Georg inträdt i nedra våningen i sin fars rum. Denne hade några främmande den aftonen, och detta var vanligen händelsen. Baron sjelf var en man af närmare femtio års ålder, en något fetlagd och starkt byggd man, med öppna glada anletsdrag och någonting som man kunde kalla *vanligt* i hela sitt utseende, utom pannan, som hade denna sköna hvälfning, som, enligt hvad frenologerna påstå, utmärker förståndsklarhet, och som bestämmer ansigtsvinkelns storlek. Han satt beqvämt tillbakalutad i sin länstol och rökade ur ett piphufvud, som var konstigt utskuret i trä. Tobaksröken formerade lätta moln kring honom och hans främmande, kapten Ulriksson på Björka och löjtnant Möllendorf på Hållstorp, ett par af ortens dugligaste jordbrukare — icke derföre att de med stora tillgångar verkställt stora ting, ty i detta fall öfverglänstes de ofantligt af kommersrådet Jæger på Arvidsboda, utan derigenom att de med små tillgångar och ett klokt beräknande af klimat, läge och natur småningom uppdrifvit sina egendomars värde.

De gode herrarne sutto nu som bäst i en diskurs öfver nödvändigheten af dikning och afbröto den blott några ögonblick, för att helsa på Georg, som tog plats i deras ring.

«Du har varit oppe hos farmor», sade baronen och slog en rök ur pipan; «huru gick det med försvaret för lilla Sigrid?»

«Bra, min far; jag hoppas att farmor ej tog saken illa.»

«Men, min gosse, gör ej om det der; jag vill att farmor ej skall få någon orsak till ledsnad, och lydnad hos barnen är det första hon har att fordra — hon är vår mor, vårt allt, kom ihåg det, Georg.»

«Men, min far», yttrade ynglingen ursäktande, «jag tänkte, att . . .»

Baronen smålog skälmaktigt. «Hör på, gode herrar, i vår tid går det an att pojkar börja tänka olika med oss. Nå väl, jag för min del vill ej hindra dig i hvad mig angår, öfver mina råd må du gerna tänka och sedan handla efter din bästa öfvertygelse; men, ser du, farmor är ej vand vid en sådan frihet; i hennes tid var lydnaden allt, och ser du, vi skola laga så, att farmor icke saknar något som hon ansåg för sin lycka — förstår du?»

«Ja, min far», sade ynglingen, som ej blef förlägen för denna tillrättavisning i de främmandes närvaro, ty de voro hvardagsgäster och goda grannar, och hade många gånger förut sett unga herrn i dylika små brottmål.

Kapten Ulriksson skrattade godt och tillade: «Jo jo, Georg, du får min själ din lilla moralkaka påbredd med sirap, ha ha ha. Men farmor skall du lyda. Den som icke lyder far och mor, får lyda trumman, ha ha ha.»

«Onkel har då troligen ej varit lydig», yttrade Georg, hvars glada lynne gjorde honom frispråkig.

«Jaså, menar du det, Georg? Ser man på pojken bara! Hör på, min kära baron på Sigsnäs (en förkortning af Sigurdsnäs), du skall lära din pojke vördnad för onkel Ulriksson så väl som för farmor, ha ha ha.»

«Den får du sjelf lära honom, kära du», yttrade baronen; «men du är gu'nås en sådan gammal spektakelmakare, att man icke just kan ha vördnad för dig, din gamle pojke, fastän man håller af dig.»

«Ja, det kan ej nekas», inföll löjtnant Möllendorff, en gammal torr och mager gubbe med rätt uppstruket, styft, grått hår, liksom för att ännu med några tum förlänga det redan utan detta tillägg betydligt långa ansigtet, «det kan ej nekas att bror Ulriksson är som en pojke, oaktadt sina sextio år på nacken.»

«Jo jo, ser man på. Nu får jag *mina* kakor, Georg», skrattade kaptenen. «Jo, det har sin riktighet, jag är en pojke och blir en pojke så länge jag lefver. Och hvad är det värdt att gråta, när man *kan* skratta och får skratta?»

«Nej, visserligen icke», yttrade löjtnanten med en mine, som skulle betyda löje, men som hade någonting högst stelt med sig, liksom detta kunde blifvit tillvägabragt af någon sorts maschineri

i det höga hufvudet. «Men», fortsatte löjtnanten, «angående de der dikena, så har jag alltid gjort dem betäckta och utaf sten, fastän bror Ulriksson der alltid lägger dem med trä.»

«Ja, af goda skäl», svarade denne; «ty om det blott är beständigt surt der träet ligger, så ruttnar det inte; det kan bli agat, bror Möllendorff — förbanna mig, veritabel agat, liksom trästockarne i Donaubron, som jag läst om i ett dagblad. Det vore ju icke så dumt, om man kunde testamentera sina efterkommande sådana stendiken.»

«Ja ja, raljeri à part, men du har likväl många gånger fått lägga om dina diken, och de voro då, efter hvad folket sade, hin också, och inte agat. Jag håller mig till barons lära här, att stendiken äro de bästa. Lägger man dit sten, så vet man hvad man har; förstås att det skall vara bygdt med öga, så att vattnet kommer sin väg och skär sig sjelf rum.»

Herrarne fortsatte sin diskurs och Georg satt endast som en stum åhörare, tänkande troligtvis allraminst på stentrummor och bergsyra, då kaptenen gjorde ett slag i rummet och oförmärkt gaf ynglingen en vink och ett tecken att tiga. Vid det andra slaget sade han sakta: «Hör på, Georg, kan du skaffa dig litet nål och tråd?»

«Ja, af hushållerskan.»

«Nå, så gå ut och sy ett snörp igenom Möllendorffs pelsärm, bara ett litet, förstås, så att han får trångt.»

«Nej, onkel, det vågar jag ej göra, men tråd skall jag skaffa.»

Åter ett slag på golfvet och några ord till samtalet innan kaptenen återvände till Georg.

«Du är en kruka, pojke! Nå, så skaffa nål och tråd, så syr jag väl sjelf — hm, hm. Nej, det är för rasande, vill Möllendorff lägga tegel — jo, det skulle passa bra för honom som har tegelbruk, men vi andra vi skulle köpa — tackar ödmjukast.»

Georg skaffade reqvisita om en liten stund, och kaptenen gick ut, som han sade, för att träffa sin dräng, men egentligen för att göra en fördämning i sin vän Möllendorffs ena pelsärm, något som händt någongång förut och som alltid aflupit till kaptenens synnerliga nöje, emedan brodern Möllendorff, oaktadt utsatt för oupphörliga puts, ändå aldrig kom ihåg dem, utan ansåg dem för

någonting vanligt, som ej var att tänka på. Kaptenens ögon lyste af barnslig fröjd då han åter inträdde.

«Factum est, factum est», hviskade han till Georg, «eller kanske facta est, factus est, f-n vet inte hvad det heter — du förstår.»

Några ögonblick derefter kom matbud och herrarne gingo in i salen, der ett rundt bord inbjöd det lilla sällskapet.

«God afton, lilla Regina», sade kaptenen och klappade husmamsellen och förstyret för baronens hushåll, mamsell Regina Dagsson, på skuldran.

«Mjukast, min lilla mamsell», yttrade löjtnanten och gjorde en knyck på det långa hufvudet; «vi göra så ofta besvär.»

Mamsell Regina var en af dessa arbetsamma, outtröttliga och vänliga varelser, som kallas husmamseller, ett gammalt magert exemplar, som troget tjenat på Sigurdsnäs alltsedan salig friherrinnans tid. Om det finnes någon som på en grafvård (om någonsin en sådan bestodes) borde få skaldens sköna ord: «Hur stort, hur skönt att göra godt och glömmas», så är det en sådan gammal trotjenarinna, som är så vänlig och så rar, och som, gömd i skafferiet och köket, gläder sig i samma mån, som gästernas aptit kommer dem att glömma den, som tillagat de herrliga såserna, och som bränt bort sin ungdom, sitt hopp, sin framtid, för att få dessa stekar möra, saftiga och ändå väl genomstekta. En sådan gumma var mamsell Regina, som småskrattande mottog de begge herrarnes helsning, men genast försvann liksom man gripit henne på bar gerning, och riktigt nog så var det; hon eftersåg nämligen bordet och att allt var i ordning, då hon öfverraskades af de begge vanliga gästerna. Emedlertid hade hon två hushåll utom allt folket, ty gamla friherrinnan skulle ha sitt, baronen sitt och folket sitt. Också var hela den stora spiselhällen oupphörligen full af pannor, grytor och kastruller, som genast efteråt, blanka som solen, sutto i prydlig ordning på sina hyllor, midt under de respektabla lederna af tenntalrikar, som spredo sitt månsken öfver det rymliga köket, der mamsell Regina gjorde skäl för namnet. Det kunde ej nekas att hon var förargad — eller hvad hon sjelf kallade «dedsen» — många gånger om dagen; men dessa förmörkade stunder, som härrörde af regeringsomsorger och som alla träffade

hennes hofstat derute i köket, störde dock aldrig harmonien vidare, än att allt var glömdt när felet blifvit rättadt.

«Mamsell Regina är en riktig klenod för bror», yttrade löjtnanten, under det han lade en väldig portion framför sig; «hon sköter brors hushåll förträffligt; hm, min gumma får alltid af henne veta huru en hop konstiga rätter tillagas, hm, inte behöfvas de hemma, men . . .»

«Men det kan ändå vara roligt att veta», inföll kaptenen; «det är liksom det fins folk som roar sig med att läsa igenom bokkataloger perm från perm; det är precist som om man läste sjelfva böckerna, ha ha ha.»

«Hm, nej inte för det; men si för barnena, de kunna ha nytta deraf, säger hustru min, och deri kan hon ha rätt. Man kan inte veta hvart de ta vägen, kunna behöfva sjelfva förtjena sitt uppehälle.»

«Det behöfva alla», yttrade baronen; «olycklig den som litar på arf, på rikedomar, på hvad fädren samlat.»

«Nej, det är klart», yttrade Möllendorff, under det att kaptenen hviskade några roliga ord till Georg.

Efter måltiden kunde kaptenen omöjligen underlåta att titta ut i köket, der mamsell Regina likväl hindrande trädde honom till mötes.

«Kaptenen får inte komma hitut», yttrade hon vänligt skrattande, «kaptenen gör endast något spektakel härute. Nej, kapten, var så god och gå rätta vägen; nåh, så se på, att kaptenen skall gå genom köket.»

«Jo, ser hon, min lilla Regina», skrattade kaptenen, «Gud nåde mig för mor der hemma, om jag inte har tagit reda på allt här på Sigurdsnäs och framför allt köksaffärerna . . . God dag, Stina Kajsa, du mår som perla i gull i år», afbröt han samtalet, vändande sig till en piga. «Det är annat än då du tjenade hos fattig kapten på Björka, har minsann intet Sigurdsnäs att taga af och ingen liten snäll mamsell Regina, fast mor der hemma visst inte är så utan hushållsförstånd hon heller.»

«Åh Herre Gud, den som kan med så mycket som kaptenskan», yttrade mamsell Regina, smickrad och smickrande; «hon väfver i det stället; men med en så faslig hop folk som här, så blir det aldrig annat att göra än med den välsignade maten.»

«Åh prata, lilla Regina», sade kaptenen i sin ordning, «här väfs mycket mer än på Björka, det säger hustru min alltid.»

«Åh, det är ingenting att tala om», svarade Regina med händerna blygsamt korslagda.

«Nu skall du, Stina Kajsa, ge mig eld på pipan, och så går jag. I qväll skall jag, min själ, intet spektakel göra . . . tack, barn! Helsa på, Regina, hos oss.»

«Ja, den som hade tid.»

Kaptenen gick verkligen, utan att hafva kunnat göra något puts, hvilket eljest var hans vana, hvarföre han på intet sätt var välkommen i mamsell Reginas rike, — fastän hon aldrig ändå kunde blifva i högre grad förtörnad, än att hon sade: «Kapten på Björka är en bra elak menniska, som icke låter någon vara med fred.»

Baronen och hans andra främmande hade emedlertid gått in i baronens rum, der de tändt sina pipor.

«Hä hä hä», yttrade Möllendorff torrskrattande, «Ulriksson håller sig väl med kökspersonalen.»

«Åh ja, han är som barn i huset», blef baronens svar.

«Hä, hä, är en glad gosse, Ulriksson, men sköter det oaktadt sitt Björka öfvermåttan väl. Han hade, som bror såg, i höstas en skörd, så att jag ej någonsin haft maken på Hållstorp, fastän jag har bara fet lermergel och han bara rödsand till botten; men flit gör bonden rik, säger ordspråket, och Ulriksson är ingen man som skrattar bort sin dag der hemma.»

«Det är en duglig jordbrukare», yttrade baronen.

«Ja, oppe om morgnarne klockan fyra — ingen fråga — hela huset i rörelse. Jag måste bekänna att jag ofta inte hinner upp före sex, ty jag vill gerna ha min lilla kaffetår på sängen; men Ulriksson, han . . .»

Just nu inträdde mannen sjelf, och vännen Möllendorff slutade der han börjat med att säga: «Hä, hä, det är som ordspråket säger, när man talar om troll, så äro de alltid nära. Vi talade om din sädesskörd i höstas.»

«Ja, gudskelof, det slog väl ut; efter fem tunnor, tretton och en half kappes utsäde — råg nämligen, fick jag sjuttio tunnor strid råg.»

Så fortsatte herrarne sina ekonomiska samtal, ända till dess bud kom in att deras åkdon väntade.

Man kan knappt föreställa sig huru blygsamma dylika vinteråkdon den tiden ännu voro. En gul- eller grönmålad skrinda med fotsack och en hundsfott bakpå för drängen var den tiden en lyxartikel, och ett par tre bjellror på bogträna någonting som stötte på öfverflöd. Emedlertid hade begge herrarne dylika präktiga åkdon, och kapten Ulriksson hade till och med en hel halsring af bjellror, så att han hördes på en fjerdingsväg, då han kom farande, hvilket skedde som Jehu. «Jag kör som salig kung Gustaf», sade han alltid skrattande, «eller kanske kapten på Björka inte får det, kanske?» Den beskedlige Möllendorff sparade mera på hästen, klef af i hvarje uppförsbacke och körde gerna sjelf, långsamt och försigtigt och utan särdeles buller, med blott en enda liten pingla på selen. De begge hederlige landtjunkrarnes karakterer uttalade sig i dessa olika utrustningar.

När de nu i tamburen skulle ta på sig pelsarne, stötte kaptenen Georg i sidan, för att väcka hans uppmärksamhet på vännen Möllendorff; men der hände ingenting. Inom få ögonblick var pelsen på och det långa resskärpet viradt och knutet kring den långa löjtnanten, så att han i det närmaste liknade en luden larf. «Hm», mumlade kaptenen, «jag har sytt i ena kanten bara.» Men så var ej förhållandet, ty när han skulle draga på sig sin egen pels, befanns den tillsluten. Här var ej annat att göra än att säga: «Hm, jag har min själ narrat mig sjelf.»

«Hä hä hä!» skrattade vännen Möllendorff, «den som gräfver en grop för andra, faller sjelf i den. Hä hä hä, bror Ulriksson är alltid ute på spektakel, det var ämnadt åt mig. Bror skall veta», yttrade han, vändande sig till baronen, «att bror Ulriksson aldrig kan låta bli mina saker, utan alltid har något fuffens för sig; hä hä hä . . . häromdagen, när vi voro på auktionen efter gumman Ternström, så hade han fästat ihop mina galoscher, hä hä. Jag undrade jag hvad det kunde vara, att fötterna så precist följdes åt. Din gamle pojke», tillade han hotande, «nu fick synden sin lön — hä hä.»

Med dessa ord aflägsnade sig de begge herrarne, som tillika med baronen utgjorde ett triumvirat af possessionater på landet af den gamla goda sorten, ett slag af menniskor, som nu är nästan utgånget, utom i mera aflägsna provinser, der man i de undangömda socknarne återfinner en och annan qvarlefva från den

gamla tiden, då det fanns så kallade rolighetsministrar eller gubbar, som hela sitt lif igenom roade sig åt att göra små pojkstreck, ofta farliga nog, men välmenade och vanligen verkställda till allmän belåtenhet. Baronen var också, för att tala uppriktigt, en sådan landtjunkare, men hade dock så mycket bekänt sig till en annan tid, att han älskade läsning och skaffade sig böcker och de få tidningar, som den tiden utkommo. Han följde således mera med sin tid än sina värda grannar, som skulle ansett en bok i huset för något nära orimligt, och att läsa den för någonting löjligt och isynnerhet ett par gamla militärer ovärdigt.

I ett af de många små husen, som omgåfvo det så kallade slottet och som i motsats med detsamma, hvars flesta rum stodo öde, voro bebodde af många, fanns dock ett för tillfället ledigt rum, som man upplåtit åt ziguenarfolket. Gårdens tjenarepersonal, ända från de förnämste, som till exempel mamsell Regina Dagsson, ända ned till oxdrängen gamle Olle, hade en viss respekt, ett slags nationalhat mot dessa svarthåriga menniskor, som litet hvar kunde påminna sig såsom riktigt organiserade landstrykare. Sådane «tattarföljen» eller ziguenarhorder ströko fram och åter genom landet och tycktes, liksom alla nomadfolk, hvardera ega ett eget vidsträckt jagtområde, det vill i deras ställning säga område att tigga, stjäla eller hota sig fram, och man lät dem gå oantastade, om de ej begingo alltför grofva förbrytelser. Det var nämligen snarare en naturhändelse än ett lagbrott om vid ziguenarbandets besök en mängd småsaker försvunno, och för det onda sökte man aldrig lagarnes hämnd, om icke småsaken råkat att bestå i en häst eller bondens bästa rock; men äfven då hade man sina skäl att icke vara sträng, utan red efter och tog igen hästen eller rocken, hellre än att få tingssak med en af dessa horder, ty hämnden uteblef sällan; och dessutom så kunde deras gummor signa och trolla och «förgöra» boskapen och karlarne göra så mycket, att man alltid sköt bom på jagten och att man i sjön ej fick en enda «fena» på näten, liksom de kunde skaffa mask på kålen och skicka tusental af råttor i sädesboden. Dessa öfvernaturliga egenskaper fredade dem länge för alla förföljelser, och de lefde således midt i det bebodda landet alldeles som i en menniskotom öken.

Konglig majestät hade dock med allvar anbefallt, att de ej fingo strykå omkring, och vid straff ålagt dem bosättning. Stammen var således lifdömd; ty att tvinga en nomadhord till bosättning, är att utrota den, demoralisera och förstöra den både i lekamlig och andlig måtto. Det finnes sådane urfolk, som lika litet låta förena sig med de civiliserade, som det är möjligt att plantera en tall midt i ett blomsterland: han skulle förgås och med sitt barrfall döda all vegetation omkring sig. Nomadmenniskan är skapad för de vida landsträckorna, dit ej civilisationen trängt sig, liksom tallen är skapad att stå i de stilla skogarne, utan annan vård än naturens. Ziguenarne blefvo, i mån af deras böjande under lagarne, allt mera illa kända, afskydda och hatade, ty numera ströko de väl ej i skaror, men de få sällskaper, som vandrade, gjorde mera bekymmer än hela horden förut.

Man hade således inlåtit skärsliparslägten i ett eget rum, kastat på en väldig furbrasa i spiseln och lemnat dem åt sig sjelfva.

Gamla farmor, som hon kallades, hade fordom varit en af dessa sluga qvinnor, som kunnat spå och skaffa tillbaka stulet gods, hvilket ibland var så mycket lättare, som sällskapet sjelf innehade det, och för öfrigt hade hon förstått att både hota och smickra sig fram, så att den hord hon tillhört alltid hyst en synnerlig respekt för hennes förmåga. Nu deremot hade hon nedsjunkit till ett nära medvetslöst tillstånd och fördes med, emedan man ej hade någonstädes att låta henne vara och det dessutom bland dessa mörka varelser ej finnes något större brott, än att låta de gamle lida nöd eller ej hämnas de oförrätter de lidit. Som nu hela lagen, i deras ögon, var en enda kolossal oförrätt, så blef hatet mot lagarne och folket, som skipade och lydde dem, ett vigarf inom hela slägten, ty det fanns ej någon af de gamle, som ej kommit i en mängd kollisioner med vårt begrepp om rättvisa.

Nu vid den varma brasan hade den gamla somnat och hennes mörka ansigte uttryckte djuriskt lugn, paradt med ett qvarlemnadt spår af slughet och kraft.

Ziguenaren och hans dotter och mor sutto vid brasan; dess sken fladdrade mattare och mattare och glindrade mot de rimfrostade fönsterrutorna, på hvilkas yta isstjernor och rosor korsade hvarandra i de mest fantastiska skepnader.

«Farmor sofver ju», yttrade skärsliparen till sin dotter.

«Ja, min far, som en stock. Hon hör ej ett ord.»

«Nåh då, du minns, Selina, hvad jag har berättat dig förut och att jag måst lofva — jag begriper inte far min — jag måste svärja; men jag svor inte för dig, utan tänkte i mitt sinne: får jag barn en gång, så skola de göra det jag ej får göra.»

«Ja, min far.»

«Jag blef riktigt ledsen då du föddes, att du var en flicka; men du är rask och slug, du är ett riktigt romanibarn, en af våra; du kan smyga dig fram som en lo och träffa med hugget som en orm . . . . hm, det kan gå.»

«Ja, min far, det gör det nog», yttrade flickan, liksom stolt öfver det beröm hon fått.

«Hör på», sade skärsliparen sakta, «du skall skaffa dig tjenst hos gamla friherrinnan, gumman deroppe. Det skall vara en helig fru och stå mycket väl hos kungen — ha ha ha — vi äro också kungliga; farmor vet den historien. Nå väl, du ger dig i tjenst hos henne och blir der, blir qvar, förstår du, ställer dig in, förstår du, och passar på tillfälle när man minst anar det — jo jo, du kan nog, det ser jag på dina ögon. Du skall uppfylla *min* pligt, i mitt ställe; du skall betala min skuld, förstår du. Lägg din hand i min och svärj.»

«Ja, jag svär och lofvar det vid mina ögons ljus, mitt förstånds klarhet och vid den döde konungen i Mulipas dal», sade flickan stadigt och allvarsamt.

«Och vet, Selina, att om du bryter löftet, så . . . se hit!» han pekade på en knif i en slida; «jag krusar icke mycket med någon.»

Morgonen derpå stod ziguenaren med sin dotter sysselsatt vid slipverket på den rymliga gårdsplanen. En tät ring af menniskor hade samlat sig omkring dem, ty Selina sjöng en mängd folkvisor. Flickan, som man nu först betraktade vid dagsljuset, var omkring fjorton år gammal, mager och med mörk hy och korpsvart lockigt hår, men hennes anletsdrag voro reguliera med en grekisk profil och med ett par mörkbruna blixtrande ögon, som man ej kunde neka hvarken qvickhet eller behag. Men det som allramest fästade uppmärksamheten, var hennes sköna, silfverklara, böjliga röst och hennes lifliga mimik då hon sjöng. Det var någonting så ovanligt i hennes toner, att sjelfva mamsell

Regina, så brådtom hon än hade, ej kunde underlåta att med sin ministèr, kökspersonalen, uppträda på trappan, der hon i sin förtjusning flere gånger sade: «hon sjunger bra sött, den otäckan.» Demoiselle du Pjorry i sin våning stod lutad vid fönsterkarmen och föll i en mängd romantiska betraktelser öfver det arma folket, som, oaktadt sin brist på bildning, kunde sjunga så att det gick in i hjertat. Till och med gamla friherrinnan lyssnade dertill med välbehag, fastän hon alltid, då demoiselle Pjorry upprepade: «Hon är förtjusande, den lilla ziguenerskan», liksom mulnade för ett ögonblick, men hon antog genast åter sin vanliga ädla mine. Sigrid satt i sitt rum och vid sitt fönster; men sången verkade ej på henne så, att hon fann sig tvingad att göra betraktelser; den verkade mera direkt på hennes själ och behöfde ej bryta sig mot några barrikader af salongbildning innan den kom fram. Hon gret som ett barn, hvilket för första gången hör orgorna eller det majestätiska i en koralsång; men hon harmades likväl deröfver att hon ej kunde låta bli, ty ziguenarflickan ingaf henne ett slags fruktan — hon visste ej hvarföre.

Ändtligen var sången slut och flickan ställde sin kosa direkte till slottet, trängde sig förbi mamsell Regina och hela köksstaten och gick trappan upp till hennes nåd. Det dröjde en lång stund, innan gamle Gerhard kom in till demoiselle Pjorry med begäran att få tala vid henne.

«Hm, mamsell må tro den der lilla tatterskan vill tala vid gamla friherrinnan; hm, nu vet jag att hon ej tål tattare, och jag har också sagt: det är inte värdt, gå hon ut med sig, och sådant, men det hjelper intet. Hon påstår att hon *skall* tala vid gamla friherrinnan, fastän jag hundrade gånger sagt att hon *skall icke*.»

«Det var en näsvis unge», yttrade demoiselle Pjorry, «jag skall tala vid henne.»

Vi se att gamla friherrinnan hade en hofstat omkring sig som hindrade tillträdet, ej för kabalens skull, utan endast af välmening, för att bespara den gamla alla obehag.

«Mitt barn, du kan säga åt mig hvad du skulle säga åt friherrinnan», yttrade demoiselle Pjorry majestätiskt; «vill du ha penningar eller kläder? Jag skall fråga friherrinnan.»

Flickan smålog slugt. «Ja, begge delarne, men jag måste sjelf tala vid friherrinnan.»

«Det var besynnerligt; hvad vill du henne då?»

«Jag vill komma till henne och bli qvar.»

Gamle Gerhard skakade på hufvudet, något så oförskämdt hade han ej väntat.

«Blifva qvar?» upprepade demoiselle Pjorry; «nå, jag må säga, det var en vacker proposition, blifva qvar? Nej, min flicka, gå du till de dina, här kommer du ej att bli.»

Demoiselle Pjorry ville gå, men flickan fattade tag i hennes kläder och sade, med en blick som bjöd lydnad: «jag går icke förr än jag talat vid friherrinnan; om jag som en hund skall ligga på trappan i en hel månad, in skall jag, tala vid henne skall jag, och bli upptagen skall jag.»

«Jag tror hon är tokig», yttrade demoiselle Pjorry; «släpp mig, jag skall anmäla dig hos friherrinnan. Hon får göra i sin sak som hon vill. Men, barn», fortsatte hon mildare, «jag kan ej släppa in dig, friherrinnan skulle tycka illa vara.»

Flickans drag förmildrades alldeles som om de afspeglat demoiselle Pjorrys. «Ack, bästa fröken, släpp mig in», sade hon bedjande, «ni skall få se att friherrinnan säger ja, och att ni ganska mycket kommer att hålla af mig med tiden.» Demoiselle du Pjorry, som var en gammal god mamsell, kände denna inflytelse och efterkom flickans begäran utan att egentligen kunna göra sig reda för orsaken till sin eftergifvenhet.

«Låt mig blott sjelf komma in», bad flickan, «gamla friherrinnan skall ej neka att upptaga ett fattigt barn sådant som Selina.»

Detta stridde dock alltför mycket mot den etikett, som brukades i denna våning, och demoiselle du Pjorry gick således sjelf in för att anmäla den enträgna bedjerskan. Gamla friherrinnan hade tagit fram en liten bönbok, bunden i sammetsband med guldsnitt, och på ena permen ett gyllene, mycket utkrusadt L. U. under en kunglig krona. Demoiselle Pjorry hade, under de många år hon utgjort den gamlas sällskap, lärt sig att denna bok aldrig framtogs oftare, än då den åldriga tyckte sig behöfva tröst, då någon mörk tanke sväfvat för hennes själ. Hon hade väl aldrig sagt något som tydde ditåt, men det oaktadt hade den goda

mamsell Pjorry genom trägna observationer kommit till sitt resultat. Hon dröjde således med sitt ärende då hon såg den ominösa boken i den gamlas hand; men denna såg upp, och i de vackra ögonen låg någonting så obeskrifligt mildt och kärleksfullt, att mamsellen för första gången trodde sig hafva misstagit sig.

«Hvad är det, kära Virginie?» frågade hon, innan denna hunnit framföra sitt ärende.

«Den lilla ziguenarflickan . . .»

Friherrinnans ansigte förrådde samma hastigt öfvergående spänning som den, då ziguenarfamiljen först nämndes; men hon lugnade sig nästan i samma ögonblick, lade bönboken ifrån sig på marmorbordet och sade: «Jaså . . . hon har en skön röst, jag har hört den ända hit. Hafva de gått?»

«Nej, tvärtom, min friherrinna, flickan är här oppe och vill nödvändigt tala med er.»

«Med mig», upprepade den gamla och reste sig opp, gick några steg fram på mattan och stadnade åter. «Hvad vill hon mig?»

Mamsell Pjorry smålog. «Jo, just icke det minsta; hon vill att ni skall behålla henne i huset.»

«Ziguenarflickan?» frågade friherrinnan åter, men med bortvända blickar; «vill hon bli qvar här?»

«Ja, hon vill sjelf tala vid er; hon påstår att ni är så god, att ni ej kan neka henne.»

«Besynnerligt, besynnerligt», mumlade den gamla vid sig sjelf; «men», tillade hon högt, «låt henne komma, jag vill tala vid henne; låt henne komma.»

Mamsell Pjorry hade snart verkställt tillsägelsen och inom några ögonblick stod Selina inför den vördnadsbjudande damen.

«Lemna oss, Virginie», var det första den gamla yttrade. Mamsell Pjorry försvann.

«Du vill», började friherrinnan, som lutade sig mot bordet, liksom hon behöft stöd, «du vill tala vid mig.»

«Ja, nådig friherrinna», sade Selina och slog ned de skarpa ögonen, «jag vill bedja er att upptaga mig i ert hus . . . jag vill bli en bra menniska, och det blir man ej på landsvägarne.»

«Hos mig? Nej, barn, jag bor hos min son och kan ej öka mitt hushåll.»

«Jo, om ni vill, nådiga friherrinna, ni kan om ni vill. Kom ihåg att jag är ett fattigt barn, af en öfvergifven stam, som irrar omkring utan rast och ro . . .»

Friherrinnans ansigte mörknade, hon satte sig och blickade, vänd från flickan, utåt den spegelblanka sjön.

«. . . att vi fattige få lida, krossas och dö för de rikes skull, att ingen visar oss barmhertighet, utan alla, alla förkasta oss, derför att vi äro af ett annat folk; ingen skonar oss, ingen, ingen.»

Det låg något rörande i denna, den fattiga ziguenarflickans beskrifning, och friherrinnan lutade sig hårdare i handen.

«Fortfar, flicka», yttrade hon halfhögt; «ingen skonar er.»

«Nej, nådig friherrinna, man hånar våra plågor, ler åt vår skam, trampar ner vår lycka och glömmer, att mången af det mörka slägtet uppoffrat lif och lycka för andras skull.»

Friherrinnan svarade intet; men mellan de magra genomskinliga fingrarne framsipprade ett par tårar.

«Tag upp mig hos er, nådiga friherrinna», återtog flickan; «jag kan redan på förhand bevisa er, att jag skall blifva er tillgifven.»

Friherrinnan tryckte hastigt näsduken för ögonen och vände sig om. «Hvad var det? Kan du bevisa att du skall bli mig trogen?» inföll hon nästan häftigt.

«Ja, nådiga friherrinna», yttrade flickan och steg närmare; «se här.» Hon uppvecklade ett papper och öppnade en liten trädosa, så att den gamla såg dess innehåll.

«Af hvem?» var det det enda friherrinnan kunde säga, då hon med stela blickar betraktade den lilla dosans innehåll.

Flickan såg sig omkring i rummet, liksom hon fruktat att tala, och ändå gick hon längre i försigtighet, hon smålog sorgligt och hviskade ett par ord i den gamlas öra.

«Du?» ropade friherrinnan, uppfarande, «du? Är det sant?»

«Ja, friherrinna.»

Den gamla utsträckte armarne liksom för att omfamna barnet, men med en våldsam ansträngning sansade hon sig och lät armarne åter falla ned i sin förra ställning. Ändtligen hade hon lugnat sig och sade: «Du vill således bli qvar hos mig? Gerna? mycket gerna?»

«Ack ja!» ropade Selina, hänförd af ögonblickets högtidlighet.

«Ja, barn, du skall få stadna här. Var mig ett troget, ett godt barn, så välsignar dig Gud.»

«Ja, nådiga friherrinna», hviskade Selina och böjde ner det svartlockiga hufvudet, och ovilkorligt, liksom tvungen dertill, lade den gamla sina händer derpå och sade, med blicken mot höjden: «Herre, se i nåd till detta barn, som du lemnat i min vård, styrk mig och barnet, att vi må täckas inför ditt ansigte och få nåd och förlåtelse för alla våra skulder»

Efter denna välsignelse voro begge tysta några ögonblick, och friherrinnan antog småningom sin vanliga mine; ändtligen ringde hon och gamle Gerhard trädde in.

Det var ej så alldeles utan att den gode Gerhard hade varit en smula nyfiken, ty att en ziguenarflicka hade ett så långt samtal med nådig friherrinnan, var en epok i det enformiga hvardagslifvet på Sigurdsnäs.

«Bed mamsell du Pjorry komma in», lät befallningen, och gubben skyndade att uppfylla den.

«Min goda Pjorry», sade friherrinnan, «flickan får bli qvar; ni, min vän, tillser att hon får kläder. Hon skall vara hos mig.»

Mamsell Pjorry, van att ej befatta sig med egna tankar, då den gamla bestämt något, började genast och utan vidare inledning att öfverlägga om hvad för slag af tyg hon skulle anskaffa. Emedlertid fick flickan gå och ställdes under fröken Sigrids och gamle Gerhards beskydd.

Ryktet om den vidunderliga adoptionen spridde sig med hastighet inom hela huset. Mamsell Regina Dagsson, som i sitt lilla rike hade en hop hoftjenare, utsände dem för att kunskapa, och de återkommo med sina berättelser, den ena kuriösare än den andra.

Ingen vågade dock att förundra sig öfver gamla friherrinnans handlingssätt, ty hon egde en så afgjord respekt, att det ej kunde komma i fråga att hon kunde handla oförsigtigt. «Gamla hennes nåd har allt sina skäl», sade folket; «hon gör ingenting utan orsak», menade litet hvar, och Gerhard, som i detta mål synnerligen blef utfrågad, antog en småslug mine och menade också, nickande med det hvita hufvudet: «att nådig friherrinnan hade sina skäl.» Men mera yttrade han icke, af den orsaken, att han verkligen ej visste dessa skäl; det oaktadt hade han likväl en mine, som ingaf

en hvar oinvigd den tanken, att gamle Gerhard nog kunde säga en hel hop, blott han ville.

Baronen yttrade ingenting då han erhöll del af nyheten; men han trummade på rutan, och detta betydde också något. Unge baron, som hela dagen ej talat vid någon i andra våningen, skyndade opp och begärde genom Gerhard ett samtal med Sigrid.

Då han träffade denna, fann han genast att hon ej på något sätt var glad öfver främlingen.

«Ser du, Georg», sade hon, «det var ej för intet jag ryste tillbaka för denna flicka, Selina, åt hvilken nu Pjorry och jag skola sy kläder; jag begriper icke tant.»

«Och jag begriper icke farmor», skrattade Georg, som gjort sin tur att se på arbetet i skogen, der man fällde träd, och som således kände sig frisk och glad som en solskensdag om vintern. «Det blir ett ordentligt kloster här oppe hos farmor», fortfor han skrattande, «både kristna jungfrur och hedningar tagas in der för att sömma konstiga stycken och herrligheter. Nu borde jag egentligen vara biktfar, om jag ej heldre ville vara en tapper riddare, som befriar till exempel min vackra Sigrid ur klostret och flyger med henne på en vingad häst till fjerran land.»

«Du kan vara glad, du», inföll flickan, «ty du får vara utom murarne. . Ack, Georg, dessa murar trycka mig så grufligt, de stå som ett fängelse omkring mig; och dessa mörka tapeter sedan med sina bilder, de der porträtterna, som småle hundrade år sedan originalerna multnat — hu!»

«Stackars Sigrid», sade Georg och klappade den sköna flickan på handen, som han höll i sin, «stackars Sigrid!»

«Ja, Georg, tack för det, Georg! Vet du, tant är god, alltför god kanske, men det är något som står oss emellan, något som liknar en förbannelse som skiljer oss åt.»

Georg smålog sorgligt. «Säg ej så, Sigrid, hon älskar dig mycket mer, än hon vill säga.»

«Ja, jag vet det, jag vet det, och jag älskar henne outsägligt mycket; men ändå — ändå är der något som aflägsnar oss från hvarandra. Huru ofta», återtog Sigrid efter några ögonblicks tystnad och såg opp med de klarblå ögonen, hvari en tår simmade, färdig att bryta fram, «huru ofta har jag icke känt ett behof att kasta mig i den gamlas armar, och äfven hennes milda,

sköna ögon hafva lyst af kärlek, hon har upplyftat armarne, liksom bjudit mig famnen, — jag har hållit på att störta dit; men — det är fasligt, Georg! — alltid, alltid är det liksom någonting stode-hindrande emellan, en kall fläkt ilar genom mitt hjerta och värman derinne flyr — jag sitter stilla och tant återtar sin bok eller sitt arbete.»

«Det är lätt förklaradt», sade Georg med ett uttryck af säkerhet. «Du hatar beroendet, du vill vara en fri menniska, deraf kommer din köld; det är isvinden, som kyler själen.»

«Nej, nej . . . jag har sjelf försökt att finna det, men jag kan icke. Att min far dog då jag ännu var liten, att min mor satt i fattigdom och slutligen dog ifrån mig, och att tant tog mig hit för ett år sedan — i allt det der kan det ej ligga; icke heller i mitt beroende; när var väl jag i annat? Och när blir det väl annorlunda?»

«När du», yttrade Georg med ett skälmskt smålöje, «när du får dig en herre och man.»

«Du skall ej gäckas, Georg», sade Sigrid allvarsamt, «men om så blefve, då, då först skulle jag bli beroende, då vore jag ej mera min egen; då hade jag ingen annan vilja än hans.»

«Jo jo, du blir nog en liten bra hustru», inföll Georg, «det tror jag visst; men ser du, går du så här och funderar, så blir du så rasande romantisk och känslig, ungefär som mamsell Pjorry, den beskedliga menniskan; men också är det helt annat med dig än med henne; du är ung, det är nummer ett, ser rätt bra ut — nå nå, jag är ju din frände och bedömer den der saken alldeles som en kännare en gammal tafla — du är inte dum heller, och inte sjuklig heller — nå, då kan jag inte begripa hvarifrån de der känslorna komma. Gå du och stryk på väggarne, så får du ju reda på, att det är platta väfven, och då du inte är rädd för en matta som är färgad midtigenom, behöfver du väl ej få känslor för en väf som blott har färg på ena sidan.»

«Jag anar ej godt af denna Selina», yttrade Sigrid, liksom hon ej hört ett ord af hela Georgs långa föreläsning.

«Se der ha vi åter en aning», smålog Georg; «det är ändå bra besynnerligt med er fruntimmer, om J ären unga och i knoppningen eller gamla och på väg att gå hädan, så är det detsamma. Aningar? — Kära, lilla, goda Sigrid, var då klok och gå ej

och ana beständiga olyckor; på det sättet blir du olycklig, om också ingenting ledsamt sker. Jag, om det roar dig att höra, anar ingenting, jag vill ej ana, jag vill *veta*, men ej mera. Det der dunkla drömmeriet kan vara bra i en bok, men, ser du, i sjelfva lifvet — bevare oss Gud, och isynnerhet om flickor börja ana och drömma och pjunka öfver förkrossande murar och lefvande oljmålningar. Sådana inbillningar kunna gå långt; du kan slutligen bli lik en fru, som bodde i höga rum med sju alnar till taket. Hvad hände? Hon kom af en händelse att flytta, och kom i rum der det blott var fyra. Då tyckte hon, liksom du, att taket tryckte henne, och hon lät bädda åt sig på golfvet, så att den rätta distansen måtte finnas mellan henne och taket, ty eljest lade sig, sade hon, taket på bröstet. Det der är ju precist af samma slag som du. . .»

«Kära Georg, du skulle vara min tröst, och i stället låter du mig få långa moraler», yttrade Sigrid med en bedjande blick på den raske ynglingen, som för dagen hade tagit på sig en moralpredikants skepnad, visst ej för att skryta med sin praktiska åsigt, utan af ren välmening för att prata bort den ängslan, som tryckte den hulda flickan.

«Jag? Söta Sigrid, blif ej ledsen, min afsigt är just motsatsen; se så, Sigrid, låt oss vara ett par glada barn så länge vi kunna.»

«För dig är det ej svårt, Georg, du som får vara ute och mötes af vexlande ämnen; men jag, som oupphörligt måste sitta inne vid min sömnad eller höra på hur mamsell Pjorry läser den beskedlige Marmontel och Crebillon och ibland håller på att döda mig med långa lexor ur Rousseaus Emile — och dertill min tants tystnad, det tysta, helgedomslika i allt, som omger den gamla, och hennes blickar sedan, som tyckas beklaga mig — allt detta gör mig olycklig. Nu skulle ziguenerskan komma till, en fräck unge, som ser mig så skarpt in i ögonen, att jag måste slå ner mina.»

«Åh ja, du må tacka Gud, att du ej kan blicka som en ziguenarunge, goda Sigrid; men din målning är temligen tråkig — det är verkligen den enda känsla jag skulle få under dylika omständigheter. Jag deremot — du vet, i parenthes sagdt, att pappa ej vill ha in mig på embetsmannabanan, ej en gång till

officer, som han sjelf varit; eljest så skulle jag nog se ut något i uniform, eller hvad?» tillade han skrattande; — «men likgodt», fortfor han, «jag får läsa hela min fars bibliotek i ända, och han undervisar mig i allt hvad han kan; nog af, läsning är min vederqvickelse, men någon läsvurm blir jag icke.»

«Du är likväl intresserad deraf, Georg, är det ej så?»

«Jag? Jag är intresserad af allt, af allt. Jag vet ingenting som icke har någon intressant sida, blott man vill se den, blott man ej är ensidig; jag vet ingenting som är tråkigt, utom då man förvandlas till maschin. Men äfven detta är nödvändigt, och derföre går jag igenom våra räkenskapsböcker och räknar flitigt, blott för att sedan med så mycket mera inre fröjd efter det slutade arbetet kunna tänka: nu är jag Gudi lof menniska igen.»

«Du deltar i allt, Georg?» yttrade flickan, som med synbar uppmärksamhet följde hans beskrifning på sig sjelf.

«Ja, ser du», fortfor Georg och lutade sig tillbaka i stolen och lekte med en murgrönsranka, som slingrade sig ner öfver gardinen, «ser du, jag tycker att allting är intressant, med undantag af de der maschingöromålen. Allt har ett ändamål, i allt söker jag ett sådant, och för att nå det behöfs möda. Du kan ej tro hvad den mödan smakar väl och hvilan, sedan allt är färdigt. Pappa har samma tro som jag, men han har dock ej tänkt att utsträcka den alldeles så långt, som jag råkat göra. Han vill, den gode pappa, att det ändå skall vara en gräns, det vill säga: jag skall blott exercera mig i hvad en *herre* behöfver, en egare af Sigurdsnäs, eller ditåt.»

«Deri har han väl ej så orätt», inföll Sigrid.

«Jo, visst har han det», yttrade Georg, liksom saken varit klar som dagen, «visst har pappa orätt; men det erkänner han också i tysthet, ty han hindrar mig icke att lära allt, att vara road af allt. Du skulle eljest sett honom häromdagen — hvad hände? Jo, pappa kom med sin stora pipa spatserande, med inspektoren i släptåg, alldeles som en kung med sin minister. 'Hvar är Georg?' frågade han slutligen den beskedlige Grönqvist. 'Jo, unga baron ligger deroppe.' — 'På taket?' — 'Ja.'»

«På taket? hvad i Guds namn hade du på taket att göra?» inföll Sigrid.

«Jo, det var töväder och man skulle klena takpannorna täta, ty det yrde snö in på vinden förut, och då hjelpte jag till — du skall tro, att det är rätt bra att sjelf kunna laga taket då det behöfs.»

«Du måtte gjort en herrlig figur, käre, Georg», skrattade Sigrid; «den unga herr baron eller, som Gerhard kallar dig, unga nådig baron, som en skata på taket!»

«Ja, som en skata, ty jag lärde mig att bygga mitt bo. Pappa sade, sedan jag kommit ner: hvartill gagnar det dig att du lägger dig på taket, det kan ju folket göra bättre än du.»

«Deri hade han rätt.»

«Nej, Sigrid, jag sade: men, pappa, om jag nu en gång i verlden kommer att få ett eget hus och ej har erfaret folk som förstår saken, så visar jag dem huru de skola göra, och således har jag nytta af den halftimman jag låg på taket.»

«Åh ja, visst kan det så vara, men för en ung baron så . . .»

«Der ha vi visan. Söta Sigrid, om du håller af mig och vill att jag skall hålla af dig och trösta dig ibland med mitt prat, så kom aldrig med sådant.»

«Åh nej, käre Georg, blif ej så allvarsam, jag menade ej så illa, jag blott sade hvad jag tror att din far tänkte: att det ej passar för en baron att klena fast tegelpannorna på ett tak.»

«Baron och baron, hvad är det som ej passar för en sådan, då det passar sig för en menniska att göra hvilket ärligt arbete som helst? Då det passar en medborgare att arbeta, så vet jag ej hvarföre det skulle vara opassande för en baron. Anders Andersson, murar-Anders, som du sett med sitt kalksmorda förkläde, är en arbetare; men inte faller det någon in att förakta honom derföre att han slår kalk . . . hvarföre skulle man förakta mig derföre att jag gör detsamma, eller om jag smider, lagar låsar, slipar liar och slår på ängen med de andre? Det är en dumhet att hindra en menniska att lära sig hvad som helst under den förevändningen, att det ej *passar* sig, att hon ej behöfver lära sig det eller det. Kan någon menniska förutsätta hvad som hon kan behöfva eller icke? Det är alldeles som om man ej skulle vilja lära sig simma, derföre att man ej ämnar sig till sjöman; den komplettaste landkrabba i naturen kan någongång behöfva att räcka ut extremiteterna i vattnet för att rädda lifvet, och då passar det förträffligt.»

«Åh ja, visst kan det vara nyttigt att lära mycket», sade Sigrid; «jag, till exempel, som önskar så mycket att få lära mig väfva, jag får ändå sitta stilla på min stol dagen till ända och sy och sy och höra på Marmontel.»

»Ja, der ser du, Sigrid; men det passar sig icke för välborna fröken Sigrid Rehnhorn att lära sig väfva — det är piggöra sådant.»

«Var ej elak.»

«Nej bevars, jag menar ej att *du* tänker så, men andra. Vore det för mycket att alla verldens fröknar och mamseller lärde sig spinna och väfva, koka mat och sköta alla fruntimmersgöromål — ja till och med räfsa på ängen! Illa skulle de icke må deraf, och skulle minsann ej bli så bleka och romantiska af sig och pinas af känslor och aningar bittida och sent.»

«Tror du att jag kunde få lära mig väfva då?» frågade Sigrid, upplifvad af en ny idé, som också lemnade henne utsigt att emellanåt få slippa ut från de mörka rummen eller åtminstone till en sysselsättning, som afbröt den beständiga tystnaden.

«Jag skall tala vid vår beskedliga Regina, hon skall lära dig. När jag var liten så hjelpte jag henne att träda i skeden och solfva; jag låg, må du tro, på ryggen nere mellan tramporna och lekte som en kattunge med trådändarne.»

«Allting har du varit med om.»

«Åh nej, icke på långt när; det är mycket jag ej kan, mycket som jag aldrig får lära mig, men så mycket jag kan få lära, vill jag lära. Att kunna hjelpa sig sjelf, det kallar jag oberoende, att vara nöjd med det man har, det kallar jag att vara rik; ty kan man ingenting, så är man slaf åt alla dem som kunna. Pappa är till exempel skomakarens slaf och måste nöja sig med stöflorna sådana de blifva, om de klämma aldrig så; men jag har gjort läster åt mig sjelf och är oberoende af mästarns smak om den föredrar stöflorna trubbiga eller spetsiga i nosen. Kommersrådet Jæger på Arvidsboda, som är rik som ett troll, men ej är nöjd med något — visst är han fattigare än Lars Larsson i Gropkärr, den der gubben, som är så glad och förnöjd beständigt.»

«Bäste Georg, ställ om att jag får lära mig väfva», bad Sigrid med hastiga ord, ty mamsell du Pjorry inträdde.

Mamsell du Pjorry var ett äldre fruntimmer af ett mildt, melankoliskt, något sjukligt utseende; hon var en af dessa ofta så älskvärda och ändå för ungdomliga sinnen så hjertans tråkiga personer, som finnas i denna verlden, som lefva och dö och glömmas, liksom alla andra, och som gjort mycket godt, utan att någonsin sjelfva känna någon fröjd eller tillskynda någon.

«Den unga flickan har godt hufvud», yttrade mamsell du Pjorry; «hennes svar förråda både känslor och tankar.»

«Jaså», sade Georg, döljande sin lust att skratta under ett högtidligt yttre, «jaså, den unga flickan har känslor — hm hm — det gläder mig och» (han höll på att fastna) «troligen också Sigrid, ty hon har äfven känslor.»

«Ja, det är också det nödvändigaste för en qvinna», yttrade mamsell du Pjorry, «det är qvinnans lott att känna djupt och lida mycket, och ändå ej krossas.»

«Ja, det är just min tanka, hm.»

Det var ej så alldeles utan att Georg något litet i sitt sinne roade sig åt mamsell du Pjorry, som, oaktadt sin beskedlighet, eller kanske just till följd deraf, var «den gamla fröken med Egiden», som alltför ofta hållit «ett kort och lämpligt tal öfver pojkar nu för tiden, utan aga och moral», för att ej förefalla Georg mera rolig än ledsam.

Georg hade, som vi veta, ett raskt pojklynne, godt, öppet, modigt, utan komplimenter, med god moral och varm religiositet, men som omöjligt kunde tåla att slå något i form. «Om», sade han ibland till sin far, «mamsell du Pjorry fått ställa till skapelsen, hade hon slagit hvarje menniska i samma moralform, alldeles som man gör med tegelstenar; det hade blifvit ett hyggligt sällskap af fyrkantiga och platta dygdemönster.» Dessa åsigter, som oaktadt alla föreställningar utvecklade sig, till en en del i följd af hans fria uppfostran, gjorde att mamsell Pjorry å sin sida ej egentligen kunde med honom och beständigt, fastän hon ej haft något skäl, misstänkte honom för en lös moral. En gosse som, då han var mindre, klättrade i träden och ref sönder underkläderna eller gräfde hålor i blomsterrabatterna, och som sedan utvecklat sig till en yngling, som lagade låsar, slog gräs och låg på taket för att laga tegelpannor, kunde efter hennes begrepp omöjligen

ha en fast och ädel karakter, lika litet som hon kunde få i sitt hufvud att en menniska kunde vara lycklig utan choklad om morgonen och thé på qvällen.

Hon gjorde sig också derföre alltid löjlig i Georgs ögon, då hon aldrig underlät att beklaga den «stackars arbetaren», det «stackars folket», de «arma bondqvinnorna» och den «beklagansvärde torparen». Georg hade sett dem i deras hemlif och hade ganska riktigt insett, att de voro fullt ut så lyckliga som mamsell Pjorry och hade till och med hört dem å sin sida säga: «stackars gamla mamsell, som sitter så beständigt inne»; och Georg hade någongång låtit henne förstå att litet hvar var lycklig efter «sin modell», för att nyttja hans eget uttryck. Detta var dock långt ifrån ej hennes tanka och endast stärkte henne i den öfvertygelsen, att Georg såg allting lättsinnigt och ej med den djupa eftertanke, som fordrades för att begripa «lifvets gåta».

Georg lemnade de begge fruntimmerna åt sig sjelfva och skyndade ner till mamsell Regina, som han snart hade inne på kapitlet om väfvar, och slutligen förtrodde han henne att Sigrid ville lära sig väfva. Det var klart att mamsell Regina gerna mottog ett sådant uppdrag, helst hon måste öfverlemna väfkammaren åt pigorna, som väl behöfde mera eftersyn än förut.

«Tack, lilla goda Regina», sade ynglingen glad och begaf sig in till sin far, för att på riktig diplomatisk väg genomdrifva Sigrids emancipation från mamsell Pjorry och gamla farmor. Emedlertid fruktade han mycket, att farmor ej stod att beveka, och visste förut, att hans far vid det minsta motstånd vek tillbaka för sin mors vilja, och att han således, på det hela taget, ej hade just så mycket stöd att påräkna, helst baronen en gång för alla ej blandade sig i andra våningens affärer och det dessutom varit gamla friherrinnan som upptagit Sigrid. Georg hade likväl föresatt sig att försöka och talade med sin far i ämnet. Han fann då att äfven han tyckte att Sigrid borde få lära annat än att sticka och sy och läsa franska romaner från förflutna seklet, och lofvade sitt bistånd.

«Emedlertid, Georg», sade han, «är den strängen öm för farmor; händelser, som ej höra hit, göra att Sigrid, fastän farmors fosterdotter, likväl för henne är en smärtsam påminnelse. Likgodt hur det har varit, men min stackars mors känslor kunna ej

ändras, hon har en gång fått en viss idériktning och den är det för sent att ändra vid 60 års ålder. Men, Georg», fortfor han och lade sin hand på ynglingens skuldra, «låt mig se att icke du på något sätt gör farmor missnöjd, och dertill hör: bemöt mamsell Pjorry med aktning, du är förmycket pojkaktig — det gör farmor ondt.»

«Ja, min far», sade Georg rörd. «Gud bevare mig ifrån att göra farmor ledsen.»

«Ja, Gud bevare dig derifrån, ty hon har ändå nog att sörja öfver, fastän hon aldrig klagar och aldrig klagat; jag har allt att tacka henne för: kunskaper, samvete, allt hvad som är mig kärt, har hon gifvit mig, och ändå kan jag ej utplåna det som tärt på hennes glädje, som förstört hela hennes lif. Dock, det är vår pligt att trösta henne så godt vi kunna, att låta hennes återstående dagar förflyta så lugnt som möjligt.»

Georg hade velat fråga sin far, som han aldrig förut sett så vek, men sådana försök hade alltid aflupit fruktlösa, och han gjorde ej om det, ty han visste att han då skulle få till svar: «när du blir man, får du veta det» — och Georg kände i hvarje led någonting qvicksilfveraktigt, som bevisade honom, att han ännu var blott en pojke.

«Har du sett den lilla zigenerskan?» frågade fadren, hastigt afbrytande sig sjelf.

«Ja, min far, det är en svarthårig och svartögd flicka med hvassa drag och blickar som pilar.»

«Farmor har upptagit henne», återtog fadren; «jag respekterar min mors vilja; men bättre hade varit, om jag fått taga hand om det barnet; jag hoppas ej godt af den pupillen.»

«Åh jo, min far, flickan förstår sig på att ställa sig bra, ty mamsell du Pjorry» (här smålog han) «har redan funnit att hon har både tankar och känslor — känslor sade mamsell Pjorry.»

Baronen trummade med fingrarne på bordet. «Jaså; åh ja, jag tviflar ej på att hon *ställer* sig bra», blef det torra svaret.

«En hvar har sina tankar», yttrade baronen sedan Georg gått, «en hvar har sin åsigt af lifvet; min mor och jag . . . det är besynnerligt, det är hårdt att ega ett förhatligt namn för den man har att tacka för allt — för allt. Der ligger, jag känner det, ett starkt anlag hos mig att vara aristokrat, att sätta värde

på namnets ära, att tänka mig tillbaka i den grå ålderdomen, då mina fäder lefde och stridde kampen för ära och fosterland; det vore någonting herrligt att få tänka så, då man heter von Dernath — ett namn och en sköld, som lefvat och ännu lefver i ära under den svarta örnens skydd och alltid varit nära kejsartronen.» Baronens ögon tindrade; men straxt derpå slog han ner dem och sade halfhögt: «men — men jag kan det icke, jag får det icke. Det är hon, min stackars mor deroppe, det är hon som gjort allt, och det enda jag kan göra är att älska henne innerligare än min far . . . Men låt honom sofva i ro», tillade han hastigt och for med handen öfver pannan. «Jag måste uträtta Georgs kommission.»

Baronen gick och inträdde efter några ögonblick till sin mor.

Man kunde ej se någonting kärleksfullare än mötet mellan begge dessa menniskor; — ännu lika oförändradt, oaktadt många års samvaro. Dock, det visade sig icke genom vissa ceremonier; men då baronen kysste sin mor på pannan och sade: «Gud välsigne er, mamma, hur mår ni?» och hon klappade honom, alldeles som om han ännu varit ett barn, och sade: «tack, min gosse, väl», så tycktes som de begge ännu ej vetat af något annat än det rena förhållandet af oblandad kärlek mellan föräldrar och barn.

«Jag ser på dig, Göran» (ty baronen bar detta namn, som man hos sonen förändrat till Georg), «att du har något på hjertat . . . nå nå, se ej så förlägen ut, du är säkert ambassadör; är det ej så?»

Den gamla var, enligt sin vana, glad och liflig till sinnes, så snart hon träffade baronen eller Georg.

«Ja, mamma», småskrattade baronen och satte sig ner vid det lilla sybordet, der den gamla hela dagen plägade sitta vid sitt arbete; «saken är, för att tala rent ut, den, att — ja, att Georg har rekommenderat Sigrid hos mig, på det att jag skulle anmäla saken hos mamma.»

Gumman smålog. «Jag är alldeles som kungen af Ava, som ej kan höra hvad som säges utan att det först upprepas af flere embetsmän och slutligen af premierministern. Jaså, Georg kunde ej säga det till mig», fortfor hon, skrattande på sitt hjertegoda sätt, «men jag har, bör du veta, Göran, utom dig, som är min storvisir, mina egna kunskapare — mamsell Pjorry — nå väl,

jag vet hela affären, och den beskedliga Sigrid har sagt mig att hon vill lära väfva — är ej detta meningen med din ambassad?»

«Jo, mamma! Nå, då behöfver jag väl ej inlägga min gällande rekommendation?»

«Nej, käre Göran, jag sade genast ja. Sigrid är en beskedlig flicka, men hon blir aldrig riktigt efter Virginies smak. Hon kan bli en snäll husmoder, Göran, och jag tror att det är bättre det.»

«Ja, mamma har sjelf . . .»

«Kära barn, börja ej med artigheterna! Hvad jag varit är intet annat, än det jag varit genom min vilja; jag har försökt att fylla mitt kall som qvinna — käre, gode, älskade Göran, jag ser på dina ögon, att jag gjort det väl.»

«Mamma är således nöjd med allt, med Sigrid och Georg och mig?»

«Ja, gode Göran, jag skulle vara orimlig eljest, J viljen ju alla bära mig på händerna. Den enda, som ibland smärtar mig, är Sigrid; hon förstår mig icke, hon fruktar mig, hon drar sig som en sensitiva tillbaka; det är något som gör henne främmande för mig.»

Baronen teg och drog en lätt suck.

«Blif ej ledsen för det, käre Göran», yttrade gumman; «för dig talar jag om allt; du är min ende förtrogne, — till dig kan jag säga allt; men det blir väl bättre. Det är hårdt, Göran, att tro att det är hennes mor som gjort henne främmande för mig, och ännu värre är, Göran, om fädernas missgerningar gå in på barnen allt intill tredje och fjerde led. Stackars Sigrid! hon har blott hunnit till det tredje.»

Den gamla uttalade dessa ord med en högtidlighet och en värma, som djupt grep hennes sons hjerta.

«Mamma», sade han, «om så vore . . . om så vore . . . Gud fader! låt det ej så vara», tillade han hastigt och knäppte hop händerna.

«Också du, Göran? Nej, nej, det är omöjligt!» yttrade gumman och lutade sig ner liksom till en bön.

Så sutto de länge. Ändtligen reste den gamla på sitt stolta sköna hufvud, hennes ögon lyste af en mild glans och hon sade, sakta skakande på hufvudet: «Nej, Göran, med kärlek blir allt godt igen, och hvarje gång jag tänkt på dig och bedt Gud för

dig, mitt goda älskade barn, min enda tröst och glädje, så har jag fått ett svar i mitt hjerta — kärleken försonar allt.»

«Jag hoppas det», yttrade baronen; «men för allt, äfven för Guds förlåtelse, har jag att tacka er, som ledde mina första steg och som lärde mig känna Gud, kärleken och tacksamheten.»

«Vi skola afbryta detta ämne, Göran», återtog modren, tryckande hans hand. «Jag hoppas att Sigrid skall lära känna mig och få veta huru gerna jag vill älska henne, fastän, jag bekänner det öppet, jag har en fördom mot hennes utseende, det är något öfver pannan — men nej — det uppkallar ett minne, som borde evigt slumra. Och just derföre att jag har en fördom mot detta drag och mot namnet, så skall jag bemöda mig att vara desto mera kärleksfull mot den arma flickan, som ej är skuld i någotdera.»

«Min mor har . . .», började baronen, nästan fruktande att såra henne, «ni har upptagit ännu en.»

Baronessan reste sig till hälften, men satte sig åter. Hon teg några ögonblick. «Du menar Selina», sade hon och tog den lilla bönboken, vi förut nämnt, ur fodralet. «Ser du», fortfor hon, «der stå två bokstäfver, och för deras skull är barnet mitt. Det är min pligt, det är min ovilkorliga pligt att vara hennes mor; och, Göran, finnes der någon förbannelse öfver oss, så kan endast detta barn borttaga den. Jag blef så glad, som om jag fått en himmelsk uppenbarelse, då hon stod framför mig i går och lemnade mig — se här.»

«En ring», inföll baronen.

«Ja, en ring; och ser du, inunder den enkla granaten, då man öppnar locket, stå der bokstäfver — har du sett dem förr?»

«Ja», yttrade baronen enstafvigt.

«Du finner således att flickan är en Guds gåfva, en försoningsskänk, gifven mig af Gud, på det att jag må kunna återgälda . . . Ack, Göran», hviskade hon plötsligen och slog sina armar om sonens hals, «jag har lidit outsägligt, och skulle lidit ännu mera, om ej du varit.»

Den gamla låg länge i sonens armar; och då hon åter reste sig, voro de trofasta ögonen fuktiga af tårar. «Du vet allt, Göran, och således måste du som min diplomat förbereda alla på att flickan behandlas lika med Sigrid. Hon är mitt barn, liksåväl som de öfriga. Du måste bereda folket på förändringarne. Jag

vill ej att en enda antydning skall förråda, att man föraktar ziguenarbarnet.»

«Som ni vill, min mor», sade baronen; men hans utseende förrådde, att han nu för första gången ej fullt gillade sin mors handlingssätt.

Hon märkte det. «Du tyckes ej fullkomligt förstå mig?»

«Jo, min mor, men jag misstänker ändå alla afkomlingar af det folket; fängelserna hvimla utaf dem, och hvarhelst ett band af dessa halfvildar drager fram, lemna de efter sig spår af brott, af bedrägerier, våld, tjufnad — jag tror dem icke.»

Gamla friherrinnan smålog bittert. «Och, min kära Göran, hvad skola *de* då tänka om oss? Sätt dig i deras ställe — de jagas som vilddjur, och derföre blifva de det; menniskan är skapad för utveckling, och det är derföre man kan göra henne till allt — och dessutom, flickan må vara af hvilket lynne som helst, det är min pligt att upptaga henne. Jag skall redogöra för mycket en gång», tillade hon med dämpad röst, «och då skall åtminstone icke hon också anklaga mig och säga: hon öfvergaf mig . . . Nej», tillade hon häftigare och liksom befallande, «kosta hvad det vill, mitt lugn, min ålderdoms tröst, allt — allt, Göran, men det skall hon icke.»

«Ja, min mor», sade baronen; «men jag ber er, låt öfvergången bli småningom och låt, först sedan ni sett hennes anlag, henne sjelf få veta att ni ämnar på henne återgälda den skuld, i hvilken ni tror er stå till några personer, hvilkas öde ni så hårdt lagt på ert hjerta, som plågat er så mycket, och som ni ej tror att ett mångårigt lidande kunnat betala.»

«Jag är ej gäldenär blott för egen räkning», yttrade friherrinnan, «det är ej blott för min skull jag så handlar, men ditt råd skall jag lyda.»

«Och Sigrid får således lära sig väfva af gamla Regina?»

«Ja, käre Göran, det får hon gerna; hon kan ha gagn deraf, och dessutom vinner hvarken hon eller jag på att dagen i ända vilja tala och ej kunna närma oss hvarandra. Det behöfs mera frihet för Sigrid, innan hon lär sig att ha förtroende till sin fostermor.»

Dufvan.

Allt hade gått så stilla på Sigurdsnäs, att tre år försvunnit utan att man hade tyckts märka det. Georg var nu en fullvuxen yngling och mera manligt skön än förr, och Sigrid var ännu lika vek, lika behagligt frisk som fordom — hon hade blifvit gladare och lugnare, och nu älskade hon lika mycket sin tant, som hon förut fruktat henne. Selina, den lilla ziguenarflickan, hade vuxit opp till en skön flicka, de skarpa dragen hade blifvit milda, de svarta ögonen brunno af en kärlekens glöd i stället för hatets; men der fanns samma eld ännu som fordom. Man kunde ej se ett par mera bestämda motsatser, än denna Selina och Sigrid; det var Södern och Norden, en glödande natur och en mild vårdag i våra dalar, som voro tillsammans, när de begge flickorna arm i arm vandrade i parken och svärmade öfver lifvet och dess betydelse, ett svärmeri som alltid hemsöker dem, som ej känna någotdera. De voro vänner, oaktadt sina olika naturer, och ehuru — hvilket låter oss kasta en blick i Sigrids hjerta — mamsell Pjorry dagligen uttömde sig i beröm öfver Selinas snille och känslor. Det var också sanning; Selina hade en brinnande håg att lära i förening med lätthet att uppfatta allt och kläda det i en skön form; hon hade snille och skarpsinnighet, en fast vilja och, det oaktadt, förmåga att böja sig i hvarje form, utan att förlora sin ursprungliga spänstighet. Hon öfverglänste således alltid Sigrid både i kunskaper och förmåga att visa dem — och allt detta hade hon lärt sig på tre år. Mamsell Pjorry ansåg henne för ett underverk och upphörde ej att upprepa det så länge, att sjelfva baronen, som i det längsta bibehållit sin antipati, småningom började att observera på den svartlockiga blomstrande flickan och finna henne intressant och någongång hänförande.

Hon jollrade så qvickt och så skälmaktigt, att man ej kunde vara i hennes sällskap utan att känna sig gladare; men när hon talade allvar, så gick det så djupt från själens inre och uttrycktes

i så sköna bilder, att hon förde en hvar med sig på sin himmelsfärd. Sådan var denna flicka, som fått ett så rikt och så farligt arf att förvalta som snillet, och dessutom ett vigarf, som, likt det gömda guldet, glödde på botten.

Det var en skön sommarmorgon och daggen låg ännu på gräset, när man såg tvenne flickor, bärande hvar sin dufva, vandra genom parken för att nå en fri plats. Den låg nära ruinerna af den gamla borgen, och de begge vännerna satte sig på en nedrasad mur, som, öfverväxt med sammetslen mossa, erbjöd dem hvila.

«Så då, var ej rädd, du lilla kräk», sade Sigrid, smekande en hvit dufva, som hon höll i famnen; «snart skall du få flyga.»

«Och min också», yttrade Selina och såg drömmande framför sig.

«Hvad tänker du på, Selina?»

«Jag?» sade hon, liksom hon vaknat ur en dröm; «på ingenting. Jag satt i tankarne; man kallar det så när man egentligen tänker ingenting, eller då tusende tankar på engång mötas i den trånga hjernan och sorla som marknadsfolket, utan att man kan uppsnappa mera än spridda ord utan sammanhang.»

«Men du försjunker ofta i tankar, Selina, du är ofta frånvarande; jag vet ej, men det smärtar mig alltid när jag ser dig så försänkt i tankar, huru du än vill förklara det.»

Selina smålog. «Om jag sade dig hvarför, skulle *du* ej förstå mig . . . Men låtom oss se hvartåt våra foglar flyga: åt hvar sitt håll kanske, men kanske de följas åt.»

«Ja, de följas åt», yttrade Sigrid, «det är säkert; skulle de vilja öfvergifva hvarandra?»

Selina smålog åter, men med ett fint drag af smärta. «Åh jo, den ena är hvit, den andra mörk, sådana foglar skiljas lätt åt: det snöhvita älskar snöhvitt — det mörka natten. Nå, kasta din fogel . . . hvart skola vi flytta? Nå, Sigrid, kan du sjunga den lilla visan:

Hvart skola vi flytta?
Hvar bygges vår hytta?

Mera är det icke.»

Sigrid löste småningom sina händer från den sköna dufvan, och liksom hon förstått att hon ej behöfde frukta, satt hon en

stund på fingret och blickade omkring sig, liksom för att speja efter genvägen hem. Ändtligen flög hon och for med hvassa vingslag mot hemmet — mot vester.

«Hon flög hem, du får således ett hem», yttrade Selina åter, liksom drömmande, «hon for åt vester, du får ditt hem vesterut härifrån; men nu skall jag kasta min högt i luften; du skall få se, hon flyger tvärtom.

Hvart skall jag flytta?
Hvar bygges min hytta?»

sjöng hon med den metallrena stämman och kastade dufvan våldsamt opp i luften. «Hvar? hvart?» sade hon sakta och lät sitt öga följa fogeln, som gjorde en vid cirkel — och sedan flög mot söder. «Mot söder, mot söder, mot solens land!» ropade Selina, utom sig af glädje.

Men färden blef ej lång. En hök flög opp ur ruinen och jagade det arma djuret. Hon flög högt, högt upp i det blå, så att hon knappt syntes som en punkt; hon tumlade sig ner och sköt åter fart uppåt; men höken följde och försökte genskjuta henne.

Selina stod der stum och blickade med skarpa ögon på huru den sköna fogeln jagades och förgäfves sökte fly, huru den pilsnabbt klyfde luften i alla riktningar, utan att kunna undkomma sin fiende. Men hon rörde sig icke, då deremot Sigrid klappade händerna och ropade för att skrämma den ifrige jägaren, under det att hennes vackra ansigte var blekt af förskräckelse. Intet hjelpte. Snart grep höken sitt offer och förde den flaxande dufvan med sig till sitt näste.

«Det är slut», sade Selina och fattade sin väns hand, «det är slut. Men», tillade hon småleende, «denna leken göra vi ej om, fastän jag lärde den af min mor.»

«Nej, nej, aldrig», sade Sigrid, ännu rysande öfver den stackars fogelns öde.

Selina började deremot skämta med sitt eget oblida öde att ej få ett hem. «Det är just detta jag tänker på, då jag sitter i tankarne», sade hon förtroligt till Sigrid; «då tänker jag: hvar kom du ifrån och hvart skall du hän? Hvar sprang din stam opp, och hvart irrar den, förskjuten ur hela menskligheten? — Och jag, ett fattigt barn, som aldrig vetat hvad ett hem vill säga — hvar skall jag sluta?»

«Nu har du ju ett hem, och menniskor som älska dig», yttrade Sigrid och tryckte hennes hand.

«Och det säger den blåögda förgät-mig-ej», smålog Selina; «nej, jag kan aldrig få ett hem bland eder, kan aldrig bli älskad så, som jag ville älska, och derföre går jag ensam midt i menniskohvimlet och känner i hvarje ögonblick att jag är en främling, att jag ej hör hit, att jag måste bort, långt bort och irra kring, utan rast och ro, ty öfverallt, der jag stadnar, bränner jag lik en gnista, nyss kastad ur vulkanens krater — den måste föras af vinden för att ej slockna sjelf eller förbränna de fredliga kojorna, dit hon faller.»

«Du gör en mörk målning, Selina . . . men var glad som förr, fall ej i dessa tankar», bad Sigrid och fästade sina blåa ärliga ögon på sin vän.

Denna började skratta. «Till allt detta är den dumma dufvan eller rättare höken skuld. Men allt skall gå i blod så snart jag vidrör det — jag har ej lycka med mig. Goda Sigrid, om jag vore som du, så mild och så kärleksfull, så skulle det vara rätt bra för mig åtminstone; men det är en önskan alldeles som om det brännande pimentträdet, som växer i glödande sand, skulle önska sig vara en förgät mig-ej utmed en liten bäck i dalen. Det är omöjligt, goda Sigrid, och dessutom — jag vill inga omöjligheter. Men se, der är Georg, som går ut på jagt, vi skola rekommendera höken till hans synnerliga uppmärksamhet.»

De begge flickorna mötte Georg, som, med bössan på axeln, skulle gå ut i skogen.

«Vi råka således», yttrade Selina, «alldeles som vore vi förtrollade prinsessor, en försvarare, en tapper riddare, som gerna vandrar genom hundramila skog för att nedlägga föremålet för vår hämnd.»

«Hvartill detta långa företal, Selina? God morgon, Sigrid! Du är så blek i dag.»

Sigrid ämnade svara, men Selina skyndade att afbryta henne. «Jo, ser ni, tappre herr riddare, det är en trollkarl, som förvandlat sig i en hök och som nyss jagat och fångat en dufva inför våra ögon. Jag hoppas att denna farliga gäst, som bor der borta i ruinerna, dödas och lägges för våra, — nej, icke mina, utan Sigrids fötter.»

«Gerna, jag skall söka att få reda på krabaten», yttrade Georg; «men, flickor . . . jag menar egentligen Sigrid, du ser så tankfull ut, lilla Sigrid, det får du icke göra; att tänka är bra, men vara tankfull, det är tråkigt.»

«Du kan väl föreställa dig den elaka fogeln.»

«Ja, deri har du rätt . . . jag skall skjuta honom; är du nöjd då? Och sedan skall du få slå fast honom öfver stalldörren; der behöfs verkligen en ny fogel, ty den gamla är förbi.»

«Det kan ju», inföll Selina och bet sig i läppen, för att ej skratta, «det kan ju vara sjelfva den tappre vikingen, eller hvad det varit för en hedersman, baron Georg talar om, som förskapat sig — så underligt har man hört förr — och då när skottet smäller, står der i stället en stålklädd riddare, med slutet visir, framför den raske jägaren och säger: låt mig behålla min brud, som trollkarlen Merlin förskapat i en dufva. Ack, om sådant vore möjligt; det är ändå bra tråkigt att veta, att allting är så naturligt och så förklarligt . . . Fordom, ej så länge sedan, trodde jag på mycket.»

«Men kunde det vara roligt?» frågade Sigrid.

«Ja visst; allt var lefvande, der bodde underliga varelser i hvarje klippa, hvarje träd, hvarje bäck; öfverallt, i dimman, som ligger öfver sjön, och i den darrande ångan, som solen lockar ur jorden, fanns lif, tänkande lif — det var, om herrskapet betraktar saken rätt, något skönare än att stenen kan duga att lägga i en mur, trädet kan brännas på spiseln, eller att man kan drifva en grynqvarn i bäcken.»

Georg skrattade, men Sigrid icke.

«Men om man tror att en lefvande ande genomtränger allt, är det ej likaså skönt?»

«Kära Sigrid, det är samma skilnad som mellan en rik guldåder i berget och en väl och smakfullt arbetad guldkedja. Det förra är mycket rikare, men du kan ej neka att det sednare är roligare att leka med, och imaginationen vill leka, den är ett barn, det kalla förståndet en man, kärleken en flicka och tron en moder, som vårdar alla sina barn lika. Men om vi prata så här, så flyger höken sin väg. God morgon och farväl!» ropade Selina. «Spring fatt mig, Sigrid!» Och med dessa ord flög hon som en hind öfver ängen.

Sigrid följde ej genast med, ty Georg hade fattat hennes hand. «Stackars Sigrid», sade han, «du blef ledsen; men jag skall straffa höken, är du nöjd med det, min snälla flicka?»

«Det hjelper inte dufvan det, Georg», sade hon; «för mig får han gerna lefva, ty vi skola akta våra små snälla dufvor. Nej, farväl med dig, eljest hinner Selina före mig hem!» Och nu försvann äfven hon.

Selina hade stadnat ett stycke derifrån bakom några träd, men kom fram när Sigrid nalkades. Hon smålog och sade: «Nå, bad du Georg om hämnd på roffogeln?»

«Nej, det gjorde jag icke.»

«Du är en god flicka, Sigrid.»

Begge flickorna skyndade opp till gamla friherrinnan och helsade blott i förbifarten på mamsell Regina. Den goda mamsellen kunde aldrig utan en viss förargelse se Selina, och derföre neg hon alltid för flickan, som på allt sätt sökte göra sig behaglig för den beskedliga styrarinnan af husets lekamliga bespisande och beklädande; men alla dessa försök strandade mot den smula afund, som fanns i Reginas hjerta öfver att en «tattarunge» kommit in i huset och blef uppfostrad alldeles som hon vore barn eller slägt. Regina hade till och med icke så alldeles otydligt låtit fröken Sigrid förstå, att denna egentligen var för god, att hon borde vara ond på ziguenarflickan; men detta ville ej lyckas, hvarföre Regina var ensam om sina mindre vänliga känslor. «Gud välsigne lilla fröken», sade hon alltid till Sigrid. «Mjuka tjenarinna!» var hennes uttryck till Selina. En annan orsak, hvarföre mamsell Regina vid alla tillfällen upphöjde Sigrid, låg deruti, att mamsellen ansåg en stor del af Sigrids kunskaper eller, som hon kallade det, «snällhet», härleda sig från henne sjelf och att således *den* flickan på sätt och vis var hennes egna händers verk, hvaremot Selina, «sådan hon då är», tillade alltid Regina, var ett prof af demoiselle Pjorrys uppfostringsmethod. Detta hjelpte icke heller saken, utan skadade den tvärtom, ty det var ej utan att Regina ansåg sig satt att liksom täfla med demoiselle Pjorry, emedan de begge voro äldre fruntimmer, som hade lön och voro till för herrskapets nytta. Det fanns således en spänning mellan öfra och nedra våningen, mellan kökspersonalen och sällskapspersonalen, och mamsell Regina ansåg sig nära nog stå i samma förhållande

till öfra våningen, som den skattdragande allmogen till byråkratien, nämligen så till vida, att det var köksregentinnan som födde dem allihop.

«God morgon, lilla söta mamsell Regina», sade Selina, då hon i förbifarten genom den öppna köksdörren fick syn på den goda menniskan, som höll på att ordna middagskoket.

«Mjuka tjenarinna — akta sig, mamsell, hon kan svärta sig på grytan.»

«Ack, hvad här alltid är nätt och vackert; den som en gång kunde få ett sådant kök som detta, allt så propert och fint», sade Selina.

«Mjuka tjenarinna», mumlade Regina, «det är ingenting att tala om, behöfs bara en smula ordentlighet.»

«Och nu har jag sett på den nya drällen, och sådant vackert mönster, det måtte vara svårt.»

«Bara åtta skaft», blef Reginas svar, «det är ingen konst; en sådan väf kan hvar piga sätta opp.»

Mamsellen var således omöjlig för Selina att beveka, och detta kom sig dels af de orsaker vi redan veta, och dels deraf att Regina visste, att den mörklagda flickan ej egentligen förstod sig på hvarken köks- eller väfkonsten; hennes beröm verkade således lika på mamsell Regina som om en slätstrykande målare ansåge sig smickra en artist med sitt beröm. Sigrid deremot hade nu i tre år studerat alla dessa vetenskaper och hade afgifvit förvånande lärdomsprof både i det ena och det andra, och var således en domare, hvars beröm kunde betyda något.

Mamsell Pjorry mötte dem deroppe. Der var förhållandet alldeles omvändt, ty hon försökte å sin sida att alltid nedsätta Sigrid i och för hennes underlägsenhet i hvad mamsell Pjorry kallade bildning. Dels af kärlek för sitt språk, dels för att kunna skryta med sin lilla «vildinna», som hon kallade Selina, nyttjade hon aldrig annat än franska språket, när hon talade med sin elev. Den stackars Sigrid, som beklagligen ej hade mycken lust för språk och dessutom fått en synnerlig afsmak för allt hvad demoiselle Pjorry kunde och lärde, var ej särdeles ferm i att uttrycka sig på det språket, hvaremot Selina talade det med en accentuering och natur, som ej gaf något att önska. Demoiselle Pjorry kunde ej utan det djupaste förakt tänka på mamsell Reginas hus-

hållsstök, som hon ansåg icke värdigt qvinnan och den plats hon borde intaga i samhället; och det är verkligen något svårt att utfundera hvem hon egentligen antog passande att laga mat: icke den bildade qvinnan eller qvinnan i sin fullkomlighet, utan troligen det «stackars arma folket.» Denna demoiselle Pjorrys åsigt gjorde att hon å sin sida alltid med ett slags nedlåtande behandlade mamsellen i köket, och detta sårade denna, helst hon för sin del ej visste något eländigare än att «peta och sy» eller «gräfva i en bok» dagen i ända.

«Vi hafva varit ute i den sköna morgonen», yttrade Selina. «Ack, hvad utsigten öfver sjön är förtjusande! De der holmarne derute med sina hängbjörkar och den lilla ladan förefalla mig som Isola bella med sina féslott.»

Mamsell Pjorry smålog och sade: «naturen är en oupphörlig källa till njutning för en menniska med känsla.»

«Ja, det är ganska vackert väder i dag», yttrade Sigrid, för att säga något.

«Det är en sanning, som ej kan disputeras», blef mamsellens svar.

«Vi hafva sett en ryslig scen, bästa Pjorry», inföll Selina; «föreställ er, der kom en dufva, med sina skarpa vingar genomskar hon luften . . .»

«Ack, du målar så att jag ser henne, min vän», afbröt mamsellen.

«Men plötsligen sväfvade en roffogel opp ur ruinen, hans ögon lyste af eld, och han kastade sig opp i luften på sina svarta vingar.»

«De voro grågula kära du», inföll Sigrid.

«Nej; svarta.»

«Nej, kära du, hökarne hafva gulbruna fläckiga vingar, hvita inunder till och med», upplyste Sigrid, hvars praktiska blick aldrig förnekade sig.

«Nå vidare, svarta vingar?» frågade demoiselle Pjorry. «Lilla Sigrid kan, i parenthes sagdt, kanske ha rätt, men det är detsamma hurudana vingar han hade.»

«Jo, bästa goda Pjorry, föreställ er vår fasa. Den grymma fogeln grep den arma dufvan, och . . .» (Hon höll handen för ögonen.)

«Det är fasligt, min Selina; men vi se der en bild af hur oskulden oupphörligen förföljes af hatet och illviljan, huru hon jagas och slutligen träffas af den mördande klon. Men nu skolen J gå in till friherrinnan, flickor, hon har frågat efter er.»

De inträdde. Den vänliga gumman kom emot dem och räckte dem handen.

«Välkomna, flickor», sade hon, «det är rätt att J ären tillsammans, som två systrar.»

«Ja, systrar, så bör det vara», hviskade sakta Sigrid och tog Selina om lifvet. Denna nedböjde hufvudet, liksom en tung tanke nedtryckt henne; men ögonblicket derpå slog hon opp de strålande ögonen och sade, vänligt småleende:

«Ja, ja, goda Sigrid, du har glömt hvem jag är; blott», tillade hon allvarligare, «blott jag bör aldrig glömma det.»

Friherrinnan tog de begge flickornas händer i sina. «J veten ju, flickor, att J begge nu ären min enda glädje; det är edra dygder, ert sällskap, er kärlek, som skall uppehålla mig, och er saknad, när jag en gång dör, skall glädja mig äfven deroppe; ty det är dock något godt», tillade hon med en lätt suck. «Nå, Selina, har du något att berätta.»

Nu omtalade hon äfven här händelsen med dufvan, men på ett helt annat manér än derute; det var en enkel berättelse om förloppet utan några särskilda naturmålningar och utan svarta vingar. Demoiselle Pjorry anmärkte genast, att Selina i första ifvern omtalat händelsen för henne, men på ett mera poetiskt sätt, så som man alltid talar i inspirationens ögonblick. Snart öfvergick samtalet i likgiltiga ämnen; men i allt iakttog Selina en måtta, ett lugn, som Sigrid ej fann likt hennes vanliga sätt att vara, och genom allt detta framskymtade beständigt ett ödmjukt sinne, så att Sigrid verkligen ofta förebrådde sig att vara stolt i jemförelse med sin vackra fostersyster.

Friherrinnan talade vanligen länge med sina barn, och först då deras arbeten fordrade att de gingo, lemnade de den gamla, som åter i sin ensamhet, blott då och då afbruten af demoiselle Pjorry, sysselsatte sig med sina vanliga arbeten att sticka konstig sticksöm (ty hennes ögon tilläto intet annat) eller att läsa. Demoiselle Pjorrys vanliga samtalsämne var antingen Selina eller också Paris före franska revolutionen, när ännu majestätet stod oantastadt,

ty under denna tid hade hon lemnat Paris. Detta ämne var det käraste hon kunde vidröra; ty det väckte åter friherrinnans gamla gladare minnen opp till lifs. Hvad som i ungdomen afspeglar sig i själen är alltid de käraste taflorna, deras färger blekna aldrig, deras konturer blifva aldrig otydliga.

Selina var en underlig flicka, hon tyckte det också sjelf; ty oaktadt alla hennes försök att tränga in i sitt eget väsende, kunde hon det icke. Det är något i detta som liknar ljusstrålens brytning framför prisman; midt uti dess lysande, himmelsklara färger finnas der svarta bälten, der ingen färg förnimmes, der ingen ljusstråle faller, och samma företeelse finner man vid alla forskningar öfver vår egen natur. Huru vi än forska, äro der luckor, som synas stå tomma. Selina kände dock att hon var stolt — och så hade hon varit äfven då hon gick i trasor; hon var stolt öfver att *hon* gick i trasor och likväl kunde vara stolt; det är en känsla, som lik en ringslagen orm är evigt tillbakagående till sin början. Deremot var Sigrid glad öfver att vara ödmjuk i sitt hjerta, och denna känsla gick också sin ringgång.

De begge flickorna bodde tillsammans. Selina vakade långt ut på nätterna under förevändning att hon läste; men då Sigrid slumrade som ett oskyldigt, skuldfritt barn, tänkte Selina på sitt öde, på dess vexlingar, på sin ed, sitt förströdda folk och deras dunkla sagor om en bättre tid som flytt och om en tid, då folket åter skulle samla sig och draga in i sina gamla städer. Det finnes intet folk, som ännu bibehållit en gnista af nationalitet eller åtminstone stamförvandtskap, som ej har sin sagokrets om en försvunnen storhet och en slocknad ära, och en troskrets om en återställelse, en upphöjelse, en försoning och återförening. En sådan sagokrets och troskrets hade Selina, och hon kunde ej slita sig derur, oaktadt hennes ställning borde tvingat henne dertill. Ofta drömde hon sig tillbaka till den tid, då hon irrade omkring utan hem och utan framtid — och hon tänkte med glädje på detta tillstånd af frihet, som liknar det, då sjömannen ej mera har landkänning. Derute fruktar han ingen klippa, rundt omkring är det vida djupa hafvet, och den vägen

fruktar han icke. Selina tyckte sig ligga vid en strand full af klippor, på en öppen redd utan skydd för vinden, och beständigt tyckte hon sig märka, huru hafvet blef mörkblått derute, och väntade att blifva sliten från sitt fäste. Detta gjorde henne orolig, skapade förställning, plågade henne; ty allt detta var endast nödankare, som hon kastade ut, derföre att hon låg för nära land. Der ute på djupet hade hon ej behöft någotdera.

Vi hafva svårt att tänka oss ett sådant landlöst väsende, vi som äro vanda att endast gå inomskärs och på kanaler, ibland ej en gång med egna segel, utan varpade genom farvattnet af krafter utom oss; vi äro kustfarare och kunna ej begripa hur ett fribytarfartyg kan flyga kring hafven och blott då och då för nödfall skull söka land.

Liksom i det stora verldshafvet strömmar af olika tungt eller uppvärmdt vatten under hundradetal af mil gå fram utan att blanda sig med hvarandra, hafva menniskostammarne flätat sig ihop med hvarandra, genomträngt hvarandra, men dock ej på århundraden, snart årtusende, sammangjutit sig till ett. Denna sammangjutning, utan hvilken denna menniskomassa ej kan utgöra en menskligbet, går långsamt och ännu växa otaliga särskilta nationaliteter opp bredvid hvarandra, med hvar sitt artmärke, med hvar sina traditioner, behof och förhoppningar.

Så sträfvar bland Europas folk ännu ziguenarfolket omkring, till trots för alla lagar och liksom för att håna civilisationens försök att förädla. Det finnes mycket godt hos denna folkstam, ett ridderligt sinne, nedtryckt till grymhet i slafveriet, och en stolthet som ej böjer sig för våra lagar. Det är tydligen ett ökenfolk, en nomadstam, som möjligen en gång under en despotisk styrelse kunde sammanhållas till storverk, men som, så snart detta blodiga tvång upphörde, återgick till nomadlifvet och ej kan inpassa sig i våra former, emedan det föraktar våra straff och ej bär aktning för lagar så, som för godtycket. Snart har denna stam utslocknat, liksom dessa ursprungliga menniskostammar alla göra, som Nordamerikas vildar, som våra lappländare och som invånarne på Van Diemens land.

Ziguenarslägtet finna vi sällan i frihet. Redan deras mörka hy, de brinnande svarta ögonen, det krusiga håret och deras glödande passioner göra dem till främlingar bland Nordens blåögda slägte, och beständigt motsätter sig deras ökennatur våra lagar och mottager af våra seder endast det sämsta. Hvarifrån kom då detta folk, är det en qvarlefva af det slägte, som i grafkullarne qvarlemnat åt våra forskare de små bronssvärden, hvilkas fäste är för trångt för en nordbos hand? Det kan vara möjligt, ty deras händer äro smalare än våra. Äro de således spillrorna efter en af historien bortglömd folkvandring, eller äro de Mohrer, under de otaliga striderna utvandrade från Xenils stränder och af ett oblidkeligt öde förströdda bland de kristna folken? Frågan kan ej besvaras, ej en gång af deras egna traditioner, ty det finnes sådana spillror af sagor, uppblandade med tillsatser från alla tidehvarf och nästan oigenkänliga; men öfver dem alla ligger en österländsk kolorit, och de tala alla om ett ädelt folk, som blifvit sprängdt af våldet och som vandrar och måste vandra till dess det blifvit hämnadt; ty hämnd utgör grunddraget hos ett folk, som, om det fått fritt utveckla sig i sitt klimat, skulle lefvat endast i sång och kärlek.

Selina såg, allt mera hennes eftertanke vaknade, det omätliga svalget mellan henne och dem som omgåfvo henne; hon kände i sitt hjerta varma pustar, liksom en ökenvind, som förtorkade den späda brodd, civilisationen ditsått, och hon fattade att *dessa* blommor ej voro för hennes natur; men hon anade, att det fanns andra, sköna, doftande, herrliga blommor, som slogo ut sina kronor på de lyckligas öar, och kunde lefva och växa äfven i hennes själ och bibehålla sig spänstiga, till trots för tropiklynnets värma.

Hon försökte dock att vårda det goda hon lärde, den späda brodden, som beständigt hotade att gå ut, och för att göra det behöfde hon ensamhet och lugn omkring sig, några ögonblick då hennes beständiga spänning kunde slappas; ty när hon var tillsammans med de öfrige, behöfde hon hela kraften af sin vilja, att ej glömma sig och falla in i sina gamla tankar. Derföre var aftonen henne så kär, antingen hon då fick ensam i sitt rum drömma sig fri, eller om hon kunde under någon förevändning komma ut och i sommarqvällen, ensam och osedd, hela timmar

sitta och betrakta den tysta nejden, skogarna och öfver allt detta den mörka himlen med sina stjernor. Hennes favoritplats var vid ruinerna, inom de ramlade murarna, på den friska mossan utmed en källa, kanske fordom den gamla borgens hela vattentillgång under en hård belägring, men nu en liten klar källa, öfver hvilken en njuponbuske hängt sina blyga blommor. Dit gick hon ofta och alltid ensam, och blef borta så länge hon vågade för mamsell Pjorry och gamla friherrinnan. Detta ställe var henne så kärt, att hon ej förrådde det för någon, och ingen gissade att den unga flickan hellre satt der borta bland stenhoparna på ljungtufvorna och i grannskapet af roffoglarnas bo i murarna och ormgångarna i de gamla hvalfven, än i den renkrattade parken med sina sandgångar och många bersåer.

Men der i den stilla qvällen öppnade sig hennes själ, liksom en blomma, hvilken blott sedan solen gått ner öppnar kalken, och hennes tankar fingo en regelbundenhet och en inre klarhet, som de eljest ej egde, och dessa tankar uttalades ofta i ord; ty lifliga lynnen låta ofta tankarna höras eller söka att liksom utgöra ett sällskap åt sig sjelf.

Så satt hon en afton utmed den lilla källan, och månen sken öfver muren och bredde sitt silfver på mossan och speglade sig i det klara vattnet. Selina hade länge sutit i tyst begrundande och speglat sig i källan. Det föreföll henne som hon haft en syster der nere under spegelytan, en varelse som förstod henne; ty oförstådd går mången genom lifvet derföre att hon ej träffar den ende som kan förstå henne — och Selina hade ingen, ingen numera, som kunde fatta hvad hon kände.

Fordom hade hon haft sin far, men bildningen, den självlyftning hon erhållit, skiljde henne numera från honom; han skulle ej förstå henne äfven om hon träffade honom; och de öfrige voro andra naturer, af en annan stämning än hennes; hos dem fanns ej genklang till de toner, som brusade genom hennes själ.

«Älska?», yttrade hon sakta vid sig sjelf; «älska, det är att veta dö, veta att låta krossa sig. Jag kan föreställa mig, huru man af kärlek, en onämnbar kärlek, kan låta krossa sig af en gudavagn, som majestätiskt under folkets lofsånger skrider ur den höga tempelporten; jag kan föreställa mig, huru qvinnorna i Carthago, med sina barn i famnen, störtade sig ner i

eldhafvet af deras stad — denna eld var is i jemförelse med den himmelska kärlek som brann inom dem — jag kan tänka mig en kärlek så varm, så uppoffrande, att intet kan hindra den; ty vill jag offra allt, hvem kan då böja mig?

«Det var», återtog hon efter en lång stunds tystnad, under hvilken hon allvarsamt blickat framför sig, «det var en saga jag hörde då jag var liten, då gamla farmor ännu mindes något, det var en saga om en evig kärlek, som förvandlat sig till ett evigt hat; kan kärleken offra allt, så kan en omvänd kärlek, hatet, som är helvetets kärleksflamma, också offra allt . . . Oppåt och nedåt, åt skyn och åt afgrunden går kärleken lika långt och är lika mäktig. Det finnes, sade min farmor, nej, hon sade det icke, men hennes saga sade det i bilder, en kärlek, som går tillbaka genom seklernas natt, en slägtkärlek, en stamkärlek, en fosterlandskärlek, som aldrig dör och som lefver slägte efter slägte, på det att de icke skola falla från sin urbild, sådan den växte fri i herrlighetens dagar, i deras gyllene ålder; men det finnes också ett arfhat, en genom tidehvarfven gående hämnd, som in på barn och barnabarn och i tusende sinom tusende led verkar ända till dess försoning kommer . . . Och när skall den komma? När alla få rätt och alla veta att de äro bröder och systrar, då alla älska hvarandra i lif och död. I lif och död — (hon skakade på hufvudet) — det gör åtminstone ej detta blåögda slägte; de sitta som enkor och som enklingar och befinna sig väl; de begrafva den *de* älska och skaffa sig en annan, liksom de blott tappat bort ett smycke. Juveleraren har andra, vackrare, dyrbarare. Nej, så skall det *icke* vara: *en* kärlek, blott en, men i lif och död, och slut sedan.»

Hon tystnade och andades häftigt, liksom den inre känslan velat spränga bröstet. Så satt hon länge och talade då och då afbrutna ord; ändtligen började hon sjunga än en, än en annan melodi, alla klagande och i en rythm, som förrådde den glödande volkanen i hennes bröst; dessa hastiga språng i tonarterna, vilda, ofta förvirrade, men beständigt återfallande i en djup, en innerlig klagan, sådan som den en öfvergifven ensam ande skulle sjunga på en öde strand. Så sjöng hon länge vid sig sjelf knappt hörbart, som om sången klingat på afstånd; men ändtligen lät hon tonerna ljuda klara, och hon sjöng med ögat rigtadt

på källan, der månen speglade sig bredvid hennes egen bild. Det var en egen ton, som skapades och försvann för ögonblicket, liksom den lilla visan hon sjöng:

Hvi darrar månen här på källans vatten,
då allt är stilla kring dess blomsterrund,
och rosen slumrar uti sommarnatten,
och aspen tystnat i sin täta lund?

Såg du väl spegla mellan pelarskogen,
som grusad fallit genom tid och brand,
Alhambras källa? Såg du der en trogen,
en kunglig skepnad sitta på dess strand?

Såg du hans blickar, som din fasa väckte,
likt tigerns brinna, när på rof han far?
En ed du hörde: Slägte efter slägte
skall hämnden drabba, derför blir jag qvar.

Vet! han var konung, fastän klädd i trasor
och utan krona, utan svärd också.
Men hvart han gick, han spridde dödens fasor,
och än hans barn på jagt bland folken gå.

Ser du ur källan tvenne ögon blicka,
som likna hans — ack! darra icke så —
det är en arm, blott en förskjuten flicka,
som ingen torfva har att dö uppå;

Som intet har att älska eller hoppas,
blott några minnen utan lif och namn;
för hvilken inga inga rosor knoppas;
åt hvilken ingen sträcker ut sin famn.

I de mörka ögonen darrade tårar och hon räckte ut armarne, liksom hon velat omfamna sin egen bild; men der fanns dock en annan, som gråtande kastade sig i hennes famn; det var Sigrid.

»Sjung ej så, Selina», sade hon snyftande, »du har ju mig, Selina, är det icke så?» tillade hon och blickade henne i ögonen, som allvarliga och sorgsna tycktes drömmande betrakta den ljuslockiga flickan, som kringflätade henne med sina armar.

Selina teg, men andades häftigt.

«Tala, Selina», bad Sigrid, «tala, har du ej en vän, tror du då icke på, att jag är din vän, är du då så ensam? Selina! Tala, älskade Selina!»

«Akta dig, flicka», sade hon halfhögt, «du sveder vingarne, du stackars fjäril, om du kommer mig nära, akta dig.»

Sigrid reste sig på knä och betraktade sin vän. «Du är sjuk, Selina», sade hon bekymrad.

Selina skakade på det vackra hufvudet. «Sjuk? Nej, goda Sigrid. Kom, min vän, du vet ej huru mycket jag älskar dig», sade hon och sträckte ut armarne; «men, goda Sigrid», tillade hon, «jag får ej älska dig . . . ej älska någon.»

Sigrid ville tala.

«Nej, nej, tala icke, Sigrid . . . men, du vet ej och får aldrig veta hvad som trycker mig, hvad som sitter här inne midt igenom hjertat som en förgiftad dolk, ur hvars spets giftet droppa efter droppa faller in i själen och förvandlar hela min varelse i en eld — nej; men jag ber dig: håll icke af mig . . . jag förtjenar det icke, fördrif mig ur huset, långt bort; låt mig åter irra omkring utan hjelp och i mina fordna trasor, då blir allt godt igen.»

«Bästa Selina!»

«Ja, jag har ju sagt, att du ej förstår mig, att jag evigt skall bli dig en gåta. Kan väl du förstå mig bättre än den blyga violen i dalen kan förstå den torra ljungblomman, som växer på dét nakna berget? Förstår väl en bäck, som sorlar genom gräset, att det finnes floder af sjudande lava, som genomskära länder och förbränna allt i sin väg? Nej, du förstår mig icke, Sigrid; men, ser du, det finnes något af en engel hos dig, jag kan ej bedraga dig, jag kan ej hyckla som inför alla andra.»

«Du anklagar dig sjelf», yttrade Sigrid.

«Nej, visst icke, Sigrid. Derföre att jag ej hör till eder och J endast af barmhertighet, af medömkan gifven mig kärlek, så är jag ej sämre, ej af en lägre natur, jag blott tryckes af denna kärlek; ty, Sigrid, lika trifves blott med lika.»

Under detta samtal hade de begge flickorna lugnat sig, och vid en paus berättade Sigrid att demoiselle Pjorry börjat bli orolig för Selina, och att Sigrid derföre gått ut för att bedja henne skynda sig hem.

«Nå, då gå vi», återtog Selina i sin vanliga skämtande ton; «den der stackars månen får ensam vara på sin post.»

«Han är vacker i afton, det är så molnfritt och klart», yttrade Sigrid.

«Åh ja. Eljest så förefaller mig månen allramest lik — åh nej, artigheten bjuder att jag omvänder satsen: gamle Gerhard har ett ogement tycke med månen. Just så der har månen sedan urminnes tider gått omkring sin herskarinna och rigtat sina trogna ögon endast på henne; han kan ej vända sig, stackars måne, om också verldssystemer förginges bakom honom; och gamle Gerhard låter gerna verlden förgås utan att se sig om, då han framsätter chokladet för den gamla goda friherrinnan.»

«Men Gerhard är en så god gubbe.»

«Ja visst, kära Sigrid, det nekar jag icke, han är godheten sjelf; men det hindrar honom icke att vara en smula löjlig.»

«Du, Selina», återtog Sigrid och betraktade henne allvarligt, «du som känner så djupt — är det ditt allvar att finna troheten löjlig?»

«Sigrid, kära Sigrid! du förstår mig icke — du förstår mig icke, då jag säger dig, att jag håller innerligt af gamle Gerhard och ändå kan skratta åt honom, och att jag kunde älska en menniska så mycket, att jag . . . men du förstår mig ej; tro blott icke att jag är elak — kanske en toka.»

Demoiselle Pjorry mötte dem på stora gången i parken; det var den längsta utflykt den goda menniskan tog sig, och i synnerhet nu på qvällen skulle det aldrig fallit henne in att söka flickorna vid ruinen. Hon blef derföre ganska öfverraskad, då hon såg dem arm i arm komma just från det ställe, der de gamla murarna glänste fram mellan den späda granskogen.

«Selina, min bästa, jag har sökt efter er.»

«Förlåt», yttrade Selina, «men jag kom att gå något längre än vanligt i afton. Månskenet är så vackert, det blickar ner på jorden så sorgset, liksom månen visste att mången olycklig ligger vaken på sitt ensamma läger och att han utgör hans enda ljus och tröst.»

«Men det brukas emellertid icke», sade demoiselle Pjorry med en sidoblick på Sigrid, «att unga flickor gå så långt bort

utan sällskap; det är en frihet som endast går an på landet och hvarken i Paris eller Stockholm.»

«Guskelof vi icke äro på någotdera stället», inföll Sigrid mera uppригtigt än försigtigt.

«Det är möjligt att lilla Sigrid passar för landtlifvet, men det finnes det oaktadt andra som passa för stadslifvet, och deraf kan lilla Sigrid finna att man ej bör klandra det man icke känner. Emedlertid har friherrinnan väntat på Selina, som lofvat att vara vår lectrice, och», tillade hon något hvasst, «mamsell Regina väntar, som jag hörde, på Sigrid, bakelsen lär skola gräddas.»

Demoiselle Pjorry var mot vanan ej vid sitt beskedliga lynne, och dertill bidrog betydligt, att Selina gick tillsammans med Sigrid arm i arm. Hon ville ej att de begge flickorna skulle bli så goda vänner, att hennes egen vänskap blef öfverflödig för Selina, som hon utsett att blifva ett stycke mästerverk af egen fabrikation. Om nu flickan alltför mycket slöt sig till Sigrid och blef smittad med hennes prosa, kunde det hända att äfven Selina ville lära sig väfva och laga mat, och i samma ögonblick vore också hela den högre bildningen, som var henne ämnad, förbi; ty att sysselsätta sig med hvardagsting och ändå kunna njuta af allt det herrliga bildningen och konsterna erbjuda, att kunna laga mat och ändå kunna med djup och sann känsla läsa en skald — det var enligt den goda mamsellens öfvertygelse en omöjlighet.

Selina ställde sig snart åter in hos den goda men svaga demoiselle Pjorry och läste med sådan känsla och sådan klarhet och bestämdhet i uttalet, att hon fick en tacksägelse af gamla friherrinnan och, sedan hon kommit på sitt rum, beröm af demoiselle Pjorry.

Selina förstod således saken bättre än Sigrid, som, ehuru intresserad af bildning och visst icke utan en djup och varaktig känsla, dock var alltför «blåögd» att genom blixtrande, brännheta tankar uppjaga temperaturen i mamsell Pjorrys ljumma hjerta. Sådana sinnen som den goda mamsellens likna, till sin verkan på andra, atmosferen då den är mättad af fuktighet: de äro ej så varma som de kännas, men de äro moraliskt qvalmiga och tröttsamma. Om man jemför en sådan atmosfer med det rena, skära, jungfruliga och solrika sinnet hos en ung flicka, sådan som

Sigrid, tycker man till en början att man fryser, att detta är kallt, derföre att det är rent och utan alla konstiga tillsatser varmt; men man mattas ej, utan uppfriskas deraf, och jemför man det med en så varm ökennatur som Selina, tycker man sig bli förbränd i de glödande känslorna, som lodrätt och utan förmildring falla in i själen.

Dessa olika karakterer funnos dock bredvid hvarandra, och utom, dessa fanns der baronen sjelf, gamla friherrinnans Göran, som var en praktisk, klarseende, men långt ifrån skaldisk natur; en skicklig jordbrukare och riktig landtjunkare, med dock mera bildning eller, rättare sagdt, lust derför, än som den tiden ännu var fallet med män af hans ålder och hans sätt att lefva. Georg deremot var en af dessa öfvergångar till en annan tid, en kraftfull representant af de gamles allvar, med en bestämd praktisk riktning, men ändå tillgänglig för allt det sköna och goda, som verkligheten och fantasien hafva att erbjuda.

Om vi också ihågkomma mamsell Regina, som lefde i sitt kall och ej tänkte på annat än att alla skulle vara nöjda, och som ej hade något emot en enda skapad varelse, om ej mot demoiselle Pjorry, så hafva vi samlingen fullständig.

Dock — deroppe i den stora våningen, stilla, indraget och likväl verksam för allt godt, en mor för alla hjelpbehöfvande, en bergfast, pröfvad karakter, ett mål för allas kärlek och vördnad, lefde den gamla friherrinnan. Der hvilar ett dunkel, en helig skymning omkring den gamla, som, så stilla och så gömd för berömmet som för tadlet, verkade som en ljusets källa på sin omgifning.

Den trogne Gerhard var kanske den ende, som visste allt; men han talade sällan, och alla frågor om gamla friherrinnan besvarade han blott med en nickning med det hvita hufvudet; men äfven han bar med möda de gamla historierna på sin själ — och sålunda berättade han, stycktals, hemlighetsfullt och ofta med tårar i ögonen de gamla minnena. Vi skola försöka att utveckla dem; men också derföre gå omkring femtio år tillbaka.

DE GAMLES HISTORIA.

På Sjuttonhundrafemtiotalet.

Det fanns fordomdags på sluttningarna vid södra bergen, strax vid uppgången till lilla Glasbruksgatan, i en halsbrytande backe ett litet hus, som likt ett tättingbo hängde i en liten trädgård, som i sin ordning höll sig fast på berget, liksom den hvarje ögonblick ämnat att resa ned i sjön och krossa skutorna der nere. Detta lilla hus kallades i vanligt tal *Dufslaget,* men af de bättre lottade, som kände naturalhistorien, fick det heta *Condornästet,* och ett näste var det och förblef det i allas tycke. Det var ett litet hvitt hus med tre fönster på façaden och gröna träd omkring, en liten vacker boning för dem, som begagnade den, fastän den för betraktaren såg något uppflugen ut.

Inträdde man i denna boning, hvilket aldrig skedde utan att man genom klättrandet uppför den branta gångstigen, som ledde dit, blifvit dugtigt andtruten, kom man först naturligtvis i en förstuga, men denna var byggd utanför det lilla huset, ett så kalladt bislag och såsom sådant ett ganska trefligt rum med sina målningar och sina klädhängare, der en gammal kappa hängde och beskyddande sträckte sina vingar öfver ett par temligen nedtrampade, men dock finblankade galoscher, en artikel, som den tiden hörde till sällsyntheterna. Man hade två dörrar att välja på, men fann snart, att den till höger ledde till köket, hvaremot den till venster tillät oss att inträda i ett slags sal, en fyrkantig salsunge för att få ett adæquat uttryck. Denna lilla sal var full med skåp, väl lästa, alldeles som om de innehållit verldens skatter, och för öfrigt prydd med några klumpiga stolar med ofantliga ryggstöd och der och hvar någon stenpjes, hvars ändamål man omöjligen kunde gissa. Innanför denna sal var ett litet rum, som i hänseende till sitt innehåll var ett sammandrag af den mest lärda oordning. Der funnos några bord och hyllor,

alla belastade med böcker och tusende ting af jordgrå, brungul, smutsgrön och obestämbar färg, allt liksom rimfrostadt af dam, hvars atomer gått till hvila, som det tycktes, för evigt. Här, midt i denna förstörelse, satt husets disponent, eller hyresgäst (ty huset tillhörde egentligen en madam i Pelikansgränd), den lärde och outtröttlige fornforskaren Löfling. Det var en liten man med glest svart hår, utan peruk, men med ett misslyckadt försök till lockar vid öronen, blekgul hy, stora ådror på tinningarna, och ett par ärliga grå ögon, som helt beskedligt tittade fram under ett par grofva ögonbryn och gåfvo mannen ett uttryck af melankoli, som ej tycktes öfverensstämma med det förnöjda leende, med hvilket han helsade den sällsynta gästen; ty man måste ha ett angeläget ärende, om man skulle göra sig möda att klättra opp för berget.

I alla länder, utom Sverige och Ryssland, kan en lärd, en litteratör, eller någon annan person, som sysselsätter sig med vetande, slippa att vara något annat än han är — herr N. N. Men i Sverige och Ryssland måste man ovilkorligen *vara* något, ha en särskild titulatur, som kan skrifvas på utanskriften och stå på hufvudplåten på likkistan; i annat fall är man icke någon riktig menniska, om man ej hör till något af de fyra stånden. Det var af denna orsak antiqvarien Löfling lät kalla sig kamrer, och så kallades han af sin hushållerska, som i synnerhet var mån om titeln.

Kamrer Löflings rum var, som vi veta, uppfyldt af en mängd skräp, som dock i hans ögon var idel kostbara klenoder, och som äfven var det, dock ej i den mening, som den gode kamreren trodde.

Det fanns nämligen vid hans tid ännu en efterdyning af det antiqvariska raseri, som förledde Rudbeck att offra massor af snille och lärdom på endast gissningar. Alla vetenskaper hafva börjat med endast tankespel, med filosofiska spekulationer och försök att med ens genomtränga skalet för att nå kärnan, men hafva måst återgå till ett strängt aktgifvande på hvarje förut som obetydlig ansedd omständighet och grunda sin sanna seger på facta, på naturåskådning eller sammanletade leder af den splittrade bilden. Endast i frågan om lagstiftning håller man ännu på med att finna den absoluta rättsgrunden och forskar efter,

hurudan menniskan kan utspekuleras böra vara, i stället att finna allt detta genom aktgifvande på, hurudan hon verkligen är. Man ritar lagar för menniskor, utan att studera menniskorna, liksom man fordom skref naturalhistorier, utan att ha sett djuren, och uppgjorde menniskoslägtets ätteledning ända från Noach, utan att ha samlat nog materialier för att veta något om tillståndet för tusen år sedan.

En sådan forskare var kamrer Löfling, som hade en liten nådegåfva af drottningen att tacka för, att han lefde och kunde forska. De damomhöljda föremålen i hans kammare voro således ingenting mer eller mindre, än alla möjliga ting som man finner i jorden. Der funnos petrifikater, flintknifvar, krokar och spjutspetsar, rembyglor, gamla hjelmprydnader, radband och halsband af lerperlor, sporrar och jernbitar af alla möjliga slag, och detta till en otrolig massa, hvarjemte han hade stenar med karakterer på och utan all annan karakter, än den af en vanlig bullersten, samt flera runda stenklot, som han fått ur våra strömmar.

Ur hela denna massa, som han ordnat efter sitt sinne, sög han nu den honung, af hvilken hans glädje lefde. Det var således ej underligt att han ibland uppsöktes af personer, som ville se hans samlingar, och af ännu flere, som ville se honom sjelf, det mest kuriösa i hela samlingen.

Kamrer Löfling var en af dessa menniskor, som egentligen utgöra menskligheten arbetsmyror, som hafva en afgjord längtan att släpa tillsammans likt och olikt och göra samlingar af alla möjliga slag. Dessa personer blifva alltmera sällsynta och alltmera beundransvärda och icke mindre ett mål för aktning; ty utan desse samlare, dessa flitiga, outtröttliga varelser, som släpa hela sitt lif igenom, för att kunna lemna från sig en stor hög af ting, kunde den verklige forskaren, som sällan har lust och aldrig tid att uppoffra sig på dylikt, icke komma långt. Men samlingen var dock ej den gode kamrerens enda glädje: han hade en annan, den fanns nämligen i nästa kammare, ett litet rum, som var motsatsen af kamrerens eget. Det var så nätt och vackert derinne med de tarfliga möblerna, så fina, putsade och hvita, som om en engel bott derinne och hvarje ögonblick viftat bort dammet med sina vingar. Der bodde hans dotter, och det är omöjligt att säga om han älskade henne eller sitt skräp

mest. Säkert är, att han delade sin tid temligen rättvist mellan begge.

Förmiddagen var kamreren vanligen ute, men, precis som de tidehvarf han studerade, kom han hem, för att spisa den tarfliga middagen, som Hedvig, hans dotter, med tillhjelp af den gamla pigan eller, som hon sjelf älskade att kallas, hushållerskan Karin tillagat. Vanligen hade kamreren med sig något rart stycke; detta kunde då bestå i ett gammalt pergamentsblad eller något annat manuskript, alltid nära oläsligt, eller också någon formad eller icke formad stenklump, en jernbit, något mynt eller dylikt; ty kamrerens exkursioner gällde ett slags spioneri efter minnesmärken. Det är ganska säkert att han hade någonting polisaktigt hos sig; ty han egde en egen aningsförmåga att få reda på antiqviteter och en alldeles egen konst att komma åt dem på honnett sätt. Man till och med påstod, att han utan lof tillegnade sig ett och annat skräp, men han var derföre icke sämre än en menniska, som offrar allt för sin konung och sitt fädernesland; ty vetenskapen var hans allt. Emellertid måste nu Hedvig höra på hans alla gissningar öfver det funna stycket, hvarvid Karin fick se det, ty hon hörde dåligt och var således ej synnerligt road af föreläsningen.

Hedvig betraktade alltid den presenterade stenen eller metallbiten med sina milda, goda, glada ögon mycket noga, frågade sin far hvad det varit och fick gubben alltid så långt in i sitt ämne, att han ej observerade middagens ofta skrala beskaffenhet, eller att hans dotter åt litet eller intet, för att gifva honom de bästa bitarna. Sanningen att säga, var Hedvig långt ifrån road af archeologiska forskningar och trodde också, af goda skäl, att hennes fars historiska ledtråd hängde, som sjelfva byggnaden, till hälften i luften; men det var hennes gode far, och det gjorde henne hjertligen ondt, då den gamle någon gång vid närmare betraktande af sina rariteter upptäckte märket efter en ygla bakpå ett romerskt mynt från kejsar Neros tid, och slutligen leddes till den upptäckt, att myntet var en gammal knapp, som efter all anledning blifvit tappad af någon hederlig Rospigg. Sådana upptäckter, som temligen ofta inträffade, i synnerhet med delar af «våra förfäders vapen» och «heliga verktyg», smärtade dock icke den hederlige kamreraren så mycket som Hedvig, som alltid fruk-

tade att han skulle vakna ur sin ljufva dröm och finna, att han förfelat hela sin lefnad.

Sedan middagen var slutad och den dermed följande föreläsningen, gick kamreren in i sin kammare, der vi först funno honom, och arbetade ända in på qvällen, då han åter sällskapade med sin dotter, som till en gammal luta sjöng en och annan folkvisa, som åter gaf kamreren tillfälle till en utläggning.

På detta sätt förflöt dag efter dag i en beständig ljuf dröm för kamreren och en beständig fruktan hos Hedvig, att han skulle vakna och finna tomheten af sina spekulationer. Den enda som var lugn var gamla Karin, som såg allting i sitt rätta ljus och alldeles icke lät sin imagination bedraga sig att tro, att der fanns smör i huset, när det var slut, eller att fisken kostade en styfver mindre marken, när han verkligen kostade mera. Hon hade icke mer än en förargelseklippa, och den var fördelad i otaliga många, alldeles som spetsarne på en korallbank, och hon stötte dagligen mer än hundrade gånger emot. Hvarje sådan spets var nämligen en menniska, som hade något ätbart att sälja. Det fanns, i hennes tanka, bland hela den så kallade *närande* befolkningen ingen enda, som icke ville preja och bedraga henne, när hon med sin lilla kassa vandrade ner till staden, för att samla ihop dagens behof. Hvarje mångelska, hvarje bondgumma, som hon frågade, «höggo för sig alldeles oförskämdt», ty hon mätte alltid deras rimlighet eller orimlighet i anspråk efter sin kassa, och som denna alltid var skral, så blefvo deras priser alltid oförskämda. Hon yttrade också detta och kom således vanligen i något gräl, som hon dock alltid väl öfvervann, ty hon hörde ingenting af hela den skur hon fick uppbära. Sådan var den gumma, som hjelpte Hedvig i hushållet och som var hennes enda qvinliga sällskap.

Bland de få, som gjort sig besvär med att helsa på kamreren i hans luftiga boning, var en ung man, en sekreter Adelsson, hygglig karl, påstod kamreren; ty han var en af hans tålmodigaste åhörare och förskaffade honom då och då ett rart klenodium för samlingen. Adelsson var den ende som fick lof att bli qvar till något mål, och detta kom sig från gamla Karin, som han ofta hjelpt att pruta, då hon råkat honom, och alltid hade han skaffat pris, så att pengarne räckte till. Detta var en

förtjenst som öfvervägde alla andra, och gumman brukade gå och titta sig omkring, om hon ej skulle få se sin beskedlige sekter, innan hon grep verket an för att handla. Han kom också verkligen ofta, ty han bodde nära stället och gick ner då han fick se Karins röda schal glänsa bland hopen. Äfven hade han visat gumman på en «så innerligt hederlig köpman», som aldrig tog mer än hälften mot de andra «flåbusarne» och ofta gaf Karin på köpet stora sockerbitar, som räckte till i många dagar. Med ett ord, sekter Adelsson var Karins favorit och likaledes kamrerens, och Hedvig kunde ej annat än tycka om en ung man, som hade samma bemödande som hon, att glädja hennes «gubbe far», och som tillika hade genom sin beskedlighet mot Karin gjort huset många tjenster, som i deras läge hade större värde, än man kunde förmoda.

Sekter Adelsson var också den ende, som förskaffade den unga flickan något nöje och öfvertalade kamreren att uppoffra några timmar på en promenad i båt eller ut till den då förtiden alldeles vilda Kongl. Djurgården, eller till och med på ett spektakel på Bollhuset.

På 1750-talet voro nöjena i Stockholm hvarken så många eller så ombytliga som nu; man lefde då der, som i andra städer, mest inom sin familj, och visste ej stort af dessa publika nöjen, der njutningen utdelas åt tusentals personer på en gång. Den tiden fick hvar och en för sig, manu propria, teckna sina nöjen, då deremot nu nöjet går med snällpress, något suddigt ibland; men det går likväl.

För Hedvig, som saknade ett verkligt hem (ty utan en mor har en flicka icke något dylikt), som bodde i den minst bebyggda delen af staden, och dessutom hade så svåra stigar att passera åt alla håll, att hon ej gerna beträdde dem ensam, och som ej kunde vara ute till dess det blef mörkt, emedan gatorna i vår goda hufvudstad ej ännu kommit till hvad man vanligen fruktar så mycket, eller den «halfupplysning», som beklagligen nu råder der, var således sekterns artighet långt mera värd, än om i våra dagar en ung man skulle uppoffra hela sin tid för att förskaffa sin älskade nöjen. Om man betraktar saken kritiskt, finner man, att allting, till och med konsten att göra sig behaglig för en flicka, är mycket «arbetsammare» nu än förr.

Den unge mannen såg också ej illa ut, ehuru han något vanställdes af ett par ögon, som tycktes skela, fastän de icke gjorde det, eller röjde en viss osäkerhet eller skygghet, som man måste vänja sig vid, innan man rätt kunde fördraga den.

Hedvig hade också, första gången hon såg Adelsson, känt liksom en obehaglig ilning i själen, då hennes far med den vänligaste min i verlden presenterade: «Min dotter Hedvig, hm, och en vän, en antiquarius, hm — förlåt, jag mins inte — hm . . .»

«Adelsson», upplyste denne och framträdde, som tidens bruk var, för att kyssa på handen. Men denna känsla förgick snart, och Hedvig hade naturligtvis hvarken ärft eller förvärft någon menniskokännedom; ty den gode kamreren var lik ett barn, som trodde alla väl, och ensamheten i dufslaget gaf ej tillfälle till egna forskningar.

Tiden gick således ganska behagligt, ty antiqvarien fick i allsköns ro utbreda sin vishet för sin vän Adelsson; och att meddela sig var den hederlige gubbens passion, utan att han just tog reda på åt hvem han meddelade sig. Han var således en menniska, som just syntes skapad att vara ett åtlöje åt andra; ty man kunde, när man ville, få honom in på sitt älsklingsämne och sedan skratta så mycket man förmådde. Han hörde icke, såg icke, märkte ingenting, så ifrigt var han inne i skapelsehistorien och i slägtledningarna från Adam i paradiset, eller hade han gräft sig in i «de gamle Göthers eller Svioners ättekullar».

«Ser nu min vän», yttrade han till sin trogne åhörare, «ser han . . . detta ser ut som en snäcka och detta som en sorts konstig kräfta (han visade ett par petrifikater), ser min vän, liksom en riktig snäcka med skal och allt, och en kräfta, ser han, utan klor; detta är en «lusus naturæ», en naturens lek. Det vill säga att naturen försöker att i allting efterhärma den lefvande skapelsen, och så gör hon snäckor och kräftor af sten; ja, man har funnit hela förstenade menniskor i underjordiska grottor.»

«Det är högst förunderligt.»

«Ingalunda; då man har funnit skeppsankare på de högsta berg efter syndafloden, och då hade redan skapelsen uppnått sin högsta punkt i menniskan, som sedan satte sig ner i det gamla Sverige, som Rudbeck i sin Atlantica så dråpeligt bevisat, att ej

nämna Peringsköld, som beskrifvit hela arkens in- och utredning så noga, att ett barn kan begripa att det så hafver tillgått. Icke förglömmandes ättartalet från hvilka Svea och Götha konungar uppspringa.»

Vid alla dessa citater framdrog han de gamla böckerna eller ritningar och visade sin vän; ty mannen var en af dessa, som ej våga tänka utan citation och ej kunna fatta en sak, om den ej varit förut yttrad af någon auctor.

«Jag kan», återtog han, sedan han utvisat de omtalade tingen, «jag kan visa min gode vän en hel hög bref, som jag har från Scarinius i Åbo, från Rhyzelius i Linköping och Stierneman, om dessa ting; de tänka väl icke som jag, som tycker att en forskare framförallt bör söka sitt eget lands ära och gamla idrotter; men de hafva dock ej i allo kunnat motsäga mina argumenter för att Svea land och rike är det äldsta i verlden och efter syndafloden först med sina berg stack opp öfver sjön, hvilket ses af de stora stenarne, som tydligen äro förda från våra berg och ligga i Tyskland och längre söder ut.»

«Vill icke Hedvig», hviskade Adelsson till flickan, «ut på saltsjön en stund i afton?»

«Jo, det vill jag visst», hviskade hon, rodnande af blygsel för sin gamle far, som under detta tysta, fastän oskyldiga samtal ej märkte något, utan gräfde i sina pappersluntor, för att få reda på ett bref från Stierneman, angående den Mogogska ättetaflan.

Det var en egen konst att leda den gamle mannen från sitt ämne och föreslå en rodd utåt saltsjön, som i sommaqvällen utbredde sig lugn och klar nedanför fönsterna och speglade i sitt sköte de höga husen, kyrkspirorna och de mörka skogslunderna, som gingo in på staden. Det lyckades likväl, och en timma derefter sutto der tre menniskor i en liten båt, som sköt med god fart mot Djurgården.

De trenne resande hade tankarne åt olika håll.

Hedvig gladde sig som ett barn åt att få komma ut i det fria, att få i aftonsvalkan glida öfver vattnet och leka landtbo på en stund; hennes far var egentligen icke med, ty hans tankar flögo genom århundraden, som försvunnit, och gjorde bekantskaper med en mängd kungar och herrar, som aldrig funnits annat än i de lärdas inbillning; och Adelsson hade blott tankarne

fästade på Hedvig och ögonen på hennes sköna figur, med den sväfvande schäferhatten och de ljusröda banden, flygande som vimplar för den svaga aftonvinden.

Så förflöt en hel sommar och hvarje dag höll gamla Karin ett eller flera loftal öfver den hygglige sektern och brydde Hedvig, naturligtvis i all ära, för den unge mannen, i hvilken hon sjelf försäkrade sig kunna blifvit förälskad, om hon blott varit trettio år yngre. Hvarje afton höll också kamrern ett berömmelsetal öfver samma person, och skulle gerna, om han kunnat, ledt den unga mannens ättartal från Odin hin gamle, endast för att bevisa att han hade hederligt att brås på.

En kunglig resa.

Det har väl knappast funnits några konungar, som man så villigt och så högtidligt firade, som Fredrik den förste och Adolf Fredrik, hvilken man, inseende omöjligheten att hitta på ett värdigt epitet, kallade «den Milde». Hvarhelst de kunglige kommo, mötte dem från de förnämes sida en artig underdånighet och från folkets en förtjusning, som mera härrörde af verklig kärlek, än det förut varit fallet; ty det är något helt annat att vörda, eller beundra, och att älska konungen med hela hjertat; och detta af samma orsak som man älskar det värnlösa barnet, nämligen just derföre, att det är värnlöst och maktlöst. Den högre aristokratien åter ansåg konungen som sitt verktyg, som det enda den egde, för att bibehålla sin makt öfver folket, hvilket, om det ej egde en konung som det kunde fira, lätteligen kunde vilja utan herrarne regera sjelf, ty Svenskarne hafva i alla tider ej just ansett den saken omöjlig.

Det låg således i de mäktiges eget intresse att genom yttre vördnadsbetygelser helga en makt, som de hade i sina händer, och sålunda rädda skenet af ett konungadöme, som egentligen ej fanns annat än i en fiktion och i en kunglig skådespelare, som ej borde kunna ett ord utan sufflör. Det var således gifvet att man aldrig ifrigare och med större anspråk på uppmärksamhet talade underdånighetens språk, än till Adolf Fredrik den Milde och hans stolta snillrika gemål, som man beredde den ena förödmjukelsen efter den andra, för att inskärpa att de ändå voro ett par värnlösa barn i händerna på sina såkallade ständer, som, så snart de kungliga lydde, belönade dem med det underdåniga smickrets honungskaka.

Under sådana omständigheter är det klart att de kunglige, då de ett par år efter sin kröning gjorde en resa i riket (och de reste ofta och gerna), öfverallt möttes med den mest oförställda förtjusning och med fester, som ej tycktes taga en ända. Alltifrån det de under kanonsalut, flaggning och blomsterkastning farit

ut från Stockholms tull, voro, hela landet igenom, på hvarje mil äreportar och folkmassor med sånger, utklädningar och blommor, färdiga att motta det höga paret. Sant är väl, att många af dessa högtidligheter voro anbefallda af en närboende *hatt* eller *mössa*, ty begge ville regera; men sjelfva folket höll ändå mycket af den «stackars» kungen, som utan makt höll spiran och utan kraft förde svärdet i sin för detta biskopliga hand.

Det var mot qvällen under en sådan resa, som de kunglige nalkades nattqvarteret, ett herresäte, hvars långa fönsterrader, präktigt upplysta, glindrade på afstånd genom dunklet, och i hvars grannskap alla höjder och alleerna, som i alla riktningar sträckte sig kring egendomen, lyste af brinnande tjärtunnor och marechaller. Det var Sigurdsnäs. Den tunga, af åtta hästar dragna karossen, som på sina präktiga läderremmar och med sina röda hjul hastade framåt vägen, åtföljdes af ett fackeltåg till häst, allmogen från grannskapet som samlat sig för att helsa sin konung, ty detta namn har alltid betydt mycket för den svenska bonden, som i namnet konung har tänkt sig rättvisan och kärleken till folket, om också ej makten alltid velat räcka till att styra «herrarne», ett ord, som alltid betydt motsatsen mot konungen och folket, hvilka i deras innersta tanke egentligen äro *en* makt.

Adolf Fredriks ansigte förrådde belåtenhet och verklig tillfredsställelse, då han mellanåt lutade hufvudet mot det nedsläppta vagnsfönstret och betraktade de hederlige dannemännen, som med sina facklor och ridande sina vanliga hästar i all underdånig fröjd guppade på ömse sidor om vagnen. Drottningens ansigte uttryckte deremot icke någon belåtenhet, fastän det smålog, ty under detta småleende tycktes liksom en fråga vilja smyga sig fram, om det var af vördnad eller medömkan, de gjorde sig så mycken möda, om det var för att en gång stöda konungamakten eller för att trösta konungen, de vore att påräkna.

«Nu äro vi snart framme», yttrade Adolf Fredrik och såg ut; «man har rikt illuminerat portalen och der är en präktig transparent . . . mycket bra, vackert.»

Vagnen stadnade och de kunglige mottogos af en haj af hvitklädda flickor, som strödde blommor för deras fot. De bugade sig förbindligt åt alla sidor, men när de trädde upp på trappan, ledsagade af värden och värdinnan, sväfvade en flicka

fram, lätt som en sommarsky och hvitklädd som en sådan, med silfverstjernor på den luftiga drägten, knäföll för de kunglige och räckte dem ett par kransar af de dyrbaraste blommor, som orangeriet kunnat lemna, och reciterade några verser, som Dalin på baron von Dernaths begäran författat för tillfället.

De kunglige tycktes gladt öfverraskade, isynnerhet drottningen, som fattade det vackra barnets hand och frågade hvad hon hette.

«Katarina von Lützow», sade flickan, som syntes vara omkring fjorton år gammal, ännu späd som ett barn, men likväl skönt bildad och med ett ännu skönare uttryck i de blå ögonen, och med ett ansigte, som ej förställdes af någon frisyr, hvilken var bortlagd för dagen, hvarföre de ljusgula lockarne fladdrade fria kring den hvita halsen.

«Tack, mitt vackra barn», sade drottningen vänligt och tillade till värdfolket med en drottnings artighet och ceremoniel tillbakadragenhet: «och er, min baronessa. Vi hafva Gudi lof öfverallt sett vårt folks kärlek och tillgifvenhet för konungahuset och finna här att vi ega trogna vänner — vi tacka er.»

Det var vanligen drottningen som talade vid sådana tillfällen, och den milde Adolf Fredrik fann ej sin ära på något sätt nedsatt deraf, att Fredrik den Andres syster talade i hans ställe.

Sedan de kunglige en stund varit i sina toiletter, inträdde de, åtföljda af sin svit, i den stora, starkt upplysta våningen, der allt hvad orten egde lysande och stort var församladt, och intogo sin plats på en upphöjning under en thronhimmel. Man uppförde ett herdespel, författadt för tillfället och hvari alla skogens och landtbygdens dryader och nymfer, och en hel hop hvitbenta bönder med röda västar och bandrosor vid knäna, dansade och strödde blommor för det kungliga paret, allt under underdåniga versers afsjungande.

Betraktade man saken nogare, fann man dock att kungligheten ej hade der mycket att säga; ty allt påminde om en slägt, som varit mäktig sedan århundraden, som oupphörligt täflat med konungarne i makt och herrlighet, och som haft alla medel osparda att kunna trotsa den kungliga myndigheten, då de ej haft den i sin hand. Väggmålningarne föreställde nämligen hi-

storiska taflor från fädrens tid, och alltid sådana tillfällen, då konungen haft något att tacka för, eller då händelsen återföll som en fläck på kungligheten. En frände, som räddat en konung, var målad bredvid en annan, som, oskyldig och ädel, med lugn mottar sin dödsdom af en annan konung. Huru man ville leta, fanns der ingen enda tafla, der man såg, att någon af anherrarne haft något att tacka för. Sjelfva taket i tungt gipsarbete föreställde ättens vapen, buret af englar med trumpeter, som förkunnade slägtens ära. Och dessa alla bilder stodo qvar långt sedan herdespelet slutat, sången tystnat och partihatet gjort dessa salar otillgängliga för det konungsliga paret.

«Det är svårt för oss på landet», yttrade värdinnan, nigande ned till golfvet, då drottningen tackade henne för det vackra herdespelet, «det är svårt för oss på landet att tillvägabringa något, som kan vara värdigt ers majestäts nådiga uppmärksamhet. Deras majestäter mötas öfverallt af folkets innerliga kärlek, och uppfinningen af något nytt följer ej alltid med den varma åstundan att visa sin underdåniga vördnad.»

«Detta var likväl så vackert, att man ej kan önska något bättre i uppfinningsväg. Vi lyckönska er och oss att vi träffas i afton; men», tillade drottningen, «säg mig, bästa baronessa, den sköna flickan, fröken von Lützow, hvar är hon?»

«Hon klär om sig, ers majestät, men skall snart ha den nåden visa sig i en värdigare kostym.»

«Hon är i ert hus?»

«Ja, på sätt och vis, ers majestät», yttrade baronessan något förlägen, «hon är eljest dotter till en fattig löjtnant, som bor här i grannskapet, men hon har mycket varit här till sällskap åt min dotter. Om eders majestät befaller, så . . .»

«Det är ej brådtom, bästa baronessa, men det der barnet interesserade mig; jag ville blott se henne klädd på vanligt sätt.»

De kunglige gjorde nu sin rund i salen, under det presentation skedde. Adolf Fredrik helsade vänligt på en och annan officer, som han kände, och drottningen på några fruntimmer, som hon sett i Stockholm. Efter denna ceremoni började, med de kungliges tillåtelse, menuetten, hvartill drottningen befallde värden och kungen uppbjöd värdinnan. Denna dans, som

nu är aflagd och blott en och annan gång dansas på en kostymbal, var en verkligt kunglig dans, der hvarje rörelse innebar vördnad och kärlek på en gång, och der en drottning kunde dansa, utan att tyckas nedlåta sig, men fortfara att vara drottning äfven der. Det ligger, om man får tala så djerft, någonting republikanskt i de nyare dansarne, som alla mer eller mindre röra på massan och låta massorna uppträda såsom sådane.

Sedan menuetten slutat, återtogo de kunglige sina platser och betraktade de rörliga massorna, som skimrade i guld och juveler; ty äfven i detta hänseende har man på sednare tider gått ner till folket och öfverglänser det icke. Emellertid måtte en sådan bal, der hvarje herre var guldbroderad efter behag, och tofsar och släp hörde till ordningen, då hvarje dam hade en hufvudbonad, som gjorde henne högre och mera majestätisk: emellertid måtte en sådan fest sett något annorlunda ut än våra eviga svarta frackar och hvita västar, som lika säkert påminna om skator, som de fleste uniformer om blåkråkor; den tiden var det strutsar och påfoglar i de förnämes salar.

Efter några ögonblick anlände baronessan med sin lilla skyddling, som nu var grannt utstyrd i styfkjortel och med en frisyr, som var lika hög som hennes lilla englasköna ansigte. Det hade kostat besvär att få denna höga resning och sätta fast chinjongen i nacken, men det hade dock lyckats, och flickan såg ej mindre skön ut i denna drägt än förut. Tvärtom, det höga håret gaf henne någonting stolt som klädde henne ganska väl, ty anletsdragen voro, om några, hvad man skulle kalla nobla. Drottningen smålog genast på ett helt annat sätt än förut och började samtala med den lilla, som med en uppmärksamhet, som väckte hennes beundran, och med en naif enkelhet, som tvingade henne att småle, besvarade hennes frågor. Drottningen var förtjust öfver den sköna flickan och kallade henne sin lilla Amaranta; jag vet ej om hon då tänkte på drottning Christinas Amaranta eller om endast namnets klang kom henne att välja det.

«Du dansar väl, min Amaranta, min lilla herdinna?» yttrade drottningen smekande.

«Ers majestät vet nog att en fattig flicka ej får dansa», blef det lika enkla som uppriktiga svaret.

Drottningen skulle gerna skrattat, om det passat sig, men hon gjorde en vink åt en af sina kavaljerer och gaf en hänvisning med ögonen på den sköna flickan.

«Vi få vidare talas vid i morgon, vackra barn», yttrade drottningen vänligt, och den unga flickan fick afsked. Hon hade likväl ej gått långt, förrän den vinkade kavaljeren, åtföljd af sonen i huset, auditör von Dernath, som, fastän obekant med Katarina, presenterade honom, kom och efter ett litet samtal om vaxljus och musik bjöd opp henne. Ack! hon blef så glad, det goda barnet, och anade icke att hennes kavaljer dansade på nådig befallning. Men likgodt, hon dansade med lust och glädje och med en gratie, en lätthet och ett behag, som snart gjorde att kavaljeren var glad att han fått befallningen. Drottningen betraktade sin lilla favorit med ofrånvända blickar och hviskade till Adolf Fredrik:

«Denna flicka är dotter till en af landtadlen, en fattig löjtnant; hon skall bli en af våra.»

Påföljande morgon stodo de många vagnarne i ordning; de höga främmande skulle fortsätta sin resa, och drottningen hade redan talat med friherrinnan angående den unga fröken Lützow. De kunglige reste under kanonsalut från några i parken planterade nickor, som betjenterne smorde med såpa i mynningarne, så att deras smällar blefvo skarpa, korta och högst obehagliga för hörselorganerna. Det är med sådana små nickor alldeles som med visst folk som vilja vara snillen: de likna lika litet dessa som nickorna likna bombkanoner, huru de än smörja in sig med fraser från tusen håll. Hvad de tala eller skrifva blir blott en kort puff, som är obehaglig, men genast dör bort oaktadt sin skärpa, då det väldiga «dödens synrör» låter jorden milvidt omkring darra för sina åskor.

Efter de kungliges afresa inträdde genast denna sorts dåsighet, som följer på en öfverspänning, detta tråkighetslif, som genast efter en fest griper litet hvar. Friherrinnan, en liten slug och intrigant qvinna, — en af dessa, som, utrustade med slughet och förslagenhet, ega hvad man kallar takt utan att ega förmågan att visa mera än små medel och små syftemål, — satt

ensam i lilla salongen med hufvudet lutadt i handen, dels af trötthet, dels för att fundera.

«Och drottningen», började hon vid sig sjelf, «beslöt att upptaga den lilla löjtnants-dottren, tjensteqvinnans dotter . . . ha ha ha! Det är verkligen kungligt. Hon tror sig på *detta* sätt vinna landtadlen — den fattigare, den som ej tål grefvar och baroner, adlens republikaner, det rivaliserande partiet . . . lycka till, min drottning! Hon förbiser oss, håller till godo med våra fester, med våra herdespel, vårt smicker; men tror ej derpå, bildar sig ett parti, och denna flicka skall bli en brygga för hennes intriger.»

Friherrinnan hatade drottningen djupt, liksom alltid intrigören hatar snillet, det är underlägsenhetens hat, som alltid söker att stinga den starkare i hälen.

«Marianne bevärdigade hon knappt med ett ord», forfor hon; «men hon skall minnas Marianne länge sedan hon glömt den lilla favoriten, som jag hade den obegripliga oförsigtigheten att taga hit.»

I detta ögonblick afbröts hon af baronen, som inträdde. Det var en reslig, man skulle kunna säga herrlig gestalt med stolt hållning och ett utseende lugnt och bestämdt i hvarje drag. Det var en menniska sådan man föreställer sig en af dessa gamla magnater, som fordom rådde öfver Sveriges konungar och folk. Den stolte mannen kastade sig i en sammetsklädd länstol och betraktade sin hustru med en på en gång missnöjd och något förlägen mine.

«De kunglige hafva då rest», yttrade han. «Hvad tycker du om drottningen?»

«Drottningen?»

«Ja, vår allernådigsta drottning?»

«Du vet förut mina tankar om henne och hennes planer», yttrade friherrinnan; «hon är en herskysten, intrigant varelse, som . . .»

«Ja, jag vet det; men, min vän, det oaktadt öfverhöljde du henne med smicker och försäkrade henne . . .»

«Om min innerliga vördnad och tillgifvenhet, trohet i döden, och så vidare», inföll friherrinnan och tillade med en axelryckning: «men det brukas ju, det är ju den underdåniga stilen!»

«Du vet mina grundsatser», återtog baronen allvarligt. «Jag bär vördnad för konungen och konungadömet, men smickrar aldrig.»

«Åh ja, ni män han edra privilegier.»

«Det är hvarje redlig menniskas privilegium», anmärkte baronen; «jag älskar ej detta lismeri, detta smicker, som luktar af gift. En kung och en drottning äro olyckliga nog förut, utan att de skola frukta förräderi äfven i sina undersåtares leende — i deras välsignelser. Nej, jag vill ha en konung, som ej är enväldig, på det han icke må bli en narr eller en tyrann af öfvermod; men jag vill älska honom så mycket, att jag aldrig sviker honom, lika litet som jag smickrar hans svagheter eller döljer sanningen. Jag anser mig som adelsman vara en mellanlänk emellan konungen och folket, och ve mig om jag sviker någon af dem, om jag smickrar någon af dem, för att bedraga dem begge.»

«Du är missnöjd med mig», yttrade friherrinnan slugt och inställsamt; «men, bästa Sigfrid, du vet hurudan jag är, vekhjertad, hänföres jag lätt af ögonblicket, och derför . . .»

«Derför?»

«Och derför finner du att jag ej var falsk, utan att jag, hänförd af drottningens sätt att vara, yttrade tänkesätt som jag då hyste, men ej vid närmare eftertanke hyser.»

«Det är möjligt, men låt mig ej en annan gång nödgas höra en baronessa Dernath förnedra sig till hoflismeri — vi äro för goda att förnedra oss. Och dessutom, tror du ej, att Lovisa Ulrikas skarpa ögon blickade midt igenom dig och att hon föraktade dig?»

«Kan väl vara; hon föraktar hela svenska adeln.»

«Nej, hon fruktar och kanske hatar den, men förakta den kan hon ej, så länge den ej gjort sig föraktlig.»

«Emedlertid, Sigfrid, kommer hon väl ihåg att det är Sveriges adel, som i alla tider egt Sveriges krona i sin hand — att det är ett vådligt spel att sätta sig ut med oss, ty sjelfve den store Gustafs thron darrade för våra fäder.»

«Hvad vill du säga dermed?»

«Ack jo, märkte du ej med hvilket förakt drottningen förbisåg Marianne och ensamt fästade sin uppmärksamhet vid lilla Katarina von Lützow?»

Baronen smålog. «Nu förstår jag hvarifrån din djupa politiska blick har kommit. Marianne således? Stackars barn, hon har ej figuren för sig.»

«Figuren? Nej, men hufvud har hon.»

«Ja, du har uppfostrat henne sjelf, efter dina principer. Gud låte dem bära god frukt!»

«Du är ej nöjd med hvarken Ludvig eller henne?»

Baronen steg opp och gick några slag öfver golfvet; ändtligen stannade han midt framför baronessan och fixerade henne skarpt. «Gud gifve dem bära god frukt, sade jag; men det ser ej så ut. Det är mitt fel; jag har ej vårdat mig om mina barn, har lemnat dem åt andra, åt dig, Juliana, och — men . . .»

«Det låter som du vore missnöjd med dem. . . . Det är ändå dina barn, ditt blod rinner i deras ådror.»

«Ja; men Ludvig gör mig sorg. Att han tillhör mitt parti är jag ej emot, men han intrigerar åt alla håll, är opålitlig för alla, och störtar sig slutligen . . .»

«Det är förtal, käre Sigfrid.»

«Gud låte så vara! Ack, Juliana, jag ville så gerna älska honom; men är han en öfverlöpare, en menniska utan öfvertygelse, så är han ej längre min son.»

«Ack, ack, hvad de partitiderna äro olyckliga!» suckade friherrinnan, «de kasta split och oenighet mellan föräldrar och barn.»

«Förblanda icke begreppen; man kan vara partiman och ändå en hederlig menniska, och jag önskade långt heldre att Ludvig vore en ärlig 'mössa' än en dålig 'hatt.'»

«Åh, käre Sigfrid, när vi komma till Stockholm, så får du nog se att Ludvig är dig värdig; men hvad har Marianne gjort? Du är ej nöjd med henne.»

«Marianne är ett barn. Ser du, Juliana, ett barn skall vara ett barn, jag älskar ej denna kalla artighet, denna undvikande slughet, med hvilken hon behandlar mig. Kan hon någonsin rent ut och öppet bedja mig om något? Nej, allt skall gå krokvägar, hon skall narra mig att gifva sig det hon önskar, hon skall hyckla sig till . . .»

«Håll, Sigfrid, du gör henne orätt.»

«Ganska möjligt.»

«Hon älskar dig oändligt, men har tillika en sådan fruktan för dig . . .»

«Fruktan?»

I detta ögonblick inträdde Marianne och skyndade fram till sina föräldrar, dem hon begge kysste på handen.

«Välkommen, Marianne», yttrade modren och omfamnade henne, «du ser ej riktigt frisk ut i dag.»

«Ack ja, mamma, jag mår inte rätt väl; men då söta mamma och söta pappa äro friska, så är allt bra igen.»

Baronen steg opp och gick.

«Hvad går åt pappa?»

«Jo, söta Marianne, du skall vara försigtig med pappa, han har sina egna idéer; karlarne ha alltid sådane.»

«Men hvad i Guds namn . . .»

«Åh jo, ingenting; blif inte rädd, lilla goda barn; men pappa tycker att du icke är rättfram, du måste 'behandla' honom på annat sätt, se honom in i ögonen och tala öppet med honom. Din far är en så ädel man, och derför bör du rätta dig efter hans besynnerligheter. Lofva mig det, min lilla Marianne! lofvar du din mamma det?»

«Ja, älskade mamma, är det ej annat som felar, så . . . Men planen att bli hoffröken, mamma?»

«Slog felt.»

«Ja, det tyckes så.»

«Det finnes ej annan utväg än . . . nå, hvad tycker du om lilla Lützowskan?»

«Henne? Mamma frågar?»

«Ja, hvad tycker du?»

«Jag kan icke tåla henne. Såg mamma hur hon hängde efter mig i går som en kardborre; ack, hon är odräglig.»

«Emedlertid, för att ej förlora allt, tar jag hit henne, du skall bli hennes vän.»

«Vän? Jag?»

«Ja, hör på, barn, och var förnuftig; du skall göra dig nödvändig för det våpet och då kunna ni begge *oskiljaktiga* följas åt.»

«Åh! jaså, nu förstår jag. Åh ja, var säker, icke skall hon märka annat — vi skola nog bli oskiljaktiga; hon är så dum, mamma, att hon visst icke är svår att inbilla allt.»

«Det är nödvändigt för ditt eget väl; men om pappa anade . . .»

«Pappa? Nej, mamma, din Marianne måtte väl bättre studera sin roll.»

Så öfverlade mor och dotter på slottet; men der nere i torpstugan, der f. d. löjtnant Lützow bodde med sin dotter, var scenen något annorlunda. Löjtnanten var en af dessa fattiga ridders- och adelsmän, som ej haft penningar nog att betala ackord och som således beständigt, och ända till dess han blef pensionsmässig och fick sina tvåhundrade daler, förbigicks af högadelns söner, af fänrikar i vaggan och löjtnanter som buro fallvalk. Detta var vanligt, men alstrade dock hos löjtnant Lützow, som hos andra, hat mot högadeln och på samma gång, liksom det varit de motsatta polerna, kärlek för konungamakten och konungen såsom den enda, hvilken då, innan någon verklig folkmakt fanns, kunde återföra rättvisan någorlunda i spåret. Hela vår historia är nämligen en oafbruten kamp mellan konungamakten och adeln, i hvilken folket beständigt varit begagnadt som medel å begge sidor; begge dessa makter hafva «stått på folkets sida», men alltid så att man glömt hjelpen och hvarifrån den kom, då den ögonblicks långa segern var vunnen. Sverige har derföre aldrig varit utan «folkvänner», och löjtnant Lützow var också en sådan, en redlig menniska, som älskade konungen och folket, utan att veta att han gjorde det derföre, att han hatade högadeln, som förtryckte begge.

Han var lika glad öfver sin flickas lycka, som Katarina efter det första glädjeruset blef nedslagen. Han blott förmanade sin dotter att i allt lyda sitt höga herrskap och älska dem näst Gud trofast och innerligt, så som en trogen tjenarinna bör göra.

Katarina lofvade inför Gud att i allt rätta sig efter sin herrskarinna — ett löfte som hon löste och ändå aldrig ansåg löst.

Der nere i den lilla täppan, som kallades trädgården, var en liten berså, hvars tak utgjordes af en lönn och med väggar af syrénbuskar. Der hade Katarina alltid förr haft sin älsklingsplats, men aldrig hade den förefallit henne skönare än nu. Den der trädstammen, i hvilken hon med saxspetsen ritat C. J. L. för många år sedan, och der namnet växt ut och blifvit större med tiden, den der kronan med de ljusgröna löfven och foglarne deroppe, allt tyckte hon var hennes, var en del af henne sjelf; och den lyckliga, den afundade flickan satte sig ner och gret bittert öfver sin lycka, som ryckte henne från sitt barndomshem, just från den fläck af jorden, der hon ingen smärta känt och intet ondt anat.

Vännerna.

«Jag var så ensam innan du kom, goda Katarina», yttrade fröken Marianne, sedan den fattige löjtnantens dotter några dagar vistats på slottet; «jag var så ensam i dessa stora rummen med sina mörka tapeter, att jag ofta var riktigt förskräckt för de stora porträtter, som pryda väggarne; nu, Gudi lof, sedan jag har dig . . .»

Katarina smålog mildt. «Du tycker således att du var ensam, stackars Marianne? Du behöfde en syster?»

«Ja, en syster sådan som du, Katarina.»

«Och din bror?»

«Jag ser honom ju aldrig, han vistas beständigt i Stockholm, en sådan ung man skall göra lycka, skall söka konungagunst och folkgunst, förstår du, och då duger det ej att vara på landet. Man kan ej göra lycka der, — så tror man.»

«Men man kan vara mycket lycklig der», anmärkte Katarina med ett flygtigt drag af smärta.

«Det är en stor skilnad att göra lycka och vara lycklig», blef Mariannes svar; «om man arbetar natt och dag, knuffar och knuffas för att komma fram, och slutligen kommer högt opp, så högt att man mister hufvudet om man faller; om man sålunda, afundad och hatad, står och håller på att beständigt falla, men behåller fotfästet, så har man gjort lycka, just derföre att man är olycklig. Tessin har gjort lycka och han är, säger mamma, det oaktadt, den olyckligaste menniska under solen — ty han står blott på ett ben; för det andra har drottningen dragit undan stödet.»

«Du känner hur det går till, Marianne; Gud ske lof, det vet jag ej ännu.»

«Skulle jag ej känna det, som har far och mor som säga mig allt, och en bror i Stockholm, som så ofta skrifvit och sagt mig huru de som gjort lycka ha det, att jag vet det på mina fingrar. Såg du min bror?»

«Ja, det var ju han som nästan ser ut som en ung flicka, han som presenterade kammarjunkaren för mig?»

«Den du dansade med? Riktigt; nå, ser han icke bra ut?»

«Åh jo, men jag såg ej så noga på honom.»

«Inte? Eljest så tycka alla flickor om honom i Stockholm, för du kan tro han kan vara inställsam om han vill.»

«Det förstås, när han vill göra lycka.»

«Ja visst; men hatt är han liksom pappa och mamma; i vår familj finnas inga mössor.»

«Jag vet ej hvad du menar», yttrade Katarina oskyldigt, ty hennes far hade väl talat om partierna vid riksdagen, men icke gifvit dem några namn.

«Det vet jag verkligen inte heller, men så mycket vet jag, att alla hederliga menniskor äro hattar och deremot blott dåligt folk mössor — så mycket vet jag säkert, ty det säger både pappa och mamma. Men likgodt, du träffar min bror i Stockholm, och du kommer nog att dansa med honom; du kan ej tro hvad han dansar väl.»

Katarina smålog.

«Det är intet att skratta åt. Men så vackert och väl du syr, och jag, som talar om Gud vet hvad, försummar mig. Ack, Katarina, vore jag min bror, så blef jag förtjust i dig, så vacker är du; nå nå, ta ej illa, jag är ju en flicka, och jag måtte väl få säga det, om jag vill, jag säger allt hvad jag tänker.»

De begge flickorna sutto på detta sätt mycket tillsamman, och Katarina fann sig allt mera intresserad af sin nya vän, som aldrig upphörde att smickra henne. Det gifves också hos unga flickor med utseende en viss instinkt, som gör att de helst sluta sig till jemnåriga, som äro vanlottade i detta hänseende; det är samma instinkt som lär en flicka att välja de färger, som kläda henne mest, som ställa henne i den skönaste dager. Vi se derföre vanligen enhvar vacker flicka ha ett bihang till vän, som är ful, med sig öfverallt, och den fula å sin sida antingen afguda den vackra vännen som ett ideal eller hata henne som sin fiende; men i begge fallen är hon en vän i lif och död. Katarina hade också denna dunkla känsla af att fröken Marianne egentligen var till för att komplettera henne sjelf, och var dertill så god, att hon beklagade den arma flickan, som råkat få ett fult yttre. Hon antog, för att hjelpa saken, att hennes själ var desto vackrare, och derföre höll hon af sin nya af partiintresset öfvertalade vän. Små-

ningom inledde Marianne frågan om att de voro oupplösligt fästade vid hvarandra.

«Är det ej så, goda Katarina? Skall du ej sakna mig, då du kommer ditopp och fåfängt ser efter en enda vän bland dem alla, ty vid ett hof finnas inga vänner?»

«Jo visst, Marianne, det blir tomt, oändligen tomt deroppe.»

«Du är ej heller bevandrad i de högre kretsarne och vet ej partiernas ställning.»

«Nej, Gudskelof!» yttrade Katarina och skakade på hufvudet.

«Tror du att du utan en vän kan gå oskadd öfver afgrunden?»

«Med Guds hjelp, Marianne.»

«Men du måste ha en vän vid din sida. Förtalet smyger, du är skön, der komma giftiga ormar omkring dig och spruta sitt etter öfver ditt namn, befläcka din ära, undergräfva din lycka; ingen säger dig det, du har blott de som afundas dig, ingen som älskar dig, som säger dig allt.»

«Nej, nej», suckade Katarina och såg ned.

«Derföre, Katarina, ville jag följa dig. Jag är ful, — ingen afundas mig, ingen gör sig besvär att svärta mig; jag är dessutom af en vidt utbredd och mäktig slägt — man vågar ej för min fars skull, för mina slägtingars skull, angripa mig, och dessutom är jag, utan att skryta, temligen slipad och känner vägarne; jag måste vara med dig — du skulle se att jag skulle göra dig väntjenster och hjelpa dig att troget tjena vår ädla, älskade drottning.»

«Huru kan det ske?»

«Jo bevars, genom din framställning; det är möjligt att drottningen misstänker min slägt — underligt vore det också icke om hon misstänkte hela högadeln, fastän vi äro oskyldiga — men hon tror dina blå ögon och din vänliga förbön. Ack, då vore vi som hemma och kunde oskadde genomgå eldprofvet.»

På detta sätt öfvertygade småningom den sluga flickan sin nya vän, att hon var ett omistligt bihang till henne sjelf, och Katarina föresatte sig att anmäla Marianne hos drottningen som en varm kungavän och en ren själ, full af förslagenhet, något som den stackars flickan kände sig rent af sakna. Hon kunde ej fatta hvad det ville säga att vara falsk, illslug eller huru man kunde sammanväfva ett nät af intriger — allt detta var idel obe-

gripligheter för henne, oaktadt hon i alla andra möjliga fall hade ett klart förstånd och snabbhet i uppfattningen. Det var med intrigens vetenskap för henne, som det är med mathematiken för vissa personer, som aldrig kunna lära sig att tvenne sidor äro större än den tredje, oaktadt de äro utrustade med snille och lärdom i annat. Hvar och en har sin specialvetenskap, och i allmänhet äro hvarken stora intrigörer eller stora räknemästare snillen, utan stå, utom i denna enda riktning, temligen lågt. Katarina von Lützow hade otvifvelaktigt bättre hufvud än fröken Marianne, men just denna förmåga att se i stort, som utmärker ett godt hufvud, hindrade henne att blott observera det småaktiga, som utgör intrigens hufvudmoment.

Det lyckades således att nära sluta henne intill Marianne, med hvilken hon under ett halft år delade undervisning och friherrinnans moderliga vård, ty friherrinnan uppbjöd allt för att i den unga favoritens ögon framstå i en vacker dager. Katarina hade, efter sina år, en ovanlig mängd kunskaper, något som oftast blir händelsen, då det är fäderna som uppfostra flickor. Männen förstå ej att gifva barnen något annat än vetande, det är mannens hufvudriktning och är det väsendtliga i en gosses uppfostran; erfarenheten skall utbilda hans känslor och gifva honom planen för sin framtid. Flickan deremot skall hemta känslor i hemmet; en moders hjerta och erfarenheten skola skänka henne vetande. Derföre får en flicka, uppfostrad af sin far, någonting pojkaktigt i sitt väsende, och en gosse, uppfostrad af sin mor, någonting flickaktigt och beskedligt.

Katarina hade också derföre någonting raskt och, vi bekänna det gerna, pojkaktigt i sitt sätt att vara; men den nya ställning, i hvilken hon kommit, den oväntade framtid, som öppnat sig för hennes fantasi, hade på en gång nedslagit det friska pojaktiga modet, och friherrinnan hade derför ej svårt att böja henne efter sitt tycke.

Ändtligen kom befallning att flickan skulle föras till hofs, och Katarina fick således vara hemma en dag för att taga afsked af sin far.

Begge, både hon och fadren, hade under ett halft år vänjt sig vid att lefva skilda, så att afskedet ej blef så svårt som de föreställt sig, och dessutom visste ju Katarina, att hon hade Mariannes vänskap och friherrinnans moderliga kärlek att stödja sig vid.

De förlofvade.

Deruppe i dufslaget var allt sig likt, utom att Hedvig med hvarje dag blef gladare och att sekter Adelsson allt mera ofta gjorde sina visiter. Det är ganska naturligt att kamrer Löfling icke observerade något, ty hvarken Hedvig eller sektern voro så gamla, att de kunde anses vara öfver sedan hedenhös, och voro också hvarken af sten eller brons eller jern eller rostiga, och således kunde han ej förstå annat, än att allt var som förr; men gamla Karin hade ögonen med sig och lät ej något afleda sin uppmärksamhet på de unga tu, och derföre började det förarga henne en smula, att man ej sagt henne ett enda ord, då hon ändå såg allt. Såg hon kanske icke att mamsellen vissa dagar var mycket nogare med maten än andra, att der lades dubbelt så mycket smör i pannan som eljest? Jo visst, och precist då kom sektern och blef qvar. Såg hon kanske icke att de ej kunde ha ögonen från hvarandra? Jo visst, det såg hon, fastän de ej trodde det; och Karin grep sig derföre an en dag och sade: «Hm, hm.» Men mamsell Hedvig tycktes ej vilja lystra till detta tecken, att Karin ville tala om någonting vigtigt.

«Hm, hm», sade Karin åter, «hm, hm, hm!»

«Hvad är det, Karin?» ropade Hedvig, som nu märkte att det var något extra i farvattnet.

«Åh, ingenting egentligen; men hm . . .»

«Hvad då?»

«Jag har likväl burit mamsell på mina armar, ja, det har jag, hm.»

«Ja visst, Karin! Men hvad vill ni då?»

«Ni var inte större än kafveln der, då jag kom hit, mamsell Hedvig, och se'n så dog salig mor snart.»

«Kära Karin, tala ut! Det är något som ligger er på hjertat?»

«Hm, snarare så ligger det mamsell sjelf något på hjertat.»

«Mig?»

«Ja visst, och det kunde ni sagt mig begge två och inte gå och 'hymla' för gamla Karin, för si, det duger inte att dra strå för gamla kattor.»

Hedvig rodnade. «Jag förstår icke hvad ni menar.»

«Åh jo, gör mamsell så; hon blir ju röd som en pion ända ned på halsen.»

«Kanske Karin menar . . .»

«Sektern, ja. Håller inte mamsell af honom? Jo, inför min lefvande Gud, det gör hon mer än jag . . . Håller han inte af mamsell? Jo, det gör han, så att det riktigt bränns af honom när han går förbi; han är så varm som ett krusjern.»

«Kära Karin, hur kan Karin säga så?»

«Jo derför, att det är så. Men det är inte beskedligt att ej säga till mig, och inte bättre att ej säga till kamrern, som nu går narr för er.»

Hedvig slog ner ögonen. «Men Adolf vill det icke.»

«Vill han inte, hm, han måste väl vilja om han menar ärligt, och gör han inte det så — ja, det säger jag mamsell, då klöser jag ögonen ut på det eländiga belätet.»

Gumman hade blifvit riktigt ifrig, så klart stod möjligheten häraf för henne.

«Åh nej, visst menar han ärligt; men si, Karin, han har rika slägtingar som skulle göra honom arflös, om de finge veta det minsta, hela hans välfärd vore spilld, om de visste att han förlofvat sig. De ha spekulation att gifta honom med en kusin; men den afskyr han.»

«Hm, det der var en lång historia, lilla mamsell, bara det är sant allt. De der rika slägtingarne, hvilka äro de?»

«Jo, de bo i landsorten, äro rika brukspatroner och dylikt.»

«Hm, och det har han sagt?»

«Ja, och svurit derpå tusen gånger.»

«Hm, då måtte man väl tro honom då, hm, men till kamrern kan han ändå säga det, ty kamrern bör få veta det, han är för god att gå narr för er begge, han.»

«Deri har du rätt, goda Karin», sade Hedvig och klappade sin gamla sträfva vän, «deri har du rätt; jag skall säga till Adolf derom. Men tala ej du om det, Karin!»

«För kamrern, jo, inför lefvande Gud, inom tre dagar, om inte ni sjelfva säga det. Skulle jag gå här och se med mina begge ögon huru ni smita och smutta i vrårna för att få talas vid, och hur ni 'hymla', gudbevars, att ni inte känna hvarandra och kalla hvarandra för herre och mamsell — går det an? nej, det gör det inte, och det säger jag, om sektern inte vill bekänna kort för kamrern, så visa honom vintervägen.»

Gummans föreställning verkade, och när sekter Adelsson en afton kom på besök, då kamrern händelsevis var borta, bad Hedvig honom att tala vid fadern. Den unge mannen sökte att undvika, men Hedvig bad och besvor honom vid allt hvad heligt var att begära faderns tillstånd.

«Du är barnslig, Hedvig», blef då hans svar; «du vet, jag kan icke; mina slägtingar skulle öfvergifva mig, jag kunde ej lefva och min framtid vore för alltid stängd.»

«Min älskade, säg, hvarföre har du talat vid mig? Hvarföre har du då vågat för mig yppa att du älskade mig, då du ej vill yppa det för min far? — Adolf, jag är brottslig, som så länge dolt för honom — har gjort mycket illa att bakom hans rygg handla annorlunda än jag skulle våga i hans närvaro, gifva löften dem han ej helgat, svärja eder dem han ej känner.»

«Du är ett barn, lilla Hedvig. Det är ju vanligt, föräldrarne ha ej med saken att göra förr än den är afgjord mellan de unga. Eller ville du kanske att jag skulle friat hos pappa, innan jag visste dina känslor?»

«Det brukas ju så, Adolf; det är ej vanligt att man förut säger till flickan . . . men, likgodt, deri ligger ej något ondt; men då genast borde vi sagt det.»

«Men jag kan icke», sade sektern med bekymrad mine och gnuggade sig i pannan; «förbannadt!»

«Förbannar du vår förbindelse, Adolf?» frågade Hedvig och darrade.

«Åh nej, men min ställning. Du vet, ja, du vet allt; du skall icke vara orimlig. Låt mig gå hit som förut; när tid kommer, så . . .»

«Men jag kan ej hindra det, ty Karin berättar allt, om vi ej göra det.»

«Karin, är gumman rasande? Men trösta dig, hon skall få några daler silfvermynt, så tiger hon!»

«Adolf, du tror då att hennes samvete kan köpas för några daler silfvermynt; ett sådant ord ville jag ej hört af dig», sade Hedvig allvarsamt.

«Bah, Hedvig, hvar menniska har sitt pris. Men jag begriper ej hur jag skall göra. Hör på, Hedvig, tror du att din far tiger, om man ber honom? Det kunde hända honom att han i distraktion någon gång i andras närvaro . . .»

«Och du skulle blygas derför . . ?»

«Blygas? Nej bevars, men min slägt — det är besynnerligt att du ej kommer ihåg min slägt. Jag kan förlora tjugu tusen daler på den affären, det har jag ej råd till.»

«Adolf», sade Hedvig, slutligen allvarsam, «gör som du vill, men då är också jag fri!»

«Nå, vackra barn, jag skall tala vid din far, jag skall tala vid honom», upprepade sektern och omfamnade flickan.

«Tack! Adolf, tack, tack! Då kan jag hålla af dig med godt samvete.»

Dagen derpå hade kamrer Löfling i sitt skräprum en vigtig undersökning af en mörk sten med hvita inskriptioner, de besynnerligaste krumilurer och stafvar man kunde tänka sig. Kamrern bläddrade i alla möjliga runalfabeter och fick slutligen reda på en hel hop vänderunor, som ej utgjorde något menskligt ord och som lågo i alla möjliga direktioner, kors och tvärs, bakfram och rätt.

Sektern steg in, något blek och förlägen.

«Välkommen, min goda vän, välkommen! Se här en högst konstig sten, med hvita runor, funnen i sjön vid Waxholmen af en fiskare, som, utan att begripa dess värde, hade den som barlast i sin sump. Jag fick se den, det är trollrunor, galdrer, unge vän, och utgör ingen mening, fastän ej kan betviflas att Göterna hade sina hemliga meningar med dylika galdrer — se hur hvita på en grå sten.»

Hela ålderdomsmärket var en granitskifva med qvartsådror, och det enda ovanliga var, att dessa ådror voro temligen fina och stenen slätslipad af hafssqvalpet.

«Ett vackert stycke», yttrade sektern.

«Vackert, ovärderligt, min vän, ovärderligt.»

«Men, herr kamrer, jag har ett vigtigt ärende.»

«Hm, jaså; — jo (visande stenen), der står tydligen Y — se, streckarne äro något förlängda, men skär man af dem, nämligen föreställer sig dem afskurna, der de borde vara det, så blir det ett Y och kors öfver . . .»

«Mitt ärende är att begära er sköna dotter.»

«Dotter? Hvad då? Hvar är hon?» Den gamle begrep ej ett ord.

«Att begära Hedvig till min hustru?»

«Vill min vän gifta sig med Hedvig?»

«Ja.»

«Ja, hjertans gerna, min kära måg. Hä, då flyttar du hit och vi slå oss ihop att samla (gnuggande händerna), det kan bli en vacker samling — jo bevars. Har min måg frågat henne sjelf?»

«Ja.»

«Och hon sade ja?»

«Ja.»

«Åh ja, det förstås. Behöfves väl inte fråga, om min måg kan föda sin hustru?»

«Nej, inte ännu, och dessutom så ville jag af vissa orsaker ha saken förtegad.»

«Tiga? Nej, min kära måg. Jag skall tala om det i antiqvitets-collegio i morgon dag. Jag är så glad — att få en sådan måg, som sympatiserar så . . .»

«Men jag önskade att det blef tyst.»

Nu först fattade gubben meningen och blef plötsligen allvarsam. «Tyst? Hvarför då? Blygs ni för min dotter?»

«Nej bevars!» Och nu omtalade han hela slägtregistret och de tjugutusen dalerna.

«Det är bara strunt, de måtte väl låta beveka sig, och dessutom har bror friska armar och goda kunskaper. När jag friade till min salig hustru, Gud fröjde henne der hon är, så blef hon arflös . . . sjuhundra daler, en dugtig summa; det var en gammal moster . . . Nå väl, vi gifte oss ändå, lefde smått, men lyckligt, och så kan du göra också.»

Den gamle hade mycket svårt att förstå hvad de tjugutusen dalerna hade med kärleken att göra; men slutligen gick han dock

in på att förtiga saken, helst han var så utan all misstänksamhet, som ett barn. Saken blef således arrangerad och sektern anskaffade en butelj gammalt franskt vin, som utdracks till det unga parets ära.

Efter detta ögonblick hade herr Adelsson fritt tillträde och behöfde ej en gång försumma tiden med att deltaga i gubbens så kallade forskningar. Den gode kamrern kom nämligen ihåg från sin friaretid, att vetenskapen fick vika för kärleken, och han undrade således ej öfver, att Adelsson och Hedvig voro tillsammans och ej så mycket som förr tycktes intresserade af hans dyrbara skräprum och hans gamla folianter.

Den unga flickan.

Det har sällan funnits ett konungsligt par, som fört ett mera lyckligt enskildt lif än Adolf Fredrik och hans snillrika gemål. Allt tyngre kronan tryckte på hjessan, alltmera betydelselös konungaspiran vacklade i handen, och ju flera förolämpningar man hopade öfver statens förste slaf, desto trängre slöt sig familjekretsen tillsamman, desto mera efterlängtad var fristunden, då de kungliga inom sin familj kunde råda öfver sig sjelfve och liksom i en hamn med mera lugn se vågorna, som brottades utanför. De flydde också hufvudstaden och konungaborgen, der hvarje rum påminde om någon förolämpning mot den kungliga högheten, och der hvarje fönstersmyg och hvarje pelare tycktes hviska om beroende under de allsmäktiga ständerna, som voro hvarken konungen eller nationen skyldige något ansvar, utan endast hade att, som talesättet är, svara inför Gud. Historien har bland sina många blad en mängd skrifna med blod, och de flesta dessa af menniskor, som endast varit Gud ansvarige för sina handlingar; ty ehvad ock religionen sagt och säger, bär man vanligen mera aktning och fruktan för menniskorna, än för Gud.

Det var denna oansvarighet, som gjorde partierna så djerfva och så olycksbringande både för folket och för konungen.

Det konungsliga paret brukade derför alltid, så snart tillfälle gafs, aflägsna sig från Stockholm, för att på Drottningholm, Ulriksdal eller Svartsjö få draga några fria andedrag och sörja eller harmas, utan att få påminnelser från sina förmyndare.

Om man inträdde i den kungliga familjens rum på Ulriksdal, fann man en besynnerlig blandning af gammaldags lyx och privat trefligbet; det syntes på allting att de kunglige, så mycket de förmådde, inflyttat en borgerlig enkelhet i de förgyllda pelarsalarne och huslighet mellan de tunga snidverken, som prydde väggar och tak i deras rum. I ett litet rum i ena flygelhörnet stod en skönt arbetad svarfstol och en mängd träsorter voro uppstaplade kring

alla väggar. Detta förråd af träsorter ökades årligen med nya, ty intet skepp kom ifrån Ostindien utan att medföra något nytt af detta slag eller några föremål, som kunde förarbetas. Elfenben, narhval och sjökotänder, koraller och snäckor af de besynnerligaste former, en mängd arbeten af Söderhafvets vildar och hundrade andra ting funnos i detta lilla rum på sina hyllor och vårdades af en gosse, som hade nyckeln, och som drog hjulet då konungen roade sig med svarfning.

I drottningens rum rådde samma smak i en förädlad form. Det var ej här frågan om blott konstsaker eller ämnen att förarbeta; samlingslusten utmärkte sig här med mera urval och vetenskaplig forskningsanda än hos konungen.

Den snillrika qvinnan, som delade den betydelselösa thronen, samlade omkring sig liksom ett sammandrag af naturen och konsten, och ökade beständigt dessa samlingar med nya, som vetenskapsmännen och de sjöfarande oupphörligen anskaffade, och prydde sina rum med alla konstföremål, den tiden frambringat.

Det tycktes som denna lust att se och studera främmande föremål, att lefva bland sådana omgifningar, som förflyttade tankarne långt, långt bort, varit ett behof för dem begge, en känsla der de begge mötte hvarandra och funno sig lyckliga.

Man kan ej gerna föreställa sig någonting mera husligt än en afton på Ulriksdal, sedan de stora vaxljusen blifvit tända i silfverstakarne och elden i marmorkaminen fladdrade för att täfla med ljusen.

Då var också alltid den lilla utvalda hofkretsen samlad, och en hvar undvek att ens göra den aldra lindrigaste antydning på dagens frågor, ty ingen enda af dessa fanns, som ej gjorde ett obehagligt intryck på de kunglige, isynnerhet på den stolta drottningen, som kände sig född till en thron och till makt, och blifvit bedragen på begge delarne.

Adolf Fredriks lynne, böjligt och borgerligt till sina sympatier, kände mindre obehaget af sin beroende ställning och föredrog med orubbligt tålamod alla ingrepp i det kungliga prerogativet, hvaremot han med hetta och ovanlig harm försökte att försvara sin rätt som privat menniska, som husfader och make. Öfverallt, der endast kärlek behöfdes, kände han sig vara konung; den makten hade Gud honom förlänt, och den försvarade han, hvaremot han

ej sökte, annat än öfvertalad, att höja sig till makt på den plats, som det splittrade folket kallade en konungathron.

För att således icke såra drottningen eller tala med konungen om ämnen, som ej intresserade honom, fanns det troligen intet sällskap, som talade mindre om landet och den politiska ställningen, än just det, som omgaf de kunglige.

Det var sådana qvällar Dalin roade hofvet med sina verser och uppläste sina impromptuer öfver ett släp, som gått sönder, eller en kanariefogel, som mått illa och fått saffran i vattnet, eller beskref en resa i höstvägarne, då han i den kungliga sviten måst vidkännas en mängd obehag, som han med komiskt allvar beskref.

Hela hofvet gladde sig och skrattade hjertligt åt hofpoetens klagan eller afhörde med underdånig vördnad det smicker, som i hans verser regnade öfver det höga paret.

Man har nekat Dalin snille; det är svårt att döma i ett så kinkigt mål; men det är tydligt att hvilket snille som helst skulle sjunka ner till blott qvickhufvud i en tid, som så litet som denna tålde friheten, annat än det rådande partiets. Att sjunga inför ett hof och i närvaro af lyssnande ständer, så att man någorlunda kunde lotsa sig fram utan att störtas från någondera sidan, måste platta samman hvilket snille som helst, som hade hufvudet kärare än sin litterära ära.

Emedlertid utgjorde han hofvets ro och sysselsatte det kungliga paret mången stund, som eljest skulle förflutit temligen tråkigt.

Det var i April 1754. Konungen arbetade flitigt i sin svarfstol, ty han roade sig vanligen hela året om att förfärdiga en hop småsaker till julklappar åt sin gemål och prinsarne, eller en och annan af hans få vänner. Nu skulle det blifva ett kinesiskt tempel med genombrutna sirater, en modell, som skulle få sin plats på det ett par år förut byggda China vid Drottningholm, som en gåfva till drottningen. Det var ett oerhördt arbete för de kungliga händerna, men på det hela handterade han med mera skicklighet svarfjernet än rikssvärdet, oaktadt han i yngre år, och så länge kung Fredrik satt på thronen och kronprinsen ansågs oskadlig, fick sysselsätta sig med militäriska öfningar och gjorde det med beröm. Nu deremot, redan tillräckligt misstänkt att vilja

locka militären till ett särskildt kungligt parti, hade han nedlagt dessa militärgöromål, som endast skaffade honom ledsamheter.

Konungen var således vanligen trött när han mot qvällarne, omklädd i sin ljusblåa fina frack med guldbroderier på och med brabantska manschetter för händerna, samt med det egna håret lagdt i prydliga öronlockar, inträdde i sin gemåls salong, der hela hofvet, både hans och hennes, var församladt. Hela sällskapet, som alltid hade tillåtelse att sitta kring ett stort aflångt bord vid sina arbeten, steg opp vid konungens inträde.

Den vänlige mannen smålog åt alla, nickade åt dem och kunde till och med säga några glada ord till en och annan, som händelsevis kom i hans närhet. Han tog sin plats bredvid drottningen, som underrättade honom om hvad som förelupit vid hans ankomst och orsaken till munterheten. Än var det Dalin, än var det Jocko, apan, som roat sällskapet, eller Badin, som haft ett af sina infall, hvilket vanligen varit af den beskaffenhet, att der fanns en eller annan, som af endast underdånighet deltog i den allmänna glädjen.

Bland dem, som mest af alla tycktes glädja sig åt allt detta, var en ung flicka, som vi sett en gång förut, en ljushårig blåögd mö, som starkt skiljde sig från de öfriga, mera bedagade hofdamerna.

Hon var drottningens favorit, fick heta: mitt barn, och smektes ofta, och var derföre ett föremål lika mycket för artighet som afund.

Det var i synnerhet en flicka, som var nästan jemnårig med henne, som slösade med begge delarne, och som var den trognaste vännen och fienden på en gång.

Den unga blonda flickan, Hebe, som hon kallades af hofvet, sedan Dalin gifvit henne detta namn i en impromptu, som han reciterade då flickan bjöd de kunglige ett glas vatten, var fröken Katarina von Lützow, den fattige löjtnantens dotter; och hennes vän var fröken von Dernath, som ganska riktigt liktidigt kommit in i hofvet, ej som favorit, men för att smickra den mäktige baron von Dernath på Sigurdsnäs, som från sin fäderneborg regerade mången tråd, som de stora marionetterna i Stockholm lydde.

Det fanns ingen inom detta hof, som var så hjertligen glad som den sköna Katarina, ty litet hvar kände hur intrigen smög omkring i dessa salar, lik ett osynligt spöke, som, när man minst väntade det, kunde antaga gestalt och störta ner förhoppningarnes

sköra byggnad. Hon hade ej någon sådan förkänsla af ett stundande ondt, hon såg ej en enda mulen blick, ty hon var ett barn, och drottningen kallade henne aldrig, då politikens storm uppjagat moln på hennes panna; hon förtrodde henne intet, ty hon ville ej kasta ett enda gran af konungslighetens börda på det unga oskyldiga hjertat. Drottningen hindrade äfven andra att blanda det oskuldsfulla barnet in i hofvets ränker, ty hon hade sagt, och hennes blixtrande, snillrika ögon gjorde det till en befallning: «jag vill att detta barn skall få förbli ett barn så länge hon kan — det värmer mitt hjerta att veta en, som är fri från bekymmer.»

Detta gjorde att ingen vågade invira Katarina i alla dessa nät, som stodo spända rundtomkring, och hon trodde således att hon var i ett glädjens rike, att hon var tjenarinna hos den lyckligaste på jorden, den mäktigaste drottning, liksom den mäktigaste ande hon följt med sin uppmärksamhet.

Emedlertid var det för den menniskovänlige betraktaren någonting bittert uti att se denna oskyldiga glädje innesluten i ett hof, som, hotadt från alla sidor, byggde på planer som beständigt förråddes, emedan förräderiet fanns derinom, emedan det rådande partiet hade sina ombud, som deltogo i de kungligas nöjen och i deras bekymmer, endast för att meddela hvarje ord som undsluppit deras läppar. Den unga flickan föreföll då lik ett barn, som skrattar och räcker ut händerna åt det granna fyrverkeriet, då fienden bränner dess fädernehem. Det är något som sårar oss djupt, då vi se denna oskuldsfulla okunnighet, så helig och ren som Guds egen tanke, stå insnärjd mellan den spindelfina väfnad, mörkrets makter spinna omkring den.

Katarina von Lützow kände emedlertid ej detta sjelf, och till sin lycka. Hon ansåg rådets ödmjukhet för verklig, lofsångerna hjertliga, förtjusningen osminkad; hon skref derom till sin far, och han, sjelf konungsk, ville gerna tro att så var, fastän han insåg att det icke så var. Han ville dock lika litet som drottningen störa sin dotters ljufva villa, utan endast uppmanade henne att näst Gud älska konungaparet och lyda det. Denna blinda konungadyrkan uppkommer allrasnarast och blir mest sann och hjertlig då konungamakten hånas, i synnerhet då folkets makt usurperas af en klass, som på en gång trycker både hufvudet och

lemmarne och ligger som en ryggsköld öfver nationen. Det var denna åsigt som gjorde att löjtnanten, som till sin födsel tillhörde aristokratien och såsom sådan ansåg sig tillhöra den klass, hvars uppgift det är att stöda konungamakten, men till sina sympatier tillhörde folket, som utan mellanliggande hinder ville nalkas sin konung, lika mycket för kungens skull som för folkets hatade dessa mäktige, som ledde ständerna i sitt ledband. Han var dessutom militär och satte således högre värde på Carl den tolftes envälde än på ett mångvälde, som måste förlama militärens kraft, emedan den är ett oting utan enhet i viljan. Man offrar gerna sitt blod för en, men blir feg då man måste strida för en splittrad makt, der den ena delen önskar seger och den andra nederlag.

Katarina dyrkade således sin drottning och kunde ej heller annat, då hon aldrig fick kasta en blick in i detta oroliga hjerta, der hopp och smärta, men aldrig fruktan fick rum, eller då hon ej anade hvad som föregick inom denna majestätiska panna, der tusende planer korsade hvarandra och åter upplöstes för det lugna förståndets solsken, för att åter bildas. Hon såg aldrig hersklystnaden blixtra i de djupblå, tankdigra ögonen, aldrig harmen eller smärtan tala sina gåtor derur — hon såg endast kärlek blicka derur och glädje; och om drottningen någongång mulnade, då skyndade hon efter den lilla med juveler prydda svampdosan eller bjöd ett glas vatten och sade:

«Mår ers majestät ej väl? Ers majestäts ögon . . .»

Då smålog alltid åter drottningen, klappade flickan på kinden och sade: «Tack, mitt barn, jag mår väl; bekymra dig icke; dina egna ögon förråda din oro.»

Ofta fick drottningen sig tillsända samlingar, ordnade af Linné, praktfulla samlingar af snäckor, insekter och foglar, och blommor ritade af Mignon, en skicklig fransk artist, som den tiden vistades i Stockholm och som kopierade blommor efter naturen så förvånande väl, att deras motbilder sällan återfunnos så fullkomliga utgångna ur naturens, som ur herr Mignons hand.

När en sådan samling kommit, inbars stycke efter stycke och sattes på det stora bordet, till drottningens och de öfriges nöje. De vackra styckena cirkulerade omkring till alla, så att hela sällskapet ibland såg ut som en samling naturforskare, som studerade

hvar sitt föremål — en hel vetenskapsakademi af endast fruntimmer. En satt med en låda snäckor och sökte att upprepa hvad drottningen sagt om några bland dem: den sköna *nautilus*, som spänner sina segel och plöjer verldshafvet, och likväl är så fin och genomskinlig, som om hon ej skulle tåla en fläkt, eller den präktiga *murex tenuispina* med sina syllika taggar, eller *conus amiralis* med sin brokiga färgskiftning. En annan hade fått en låda fjärilar från tropikländerna, hvilkas färger och former voro så olika, så bjerta och äfventyrliga, och öfver hvar och en hade man en liten saga, ty ett bref följde alltid med, som beskref det märkvärdigaste af hvarje föremål — eller också betraktade man Mignons herrliga blomsterstycken, mest tropiska växter, kopierade i orangerierna, men med en kolorit, som ej var nordens, utan den glödande söderns.

Så förgingo dagarne och aftnarne den första våren, Katarina von Lützow vistades vid hofvet.

Ständiga nöjen, ständig omvexling; men ändå när det började grönska ute, kände den unga flickan en saknad, som hofvets hela prakt ej kunde läska. Hon kände saknad efter ängarna, bäcken derhemma, som sorlade i dalen utanför hennes fars hus, foglarnes qvitter — allt detta fanns ej vid hofvet. Der funnos stora raka alléer, häckar i parken, klippta träd, tempel, grottor, kaskader; men öfverallt hade menniskan förfuskat naturen och foglarne liksom blygdes att sjunga i de karikerade träden; de flydde utåt trakten för att slå sig ner i toppen på en riktig björk eller lönn, som fått följa sin egen vilja. Katarina ville så också, men det var omöjligt att på de högklackade saffiansskorna komma så långt och kunna i den styfva utklädnaden sätta sig i gräset eller med den höga frisyren våga sig in bland buskarne.

Den högre trädgårdskonsten, med Le Nostre i spetsen, var till endast för fontangernas och de röda skoklackarnes tidehvarf; det var nödvändigt att öfverallt ha raka linier och ett tätt, högt, på ställningar hvilande löfhvalf, om man lyckligen skulle komma fram med alla sina grannlåter på hufvudet och garneringarne oskadade. Redan denna drägt besvärade fröken von Lützow, men hon bar den för sin drottnings skull; det var konungskhet som tvingade naturbarnet att stylta fram på höga klackar, dölja sin

smidiga växt inom ett harnesk af fiskben och tvinga det mjuka håret i höjden. Det var således en glädjepost när längre fram på sommaren man på hofvet började hviska om att de kunglige skulle resa till Loka. Snart förkunnade drottningen detsamma, och ingen blef så glad deröfver som fröken Katarina von Lützow, fastän litet hvar önskade sig från hufvudstaden och lustslotten, som föreföllo vanliga. En sådan resa var dock ombyte, och ombyte fröjdar menniskans hjerta.

I Juni kom ändtligen den glada dagen. De stora kungliga resvagnarne, snart sagdt små hus på fyra hjul, så rymliga som mången torparekoja i det fria lyckliga Sverige, stodo på borggården med sina frustande spann, och i deras följe en mängd andra vagnar för hofstaten, köksvagnar och rustvagnar utan tal, så att mången bonde, då han fick se det långa tåget, kom att tänka på gamla testamentsens konungar med deras «vagnar och resenärer». Löpare i sina gammaldags kostymer med högmössor med svajande strutsplymer och med sina förgyllda stafvar, lutade mot marken, stodo framför den kungliga vagnen, färdige att vid första piskmällen sätta sig i rörelse.

Tvenne unga flickor kommo ner, klädda för resan. Denna drägt var ej den vanliga styfva hofdrägten, utan en ledig, fastän med många band och garneringar prydd klädning och en lätt reskappa. Dessa begge flickor voro motsatser till hvarandra; den ena frisk och med ett uttryck af glädje och barnafröjd i sina blå ögon, den andra åter blek, gulaktig i hyn, med ett par oroliga spräckliga ögon, som slugt tittade fram under den låga pannan.

«Ack, hvad det är roligt, Marianne», sade den sköna flickan, «att få resa ut i det fria och få se björkar och ekar, som ej likna våra pudrade riksråder med sina peruker. Ser du, jag, som är fattig, är van att se träden sådana de äro; du åter har på Sigurdsnäs vant dig vid annat.»

«Men du har ändå rätt, söta Katarina, du har ändå rätt, nu som alltid; det okonstlade . . .»

«Ja, okonsladt, ja», suckade fröken Lützow. «Men hvar är vagnen?» (Till en hoflakej som följde dem:) «Gode Malm, hör efter hvilken vagn vi skola ha.»

«Denna, nådig fröken», blef svaret.

«Se på bara, en af kungens egna vagnar; der står A F på vagnsdörren . . . en rätt präktig liten koja», yttrade fröken Lützow, i det hon lätt och vig hoppade opp på fotsteget och intog sin plats. «Ser du, Marianne, om vi nu begge ensamma, utan vidare sällskap, finge göra hela resan, det skulle öka glädjen.»

«Jag tror mig kunna säga nådig fröken», inföll Malm, «att denna vagn är ämnad ensamt åt fröken Lützow och fröken Dernath.»

Om man noga betraktat Marianne von Dernaths ansigte, skulle man vid denna underrättelse kunnat märka ett drag af flygtigt missnöje öfver den ordning, i hvilken hofbetjenten nämnde namnen. Detta var en händelse, men hon fann deri ett tillbakasättande af en född friherrinna von Dernath för en simpel fröken von Lützow. «Man kan», tänkte hon, «finna hvilken af oss som är favorit.»

Icke desto mindre smålog hon vänligt och steg opp.

«Nej, se der», ropade hon; «Malm, spring bort och bed den der herrn komma hit, den der med det ungdomliga ansigtet och släta håret.»

«Hvem är det?»

«Jo, min bror.»

«Din bror, ja du har en bror, men han synes aldrig vid hofvet», yttrade Katarina.

«Det har sina skäl, goda flicka! . . . Goddag, Ludvig, nu kan du helsa på din syster; ack, hvad det varit svårt att veta dig vara här och ej få tala vid dig.»

Dessa ord yttrades af Marianne till unga baron Ludvig von Dernath, som nu med hatten i hand och sirligt bugande närmade sig vagnen.

«Detta», fortfor systern, «är min bror, auditören vid drottningens lifregemente, baron Ludvig von Dernath, och detta min vän och min kamrat hos hennes majestät, Katarina von Lützow.»

Baronen bugade sig djupt och sade några artiga ord öfver glädjen att få återse fröken von Lützow, med ett småleende, som liksom en elektrisk stöt verkade obehagligt på den unga flickan, för hvars skull det formerades. Den unge mannen var ett af dessa många exempel af naturens orättvisa mot qvinnan; han hade nämligen ett fint bildadt ansigte, man skulle nästan kunna kalla det

qvinligt, och var således motsatsen af sin syster; men det var likväl något i detta ansigte, som genast tillkännagaf opålitlighet, och i blicken låg list blandad med hårdhet. Han hade ett leende, som man ej genast tyckte om, som liksom varnade och som stod der beständigt lika, blott något modifieradt. Det var just detta som gjorde att Katarina, som en sensitiva, drog sig tillbaka och, liksom för att vara desto säkrare, svepte sin mantilj tätare omkring sig.

«Och du, Marianne», yttrade unge Dernath, «är lycklig nog att få följa med vår nådiga drottning och i sällskap med en så trogen vän. Jag förmodar», tillade han med ett mera än eljest märkbart leende, «att ni, min nådiga fröken, finner en sådan resa som denna behaglig; den, som åtnjuter höga öfverhetens nåd, är alltid lycklig.»

«Ja, jag värderar högt hennes majestäts nåd», yttrade Katarina med en mera än vanligt stolt hållning; «men», tillade hon, «visst befallde hennes majestät oss att intaga våra platser, men ej att sitta så här länge till allmänhetens beskådande.»

«Folket skall väl också ha en lycklig stund», yttrade unge Dernath.

«Du bör veta, Ludvig», sade systern skrattande, «att min vän här ej tycker om dylika artigheter. Hvarje spegel, käre Ludvig, säger henne mera af det slaget än du kan på ett helt år.»

«Er syster, herr baron», anmärkte Katarina med komiskt allvar, men ändå med något missnöje, «har föresatt sig att öfva sig på mig att säga artigheter.»

«Och detta säger du om mig?» inföll Marianne och betraktade henne förebrående, «mig, din bästa vän!»

«Vid hofvet finnas ej många sådane», sade unge Dernath, alltjemt småleende; «ni måste således fördraga, att min syster finner detsamma som alla andra.»

Drottningen! hördes det allmänna ropet, och folkets sorl tillkännagaf att drottningen kom ned för slottstrapporna. Mängden störtade tillhopa, mödrarne lyftade opp sina barn, så att de åtminstone skulle få se majestätet, som, åtföljd af sin vanliga uppvaktning och under stånddrabanternas skyldring, steg opp i sin vagn, vänligt nickande åt den hurrande mängden. Nu hördes piskans smäll och nästan i samma ögonblick kanondunder från

Kastellholmen, och löparne satte sig i rörelse; den kungliga vagnen banade sig väg genom mängden, och under allmänt jubel rullade den dundrande utför gatorna.

«Se så, i Guds namn, nu kan man börja andas», sade fröken von Lützow, då staden låg bakom det kungliga tåget.

Resan gick raskt. Vid hvarje hästombyte hade folket upprest äreportar, ofta af ett ganska misstänkt utseende, med ett hängande A.F. och L:U. midtuti, men lika välmenadt och kanske mera än de fleste dyrbarare triumfbågar, som det underdåniga nitet upprest. Resan påskyndades, emedan drottningen ville uppnå konungen, som rest några timmar förut och således hade försprång.

Mot middagen uppnådde hon konungen, och nu gick färden en afväg opp till brukspatron Sallenberg på Upplinge, som inbjudit de kunglige till sig.

Det var först mot aftonen order gafs till uppbrott och landshöfdingen i länet, en mäktig man och en af de rådande slägterna, hade rest en timma före; skymningen hade redan inbrutit och enligt almanachan skulle ej månen gå upp före midnatt. Det började redan mörkna när det höga paret hunnit till landsvägen; hästombyte efter hästombyte passerades i mörkret; ty ingen var förberedd på att det «höga herrskapet» skulle komma nära fem timmar efter den bestämda tiden.

Så fortsattes resan, och Katarina hade, inkrupen i vagnshörnet, fallit i en lätt slummer, då ett plötsligt halt väckte henne.

«Är der något? Hvad är det?» ropade de begge flickorna ut genom vagnsfönstret. «Har någon olycka händt?» frågade Katarina förskräckt, då hon hörde någon som jemrade sig. Hon hoppade ur och skyndade till den kungliga vagnen; denna och den i hvilken flickorna åkte voro de enda som voro nära, alla de öfrige hade gått förut.

Nu fick hon se hvad det var. Det var nämligen en medelålders man, som låg på vägkanten och jemrade sig. Han hade i backen ej skyndat nog fort undan för länsherrns vagn, som i mörkret kom rullande i skarp fart utföre. Vagnsstången hade råkat mannen i ryggen, kullkastat honom, och vagnen hade gått öfver honom, dock utan att vidare skada honom. Emedlertid var den skada han bekommit af stöten så allvarlig, att han ej var i

stånd att röra sig ur stället vidare, än att han släpat sig till vägkanten, der han qvarlåg ända till dess den gode Adolf Fredrik hörde hans klagan och befallde kusken stanna.

Man examinerade den skadade och i korta, afbrutna ord fick man veta, att han var en fattig ziguenare, som födde sig med skärsliperi.

«Hvad skola vi göra?» yttrade Adolf Fredrik upprörd; «han kan dö, om han ej får hjelp i tid; vår lifkirurg är före, vi måste skaffa honom härifrån.»

«Men huru kunna vi det?» frågade drottningen; «här finnes ej mer än två vagnar, vår egen och begge fröknarnes.»

«Ja, jag vet ej, men härifrån måste han, hjelp skall han ha; vi kunna ej lemna honom hjelplös efter oss.»

«Der är rum i vår vagn», yttrade Katarina till drottningen, «godt om rum; der kan han ju åka, om ers majestät så vill.»

«Goda barn! Goda välsignade barn!» yttrade drottningen rörd och klappade sin favorit på kinden. «Fröken Lützow», fortsatte hon, vändande sig till kungen, «erbjuder mannen plats i deras vagn.»

«Det är ädelt, lilla Katincheu», sade Adolf Fredrik; «så skall det vara; hjelp karlen in i frökenvagnen, det får gå till dess vi råka Schützer.»

Detta skedde; den arme mannen leddes med mycken möda till fröknarnes vagn, men kunde ej som hofbetjeningen ville sitta på kuskbocken, som saknade ryggstöd; han fick derföre plats inuti vagnen.

Fröken Dernath, som under hela uppträdet förblifvit stilla och orörlig, hade ej hört samtalet och ville i början icke, och ej förr än Katarina försäkrat att det var de kungliges befallning, tillåta den besynnerliga gästen inträda. Hon ryste tillbaka för mannens mörka figur och drog sig, alldeles som om hon varit i ett vilddjurs håla, in i vagnshörnet. Katarina deremot understödde honom, då han hade svårt att hålla sig upprätt, och tycktes ej göra någon betraktelse öfver det besynnerliga i situationen.

Resan fortsattes, och dels af medlidande, dels för att ha något att sysselsätta sig med, samspråkade fröken Lützow hela vägen med sin okände sjukling, hvars drag i mörkret ej kunde så noga urskiljas, men som tycktes vara omkring några och trettio

år gammal; han sade sig heta Ossman och bo i Stockholm, men var för utkomstens skull nödsakad vandra kring landet, och vidare berättade han att han hade en son, som var qvar i Stockholm för att uppfostras af sin mor. Detta var en ganska enkel historia och snart afhörd, och Katarina hade således ganska litet att säga, utom att efterfråga hans tillstånd och sysselsätta sig med att skjuta de lösa kuddarne på sidorna om honom, så att han icke skulle falla. Resan föreföll henne också temligen tråkig; men det dröjde ej långt ut på natten, innan hon på afstånd såg en eklärerad äreport vid nattlägret; folkmassor blefvo synliga i mörkret, de ökade sig, och snart rullade de begge vagnarne fram genom en mur af menniskor, som i den röda belysningen af lampor och becktunnor sågo ut som en samling Nordamerikas vildar, sådane som Kalm i sin resa beskrifvit grannarne med Nya Sverige.

Lifkirurgen Schützer fick genast befallning att undersöka mannens åkomma och berättade, efter en stunds förlopp, att den var ganska farlig; karlen hade fått en så häftig stöt, att efter all anledning ryggmärgen lidit. De kunglige besökte honom då, och nu fick man se huru mannen såg ut. Han var en mörklagd, svartögd man med oredigt hår, och med ett uttryck af vild kraft i hela sin skepnad. De höga välgörarena ryggade väl något tillbaka; men mannen tackade så underdånigt för deras nåd och såg så tacksam ut, att de genast lofvade att framdeles, om Gud gåfve honom lifvet, draga försorg för honom. Då Katarina von Lützow nalkades honom, och han igenkände samma flicka, som så utan alla omständigheter föreslagit att han skulle få åka i hennes vagn, fattade han häftigt hennes hand och kysste den, utan att hon var i stånd att hindra det. «Gud skall löna't, Gud skall löna't», mumlade han, och stora klara tårar sprungo fram ur de mörka ögonhålorna.

När de kunglige andra morgonen reste, fick Ossman åka på en af hofvets trossvagnar, liggande mjukt och väl, och förblef äfven sedan under den erfarne Schützers vård.

«Man kan ej neka att vår händelse är något romantisk», sade Marianne med ett försmädligt leende; «du kan ej föreställa dig hvad jag var rädd hela vägen.»

«För hvad var du rädd?» frågade Katarina.

«Ack jo, en sådan farlig menniska, han kunde ju mördat oss begge två.»

Katarina skrattade. «Du tror då den fattige illa, derföre att han är fattig, ty han hade ju ingenting ondt gjort, tvärtom var det ett par förnäma hästar som skadat honom.»

«Men jag blir alltid rädd för sådane menniskor, som pappa liksom du bedömer. Men jag tycker som mamma och ryser hvar gång jag ser dem.»

«Det är ledsamt det, lilla Marianne. — Men hvad säger du om den der hängbjörken, är han icke bra vacker? Se på, hur väldig han står der och beskuggar jorden med sin krona. Är ej det trädet lika vackert som ett lagerträd i orangeriet?»

«Jo, jo bevars.»

«Men, kära Marianne», sade fröken Lützow skalkaktigt, «det är ju blott en fattig björk, af hvilken man gör qvastar och inga segerkransar.»

En rättssökande.

I tamburen i baron Sigfrid von Dernaths våning i Stockholm sutto tvenne lakejer, klädda i sitt brokiga livré med Dernaths vapen, de korslagda hornen väfda på alla de band, som rikligen voro använda på kragen, uppslagen och ficklocken. Samma vapen med hela sitt löfverk glänste i de försilfrade knapparne. Denna utstyrsel, ljusblå och gul, gaf dem utseende af ett par brokiga fjärilar. Den ene var en äldre tjock karl, med ett par ögon, som vanligen stodo blott halföppna, och med en mun, som sjönk in under de frodiga kinderna, samt en temligen reputerlig hakpåse, som hvilade på den smala hvita bindel, som under namn af halsduk ändade sig med en stor sirlig ros, hvilken åter till hälften doldes af ett styft bröstkrås. Den andre var yngre, men äfven med ett drag af sömnig förnämhet i ögonen och klädd i samma livré, men med tätt opp till halsen tillknäppt väst, prydd med snören af vapnets färger.

Det lilla rummet låg i vinkeln mellan stora väntningsrummet och baronens egna, och skulle passeras af alla ankommande, som då af betjeningen först visades in i väntningsrummet, för att i sin ordning inkallas till företräde hos baronen.

«Den der borgmästaren är länge inne», sade den yngre, gäspande, «pendylen visar på elfva; en timma, det är f-n så länge; huru skola de andre hinnas med?»

«Hvad bekymrar det oss», yttrade den välmående mannen med kråset, «när baron kan hålla ut, så kunna vi också.»

«Ja, det kan Björkman säga, som alltid äter opp baronens frukost, — hvad som blir öfver; men jag, som inte fått en smula sedan i går aftons, jag . . .»

«Hm, jaså, mamsell Stenström är så hård af sig, eljest så plär du få dig litet extra af mamsellen. Jo, jo, min gosse, vi veta en ung mans väg till ena pigo, ha ha ha.»

«Björkman pratar, inte bryr jag mig om henne, hvad skulle jag med en gammal husmamsell? Och dessutom, nådig baronessan

ser min själ så noga på fingrarne och menar tro på att det är oskäligt dyrt i Stockholm, så att . . .»

«Så att du ingenting kan få, ha ha, stackars gosse, stackars gösse! Annat är det ute på Sigurdsnäs, der han går på jagt och sedan får haren stekt åt sig och fyra mark af herrskapet, det duger. Men se efter, der är någon som krafsar på dörren, jag ger mig f-n på att de vilja prata ihjel nådig baron i dag.»

Den yngre lakejen gick för att öppna, då en liten mager och blek person inträdde och bockade sig löjligt och förläget för betjenten. Den lille mannen var iklädd en alldeles barsliten klädning af något som fordom varit mellanblått kläde, svart sammetsväst som släppte, tvärtemot dåvarande bruk, blott ett litet stycke nedom maggropen, och vidare ett par svarta sammetsbyxor och de smala benen inträdda i bomullsstrumpor. Denna drägt fullbordades af en trekantig stålvärja, som grafrost angripit och som hängde vid sidan, ej som ett vapen, utan liksom något gjordt för att skrämma foglarne från den underliga figuren.

Betjenten höll just på att fråga honom hvad han ville, då den lille mannen sade: «Kan man få tala med nådig baronen?»

«Vill *han* tala med nådig baron?»

«Ja, ja, det vill jag», yttrade den lille mannen och fumlade efter en näsduk för att torka sig i pannan, der svett och puder droppade från rynka till rynka.

«Nådig baron har visst ingen tid», blef svaret, i det betjenten återvände till sin plats och vårdslöst kastade sig tillbaka i en ländstol.

«Det var en rolig pickelhäring den der», yttrade Björkman och betraktade honom med sina halfslutna ögon.

«Inte kan man låta den der gå in bland de öfrige», sade den andre; «si sådan värja, jag ger mig f-n på att han lånt den i ett klädstånd och att käringen sjelf hängt den på honom.»

«Det var en rolig patron, se på, han svettas som om han fått in af Hjernes testamente; nej, se han darrar och knäpper ihop fingrarne och tittar i taket. Å'ke det vackra englar deroppe, far lilla? Ha ha ha, det var en rolig en. Jag skall tala till honom.»

Den lille mannen stod längst ner vid dörren och tycktes här vilja vänta på företräde, under det att betjenterna från andra ändan af rummet betraktade och bedömde honom.

Björkman steg opp, sträckte på sig och antog en stolt hållning, samt nalkades den underliga figuren, som stod försänkt i tankar och mumlade otydliga ord mellan tänderna, under det han än sammanknäppte, än åter löste de magra fingrarne.

«Se opp, patron!» sade Björkman och slog främlingen på axeln, så att denne, på en gång vaknande, hoppade till.

«Hör på, min gode vän! hvad vill han egentligen baron?»

«Jag?»

«Ja, just han.»

«Jo, jag skall tala med baron.»

«Skall han? Ha ha ha; hör på Trojlin, han säger att han *skall* tala vid baron.»

Trojlin skrattade.

«Ja, bäste herre, jag måste tala vid honom, något mycket angeläget — mycket angeläget.»

«Jaså! Han bör likväl veta att baron inte hjelper andra än dem han känner och folk som kan göra nytta.»

Den underlige mannen såg opp; han förstod ej ett ord. «Göra nytta?» sade han med ett uttryck, som tydligen var en fråga.

«Ja, nytta med pengar. Baron har så många gånger hjelpt stackare, men det har gått som med de tio spetälske män.»

«Spetälske män! Spetälska på hus talas ock om; men det är ej annat än salpeter, som vittrar ut», upplyste den lille mannen.

«Hvad f-n är det? Hör på, han, är han rätt klok?»

«Klok? Jo, visst är jag klok, fastän jag är olycklig och fattig.»

«Ja, det synes också. Nååh, hvad är han för en?»

«Jag? Jo, mitt namn är Löfling.»

«Löfling?»

«Jaha, Löfling.»

«Hör på, Trojlin! Hvad f-n, heter inte den der lille i *dufslaget* Löfling?»

«Hm», inföll främlingen, «det är just jag.»

«Ha ha ha; ja, förbanna mig, är det icke han. Mjuka tjenare, herr kamrer! Ha ha ha. Kamereren kan gerna stiga fram, så få vi språka.»

Björkman gick före och hviskade till sin kamrat: «nu skall du få roligt. Sitt ner, kamrer; roligt att råka en sådan man.»

«Jag skulle tala vid nådig baron.»

«Åh ja, dermed blir det nog råd. Vet kamrern, jag tycker mycket om aliqvitteterna. Jag har sjelf en hel samling aliqvitteter; hm, du har sett min samling.»

Kamrer Löfling tycktes dock ej nu ha sinne för antiqviteter, utan stirrade ofrånvänd på dörren till baronens rum, under det att han ofta torkade sig i pannan, der ångestsvetten droppade ner.

«Aliqvitteterna sa' jag — ha ha ha. Har kamreren hittat någon sten eller såg nyligen? Kamreren är inte vid friskt mod i dag; — hvad vill kamreren baron? Han har inga aliqvitteter utom en gammal husmamsell, men hon tillhör en annans samling — ha ha ha. Trojlin här är också fallen för aliqvitteter.»

«Hela min välfärd, mitt lif beror på att jag får tala vid baron.»

«Se så, är det så hett? Kamrern lägger sig väl icke i blöt med riksens ständer och rådet heller — då skall han se f-n är lös; det går som en raptus att komma i rosenkammaren, bara man qvittrar ett ord om rådet.»

«Nej, nej, det är värre. Jag är i värre vånda, än om jag vore i rosenkammaren.»

«Åh, det står att försöka, ha ha ha — eller under rådstugan. Den der engelske doktorn mådde min själ inte väl, innan de klämde ur honom sanningen.»

«Låt mig tala med baron, för Jesu Kristi skull, låt mig tala med honom», bad kamrern och sammankramade den lilla trekantiga hatten mellan händerna, «bäste herre, laga så att jag får tala vid honom.»

Björkman tyckte nu att det var tid att uppträda som beskyddare, ty det var tydligt att den lille antiqvarien hade något mycket vigtigt, och att det var synd om honom.

«Nå-nåh! Inte så häftigt, min bäste kamrer, jag skall göra hvad jag kan, sedan borgmästarén gått; men det är en mäktig karl, och det lönar ej mödan att störa honom.»

«Det är f-n till borgmästare de ha i Askersund», inföll Trojlin.

«Ja, det är karl. Han har fritt tillträde till baron och går ut och in hos riksråderna som barn i huset; och baron är riktigt artig emot honom och följer honom alltid till dörren.»

«Ja, Gud vet om han inte till slut blir riksråd sjelf, så underligt hafva vi sett förr», anmärkte Trojlin och tittade ut åt Stortorget, i hvars ena hörn huset var beläget.

«Jag får således tala vid nådig baron?» frågade kamreren.

«Åh ja, vi skola se till», yttrade Björkman med en förnäm beskyddaremine; «men om det sker, så skall kamreren veta att det är för min skull.»

«Tack, tack! hm.» Kamrern steg opp och började gå fram och åter öfver golfvet och mumla för sig sjelf, gestikulera med armarne och, som det tycktes, läsa öfver hvad han skulle säga.

«Se på, han läser öfver, du kan tro hjertat sitter i halsen på honom», hviskade Björkman till sin kamrat. «Herre Gud! Det är ändå synd om ett sådant beskedligt kräk, som ej har vana att umgås med förnämt folk.»

Trojlin smålog försmädligt. «Han lär ha en vacker dotter deroppe i dufslaget», sade han sakta; «f n vet hur en sådan liten apa kan vara hennes far. Man talar om unga baron . . . pass på du (hviskande), der är kanske ugglor i mossen.»

«Åh f-n, det skulle inte vara så galet. Vet du, unga baron är oss en styf herre; aldrig ett vänligt ord, — då är gamle baron bättre, fastän han är som skuren i trä.»

«Akta dig för rosenkammaren», varnade småskrattande Trojlin.

«Ah, bah, så farligt är det inte heller, bara man inte talar om regeringen och rör vid friheten; ty bara herrarne få regera, visst f-n är folket fritt alltid, om det så svälter ihjel och kornet kostar trettiosex daler tunnan.»

«Nu är du ju inne på rådet, Björkman», påminde Trojlin.

«Åh nej; jag ger hin friheten, men si, min gamla mor kostar mig halfva min lön — mor min och syster min, det hänger på, må du tro.»

Nu öppnades dörren och den omtalte borgmästaren kom ut med en djup bugning för en lång, med en starkt pudrad alongeperuk försedd man, som stolt, men med en förbindlig dragning på munnen sade:

«Farväl, min käre borgmästare, mera en annan gång», och tillslöt dörren. Betjenterna skyndade opp, den ene för att hjelpa borgmästaren, den andre för att lyda en ringning, som kallade honom in till baronen.

«Tack, käre Trojlin!» sade borgmästaren vänligt.

Detta vänliga tycktes dock vara någonting främmande för det skarpt markerade ansigtet, hvars gulbleka pergamentlika hud

föll i styfva veck då det smålog. Den mörka hyn tog sig besynnerligt ut mot den hvitpudrade peruken, som i en djup snibb lopp ned i pannan och ändrade ansigtets oval till ungefär ett hjerter-ess, i hvilket två små men skarpa ljusgrå ögon slugt, men likväl med ett uttryck af orubblig bestämdhet blickade fram.

Björkman återvände från baronen och gick genast bort till kamrern och sade: «jag har anmält kamreren och lade ut ett godt ord. Gå nu in; men tag mod till sig och var inte rädd — det är inte farligt.»

Detta råd bifogades med något litet pusslande med kamrerens värja, som kommit mellan benen på den darrande mannen, hvilken nu drog en djup suck, rätade ut sig och liksom på en gång fattade mod, eller tänkte: det må gå väl eller illa. Björkman slog opp dörren och sade högt: «kamreren Löfling.»

Baron Sigfrid von Dernath satt i en beqväm ländstol, klädd med sammet, med fötterna på en dyrbar pall, som stod på en tjock, veluterad matta. Det var en lång mager figur, lemningarne efter en fordom kraftfull man, klädd i sin tids styfva prakt och med en ovanligt hög tupé på peruken, som gjorde honom längre än vanligt. Han uppträdde alltid sådan då han kom till hufvudstaden och sysselsatte sig med politiken, ty han var en af systemets grundpelare och stöd i landsorten, en man, hvars minsta vink gerna åtlyddes af de högst uppsatte, emedan hans rikedomar, hans vidlyftiga slägtrelationer och hans kraft alltid gåfvo honom en makt, som ingen vågade motsätta sig. På Sigurdsnäs åter var han snart sagdt endast landtman, talade vänligt med en hvar, deltog i alla sina underhafvandes angelägenheter och var, hvad man nu skulle kalla det, en bondpatron, och just derföre af desto större inflytande, emedan det berodde på honom hvilka som ifrån en stor del af landet kommo in i bondeståndet. Han var desto mäktigare, som han aldrig eftersträfvat areställen, utan åtnöjt sig att vara en sträng aristokrat, som till stor del stödde sin makt på folkets sympatier och således hade den dubbla makten, som ett starkt parti och folkväldet gemensamt kunde gifva.

Baronen kastade en hastig blick på den bugande mannen, men teg, liksom han väntade att blifva tilltalad.

Kamrern torkade sin panna åter med näsduken och bugade sig djupare, så att den lilla stumpiga värjan stack opp i luften med sin anlupna doppsko.

«Nådig baron», sade slutligen kamrern med darrande, knappt hörbar röst, «ni ser inför er, nådig baron, en, en . . .»

«Tala ut, min käre vän», sade baronen kort och ej synnerligt vänligt.

«Jag kommer för att i djupaste ödmjukhet hos herr — nådig herr baronen anhålla om upprättelse . . .»

«Hvad? Hvad vill det säga?» frågade baronen och steg opp; «upprättelse?»

«Ja, nådig baron, jag är, jag är en olycklig far, en olycklig far och — ja, nådig baron, jag hade en dotter, en enda, en enda, mitt enda barn, god, oskuldsfull, sin fars enda glädje här på jorden — ja, vid Gud, så var det.»

Baronens uppsyn mulnade. «Nå, vidare, min vän; hvad kan jag göra vid den saken? Vidare!»

«Det var fredligt och stilla i mitt hus, der var lugnt och kärleksfullt, ack, jag var så lycklig, ända till dess en ung man inträngde sig der, trängde, ja, herr baron, bedrog mig med sin lust för antiqviteter — förlofvade sig med min dotter — Hedvig heter hon, Hedvig Löfling, min äkta dotter . . .»

«Nå vidare?»

«Jo, denne unge man har förfört min dotter; han har förfört och öfvergifvit henne.»

«Kan jag göra något dervid?» frågade baronen med allvar och ett uttryck af djupt missnöje utbredt öfver det stolta ansigtet.

«Ja, ja, ni skall ålägga honom att upprätta hennes ära, ja, hennes ära, det skall ni, nådig baron.»

«Hvem är han då? Det måtte väl ej vara? . . .»

«Jo, just han. Han kallade sig Adelsson, hm.»

«Hvem då? Tala ut, menniska!»

«Hvem?»

«Ja, hvem?»

«Er son — er son.»

«Min son?» sade baronen först liksom öfverraskad, men tillade lugnare: «jaså, min son. Nå det är honom likt.»

«Ni kan rädda mitt barn, ni kan . . .»

«Min käre kamrer», afbröt honom baronen, «det tillhör icke er att bestämma hvad jag kan eller icke kan. Nog af, jag *vill* ej ha med den saken att skaffa.»

«Gud, min Gud, hvarför öfvergifver du mig och mitt arma barn!» suckade kamrern, nära att digna.

«Jag beklagar er ganska mycket att ni råkat ut för en dålig menniska och en lättsinnig dotter.»

«Håll, herre! Säg icke om det der!» ropade kamrern med gnistrande ögon.

Baronen smålog sorgligt och sade saktmodigt: «Ni glömmer hvar ni är, jag förlåter er.»

«Förlåt, nådig baron, men jag är far.»

«Det är jag också — man har ej synnerlig glädje deraf; men ni finner att jag hvarken kan eller vill göra något dervid, hvad det angår att upprätta er dotters ära. Emedlertid så . . .» Baronen steg opp och gick till sin pulpet, der han framtog en rulle penningar; «der är tusen daler, min vän; gå ni hem igen och var lugn.»

Kamrern såg opp, liksom han vaknat ur en dröm; men då han såg penningrullen, förstod han meningen och slog till den erbjudna hjelpen, så att silfverpenningarne rullade på golfvet.

«Är ni rasande?»

«Ja, ja; jag är galen», rosslade kamrern och rusade framåt. «Jag — jag? Skulle jag ta penningar för min flickas lif? Nej, nej! Ah, ni vet inte hvad det är att vara far och älska sitt barn som jag. Ni är, ni är — ha! jag vill ej säga hvad ni är; men», tillade han och knöt händerna så att det knakade i fingerknotorna, «jag skall dra honom inför rätta, han har förlofvat sig med henne, hon skall bära hans namn, hennes ära skall . . .»

Baronen hade blifvit lugnare i samma mån kamrern rasade; slutligen lade han sin hand på kamrerns axel och sade: «Tyst, min gode vän, betjeningen kunde höra er. Ni vill således lagföra min son?»

«Ja, det vill jag», svarade kamrern, hvars eljest så goda ögon sprutade eld, «ja, det *skall* jag.»

«Gerna, min vän; men en adlig yngling är ej skyldig att gifta sig med ett ofrälse qvinnfolk, och om ni så vill, kan er dotter få rum på spinnhuset — nu vet ni allt.»

Kamrern vred händerna i raseri.

«Vill ni ej ha hjelp, är ni för högmodig dertill», fortfor baronen, åter sättande sig i stolen, «så kan jag ej göra dervid. Farväl med er!»

Men kamrern ville ej gå; hela hans varelse hade fattat eld, det rann lava i hvarje åder, brusade en storm genom hufvud och hjerta, hela hans själ var i uppror. «Oh, J tyranner», ropade han. «J blodsugare, som trycken folket och bloden jorden, som förakten Guds eviga rättvisa, förbannadt vare hela ert slägte — förbannadt! . . . .»

Baronen ringde och Björkman steg in. «Led ut den karlen, han är vansinnig», yttrade han lugnt. «Kalla in öfverste Sölfverlod!»

Björkman fattade uti den olycklige och inom några minuter stod han i den höga förstugan och betraktade förundrad en stor tafla, som der hade sin plats — ett lejon som sönderslet ett lam. Han strök sig på pannan, blickade omkring sig, liksom han behöft tid att igenkänna stället, stirrade på den slutna dörren, på det höga fönstret, genom hvilket några klara solstrålar stucko in och belyste stenväggen. Ändtligen tycktes han igenkänna stället och få reda på trappan, och mekaniskt smög han sig ner för de blanknötta stenarne och ut på torget, der folket hvimlade och stojade, skrattade och grälade, utan att han hörde bullret.

Baronen ringde om igen, sedan öfversten kommit in. «Plocka opp penningarne och slå dem i ett konvolut. Han strödde dem här. Du skall få vidare befallningar.»

«Det skall väl hin rekommendera galningar en annan gång», mumlade Björkman då han åter satt i tamburen, «det var dumt.»

«Ja, visst kunde hvar man se att han var galen», yttrade Trojlin skrattande.

«Nå, hvarför sade du icke det förut, ditt nöt? Nu är det så dags att skratta.»

«Åh, jag tyckte att yxan kunde gå.»

«Bara du slapp att hålla i skaftet, ja.»

«Ja, just så; dessutom så . . .»

«Så ville du höra på med god lust.»

«Ja precist; som sagdt är, jag ger mig fan på att det är något rasande deroppe i dufslaget — ha ha ha, en liten dufunge.»

«Jo jo, det är hyggligt att släppa in sådane persedlar. Det kan kosta mig min tjenst.»

«Ah, bah! var inte rädd, inte kunde någon se igenom de luggslitna kläderna hvad den lilla apan hade i hjertat, det vet baron så väl som vi.»

«Det är min själ tusen daler, se på du, tusen daler; hvar får en sådan stackare tusen daler ifrån, och dem strör han ut på golfvet hos baron; det var en riktigt galen menniska.»

«Tusen daler — hans? Jo, det skulle man tro; men jag gissar något.»

«Baron?»

«Baron, ja.»

«För sonen?»

«Åh ja; men se, jag gissar bara, och att gubben inte . . .»

«Det skulle, bevars, gå en sådan slanthärfvels ära för när.»

«Tacka om det varit jag, jag hade, min själ, inte prutat emot. Menniskan slipper väl emellertid ris, kan jag tro, ty dertill är hon väl så der alltför halfadlig. Presterna äro ej så noga om dygden, när det är förnämt.»

«Åh nej. Salig kung Fredrik var gift med två.»

«Och en biskop vigde honom.»

«Det var ändå en slem biskop.»

«Åh ja, men ingenting gjorde det; vi fingo blott ett par grefvar till — ha ha ha, det är ej ondt om sådane.»

I detta ögonblick inträdde unga baronen, densamme som vi förut sett på slottsgården i samtal med Katarina von Lützow och sin syster.

Hans släta, qvinliga ansigte var motsatsen af hvad det var då. Han var stolt och högdragen i hvarje muskel, och det beständiga leendet var utbytt mot ett uttryck af spotskt förakt. «Är min far ensam?» frågade han kallt.

«Nej, öfverste Sölfverlod är derinne, nådig baron.»

«Anmäl mig!»

Betjenten lydde och kom tillbaka med svaret att baronen fick företräde.

Unga baron fick just som han trädde öfver tröskeln sitt vanliga leende åter i sin makt, men stannade och skiftade färg, då han såg sin fars ögon, som stelt häftade sig på sonen.

«Du är således der, Ludvig?» yttrade fadren.

«Ja, min nådige pappa.»

«Min bäste öfverste», sade baronen, vändande sig till Sölfverlod, «ni eger att som ni tycker bestraffa er auditör. Jag önskar att det måtte ske strängt.»

«Min nådige pappa?!»

«Ludvig! Ludvig! du förkrossar din fars hjerta», återtog baronen med en röst, som darrade mellan stränghet och rörelse. «Du förnedrar ditt namn, du nedsudlar din vapensköld, du förnekar din ära.»

«Jag vet ej hvad . . .»

«Hvad? Vet du då ej att du förfört en simpel flicka, men ändå förfört henne, spridt jemmer och elände i en boning, der fordom bodde oskuld, frid och ro, och gjort ditt och *mitt* namn till en visa för hela landet. Du borde blygas, vanbördige son, vanslägting! . . . blygas, så att blodet sprang ut på din bleka panna. Det är grymt att vara far åt en sådan son.»

«Förlåt, förlåt!» bad sonen.

«Förlåta? Det kan jag icke. Hvad du brutit kan endast Gud i himlen förlåta; men honom känner du inte, och han — han kännes ej heller vid dig, då du förnedrar dig.»

«Det är dock blott en ganska vanlig ungdomsförseelse», inföll öfversten ursäktande.

«Och det säger ni, öfverste! Hvilkén ordning håller ni inom ert regemente? Akta er för att ursäkta det som ej kan ursäktas hos en sann adelsman. Att förföra en flicka, hvars heder man vet sig ej kunna eller få upprätta, det är ett uppsåtligt mord; och sedan, öfverste, sedan sätta sin far i den grymma nödvändigheten att krossa en annan, som också är far! Ja, jag kände djupt in i själen hvad han led, den stackars förtviflade mannen, och för första gången måste jag göra en orättvisa, behandla en menniska hårdt och obarmhertigt, för att rädda, det som jag aldrig förr behöft tänka på, för att rädda *skenet* — skenet af ära inför min egen betjening.»

«Förlåt, förlåt!» stammade sonen.

«Du får en månads arrest af din öfverste, utan sällskap», yttrade baronen kallt; «det är ju så?»

«Ja, herr baron.»

«Jag skall emellertid», återtog baronen, «söka att tillfredsställa familjen, och sedan, Ludvig, skall jag försöka att binda dig fast vid ett föremål. Farväl med dig!»

«Får jag ej kyssa pappas hand?»

«Nej, Ludvig, ej förr än allt är godt. Farväl, öfverste, tag er auditör med er och gör för öfrigt er tjenst. Utan sällskap, kom ihåg det, utan sällskap, med post för dörren och med förbud för posten att tala. Farväl!»

Öfversten bugade sig djupt för den mäktige mannen och gick, följd af Ludvig, som förgäfves sökte att få ett ögonkast af sin far.

Unga baronens utseende var så tydligen en spegel af ett nedslaget sinne, att sjelfve Björkman med sina halfslutna ögon observerade det.

Sedan de främmande gått, inkallades en ny till baronen och betjenterna fingo tid att tala.

«Det var hin hvad vår unga nådig baron såg nedplattad ut.»

«Det var för dufslaget», yttrade Trojlin. «Hvad var det jag sade; der står ej rätt till.»

«Men att nådig baron tog det så hett?»

«Hett? Jo, du kan vara säker, si hon är en simpel menniska, och nu vill visst lilla karlen att unga baronen skall gifta sig med henne.»

«I then natten fingo the intet.»

«Ja, det förstås; men emellertid så gör det godt på unga baron, som fått litet mothugg. Han var så grymt förnäm, kantänka, och kallade oss alltid för han och han.»

«Sjelfva gamle baron säger namnet.»

«Ja, för si han är folk han.»

«Visst har unga baron ärft en smula.»

«Af mor, ja.»

«Ja just så, af mor.»

«Der är högmod der. Ha ha ha! Mins du hur det kostade på att drottningen tyckte om lilla fröken Lützow? Kantänka, en fattig löjtnants dotter! Det gick i magen.»

«Men så är hon slug.»

«Och så fin i sitt spel, så att vår fröken kom med.»

«Känner jag *vår* rätt, så får den andra sina slipade dagar deroppe.»

«Derute skall du säga; de äro vid Loka.»

«Åh ja, det kan vara detsamma; men vår hon är en afbild af mor sin.»

«Tyst, tala ej hufvudet af dig.»

Baronen ringde.

«Husch, usch!» yttrade tjocka Björkman, när han dagen efter trädde in i tamburen, der hans kamrat, Trojlin, helt lugnt och beqvämt satt och läste i en utsliten lunta af den Svenska Argus. «Husch!» yttrade Björkman, stånkande och torkande de stora svettdropparne ur pannan, «den som kunde begripa nådig baron, som skickar mig och icke dig opp till svalboet. Husch!»

«Nåh?» yttrade Trojlin, frågande och småleende betraktande sin feta kamrat, som nu utmattad kastade sig i en stol. «Nåh?»

«Åh jo, pengarne äro framme; hä, du må tro, det var en satans väg ditopp; hm, först några halsbrytande trappor, och så en bit gata som man får lof att vara broddad för att komma oppför, så en trappstump igen — förbanna mig, gick jag icke som pojke lättare oppför en takränna, än nu dit opp, der den lille kamrern bor.»

«Nåh? Du träffade honom?»

«Åh ja; men det var ingen tröst. Den der lille sparfvens ögon lyste som ett par bloss, han var alldeles befängd, och när jag kom — ha ha ha, det är både ömkligt och löjligt.»

«Hur då?»

«Nå nå, låt mig pusta ut.»

«Gerna.»

«Hm; jo, det var både ömkligt och löjligt. — Är baronen hemma?»

«Nej, han är utfaren för en stund sedan och jägaren följde med.»

«Jaså, då kan en syndare ha permission en smula.»

«Tala om, Björkman: 'hans ögon lyste som ett par bloss.'»

«Ja visst. Du må tro att der hölls på med flyttning när jag kom.»

«Flyttning? Hvart skall han flytta?»

«Han? Inte sa' jag han; men der var flyttning. Gubben kastade ut alla sina aliqvitteter; du må tro, det var ett bysch, så att maken inte finnes. Der kastade han ut flintyxor och knifvar och stora mortelstötar och gamla hjorthorn och pergament, och tusen saker, bara skräp, och allt for utför berget ner i smörjan; det kommer nog i sjön till slut.»

«Hvarför gjorde han det?»

«Ja, säg det? Jo, ser du, karlen är galen.»

«Åh, det var han redan förut.»

«Ja ja, visst så; men ser du, en menniska kan vara galen på ett vis och kallas klok, men vara klok på ett vis, så att han kallas galen.»

«Ha ha ha, du är rolig du.»

«Begriper du inte: visst var gubben galnare när han samlade skräpet än nu, då han kastar bort det; det är det klokaste han kan göra. Emellertid ansåg folk honom klok så länge han var galen, men sätter honom nog in som galen, sedan han nu gjort något klokt.»

«Det måtte varit roligt att åskåda?»

«Åh ja, om jag inte varit så förb—nadt andtruten. Jo, när jag kom, höll gubben på och 'sålade' det ena efter det andra ut och skrek: 'jag tror på intet — hvarken på forntid eller framtid, ut, ut!' Han såg förskräcklig ut der han stod, så liten han var, det var som f-n flugit i karlen, ögonen skeno som på en arg katt, håret stod på ända, de magra fingrarne krökte sig som örnklor och fradgan stod om munnen. Han såg faslig ut med det bleka ansigtet och de blå läpparne. Jag stod länge inne innan han såg mig; men då rusade han emot mig, liksom han velat sluka mig. 'Hvad vill du, usle herretjenare', ropade han, 'hvad vill du? Vill du mörda mitt barn, eller mig? Nå, gör så, här är jag, börja med mig!'»

«Det var att tala reson», anmärkte Trojlin.

«Förbanna mig jag visste i hvilken ända jag skulle börja. 'Hm', sade jag, 'herr-kamrern har glömt pengar uppe hos nådig baron Dernath.' Då blef han rasande och flög på mig, ropande: 'Dernath, jaså, Dernath!' Men si, jag orkade med stackaren och satte honom i en stol och höll honom och började tala förnuft för honom. I början sprattlade han, men slutligen blef han spak och hörde på hvad jag sade; men hvar gång jag pekade fram med penningarne, sköt han bort handen och vände sig från mig. Der var intet att göra, och så skulle jag gå. Derute i förstugan stannade jag och hörde en klagande röst inne i ett rum. Jag öppnade sakta; der var skärm för fönstret, men en gammal käring kom emot mig. Jag ville säga mitt ärende, men hon sköt mig

ut och följde med. 'Hvad vill han?' frågade hon. Jag ville berätta, men si, den fan var döf som ett murmeldjur. Hon måtte ändå sett på mina läppar hvad jag mente, skakade på hufvudet, men tog penningarne och sade: 'kom ihåg och helsa baronen, att det inte var kamrern och inte hans olyckliga barn som tog emot penningarne, utan jag — jag som tjenar hos dem, och som inte tycker att det går min heder för när att taga emot gåfvan.'»

«F-n till käring; hon skodde sig.»

«Åh nej, det gjorde hon inte; men hon vet väl bäst, att de ha inte att äta i huset, och då gubben är galen och dottern sjuk, så blir det väl gumman som får sköta dem begge.»

«Talar du om det der för baron?»

«Ja visst, han befallde mig att tala om allt.»

«Ja, det har du också riktigt gjort», skrattade Trojlin.

«Åh ja, kamrater emellan är det ej så noga.»

«Håll dig nu rak; der kommer baronens vagn. Stackars baron, han har också sitt kors. Han ser så blek ut, vår baron. Ja, ja, att ha en sådan son och nog af, kors har han nog.»

I detta ögonblick stannade vagnen och Trojlin sprang ner. Några minuter derefter steg baronen in. Det stolta ansigtet bar stämpeln af djupt bekymmer; det var fosterlandsvännen, som sörjde öfver sitt splittrade fosterland, fadern, som sörjde öfver en son, som ej, enligt hans begrepp, var värdig sitt namn, maken, som djupt kände en tagg sticka i själen öfver att hans maka blandade sig i intrigerna och genom sina slägtrelationer band honom vid ett parti. Han var för god att tillhöra ett parti, som alltid är ett spjut, hvilket lika snart stinger ner det goda som det usla — och nu hade man fästat honom som flagga vid spjutskaftet. Alla dessa sorger hvilade på hans stolta ansigte, utan att dock förändra någonting af det uttryck af karaktersfasthet, som bestämde grundformen; bekymret flög der som det bleka, sorgliga månskenet på en hjeltebild, hvars anletsdrag i solljuset endast uttryckte kraft och sjelfkänsla.

Han vinkade Björkman att inträda.

När Björkman åter kom ut, mötte honom genast frågan:

«Nå, hvad sade baron?»

«Ingenting, alls intet. Han blott betraktade bordstudsaren och tycktes räkna sekunderna.»

«Såg han ledsen ut?»

«Kan inte säga, och dessutom kan du se på en stenbild, om han är ledsen eller glad? Hvad baron tänker på, det ser ingen utanpå — endast Gud i himlen kan se igenom baronen, och derför går han också som en Guds dom genom denna verlden.»

Om aftonen åkte baronen bort, lät vagnen stanna vid ett hus nära slussen och gick in, med befallning att den om två timmar skulle återkomma.

Vagnen rullade sin väg, men knappt hade den hunnit förbi gathörnet, förr än baronen åter syntes och tog vägen opp åt södra bergen.

Han var enkelt klädd, utan alla yttre igenkänningstecken af sin rang, och skyndade, så mycket åren och den branta vägen tilläto, opp för berget och till dufslaget.

Solen höll på att gå ner och kastade sina rödgula strimmor på de små rutorna, så att det såg ut som det brunnit innanför.

Baronen inträdde i förstugan och gick genast till den dörr, der han visste att gumman skulle möta honom.

Detta hände. Gumman kom ganska riktigt och neg djupt, när hon såg den resliga figuren med det stolta allvarliga ansigtet. Han lade fingret på munnen och vände sig för att gå ut. Den gamla förstod honom, och så förde hon sin besynnerliga gäst långt bort i en vrå af trädgården, der en bit af en runsten tjenade till säte och till bevis att antiqvarien ej kommit ihåg denna vid den allmänna förstörelsen.

«Ni har svårt att höra», sade baronen med sin klara och starka basstämma, «derföre ville jag tala med er så här, att ingen hör oss.»

«Ja, jag förstår», yttrade gamla Karin, som ganska lätt hörde denna röst.

«Hur är det med kamrern? Jag är en af hans gamla vänner och vill hjelpa honom.»

«Herre Gud, så har ändå den fattige vänner!» inföll gumman. «Ja, det är så, kamrern är det slut med; hans förstånds ljus är borta.»

«Rasar han?»

«Ja, i början, i går och i natt. Ack, Herre Gud, — när han kom hem, så tycktes det liksom han ej mera tillhört denna verlden. Han smög sig in i sina rum, såg sig omkring, liksom han varit rädd för sin egen skugga, och satte sig i sin stol. Jag hoppades att allt skulle bli som förr, att han skulle roa sig med sina småting derinne. Men på en gång for han opp, som om en ond ande fattat honom, slog sig för pannan med knuten hand och stirrade framför sig som en förryckt. 'Jag är bedragen — hela mitt lif har varit en dröm — nu har jag vaknat', skrek han, — 'nu ser jag allt'. Han började gå fram och tillbaka på golfvet och vred sina händer så att de knakade. Ändtligen stannade han och såg ned åt branten, liksom han velat störta sig utför den. Jag smög mig bakom honom för att hindra honom, i fall han i sin yrsel ville försöka det. Men detta ämnade han inte. Han tycktes grubbla på något. Ändtligen sade han doft, men likväl skarpt: 'Jag trodde på forntiden, att den inför mig bekände sina glömda sagor; jag samlade omkring mig allt, som kunde styrka denna tro; jag lefde i det förflutna, som ett barn väntar och tusen gånger lefver om julaftonen innan den kommer; jag trodde derpå — och allt är dock lögn, en förbannad lögn. Hela min kunskap gissning, hela min forskning utan värde, hela mitt lif förfeladt! Sextio år, öfver ett halft sekel, med ena foten i grafven, får jag veta att jag lefvat förgäfves — hu!' Det lät fasligt, skall herrn veta, detta hu! Kamrern började åter: 'Jag trodde på menniskor — alla väl, alla; de förefällo mig som vänner, alla; jag höll af dem alla — min Hedvig höll jag mest af. Också *hon* bedrog mig — sjelf bedragen och hånad — ingen, ingen, ingen på jorden får jag tro, till ingen kan jag sluta mig, allt bedrog mig. Sextio år, med ena foten i grafven, får jag veta att jag icke har en enda på jorden som håller af mig som jag dem, ingen, ingen!' Då kunde jag ej tiga längre, ty jag gret högt åt den stackars kamrern. Jag gick fram, tog honom i begge händerna och sade: 'Glömmer ni alldeles bort gamla Karin?' Då stirrade han på mig, kramade mig hårdt i händerna, men sade intet. Han blott skakade på hufvudet. 'Sansa er, gode, lille, välsignade kamrer', bad jag, 'sansa er för Guds skull och för Hedvigs och för min skull.' Ännu stirrade han på mig. 'Kom ihåg', sade jag, 'att om ingen annan vän fins, så är det dock en vän i himmelen, och

att han vredgas på er, om ni förtviflar.' 'Jaså!' yttrade kamrern med ett hånfullt smålende, 'tror du att en glasmästare vredgas på det sköra glaset att det går sönder? Det tror inte jag.' 'Men lugna er!' bad jag. 'Nej, nej, lugna!' skrattade han. 'Nej, inte förr än allt detta bedrägeriet är borta.' Och i samma ögonblick slet han sig lös och började plocka ner alla sina gamla saker och kasta genom fönsterna och utför berget; allt längre de rullade ner, allt högre skrattade han och sade: 'Nu hittar dem någon annan dåre om hundrade år, och så blir han också vid grafvens brädd en bedragen narr.' Han blef allt vildare och vildare och arbetade hela natten och hela förmiddagen i dag; men emellertid äro nu rummen tomma — der finnes intet af allt — och nu sitter han derinne, som det tyckes, utmattad och ser tigande ned framför sig.»

«Det är grymt hvad min gamle vän lider», yttrade främlingen.

«Käre herre, gå in till kamrern! Kanske han, då han får se er, blir lugn och förståndet återvänder.»

«Nej, min goda gumma, inte nu, kanske framdeles. Huru är det med din matmoder — Hedvig Löfling?»

«Hon ligger i en brinnande feber. Ack, Herre Gud, hon lider så grufligt, ty hon är klok och känner allt som om hon låge på sträckbänk. Gud vet om hon kan öfverlefva det.»

Den främmande lyftade upp handen och lät sina tankfulla ögon irra öfver himmelen.

«Ja, der bor hjelpen», inföll Karin, som följt hans blick.

«Och hämnden», yttrade främlingen med dämpad stämma, så att gumman icke hörde honom.

«Ja, och förlåtelsen», yttrade hon för att fullborda hans mening.

«Väl, att så är, gamla», sade främlingen, liksom han med våld samlat sina irrande tankar; «men, min gumma, jag har ej gått hit utan ändamål.»

«Nej, jag kan nog förstå det», nickade gamla Karin.

«Hör på, min gumma, med penningar kan man ej bota hjertsår — det vet jag väl — men man kan göra allt bättre omkring de olycklige.»

«Åh ja, penningar behöfva vi inte; jag tog emot en stor summa i går», inföll gumman.

«Ja, jag vet det, men de förslå ej långt; de måste ha ett eget hus, mera uppassning, de skola lefva oberoende; de skola ej

veta deraf. Du, gamla tjenarinna, skall hvarje månad på posten hemta ett bref, ställdt till dig. Hvad heter du?»

«Jungfru Karin Olsson; jag kallar mig så sedan jag kom hit, eljest så hette jag Karin Olsdotter då jag var ung.»

«Karin Olsson således och numret på huset — jag vet hvad jag behöfver. Du skrifver om huru det går. Kan du skrifva?»

«Ja, en smula, det har Hedvig lärt mig.»

«Du skrifver till Gerhard, N:o 42, qvarteret Berget. Han bor ej der, du får aldrig reda på honom, men det gör dig detsamma; du förvaltar blott penningarne, hjelper den gamle kamrern och hans dotter och — barnet, när det en gång födes.»

«Åh ja, det dör troligen med modern», suckade Karin.

«Men om det icke dör, så hjelp det; skaffa det vård och, om det sjuknar, läkare — hör du det! Jag lemnar penningar till allt. Kom ihåg Gerhard!»

«Gerhard.»

«Du skrifver till honom, om du behöfver mera än de trettio daler silfvermynt du får i månaden — om kamrern som vansinnig behöfver bevakning, eller om han som frisk åter börjar med sina samlingar, eller något annat som kan förströ honom. Då skola aldrig penningar tryta, hans lilla lön skall räcka till allt — han märker det ej — du blott sköter det hela.»

«Jag förstår; men i Guds namn, herre, hvem är ni?»

«En af kamrerns gamla vänner. Namnet gör ingenting till saken.»

«Åh jo», yttrade gumman och sprang opp. «Förlåt mig, nådig baron, det är ni, unga baronens far — förlåt mig, som så suttit bredvid er och varit oartig.»

«Tyst, gumma, du misstar dig», sade baronen kallt; «jag hvarken är eller blir baron.»

Gumman satte sig åter, ty den okändes lugna, befallande blick tvingade henne att tro hans ord.

«Ja, lika godt då», yttrade hon, «ni är en Guds utskickade.»

«Kom ihåg hvad jag sagt: Gerhard, N:o 42, qvarteret Berget.»

«Gerhard, nummer 42, qvarteret Berget», upprepade gumman för bättre minne skull.

«Farväl!» yttrade baronen och reste sig för att gå; men Karin fattade hans hand och kysste den.

«Ädle välgörare!» snyftade hon, «Gud i himlen ser er gerning; Gud välsigne er!»

Baronen gick; men på en afsats i berget, der några rönnar den tiden klängt sig fast, satte han sig uttröttad på en bänk.

Han mindes den gamlas välsignelser och sade vid sig sjelf: «Vi äro dårar, du Herre, som med penningar söka att muta din rättvisa; så gör jag — det är för att bota det obotliga jag öser med begge händer — och detta kallade hon för en välgerning. Det är ångern att ej bättre hafva tuktat min son, att för det husliga lifvet hafva föredragit det politiska, för det att jag, af en dunkel känsla om att hela landet behöfde räddning, offrat mitt hus och mina barns hjertan åt förderfvet. Se, jag straffas hårdt derför, att jag mera var medborgare än far.»

Han såg hastigt på sitt ur. De två timmarne voro snart tilländа, och då han kom till slussen, stod vagnen redan väntande på den anbefallda platsen.

Vid brunnen.

Loka var den tiden icke förskönadt af andra anläggningar än några vackra byggnader och de förbättringar menniskohanden hade gjort vid naturen. Ängar och skogar och kärr sträckte sig igenom dalsänkningen, der man gjort promenader så godt sig göra lät; men likväl rörde sig en brokig massa derute, ty konungaparet var der och Svenskarne hafva alltid haft tillgifvenhet för sina konungar och nästan aldrig ansett möjligt, att en konung ville annat än väl. Desto mera misstänksamt hafva de betraktat omgifningen; emedan folket ännu som ett dunkelt minne, mera en känsla än reflexion, tycker sig utestängdt från en gammal rättighet eller den att närmast omgifva den, som bär spiran i deras land. Det är denna känsla, som ännu i dag gör att folket jublar, då konungen utträder ur kretsen af den ceremoniela ståten; ty så tycker det, att det får igen sin gamla rätt att tala vid konungen och öppet säga honom sin mening.

Det var således klart att folket rusade till Loka, då Adolf Fredrik och Lovisa voro der; mera dock sjelfva det egentliga folket, massan som den nu kallas, än de förnämare, som skiljdes derifrån, dels som medlemmar af ett mot hofvet och det rådande partiet fiendtligt parti, dels derföre att Lovisa Ulrika, oaktadt den beroende ställning i hvilken konungen befann sig, dock med sin herrskareblick, sitt naturliga snille, med ett ord sin drottningnatur, mera än sin rang, nedtryckte småkonungarne och deras gemåler mot deras vilja. Det fanns också ingen, som de hellre ville förödmjuka än den stolta drottningen; men också ingen, som var känsligare för förödmjukelser än hon. Deraf följde ett tyst krig mellan de mäktige och henne, en strid som utkämpades liksom i en betäckt gång, ända till dess betäckningen bröts och den bittra leken fortsattes i öppen dag.

Den enda, som ej visste allt detta, som tog vänskap och kärlek för verklighet, smickret och beundran för drottningen för sanning, var Catharina von Lützow, som nu var dubbelt lycklig sedan

hon fick återse sina friska tallar och de veka hängbjörkarne, skogens barn, i stället för de klippta häckarne på Ulriksdal.

Drottningen fann sig också gladare när hon var vid Loka, der hon, om också endast några ögonblick, kunde aflägga det tunga ceremonielet, som, just då konungamakten i sjelfva verket var minst, behöfdes mera, för att åtminstone i ett fall kunna bibehålla ställningen till folket.

En makt, som alla erkänna, kan nedlåta sig; en makt, den få lyda, behöfver en konstgjord öfverlägsenhet för att ej rent af falla. Detta och att det kongliga «med Guds nåde» skulle erkännas blott i den mån konungarne aflägsnade sig från folket genom en barrière af ceremoniel och omgifning, och således blefvo ett slags högre varelser utan egentligen menskliga hvarken behof eller önskningar, visste Ludvig XIV ganska väl, då han införde den stränga etiketten i sitt hof och sjelfplågade sig för att synas ett slags halfgud i sitt folks ögon. Det är ändå ej så särdeles roligt på längden att agera Gud, och derföre tog Ludvig XV igen sin skada emellanåt och var en smula mindre än menniska, för att vid andra tillfällen kunna orka med att vara en smula mer, och på detta sätt ströko plus och minus ut hvarandra.

Lovisa Ulrika iakttog också detta stränga ceremoniel, men det var af tvång, ej af böjelse; och derföre hade hon alltid en förtrolig krets, der hon var husmoder mera än drottning.

Catharina von Lützow var dock den enda, som ej var mer eller mindre invecklad i den stolta drottningens många planer — och derföre var hon glad och lycklig.

En afton gick drottningen, beledsagad endast af fröken Lützow, genom de krokiga gångarne i skogen.

Som en mor talar med sitt barn, kärleksfullt och glädtigt, talade hon vid sin favorit, den unga flickan, hvars vackra ansigte lyste af ungdomsfrihet, sorglöshet och glädje.

«Se, ers majestät, den der mannen, som går der borta, han som lutar så vid sin käpp», yttrade flickan och pekade på en man, som långsamt skred framför dem på gångstigen; «det är min reskamrat. Han är nu på bättringsvägen. Jag besöker honom ibland. Ack, hvad han är tacksam.»

«Är du säker på det, mitt barn?» frågade drottningen småleende.

«Ja, hvarför skulle jag ej tro honom? Det är så roligt att vara tacksam, så att den är enfaldig, som ej passar på då han kan få.»

«Goda barn, Gud välsigne dig för det ordet!» sade drottningen med en djup suck.

«Huru är det? Jag tror att ers majestät suckade, inte är det illa, inte är ers majestät ledsen?»

«Nej, Catharina, jag är aldrig ledsen», smålog Lovisa och såg sin lilla hoffröken vänligt i ögonen.

«Ack nej! — det vet jag nog, och annat kan det ej vara. Ers majestät, som är älskad af hela verlden, ja riktigt tillbedd, som bär en krona och herrskar öfver ett helt folk — inte kan ers majestät veta hvad det vill säga att vara ledsen, som vi andra.»

«Jaså, du är ledsen du?»

«Ja, ers majestät, men endast ibland, en liten stund då jag tänker på min far derhemma, huru tyst han har det i sin koja, eller då ers majestät icke ser så nöjd ut som vanligt — då . . .»

«Då blir du ledsen?»

«Ja, ers majestät, jag kan ligga halfva natten och fundera hvarför ers majestät såg ledsen ut, och då förefaller det mig alltid som jag vore skulden till alltsammans. Men när det då blir alltför svårt, så väcker jag Marianne och frågar: tror du att drottningen var ledsen på mig? Hon såg ej så glad ut i afton som vanligt. Då skrattar Marianne och berättar mig, att ers majestät . . .»

Drottningens uppsyn mörknade.

«. . . att ers majestät — men nu har jag visst sagt något rätt enfaldigt, förlåt mig då, ers majestät! Var det så?»

«Åh nej, barn», skrattade drottningen; «fortfar.»

«Jo, att ers majestät nog kan tycka att vi äro tråkiga, fastän vi ej göra ers majestät just någon sorg.»

«Allt det der är onödiga funderingar», yttrade drottningen; «men du är ett godt barn; vi skola tala vid din tacksamme zigenare.»

De begge promenerande hade nu hunnit opp den ensamme vandraren, som, då han fick se sin unga vän, bugade sig djupt och aftog den slokiga hatten.

«Huru är det med er?» frågade drottningen nådigt.

«Jo, Gudi lof, genom denna här Guds engeln så är det bra nog nu, hennes nåd.»

«Ers majestät skall du säga», rättade Catharina, som rodnade som en pion öfver sin skyddslings obekantskap med drottningen, som han aldrig sett, icke en gång den aftonen han togs opp af det kungliga paret.

«Herre Gud! nåd, nåd!» sade han nu och föll på knä.

«Stig opp, min gode man», yttrade Lovisa Ulrika; «ni har denna flicka att tacka för allt.»

«Ja, jag vet nog, jag skall heller icke glömma det», svarade mannen och lydde befallningen; «men, nådiga drottning, den fattige eger intet guld och silfver, men han har dock ett som han kan ge — ja ett, men bara ett.»

«Hvad då? Guds välsignelse?»

«Nej, det är bara en bön, som kanske Gud inte hör; nej, han kan ge sitt lif — det är det enda han eger — och det vill jag gerna offra för ers majestät och den lilla Gudsengeln der.»

«Deri gör du rätt, min vän», yttrade drottningen. «Har du någon anhörig?»

«Ja, nådiga drottning, hustru och en pojke, en rask fyr, det är de enda; och om jag dör, så sörjer nog Gud för dem.»

«Det skall jag göra», sade drottningen.

«Gud välsigne ers majestät!»

Drottningen aflägsnade sig; men ziguenaren stod qvar och blickade med de mörka ögonen efter henne. Ändtligen knäppte han ihop händerna, så att de blå ådrorna svällde genom den ludna huden, och sade med ett slags brummande:

«Det går an för konungar att ta hjelp af konungar. Nå väl, det är den första gången man behandlar mig som menniska, och det skulle just vara en prinsessa och en drottning. Jag skall komma ihåg det.

«Jag mins väl jag», återtog han, sedan han satt sig på en sten, «jag mins väl jag min far . . ., min stackars far! Det var natten innan han afrättades; då fick jag gå in till honom och vara hos honom hela natten. Jag mins väl jag; det var min kröningshögtid. Han vred af den halfmultna halmen samman en krona, satte den på mitt hufvud och läste några underliga böner; slutligen föll han på knä för mig och sade: 'Jag erkänner dig nu för min konung och hela slägtens konung, alla de som inom Sveriges landamären tillhöra Sintes stam och ej

lyda christen lag, bo i hus eller bruka jorden. Lägg nu din hand uti min', tillade han, sedan han uppstigit, och framräckte sin fängslade hand, 'och svär efter mig.'

«Ja, sade jag.

«'Jag skall', förestafvade han mig, 'på hvar och en hämnas min faders död, min slägts förnedring; jag skall ega allt, ty jag är egare af allt hvad de andre tro sig ega: det är ett rof från oss och våra fäder; jag skall ej spara lif, när det behöfs att uppoffra dem; jag skall aldrig tacka någon, som icke är af min stam, eller derför skona någon.'

«Det var en grym ed; men jag har hållit den tills nu . . . . Men, nu! Nu kan jag det inte mera. Den der flickan, hon ser mig så underligt in i ögonen, hon är icke en af våra, men ändå så tala hennes ögon . . . jag kan inte. — (En stunds tystnad.) — Och du, min far, som lät dit lif på afrättsplatsen för ett simpelt rån; alla dina medhjelpare, Svenskar allihop, blefvo skonade — bara du straffades till döden . . . Jag mins väl huru stolt och djerf du i din skramlande jernklädning gick till döden, huru du skrattade åt presten och hånade mästermannen och huru folket ryste, men ändå hade aktning för dig; jag mins väl att jag stod inom ringen, så hade du befallt, och huru du sade, just som du lade dig ner: 'Se på, pojke, hur far din dör; så dör en riktig karl' . . . och jag stirrade framför mig, stirrade för att se, men såg dock ingenting. Och nu bryter jag min ed; men jag kan ej annat . . . kanske blir det framdeles bättre.»

Ännu länge satt den mörka gestalten i skogen; men slutligen steg han opp och vacklade åter till den koja, der man inhyst honom.

Emellertid hade drottningen och den unga fröken promenerat genom skogen och återkommo till brunnen just då ziguenaren vacklade fram mellan de små byggnaderna, der de fattige bo.

Med en skygghet, liksom han blygts för sig sjelf, bugade han djupt och tänkte: «hvad tycker din far om detta och hvad tänker han nu?» Då grep der liksom en ångest omkring hans själ, han såg hela den rysliga scenen från sin barndom, nu i själens spegel såg han hela uppträdet, det böljande blodet, den blanka yxan, hörde hugget — allt ända till det minsta; ty själen hade sett och hört allt, fastän ögat mörknat och han stirrat förgäfves — och allt

detta skulle förbli ohämnadt blott för en ung flickas skull, ej för välgerningen, utan för hennes ögons skull, hvilkas milda glans i hans stelnade och dock i sitt innersta glödande hjerta framlockat några blommor, liksom vårsolen lockar fram blommor ibland drifvorna, som ligga på volkanens sidor!

Ofta då han var ensam, utan sysselsättning, ty läsa kunde han ej och arbeta hvarken kunde eller ville han — arbetet skulle förnedrat honom i hans egna ögon; han var född en fri man och ingen slaf: så lydde hans tro om det menskliga värdet — då kommo tankar på honom, som han vanligen mumlade vid sig sjelf.

«Kanske», sade han, «det finnes en försoning mellan dem och oss. De tro på en försoning; hvarföre kan den ej vara sann? Eljest begriper jag inte huru denna flicka fått mig så i sina händer, att jag inte kan annat än lyda henne, om hon också befallde mig mörda min egen gosse — min Selim. Han är den siste: dör han, så äro de mina utan kung; då förströs de alla, och det beror således på oss om stammen skall lefva eller gå under.

«Emellertid», tillade han, sedan han en lång stund suttit försjuken i funderingar, «emedlertid, vi äro ej många bland hela denna skara af menniskor, som plåga och öfverväldiga oss . . . det måste ändå en gång ske. Elden blandar sig ej med vattnet, antingen måste vattnet bort eller ock släcker det lågan. Och vi släckas ut . . . ingen mins oss, den siste af det mäktiga folket dör utan att någon märker det, liksom då, som mina fäders fäder berättat, den eviga elden i bergen slocknar efter tusen år.»

Der syntes ett drag af djupt vemod i det mörka vilda anletet, som dock bar spår af en kultur; men en annan än vår.

Det är en naturlag, sig alltid lik, att kultur-menniskan undantränger, förderfvar och tillintetgör naturmenniskan, antingen hon som kolonist inflyttar i de vildes land eller vildarne gå krinspridda i hennes eget. Det beror ej egentligen på stammen; ty om vilden upptar kultur, blir han också en medborgare i kulturens rike; men detta sker sällan, utan han dör ut dessförinnan.

Man har förgäfves sökt orsaken till de lägre, obildade klassernas beständigt stigande förderf; det synes som detta vore en process, alldeles likartad med den, då menniskor af en högre och annan kultur tränga undan ett folk af en lägre och främmande.

Så länge den ursprungliga kulturen tillhör ett ofantligt flertal och således den nya ej har kraft att undantränga den, är förhållandet ännu jemnt, står den gamla jemnlikheten ännu qvar med sin sjelfständighet och lycka; men så snart massan af kultur ökar sig till en makt, det vill säga, då kolonisterna bli många och ega stöd från moderlandet eller inom staten, bildningen tagit makten, missbruka de den, låna den ursprungliga befolkningen, massan som den kallas, sina laster, sina anspråk, allt, utom bildning och förmåga att tillegna sig det goda som kulturen medför. På detta sätt uttränga äfven hos oss kulturmenniskorna de okultiverade, och förderfvet och förnedringen hos de sednare ökas i jemn progression med de förres stigande i kultur, antal och makt. Den lilla rest, som slutligen blir öfver och som ej fått eller mäktat mottaga en bildning, som motsvarar den som undanträngt dem, liksom den nedtryckt deras fäder, faller då så djupt den kan falla och dör slutligen ut, försvinner från jorden utan spår, liksom den vilda ljungen som aldrig spirar opp der kulturväxterna frodas.

Så utdör zigeunarstammen, och med den äfven en rest af den christna, — i fängelserna och på afrättsplatsen.

Ofvan och under jord.

I slutet af Prestgatan, just der en brant backe stupar nedåt mot Jerntorgssidan, låg på 1750-talet en stor, gammal byggnad med brunröda tegelmurar och sandstensornamenter omkring porten och de mörka, med många små rutor försedda fönsterna. Detta hus, som om dagen syntes obebodt och smutsigt, med sopor och skräp i det kalla, fuktiga porthvalfvet, beboddes dock, men endast under jorden eller i den våningen, hvars fönster stodo jemnt med gatan; de öfrige våningarne begagnades blott tillfälligtvis för sällskaper af alla de slag, som under en så orolig tid som denna samlade sig för hemliga öfverläggningar.

Det fanns nemligen intet parti som ej söndrade sig i många smärre underafdelningar; hvilka arbetade hvar för sig, spunno planer hvar för sig, och likväl alltid sammanslöto sig till ett, då frågan blef om att försvara något personelt eller klass-interesse.

En afton mot hösten 1754 voro de små rutorna i fönsterraden två trappor upp starkt upplysta, och en vedbärare och en bodkarl hos handelsman i hörnet af Kornhamnstorget stodo i backen och betraktade de glindrande rutorna.

«Må tro, hä», yttrade vedbäraren, «der öfverlägges om många vigtiga ting deroppe; hä, det gick krokigt med finska kriget och fastän generalerne . . .»

«Miste knoppen, ja, så är inte land och rike hjelpt med det», tillade bodkarlen. «Handelsman sa' häromdagen, att allting blifvit dyrare under detta regementet, men det skulle bli bättre bara kungen finge råda; för si, kungen han är en galant kung och håller af folket, bara han fick råda.»

«Ja, han råder ju med råds råde», afbröt vedbäraren, «och på det hela taget var salig kung Fredrik bättre, och si han hade pengar som gräs han från sina arfländer och strödde ut med begge händer. Men hvad har vår milde konung för arfländer? Inte så mycket som på min hand.»

«Jo jo, visst blef det bättre, bara kungen fick råda», återtog bodkarlen; men afbröt sig sjelf, då han märkte att en figur, insvept i en vid kappa, smög in i det mörka porthvalfvet.

«F-n annamma», mumlade han, «här kan man tala af sig hufvudet, om man talar väl om kungen.»

De talande skiljdes åt.

Den mörka figuren, hvars uppenbarelse så tvärt afbröt den politiserande bodkarlens tal, smög sig sakta uppför trapporna och inträdde snart i en tambur, der ett par vaktmästare sutto gäspande, inpackade mellan klädhängare och alla möjliga plagg, som i brokig oordning fått numererade platser.

Den inträdande var en liten mörklagd karl, nätt och prydligt klädd, med en väl pudrad peruk, hvars spets stack djupt ned på den fårade, tankdigra pannan. Vi hafva sett honom förut, också då i en tambur: nemligen hos baron Dernath, den der mannen, hvars sluga, inbundna blickar redan då fängslade uppmärksamheten.

Det ligger någonting besynnerligt tillockande i ett sådant outgrundligt ansigte, något på engång förskräckande och tjusande, liksom i skallerormens ögon; man kan ej rycka blicken från ett sådant ansigte, der någonting demoniskt blickar fram genom hvarje veck, och död och förderf, förräderi och slughet tala i hvarje drag. Ett sådant ansigte hade den lille mannen, hvars guldskimrande sidenväst, styfva frack och välpudrade peruk gåfvo åt hans yttre samma slags prydlighet, som den, hvilken långt sednare utmärkte Robespierre, kanske ett uttryck af samma själstillstånd, af en kärleksfull och ödmjuk tigernatur, som ville visa sig tam och mild som ett lam.

När den lille mannen inträdde i de klart upplysta rummen, möttes han genast af en mängd bekanta, som nästan på en gång utropade:

«Välkommen, Rehnhorn! vi ha väntat på dig länge, alltför länge.»

«Åh, hvarför det? Jag är den obetydligaste af de små», svarade denne smågrinande, så att de grå ögonen gnistrade som safirer i gröngul färgskiftning; «när så många fosterlandets vänner äro här, behöfs visst icke jag.»

«Ni är vår fastaste vän», yttrade en stor, fet herre med en lika vidlyftig som hög peruk à la Fredrik den förste, och med en

mine, som på engång uttryckte en tvungen nedlåtenhet och en däst stolthet.

«Ni skämtar, min nådige baron», smilade borgmästaren Rehnhorn; «utan mig går allt sin gilla gång; utan er och några andra fosterlandets sanna vänner ginge friheten under.»

«God afton, käre borgmäster», inföll en lång blek bonde, som deltog i sällskapet, och ett tutti af: välkommen, tusen gånger välkommen, borgmästare Rehnhorn! ljudade i hela sällskapet, som ej var något annat än ett extra utskott af det rådande partiet — idel goda hattar och partikämpar.

«Nå, hur går det med hofvets ränker, min bäste?» började den feta baronen, förtroligt tryckande borgmästarens knotiga fingrar i sin frodiga hand, «hur går det? Låt oss sätta oss.»

«Som ni väl vet, nådig baron», yttrade Rehnhorn med en axelryckning.

«Drottningen tror sig till att förolämpa rådet?»

«Ja visst, man vänder rikets yppersta män ryggen och talar nådigt med de unga officerarne vid gardet i stället — det är klart att kungligheten söker bilda ett parti emot friheten.»

«Ständernas frihet, ja, och ståndens; man vill kanske ryckas med oss om våra privilegier.»

«Ganska säkert.»

«Man borde dock påminna sig, att Sveriges krona ej sitter alldeles orubblig för Sveriges adel.»

«Riktigt, man tyckes glömma att det är detta stånd, som mer än en gång räddat fäderneslandet.»

«Och som mer än en gång visat konungarne, att de ej äro annat än de förste af adeln, att kungen är primus inter pares, och ej det allraminsta mera.»

«Emedlertid så — men . . .»

«Hvad?»

«Åh, ingenting.»

«Tala ut, min gode vän!»

«Det är en sorglig ställning, då man ser att kungligheten öfverger sina sanna stöd, för att kasta sig i packets armar — det verkar emellertid.»

«Hvad? Deltar äfven hopen i sådana saker, som äro öfver dess förstånd?»

«Åh ja, min nådige baron», yttrade borgmästaren hviskande; «det är följden af nödvändigheten som tvingar oss — hm, tvingar nationens ypperste att begagna folket för sina afsigter; det är till en början verktyg, men ej långt derefter börjar det att resonera sjelf och . . .»

«Det är fasligt. Har ni hört något derom?»

«Åh obetydligt; men just i afton fick jag händelsevis höra tvenne trashankar tala; de talade om, att om blott kungen finge råda . . .»

«Det är ju förräderi — de borde arresteras, så att man finge rätt på ligan; det är mössorna som ligga i bottnen med sina ryska sympatier.»

«Klart. Emellertid är det nödigt att vi äro på vår vakt. I all underdånighet, förstås», smågrinade borgmästaren, «i all underdånighet bör man nedsätta kungligheten så mycket man kan, ta ifrån den makten att på barnen inplanta riksförderfliga läror, tvinga den att ödmjuka sig för folket så som det företrädes af ständerna och dess deputerade, herrar rikets råd, med ett ord, förlama den gudomliga makten, som den med Guds nåde eger.»

«Men då måste man ju smickra folket å andra sidan och . . .»

«Och, som jag nyss sade», afbröt den sluge mannen plirande, «så får folket del i styrelsen och kanske . . .»

«Tar tömmarne sjelf?»

«Ja visst, det kunde väl hända; men man bör ej kufva herrskarbegäret med folkmakten, utan med ständerna; det blir, behagade herr baronen inse, både nu och framgent något helt annat än folket, så länge ständerna blott uttrycka vissa klasser eller stånd och ej folkets vilja.»

«Åh ja, ni har rätt.»

«Ständerna äro endast Gud redo skyldiga och äro öfver både konung och folk. Ridderskapet och adeln och presteståndet representera landets förmögenhet och bildning, och borgare och bönder låta, som baron vet, leda sig, om de få en smula af subsidierna.»

«Ni är en slug man.»

«Men, oss emellan, vi ha ibland oss en man som, jag fruktar det, kan skada oss.»

«Huru? En förrädare kanske just här ibland oss!»

«Förrädare?»

«Ja, förrädare är hvar och en, som ej tänker som vi.»

«Herr baron låter sin patriotism förleda sig», yttrade borgmästaren med ett slugt småleende; «den jag menar är, dess värre, en af våra pelare, en ifrig hatt, af öfvertygelse tillgifven vår sak och med en lika omätlig popularitet, som ädelt men vekt hjerta.»

«Åh, intet annat, det är en rädd usling. Sådana ha vi många.»

«Rädd, nej tvertom, han är modig.»

«Modig?»

«Ja, med mera mod och kraft än de fleste, men med grundsatser, som skämma bort allt.»

«Grundsatser?»

«Ja, just så. Herr baron vet att man, om man vill ett mål, också måste vilja medlen, de må vara hvilka som helst.»

«Naturligt.»

«Att man icke får i våra tider agera Cato.»

«Naturligt.»

«Utan med klokhet gå vägen fram, lugna, smeka eller reta folket efter behof, men aldrig släppa tyglarne ur sin hand — med ett ord, vara en klok folkvän.»

«Hvem är det då?»

«Herr baron har troligen redan . . .»

«Gissat? Nej, på min ära.»

Borgmästaren hviskade: «Baron Dernath på Sigurdsnäs.»

«Han? Ja ja, han är ej att lita på», yttrade baronen med bekymrad uppsyn; «men makt har han, mycken makt, och folkvän vill han heta, äfven om hela rikets välfärd skulle spillas. Jag känner hans lynne: han handlar efter hederns fordringar, som han inbillar sig.»

«Det är en stolt man, en ädel man, endast något mera än excentrisk; man måste likväl böja sig efter honom och begagna . . .»

«Dernath låter ej begagna sig.»

Borgmästaren småskrattade och plirade med ögonen. «Han kan väl ej hindra det.»

«Jo visst, han har en bestämd vilja.»

«Vilja, ja.»

«Nå, då?»

«Skulle jag finna att han ej låter begagna sig för våra afsigter . . . Apropos, har herr baron sett apoteksskylten vid Lejonet? Hurudan är den?

«Min bäste, raljera icke», yttrade baronen något högdraget, liksom han blifvit stött.

«Förlåt, jag fortsätter ämnet — det är ett lejon.»

«Åh ja, jag vet, med riksgloben mellan tassarne.»

«Riktigt; det är ju blott en skylt — det der lejonet har aldrig varit och kommer aldrig in i laboratorium.»

«Bah, jaså.»

«Men det oaktadt, om folket, packet blir ursinnigt för ett eller annat præparat, så går det ej in i laboratorium först, utan stenar på sin höjd lejonet, som sitter som skylt, och då blir vreden uttömd. — Dagen efter kallar man stället Kronan — och allt är bra igen.»

«Och ni tror . . .»

«Ingenting, herr baron; men icke är det omöjligt att använda den stolta mannen, så att man har nytta af hans popularitet och sjelf har fria händer att störta den, när man vill.»

«Ni är en djup politikus», yttrade baronen; «på detta sätt kan han vara oss nyttig mot sin vilja.»

De begge talande herrarne afbrötos snart af några andra, som slöto sig till dem, och man öfverenskom om en operationsplan mot hofvet, hvilken man fann så mycket nödvändigare, som man framför allt fruktade enväldet.

Detta hat mot enväldet, som efter Carl XII:s död öfverallt uttalade sig, och som drefs derhän, att konungamakten tillintetgjordes i stället för att hämmas, är en besynnerlig företeelse, när det ställes tillsammans med folkets entusiastiska beundran för det nordiska lejonet. Det tyckes som Svenskarne hade med hela sitt hjerta slutit sig till sin hjelte, för att så länge han lefde följa honom genom öknar och faror, segrar och nederlag; men med den fasta föresatsen att sedan låta hufvudet regera, glömma sin ungdomsförvillelse och endast begagna det kalla beräknande förståndet.

Följderna visade att ett folk hvarken får följa endast sympatier eller endast beräkningar, utan, liksom hvarje enskild menniska, bör låta leda sig af känsla och förnuft på en gång, den ena reg-

lerande den andra. Ett köpmanssinne kan lika litet fatta folkens anda som en blott skald; ty folken äro uttryck af det rent menskliga, som hvarken låter beräkna sig i siffror eller kan uppfattas af blotta känslan.

Det enda folket nu fruktade var suveräneteten; men det fann ej, att det kastade sig i händerna på aristokratien och den enskilda vinningslystnaden, som mera än en gång varit patriotisk för att nedtrycka folket. Sålunda var här en hel massa patrioter, som helt öppenhjertligt bekände för hvarandra, att det ej var fäderneslandet, utan sina egna interessen de bevakade, och som, för att dölja sitt eget spel, beständigt riktade folkets uppmärksamhet på konungen, som någonting ytterst farligt. Detta sätt att gå till väga, begagnadt i alla land och af alla partier, som velat ha makt eller haft svårt att bibehålla den, är alldeles samma utväg som toreadoren använder, då han fläktar med en purpurkappa framför tjuren, för att afleda hans uppmärksamhet, under det att han sticker svärdet i dess sida.

De varma öfverläggningarna, som höllo på att öfvergå till gräl — ty man tvistar lika mycket om det rof som väntas, som om det hvilket håller på att delas — afbrötos genom baron Dernaths inträde.

Ett mörkt allvar hvilade på den ädle gubbens anlete; det var sorg öfver sonen; men kanske också en djup känsla af såradt menniskovärde, då han fann sig tvungen att vara kamrat med ett sådant sällskap som detta. Han ansåg sig dock skyldig att begagna sitt inflytande, för att stifta något godt; han skulle föraktat sig sjelf såsom feg, om han flytt undan en fraktion, som fruktade honom, och som ej vågade öppet ställa sig i strid med folkets interessen, då dessa representerades af baron Dernath på Sigurdsnäs.

I sådana tider, då egoistiska beräkningar, genom att hålla massan i fruktan för ett ondt, som redan försvunnit, leda folkets passioner efter behof, men aldrig till folkfrihetens sanna mål, är mängden af dem som kasta sig in i hvirfveln lumpna, snikna och feghjertade naturer, som ej kunna lefva i annat än upplösningstillståndet; men de behöfva ibland sig en och annan ädel personlighet, de känna på sig att deras egen lumpenhet behöfver förgyllas, och derföre söka de på allt sätt indraga i partiet en och annan utmärkt och ädel menniska, som dock aldrig blir delaktig

af det inre machineriet, utan blott, som Rehnhorn uttryckt sig, begagnas till skylt. Ädla och kraftfulla menniskor gå också ofta in i ett dylikt parti för att ej fegt vika undan, utan försöka att stifta något godt af de förvirrade elementerna. Detta misslyckas dock alltid, ty de ega intet stöd utom sig och kunna ej verka på menniskor, som med afsigt uppgöra en falsk samhällstheori. Om allt detta hade baron Dernath en förkänsla; — men hvad var annat att göra, än gå framåt och verka för så mycket godt han kunde?

Alla mottogo den stolte gubben med vördnad, som ej var hycklad, ty de kände litet hvar huru menniskans adel tryckte dem, huru deras egna skenväsenden krympte ihop, när den gamle ädlingen nalkades, huru aggets hesa stämma förstummades, när hans välljudande röst förkunnade frihetens läror för «patrioterne»; men denna ofrivilliga vördnad besvärade dem alla, och då den mäktige anden upphörde att verka på dem, drogo de alla ett djupt andedrag och fröjdade sig som paddorna i ett träsk, sedan solen gått ned och ej mer lyser dem i ögonen.

Konferensen fick genast en helt annan färg än förut; man vågade ej nämna ett ord om penningar, om gåfvor och skänker till den eller den, om löften, hotelser och smek som skulle begagnas, om alla dessa slingrande krokvägar, som partiet måste taga för att hålla sig oppe, eller om det våld man ville använda. Allt detta sjönk i det tysta, och borgmästaren Rehnhorn höll ett tal, fullt af patriotism och goda, klara idéer, som bevisade att han ganska väl visste det rätta, men endast af politisk slughet vek derifrån. Man afpassade hvarje ord, så att ej skylten skulle märka oråd och aflägsna sig från partiet; ty ett parti utan skylt är en firma, som ingen erkänner; och sedan man på detta sätt kommit till satser, som alla erkände i sitt hjerta som riktiga, gjorde man öfverenskommelser, som litet hvar aldrig ämnade hålla, och sedan talade man i flera dagar om och utspridde bland folket, att baron Dernath slutit sig till partiet och utgjorde en af dess förkämpar. I en sådan erkändt ädel menniskas namn gör man allt, så länge man kan synda på hans popularitet, och då denna störtas, stå patrioterne der oskyldige som lam och tacka Gud att de fått öppna ögon. Huru mången ädel man har ej på detta sätt förspillt sin ära och gjort sig till skydd för nedrigheter?

Gamle Dernath anade, men insåg dock ej riktigt klart, att partiets afsigter ej voro så patriotiska som de ville synas inför honom; men han ansåg som afvikelser denna grofva egoism, detta civilisationens barbari, hvilka beklagligtvis voro reglen hos dessa partier, som kämpade för privilegier och egna fördelar, och för detta ändamål uppoffrade heder, samvete, lagar och blodet af tusende fosterlandets oskyldige söner.

Så rörde sig en brokig mängd af de rådande i staten deruppe i den upplysta våningen, till dess klockan slog tio i tornen och vagn efter vagn rullade utför den trånga, krokiga gatan, och en mängd personer skyndade åt olika håll hem i den mörka qvällen. Detta var emellertid folkets grädda, de «bildade», de upplyste, de som stodo i spetsen för affärerna, som hade sådana öfverläggningar; man stal ära och lycka från fäderneslandet, utsög dess märg och lät mörda dess söner, sålde sitt samvete för en lumpen penning och var menedig mot Gud, konung och fäderneslandet; men detta kallades den tiden politik och kallas så ännu, god och ädel om den lyckas, brottslig om den misslyckas.

Man kan ej neka att dräggen och gräddan af nationen i detta ögonblick voro hvarandra närmare i moraliskt värde än till rummet, fastän den förra hade sin sammankomst i källaren i samma hus. Det var ett trångt hvalf, hvars fönster låg jemnt med gårdsplanen. Väggarne voro svartgröna af rök och mögel och svagt belysta af en flämtande oljelampa, som brann på den halft nedrasade spiselmuren. Tio eller tolf personer, yngre karlar och några pojkar, sutto i ring på golfvet, liksom till en stor rådplägning.

«Mera öl, mor Ossman, mera öl!» ropade karlarne, «vi behöfva inte törsta, fastän vår kung inte är hemma.»

«Strax», svarade en mörklagd, starkt byggd qvinna, som sysslade vid ett ankare, som låg gömdt i skuggan.

«Nå vidare, Pjallo? Du kröp in?»

«Ja, visst kröp jag in, sedan jag tystat rutan med en tjärduk.»

«Nå, hvad såg du?»

«Åh, det var ej just vackert, det var ett lik som stod derinne — jag blef en smula haj af mig.»

«Ha ha ha!» skrattade hela skaran.

«Pjallo är rädd», yttrade en pojke.

«Rädd! Vill du smaka kallt stål? Pjallo är aldrig rädd. Skrek jag kanske när de fjellade mig i fjol?»

«Nej, du teg och tuggade.»

«Sa' jag något när de lade mig på bänken?»

«Åh nej, du är nog en bra gosse.»

«Nå, så håll munnen med att jag är rädd», slutade den förolämpade med ett blixtrande ögonkast på pojken, som fällt det missgynnande uttrycket.

«Här är öl», yttrade Ossmanskan.

«Nå, hvar är Ossman?»

«Åh, han är sjuk ännu vid Loka.»

«Har han fått något?»

«Åh nej, han har ju varit sjuk, och dessutom är han så pjunkig af sig, stackars karl.»

«Är kungen pjunkig? Hör på, Pjallo, hur gick det sedan, stal du liket?»

«Åh nej; men jag stod en stund och såg mig om . . .»

«Och så tog du svepningen?»

«Åh fan; nej, bättre opp, jag såg en ring på fingret och den knep jag.»

«Fingret?»

«Ja, hvem fan hade tid att stå och fumla med att dra ringen af?»

«Ha ha ha! Jag tycker hvad den goda själen skall vara flat, då hon kommer till sin himmelske fader utan ringfinger.»

«Ha ha ha!» lät chorus.

«Är allting färdigt till i qväll? Har du «klissingarne»?» *)

«Ja.»

«Och sticksågen?»

«Borret också?»

«Ja.»

«Knifvarna äro väl skarpa? Hör på. Du, Gråpelle, står vid Storkyrkan, du der nere vid hörnet af gatan, du (nu gafs undervisning om posteringen). Så snart någon misstänkt kommer, hostar du; men af annat hederligt folk tigger du en smula; förstår ni, pojkar? Far är död och mor ligger i lungsot, ni har en hel hög syskon der hemma.»

*) Dyrkar.

«Åh ja, den lexan kunna vi», svarade pojkarne.

«Det är ändå bra att ha sig en egen kung», yttrade en af det misstänkta sällskapet, «och ett eget språk. Det är ändå roligt huru vi bibehållit oss. Hör på, mor Ossman, vår drottning! berätta vår slägthistoria, sådan den går ibland oss.»

«Åh, den har jag talat om förut», blef svaret.

«Men du vet ändå en hel hop mer än vi andre om den saken», återtog den unge karlen, som börjat samtalet. «Mor min nämnde väl något, men det var så oredigt, att jag inte fick ihop det som jag vill. Hur var det, hvarifrån äro vi? Hvem var vår stamfar?»

«Stamfar? Det vet jag inte.»

«Åh, inte så snäsigt. Hör på, drottning lilla, vi äro ju dina undersåtare, och Gud bevare oss för annat än lyda. Jag mins väl hvad far min talade om Ossmans far; det var en qvick och dugtig karl, fast han till slut miste hufvudet, en stortjuf, så att det var heder att ha en sådan regent, och ferm sedan att mula» *).

«Nå, men låt Ossmanskan tala.»

«Tyst!»

«Låt mig tala, jag är inte «pjalo» **), fastän jag heter Pjallo . . . Jo, hur var det? Jo, far min berättade att Ossmans far alltid blef åtlydd; ty den, som ej lydde honom, dog inom nio dagar. Var det sant, mor Ossman?»

Ett besynnerligt, tvetydigt leende flög öfver den mörka qvinnans drag då hon svarade: «jo. visst, det är en hemlighet som går i slägten.»

«Ja, så är det. Om jag mins rätt, så dog Grecko på nionde dagen, sedan han sqvallrat på din man angående en viss händelse.»

«Ja visst, det hör till lagen.»

«Nå, berätta nu.»

Qvinnan satte sig på spiselhällen, och den vilda hopen af ziguenare, som hade samlat sig här för att invänta midnatten, då de skulle ut på en expedition, låg på det smutsiga golfvet, stödda mot armbågarne i uppmärksam spänning.

«Det går två berättelser om oss», sade hon, «jag vet icke hvilken som är den rätta.»

*) Mörda.

**) Pjalo betyder på ziguenarspråket full.

«Låt oss höra begge två.»

«Men säkert är att miro atjar maschara kivrader ori terno...»

«Tala på Svenska, pojkarne kan inte språket än.»

«Att vi äro flygtingar, fördrifna från vårt land», öfversatte qvinnan. «Hvar detta land finnes, vet icke jag; det är just deruti berättelserna skilja sig.»

«En i sänder, mor Ossman!»

«Långt i öster», började qvinnan, liksom inspirerad då hon upprepade berättelsen i ett slags rythm, sådan som hon i sin barndom lärt den och så som hvarje äkta tradition förblifver på ett folks läppar, hälften dikt, hälften sanning, alltid klädd i ett fantastiskt språk — «der långt i öster», upprepade hon och pekade med fingret åt östra hörnet af det mörka hvalfvet, «ligger ett land, der bäckarne sorla och foglarne sjunga och fjärilarne dansa i den varma luften; men allt är guld och ädelstenar; och sjelfva de små foglarne äro af safir och smaragd, och de minsta kryp som flyga, glänsa som silfverstjernor i gräset.

«Det var ett rikt land, och en mäktig Kralo *) rådde deröfver, och hans folk, rikt och lyckligt, vallade sina hjordar på de vida slätterna och bodde i hyddor vid palmernas fot. Det var ett underligt land, ty öfverallt kunde man tända eld, öfverallt sprang der en låga fram då man ville dyrka Gud, som satt menniskorna i det underliga herrliga landet, och alla lefde i frid med hvarandra och älskade hvarandra som bröder. I det landet fanns ett djur med ett rödt horn midt i pannan, och flygande drakar som bevakade guldet i bergen, och ett träd som stod uti Dödens dal.

«Dödens dal ligger mellan bergen, ett ödsligt, gråsvart djup, dit ingen lefvande träder, utan att dö. Midt i dalen står ett himmelshögt träd med blad, som se ut som dragna dolkar, svarta ofvanpå och hvita inunder, och med en frukt, som liknar dödskallar, som sitta nickande på hvarje qvist, och hvarje sådan frukt som mognar faller af, och då han når marken, krossas skalet och ett gulbrunt doft sprider sig som ett lätt moln öfver dalen, och vinden för detta doft utöfver länder och haf, sakta strykande utmed jordbrynet; och då utbryter der pest och digerdöd bland menniskor och djur. Men folkets mäktige Kralo fruktade Gud

*) Konung.

och hade elden brinnande i tempelgården både natt och dag och bad för sitt folk, så att doftet från Dödens dal gick högt öfver deras hufvuden och skadade dem icke.

«Så lefde de i många tusen år, säger sagan, och vattufloder förhärjade all verlden, och gräshoppor förtärde allt grönt på marken, och pesten flög gulblek och släckte lifvets ljus hos tusende sinom tusende; men i det lyckliga landet lefde våra stamfäder i fred. Men då intog högmodet folkets Kralo och han ville bli dyrkad som Gud sjelf; och han byggde sig ett slott med smaragdmurar och ametistpelare och tak af onyx på det högsta berg, och byggde sig en tron af guld, hvars himmel skimrade af demanter och härmade solen, i det den sken öfver allt landet. Och den heliga elden slocknade. Då blef Gud vred, och se, der föllo tio dödshufvuden till jorden i Dödens dal, och det gulgröna doftet strök öfver landet och menniskorna föllo hoptals döde neder.

«Då gick folket till konungen och sade: ''Kralo! Kralo! bed för oss och offra som du fordom gjorde, på det att doftet ur Dödens dal må gå högt öfver ditt folk'; men Kralo offrade icke, bad icke, ty på den gyllene tronen, i skenet af demanthimlen, satt han död af pesten, och den tunga kronan låg fallen neder från det hvitblekta hufvudet, der det vida skägget var förbrändt af förbannelsens eld.

«Som bin var Sintes folk troget sin konung, och när han dött och kronan fallit, skingrade det sig i små svärmar, som drogo ur sitt herrliga land, der ångorna från Dödens dal slagit sig ned och dödade allt lefvande, växter, djur, menniskor. Och de små svärmarne valde sig konungar och gingo ut i verlden; men ingen, ingen fick vårt land; det ligger ännu öde och dödt mellan bergen i det okända fjerran; ty det ensamma trädet har skjutit rotskott, och der och hvar står ett lika träd med det som förr stod ensamt i Dödens dal, och landet är öde.

«Och när någon främling från bergen i ett fjerran blå ser någonting stråla som en stjerna öfver den öde slätten, der endast der och hvar ett giftträd står och viftar med sina svarthvita dolkar för den sakta, qväfvande vinden, då varnar honom hans ledsagare: «gå ej dit, det är ett dödens land»; men går han dit ner, så återkommer han aldrig, utan hans ben bli qvar och blekas af solen bland tusende andra, som gått före honom.

«Men den glänsande stjernan han sett, och regnbågens skiftning der långt borta är ej annat än Kralos herrliga slott med sin demanthimmel, sina smaragdmurar och pelarrader af ametist. Men Kralos benrangel sitter ännu på sin gyllene tron och hans tusende tjenare ligga på jorden vid hans fötter.»

«Sådan», sade qvinnan, liksom vaknande ur en dröm, «är den ena sagan om våra fäder och om den mäktige Kralo i Mulepas *) dal, der vårt folks fordna skatter ligga bevakade af de döde och dess förra makt och ära, tills domen kommer, ligger och sofver i den qväfvande öknens bleka sand.»

Alla voro en stund tysta. Berättelsen, som innehöll en saga om det land, der deras nu förspridda folk en gång bodde tillsammans, om deras guldålder, verkade på de vilda männen på ett besynnerligt sätt. De kände alla, att de, like alpväxter, som af bergsströmmen blifvit rifna från sin ursprungliga växtplats och omplanterade i dalen, urartade och blott som en svag afbild af hvad de varit sökte att lefva midt i en främmande vegetation. Man kallade dem ogräs i samhället — och der låg dock en aning i deras själ, att de voro något helt annat, då de utgjorde en enda tät matta af ett lyckligt folk. Ju dunklare en sådan saga är, desto mera anklang får den i ett barnsligt sinne, och detta låg dock i bottnen hos dem alla, oaktadt de i det yttre voro hårda män.

«Bra! bra! . . . Hu! det är ett annat lif vi föra i snö och oväder; sjelfva sommaren är kall och ruskig, och allt är så blekgrönt och ljusblått här oppe. Jag har hört att i vårt land voro träden saftiga, mörkgröna och rika, gräset sammetslent och himlen mörkblå som anlupet stål. I ett sådant land kunde man lefva.»

«Åh, vi lefva här också, så godt det går.»

«Ja, i fängelset; der får man ändå mat och kläder, och derföre så låter jag ta mig hvar höst och släppa ut mig hvar vår; men eländigt är det ändå.»

«Om vi ändå», yttrade en gosse, «kunde vandra hem till vårt land igen; kanske dödsvinden ej mera stryker öfver Mulepas dal.»

«Åh nej», svarade Ossmanskan; «Mulepas dal ligger öde till dess vårt folk samlat sig igen och dess konung åter tänder den eviga elden i templet; men detta sker ej förr än en gosse födes,

*) Mulepa: döden.

som har fyra armar, en för hvartdera väderstrecket, och så på en gång vinkar åt söder och norr och öster och vester och samlar folket omkring sig. Intill dess är vårt folk spridt.»

«Åh ja, det är nästan ingen af oss, som inte till slut får blekas i solen, liksom Kralo i Mulepas dal», yttrade en lång, mörk karl; «det förstå våra blåögde vänner, de kärleksfulle Christne, sig väl på.»

«Tyst, hvad slår klockan? Ett, tu, tre, fyra . . . tolf. Klockan är tolf; ännu således en timme.»

«Ni gå ej förr än Selim kommer; han är ute och ser efter om någon snok är ute i natt. Varen tysta emellertid», varnade Ossmanskan.

«Åh, här i huset bor ingen utom ni; hvem gissar att ni, som går och tigger dagen i ända och spår och zinkar porslin och glas och läser bort tandvärk, är vår drottning? Men huru var det med den andra berättelsen? Tala om den; det kan alltid vara roligt att höra, huru vårt folk förr var ett helt, ett enda folk. Emedlertid så tror jag aldrig att vi bott stilla någonstädes.»

«Nej, det kan jag ej begripa», afbröt en annan skrattande, «huru det är möjligt för en fri menniska att tjudra fast sig vid en jordtorfva och sitta der hela lifvet igenom.»

«Jo, ser du, en padda sitter förnöjd i sin pöl.»

«Åh ja, en padda; man måste också vara en padda för att göra det.»

«Ja, då vill jag hellre vara en eländig fånge och en flykting på jorden, än en eländig bonde, som lik en groda sitter på samma fläck. Nej, ser ni gossar, vårt folk är ett folk af hökar, af glador och örnar, som lefva af rof och flytta verlden omkring, fria som dessa. Visst sätter man giller för oss, bygger skottkojor och sätter saxar, så att tamgässen och de små ankorna se'n skola få vara i fred; men det gör ingenting. Bättre är att sluta i en ärlig sax, än slagtas som en gås eller dö som en kalf, som fryser ihjäl i kätten.»

«Deri har Pello rätt», mumlade flera; «bättre att fastna i saxen, än sotdö som en mullvad i sitt hål.»

«Ja, gossar, och så skola ni veta, att man skall sluta som en kungsörn . . . Hur gör han? Jo, se han fastnar med benet i saxen; men det är ej barnlek att ta honom, in i sista stund slår

han med vingarne och hugger näbb och klor i sin fiende; ögonen glindra af mod och ilska; han låter inte tämja sig och lära sig att göra konster som en grönsiska, eller sjunga efter noter som en domherre; han är sig lik alltigenom, stark och fri, och in i döden i stånd att hämnas.»

«Ja, sådan var Minto Stirna — Katt-Minto, som han kallades derför att hans ögon lyste i mörkret; det var karl alltigenom.»

«Ja, det var han. När han fördes ut, så hade han gömt en knif i tröjärmen; det var en helig fru som gifvit honom de granna kläderna, hvita med svarta kanter . . . han var grann må ni tro. När han kom ut och leddes in i spetsgården, passade han på, drog fram knifven, och inom en blink låg presten och tre till döende i sitt blod. Då skrattade Minto och sade till mästerman: 'hör hit, kamrat, nu har jag gjort mitt, gör nu ditt — jag ville ha litet sällskap på vägen'. Det var en örn det, som högg med klorna i det sista och inte blifvit någon gås, fastän de klädt ut honom.»

«Men», afbröt en af banditerne, «visst är det bra att påminna sig våra store män och ta dem till efterföljd; men sådana berättelser ha vi i hundratal; deremot tycker jag, att mor Ossman väl kunde berätta den andra historien om våra fäder: jag tycker liksom mitt hjerta blef större, när jag tänker på en tid, då vi voro ett och ej, som nu, spridde på jorden. Nu ligga vi som strödda blad på ett stort haf, och Gud vet hvar vi hamna . . . Ack, då vi alla sutto tillsammans på ett träd, i en enda krona och med roten djupt i jorden! Ja, ja, mor Ossman! hit med öl och berätta.»

«Jag tror knappt tiden räcker till», yttrade qvinnan; «dessutom är den sagan ej så gammal som den förra.»

«Lika godt, det är ändå om vårt rike.»

«Åh ja, men då voro vi redan spridda på många håll.»

«Berätta, mor Ossman!»

Qvinnan satte sig åter på den nedfallna spiselmuren, putsade den svagt flämtande och rykande lampan, som kastade ett gulrödt dunkelt sken på den vilda gruppen, hvilken nu höll sig tyst, under det ett par dussin svarta gnistrande ögon betraktade den stolta qvinnan, som lik en Sibylla tycktes regera öfver nattens och brottets andar i sitt mörka hvalf.

Ossmanskan betraktade länge med omkringirrande blickar sina hvilande undersåter; det tycktes som hon samlade sina tankar, och liksom förut i ett slags rythmiskt språk började hon:

«Vår stam var jagad ur Dödens dal och utan annan konung än den de sjelfve valt sig; der uppstod strid emellan barnen, och de valde hvar sin konung och sönderföllo på det sättet i många små slägter, som gingo åt olika led.

«Somlige drogo söder ut för att uppsöka Mulepas dal och åter tända elden; andra drogo åt vester, der de måste stanna vid det stora hafvet, och andra gingo mot norr, så långt till dess de kommo fram till ett silfvertempel högt opp på isbergen. Det är pelarne i detta tempel som glindra då norrskenet lyser. Der måste de stanna; der är ingen väg längre; ty der har Gud satt nordan som gräns för verlden.

«Men alla kommo, like en ström, från öster öfver vida slätter, genom stora skogar och herrliga blå vatten i haf, sjöar och floder. De fleste stannade söderut; ty de lockades af solen och bådo henne att hon måtte visa dem vägen till deras fäders dal; men de funno den icke, utan i stället stora rika länder, fulle af främmande folk. Då grep vårt folk till svärdet och eröfrade landet, och man säger att det var egna svärd af koppar, som ingen nyttjade utom de.

«Der sutto de i ro i många hundrade år och byggde herrliga städer och lefde stilla under sina konungar; men splitet lefde ibland dem; ty det var sagdt, att vårt folk skulle förströs på jorden.

«Sedan vet jag intet, förr än många hundra år förgått i ro och glädje vid konungarnes hof under cymbalers och pukors ljud, efter hvilket folket dansade och lekte; ty landet var rikt och man behöfde icke arbeta.

«Arbete är icke för vårt folk, som vill vara fritt; vi hafva aldrig arbetat utan vandrat frie i vårt land, skämtat och lekt och diktat sånger, som länge sedan dött ut, men hvaraf ännu några toner ibland klinga fram; då lyssna alla — ty något sådant hafva de ej hört förr och få aldrig höra det, utom då någon mäktig trollkarl gläntar på dörren till våra minnens sal — då strömmar der ljus och sång utöfver all verlden.

«Och så lefde vårt folk i ett beständigt rus af glädje och lycka, i sång och kärlek, under palmernas skugga; men hatet

vakade, oenigheten smög sig öfver dem, de bekrigade hvarandra, blodade ner de hvita rosorna vid flodens bräddar, och derefter blefvo de röda och äro det ännu. Då kommo andra fiender och vårt folk föll hoptals; det var som om dolkbladen på dödens träd blifvit förvandlade i svärd och hvarje frödoft i dödsskallefrukten till jernsmidde män — och småningom utdrefvos vi ur det rika landet.

«Blott en enda fläck var ännu qvar, en krets af marmortempel och byggnader skurna i dyrbar sten, med trädgårdar emellan, der gyllene frukter gungade på träden, tusende sinom tusende blommor doftade i skuggan, och vattensprången spelade med silfverstrålar, som kastade diamantdroppar och perlor omkring sig högt oppe i den djupblå luften. Här var ännu en fristad för vårt folk, för våra många fursteslägter.

«Ändtligen en natt susade det så underligt i luften; der sågos eldstrimmor korsa sig på himlen, liksom tusende stjernfall, och näktergalarne, som sutto i skuggan under jasminer, syrener och rosor, tystnade liksom zittran, som älskaren spelade för sin älskade.

«Eldregnet fortfor, männen kallades till vapen, svärden klirrade; tusende svarta ögon blickade utåt slätterna, för att i mörkret kunna se sin fiende; men förgäfves. Allt högre och högre blefvo lågorna, allt starkare ljudet af stål, som slamrade mot stål. Vårt folk föll ut emot dem, kampen var blodig men kort; det började brinna i marmorstaden, lågor stucko opp emellan pelarraderna och slingrade sig emellan de konstigt genombrutna murarne i höjden, och snart stod det i brand, det stora hvalfvet på templet, som vårt folk byggt opp till en liknelse af Kralos herrliga slott i Mulepas dal. En eldqvast som ett brinnande berg med millioner gnistor af smältande safirer och hvitglödgade turkoser kastades i höjden och regnade ner öfver stad och land, och öfver trädgårdarne med sina doftande blommor och sina näktergalar.

«Allt försmälte i eld och brand, och röken af den brinnande staden, de svedda träden och de kokande vattensprången dref ut, som den mörka dimman ur Dödens dal, öfver land och haf, för att förkunna att vårt folk för sista gången egde ett land och en konung med herrlighet och ära.

«Då kom der genom elden och röken i det skiftande skenet af den fallande fäderneborgen en yngling, skyndande undan eld-

regnet, ner i en fredlig dal, der floden ännu ej var blodfärgad och der ännu ej träden fattat eld af hettan. Han bar en afdånad flicka på sina armar. Han lade sin börda på gräsmattan vid flodens strand och badade den unga tärnans snöhvita panna.

«Småningom vaknade hon, slog opp de mörka ögonen och blickade mild som en engel på ynglingen och hviskade: 'är det du, Selim?' Och ynglingen, som var en konungason, slöt den hulda i sina armar.

«'Låtom oss dö tillsammans', sade flickan, 'der nere i vattenfallet, på en gång, och på en gång gå tillbaka till våra fäders eviga land.'

«Selim kysste den bleka munnen, tog den svaga flickan i sina armar och bar henne till vattenfallet, der floden föll i ett ofantligt djup öfver en vägg af granit, som man huggit i berget. Vattnet kokade i djupet, der var mörkt dernere som i en graf.

«Då ställde sig flickan opp, kraftfull som förr, glad som förr, tog sin älskade om lifvet och begge nalkades leende kanten.

«'Mins du', sade hon, 'hvad vi lofvat: i lif och död!'

«'Ja, i lif och död!' sade konungasonen.

«Och elden från de brinnande templen sken som ett glödande solsken öfver nejden, och skränet af dem som mördades derinne, barnens qvidande och mödrarnas skri hördes klart och tydligt mellan braket af de fallande murarne och de korta smällarne af de remnande marmorblocken och flodens sus.

«'Hör du vår brudsång?' sade flickan.

«'Och ser du', inföll ynglingen, 'hur brudfacklan brinner öfver ditt jungfruliga hufvud?'

«'Nu!' ropade begge och omfamnade hvarandra, för att på en gång störta i djupet.

«Men det var dem ej förunnadt; starka armar fattade i dem begge och skiljde dem åt. Det var några fiendtliga knektar.

«'Den flickan är för vacker att drunkna', sade en, 'jag behåller henne.'

«'Din? Nej, min!' ropade en annan, en tredje, en fjerde.

«Alla ville ha den undersköna prinsessan.

«'Hämnd, hämnd! Hämnd i evighet öfver er och edra barn!' ropade flickan; 'låt mig dö!'

«Ett långt hånskratt i mängden besvarade hennes rop.

«'Släpp gossen!' ropade någon åt dem som höllo prinsen; 'släpp honom. Det vore synd om ej någon fanns som kunde hämnas henne.' Och åter sorlade hånskrattet.

«Man släppte den unga prinsen och bortförde flickan.

«Då stod han en stund och stirrade i djupet, liksom han ämnat störta sig deri; men han hejdade sig och ropade, hånskrattande äfven han: 'Hämnd, hämnd! Hämnd öfver dem och deras barn i evig tid! Så ville hon; det skall ske.'

«Han gömde sig i tiggarkläder och samlåde de svaga lemningarna af sina slägtingar och vänner; och då de öfrige flydde bort öfver hafvet, blef han qvar på denna sidan sjön, för att hämnas på barn och barnabarn jungfrurofvet.

«Ingen märkte tiggaren, som så ödmjukt smög omkring om dagen; men hvarje natt föllo offer för honom och hans vänner.

«Beständigt fortfor hämnden; men midt i natten, då månens sken dallrade mellan murarne af den förstörda konungaborgen, kom en skugga, klädd i trasor, smygande mellan murar och pelare, in i den inre gården, der en källa, ännu klar som en oskuldsfull flickas själ, som intet våld kan fläcka och intet orent kan grumla, ännu från fordna tider glittrade med sina stilla vågor.

«Vid denna källa hade han och Selina ofta suttit i salig kärlek, här hade han lefvat sitt skönaste lif, här ville han också dö en gång. Och hvarje natt satt han der och frågade, längtande att få sluta sitt hämnarverk: 'Är det nog?' men fick alltid i sitt hjerta ett svar: Nej! i evighet nej! Så blef han gammal och skuldbelastad, och en morgon satt han död, lutande det grå hufvudet öfver källan, med ett smålöje på munnen ännu; ty i dödsstunden hade Selinas sköna ögon strålat emot honom från källan och vinkat honom till sig.

«Ännu går han igen vid källan, och icke förr, än han ej mera synes der, är hämndens tid slut för hans barn.»

Nu slutade qvinnans berättelse och efter en stund bröt Pjallo tystnaden.

«Jaha, så veta vi det, att vi äro flyktingar, hela vår slägt, och utan fäderneslånd. Åh ja, visst äro vi män liksom våra fäder: vi tro ej på något utom på vår ökenkonung i Mulepas dal och på våra egna armar. Ta hit öl, mor Ossman, vi äro förbannadt törstiga. Hysch! hvad är det?»

«Det är Selim», yttrade qvinnan och öppnade den knarrande dörren.

En gosse af omkring fjorton år kom smygande in som en katt. Hans utseende liknade hans stamförvandters; det svarta håret rullade sig i täta bucklor kring den runda nacken och de svarta ögonen blixtrade af slughet och mod, då han pustade ut några ögonblick, och sade:

«Nu! der är allt tyst, väktarn ropade nyss ett, vakten vid slottet är ombytt, allt är stilla; men det har börjat regna och åska, så att ingen katt tittar ut.»

«Bra, mycket bra!» yttrade hela skaran och reste sig opp.

«Se så. Du har repstegen, jag har tjärduken, du och du och du stån på vakt, J veten hvar. Du, Pjallo, kryper in, Selim der följer med för att slingra sig fram, om det behöfs genom skorstenen, och J andra ären tillreds att hjelpa oss, om det kniper. Se så, farväl Ossmanska; går allt väl, så komma vi ett par hit med skräpet och i morgon blir det delning.»

Det vilda sällskapet gick, én och en, och smög genom det mörka porthvalfvet ut på gatan.

Det var, som Selim sagt, det präktigaste väder man kunde tänka sig: regnet öste ner från den kolsvarta himlen. Åskan bullrade, en och annan blixt upplyste för ett ögonblick spiran på Tyska tornet, ingen menniska hördes på de mörka gatorna; det var, som man säger, att sticka hufvudet i en säck.

Det hus dit de ärnade sig tillhörde en gammal rik procentare, som lånade på pant, eljest deras synnerligen gode vän, som köpte deras gods och nersmälte det; men äfven inom ett sådant sällskap fanns der något, som liknade rättskänsla; ty denna är en själens hufvudform som beständigt blir qvar i någon grad, liksom bladformen hos växten, som finnes hos den herrliga palmen, men också hos den låga mossan; — denna lemning af rättskänsla sade dem, att den rike mannen var en större skälm än någon af dem, var en lumpnare bedragare, än de hunnit att blifva. Han betalte dem förlitet, vägde falskt, gaf dem dåligt mynt och prejade dem på alla sätt, allt under vänskapliga hotelser att bringa dem i galgen, om de ej voro nöjda. De hade således föresatt sig att nu göra en påhelsning hos honom och taga reda penningar, som man ej behöfde uppsmälta; och som de ganska väl kände vägarne och

den lilla trinda, snäckformade pulpeten med sin tillbakaslagna klaff, der gubben alltid hade sina penningar, så var saken lätt.

«Hör på, Peter, om han vaknar, så . . .» Han gjorde en rörelse med handen liksom han stuckit någon.

«Åh ja, det förstås, inte skonar jag honom, den gode vännen», blef det lugna svaret, alldeles som skulle frågan varit om att tälja en selsticka i stället att mörda en menniska.

Inbrottet skedde utan buller. Blindlyktan vreds om och de stodo i ett rum åt gatan, ifrån hvilket man kom in i den gamle tjufgömmarens hemliga kabinett.

Allt gick efter önskan. De togo allt hvad der fanns och behöfde ej en gång mörda gubben, som ej låg i sitt rum och ej behöfde vakna, emedan han ännu ej hade somnat. Han stod nemligen i ett litet nedrökt kyffe bredvid köket vid en ugn, i hvilken fanns en degel omgifven af glödande kol. Den gamle drog bälgen och tittade emellanåt med sina rödsprängda ögon ner i degeln, för att se till om det inlagda ännu var smält; men ännu stod ena kanten af en kommunionkalk öfver den smälta ytan med sitt krusifix och sitt gamla i munkbokstäfver ritade Hominum Salvator. Den som till landtkyrkan skänkte denna kalk, till Guds ära och sin egen själaro, tänkte sig icke detta ögonblick, då den dyra gåfvan med sina fromma inskrifter och sina bilder skulle under en tjufgömmares hand omsmältas, göras till plantsar och snart af andra konstskickliga händer ombildas till prydnader för ganska verldsliga ändamål. Den gamles hela uppmärksamhet var spänd på förrättningen, och då ändtligen silfret flöt som glödande vatten och «spritsade», det vill säga, kastade klara hvita eldgnistor, utgöt han det i plantsformarne.

«Se så», mumlade han vid sig sjelf, «se så, nu är den förrättningen slutad. Gud vare tack och lof för hans nåd att denna natt beskydda mig!» tillade han med en from suck och med de rödsprängda ögonen kastande en blick opp åt det svärtade hvalfvet, der en jernkrok krökte sig liksom för att vinka honom opp till sig.

Hans goda vänner hade under tiden hunnit att rensa den lilla digra pulpeten från resultaterna af många smältor, sådana som denna; de aflägsnade sig nu, sedan de, för att ej hastigt blifva eftersatta, väl igenläst efter sig och borttagit alla spår af sin dervaro,

utom den brustna rutan i yttre rummet, som gerna blåsten och regnet kunde få skuld för.

«Ha ha ha; jag tycker att gubben skall bli en smula flat i morgon, då han får se huru vi förlossat de fångar arme; ha ha ha!»

«Men han misstänker oss.»

«Nå, hvad se'n?»

«Åh just ingenting; men om han anmäler oss, så kunna vi komma i rådstugukällaren.»

«Och bekänna på honom? Jo, det skall du se, ha ha ha. Nej, just från sådane skall man stjäla; de våga ej mucka. Det är dessutom hederligt att vi länsade honom, som så ofta länsat oss.»

«Ja, deri har Pjallo rätt.»

«Pjallo, hut! Jag heter Melkerson, ty jag är en christen menniska, när det så skall vara och ute på gatan, förstår du.»

«Farväl, pojkar!» sade en som skiljde sig från de öfrige för att gå hem till sitt usla kyffe.

«God natt med dig, Gud signe dig, min gosse! God natt! God natt!»

Hela sällskapet skiljdes åt, utom två, som buro de tunga penningsäckarne till det gamla huset, der mor Ossman bodde.

Om vi kasta en blick in till tjufgömmaren, återfinna vi honom sittande i sitt rnm, läsande bibeln.

Det ligger äfven hos sådana menniskor ett behof af att utgjuta sig i bön, att nalkas Gud — kanske det starkaste bevis, huru djup denna längtan efter ett kärlekens, ett försoningens rike brinner i vår själ. Han läste i bibeln, utan hyckleri, ty ingen såg honom, och med rörelse, ty hans gamla ögon fuktades af verkliga tårar. Det var ej ånger; ty den kände han icke; icke kärlek heller; ty den visste han ej af — nej, det var en obeskriflig längtan, en törst efter renhet och klarhet, en instinkt hos honom som liknade den, som kamelen yttrar, när han midt i den brännande öknen känner ångorna från en oas.

Sedan han läst en stund, steg han opp, undersökte dörrigeln och sin pulpet: allt var i ordning. En halftimma derefter slumrade den gamle den trötte arbetarens sömn, lugn och stilla.

Hos mor Ossman var scenen icke lika, men likartad; äfven hos henne bröt menniskokänslan fram som en klar stråle i hälleberget. Det var nemligen Selims första bragd, det första försöket på hans lifsbana, och modren hade under deras bortovaro suttit darrande för sin gosse, alldeles som en mor, hvars son är sjöman, darrar då det stormar och hon vet sitt barn kämpa på hafvet sin första kamp mot elementerna.

När nu Selim kom helbregda och med det vunna bytet, lyste den mörka qvinnans ögon af på en gång stolthet och en innerlig modersfröjd.

«Och du lyckades, Selim?» sade hon och smekte gossens svartlockiga hufvud.

«Ja, han var en hel karl», vittnade Pjallo, «det var en liten satan att nyttja klissingarne *), fast gubben hade en konstig lås; och lika lätt läste han igen, som en skicklig låssmed.»

«Du är en snäll gosse», yttrade Ossmanskan, «en riktigt snäll gosse. Ack hvad far din skall bli glad, när han kommer, att du hjelpt din mor och skaffat penningar i huset.»

«Åh, nu är jag snart snäll», sade gossen skrattande. «Pjallo sade att jag var en hel satan, så mjuk och ferm i vändningarne, eller hur?»

«Jo, det vore skam att säga annat, sanningen skall man aldrig neka till.»

«Ja, jag vet knappt», yttrade Ossmanskan fryntligt, «någonsin jag varit så glad som nu, då jag ser att Selim blir en rask och dugtig karl, som kan ärligt försörja sig och de sina.»

Som vi se, har hvart och ett yrke sin heder; det finnes mången så kallad hederlig karl, som ej är så noga då frågan är om att tillförsäkra hustru och barn en sorgfri ålderdom, och ingen brottsling, som är så usel, så totalt sjunken, att han ej söker att hedra sig med brott, om ej med annat.

Påföljande morgon upptäckte den gamle procentaren sin förlust. Han blef bestört, rasande; men förtviflad, då han allt klarare och klarare blef öfvertygad om, att det var hans egna kunder som bestulit honom. Endast Pjallo kunde så noga känna vägarna. Man skulle tro att penningeförlusten var det, som mest grämde den gamla skälmen; men långt derifrån. Den stulna summan var

*) Klissing, nyckel, dyrk.

blott en småsak mot dem han hade gömda i trossningen under sängen, och der var allt orördt. Det var den svarta otacksamheten hos hans vänner, som gjorde honom förtviflad.

«Ingen, ingen på jorden kan man tro», mumlade han otydligt; «ingen heder mera i våra tider. I min barndom skulle ett sådant bofstreck varit omöjligt; men verlden blir sämre och sämre; den gamla goda tiden kommer aldrig mer. O! du djefvulens Pjallo! Jag känner igen honom. Jag, arma man, jag har närt en orm vid min egen barm.»

Så lät den bestulne tjufgömmarens klagan, en jemmer, som kunde röra stock och sten; men han vågade ej anklaga dem: som Pjallo spått, han teg; men blef efter den dagen en misantrop, som misstänkte hela menniskoslägtet och misströstade om att någon dygd fanns qvar i denna snöda verlden.

Femton år.

I Juni 1755 blickade solen in en morgon i det lilla rum, der Katarina von Lützow bodde i en af kungaborgens halfvåningar. De små rosenröda sidengardinerna voro dragna åt sidan, fönstret öppet, blommorna deri böjde sig ut för att andas frisk sommarluft och dricka solsken, och bakom deras galler satt der en ung skön flicka i en lätt hvit morgondrägt, liksom gömde hon sig i ett moln, lika lätt och luftigt som de, hvilka nu långsamt seglade öfver Mälarens blanka yta. Det var bittida, fastän redan dager, och nästan ingen menniska rörde sig på stadens gator; endast en och annan rökpelare steg ljusblå, liksom han varit af mörkblå agat, rätt opp i luften, ett bevis att en och annan beskedlig qvinna vid den tiden kokade sitt morgonkaffe.

Den unga flickan betraktade det herrliga panoramat, som låg för hennes fötter, och tänkte på huru mycket lugn, huru mycken sällhet, som slumrade under alla dessa svarta och röda tak, som i oöfverskådliga rader sträckte sig utåt alla sidor; hon tänkte ej på att der fanns en enda olycklig — det var ej underligt, ty hon var femton år, och det var en skön solljus Junimorgon hon gjorde sina betraktelser. Hade hon åter varit femtio år och en mulen höstmorgon sett ut genom fönstret och betraktat de många menniskoboningarne, hade hon säkert dragit en djup suck och tänkt: huru mycket tråk, huru mycket elände och qval dväljes ej derinne! Men så tänker man ej när man är femton år, då man blott några månader förut för första gången gått till skrift och sett himmelen, hjertats himmel, lika klar och ren som den, hvilken i detta ögonblick spände sitt hvalf öfver den slumrande staden.

Ack, hon var så lätt och så glad, hon kände ej att hon lefde, fastän hon lefde för att känna, och de runda läpparne krusades af ett så outsägligt ljuft leende, de sköna milda ögonen brunno af en så salig oskuld, att man kunde se in i barnets själ, liksom man kan se till bottnen i en klar källa.

Det är något annat, en sådan inre salig barnafrid, än den som vi måste sedan tillkämpa oss. Här är dygden en njutning, ett helsotillstånd, som af ingen sjukdom vet; hos oss andra är den en beständig kamp mot förstörelsen, ett oupphörligt moraliskt och religiöst medicinerande för att hålla själen vid någorlunda helsa; men barn, riktigt barn blir den aldrig mera, ty erfarenheten, klokheten, försigtigheten hänger sin blytyngd vid andens vingar.

Den unga flickan var nu fullt utvecklad till en skön jungfrulig engel; hon var ej barn mera, det fann hon sjelf, fastän de barnsliga tankarne ännu beständigt lekte i hennes glada lyckliga sinne.

Att redogöra för hennes tankar vore något svårt; de fästade sig egentligen vid intet, utan hon lät dem efter behag gunga fram i fantasiens rymder. Hon betraktade molnen och drömde huru hon gerna kunde sitta deroppe och segla öfver fjerdarne; men — det var så besynnerligt, hon var ej riktigt ensam, der var alltid en *någon* med på färden.

Vi måste berätta en historia; den unga flickan kunde det verkligen icke. Redan vid Loka i fjol kunde vi berättat den historien.

I brunnssalongen, dit de begge hoffröknarne gingo hvar morgon, fröken von Dernath för att dricka bort en lefverfläck, som behagat sätta sig i pannan, och fröken Lützow för sällskaps skull, sågo de begge många gånger en yngling, blek och som det tycktes sjuklig, af ett djupt lidande. Han gick der nästan beständigt ensam fram och åter på salongsgolfvet eller på de smala sandgångarne derutanför. Sällan talade någon vid honom, ännu mera sällan började han ett samtal, hvilket är högst kuriöst vid en brunn, der vattnet gör tankarne flytande och mineralet stålsätter dem. Detta är något som man kanske ej observerat; men säkert är, att personer, som hemma äro tröga och trumpna, vid en brunn bli lifliga och rörliga, så att deras närmaste ej känna igen dem.

«Det måtte vara en enfaldig karl den der unga löjtnant von Wernerhjelm», yttrade fröken Dernath till sin vän; «jag har ej hört honom tala om annat än 'vattnet är kallt i dag', 'det regnade mycket i natt', och så vidare»

Katarinas uppmärksamhet blef af dessa ord riktad på den unge bleke mannen, som hon förut knappt observerat; men der var något inom henne som sade motsatsen mot hennes väns förmodan. Det var ej möjligt att en enfaldig menniska kunde ha ett par så talande, lifliga och ändå tänkande ögon; det der lätta, godmodiga och ändå ädla leendet, som flög öfver den unge mannens drag, när någonting qvickt eller glädtigt yttrades i sällskapsringen, kunde omöjligen tillvägabringas af en tankfattig och känsloarm själ. Men fröken Dernath fortfor att fördöma honom och öfvade sig, då de begge flickorna voro ensamma, att förlöjliga honom. «Huru tafatt han var, huru han tog glaset med venstra handen — ha ha ha, han var en smula lam i den högra; huru han ej vågade att deltaga i diskursen, och huru han ej hade sagt dem, två hoffröknar, en enda artighet på öfver tre veckor, som de dagligen träffades, och det oaktadt han var officer, löjtnant och ung.» Det var löjligt, och fröken Dernaths spetsiga anmärkningar kommo ofta Katarina att le, men qvarlemnade alltid någonting obehagligt i hennes själ.

«Han är mycket sjuk, stackars Wernerhjelm», sade Katarina ursäktande; men detta hjelpte icke, ty i sjelfva verket hade fröken von Dernath märkt att den unge baronens ögon alltid hastigt halkade öfver hennes egen figur med pannfläck och allt, men deremot gerna stannade på fröken von Lützow, något som denna icke märkt.

«Det skulle ändå vara roligt», yttrade Katarina, «att veta något om honom. Känner du någon som vi kunde tala vid om den saken? Jag är riktigt nyfiken.»

«Om honom? Bevars, han är ju löjtnant vid samma regemente, der min bror är auditör; om några dagar kommer han hit.»

Den väntade auditören kom, efter utstånden arrest, i sällskap med sin mor, till Loka, och nu voro de begge flickorna beständigt tillsammans med dem.

Unga baron med sitt släta flickansigte och sin artighet följde som en skugga Katarina; han försummade intet att ställa sig in; han tog en öm del i hennes helsotillstånd, varnade henne för den fuktiga sanden på gångarne, för daggen på gräset, för luftdraget i brunnssalongen och tusen andra omständigheter, för att visa huru dyrbar han ansåg henne. Barnet skrattade och tyckte att den

gode auditören var en beskedlig karl, fastän litet besvärlig med sin efterhängsna uppmärksamhet.

En morgon hade auditören en stund varit i samtal med baron Wernerhjelm, som, om man betraktade honom noga, tycktes liksom hålla sig på distans då han talade med sin vän baron von Dernath. Det tycktes för den uppmärksamme betraktaren vara ett spändt förhållande mellan de begge herrarne, fastän baron von Dernath hade sjelfbeherskning nog att ej låtsa om det; men på Wernerhjelm märktes det desto tydligare. Fröken von Dernath ansåg det således ganska tjenligt att just fråga sin bror.

«Käre Ludvig, berätta oss något litet om den der regementskamraten, som hädanefter lär få försvara konung och fädernesland med venstra handen.»

«Wernerhjelm?»

«Ja, just han. Hurudan karl är han?»

«Åh, ganska vanlig, ingenting utmärkt just.»

«Han måtte vara något litet enfaldig?»

«Ha ha ha! Åh ja, inte är han ett snille», sade auditören vårdslöst, «en beskedlig löjtnant, och det veten J, att det vill ej så mycket säga.»

«Han måtte vara mycket sjuk», yttrade Katarina och kastade en blick på den unge mannen, som satt på en bänk ensam och som vanligt fundersam.

«Sjuk? Ja, betydligt. Det är», yttrade auditören, «en löjlig historia om hans sjukdom, vacker visserligen, men man blir på det sättet straffad för sin oförsigtighet.»

«Huru då?»

«Jag skall berätta fröken von Lützow händelsen som en varning för er, ty äfven ni är mycket oförsigtig om helsan. Visste ni huru dyrbar . . . men nog derom; man kan inom några ögonblick genom en oförsigtighet få plikta för hela lifvet.»

«Nå, berätta, Ludvig, hvarken Katarina eller jag äro fallna för preludier.»

«Jo, i vintras var Wernerhjelm på en bal, — han dansade som en engel innan han blef lam . . . en verklig charme att se honom, den talangen kan man ej förneka honom. — Nå vidare, balen slutade sent ut på natten och Wernerhjelm satte sig i sin kappsläde för att åka hem. Betjent hade han ej med sig, ty hans

sats är att ej besvära folk onödigt, och han brukar till och med ej att ha en egen uppassare på mötena, så långt går hans delikatess mot det sämre folket. Ja, betrakta honom noga, fröken Lützow, det är en ganska egen person», afbröt den talande sig sjelf, då han märkte att Katarina åter kastade en blick till den unge sjuklingen. «Men vidare, hans färd gick öfver en sjö hela vägen; men hvad hände? Hans häst stegrade sig, och då han såg till, satt der en qvinna i snön med ett barn på armen. Det var naturligt att hon frös, och hon berättade att barnet var nära dödt af köld och troligen dog, om hon ej snart hunne fram till ett ställe. Nu kommer min gode väns oförsigtighet, han bjöd qvinnan att sitta i slädan och han sjelf satte sig bakpå — en artighet som jag visst inte klandrar; men ej nog dermed, af fruktan att barnet skulle dö, tar han af sig sin pelsrock och låter qvinnan vira in barnet deri, och sitter sedan i bara fracken och kör hem.»

«Det var ädelt gjordt», yttrade Katarina ovilkorligt; men fröken von Dernath började skratta.

«Käre Ludvig, nu träffade du just på. Du vet ej att Katarina gjort ungefär detsamma. På resan hit tog hon opp en zigenare i vår vagn och pysslade om honom som om han varit ett riksråd.»

«Det var hennes majestäts befallning», svarade Katarina ursäktande.

«Nå, det var ju någonting vackert, något som bevisar ert goda hjerta, fröken Lützow; och icke klandrar jag att Wernerhjelm hjelpte qvinnan, men att han var så outsägligt vårdslös om sin helsa kan ej ursäktas. Också blef der en uppståndelse hemma; men min unge löjtnant menade på att det varit hans pligt och att Gud icke skulle tillåta, att han derför blef straffad med sjukdom. I parenthes sagdt, äro så väl han som hans föräldrar ett herrskap som tro på Guds försyn litet grand för mycket. Emedlertid var vår Herre af annan tanke. Löjtnanten fick sig en dödlig feber, sväfvade länge mellan lif och död, och blef frisk, men lam. Der ha vi hela historien. Jag sade ju förut att den skulle vara passande att besjungas af Dalin.»

Katarina smålog matt, liksom alla göra, då de tro att artigheten fordrar att se intresserade ut; men efter denna stund kunde hon aldrig låta bli att betrakta den bleke, tigande mannen.

Loka har en ypperlig gyttja, ett ypperligt vatten, och egde redan då en respektabel samling af kryckor på alla väggar, dessa ex-voto, som de tacksamme brunnsgästerna helga åt ställets genius. Loka gyttja således, det herrliga vattnet, den friska luften, och kanske någon magnetisk inflytelse från Katarinas ögon, gjorde underverk, och inom sex veckor gick löjtnant Wernerhjelm så bra som någon annan, och inom sju kunde han dansa.

När de kunglige skulle resa, tillställde de en fest, landtlig som den der kunde tillvägabringas, men det oaktadt långt gladare än någon på hofvet. Lovisa Ulrika fann nöje i sådana, just sådana fester, och Adolf Fredriks milda, husliga sinne fann sig väl endast då han kunde bortglömma att han var konung och som en mumie inklämd i den stela etikettens band.

Alla brunnsherrskaperna voro de kungliges gäster, och nu var baron Wernerhjelm någonting helt annat än den bleka brunnsgästen, som slog ned ögonen. Hela hans gestalt hade förändrat sig, ett gladt ungdomsmod glänste i de lifliga, ärliga ögonen och helsans rosor brunno åter på hans kinder. Med en verldsvana, en ledighet, men tillika något rättframt och bottenärligt, som sjelfva fröken Dernath måste erkänna, samtalade han med de begge flickorna, och som en artig kavaljer anstår, bjöd han opp dem i hvar sin ordning. Fröken Dernath var förtjust, ty han till och med dansade två menuetter med henne, men blott en polska på den gröna gräsvallen med Katarina. Denna åter tycktes icke riktigt glad; der var något som den unga flickan, hon som gick på sitt femtonde år, icke tyckte om, något som liksom bringade henne ur koncepterna.

Nu var hon på det sextonde, den vackra Junimorgonen, och besynnerligt, när hon satt der drömmande om sin segling på de lätta skyarne, var det omöjligt annat än att komma ihåg den der unge löjtnanten, som förkylt sig för ett barns skull och som trott så fast på Gud. Han följde med hennes tankar oskiljaktigt. Det förtretade henne; men omöjligt! — beständigt var han med.

De ljufva drömmarne afbrötos likväl af kammarjungfrun, som kom in för att hjelpa till vid den vidlyftiga hårklädseln; ty att den tiden ensam kläda sig i hufvudet var lika omöjligt, som att ensam resa opp en majstång.

«Kors!» yttrade kammarpigan, «fröken är redan oppe.»

«Ja, du, vädret var så vackert.»

«Nå, då hade jag längesedan kunnat anmäla frökens tiggare.»

«Ossman?»

«Ja, just han. Han har sedan gryningen stått nere i trappan och har bedt att få uppvakta er.»

«Den beskedlige karlen, hvad vill han?»

«Åh, Gud vet, om han ej tagit reda på . . . det var sant», tillade hon nigande, «fröken heter ju Katarina Justina?»

«Ja. Hvarför frågar du så?»

«Jo, jag får då gratulera fröken Justina på sin namnsdag och önska allt godt, en mycket vacker och förnäm fästman, och mycken nåd hos de kungliga och . . .»

«Tyst, barn», afbröt Katarina. «Jaså, du tror att min zigenare också vill gratulera! Nå, då tar jag ju mot uppvaktning af hela mitt hof. Låt honom komma in.»

Efter några ögonblick stod Ossman innanför dörren, nedböjd till en fullkomligt österländsk bugning, med handen tryckt emot hjertat. «Ni är, nådig fröken, icke ensam», yttrade han sakta.

«Gå ut, Erika», befallde Katarina, som trodde att zigenaren blygdes för att tigga i flickans närvaro. — «Välkommen, käre Ossman!» yttrade den sköna flickan, småleende vändande sig till sin skydsling; «hur mår han?»

«Bra, nådig fröken», svarade denne; «men Gud välsigne er, nådig fröken, på er namnsdag och gifve er allt godt!»

«Tack, tack, käre Ossman! Behöfver han någon hjelp?»

«Nej, Gudi lof; men», tillade han och gick ett steg närmare, «nådig fröken! . . .» Han stannade midt i meningen.

«Nå, tala ut, Ossman», yttrade Katarina vänligt.

«Fröken von Lützow», började Ossman, «ja, jag är af en förskjuten stam, ett slägte, som jagas liksom ett villebråd kring hela jorden, utan rast och ro, som inte eger en fläck som är vår, intet som är vårt, knappt vårt eget lif; utan fädernesland, utan vänner, utan stöd och utan att kunna passa oss in i edra seder . . . så, nådig fröken», tillade han och slog opp de mörka ögonen och betraktade henne allvarsamt, «så är det, en sådan usling är den, som ni vårdat er om; det var en brottsling, en biltog man som ni tröstat, hjelpt och hugsvalat.»

«Tala ej om detta», inföll Katarina, som långt ifrån tyckte om detta sorgliga ämne.

«Nej, fröken!» inföll ziguenaren, knäböjande och som ett ödmjukt djur krypande fram till hennes fötter; «jag har ej mera än ett lif, jag kan ej betala er med annat. Om, nådig fröken, ni en gång behöfver en menniska, som vill dö för er, som har mod att för er skull lida pina och straff, som håller sitt ord . . . så, nådig fröken», fortfor han och stora klara tårar rullade våldsamt fram ur de djupa ögonvrårna, «så glöm inte mig, glöm inte Ossman! Ni skall se att en tiggare också har något att betala med», tillade han och steg hastigt opp.

Den mörka, dystra figuren och hans underliga uppförande hade på några ögonblick blekt Katarinas kinder; men nu fattade hon sig åter, smålog godmodigt och sade: «Tack, käre Ossman, tack! Om jag behöfver dig, så skall jag nog komma ihåg ditt löfte.»

«Och fröken föraktar ej mitt tillbud?»

«Nej, käre Ossman, det gör jag visst icke, tro mig! visst icke.»

Ziguenaren smålog, så att de svarta ögonen lyste af fröjd. «Det är första gången jag vetat att jag kunnat gagna någon. Farväl, fröken, Gud välsigne er! Om ni vill mig något, så skicka bud i huset nummer 3 på Bläcktornsgatan till Ossman — ty vi hafva flyttat — så kommer jag och lyder hvad ni befaller. Men intill dess vill jag ej besvära er.»

«Tack, Ossman!»

«Skrif opp numret, nådig fröken, ni kan ej veta om det ej någongång behöfs», sade mannen allvarsamt, och för att göra honom till viljes, tog Katarina fram en liten sammetsklädd fickbok med guldspännen och rosenröda blad och tecknade på ett af dem: «Ossman, Nummer 3, Bläcktornsgatan.»

«Se så, Ossman, nu har jag reda på dig.»

Efter åter en djup tyst bugning försvann ziguenaren.

Katarina satt några ögonblick tigande, som det tycktes, intagen af en sorglig känsla, ty den sköna pannan liksom beskuggades af ett moln. «Hvad jag är barnslig», sade hon till sig sjelf, «riktigt barnslig. Föreföll det mig icke som den der stackars menniskan i sin hand hade en af de många osynliga trådarne, som slingra sig från nu in i framtiden . . . ah, så barnsligt! Det är ändå en besvärlig tacksamhet, så vacker den än är»,

tillade hon med en axelryckning och ringde på sin kammartärna, för att börja med frisyren.

«Det var en lång audiens», sade Erika; «emellertid har jag varit ute på en smula kunskaperi.»

«Jaså; det var således rätt väl att ziguenaren kom och aflöste dig», smålog Katarina.

«Jag råkade . . .», berättade Erika, under det att hon med kammen krusade sin sköna frökens silkeslena hår, för att få det till formen af en snödrifva utmed en gärdesgård; «ja, jag sprang ner en smula för att titta litet utom slottsporten; det är ändå roligt att ibland få stå med sina fötter på jorden och ej beständigt hållas här oppe i halfvåningen, som en tornväktare.»

«Deri har du rätt.»

«Ja, och derföre . . . men se, jag råkade i gången löparen Ernst.»

«Jaså», småskrattade Katarina.

«Ja, goda fröken. Ernst! Inte var det så roligt att jag råkade Ernst? Jag har inte sett honom på fjorton dar, nej, inte på en hel månad.»

«Nenej, Erika, jag tror dig.»

«Men se, Ernst var ute med befallning tills i afton, ty de kunglige vill se folk.»

«Jaså.»

«Och jag såg listan.»

«Jaså.»

«Ernst lät mig läsa igenom den; och jag blef så glad! Der kommer en gammal bekant.»

«Hvem då?»

«Ja, bekant är han visst inte; men fröken kommer väl ändå ihåg den der bleka baronen, han som gick på krycka, han vid Loka, hm hm — jo, Wernerhjelm.»

Katarina rodnade lindrigt, af hvad orsak kunde hon ej begripa sjelf; men yttrade blott: «jaså, han är i staden?»

«Jo, han måtte väl vara det, och Ernst hade hans adress. Han blef ju alldeles frisk vid Loka?»

«Ja.»

«Det var en bra vacker herre.»

«Är det färdigt snart? Du är bra långsam i dag.»

«Ack, Herre Gud, fröken skall tro att det ej är godt att få ett så fint och vekt hår att stå formen, det är ju som silke . . . Hans far skall vara, sade Ernst, som känner honom . . .»

«Aj! Nu rycker du för hårdt.»

«Ah, förlåt, söta, goda fröken . . . han skall vara en hederlig gubbe, men mycket helig af sig.»

«Se så, pudra nu.»

«Herre min Gud, hvad det ändå är synd att slå mjöl i ett så skönt hår och ställa till er så, att ni ser gråhårig ut! . . . de bruka, sa' Ernst, hvar afton göra bön på sina bara knän . . . se så, nu tror jag att det sitter . . . sådana äro de alla och sjelfva löjtnanten, unga baron skulle jag säga, är, för att vara officer, så religiös och hederlig . . . bara ett par marrongnålar till, nådig fröken, eljest faller hela min byggnad omkull.»

En timma derefter stod fröken i full paryr i sin styfva drägt framför spegeln, alldeles lik dessa herdinnor, man ännu någongång får se på någon gammal solfjäder, och strax derpå inträdde fröken von Dernath lika ståtligt utstyrd och med en hårbyggnad, som, hvilande på hennes ännu något spräckliga panna, tog sig ut som ett marmortempel på en fot af granit.

«Ack, hvad du är behaglig», yttrade denna smickrande, «hvilken grace, hvilken tjusning i alla dina rörelser!»

«Och jag», skrattade Katarina, «tycker mig gå på styltor och sitta som ett vaxljus i en vagnslykta helt och hållet innesluten. Det är en odräglig drägt.»

«Ack, du oskyldiga naturens barn, du tänker ännu alltid beständigt på dina ängar . . . à propos, jag skall helsa dig från min bror, han var hos mig nyss och . . . nå, nå, det är väl ej något ondt deri, lilla Katarina? Han lät mig förstå, att han — gerna hade velat helsa till dig, endast han haft mod.»

«Myeket smickrande», svarade Katarina, mot vanan kallt.

«Du kan ej tro hvad min bror är god! Ser du, den här kedjan gaf han mig, den har han köpt för sina sammansparade penningar. Känn, en tung kedja! Pappa är allt bra noga mot stackars Ludvig, men mamma hjelper ändå hvad hon kan. Mamma är så illa sjuk på Sigurdsnäs, att pappa och Ludvig i morgon resa hem.»

«Är din goda mor sjuk?»

«Ja; men jag hoppas att det ej är farligt. Ack, om mamma dör, om mamma dör, då är jag bra ensam.»

«Ja, stackars Marianne, du vet ej hvad det vill säga att vara moderlös.»

«Nej», suckade Marianne, men tillade: «vi få ej prata längre. Hennes majestät väntar oss.»

De begge flickorna gingo.

Då de begge flickorna, klädda i sina åtsnörda tvungna drägter, inträdde till drottningen, satt hon ännu i sin morgondrägt, en vid sidenmantilj, i en af de tunga, förgyllda ländstolarne och lutade hufvudet i handen. Hon blickade opp och strök sig öfver pannan, liksom för att hastigare, än hennes vilja ensamt förmådde det, utplåna dess fåror och smålog med ett uttryck af matt glädje.

«Välkomna, barn!» yttrade hon. «Du, Kathinchen, är så purpurröd och frisk som morgonrodnaden. Du är lycklig, barn, eller huru?»

«Jag kan ej gerna vara annat, ers majestät», smålog Katarina, «men ändå . . .»

«Men ändå?»

«Det är sommar, ers majestät.»

«Ah ha, du vill ut på landet?»

«Ja, ers majestät, riktigt på landet.»

«Jaså, bland riktiga trän, ohyfsade och bondaktiga trän, som ha allt af naturen och intet af konsten . . . det är omöjligt, barn. Jag måste vara hos konungen och konungen i sin hufvudstad. Men, Marianne, huru är det med dig?»

«Genom ers majestäts nåd är jag alltid lycklig», svarade flickan och böjde sig ner i en djup, sirlig nigning, sådan som den nyttjades den tiden.

Drottningen fästade sina klara ögon på flickan, som lindrigt rodnade på den gulbleka hyn. «Lycklig genom min nåd, Marianne? Din mor ligger för döden sjuk; för den sorgen hjelper icke min nåd.»

«Ers majestät.»

«Din far har anhållit om permission för dig, jag har beviljat den, du får resa hem till din mors sjukbädd. Stackars flicka! du får se de gröna träden, den fria naturen, men för dig har hon intet värde.»

«Ers majestäts nåd skall dock alltid trösta mig.»

Drottningen fixerade henne ännu allvarligare. «Flicka, det gör mig ondt», yttrade hon strängt, «men ettdera, antingen vill du hyckla inför mig, eller också älskar du icke din mor. Den som ej älskar sin mor, kan ännu mindre älska sin drottning. Stackars olyckliga flicka, om du ej förstår att kärleken har sin rot i hemmet och att den, som ej älskat sin mor, sin far eller sina syskon, eller den koja der han föddes — den älskar hvarken Gud, fäderneslandet eller konungen. Farväl med dig, barn! Gud gifve dig en bättre tanke!»

«Ers majestät!» inföll Katarina försonande, ty hon hade ej förr sett drottningen så allvarsam. «Ers majestät, Marianne menar visst som hon säger . . .»

«Marianne, kära Kathinchen, menar att hon är hofdam, och deri kan hon ha rätt, jag är ej missnöjd med henne. Farväl, Marianne, helsa din mor! Och du, Kathinchen, skall om en timma inställa dig här. Farväl!»

De begge flickorna afträdde från sin morgonuppvaktning. Katarina tog, så snart de hunnit ut i gången, sin vän under armen.

«Goda Marianne, var inte ledsen, drottningen är icke ond på dig; men, ser du, hon mådde troligen icke väl. Ibland på de sednare tiderna har hon ofta varit sig olik . . . du skall ej vara ledsen.»

«Ledsen? Åh nej, alldeles icke. Majestätet må säga hvad det vill — jag är ändå dotter till baron Dernath på Sigurdsnäs», tillade hon med en tindrande blick ur de sluga ögonen.

«Jag tror att du är ond på drottningen», inföll Katarina, som omöjligen kunde gissa något dylikt.

«Ond! Nej bevars, jag älskar henne innerligt», svarade Marianne med ett kort skratt. «Men, allvarsamt, du, som står i nåd hos majestätet, ursäktar mig väl, utverkar att jag åter får den dyrbara nåden — du som är så naturlig och älskvärd och oskyldig, att majestätet riktigt känner en själalisa att blott se på dig — du gör väl det, lilla Katarina?»

«Ja, du kan vara säker att jag skall göra hvad jag kan.»

«Lycklig du, goda Katarina; lycklig du!»

«Vi råkas väl innan du reser?» yttrade Katarina, då hon stannade vid sin dörr i korridoren.

«Ja, det är tydligt; men nu måste jag till mig, ty Ludvig väntar mig. Stackars Ludvig, om han ändå finge se dig!»

«Farväl så länge», afbröt henne Katarina och gick in i sitt rum.

Ludvig von Dernath satt väntande hos sin syster. «Du är missnöjd?» yttrade han frågande, så snart han fick se henne.

«Nej bevars, majestätet var mycket nådig i dag och gaf mig permission att lemna hennes intressanta sällskap. Ha ha ha! Du skulle hört vårt kära majestät, huru vackert hon talade om mammas sjukdom — hon vet mer än väl hvad mamma tänker om henne — men det var ömt, må du tro.»

«Jaså, hon slår sig på predikoförsök. Åh, det lyckas bra för henne; hon har minsann också ingenting annat att göra.»

«Hon? Jo, var öfvertygad, hon har mycket att göra; der är nu en hel hop der nere som spinna.»

«Så spinna vi igen! Ha ha ha, det skall bli högst roligt att se utgången.»

Marianne blinkade slugt. «Hör på, Ludvig», började hon hviskande, «hör på! du litar på att majestätet ej har penningar?»

«Ja visst; utan penningar gör man ingenting här i verlden; mynt, det är nervus rerum.»

«Men om hon nu har penningar och får flera?»

«Kanske från sin broder i Preussen! Ha ha ha, han får se till, huru det vill räcka för honom sjelf.»

«Likgodt, men hon har penningar, så enkel hon ser ut. Hon har på en tid agerat fattig; har du observerat huru konstlöst hon klär sig?»

«Det är också en sorts koketteri.»

«Utan juveler.»

«Ja, jag tror hon försmår att nyttja juveler.»

«Åh ja, då juvelerna behöfvas till annat, så försmår man dem.»

«Du qväder . . .»

«Halfqväden visa — ja, min käre Ludvig, men, oss emellan, — kan du försigtigt använda det, så gerna för mig — oss emellan, juvelerna äro borta, pantsatta för att få penningar åt packet och småadeln, åt det kungliga partiet, med ett ord.»

Ludvig sprang opp. «Herrligt! Det var en herrlig uppgift! Således deraf majestätets enkelhet. Nå ja, vi hafva också penningar utan att pantsätta kronans juveler. Tack, goda Marianne, du

gör oss nytta; men nämn ej det der för pappa, han är ej invigd i mysterierna, fastän hela partiet stöder sig på honom. Pappa är alldeles som kungen, partierna skola antingen ega honom, och då begagnar man honom efter behag, eller också skola de stödja sig på honom, och då har han samma roll som trädet, hvilket ger stöd åt den stege, som man måste resa opp för att plocka frukten ur dess egen krona.»

«Ganska bra tänkt. Ja, pappa duger ej till statsman, han är alltför rättfram; tacka vill jag stackars mamma . . . det är ändå ledsamt att hon är sjuk.»

«Ja, det kan nog hända att vi mista mamma. Hon har alltid varit en klok mor.»

«Och oss höll hon af.»

«Men om mamma dör, det Gud förbjude, så utfaller mitt möderne och då kan jag, utan att behöfva pappas råd, gifta mig.»

«Med Katarina von Lützow?» anmärkte Marianne med ett slugt smålöje.

«Hvarför inte? En vacker flicka, en skön flicka! Hon är växt som en engel . . . ja, det gör jag. Jag är verkligen kär i den flickan.»

«Men om hon inte vill ha dig?»

«Mig? Nå, hvad gör det?»

«Då blir det väl intet af, kan jag tro.»

«Jo visst. Jag har så många trådar i min hand, att jag kan hvad jag vill, när tid kommer.»

«Du skall akta dig för Wernerhjelm.»

«Jaså. Åh, derför vet jag råd, vi blanda honom in en smula . . . åh ja, jag förmår mycket.»

«Men om hon icke älskar dig, så vill du väl ej gifta dig med henne?»

«Älska, älska! J flickor ären befängda med det der älska. Hvad bryr sig en karl om, huruvida han är älskad eller ej, det är ett gäckeri att tro det. Är det ej nog att ega en vacker hustru — ega henne, Marianne! Hvad bryr jag mig om hennes hjertas känslor; inte ser jag hjertat ändå . . . nog af, hon är min hustru; och då man har förmögenhet, gör det ingenting om hon ej trifs så väl. En annan sak är det med fattigt folk, som tjudras ihop inom en trång täppa.»

«Du bryr dig således ej om kärlek i äktenskapet?»

«Kärlek? Jo, kära du, flickan är gudomlig, jag har ju sagt att hon är förtjusande; men själen ser hvarken du eller jag, och dessutom är hon som ett lam; hon böjer sig nog efter nödvändigheten.»

«Lycka till!»

«Tackar ödmjukast.»

«Lycka till att få för detta löjtnanten till svärfar!»

«Ha ha ha! Han i kojan!»

«Lycka till!»

«Åh, den ger jag ett par hundra daler om året, med förbehåll att aldrig få se honom; och han skall tacka sin himmelske fader för en sådan måg.»

«Och det tror du?»

«Ja, karlen är ju fattig.»

«Men högmodig tillika. Nej, Katarina vill ha hem söta far och pyssla om söta far och sy bröstkrås åt söta far och mata honom med russin och mandel som en papegoja.»

«Det var en vacker målning; men derför fins medel. Nå, à propos, huru tycker hon om mig?»

«Åh, just ingenting. Jag har nog emellanåt låtit henne förstå din ömma låga, men då afbryter hon mig tvärt.»

«Det är ett godt tecken. Också så får du väl erkänna, att Ludvig von Dernath är en hygglig ung man, väl växt han också, och hvit som en lilja, och med ett par vador som ta sig förträffligt ut i silkesstrumporna.»

«Du är bra fåfäng, Ludvig.»

«Åh nej, men jag anser ej saken förlorad; med ett godt, slugt hufvud och vackra ben kommer man långt med det täcka könet.»

«De karlarne! Så ung jag är, har jag, tack vare min kära bror, fått god reda på deras sätt att tänka och handla.»

«Ja, tacka mig för det.»

«Jag skall akta mig för giftermål.»

«Kära Marianne, du blir aldrig gift förrän mamma dör; då kan mödernet locka till dig någon hedersman med hjerta och hufvud.»

«Tackar för komplimangen.»

«Du har ett förträffligt hufvud och ett hjerta i stånd till allt; du är klokare än jag, kan bättre än jag beherrska hvarje känsl-

Det vore mig omöjligt att som du smeka och störta fröken Lützow. Det är synd om flickan, att du är hennes vän.»

«Det var ju vackert och ömt. Jag beundrar dig, min Ludvig.»

«Det vill mod till att så der insmickra sig hos den man hatar; och om du ej ansåge dig göra henne olycklig för hela lifvet, skulle du visst inte understödja mig hos henne. Ser du, Marianne, jag känner dig nog — men måste ändå tacka dig att du jagar det flämtande rådjuret i mina armar.»

«Din tacksamhet rör mig; men du misstar dig. Hvarför skulle jag hata henne?»

«Åh jo. Men likgodt, hata henne så mycket du vill, pina henne, låt olyckan öfverallt sticka fram sitt törne, låt henne med de fina fötterna gå den tistelströdda stigen, som du bäddar färdig . . . då blir hon min och du, Marianne, har hämnats på din undersköna kamrat.»

«Och på majestätet.»

«Åh, det är en annan sak. Jag vill ej majestäterna något ondt; men ställningen kan bli sådan, att man måste störta dem och göra dem olyckliga. Om ett träd skymmer utsigten, så hugger man ner det, utan att hysa hat till trädet.»

«Det är principriktigt, käre Ludvig.»

En betjent inträdde. «Här är bud från frökens far, att vagnen kommer om en halftimma.»

«Jag är färdig.»

Sedan betjenten gått, lade Marianne alla sina askar och paketer (hvaraf några innehöllo sorgsaker) i en hög för att vara tillreds.

«Sitt qvar, Ludvig, jag måste gå in och smeka mitt lam.»

«Se så, älskade Katarina», yttrade Marianne när hon inträdde i dennas rum, «se så, nu är jag färdig.»

«Stackars Marianne, det är en sorglig resa.»

«Ack ja, du kan ej föreställa dig hvad vi älska vår mor! Ludvig är alldeles förtviflad, han är på det högsta upprörd.»

«Håller han så mycket af sin mor? Unga ädlingar pläga ej bekymra sig om sina föräldrar, och sin mor allraminst.»

«Då är Ludvig ett undantag. I allmänhet är han mera känslig än de fleste andra; och, Katarina, han blir ej lycklig förrän han

får ett stöd, en innerlig, en trogen vän vid sin sida; men hvar skall han finna en sådan?»

Katarina teg och såg ned.

«Men», återtog Marianne, «men nu farväl, farväl, min enda vän på jorden. Ack, Katarina, låt mig luta mig till din axel! ... Gud vet om och när vi återse hvarandra; ack, du, många sorger har jag känt då vi åter råkas, det är åtminstone säkert.»

«Men», sade Katarina med tårar i de sköna ögonen, «kanske din mor kan räddas. Guds nåd är stor, bönens makt är obegränsad; bed Gud, Marianne, det hjelper!»

«Ack, Katarina, bed för mig . . . bed för oss! Farväl med dig! Ett långt farväl!»

Flickorna sleto sig ur hvarandras armar och Katarina knäppte barnsligt from sina händer och bad för Mariannes mor och sin egen far, som alltid, då hon bad, så lifligt stod för hennes inbillning, under det att Marianne småleende trädde in till sin bror och sade:

«Är jag röd i ögonen?»

«Ja.»

«Det förstås, jag gret derinne för lammet.»

Uppvaknandet.

Då Katarina på den bestämda tiden åter inträdde i drottningens rum, var denna gladare än förut och behöfde ej mera med handen försöka utplåna rynkor i sin höga panna. Deremot blixtrade hennes ögon af en sällsynt stolthet och hela hennes sätt att vara förrådde mera drottning, än den moderliga vännen som Katarina vant sig att älska. Flickan studsade derföre, liksom en hvar, hvilken finner något ovanligt hos en person, som man gjort till föremål för sin oaflåtliga uppmärksamhet.

«Nå, se der min egen Katarina», sade Lovisa Ulrika och gick några steg mot sin sköna favorit. «Kom, sitt ner på pallen här, jag vill tala med dig, mitt barn.»

Drottningen kastade sig vårdslöst i den sammetsklädda stolen och pekade på den dyrbara pallen derbredvid.

«Katarina», började hon, «du tror då att endast glädje bor under konungapurpurn, endast glada tankar under kronan — du tror ju så?»

«Ja, ers majestät, visst är ni lycklig.»

«Ja nu, nu, barn, när jag ser och vet att våra fiender skola krossas.»

Katarina betraktade henne förundrad, ty ännu hade hon ej hört annat än att alla älskade konungaparet; folket jublade der det for fram, i hvarje predikan välsignade presterna den milde Adolf Fredrik och Lovisa den «Huldrika», och de mäktige bugade sig i stoftet inför sin herrskare. «Fiender? Hvilka vore väl de», tänkte hon.

Drottningen smålog. «Du blir öfverraskad, min flicka, att vi hafva fiender. Du har ej sett dem; ej sant?»

«Nej, ers majestät, jag vet ej någon som ej . . .»

«Älskar och vördar mig; är det ej så?»

«Jo, ers majestät.»

«Ack, min goda flicka, jag ville ej gifva dig del af mina smärtor; jag ville åtminstone se en, en enda, som ej fläckat sina

psychevingar med hat eller sorg, en enda lycklig ande, som ej snott in sig i intrigens spindelnät, der vi andra alla äro insnärjda. Men nu är det en annan sak . . . ser du, jag har kraft att slita sönder väfven, att snart, som du, bli fri — och nu eger jag mod att säga dig, att du fladdrat kring kanterna på förderfvet, utan att veta det, och genom din frihet tröstat och lugnat din bundna drottning.»

Katarina teg; hon kunde omöjligt göra klart för sig hvari förderfvet låg.

«Sér du, Katarina», återtog drottningen, «Sverige har en öfvermodig adel, en mäktig adel, som från början legat i strid med dess konungar. Det har varit en sekelslång strid om makten, och beständigt har adeln segrat; ty, ser du, det har varit en strid mellan konungarne och generationen på motsatta sidan. Hvarje kung har på sitt sätt försökt att kufva den öfvermäktiga klassen; men det var blott en person — klassen var ett folk i sammandrag — och det är klart att folken stå qvar, om ock konungarne falla. Du förstår mig väl?»

«Ers majestät, jag bekänner att jag ej förstår er så väl som jag ville.»

Drottningen skrattade. «Jo, ser du, adeln har nedsatt konungavärdigheten till en blott tom titel. Den behandlar oss som ryssarne behandla sin Sanct Nicolaus, knäböja det ena ögonblicket för amuleten, men om ej allt hvad de vilja uppfylles, slå de sin Gud och kasta honom i vrån. Menniskorna vilja ha en kung lika medgörlig som sin Gud, och derföre vilja de i beggee ställe ha endast bilder — ha ha! Men det är slut. Svärdet är ej gifvet konungen förgäfves, spiran är icke allenast tung, utan äfven mäktig, och kronan är ej blott en narrhufva. Kära, goda Katarina, då allt är afgjordt, konungamakten helgad och kronan af något värde — då skall du resa med mig genom vårt sköna land och glädja dig åt att se det befriade folkets jubel omkring sin befriade konung.»

Katarina hade af sin exalterade drottnings långa meddelande fattat så mycket att hon fann, att icke alla de vördnadsförsäkringar hon hört varit sanna. Hon bleknade och kände liksom en iskall fläkt genomila själen — hon tyckte att hon fallit från en höjd och att hon förgäfves sökte med de afklippta vingarne åt-

fladdra uppåt. Förut hade hela verlden legat utbredd som en plankarta, så jemn och så skiftande i alla prismans färger, men nu föreföll den henne som besådd med idel svindlande bråddjup. Ack, hvad hon på en gång kände sig olycklig och nedtyngd!

Drottningen deremot var glädjen sjelf. Man hade på morgonen sagt henne, att det kungliga partiet hade öfvertaget inom arméen, att hela landet skulle som en man försvara det konungsliga paret, att det kufvade partiet, mössorna, mäktigt genom sina förmågor, sina anor och sina rikedomar, under denna träldomens tid lärt sig att konungamakten var adelns så väl som alla andra klassers enda stöd. Alla dessa förespeglingar hade på en gång trängt in i den lifliga, finkänsliga och vankelmodiga drottningens själ och spänt hvarje dess fjeder till verksamhet. Ej underligt då om hon misstog sig och sjelf nedref den sköra byggnad hon hittills bibehållit, den barnsliga okunnighetens — oskuldens heliga tempelbyggnad, som är lika evig och lika förgänglig som strålskiftningarne i en morgonsky. Oskuldens frid och glädje försvinner hastigt; men samma sol, som en gång skapade den, kan skapa den omigen, nu och i evig tid.

Drottningen, för ögonblicket till öfverdrift glad, ville meddela sin glädje åt sin unga vän, men förstörde med detsamma hennes lugn.

«Gudi lof, att ers majestät är glad och lycklig», yttrade Katarina och drog en djup suck; «men mig gör det ondt att ers majestät tror sig ha fiender. Ack, visste jag att någon vore missnöjd med mig, skulle jag ej kunna sofva om nätterna, och icke ha någon frid om dagarne.»

«Du, älskade, goda, rena Guds barn!» yttrade Lovisa Ulrika och tryckte en kyss på flickans panna. «Kanske jag förstört din oskuldsglädje, goda barn», tillade hon och blickade henne mildt in i ögonen. «Ja, jag ser det . . . derinne brinner ej nu som förr den milda elden, den rena himmelska lågan som ingen jordisk näring behöfver; det glöder i stället i dina ögon, flicka! Så går det, när man kastar jordiska ting som bränsle på oskuldens altare, så går det.»

Drottningen höll händerna för ansigtet, liksom för att sansa sig. Ändtligen tog hon åter händerna långsamt från ögonen och lade dem liksom välsignande på flickans hufvud.

«Lugna dig, barn! Det skulle ändå en gång ske — bättre att *jag* gläntade på porten till mörkrets rike, än en annan .... sitt öde undanrymmer ingen. Se så, se opp! Du gråter, flicka, der darra tårar mellan ögonhåren; din barndom är förbi, de glada minnena fladdra förbi dig som fjärilar förda af stormen —— icke sannt? Ack, flicka, och dock finnes det många, som aldrig haft någon barndom, som aldrig minnas sig hafva lefvat som du hittills — se på mig, mitt barn — en sådan är din drottning.»

Katarina lutade sig ner och gret som ett barn ut sin sorg i sin moderliga drottnings armar.

«Ja, gråt, barn», sade drottningen, «gråt. Jag vet hvad några tårar i rättan tid äro värda.»

Kärlek och riksdag.

Om vi kasta en blick på en missionskarta, der man betecknat den kristna verlden med hvitt och den hedna med svart, få vi ett klart medvetande af att fem sjettedelar af jorden äro hedniska eller mahomedanska. Prickade vi vidare ut alla de olika religionskulterna, skulle vi få en mängd olikheter, hvartill ej de sju färgerna med alla sina nyanser skulle förslå. Det kan vara uppbyggligt att se huru kristendomens yttre kult spridt sig kring verlden, men det är sorgligt att tänka sig en karta, som skulle visa de länder, der Kristi anda sannfärdeligen är lefvande vorden, ty fruktansvärdt är, att hela jorden då blefve så mörkgrå, att hon nära skulle likna svart. För det rättas egen skull och för Guds se vi få träda opp och desse få vanligen hånas som narrar eller krossas som brottslingar, hvilka velat störta det bestående. Det är det enskilda intresset, ofta den krassa egennyttan, som omedvetet, till trots af sig sjelf, verkar det goda; ty, så hednisk verlden ser ut, går der dock en Guds anda fram genom tidehvarfven, fastän ingen ser henne, ingen vill veta af henne, fastän alla tro sig sjelfve bestämma sitt mål och medlen att vinna det. Denna verldsordning tyckes förutsätta ett framåtskridande, om vi vilja det eller icke. De gamle i alla tider hafva påstått att verlden gått baklänges, att förderfvet ökat sig; och likväl har verlden gått framåt och det goda vunnit i vidd, om det äfven till en början förlorat i kraft.

1756 års riksdag var ett sådant skenbart tillbakafallande, icke derföre att den undertryckte konungamakten, utan derföre att klassväldet missbrukade sin makt på ett sätt, som gjorde att denna riksdag egentligen är banesåret för klassväldet. Alltifrån denna tid har folket, mera än konungarne sjelfve, fruktat ett välde, som så litet respekterade billighet och rättvisa och som smutsade sig med intressen så låga, att en tiggare skulle blygas att ega dem.

Marianne von Dernath hade återkommit sorgklädd, det vill säga hennes mor hade dött, och Katarina hade således återfått sin trogna vän. Numera var Katarina invigd i hofvets planer, och mången afton sutto de begge flickorna djupt inne i politiken, ty Marianne förstod sin sak väl och utgjorde partiets lilla ombud.

«Men», sade Marianne slugt småleende och utan att betrakta sin vän, «du har uppräknat alla hofvets vänner, vi känna dem alla, men en tyckes du alltid gå förbi; är han ej värdig din uppmärksamhet?»

«Hvem då?» frågade Katarina rodnande.

«Åh jo . . . men likgodt, du mins honom nog. Hvarför förbigår du honom alltid?»

«Hvem?»

«Åh bevars, så okunnig! Ja fruktar du minnes honom alltför väl — baron Wernerhjelm.»

«Fredrik?»

«Jaså, Fredrik, bara Fredrik! Ja just Fredrik, om det låter bättre.»

«Men, Marianne, han heter verkligen Fredrik», yttrade Katarina och slog ner ögonen, ty nu kände hon att det varma blodet färgade hennes kinder och panna med purpur.

«Bästa Katarina, hvarför dölja det för mig?» sade Marianne; «du älskar honom, det är ju ganska enkelt; den bleka brunnsgästen är nu en Adonisfigur och hygglig sedan och artig som en hofman hos franska kungen. Hvad svarar du?»

«Jag? Jag har ingenting att svara.»

«Jaså . . . Nå nå, lilla Katarina, jag måste väl då fortsätta examen; hör på, min goda syster, hvad gör den svarta favoriten, vår käre reskamrat . . . hm, hvad heter han? jo, ziguenaren . . . säg, Katarina, hvad gör han hvarannan afton i korridoren här utanför din dörr?»

«Ossman?»

«Ja, Ossman. Ack, den som hade ett sådant namnminne som du. Ja, precist han, här utanför din dörr?»

«Jo, ser du, Marianne, han får . . . ja, han får hjelp af mig, drottningens nådegåfvor.»

«Och dessa lemnar du honom i ett bref, ställdt till honom sjelf naturligtvis; — är väl fullt af goda råd det brefvet, kan jag tro», tillade hon skrattande.

«Marianne, du är odräglig», sade Katarina och steg opp. «Du borde ha varit spion.»

«Kära Katarina, blif icke ond; men, ser du, jag vet allt. Saken är helt enkelt följande. Du håller af Fredrik, och Fredrik älskar dig, han dyrkar, tillber, förgudar dig. Saken är hemlig, endast kärlekens Gud vet af er lycka, endast stjernorna äro edra förtrogna och den kyske månen, som har det nöjet att höra edra suckar.»

«Du vet allt, säger du, Marianne», yttrade Katarina lugn och reste opp sin vackra figur; «du vet ändå icke allt; men så är det . . . dock, min far vet allt, eljest skulle jag ej våga älska Fredrik.»

«Således uppgjordt. Vet hennes majestät något?»

Katarina dröjde med svaret. «Nej», blef det ändtligen.

«Jaså, drottningen vet intet; nå, det gläder mig, hon skulle eljest ej tycka om en kärlekshistoria i sitt hof.»

«Jag vet icke; men jag har ej sagt något.»

«Blif icke ledsen på mig, kära Katarina», sade Marianne inställsamt; «du vet att jag är nyfiken af mig och att jag anser din lycka för min; men då jag såg dig och Wernerhjelm hos drottningen, såg huru ni ordentligt undveko hvarandra, och jag sedan ofta träffade vår ziguenare i korridoren, antingen väntande eller med en betydelsefull trekantig breflapp mellan fingrarne, förstod jag allt och beslöt tvinga dig att äfven nu vara min vän.»

«Nämn dock icke något», bad Katarina.

«Tror du jag förråder dig? Var lugn, min lilla turturdufva.»

Sedan den spionerande vännen gått, satt Katarina liksom uttröttad qvar i sitt rum och såg stelt framför sig. «Jag var en gång ett godt, lyckligt barn, som trodde mig leka bland idel doftande blommor, då kom drottningen och väckte mig och sade: 'akta dig, *den* rosen har taggar och i *den* växtens ådror rinner gift.' Hu! sedan har jag ej trott någon blomma. Men jag fann en varelse som jag tror och älskar — han som vågade lifvet engång för en fattig gumma: hvarföre skulle han ej våga lifvet för mig? Vi slöto oss intill hvarandra, vi behöfva stöda hvarandra. Ack, huru varmt hvilade ej mitt hjertas känslor vid honom under min fars välsignelser . . . och nu — nu tränger sig Marianne, som en kall orm, mellan oss begge. Det heliga barnsliga inseglet är

borta, vår kärlek är profanerad, den är fästad i en annan menniskas minne. Hu! nu har man torkat min kärleks späda blomma och lagt henne in i ett herbarium för att examinera den.»

Katarina sjönk i djupa tankar, hennes uppsyn var allvarlig och dyster.

«Jag har varit oförsigtig», sade hon ändtligen sakta. «Marianne är ej min vän; det återstod endast detta uppvaknande. Lyckligtvis förrådde jag ej drottningens plan, ej ett ord om att de bref, som Ossman bär, innehålla helt annat än kärlek. Stackars Ossman, huru skall jag belöna din trohet, din outtröttlighet att tjena mig, din slughet och ditt mod? 'Det är ett farligt spel', säger Fredrik; men med konungen på vår sida och folkets gamla ärliga konungakärlek som stöd, är det väl möjligt att en handfull partigängare kunna segra eller våga att begagna segren!»

Så talade den unga flickan, som mot sin vilja blifvit inblandad i sin tids farligaste skådespel, omgifven af förrädiska vänner, utan stöd och hjelp.

Drottningen var ej mer densamma som förr; hon plågades af en sinnesfeber, som dref henne oroligt fram och åter utan uppehåll. Oupphörligt angrepo ständerna henne, beständigt henne, ty af hennes snille och kraft fruktade man allt. Hon måste således tryckas ner, krossas under bördan af det förmynderskap hon ville afskudda sig. Hon skulle hvarje ögonblick känna att hon var i händerna på det rådande partiet, hvarje hennes sjelftanka skulle nedtryckas, ty här var fråga om allt eller intet, ett spel om makt eller förnedring, om lif eller död. Frågan om juvelerna, hvartill Marianne von Dernath gifvit uppränningen, blef en anledning att förödmjuka Fredrik den Stores syster. Uppfostringsfrågan var den andra för att böja henne som mor — det var nådestöten.

Den lifliga drottningen, som kände kärlek och förolämpning lika djupt, led tusende marter under denna tid, hennes oroliga ande vred sig och flaxade som en vildfogel i tigerkattens klor; — men förgäfves! Förödmjukelse följde på förödmjukelse, hennes hof ombyttes, hennes barns fordna lärare bortjagades och hennes make måste mottaga förnedrande förmaningar att vara konung i sitt land och herre i sitt hof. Mot alla dessa vedervärdigheter hade hon blott en tröst: hämndens; — en ringa tröst.

Katarina von Lützow var hennes enda förtrogna under dessa dagar, ty alla andra, och i synnerhet Marianne, voro föremål för drottningens misstankar. Den arma flickan led af detta centnertunga förtroende; men äfven hon hoppades.

Revolutionsplanen hade troligen lyckats, om ej blindskäret funnits just i utgångspunkten. Detta skär var Adolf Fredriks mildhet, hans beskedlighet och hans obeslutsamhet. När planen bröt ut i handling, svigtade just axeln, kring hvilken allt skulle svänga sig — och alla det sköra maschineriets delar föllo på en gång.

Historien har berättat nog om natten den 21 Juni 1756, då det kungliga frigörelseförsöket misslyckades. Trummorna hvirflade, kavalleripatruller genomströfvade gatorna, folket hurrade, svor, förbannade ständerna och sprang för en framridande hästkarl; krogtalare uppmanade de sina att försvara konungen, lofvade guld och gröna skogar; massan rusade ut, men der hördes några skott klinga genom gatorna och de modiga kämparne bleknade och blefvo nyktra, ständernas och rådets lydige undersåter, blott för att i ro få gå hem och sofva af sig ruset.

Med ett ord, konungamaktens omogna försök krossades ännu innan ett hjertblad framkommit och de olyckliga verktygen måste, för majestätets helgd, räcka sina hufvuden under bödelsyxan.

Förhör.

Några dagar hade förlupit, sedan grefve Brahe och hans «medbrottslingar» under bilan pliktat för att de misslyckats i sitt försök att rädda konungamakten ur det beroende, hvari den stod af partierna — detta försök, som, om det varit riktigt understödt af Adolf Fredrik och ej genom hans klenmodighet och vacklande i det afgörande ögonblicket strandat, hade bringat deltagarne opp till tronens trappa i stället för på schavotten. Det var endast partiernas behof af en imaginär stödjepunkt som räddade konungaparet; men förföljelserna fortforo ännu beständigt för att utforska den «djupt anlagda planen» mot «friheten».

Det var en afton just i mörkningen, då de kunglige med sin fåtaliga omgifning sutto i en af de stora salarne på Drottningholm. På väggen satt liksom symboliskt ett jagtstycke från kung Fredriks dagar, en stor oljetafla föreställande en hjort omringad, blödande och snart döende för hundarnes bett. Det herrliga högdjuret låg på knä och en mager jagthund bet sig fast i dess strupe. Midt under denna tafla sutto de kungliga och spelade schack, tigande som om de varit förtrollade; och rundt omkring dem här och der i rummet lutade sig deras förtrogna ner öfver sitt arbete, alldeles som de varit dömde att arbeta för dagspenning. Men hvarken spelade kung eller drottning, ej heller arbetade de andre. Allt var tyst och dödande lugnt.

Katarina von Lützows ansigte var blekt som dödens; men ändå, oaktadt hela den fasa, som arbetade i hennes hjerta, härledde sig från drottningen, som inledt henne i sina idéer, tycktes hon likväl vara mera bekymrad för henne, än för sig sjelf.

Wernerhjelm, som under de andres process blifvit komprometterad, hade tillsändt henne ett bref, hvari han tagit afsked af henne: han skulle rymma öfver gränsen, till dess bättre tider kommo, och bad henne vara trogen intill döden. «Ja, trogen intill döden», sade hon vid sig sjelf; och tusende gånger hade hon denna dag åter tänkt: «trogen intill döden».

Hastigt inkom en hofbetjent med ett bref, som han tigande men vördnadsfullt räckte till Katarina. Det var skrifvet på fint kinesiskt papper och hade följande innehåll:

«Älskade Katarina!

Jag vet att du misstror mig, tror att jag ej var din vän i lyckans dagar — låt mig vara det i olyckans. Wernerhjelm misslyckades, han är arresterad, man har spår af din korrespondens med honom, och i morgon blir du kallad till förhör i kommissionen. Blif ej förskräckt, bekänn intet; men lyd min brors råd — endast derigenom kan du rädda din älskade Fredrik. Lyd min bror, han har lofvat att vara närvarande vid förhöret. Intet af dina bref har tillrättakommit — neka till allt. Din evigt trogna

Marianne.»

Själen kan bli vand vid allmänna skakningar och denna vana gjorde att Katarina blott skiftade färg, men ej för öfrigt med en mine förrådde sin fasa. Alla voro sysselsatte med sig och först påföljande morgon, när kallelsen från kommissionen kommit, upptäckte hon det för drottningen.

«Således äfven du, Katarina», snyftade Lovisa Ulrika och tog flickan i sin famn; «du går till döden för min skull. O! jag, jag som måste offra mina enda vänner, som nedstött dem i eländet! På mitt hufvud, Katarina», tillade hon och pekade på sin panna, under det att hon med vilda blickar fixerade sin älskling, «på detta hufvud brinner förbannelsens eld som en krona. Det är jag, jag som borde tusende gånger dö för er alla.»

«Ers majestät, förebrå er intet; det är ej ni som inledt planen och ej på er dess misslyckande berodde; men», tillade hon, «med mig är det slut. Farväl, ädla drottning! Glöm ej Katarina, och», fortfor hon, i det tårarne med våld trängde fram ur ögonvrårna, «hjelp, trösta min stackars far!»

Lovisa Ulrika tryckte flickan hårdt i sina armar.

Några minuter derefter satt hon i vagnen, som i hastig fart rullade mot hufvudstaden.

Det var en klar Julidag 1756, och lugn låg Mälarens yta, och lugn var himlen och foglarne sjöngo som förr i träden — allt var fridfullt utom menniskorna. Folket hade blifvit oroadt och öfverallt på hufvudstadens gator stodo flockar, som samtalade om dagens händelser. Man begagnade likväl hela tilldragelsen som

ett tidsfördrif. Folket ser sjelf på alla de spektakel der det har hufvudrolen, liksom då man drömmer att man ser på sin egen begrafning, och tycker festen vacker. Man pratade, svor, skrattade, hade infall; men det föll ganska få in att tänka på saken.

Den böljande massan märkte ej att i ett gathörn en mörklagd tiggare satt lutad mot muren, sysselsatt, som det tycktes, att gnaga på en benknota; den märkte ej huru de svarta ögonen sköto blixtar åt alla håll och att, när en hofvagn ändtligen kom rullande nedför gatan, han upphof ett skri. En ung, blek flicka såg ut genom fönstret och vagnen fortsatte sin kosa. Folket samlade sig kring tiggaren, som tycktes ha krampryckningar; men snart smålog han och sade:

«Det går öfver, det går öfver, go' vänner.»

«Hvilket?»

«Åh jo, karlen har fallsjuka.»

«Besynnerligt att sådane få gå fritt ut på gatorna, de kunna skrämma ihjel folk», yttrade en gammal jungfru i röd kofta.

«Åh, hon behöfver väl ej vara rädd för sin del», svarade en sjöman, som valkade bussen i munnen och skrattade. «Sådana skråpukor äro alltid framme med sin rädsla, Hva' sa'? skola vi gå till Sista Styfvern eller Mamma i Ostkaret?»

«Låt gå, sa' Trasman! Ha ha ha!»

«Jag undrar just hvem det var från hofvet», yttrade en, «det var en hofvagn.»

«Åh, troligen en af de brottsliga», blef svaret från en sprätt, som närmat sig, «hä hä . . .»

«Åh hut i h-vete med brottsligheten, han munsjör!» skrek en smedsgesäll; «spark'en, spark ut'en, det är en rådstjenare.»

«Ja, rådet lyda vi och ständerna.»

«Säger du det, gubbe lille! Kändes det på käftamentet, hvaba? Fick du en smula på tuggan, ha ha ha! F-n i mej, jag krusar för hvarken råd eller ständer.»

Folket fortfor att smågnabbas och hvimla på gatorna, men tiggaren skyndade sig på genvägar till det hus, der kommissionen hade sina sammanträden. Det var den trogne ziguenaren Ossman, som af allmänna ryktet visste att Katarina von Lützow vid denna tid skulle inställas för kommissionen till förhör. Han kände på sig att han kunde gagna henne, och derföre satte han sig i ett

gathörn för att väcka hennes uppmärksamhet, i händelse hon hade något uppdrag att gifva honom. Katarina anade hans afsigt, skref några ord på en papperslapp och virade omkring en ring i stället för annan belöning, för att lugna honom, i händelse han åter, som hon förmodade, skulle visa sig.

Vagnen stannade vid trappan, hvilken var belägrad af löst folk, som gladde sig åt de anklagades olycka, blott derföre att de voro förnäma personer som skulle lida. Hvarje gång någon af de anklagade kom eller for, hurrade mängden eller utöste förbannelser, för att i sin lilla mån plåga sina arffiender. När således fröken von Lützows vagn kom, skallade genom hela mängden ett vildt hurrarop.

«Det är en af drottningens tjenstehjon», hördes det. «Hvad tycker hon om den skjutsen, liten Karin? Och liten Karin tjente i milde kungens gård — och liten Karin — ha ha ha! Få se om hon kommer i spiktunnan.»

«Hut, var' inte gemena, hon är en flicka, en ung flicka.»

«Åh, håll mun sjelf!» Och så började åter sången: «Och liten Karin tjente i unga kungens gård.»

Katarina von Lützow kände sig i detta ögonblick högre, ädlare, renare och bättre än någonsin förut. Man måste så göra, då man ser hur dräggen handlar och det lättsinne den kastar öfver lifvets blodiga skådespel.

Ziguenaren var, som flickan förutsett, inträngd bland den skändande hopen och skyndade nu fram till vagnsfönstret, räckte fram handen och sade: «En slant för Guds skull!»

Genast såg man en fin hvit hand sticka ut genom fönstret och lägga det sammanvikna papperet i tiggarens hand, som genast slöt sig hårdt deromkring.

«Sådana händer har den, som ingenting duger till att göra», yttrade en bredaxlad plåtslagarpojke.

«Hon vill tigga sig nåd genom allmosor», sade en gumma, «men hvarken Gud eller menniskor . . .»

«Tig, käring! Här har hon intet att göra med Gud, utan helt simpelt med riksens ständers hemliga kommission.»

Ändtligen kunde Katarina von Lützow stiga ur vagnen. När den sköna figuren, lätt som en sylfid, hoppade ned på trappan, och alla tydligen sågo det underbart oskuldsfulla men bleka an-

letet, när den unga flickan lät sina blå ögon, ärliga och rena som sanningen sjelf, långsamt blicka omkring bland den sorlande mängden, liksom för att fråga den om de voro menniskor eller vilddjur; då kände alla att de voro menniskor, endast menniskor, och slogo ner sina ögon af blygsel öfver sig sjelfva.

«Stackars flicka!» mumlade litet hvar; «stackars flicka! Gud hjelpe henne i den svåra stunden!»

«Gud hjelpe och beskydde er, fröken!» sade de närstående och bugade sig.

Och nu inträdde hon i den mörka byggnaden, der hennes och Wernerhjelms öde skulle afgöras.

Förstugor och korridorer voro fulla af vakter och hade på det hela ett så fängelselikt utseende, att Katarina studsade tillbaka af förskräckelse; men hennes följeslagare, som icke var någon annan än Trojlin, hvilken öfvergifvit gamle baron Dernaths tjenst för att på sätt och vis inträda i statens, uppmuntrade henne och upphörde ej att prata, förrän han fört henne genom en lång gång och ändtligen öppnade dörren till ett litet rum, der unge baron Ludvig von Dernath väntade henne.

«Jag har väntat er länge, goda fröken Lützow», sade han vänligt och med ett medlidsamt leende, som ej var affekteradt. «Ni älskar hvarken min syster eller mig, men det oaktadt vill jag rädda er ur det öde som väntar (med en axelryckning) min gamle vän baron Wernerhjelm och er.»

«Fredriks öde är då afgjordt?» frågade Katarina med ögonen stelt fästade på den unge mannen, hvars flickaktiga drag för tillfället voro spända och förvridna.

«Icke ännu; men jag har skäl att frukta . . .»

«Kanske han skall dö för att tillfredsställa partihämnden eller rättvisan, som den kallas?»

Baronen ryckte på axlarne och sade: «Hvem kan veta det? Men han är illa komprometterad; jag fruktar att . . .»

«Ni fruktar, herr baron, att han skulle räddas, ja . . .»

«Ni gör mig orätt. Han var min vän, fastän politisk öfvertygelse ställde oss gent emot hvarandra.»

«Han skall således dö. Nå väl, äfven jag kan dö med honom. Vi följas åt, herr baron — Fredrik och Katarina ha svurit hvarandra trohet in i döden.»

«Ni? dö! Nej, nej, det får ni icke», yttrade Ludvig von Dernath med darrande röst; «ni skall räddas, för att älskad, dyrkad, ärad lefva lycklig inom kretsen af edra vänner.»

Katarina log föraktligt. «Tror ni då icke, att der finnes en krets vänner äfven deroppe, att man äfven der kan lefva älskad, dyrkad och ärad! Nej, herr baron, om ej Wernerhjelm blir fri, så blir jag det icke heller. Ingenting i verlden skall hindra mig att bekänna allt och den hemliga kommissionen bör sätta inseglet på sin rättvisa äfven med en flickas blod.»

«Ni är vördnadsvärd, men förskräcklig», sade baronen och böjde ett knä. «Men, Katarina», fortfor han, rörd till tårar, ty detta uppträde verkade på djupet af själen, «men, Katarina, bekänn intet — intet, och jag skall bjuda till att rädda Wernerhjelm, vid Gud, vid min mors minne, vid allt som är mig heligt . . . jag lofvar er att rädda honom, blott ni tiger, blott ni håller med mig. Ja, Wernerhjelm, som troligen kommer att konfronteras med er, nekar till all korrespondens genom er; kanske detta är det enda skälet till häktningen. Låt ej er kärlek göra er blind; störta ej honom och er på en gång.»

Katarina betraktade den knäböjande noga. Der låg i detta ögonblick någonting så uppriktigt i hans ton och i hans hela minespel, något så klokt i hans råd, att hon fattades af en ny idé. «Bäste baron, jag vill tro er; men hvad vill ni då jag skall göra?»

«Ni skall blott ej motsäga mig eller Wernerhjelm och . . . bär denna kedja omkring er hals.»

«Är det en amulett mot trolldom?» frågade flickan småleende.

«Nej, men den är er räddning, er och Wernerhjelms räddning. Han har bedt mig derom sjelf. Hör nu, goda fröken: lyd mig; kom ihåg att tvenne menniskors lif och lycka bero på hvad ni säger eller icke säger, ja, tre eller fyra — er far och er drottning.»

Katarina böjde ner sitt hufvud och satt länge i tyst begrundande; ändtligen räckte hon baron von Dernath handen och sade: «Ni har rätt, min far och drottningen. Låt vara då, jag låter leda mig; men», tillade hon med en kraft, som man knappt kunnat vänta hos den späda liljebleka flickan, «ni, baron Ludvig von Dernath, är mig på yttersta dagen ansvarig för edra råd. Tag hit kedjan; jag begriper väl intet; men jag kan ej leda mig sjelf. Gud straffe den som förråder!»

«Ja, Gud straffe den som förråder!» mumlade Ludvig von Dernath efter; «men, fröken, kom ihåg att ingen mera än jag och Marianne vet af er förbindelse med Fredrik Wernerhjelm; ingen mera än ni och han och vi begge.»

I detta ögonblick inträdde vaktmästaren Trojlin, bugade sig djupt och anmälde, att riksens ständers kommission befallde fröken von Lützow inträda.

«Lugna er, var lugn, bästa Katarina», hviskade Ludvig von Dernath; «glöm ej hvad jag har sagt.»

Det rum der kommissionen hade sina sammanträden var en af dessa gammaldags spöklika salar, der allt tydde på soliditet, men intet på trefnad. Väggarne voro boiserade med ekpanel och golfvet likaledes af ekskifvor, lagda i rutor och ormslingor.

Det tunga gipstaket med sina grofva ornamenter tycktes hota att hvarje ögonblick nedstörta, och den stora, nu tomma spiseln, med sin ofantliga jernskärm framför sig, föreföll som en förstenad jätte med skölden vid sin fot.

Midt i detta rum stod ett stort ekbord med ormlikt vridna fötter, klädt med rödt kläde och kantadt med svart läder, allt rikligen utstyrdt med messingsspikar, listverk och hörnfigurer af samma metall. Kring detta bord sutto den hemliga kommissionens ledamöter, män med bistra, stränga, oblidkeliga ansigten; men intet af dessa ansigten inverkade så obehagligt på Katarina som den allmänna åklagaren, borgmästaren Rehnhorns små tindrande ögon och gulbleka, pergamentsartade anletsdrag. Ett falskt smil tycktes visa sig hos denne man, som, stolt öfver sitt farliga uppdrag och ödmjuk tillika, tillkännagaf en tamd tiger. Den lille mannen var, liksom då vi förra gångerna sågo honom, utmärkt väl klädd; ett stort hvitt krås betäckte med oskuldens färg det känslotomma bröstet, och hans svarta, men dock starkt pudrade peruk stack, liksom förut, sin spets djupt ner i den af tusende små fåror genomkorsade pannan.

Förhöret började.

«Ni heter Katarina Justina von Lützow; på sjuttonde året gammal?»

«Ja.»

«Er far är för detta löjtnanten von Lützow; ni är hans äkta dotter?»

«Ja.»

«Ni är för närvarande hoffröken hos hennes majestät, vår allernådigsta drottning?»

«Ja.»

«Aktor, borgmästaren Rehnhorn, har mottagit en mot er riktad anklagelseskrift, innehållande att ni under de sednare tiderna ofta afsändt misstänkta bref, som lära varit ställda till numera häktade löjtnanten, baron Fredrik Wernerhjelm.»

Katarina teg.

«Ni tiger. Kommissionen befaller er att svara. Har ni skrifvit bref?»

«Ja.»

«Till hvem?»

Katarina slog opp ögonen och betraktade sina domare med en nästan glad blick. «Ja», sade hon, «jag har skrifvit bref, men hvad de innehöllo och till hvem de voro ställda vet allena Gud och jag — och jag bekänner intet.»

«Jag vågar fästa kommissionens uppmärksamhet på ett så trotsigt svar som detta», yttrade Rehnhorn; «det synes som skulle Katarina von Lützow fått begrepp om en sort yttranderätt, som ej står tillsammans med en sann frihet.»

«Ganska rätt. Kommissionen skall strängt fullfölja den begynta banan; och derföre, om ej aktor har något deremot, inkallas häktade baron Wernerhjelm.»

Rehnhorn bugade sig djupt.

I rummet uppstod en djup tystnad under det man hemtade Wernerhjelm; men det dröjde ej länge förrän den sköne ynglingen, åtföljd af sina bevakare, inträdde. Han studsade märkbart då han såg Katarina framför domarebordet; men i ett ögonblick hejdade han sig och steg fram på andra sidan, med en kraft och en hållning som var beundransvärd för den som visste förhållandet.

Rehnhorn plirade försåtligt på den djerfve ynglingen, som olyckan och faran ej förmått böja; det tycktes som det sårat hans egenkärlek, att ej unge Wernerhjelm syntes mera nedtryckt, mera olycklig.

«Känner ni denna föreställda person?» blef första frågan, sedan Wernerhjelm intagit sin plats.

«Ja, det är hoffröken hos hennes majestät drottningen, fröken von Lützow.»

«Ni har korresponderat med henne?»

«Nej, aldrig.»

«Ni nekar!» inföll Rehnhorn med gnistrande ögon; «jag måste således anhålla att en passande tortyr måtte användas på den sturske brottslingen. Kanske, min bäste baron, ni då blir något mjukare än ni nu synes», tillade han med en stickande blick på sitt offer.

«Herr aktor», sade Wernerhjelm lugnt, «ni kan ej komma åt mer än kroppen, och jag vet hvad ni och kommissionen ämna; men denna flicka är oskyldig; hon har aldrig talat med mig annat än i drottningens närvaro, hon har ej skrifvit till mig, hon vet af intet.»

«Hon har likväl bekänt att hon skrifvit till er.»

«Hvad har ni tänkt, fröken, var det kanske för att rädda mig?» yttrade Wernerhjelm. «Nej, ni har ej skrifvit till mig.»

«Den anklagade undervisar sin elev», afbröt Rehnhorn. «Jag anhåller om att konfrontationen må ske lagenligt.»

«Nekar ni än, Katarina von Lützow?» blef kommissionens fråga.

Flickan tycktes förstenad af skräck öfver Wernerhjelms fara, det hvirflade för hennes sinnen, hon såg ej redigt, hon svigtade. «Jag har sagt allt.» Detta var det enda hennes läppar förmådde framstamma.

«Det tycks verka på frökens nerver», yttrade Rehnhorn, slugt plirande på den unge baronen; «kanske också på edra?» tillade han. «Vaktmästare, sätt fram en stol åt fröken.»

Nu framträdde Ludvig von Dernath, ställde sig bredvid den afsvimmade och sade: «Ädle herrar af kommissionen! Då jag ser att så väl fröken von Lützow som också baron Wernerhjelm löpa fara att misstänkas, bryter jag utan betänkande ett löfte för att rädda dem begge. Ställningarne äro sådana, att jag ej förrän i nödfall upptäcker en hemlighet, som jag hittills nödgats dölja. J veten i hvilken ställning jag stått och står till höga öfverheten, den Gud välsigne och bevare från all fara; men nog af — jag måste, det må gå huru det vill, bekänna att de bref, fröken von Lützow skrifvit och hemligen afsändt, voro ställda till mig och ej till Wernerhjelm, som hon endast obetydligt känner. Vi äro oss

emellan förlofvade, en hemlighet så väl för min far som för hennes majestät drottningen, hvilka ingendera skulle tillåtit det.»

Wernerhjelm betraktade Ludvig von Dernath med förundran; tvingad af en mekanisk drift gned han sig i ögonen för att öfvertyga sig om att han verkligen var vaken, ty han ansåg förlofningen lika omöjlig, som att uppgiften derom skulle vara ädelmod från Ludvig von Dernaths sida. Emellertid fann han klart, att denna uppgift skulle rädda Katarina, ty Ludvig tillhörde det dömande partiet och behöfde således inga bevis för sin saga.

Hans förmodan slog in. Borgmästare Rehnhorn vände sig genast till domstolen med förklaring, att då en man af så patriotiska tänkesätt som baron Ludvig von Dernath öppet förklarat förhållandet, ansåg aktor sig skyldig att nedlägga sin talan mot fröken von Lützow; helst den anklagelse, på hvilken han stödt sig, var anonym och således icke kunde anses ega fullt gällande kraft. «Dock», tillade han, «anser jag behöfligt att herr baron von Dernath, hvars blotta uppgift ej kan fullt utplåna alla misstankar för politiska stämplingar, äfven genom någon annan anledning styrker sin uppgift.»

Ludvig von Dernath, som väntade denna begäran, steg nu fram, löste guldhalsbandet från Katarinas hals och sade, i det han lemnade smycket till aktor: «Denna kedja, som hon bär, har hon fått af mig, det är ett arf af min saliga moder. Om man trycker på en fjäder der på den lilla medaljongen, skall man finna en lock af mitt hår, mina initialer L. v. D. graverade i bottnen, och på locket ordet *Silence* omgifvet med en ranka af förgät-mig-ej. Jag hemställer om hon burit detta smycke, om ej . . .»

«Riktigt», anmärkte Rehnhorn förbindligt, «jag afstår från all talan.»

Vid denna upptäckt bleknade Wernerhjelm; men han samlade hela sin kraft och begärde ordet, under det att Katarina vaknade ur sin svimning och liksom förundrad blickade omkring sig, innan hon tycktes kunna fatta hvar hon befann sig.

«Ni är fri», hviskade Ludvig von Dernath; «kom med mig!»

«Och Fredrik?»

«Med Guds hjelp, allt går väl; kom!»

Fredrik Wernerhjelm betraktade tigande sin bleka mö; emellanåt skakades han af en frossbrytning, emellanåt flög der glödheta

pustar genom hans hjerna: «Är det sant eller osannt? Är hon trogen in i döden, eller sviker hon just i den sista stunden?» Hans beslut var emellertid taget, och då den dignande flickan försvann genom dubbeldörrarne, som knarrande slöto sig efter henne, fattade den olycklige sin sista kraft och sade: «Jag bekänner allt.»

«Ändtligen?» yttrade Rehnhorn med ett försmädligt grin, «ändtligen?»

«Jag får», började Wernerhjelm, utan att lemna uppmärksamhet åt aktors skadeglädje, «jag får således förklara, att jag varit med om att uppvigla folket, att jag är hufvudpersonen i denna olyckliga historia, att det är jag och ingen annan, som uppgjort planen dertill. Jag har från min barndom hatat allt tyranni, allt våld, det må hetas vara Guds vilja och utöfvas af presterna, eller med Guds nåde oeh utöfvas af konungarne, eller utöfvas i folkets namn. Det som är okristligt, grymt, orättfärdigt, är det lika mycket hvarifrån det kommer — jag har hatat det förr och skall hata det intill min sista stund.»

«Den lär baronen väl ej just så länge behöfva invänta», anmärkte aktor, småskrattande.

«När jag nu har bekänt allt», fortfor Wernerhjelm, «hoppas jag att kommissionen dömer mig till det högsta straffet och de öfrige till lindrigare eller till befrielse.»

«Kommissionen täcktes», inföll aktor, «noga undersöka förhållandet; det tyckes som skulle baronen af en sorts ridderlighet vilja ensam kläda blodig skjorta för dem alla; men rättvisan kan ej vara nöjd dermed, och således måste vi höra om denne unge mans berättelser öfverensstämma med de öfriges uppgifter.»

Man anställde således ett förhör, som räckte ända till dess mörkret inbröt, och hvaraf det, vid jemförelse med hvad i öfrigt blifvit upplyst, var klart att Wernerhjelm, tvärtemot sin egen bekännelse, i blott ringa grad var delaktig i upploppet och mest verkat på sina kamrater inom arméen, der han allmänt var älskad för sitt ärliga, öppna och trofasta väsende. Han återfördes till fängelset utan dom; men kommissionen ansåg sig dock böra statuera ett exempel och döma honom till döden.

Beslutet.

Åtta dagar derefter kommo ett par riksråder ut till Drottningholm med baron Fredrik Wernerhjelms dödsdom till konungens underskrift. Detta var en ceremoni, som man iakttog för att visa konungamakten sin underdånighet, fastän man visste att Adolf Fredrik ej skulle förmås att sätta sitt namn under handlingen.

Två gånger gjordes samma försök, men förgäfves; man visste det förut, men kunglighetens helgd fordrade att man två gånger hånade konungen och lade hans själ på pinbänken. Adolf Fredrik darrade af rörelse och smärta, och det kungliga paret skref en ödmjuk inlaga till rikets ständer om förskoning för dem, som vågat sitt lif och sin lycka för konungaparets skull; konungen bad och besvor sina och rikets råd; drottningen knäföll för dem och bad med tårar om förskoning. Alltid samma svar: «att man i allt annat skulle i underdånighet efterkomma deras majestäters vilja, men att fosterlandet och konungens eget väl fordrade dyra offer, och att man, full af vördnad och kärlek för sin milde och ädle konung och hans höga gemål, «landets moder», bönföll att de ej skulle taga sig någon alteration, hvaraf riket skulle kunna lida obotlig skada».

Så gäckade man mensklighetens heligaste känslor och gycklade med ord utan betydelse. Arma Adolf Fredrik, du var det trädet, som måste gifva stöd åt stegen för dem, som plockade frukten ur din krona och bröt sönder dess uddar.

Det var således säkert: Wernerhjelm skulle dö; ty då man anhållit två gånger om underskrift och fått afslag, egde man rätt att använda den kungliga namnstämpeln till lika kraft och verkan.

Katarina von Lützow hade alltsedan förhöret gått liksom drömmande. Hon hörde knappt drottningens klagan, hon såg ej konungens ångest, hon märkte ej graftystnaden omkring sig — allt var såsom dödt, stumt, utan betydelse. Men underrättelsen

om Wernerhjelms dödsdom väckte åter de slumrande minnena, de döfvade känslorna, och hon skref genast en biljett till Ludvig von Dernath. Detta bref innehöll blott följande ord:

«Rädda Fredrik! — jag går in på allt. Dör han — jag följer honom.

Drottningholm, fredagsmorgon.

Katarina von Lützow.»

Detta bref uppväckte ej obetydligt bekymmer hos unga baron von Dernath. Oaktadt sitt inflytande som partiman hade han nu verkligen ingen utväg att rädda Fredrik Wernerhjelm; man hade på de sednare dagarne till och med låtit honom förstå, att hans kärlek möjligen dragit honom sjelf öfver på hofvets sida; han kände sig misstänkt, färdig att falla på den slippriga grunden. Deremot hade han verkat endast för att en gång få ega Katarina, som han älskade med hela den djuriska passionens eld — och nu hotade hon att fly ifrån honom på en väg, der han troligen aldrig skulle hinna henne, äfven i ett annat lif. Han förtviflade, han reste ut till Drottningholm och lofvade allt, äfven det omöjliga; ty han fann att den unga flickan fattat sitt beslut oryggligt. Han skyndade in till staden, talade med kommissionens ledamöter, med aktor, den mäktige Rehnhorn; öfverallt mötte honom ett misstroget leende och ett tvärt eller i långa släpiga deduktioner insvept nej.

Således just vid foten af målet skulle han misslyckas. Wernerhjelms afrättning var utsatt till måndagen; tre dagar således för att försona eller missleda de oförsonligaste och försigtigaste män som Sverige egde.

De der slantarne, Ossman fick, inneslöto mellan sig ett litet papper, der Katarina med en blyertspenna teeknat: «Hjelp Wernerhjelm på flykten innan allt är förloradt.» Den trogne zigueneren funderade länge på utvägar; slutligen utsändes Selim, hans gosse, för att sammankalla det trasiga, föraktade folket, hvars konung Ossman genom sin födsel var.

De befalldes samla sig på vanligt ställe, nämligen en stor utrymd källare i ett gammalt hus vid Skanstull, der en allmänt aktad tjufgömmare bodde och höll krog eller näring för alla öfvergifna sällar i staden.

Det var om fredagen det trogna folket samlade sig till riksdag hos sin «Kralo», som bjöd på öl och bränvin.

Vid denna samling iakttogo de alla de vanliga ceremonierna, som det flyktande folket hade traditionelt medfört från sitt hemland långt bort i österns gömda och ännu för oss blott ytligt kända länder. Kralo Ossman hade intagit sin plats på en stol, öfver hvilken man bredt en rosig matta i stället för purpur, och den vilda skaran hade lägrat sig på golfvet vid hans fötter, för att höra hans ord.

«Här är ett stort verk», sade han, «ett stort verk, och i den bleke kungens namn, vid honom som slumrar i Mulepas dal, befaller jag eder att lyda mig. Många gånger har jag ledt eder till egodelar och byte, många gånger har jag befriat er utur fängelset och från döden, och J veten att jag är eder konung.»

«Ja, vid den bleke, det veta vi — och lyda», mumlade mängden.

«En ed är helig, en äkta Sinte bryter aldrig sitt löfte.»

«Nej, aldrig», blef mängdens svar.

«Jag har svurit å edra vägnar att rycka den lifdömde baron Wernerhjelm från dem som vilja förgöra honom; det vore en skam för mig och er, om de finge döda honom.»

«Hvar sitter han, Kralo?»

«I rådstugufängelset.»

«Åh, det känner jag till, der har jag sutit, låt se, nio gånger; jag känner många rum», yttrade Pjallo.

«Och jag har sutit der tre gånger», upplyste en annan.

«Ha ha ha! Och jag rymde derifrån i fjol», berättade tjocka Sadoc.

«Du, din tjocka kanalje? Jo, det är sannt, Sadoc tog sig ut genom hålet, men skrapad blef han på kanelbarken, eller hur, Sadoc, det satt väl trångt?»

«Åh ja, Kralo, det skall nog gå. Hvar sitter han?»

«I nummer tre.»

«Jaså, på öfra bottnen inåt gården, hm, de ha satt honom der det är svårast att ta honom.»

«Men, gossar, J kunnen väl ändå taga honom lös; jag sjelf anför eder och har redan gjort upp planen.»

«Åh nej, inte svika vi, det går nog med litet vighet och en smula mod.»

«Hurra för Kralo, som nu tagit igen sitt regemente! På en tid, Kralo Ossman, så ha vi fått reda oss som vi kunnat, det har gått förbannadt smått, ingen förtjenst alltsedan vi voro hos vår vän silfvergubben, ingen smula, utom litet krafs, som ej är värdt att tala om och som bara gör förargelse. Sitter nu icke Puni — Petter Puni menar jag, ej den gamle skälmen, ty han sitter i Kalmar — sitter han nu inte inne för en kaffepanna, en svart otäcka, som inte är värd två plåtar; och Klagström, vår Knut, sitter inne för ett hästtäcke med hål på. Våra gamla goda tider äro förbi, då Kralo höll oss tillsammans och vi ströfvade kring land och rike och togo boskap hvar vi ville och silfver der vi kommo åt, och fingo pengar som gräs af de stackars bondkräken. Det var en annan tid; men då var ej Kralo blöt af sig.»

«Åh, den tiden kommer nog igen», yttrade Ossman, «blott vi nu lyckas.»

«Visst äro vi föraktade», anmärkte Pjallo, «men si, mot kommissionen äro vi, förbanna oss, hederligt folk; allt i jemförelse, ha ha ha!»

Den utsatta natten kom. Tjugu ziguenare, äldre och yngre, alla försedda med fjedersågar, en yxa, en borr och en knif i stöfvelskaftet, smögo försigtigt kring de gator som omgåfvo rådstuguhäktet. Selim hade i uppdrag att såga kring portlåset och Pjallo stod ej långt derifrån med en hund, som var inöfvad att skälla efter befallning. Alla traktens hundar skyndade att besvara sin kamrat och under detta buller kunde Selim, utan att höras, såga friskt på. Det var temligen mörkt om qvällen, men ändå ej tillräckligt för ändamålet. Låset var nära lössågadt, då Selim sakta smög bort till sin far, som stod i gathörnet, och fick olja och pensel för att smörja gångjernen. Sedan han fått reqvisita, klättrade han opp på Pjallos axlar och göt olja i de tröga jernen, som ej på decennier fått en dylik hjelp och derföre jemrat sig mera än skäligt. Några minuter derefter gick porten upp, fyra ziguenare, bland hvilka Ossman var en, smögo sig ditin och på en medförd stege klättrade åter den vige Selim upp till fönstret

till nummer tre, knäckte med vand hand rutorna och stack in handen för att fatta i gallren.

Den fångne, som var vaken, rusade upp vid bullret, men hörde genom rutan en röst, som hviskade: «Tyst bara, vi vilja rädda er.»

«Hvem?»

«Ossman.»

«Trogne Ossman! Men jag har ingenting att lefva för, våga ej ert lif, låt mig dö, öfvergifven af alla.»

«Tyst! det är frökens vilja.»

«Katarina, Katarina! Gud min Gud, du tänker på mig, och jag som trodde dig hafva glömt mig», yttrade Wernerhjelm knäfallande.

Den vige ziguenargossen sågade af gallren; beständigt fick han nya sågar för dem som blifvit slöa, beständigt nya verktyg för att hastigt få loss gallret. Ännu innan detta lyckats, stoppade gossen in några trasor i rummet (det var en gammal ziguenar-, det vill säga tiggardrägt).

«Der ligger sot i västfickan, klä er, baron», hviskade gossen och fortfor att såga så tyst och väl, att gallerstången några minuter derefter var lös.

Nu var fängelset öppet och den unge kraftige mannen svängde sig med lätthet ut genom fönstret och på stegen; men i detta ögonblick hade också vakten märkt buller och några man rusade ur vaktstugan.

«Pjallo», hviskade Osman, «skynda ut med baronen och vidare, jag kommer efter.»

Genast skyndade han sjelf uppför stegen; ty han märkte att vakten ämnade sig ut på gatan att förfölja, hoppade in i fängelset och ropade ut genom fönstret: «Rädda mig, godt folk! Tusen daler för den, som håller i stegen!»

Vaktkarlarne stannade.

«Fogeln är inne än; ryck undan stegen, låt de öfrige fara för fan i våld.»

«Är han ute?» frågade nu vaktmästaren andfådd från sitt rum.

«Nej, Gudskelof!»

«Gudskelof för det! Det förbannade tjufpacket, som bryter kronans lås», återtog han, «men det skall junkern betala. Ned i

tjugufemman med honom!» fortfor han och fattade den ofantliga nyckelknippan.

Vaktmästaren Rullsten var på det hela en välmående och vid vanliga tillfällen jovialisk man. Hela hans figur tydde på en man, som lefde för detta jordiska och ej nekade sin kroppsliga hydda alla både nödiga och onödiga reparationer. Han hade således försett sig med en ganska trind mage och ett par kinder, som tycktes vara uppdrifna under urverldens sol, så frodiga voro de och purpurröda. Allt detta skulle betydt helsa, om ej näsan hade skiftat en smula i blått, hvilket dock endast gaf den gode vaktmästaren ett mera martialiskt utseende.

«Ställ vakt i porten med dragna huggare», yttrade han barskt, då han ändtligen kom ner för den trånga vindeltrappan; «och du, Anders, kom med, så gå vi till fängelset.»

Ossman hade dock noga betänkt sitt läge och passade på tillfälle att undkomma just då vaktmästaren ansåg sig som säkrast.

«Hä hä hä, jag tycker hvad vår unga baron skall stå der flat då vi komma in. Håll huggaren tillreds, Anders. En fogel, som höll på att flyga ut, hä hä hä!»

Vaktmästarens jovialiska lynne hade återkommit vid underrättelsen om att hans fånge ännu var qvar, och han riktigt gladde sig åt att få sätta honom i tjugufemman, der vattnet stod ända till fotknölarne.

«Hä hä hä, han skall komma i förgyllda rummet», skrattade han, i det han satte nyckeln i låset.

Ossman hade emellertid ej varit overksam; han hade ställt all halm, som fanns på sängbottnen, upp mot dörren, en duktig kärfve, ty den hade Wernerhjelm kontant betalt, och denna halm, som vid dörrens öppnande nödvändigt måste falla utåt, stod han i begrepp att påtända med en ljusstump, som brann i hans lilla blindlykta. I det ögonblick han, vand att observera allt, märkte att vaktmästaren snart skulle göra sin sista vridning i låset och undankasta bommarne, så påtände han halmen på flera ställen, så att, då dörren ändtligen slogs upp, hvartill han med en duktig stöt var behjelplig, föll en eldmassa öfver vaktmästaren och hans beväpnade följeslagare, och inom ett nu hade ziguenaren kullslagit den förres tjocka lekamen och sårat den andre, så att de hade möda att reda sig. Vaktmästaren skrek på hjelp, så att det skal-

lade i hela huset, men vakten i porten vågade ej gå från sin post. Ziguenaren smög sig genom de välbekanta gångarne ned på gården, kröp bakom ett utsprång på muren och lät en skarp ton ljuda ur sin pipa. Detta var den öfverenskomna signalen; ty Ossman hade, som en skicklig strateg, förutsett allt, och i ett ögonblick, innan vakterna hunno besinna sig, voro de undankastade af femton ziguenare, som hittills orörlige legat i sina bakhåll. Ossman var fri — eden uppfylld.

Emellertid rodde Pjallo jemte två kamrater med raska årtag den räddade baronen utåt saltsjön, der ett köpmansfartyg loverade för att invänta honom, och i dagbräckningen steg han ombord och fortsatte nu med förlig vind kosan från sitt olyckliga fädernesland.

Påföljande dag slog man trumma på Stockholms gator och lyste efter baron Fredrik Wernerhjelm; men Ludvig von Dernath reste genast ut till Drottningholm.

«Han är räddad, borta, redan långt ut på hafvet», sade han till Katarina; «se här är efterlysningen.»

«Gud vare tack och lof!» suckade flickan. «Jag är er», tillade hon och räckte honom handen, utan att se på honom.

«Ack, jag är den lyckligaste på jorden!» ropade han och omfamnade henne.

«Utan kärlek, herr baron, men med tacksamhet — är det nog?»

«Ja, ack ja! blott jag får ega er», sade baronen, berusad af egoistisk kärlek, som ej fordrar någon motsvarig känsla af föremålet derför. «När skola vi låta lysa?» frågade han ifrigt.

«Det beror på hennes majestät och min far; mig är det likgiltigt», svarade Katarina suckande. «Ju förr desto hellre», tillade hon i denna förtviflans resignation, af hvilken blott en qvinna är mäktig.

Om en månad derefter lyste det i Lofö kyrka för auditören baron Ludvig von Dernath och adliga jungfrun Katarina Justina von Lützow.

Men på Drottningholm satt fästmön blek som en döende, med tårlösa ögon, betraktade nejden och hörde klockorna ringa från Lofö kyrka.

«Nu rings mitt lif till grafven», hviskade hon vid sig sjelf; «men han är räddad och jag har gjort rätt.»

En hämnande konung.

Ludvig von Dernath, som arbetat så mycket för Wernerhjelms befrielse, blef starkt misstänkt då denne lyckats att undkomma. Rehnhorn, som var en man, hvilken icke hade någon som han älskade, lika litet som någon, hvilken han egentligen hatade, denne *nödvändighetens* man fästade redan på sin förra skyddsling sina stickande blickar, och som det ej var just så noga med en anklagelse mer eller mindre, eller en droppa blod utöfver det redan spillda, eller det som skulle gjutas, samlade han snart förbannelsens åskor kring den arma landlösa partisanens hufvud. Redan var en anklagelseskrift färdig. Ludvig von Dernath väntade hvarje ögonblick att kallas inför kommissionen, och i bakgrunden stodo «rosenkammaren», «jungfrun» och rådstuguhvalfvet och vinkade. Det var således nödigt att åter bli af med den heder han tillskansat sig, och det var nu lika angeläget att bevisa sin vän Rehnhorn, att han icke befriat Wernerhjelm, som det förut var nyttigt att bevisa Katarina, att han gjort det. Han tog således reda på förhållandet och fick genast anledning att tänka på Ossman. En ziguenare, man kunde ej få någon mera passande delinqvent — det der folket var ändå en gång för alla hemfallet åt förderfvet. Han skyndade sig således till Rehnhorn, som ytterst artigt och med ett smålöje på de tunna läpparne tog emot sin vän förrädaren.

«Ni säger således, herr baron, att den der ziguenaren Ossman med sitt band . . .»

«Ja, jag är öfvertygad derom. Herr borgmästaren bör låta häkta honom och förhöra honom på öfligt sätt, så kommer nog sanningen fram.»

«Men tror ni inte, min bäste baron», frågade Rehnhorn plirande, «tror ni icke att dyrbarare personer kunde bli komprometterade genom hans bekännelse?»

Ludvig bleknade.

«Komprometterade? Hvarför?»

«Nå, likagodt, ni skall få er vilja fram, men kanske ni önskar att icke fröken von Lützows korrespondens kommer i fråga?» återtog borgmästaren lugnt och fingrade sitt styfva krås.

«Herr borgmästare, jag . . . jag ser, jag märker, jag är högst förundrad . . .»

«Öfver att ni är förlägen», inföll Rehnhorn med en genomborrande blick.

«Min fästmö . . .»

«Ja, just er fästmö, min goda vän; ha ha ha, tror ni ej, att jag genast insåg historien, att er uppgift var osanning, och att flickan skrifvit till Wernerhjelm och ej till er.»

«Jag . . . jag bekänner att min . . . min tillgifvenhet», stammade Ludvig von Dernath.

«Likgodt, min baron», återtog Rehnhorn, «ni vill således att hans bekännelser icke skola i sin helhet komma till protokollet. Är det icke så?»

«Jag kan ej neka, att . . . att . . .»

«Vet ni hvarför jag nöjde mig med er uppgift?»

«Nej.»

«Jo ser ni, herr baron, ni är en smula oförsigtig, er hade jag alltid fast när jag ville. Ni sitter ju», tillade han med ett kort skratt, «redan i rättvisans klor, min gode vän . . . åh blif inte ledsen . . . men ni måste erkänna, att jag gör en uppoffring för er, om jag låter rättvisan blunda. Som ni vet, så är högvälboret blod ungefär lika med det simpla folkets, blott man har mod och kraft att låta det rinna . . . nå nå, svimma inte, min bäste; jag är ju er vän. Ni bjuder mig väl på bröllopet?»

«Ja, oändligt gerna. Ni skall bli min käraste gäst.»

«Verkligen? Jag förmodade just det af en så habil man som ni; men, min vän, sätt er, vi skola talas vid.»

Rehnhorn fattade den förskräckte baronens hand med sina iskalla knotiga fingrar.

«Hör på, baron von Dernath, vi kunna tala förtroligt. Ni är i mina händer, det finner ni, men ni kan slippa lös om ni vill . . . vill ni?»

«Ja, för Guds skull.»

«Hör på: ni blir rik med tiden, om ni . . .»

«Hvad ni fordrar, min ädle borgmästare.»

«Åh blott en småsak; men dertill fordras er hustrus underskrift. Vi måste således vänta tills efter bröllopet — kanske sjelfva bröllopsqvällen, midt i kärlekens heliga förtjusning, jag kunde få framkomma med mitt lilla papper. Som ni vet, ligger der några ströhemman i min trakt, blott några få.»

«Tio hemman.»

«Jaså, kan väl vara. De skulle kunna bli väl odlade, om de blott efterståges. Vill ni afträda dem? Sigurdsnäs är ändå tillräckligt för att lefva som en grand seigneur.»

«Jag går in på allt, blott ni räddar mig», sade Ludvig och torkade ångestsvetten ur pannan.

«Vi gripa således den der Ossman, förhöra honom; men tills vidare kommer ej *hela* hans berättelse inför kommissionen.»

«Ja! Ack ja!»

«Lugna er, herr baron, ni skall ej bli rädd för en gammal vän, som vördar er herr far och vill er väl, men hvars tunga pligt det är att framför allt vårda frihetens späda planta. Om jag ansåge er farlig, skulle jag ej ett ögonblick fallit på den idéen att skona er; men nu kan jag det med godt samvete; ty jag är öfvertygad att ni aldrig går in i några planer mot friheten och att ni hindrar er fru att med sina svaga händer gripa in i statsmaskinen.»

«Nej bevara oss derifrån!» suckade Ludvig von Dernath.

«Jag utber mig er fortfarande vänskap», yttrade Rehnhorn och steg upp, något som Ludvig också genast gjorde, endast för att få komma ut ur vilddjurshålan.

Samma dag blef Ossman häktad. Han nedfördes genast i pinorummet; men ingen pina kunde förmå honom att yppa ett ord om Katarina. Det enda han bekände var att han befriat Wernerhjelm. För denna gången återfördes han till sitt fängelse, der han lades på den bara britsen.

Vaktmästaren Rullsten hade återfått hela sitt goda lynne, ty han hade varit närvarande vid tortyren och hade nu den fägnaden att vara qvick.

«Ligger du mjukt, min gubbe, hä hä hä! Sänghalmen skall min själ ej bli någon hjelp för dig, ha ha ha; du tyckte att dr

var qvick den gången; men du narrade inte Rullsten. Känner du Rullsten, hä? Han rullar inte så lätt, som namnet låter — jo jo, ser du.»

«Hvem är det, som röjt mig?» frågade Ossman.

«Hvem? Åh jo, det kan jag väl säga. Hör på din erkeskälm, det är ingen annan än din nådiga frökens fästman, baron von Dernath, hä hä hä; otack är verldens lön.»

Ossman mumlade för sig sjelf några obegripliga ord.

«Jaså, du talar rotvälskan, hä hä; förstår jag icke? jo gör Rullsten så. Du sade på din tattarlatin: hon är oskyldig — hä hä, var det inte så? — Hon förråder mig icke. Det skall jag säga till vederbörande, så kommer du ditner igen.»

«Det behöfs ej, ty jag lefver ej länge.»

«Nå, så lycka på resan, käre vän, lycka på resan! Farväl med dig.»

Ziguenaren blef ensam, plågorna hade uttömt krafterna, den skada han fick då han kullkördes hade åter brutit upp, han kände huru blodet kokade i bröstet liksom då, och väntade döden. Herr Rullsten besökte honom ofta, egentligen för att glädja sig åt att ha sin fiende i sitt våld; men då han mot aftonen fann att fången ej hade långt igen, väcktes hans medlidande. Der fanns hjerta hos mannen, fastän det satt djupt inbäddadt i hans trinda lekamen.

«Det är ändå synd om dig, arme sate», sade han till Ossman, som stirrande låg på det hårda lägret, «du skall få en smula halm.»

Detta skedde.

«Hör på, vaktmästare, om min pojke, Selim heter han, står der nere, så låt honom vara inne hos mig i natt», bad fången; «bind mig, om ni vill, bind pojken också, sätt så många vakter ni vill.»

«Åh fan, inte rymmer du, ha ha, så mycket ser jag nog. Åh ja, får gå!` Men om du blir bra, din skurk, och kommer ut, så stick inte hit och såga en gång till.»

Hela dagen hade en svarthårig pojke strukit omkring knutarna af den gamla tegelbyggnaden och nyfiket kikat upp mot dess förgallrade gluggar, innanför hvilka bleka skäggiga män tittade fram. Han hade nu, ty det var sent, tagit sitt beslut att sätta

sig i smygen vid stora dörren öfver natten, då luckan derpå öppnades och herr Rullstens frodiga fysionomi tittade ut.

«Är du Ossmans pojke?»

«Ja, hans nåd.»

«Nå, så kom in, far din vill tala vid dig.»

Herr Rullsten förde gossen uppför en mängd trappor, genom gångar och tvärgångar, och öppnade slutligen fängelset, som med fönstret låg mot en närstående vägg — ett rum från hvilket ingen rymning var möjlig.

«Se så, nu är pojken här. Är jag inte beskedlig kanske?»

«Gud välsigne er!»

«Åh hut! Ropa inte på Gud, ty han tar inte emot några tattareböner, ha ha ha! Du tror hvarken på Gud eller fan. Godnatt med dig.»

Rummet var nästan alldeles mörkt, blott en svag stråle af månsken glänste i den djupa fönsternischen och gjorde möjligt att urskilja föremålen. Selim böjde sig ner på knäna, lade begge händerna bredvid hvarandra på bröstet och liknade i denna ställning de små afgudabilderna, man stundom med någon sjöfarande får hemtade från den gömda östern. Gossens mörka ögon blickade vildt framför sig, der brunno hämnd och hat i hans hjerta; ty han, liksom hela hans stam, hatade samhället och ansåg all dess ordning för tyranni och dess rättvisa som grymhet. Såsom nu hans far låg i sitt fängelse, hade hans farfar, hela slägtlinien uppåt så långt han kände den, fallit offer för samhällsordningen, och gossen kunde ej begripa någon annan rätt, än den som kraften gaf, någon annan frihet, än vildhetens.

«Tack vare min goda lycka», rosslade Ossman, «att du fick komma in, Selim; detta blir min sista natt.»

Gossen böjde sig mot golfvet.

«Hör hvad jag befaller dig», återtog fadren. «Jag har noga betänkt allt — allt. Hör på.»

«Jag hör», blef svaret.

«Min stackars fröken är ej skuld i detta», började fadren, «hon är offret. Men den brottslige, den som angifvit mig — hör på — är Ludvig von Dernath. Hör du, berätta din mor allt.».

«Ja.»

«Minnes du Ludvig von Dernath? Han har angifvit mig, han har störtat din far i död och förderf.»

Ett långt uppehåll. Den döende förmådde ej tala på länge. Ändtligen sade han matt: «Kom hit, Selim, res mig upp, att jag må sitta. Det återstår blott ett — din konungakröning.»

Gossen uppreste sin far och bäddade halm bakom ryggen att han skulle hålla sig uppe. Ossman sökte tillsammans halm i sin bädd, vred deraf en krans, öfver hvilken han satte några byglar, att det hela liknade en krona, drog sedan några djupa andetag, liksom, för att hemta kraft att tala.

Månen hade nu skridit längre fram på fästet och kastade en klar strimma ända in i rummet på de mörka väggarne, der hundrade fångar under väntans långa dagar ritat namn och figurer och skrifvit verser, böner och hädelser i kalken, och lyste matt på de grofva golftiljorna och den låga britsen, vid hvilken Selim knäböjd låg nedlutad framför sin döende far. Denne satt upprätt. Det mörka dystra ansigtet var blekt i månskenet, de svarta blixtrande ögonen matta, glasartade.

«Hör mig, Selim, detta är mitt sista», började han, och fortfor med en kraft och en klarhet i rösten, som knappt röjde en darrning. «När», sade han på ziguenarspråket, hvars klingande ljud passade för det rysligt högtidliga i denna brottslings-konungs kröningsakt. «När jag sista natten var hos min fader i hans ensamma fängelse, hvarifrån han skulle föras till döden, tog han den ruttnade halmen ur sin bädd och gjorde deraf en krona, som han satte på mitt hufvud och gjorde mig så till konung öfver det flyktande folket, som talar ziguenarspråket. Så tager jag nu halm ur min bädd och gör en krona och kröner dig till konung öfver mitt folk. Men lägg din hand i min hand och svärj; lofva att aldrig hämnas min död på henne, Katarina von Lützow. Svärj det vid din faders vålnad, vid ditt förstånds klarhet, dina ögons ljus och den bleka konungen i dödens dal *).

*) Ziguenarspråket är nu utdödt och endast en qvarlefva deraf återfinnes i fängelserna, ziguenarstammens sista, snart sagdt enda, tillflykt i Sverige. Detta språk har under den långa tid, ziguenarstammen vistats i Europa, blifvit så uppblandadt med främmande ord, att det ej har sin ursprungliga form och ännu mindre någon egen grammatik, hvilken tvärtom rättas efter det lands språk der det talas. Ziguenarspråket har således här en svensk konstruktion,

Nu satte han med ansträngning kronan på gossens hufvud och denne mumlade sakta, men ofta upprepadt: «Jag svär, vid min faders vålnad, vid mina ögons ljus, mitt förstånds klarhet och den bleke konungen i Mulepas dal.»

Månskenet skred ur rummet, der blef fullkomligt mörkt och ändå låg den nykrönte kungen på knä vid sin fars dödsbädd, med halmkronan på hufvudet och händerna lagda på bröstet. Fadren tycktes sofva, han andades långsamt och tungt — ej ett ord störde den rysliga tystnaden.

---

men för att lemna läsaren tillfälle att döma om dess klang och dess natur, torde Ossmans tal på hans eget språk vara af intresse att läsa. Ordföljden är densamma som i texten, rad för rad.

«Dolle miro lengstoaste ratti häro miro dar in kavo geschetani stillepa, varavadole dole havo reschas tud mulo, ledde kavo dova atscharscheria pusch nekli siro våddro ok kera avo gek kralonpirka, savo dole bescha pre miro schöro ok kerade miro sav tud kralon schettani diro harstrade gavoa, savo rakla sinteraklepa. Savo ler miro nun pusch vri miro våddro ok kera gek kralonpirka ok kira dova tud kralon schettani miro gavo. Ab bescha diro vascht in miro vascht ok koscha; patscha avo tschi rouschta miro mulo pre dova, Katarina von Lützowa. Koscha dolle viro dova Dars bengaloa, viro diro latschoa schokroa, diro jakor mummali ok dova vit kralon in Mulepa vysch.»

Zigunenarnes ursprungliga folksagor äro försvunna; men en och annan historia tyckes tyda åt någon stamsaga, oredig och uppblandad med främmande tillsatser, ibland hvilka en del tyckes bero på en förvexling med Spaniens Morer eller deras afkomlingar. Att i Sverige finna några vissa spår är numera omöjligt; men i Böhmen, Ungern, Ryssland skulle det kanske ännu kunna hemtas några bestämdare underrättelser om det halfvilda nomadfolket, som blifvit inkastadt i Europa och i århundraden lefvat bland dess olika nationer, utan att någonsin förlora sin ursprungliga stämpel hvarken i utseende eller seder, och detta utan att vara sammanhållet af någon egen religionskult; hvaremot alla krafter förenat sig att nivellera dem med européerna, våld, eget intresse och försök till uppfostran. Allt har strandat mot den främmande hordens natur, och den förenar sig ej med Europa utan blott försvinner, liksom tigern försvinner i det odlade landet.

Man anser zigueneme vara af Malajska racen, invandrade från Hindostan i medlet af 1400-talet. Besynnerligt nog att dessa icke antagit civilisation under det att deras stamförvandter vid Ganges visat sig ega förmågan af hög bildning och ordnadt samhällslif. Det flyktiga folket vandrar i Europa som en ännu outtydd gåta. Det ser ut som skulle vissa folkstammar endast vara ämnade att börja menniskoförmågans kamp med naturen, men att det tillhörde andra att besegra och göra den underdånig intelligensens herravälde. Om så är, synes zigunenarstammen just vara en lemning af en sådan kulturens första jägarkedja, som strider bra i spridd ordning, men icke duger bland linietrupperna.

När dagen randades och det blekgrå morgonskimret glänste in genom gallren, låg den bleke Kralo död på sin bädd och Selim, den unge stamhöfdingen, hade söndervridit sin krona och lagt den under den dödes hufvud.

«Ändtligen rasslade nycklarne i låset, stängerna föllo klingande mot stengolfvet och vaktmästaren Rullsten inträdde.

«Allt slut, allt gjordt, hm! Det tog snart slut med honom. Nå, han satte väl sattyg i dig innan han dog», yttrade herr Rullsten, vändande sig till gossen; «men tag den lärdom, pojke: den illa gör, han illa far — begriper du det, din svarta korpunge? Se så, gapa inte, gå din väg! Vet du, jag är herre i det här huset.»

Den hvita rosen.

Det finnes menniskor, som ej kunna få klart för sig att forskning öfver menniskosjälens natur är något helt annat än öfvertro — att det är *ett* att tänka och forska och ej nöja sig med tomma spekulationer och en lika tom tro på andras auktoritet, att således söka upp de naturlagar, efter hvilka vår ande lefver och verkar i och utom oss: detta är ej öfvertro, är ej galenskap, icke något som ligger utom kristendomens väsende, utan snarare utgör dess kärna. Denna forskningsanda, som ej vill fullt tro på det konstruerande förnuftets gillriga filosofemer, hvilkas haltlöshet deras oupphörliga ramlande nog af bevisar, studerar menniskan sådan hon *är* och ej blott sådan hon efter vår inbillning bör vara.

Öfvertron deremot tror allt, äfven det orimligaste, ser underverk i det alldagligaste och söker aldrig att naturligt förklara det öfvernaturliga eller fästa sig vid den tron, att allt är en sammanhållen kedja och att skapelsen, så väl den synliga som den för oss okända, icke som ett lappverk gått ur den Eviges hand. Hängde verlden så eländigt tillsammans, som de öfverkloke och de öfvertroiske förmena, skulle den verkligen ej vara skapad af ett enda allsmäktigt *varde,* utan af en sorts Frankfurterförsamling i skapelsens början.

Baron Ludvig von Dernath hyste verklig öfvertro, derföre att han ej hade hållning, hvarken i religion, moral eller vetande. Hela hans inre varelse var kaotiskt sväfvande, osäker; ingenstädes hade han något stöd inom sig sjelf, och det var derföre han sökte ett sådant utom sig och blef en partikämpe; ty partiet var dock ett stöd, vid hvilket han kunde klänga fast sin varelse, sina passioner, sin tro och sina tankar. De som anse allt för rätt hvad våra vänner göra, och allt för orätt hvad våra motståndare göra, som blott för parti-åsigter förneka den dagsklara sanningen — alla desse äro dylika lösryckta varelser, som behöfva ett yttre stöd —

beskedligt folk utan kraft i lynnet och dåligt folk utan kraft i hjertat — om de ega snille, klara bevis på att det ej är hufvudet allena som skapar mannen.

Samvetet är ändå ett besynnerligt ting: det ligger i hvarje menniskosjäl som värmet i materien, ofta omärkbart, bundet, men alltid i stånd att blifva fritt och förnimligt. Samvetet talade således äfven till Ludvig von Dernath, och han tyckte att han ej egentligen bort öfverlemna den arme ziguenaren åt den oblidkeliga rättvisan; men här var frågan om hans egen säkerhet — hvad skulle han väl gjort? Tusende och åter tusende gånger gingo hans tankar den gamla kretsgången, samma nötta stig i hans hjerta, men han kom ej ett hårsmon längre — den olycklige ziguenarens öde brände på hans samvete.

Den unge mannen var fostrad i intrigens skola, men ej i grymhetens. Hvarje mörkt ansigte, hvarje blixtrande sydländskt öga kom honom att darra — han tänkte på Ossman, och Katarina hade bedt honom uppsöka den trogne mannen och belöna honom. Hon visste ej hans olyckliga öde. Denna tid, som han målat sig i de skönaste färger, blef den svåraste han upplefvat. Hvarje ögonblick han var i Katarinas sällskap tycktes vara lika många själsplågor: den lidande flickan, hennes frågor, hennes oskyldiga ögon — allt pinade den arme fästmannen. I sådana plågans ögonblick flyr en hvar gerna utom sig sjelf, utom den tid i hvilken vi lefva, och Ludvig von Dernath flydde till det underbara, för att på förhand få veta sitt öde, detta mörka outgrundliga öde, som lik en sorgtapet betäckte den lysande framtiden af kärlek, makt och ära.

I förstugan till det hus han bebodde stod hvarje dag en ziguenarflicka och tiggde hvarje gång han träffade henne. Många gånger hade han undvikit henne; men en dag kunde han det icke.

«Skall jag spå herrn?» sade flickan och fästade sina ögon tankfullt på Ludvig von Dernath; «skall jag spå herrn? Jag kan spå.»

Baronen stannade. «Kan du spå och spå sant?» frågade han, och som en blixt föll han på idéen att han möjligen genom denna flicka kunde få en vink om framtiden — han behöfde den så väl. «Kom opp på mitt rum, jag vill se din konst. — Se så, spå mig. Se här är min hand», sade den unge mannen, vårdslöst

kastande sig på en stol, liksom han ansett allt som ett blott skämt, ty han tillhörde de upplystes antal och dessa tro naturligtvis intet, utan i stället allt, och förklara allt naturligt, derföre att de ej känna någonting i Guds stora natur. «Nå, se efter», skrattade han.

Flickans ögon tycktes tränga sig utåt när hon med spänd uppmärksamhet betraktade hans hand.

«Nå, börja, min flicka, du skall få en daler för besväret. Det kan vara roligt att vara med om narrspelet.»

«Det är en kort lifslinia», började flickan, «och den är blodig. Ni är skyldig till två menniskors död.»

«Hvad? Är du rasande, flicka! Hvar är blodet? Hvar? Jag ser intet, handen är ju hvit som snö.»

«Ni är ej lycklig, herre, en stor olycka väntar er snart, mycket snart; just då ni skulle bli lycklig, så . . .»

«Så? Nå vidare, tala, flicka! Ha ha ha, hvad man kan vara barnslig; men tala ut, du olyckliga profetissa!»

«Ni kommer snart på en fest, som angår er mycket nära, jag vet ej om det är bröllop eller begrafning.»

«Åh hå! Hör på du, det vet jag», småskrattade Ludvig.

«Det synes ej i handen hvilket.»

«Nå, vidare! Du kan väl inte säga på hvad jag nu i detta ögonblick tänker?»

«Ni är rädd för hämnd och olycka.»

Ludvig bleknade. «Vidare?»

«Men», tillade flickan, «trösta er — om, hör på! om på denna högtid, jag ser ej om den är glad eller sorglig, någon ger er en hvit ros, så tag den som ett godt tecken, då blir ni befriad från edra qval. Men kommer någon med en röd, så blir ni olyckligare än ni är. Kommer ingen, så blir det hvarken bättre eller sämre.»

«Hvem skulle komma?»

«Det vet jag icke — men får ni en hvit ros, så låt ingen annan än ni inandas dess vällukt, eljest är allt förstördt; göm den i er barm, invid hjertat, ni skall känna er lugnare deraf.»

«Du är verkligen rolig, min flicka. Vet du mera?»

«Åh ja, något mera.»

«Nå, tala!»

«Nej, jag får icke, jag kan icke, ni vet nog för denna gången.»

«Ni, ziguenare, föda er med att på detta sätt bedraga folk... åh ja, ha ha ha! Den som är narraktig nog att tro er, får bära sitt öde. Se der har du en daler, farväl med dig!»

Den lilla ziguenerskan gick; men hennes spådom hade gjort honom uppmärksam.

«En hvit ros! Ha ha ha! Åh, det är symboliskt, det är min bleka brud, hon skall hvila vid mitt hjerta . . . Tvenne menniskors död? Ossman, Ossman, det är bara en . . . Hedvig Löfling — två, två; nej, jag blir galen. Ha ha ha! Kära Ludvig von Dernath, du är en narr.»

«Ja, det är precist min tanke», yttrade löjtnant von Köthen, en lustig-bror, som just nu inträdde med hatten på hufvudet; «det är också min enskilda tanke; men att bror sjelf . . .»

«Åh, välkommen, bror, välkommen!»

«Det var f-n till hattar, bror, både hattar och mössor borde skona hufvudet för att icke sjelfve bli onödiga, ha ha ha!»

«Man kan inte neka att ständerna gå kraftfullt till väga.»

«Ja, mycket kraftfullt; men ändå borde de väl komma ihåg hvilka de ha för sig — män af börd, de högsta namn i samhället; det är betänkliga tider vi lefva i. Men likgodt, inte har jag ondt deraf, ty far min är alldeles desperat hatt, och om han finge råda, så blefve han en Cromwell.»

«Apropos, har du varit ute på saltsjön i dag, på fregatten?»

«Jaså; ja, förbanna mig glömde jag icke att berätta att Wernerhjelms fartyg, skutan, på hvilken han reste, blifvit tagen.»

«Hvad säger du, och Wernerhjelm fången?»

«Jo pytt, nej hin heller, han hade flytt i land; men snart komma de väl med gunstig herrn. — Ständerna hafva utsändt kurirer åt alla håll.»

«Det var en olycka», yttrade Ludvig von Dernath och gick med starka steg fram och åter på golfvet. «Hvar tror man han tagit i land?»

«Åh, nära intill din hemort — der nere vid P—; ja, så hette det. Visst tycker jag också att de gerna kunde låta Wernerhjelm lefva, han gör dem ingen skada.»

«Allrahelst som man annullerat domen och vill låtsa om intet», inföll baron von Dernath; «det är omöjligt.»

«Nej, se det är det icke. Det var en kutter af vår eskader, Snappopp, som tog skutan; men fogeln var borta. Åh, han är snart här, ty goda spårhundar ha de goda ständerna. Detta var likväl ej ärendet; - frågan är om du med några muntra kamrater vill intaga en tarflig middag och dricka en smula pontac med undertecknad; jag har nämligen den äran att fylla tjuguett år, myndig karl — vill du?»

«Tackar.»

Flyktingen.

De stora salarne på Sigurdsnäs stodo dystra och öde, och fastän sommarsolen glindrade igenom de höga rutorna och sken på de mörka tapeterna, kunde den ändå ej bortjaga den känsla af beklämning, som de stora rummens ödslighet ingaf. Och i dessa ödsliga rum såg man endast den gamle baron Sigfrid von Dernath gå fram och åter, drifven af en oro, som låg både i tidens och hans eget lynne. Det hade händt den ädle mannen, som det händer alla, hvilka med förut fattade principer kasta sig in i ett parti; förr eller sednare, vanligen just i segrens ögonblick, går partiet öfver den förut som dess enda mål utstakade rågränsen, och den, som då bibehållit sina ursprungliga åsigter och vill stanna, antingen nedtrampas eller, i lyckligaste fallet, lemnas efter åt glömskan.

Baron Sigfrid von Dernath hade en alltför oböjlig karakter, en alltför stor aktning för sig sjelf att låta pruta med sin öfvertygelse eller medgifva annat än det han ansåg för rätt, och han hade aldrig egt något eget personligt intresse som missledde honom; han var för rik att behöfva utländskt guld, för stolt att fika hvarken efter konungagunst eller folkgunst, och för mäktig i sin sfer för att vilja försvaga sin makt genom att utsträcka den. Det är således klart att han nu dragit sig tillbaka; ty i uppfostringsfrågan ansåg han inga folkombud i verlden med sina reglor och sina befallningar kunna träda i föräldrarnes ställe — han insåg klart att ingen konst kunde ostraffad leka med en naturlag och att ett konungabarn lika litet som något annat lät efter behag tillsvarfva sin karakter. Gustaf III:s revolution 1772 bevisade att den gamle hade rätt — ständernas förnumstighet hade ej lyckats att göra gossen till republikan. Den gamle baronen harmades öfver juvelsaken och den skugga man kastade på landets konung — han harmades öfver alla dessa mera fräcka, pojkaktiga och kitsliga än vigtiga ingrepp i det kungliga prerogativet. Ändtligen

kommo det misslyckade befrielseförsöket, den hemliga kommissionen och blodsdomarne; — han ryste i sitt innersta öfver att han sjelf varit en af de krafter, som gifvit den första stöten åt denna rörelse.

Långa och tunga voro dessa dagar, under hvilka han hvarje ögonblick väntade nya rysligheter, och allt hårdare och hårdare klämde sorgen hans hjerta. Ludvig von Dernaths deltagande i dessa händelser, hans handtlangarebefattning åt kommissionen och slutligen hans förbindelse med fröken von Lützow voro allt pilar, som tryckte djupt in i själen.

«Fröken von Lützow, den der löjtnantens dotter, min sonhustru», yttrade den gamle vid sig sjelf då han läst sin sons bref. «Således äfven detta — tjensteqvinnans dotter inträngd i min familj.»

Det var hans fördom för de gamla slägternas helgd, som gjorde äfven detta till en sorg.

Han hade nyss fått dessa underrättelser när han en afton satt ensam i sitt bibliotek. De tusende skinnklädda volymerna stodo der tigande omkring honom, ingen af dem hade ett trösteord åt den gamle, ädle, störtade partichefen. Det var sent på aftonen, och fastän det var sommar, hade det varit nödvändigt att i det stora rummet tända på vaxljusen, som nu täflade med den halfdager, som sken in genom de höga, i den djupa muren undangömda fönsterna. Baronen hade befallt sin betjent att lägga sig — allt var tyst i huset, och det enda, som afbröt tystnaden, voro några fiskare, som drogo not borta vid ruinerna; deras dämpade röster sorlade genom den stilla aftonluften och gjorde att tystnaden i biblioteksrummet blef desto märkbarare.

Den gamle satt framför det stora ekbordet och betraktade med stela ögon sin sons sista bref. Han kastade en blick på sigillet.

«Och detta är en baron Dernath, min och mina fäders arfvinge? — det är åt honom jag skall lemna alla dessa menniskors öde, alla dessa gods, på hvilkas egor der bo hundradetal med familjer, som bero af egarens vink. Verkligen, det är mitt vapen — och min son.»

Den gamle steg opp, gjorde några korta slag på golfvet och satte sig åter.

«Sålunda straffar då Gud mig derföre att jag ej varit far, att jag varit dåraktig nog att vilja styra min tid och förbisett det mera vigtiga att igenom mina barns uppfostran verka mäkti-

gare i en annan, som kommer, då kanske partierna tystnat och det goda kan segra. Då finnes ej mera jag; då skulle Ludvig kunnat verka — — om jag lärt honom huru en hederlig man bör verka. Men», tillade han med detta slags skratt, som är smärtans eget, «men jag har försummat honom — jag har låtit hans mor uppfostra honom, jag har utan ledning inkastat honom midt i hvirflen och gått före honom med exemplet af en partiman. — Ha, det är fasligt! Och när en gång i en annan verld jag blickar ner till denna och ser tårar på qvinnornas kinder och hör barnens klagan i kojorna och hur folket säger: det var en annan tid i gubbens dagar — Gud välsigne honom der han ligger! Då ljuda dessa ord som en förbannelse öfver mig, som så vanvårdade min son, att han blef en niding Det är ej nog med *ett* offer, med den arma antiqvariens stackars dotter — hon skall anklaga mer mig än Ludvig, och hon har rätt, min är skulden — ännu flere kräfvas — Lützows flicka — antingen är hon en låg varelse eller också måste hon bli olycklig.»

«Hvem bultar der?» ropade den gamle och steg opp, upplyftande den tunga silfverstaken med det flammande ljuset, för att se klart.

Betjenten steg in. «Förlåt, nådig baron . . .»

«Jag har ju befallt dig . . .»

«Åh ja, nådig baron, det sade jag honom väl, men han bad mig gå in.»

«Hvem?»

«Jo, en karl derute, han säger att han prompt skall tala vid nådig baron, alldeles som det stode för lifvet.»

«Troligen åter en olyckspost», mumlade den gamle, men tillade högt: «låt honom komma.»

Några ögonblick derefter inträdde en yngling, klädd i en drägt midt emellan sjöman och bonde; hans ansigte var mörkt och gömdes af hatten, som han höll framför sig.

Baronen gick emot honom, betraktade honom skarpt och ryggade några steg tillbaka. «Jaså, det är du, Lundin», yttrade han med ett försök att småle, «jaså, det var bra att du kom, jag har väntat på dig. Tror du att du kan i Skåne köpa mig ett par bra och starka vagnshästar? Du skall redan i morgon resa dit ner.»

Främlingen hade hela tiden med den mest spända uppmärksamhet betraktat den gamle baronen, det tycktes liksom den unge mannens mörkblå ögon skulle fuktats, han torkade dem och trädde ett steg närmare.

«Hör på du», yttrade baronen, vändande sig till betjenten, som med uppspärrade ögon betraktat scenen, «Lundin här skall ligga i ditt rum och ha mat och öl, ty i morgon skall han resa. Farväl med dig, i morgon mera.»

Den så kallade Lundin hade ej yttrat ett ord, gjorde det icke heller nu, utan bugade sig djupt och gick med den gamle betjenten.

«Stackars gosse», sade baronen vid sig sjelf, «stackars gosse, som måste förkläda sig för en sak, som, om den lyckats, gjort honom till en halfgud. Om det der ändå vore min son . . . ack, ack! jag ville vara en fattig man, om det så vore. Hans ärliga ögon kunna ej förställa sig, hans öppna anlete kan ej hindra känslorna att lysa igenom — och min Ludvig — intet enda drag är sant, sveket ligger bakom kindens rosor, och vällusten och opålitligheten täfla om herraväldet i hans ögon. Stackars Wernerhjelm! Nöden skall vara stor, då *han* kommer hit till kulan, der hans hufvudfiende bor — men han tror på menniskan mera än på medborgaren. Gudi lof!» tillade gubben suckande, som om bördan för ett ögonblick lyftats från bröstet, «Gudi lof, jag känner ännu att jag är menniska.»

Den gamle hade ej misstagit sig, det var verkligen unge Wernerhjelm, som, då skeppet jagades af en kronokutter, af kaptenen sattes i en båt och under nattens mörker på vinst och förlust fördes till kusten. Detta var blott några mil från Sigurdsnäs och, som den gamle baronen gissat, ynglingen hade hoppats på menniskan inom honom och flydde öfver skog och mark till den, som han ansåg för sin politiska fiende.

Wernerhjelm beundrade gubbens ädla fintlighet. Han hade väntat ett långt enskildt samtal, föreställningar, kanske hårdhet, men aldrig grymhet; han fann intetdera, utan en gammal vän, som förstod honom och som utan böner, utan att göra sig vigtig, tog genvägen för att rädda honom.

Men gamle Svensson, den trogne betjenten, hade blifvit något nyfiken på främlingen, fastän han långt ifrån ej misstänkte förhållandet. Främlingens varma böner att genast blifva insläppt

och hans egen deraf härledda beredvillighet förargade honom, i synnerhet som han föreställt sig någonting högst märkligt, och icke en så simpel sak som att baronen skulle köpa ett par hästar i Skåne.

När således Wernerhjelm kommit in i Svenssons rum, började en annan examen.

«Jaså, han heter Lundin han?»

«Ja.»

«Nå, stod det för lifvet att han skulle köpa hästar åt baron, efter han tiggde och bad?»

«Jag var befalld att komma.»

«Men si, jag var befalld att inte släppa in en katt och mycket mindre en menniska sådan som han. Hade inte baron talat vid honom, så . . .»

«Hvad då?»

«Jo, så skulle jag sagt att han vore en landstrykare. Åh ja, ta inte illa; men visst ser den der bondfracken ihop med bussarongerna ut liksom han lånt dem. Sitt ner och slå sig till rolighet emellertid. Det var f-n hvad han är fin i brickan», anmärkte Svensson då rocken gick opp och Wernerhjelms fina linne framglänste.

«Ja, det kan väl vara.»

«Han är mig en rolig patron. Hvarifrån är han?»

«Från Vestergötland.»

«Hm, jaså; således min landsman. Kanske från Habo?»

«Nej.»

«Eller från Fahlbygden?»

«Nej, bevars.»

Den unge baronens ångest tilltog med hvarje ögonblick, ty han kände ej just så noga till Vestergötlands topografi, att han kunde ge sig ut på djupet med sin olyckligtvis sjelfvalda landsman.

«Nå, hvar är han ifrån för en socken?»

«Jag? jag?»

«Ja visst f-n han, det förstås», yttrade mannen envist, tände sin pipa och började röka, i det han helt beqvämt satte sig i sängen. Samtalet tycktes sålunda böra bli både långt och intressant, i synnerhet som Wernerhjelm på gamla baronens sätt att handla kunde märka att Svensson, fastän beskedlig karl, likväl troligen icke hade tystlåtenhetens dygd.

«Socken? Jo, ser han . . .»

«Kanske Sandhem?»

«Ja, Sandhem», inföll främlingen hastigt, för att lyckligen komma ifrån examen.

«Jaså, då kan jag begripa hvarför han inte talar ren och god vestgötska; hm, det var bra, då äro vi riktiga landsmän. Känner han till en gård som heter Gropkärr Södergården?»

«Ja bevars, mycket väl.»

«Hä hä, det var roligt. Han mins väl att der står en liten stuga vid vägen, den som han vet går förbi Gropkärrs bort till — hm — hvad heter hemmanet der bortom, när man tar rakt från kyrkan?»

«Hemmanet?»

«Ja, hemmanet — hm, bonden hette i min tid Pål Pehrsson, Pål Pehrsson i Grytekulla — Grytekulla, så var det. Jo, ser han, der utmed vägen ligger en liten stuga, grå och oansenlig, med en bikupa utanför gafveln och ett par stora, riktigt vackra häggar bakom, de lukta något annat än här i orangeriet, och så en liten kärrpöl på venster hand och tjocka skogen på höger. Åh, jag mins det som i går. Har han sett den stugan?»

«Ja bevars.»

«Nå, har han sett gamla Greta Stina?»

«Ja, litet innan jag for derifrån.»

«Är hon sig lik?»

«Ja bevars.»

«I den stugan är jag född, ska han veta, och gumman är syster min. Det var riktigt roligt att råka en som sett henne, ty jag har ej träffat henne på trettio år.»

«Jaså; jo hon mår väl.»

«Hon gör väl så lagom, ty det är bara ett halft år sedan så skref hon att hon låg som en kontrast i giktvärk, och så hade hon då legat i två år; för si hon skrifver bara med någon knalle ibland och på det sättet gå inte brefvena så precist som på posten. Men hon har väl gagn af sin dotter?»

«Ja, det är en snäll flicka.»

«Flicka, nu är han galen — flicka! Hon måtte väl för f-n i våld vara en ärlig mans hustru; men kanske syster min har någon af hennes barn hos sig — är det en liten flicka?»

«Ja-a, visst är hon ung — en rätt hygglig flicka.»

«Åh ja, är hon lik slägten, så har hon inte fult att påbrås», anmärkte Svensson och strök sig om hakan, ty han hade den lilla egenheten att nu på femtiotalet vilja passera för en vacker karl.

Så fortsattes samtalet till dess Svensson fann sömnen ljufvare än underrättelserna från hemmet, och Wernerhjelm såg slutligen sin oblidkelige examinator somna i den öfvertygelsen, att den främmande hästhandlaren var född och uppfostrad i «Sånnema gäll», det vill säga i Sandhems pastorat.

Bittida påföljande morgon ringde gamle baronen, och snart derefter fick den unge flyktingen inträda.

Den gamle satt der i sin nattrock, hög och vördnadsbjudande. Han sträckte ut handen åt Wernerhjelm, som fattade den och i öfvermåttet af tacksamhet höljde den med kyssar.

«Låt bli det der, min vän», sade gubben och drog sakta tillbaka handen; «jag är er tack skyldig för det att ni kom till mig i olyckans tid — jag tackar er mer derför än ni behöfver tacka mig. Det värmer mitt gamla hjerta att det åtminstone finner en som tror på hedern — det bevisar att ni eger sådan sjelf — ingen tror på något annat, än det man känner inom sig.»

«Herr baron, ert ädelmod . . .»

«Tyst, barn! Tacka ej — om ni ej har Gud inom er, tror ni ej på honom, om ni ej hade dygd i ert eget bröst, skulle ni anse den som en blott fras.»

«Kan ni rädda mig, herr baron?»

«Jag skall försöka; men hur kom ni hit?»

Wernerhjelm omtalade nu hela händelsen med sin flykt, men stannade midt i berättelsen.

«Hvem var det som uppmanade ziguenaren att rädda er? Säg namnet, jag vill känna den menniskan!»

«Jag får, jag bör ej nämna den personen, allraminst för er.»

Gubbens ansigte ljusnade. «Gud välsigne er, min vän, kanske det var? Men nej, det vore honom så olikt. Men om det vore — säg var det — Ludvig?»

«Nej, herr baron.»

«Åh nej, jag visste det förut, åh nej — en sådan gerning hade ej varit lik . . . men likgodt, ni blef räddad.»

«Ja, herr baron.» Och nu fortsatte han berättelsen ända till slut.

Den gamle satt länge tyst, men slutligen slog han opp de stora, klara, lifliga ögonen, smålog mot flyktingen och sade: «Säg ändå hvem det var, som skickade ziguenaren till er räddning, säg det, jag vill känna den menniskan, vi kunna tala med hvarandra om er.»

«Det var er sons nuvarande fästmö», sade ynglingen långsamt, accentuerande hvarje stafvelse.

«Hon! Nå, Gud välsigne det goda barnet, Gud välsigne henne! Hon skall godtgöra det jag försummat. Ni känner henne således?»

«Ja, herr baron.»

«Hon är en englagod flicka — är hon icke det? Ja, det är hon, när hon midt under det blodiga hämndverket vågade att rädda er — hon är ju en engel?»

«Herr baron — jag förstår er icke.»

«Huru, förstår ni icke att Ludvig behöfver en engel?»

Wernerhjelm förblef stum.

«Ni tiger, der är något under, tala ut!»

«Herr baron, jag skulle endast såra er.»

«Såra? Tror ni det, vet ni ej att lifsfarliga sår icke ömma så mycket som blotta skråmor . . . . tala, jag vill det.»

Den gamles uppsyn var befallande; Wernerhjelm lydde.

När berättelsen var slut, steg gubben opp och gick bort och hemtade en stor bok, bläddrade i bladen, slog slutligen opp ett och pekade på dess sida. «Vet ni hvad, i vår slägt går en gammal historia, en saga om vår slägt, upptecknad af min stammoder. Ser ni här, det skrefs på femtonhundratalet och stilen är något svår. Ser ni här», fortfor han och pekade på bladet, «der står: 'Dernathska namnet skall ej utgå på svärdssidan förr än en Dernath kommer, som på en gång sviker Gud, konungen, fäderneslandet, vänskapen och kärleken, och för att endast njuta samlar blod och tårar öfver sitt hufvud — med honom skall slägten dö ut, och ingen äkta Dernath skall mera födas.' Ser ni», sade gubben allvarsamt, «det ser ut som om den gamla sagan skulle gå i fullbordan. Ske Guds vilje!»

«Ni vet allt, herr baron. Beskydda henne, råd, hjelp, trösta Katarina.»

«Hon är föremålet för ett skändligt bedrägeri», fortsatte gubben. «Jag skall slita förbindelsen, jag skall rädda offerlammet ur ulfvens klor. Stackars gosse», fortfor han vänligt och med uttryck af djupt deltagande, «stackars gosse, dina olyckor hafva hopat sig — ditt lif är i dubbel fara — Gud hjelpe dig!»

«Men, herr baron, det tillhör mig att bära mitt öde som en man», sade Wernerhjelm dyster.

«Ja ja, du har rätt — du har rätt. Bär som en man ditt öde och hvar du vänder dig och hur du handlar, så kom ihåg att här i huset finnas tvenne som tänka på dig. Men», återtog gubben efter några ögonblicks tystnad, «du måste kläda om dig i en mera passande drägt, den der röjer lätt rymmaren. Jag skall skrifva bref med dig till en bekant i Skåne som har stuteri — detta får passera som pass, vi lemna det öppet. Jag vill tro», tillade han, «att namnet på en sådan erkehatt som jag skall göra dig säker. Det är hattarne som segrat och ingen vet mer än du, att jag med fältherren säger: ännu en sådan seger till och vi äro förlorade.»

Baronen ringde.

«Lundin här skall ha andra kläder; då han far i mina ärender, skall han ha mitt livré. Ridknekten får lemna ett af sina. Gå ut och klä om dig, Lundin, och låt mig se hur du ser ut då du får riktiga kläder på dig.»

Längre fram på dagen tog Wernerhjelm afsked.

«Se der ett bref», sade gubben och lemnade honom papperet samt en betydlig penningsumma i guld och silfver. «Tag, min son, du kommer nog att behöfva den. När du blir rik, kan du betala lånet — om jag då lefver; i annat fall äro vi qvitt. Farväl, Lundin!» ropade han högt efter sin nya ridknekt, «låt se att du far väl med kreaturen på oppfärden.»

«Ja bevars, nådig baron», ljöd svaret från den unge äfventyraren, hvars mod och förtröstan vuxit genom den gamles kärleksfulla deltagande.

Festen.

Man har i Sverige aldrig fordom och icke ännu tänkt på möjligheten af andra folknöjen för den stora massan än afrättningar och bröllop. Folket rusar då tillsammans för att få betrakta, i förra fallet delinqventen, hvilken mine han har, om han är blek eller rödblommig, om han darrar eller går stadigt; i det sednare bruden, om hon är vacker och bröllopsklädningen dyrbar. Det var således ganska naturligt att en stor folkmassa samlat sig på Österlånggatan vid ett hus, i hvars andra våning hela fönsterraden strålade af ljus och klarhet. Denna glindrande fönsterrad tog sig också rätt bra ut, ty det var en mörk Oktoberqväll 1756, och den tiden hade icke hufvudstaden den halfupplysning som nu. Den täta folkmassan trängdes och skuffades, så att alla skulle få se, ty «den ene var så god som den andre»; men som här ej endast var frågan om en mensklig rättighet, utan äfven om lekamligt utrymme, utgjordes denna massa af tvenne partier, nämligen stillaståendets, som ansåg sig stå på bästa platsen, och framåtskridandets, som ville dit. Dessa motsatta åsigter gjorde att hela massan var i en beständigt vaggande rörelse och såg ut som ett gungande haf af hattar, hufvudkläden och bindmössor. På en trappa snedt emot det upplysta huset hade en tjock madam med bindmössa tagit en mera upphöjd plats, inpackad mellan pigor och lärgossar, som inträngt sig på det helgade gebitet, så att madamen fått en nästan alltför säker ställning mot väggen.

«Gud, jag dör», sade hon med skarp stämma; «men inte går jag hän förr än jag sett bruden, hon skall se rätt bra ut, menniskan.»

«Åh, det är bara barnet», anmärkte en annan qvinna, «bara barnet.»

«Ja, det tror jag, när man är rik, så felar det inte friare», yttrade madamen. «Vet han inte skäms, vill han dra ner mig i gatan!» afbröt hon sina betraktelser, då en gesäll fattade henne i armen för att flytta henne.

«Åh åh, är väl inte så farligt heller; hvad heter hon som skall giftas?»

«Det kan han fråga efter!»

«Sa' du det? Jaså, nej besitta mig, ner med dig.»

«Vet han, jag har sett både grefvar och baroner och salig kungens lik — stod jag inte så nära! — vet han inte hvem han har för sig?»

Karlen, som troligen ej ville göra mera buller, trängde sig under tiden till en annan plats; men madamens talorgan hade kommit i gång och stannade ej så snart.

«En sådan glop! — Stod jag inte så nära salig kung Fredrik, att jag kunnat lugga honom i allongeperuken, om jag velat, och har jag inte haft regalierna i dessa mina händer, så vill jag inte vara en ärlig menniska. Och så vill en sådan beckstöfvel rycka ner mig — tvi!»

«Der ser man», snöflade en gammal herre i luggsliten rock och slokig hatt, en herre, som tycktes vara renskrifvare eller skollärare eller någonting dylikt, ty fattig och barsliten var han, «der ser man huru lyckan öfveröser somliga med sina håfvor, under det att andra få dras med olycka och fattigdom i hela sin lefnad.»

«Ja, det förstås», anmärkte en annan, «sådant der folk ger vår Herre allt här på jorden; men de få nog pinas sedan för allt sitt högmod.»

«Högmod går för fall», mumlade man i hopen.

«Det var väl f-n, har inte presten läst ihop dem än; då skola de visa sig vid fönsterna, då ska vi hurra, gossar; hurra bra och säga något roligt infall, ha ha ha.»

«Dåraktiga menniskor», snöflade åter skrifvaren och flyttade sig i rännstenen för att få stöd mot väggen. «Jag kan ej begripa huru folket kan vara så nyfiket att hela qvällen stå i smutsen för att se en brud.»

«Hvarför står han här då?»

«För att se på folket.»

«Håh, så är det min själ ingen som ser på honom. Tåcken rolig näsa den pennfäktaren har, slå af'en hatten . . . nej se skallen bara, ha ha ha!»

Mannen tog opp sin hatt och trängde sig litet längre bort, mumlande något om det obildade folket.

«God afton, bror! Nå, förbanna mig, så roligt att råka på en bekant!» ropade en och slog den bekante ett dunderslag på axeln. «Tack för sist då vi råkades!»

«Hm, hvar var det? Jo, nu mins jag. Jo, det var då folket fick död på några förnäma, ha ha ha! Folket har ändå makten, med rätta skulle vi nu slå ut rutorna för dem häroppe; men det kunde skaffa bruden en altration på halsen.»

«Tyst, var det inte bruden det der? Jag tyckte att jag såg ett hufvud med krona på.»

«De kunna roa sig, de rike.»

«Den som ändå vore rik!»

«Och ung.»

«Och vacker se'n . . .»

«Jaså, du ville vara vacker?»

«Men helst förnäm . . . vore jag baron och rik, så skulle ni alla komma på mitt bröllop.»

«Det är bra orättvist deladt. Här skola vi stå utanför i blåsten, under det att de deroppe frossa i öfverflöd och glädje.»

Detta sista yttrande var orättvist; det har väl knappast gifvits ett bröllop, der så litet glädje rådde som vid detta. Det är naturligt att brud och brudgum vanligen snarare känna sig mindre öfverlyckliga, än de förut tänkt sig det. De stå liksom i den öppnade porten till framtiden och blicka nyfiket in i den dunkla rymden, der tusen vexlande öden gömma sig. Det är naturligt att denna framåtblick väcker allvar och det enda som gläder dem begge är, att de tillsammans skola göra den långa färden i det okända landet. Här fanns icke ens denna tröst, begge kände klarare än någonsin, att de ej hörde tillsammans, att de aldrig skulle kunna glädja eller stödja hvarandra. Ludvig von Dernath plågades af sin falska och osäkra ställning; hans «vän», den nyligen adlade Rehnhorn, sneglade på honom och smög sig omkring honom, liksom han hållit ett bödelssvärd under sin präktiga sammetsrock; den gamle Sigfrid von Dernath betraktade den affällige sonen med ett förkrossande medlidande — och ingen hvit ros syntes till — ingen gaf honom den hvita rosen, som skulle bebåda lycka; men hans brud bar tvärtom en purpurröd vid sin barm. Der låg någonting så olycksbådande i allt detta, att brudgummen höll på att digna.

Katarina von Lützow, eller som hon nu hette, Katarina von Dernath, ty vigseln var redan gjord, hade nästan ingen annan känsla, ingen annan tanka, än: det är förbi — förbi för evigt.

Drottningen hade velat göra detta bröllop; men då hon fick höra gästernas namn, studsade hon tillbaka och ryste — endast hennes personliga fiender skulle komma. Det var derföre bröllopet tillställdes i en hyrd lokal.

Nu tillsade marskalkarne att folket ville se bruden, det hade redan länge hurrat och började bli oroligt. Ludvig von Dernath fattade sig, gick fram till sin brud och bjöd henne handen.

Der stod nu det afundade paret för att visa sig för hopen, som hurrade. Emellertid såg ej folket genom de mörka rutorna bruden så väl som det ville, och snart upphöjde sig först en, sedan en mängd röster:

«Fönstret opp! fönstret opp! Vi vilja se bruden riktigt.»

Allt oroligare, allt häftigare blef ropet; man fruktade ett våldsamt uppträde om man ej tillfredsställde massans så ljudligt yttrade önskan, ty dräggen af hufvudstadens befolkning var, till följd af de oupphörliga partistriderna, beständigt färdig att använda våld. Inom några ögonblick voro de höga fönsterna öppnade och brudparet stod derinnanför.

«Kors, hvad hon är blek! Hon är som alabaster!» ropade några röster.

«Stackars liten, hon mår visst inte väl.»

«Åh, hon är för hårdt snörd.»

«Hurra! Hurra! Hurra!»

«Hurra mer, pojkar! Noch einmal: Hurra hurra hurra!»

Detta oväsende hade fortfarit temligen länge, då plötsligen en hvit ros, antingen händelsevis eller kastad med förundransvärd precision, kom in från gatan och träffade Ludvig von Dernath midt på bröstet. Som en blixt for den tanken genom hans hufvud: «der är lyckans ros.» Han luktade på den och stack den inom sin styfva drägt in på bröstet.

Blomsterregnet fortfor några ögonblick tillika med hurraropen; men snart derefter tillät folket att fönstren stängdes.

Ludvig von Dernath blef efter detta ögonblick glädjen sjelf. Han bjöd opp sin sköna brud till en ståtlig polska, och snart hvimlade de stora salarne af dansande par, som i ett slags glädje-

rus försökte glömma den blytunga ängslan, som förut nedtryckt dem alla.

Sedan Ludvig von Dernath slutat, kände han huru en iskall hand fattade hans. Det var Rehnhorn.

«Kanske vi skola dröja tills i morgon», yttrade han smågrinande. «Min vän mins väl vår lilla affär.»

Modig sedan han kände lyckans ros hvila på sitt bröst, skrattade den unge mannen och afslog allt som ett skämt.

«Skämta ej, min baron», hviskade Rehnhorn; «den der zigenaren visste mycket — mer än han borde.»

«Då har han ljugit», inföll Ludvig vårdslöst och lemnade sin plågoande, som med en blick full af förakt och illparighet såg efter den lycklige och obetänksamme brudgummen.

Den gamle redlige Sigfrid von Dernath hade satt sig bredvid sin sonhustru och fattat hennes hand. Han sökte uppmuntra henne så godt han förmådde, talade om Sigurdsnäs, om huru hon skulle hjelpa honom att försköna det, hvar hennes far skulle bo i slottet och på ålderdomen lefva goda dagar. Alla dessa gyllene målningar kunde knappt framlocka ett svagt leende på de bleka läpparne; men ändå betraktade hon så gerna denna gubbe, som nu blifvit hennes svärfar — ack, så herrlig och ädel hade han aldrig förefallit henne. Hon flyttade sig närmare den gamle, liksom för att söka skydd, när hennes man nalkades. Musiken tonade beständigt, dansen fortfor, vinerna strömmade, glädjen stod högt i taket.

Nu framträdde en af marskalkarne för att föreslå brudparets skål; men det blef ej genast verkställbart; brudgummen hade försvunnit. Hans ungdomsvän von Köthen hviskade till den letande ceremonimästaren:

«Hör på! Dernath gick in i kabinettet der, han hade druckit en smula mer än han tålte — han sade mig att han var yr i de öfre regionerna, ha ha — kommer snart kurant igen.»

«Jaså; men han dröjer länge; jag har ej sett honom på en halftimma.»

Man dröjde ännu en halftimme; men brudgummen återkom ej.

«Det står ej rätt till», började man mumla, och slutligen gingo marskalken och von Köthen in i det anvista kabinettet.

«Ha ha ha», skrattade von Köthen, «det var en intressant brudgum, — se der hur han sitter och sofver i ländstolen som ett godt barn. — Se så! vak opp, kamrat! tycker du att det passar för en brudgum att sofva som en stock? Hvad f-n är detta? ögonen stå halföppna — hör hit, han är afdånad — hit med vatten — han är död — Jesus i himlen, karlen är död!» skrek den förskräckte vännen så högt, att det hördes ut i salen, der gästerna, redan förut oroliga, genast uppfångade det otydliga skriket, och sedan ljöd ordet död, död, död! som ett doft mummel genom mängden.

Alla försök att nu mera dölja den olyckliga händelsen voro fruktlösa; sällskapet råkade i förvirring, musiken tystnade och den gamle baronen liksom Katarina, med hvilken han talade, sprungo opp på en gång och frågade:

«Hvad är det? Har någon olycka händt?»

«Åh nej, just ingenting», försäkrade de kringstående; «men, men . . .»

«Hvad?» sade den gamle ädlingen; «tala ut; är någon olycka händ?»

«Man säger, man säger, att unga baron blifvit illamående.»

«Sätt dig, Katarina», yttrade den gamle vänligt, «sätt dig, jag skall gå ut för att skaffa underrättelser.»

«Det är min man, bäste far, det är min skyldighet att följa er.»

«Det går ej an, friherrinnan bör ej följa», försäkrade en mängd personer, som menade väl, men ej förstodo att ingen olycka kan vara så ryslig när man ser den hel, som då man ser den blott till en del.

Katarina smålog sorgset och sade: «Låt mig göra hvad jag bör, mina vänner.»

Den gamle tog henne vid handen; och under det de långsamt gingo genom de många rummen, hviskade han: «Kom ihåg, jag är far och du hans maka — vi böra vänta det värsta.»

Snart stodo de begge framför Ludvig von Dernath, som slapp och döende hvilade i ländstolen, såsom det tycktes utan medvetande, under det att en läkare försökte de vanliga räddningsmedlen, men förgäfves.

Den gamle baronen satte sig bredvid den döende, fattade hans hand och betraktade honom med en blick full af kärlek och smärta.

«Stackars Ludvig — så slutar då din lycka», sade han sakta, «stackars Ludvig!»

Katarina hade lutat sig öfver den, som för några ögonblick sedan var hennes make; hon gret icke, men de sorgsna ögonen brunno af ett mildt svärmeri — hon tänkte på Gud, på odödligheten — det var den första döende hon sett.

Marianne, som följt dem tätt i spåren, afdånade i de kringståendes armar. Detta slag krossade hennes eljest så iskalla hjerta.

Bland dem som inträngt sig i sjukrummet var äfven Rehnhorn; för första gången såg man någonting som liknade förskräckelse på det bleka hårda ansigtet, han nalkades, försigtigt smygande, och ställde sig midt framför sitt fordna rof — en annan mäktigare än han hade undanryckt det. Det dröjde ej länge; några djupa andetag till, och den unge mannen var ej mer. Men i döden hade det ungdomliga ansigtet förlorat sitt förra uttryck, en ädlare stämpel hade fästat sig på de förgängliga dragen; han smålog väl, men ej falskt, utan som ett sofvande barn.

Under försöken att väcka honom hade man öppnat västen, och nu stack en ros fram; den var svartgrön, den hvita rosen hade antagit en smutsfärg och spridde en döfvande lukt.

«Akta er!» ropade läkaren, «han är förgiftad, denna ros har innehållit förgift. Hvar har han fått den?»

Nu påminde sig många att den blifvit inkastad genom fönstret och man undersökte den med försigtighet. Omkring stjelken satt ett band och på detta stod med fin stil: «Hämnden lefver.»

«Hämnden lefver, men också försoningen», sade baron Sigfrid med hög röst och reste sig opp. «Kom, Katarina, du är ej min sons brud, men min dotter.»

Gästerna hade skingrat sig, salarne stodo öde; men i brudkammaren kastade ljusen sitt sken på den präktiga sammetsomklädda paulunen.

Gissningarne öfver den unge baronens död sysselsatte nu hufvudstadens publik i många veckor; hundradetal af olika berättelser spriddes, troddes och förkastades; men den herrskande meningen blef att han fallit ett offer för någon förförd flickas hämnd, ty man ansåg honom nu på hans döda mull allt för obetydlig att hafva varit föremålet för en politisk efterräkning. Ingen kunde gissa, ingen förmådde utspana banemannen, fastän den gamle baronen

utfästade stora summor för den, som kunde gifva minsta anledning till nidingsdådets upptäckt. Men i ziguenarkojan vid Bläcktornsgatan, hos enkan efter det flyktande folkets konung, visste man det väl — det var det svarthåriga nomadfolket, som hade hämnats genom en förgiftning, som endast deras stam kände och som de använde på djur eller menniskor, då de ville förtrolla dem. Det var detta gift, som gjorde deras hämnd så fruktansvärd och som gaf dem medel i händerna att förutspå en snar död, utan att någonsin misstaga sig eller icke hafva spått sant.

«Min mor må tro», sade Selim, «jag hade så gerna velat kasta en ros på henne också, ty om hon ej narrat min far, hade han lefvat ännu — det sved i själen att jag hade lofvat vid mina ögons ljus och mitt förstånds klarhet — lofvat och svurit. Om jag brutit eden, så hade min fars «bengaloa» *) beröfvat mig synen och förståndet.»

---

*) På ziguenarspråket vålnad.

Perpetuum Mobile.

Evigt rör sig menniskoanden, utan att hvila och utan att tröttas, en kraft som, en gång satt i verksamhet, ej kan sluta. Liksom ljusstrålen, hvilken, utkastad från solen, aldrig kan upphöra att framila genom det eviga rummet, men hvars tillvaro ingen märker, utom då den träffar något föremål som bryter dess bana, fortsätter anden sin eviga verksamhet.

Hos barnet går den obruten fram, och man märker ej då huru hastigt de i dess själ nedlagda tankarne ila framåt till sitt mål; först sedan de få en yttre sfer för sin verksamhet, då strålen brytes i alla det vexlingsrika lifvets tusende facetter, blifva alla de färger den gömde, all den eld den inneslöt, all den glans som tillhör dess natur, märkbar och vi tro då menniskan vara på höjden af sin utveckling; men när ålderdomen kommer, när anden närmar sig materiens gräns, börjar han åter, liksom hos barnet, att framgå obruten och omärkbar för alla — han försvinner, heter det, han slocknar småningom.

Ju renare en själ bryter sig igenom lifvets krets, ju klarare färger den ger, ju mera värme den sprider, desto herrligare tro vi den vara; men huru få äro väl de som så framgå, och huru många åter som blott skimra, hvilkas stråle brytes oredigt — liksom huru många solens strålar få dock bryta sig i rena prismatiska färger mot dem, som återstudsa i de grå molnen eller dyka utan återspegling ner i djupet.

Kamrer Löfling var en af dessa många, som blott framställde en förvirrad bild af sig sjelf. I hjertat ett barn, en ren, klar Guds stråle, framställde han sig för verlden i den förvirrade och förvridna gestalten af en dåre. Han anade något bättre än det närvarande, men han trodde sig finna det, der intet fanns; detta gjorde hans lycka. Så snart han vaknade ur sin dröm, blef han olycklig.

Den gode kamrern återfick aldrig sitt förstånd, han blef efter Hedvigs och sin olycka för beständigt en dåre — verklig dåre och ej blott en kuriös, egen person, som han förut varit. Antiqviteterna hade han glömt, man hörde honom aldrig mera omtala de «yfverborna» förfäderna eller hvad Peringsköld, Rudbeck och Björner sagt eller icke sagt.

Under ett helt år efter den grufliga upptäckten lefde han utan att tyckas vilja taga kännedom om något — han efterfrågade icke ens sin dotter — han tycktes föreställa sig att han var död, att han var ett liflöst ting, som ej behöfde deltaga i något som rörde menniskorna. Under denna tid fick han en dotterson och mistade snart derefter sin dotter; hon föll ett offer för en bröstsjukdom.

Man vågade ej meddela honom någotdera, utan fadren satt stum, sysslolös och tyst i sin lilla kammare, under det att hans barn några steg derifrån kämpade med döden, och då hon begrafdes och den svarta, med vintergrön bekransade kistan bars ut ur huset, frågade han ej ens gamla Karin hvem det var. Han blott stirrade framför sig, utan att göra sig någonting klart.

Gamla Karin var en rent praktisk menniska, som fann sig i alla lifvets öden, blott hon kunde hålla putsadt omkring sig och hade något att ta utaf, för att vederbörligen kunna hålla hushållet vid makt. Den lille gossen, mamsell Hedvigs lille gosse, var henne kärast; den goda gumman ansåg honom aldrig nog fet och frodig, fastän man såg hålor i fingerlederna på de små knubbiga händerna och ansigtet var rundt som på en kyrkengel. Naturen och lyckan hindrade väl den goda gumman att mata ihjäl sin lille älskling, men, för att säga sanningen, hennes skuld var det icke, att han lyckligen genomgick de otaliga profven på hennes välmening.

Det kunde vara något öfver ett år efter Hedvigs död. Det var en morgon Karin kom in till sin herre och väntade att se honom som vanligt qvarliggande i sin säng, ända till dess hon hjelpte honom att kläda sig, ty «han var ett godt barn», sade Karin om stackars kamrern. Men hon bedrog sig. Kamrern stod påklädd vid fönstret och blickade ut på gatan.

«Jag begriper icke», sade kamrern, «men det tyckes som om jag flyttat; när skedde det?»

Karin höll på att digna af förskräckelse. Tusende gånger hade kamrern låtit sina tanklösa blickar irra utåt denna samma

gata, men en dylik fråga hade han aldrig förut gjort. De hade verkligen flyttat från *dufslaget* på söder, till en liten byggnad nära Jerntorget, en plats der mycket folk var beständigt i rörelse. «Joho, vi ha flyttat», sade ändtligen gumman och satte fram den lilla frukosten hon medförde.

«Jaså, ja jag tror», återtog kamrern; «riktigt, jag har ju suttit här ofta. — Nå, hur mår Hedvig?»

«Mamsell Hedvig?»

«Ja visst, hon är väl kanske inte vaken än.»

Den arma Karin var i en dödlig förskräckelse, hon visste ej hvad hon skulle svara; det var nämligen tydligt att sinnesförvirringen blott antagit en annan karakter, men en menskligare, en tröstfullare än förut.

«Jag vill tala vid Hedvig, när hon blir vaken», sade kamrern.

Då gick der ett ljus opp för den goda jungfrun och hon inföll: «Men mamsell Hedvig har rest bort och blir länge borta.»

«Borta, jaså, jaså; nå, då kommer hon väl hem igen, hon måtte väl komma till sin far.»

«Nej, det gör hon visst icke», blef gamla Karins svar.

«Hör på, Karin, hör på, det var en idé som väckte mig i dag morse.»

«Hvad då, käre kamrer?»

«Jo, ser du, man är mycket dum, det är fasligt hvad menniskorna äro dumma, inskränkta, trångtänkta af sig; jag skall», fortsatte han efter några ögonblicks besinning, «jag skall göra ett maschineri som aldrig skall kunna stanna; se här, Karin (visande henne ett nedkluddradt pappersark), här ser du en maschin, som är ett sant perpetuum mobile, ser du, der äro tyngd och häfstång, skruf och fjederkraft förenade, jag skall göra en sådan maschin och du skall se vi skola bli rikt folk — ja, se du förstår icke sådant, men jag förstår det.»

«Ack, det vore väl.»

«Ja, är det icke väl, är det icke roligt med vigtiga uppfinningar — hela verlden får en helt annan gestalt genom en sådan kraft — arbetaren kan sitta och läsa i bibeln och psalmboken och låta mitt perpetuum mobile arbeta.»

«Åh kors!»

«Jo, så är det; men — nu, hör du Karin, nu skall jag ha verktyg för att sjelf göra mitt perpetuum mobile, eljest stjäla de konsten af mig, liksom den förbannade Faust gjorde med Gutenberg. Jag måste ha filar och borr och jern och inrättningar, förstår du; hur skall jag få det?»

«Jo, vet kamrern, jag känner en hygglig gosse, som heter Gerhard.»

«Hvad är det för en?»

«Jo, han är hos kungen och är liksom hans uppassare, då hans kungliga majestät svarfvar; han förstår nog den saken.»

«Jaha, jaha, det kan gå an, han måtte väl icke stjäla konsten af mig?»

«Nej bevars, jag ansvarar för honom.»

På detta sätt lyckades det Karin att utstå den första stormen, och hon fick nu tid att rådgöra med Gerhard, eller den yngling, på hvilken gamle baron Dernath gifvit anvisning.

Gerhard hade således ofta besökt huset, kamrern hade sett honom, fastän sällan; men gamla Karin hade utvalt den beskedlige Gerhard till sin geheimeminister, fastän hon aldrig var i stånd att få veta hvem det var, som så rikligt underhöll huset, att hon nu ej på långt när fann de säljande madamerna så oförskämda som förut. Hon gissade väl något — och gissade rätt, fastän hon aldrig sade det, icke ens för Gerhard. Denna hjelp var henne så gåtlik, att hon nästan ansåg den som ett utflöde från en förborgad skatt; och man måste tiga, eljest försvinner skatten. Derföre teg gamla Karin.

Om aftonen samma dag satt gamla Karin i sin kammare och lekte med den lille gossen, den lille Gudsengeln, som vanligen gumman kallade honom, då «herr Gerhard» steg in. Det var en yngling med ett gladt, tryggt väsende och ett sätt att vara, som påminde om att han hade anställning hos konungen, det vill säga ett visst behag eller artighet i sina rörelser och sina ord. Han var eljest, för att tala i gamla Karins stil, ingenting annat än en simpel bondpojke från Sigurdsnäs, som baron von Dernath rekommenderat till den befattning han innehade som Adolf Fredriks uppassare vid svarfstolen.

«God afton, goda jungfru Karin — åh, si lille gossen mår bra — men jungfrun ger honom nog för mycket mat; det går aldrig väl.»

«Åh Herre Gud, herr Gerhard skulle se sådan liten smula han äter — knappt en af drottningens kanariefoglar kunde lefva deraf. Men nu skall herr Gerhard tro att här står illa till.»

«Hur då i Guds namn?»

«Åh jo, sådan olycka — kamrern har blifvit liksom klok igen.»

«Klok? Nå, Gudi lof för det!»

«Gudi lof, säger herr Gerhard; men hur skall det gå, han vet ingenting om att mamsell Hedvig är död och tyckes ej påminna sig hela olyckan.»

«Mins han mamsell Hedvig?»

«Ja bevars, han ville nödvändigt tala vid henne i dag, men jag hittade på och sade att hon rest bort.»

«Han är väl ändå inte riktigt klok?»

«Jo visst är han klok alltid, men ändå står det väl inte så riktigt till med förståndet. Han har nu funderat ut att göra ett permemolium, eller hvad det heter, en maschin som går af sig sjelf, ser herr Gerhard, och visst är det galet.»

Gerhard tycktes fundera en lång stund; den gamla vågade ej störa honom. Ändtligen hade han fattat sitt beslut. «Hör på, jungfru Karin, han skall sysselsättas med sitt perpetuum — beständigt; det lyckas, som jag tror, aldrig. Han har således något att sysselsätta sig med i hela sin lefnad, ty sådant måste allt försökas, och försöken draga tid. Det var väl att han kom på den tanken.»

«Nå, men hur skola vi göra med mamsell Hedvig, som väl någongång skall komma hem igen?»

Denna punkt ledde till många öfverläggningar, som slutades dermed, att man uppsköt dess afgörande till dess det behöfdes. Gerhard gick emellertid in till kamrern, som nu sysselsatte sig att med bläck och penna rita den konstiga maschinen, ett vidunder af hjul och häfstänger och kuriösa inrättningar. Den gamle och Gerhard kommo öfvermåttan väl öfverens, och några dagar derefter hade den gode kamrern en liten nätt verkstad och var redan lika ifrigt inne i arbetet med att förfärdiga ett perpetuum mobile, som någonsin förut med att samla antiqviteter. Men oaktadt

all denna ifver, glömde han icke sin Hedvig; dagligen frågade han efter hur snart hon skulle komma, och då detta dröjde, blef han allt mera orolig. «Hon kunde väl åtminstone skrifva och säga om hon har det bra eller dåligt, om hon lefver eller är död», yttrade han en dag, och detta gjorde att ett litet ljus gick opp för Karin. Det dröjde icke heller länge, förr än Gerhard hade låtit skrifva ett bref i Hedvigs namn. Karin bar mycket förnumstig in det till sin herre.

«Bref från Hedvig!» ropade gubben i ytterlig glädje och kysste papperet; «men Hedvigs stil är vackrare än förr, alldeles inte lik sig — åh ja, det gör öfningen.»

Detta bref innehöll många försäkringar om kärlek för den gamle fadern och underrättelsen om att hon hade en så god tjenst, hos ett så nådigt herrskap, att hon gerna ville stanna qvar.

«Ja, ja visst får hon det, ty här hemma ha vi ingenting att lefva af — jag förtjenar inga pengar. Det är lycka, Karin, att du kan spara på kassan — spara du, spara du, nu ha vi ingenting att få förr än perpetuum mobile är färdigt, då skola ständerna betala 20,000 daler för upptäckten och göra mig till kommersråd. Gud ske lof att Hedvig är nöjd med sitt ställe! Tror du att hon har det bättre der än här?»

«Ja, det är säkert det, bäste kamrer», sade gumman, nära gråtande, «der hon är, har hon mycket bättre än här.»

«Gudskelof för det, Karin; man kan aldrig tacka Gud nog, då barnen arta sig väl och komma bort ifrån uselheten till ett bättre ställe — men snäll är hon, som tänker på mig. När går posten? Jag skall svara genast.»

Gubben författade ett långt, tätt skrifvet bref till sin Hedvig; det sysselsatte honom i två dagar. Han fick svar, och sålunda blef äfven detta en sysselsättning för den olycklige, som ej visste sin förlust och åter var inne i den lyckliga villfarelsen, att vara ett nödvändigt hjul i det stora verldsuret.

Att vara nödvändig för någon, är en tanke som dunkelt föresväfvar barnet då det äflas att hjelpa sina föräldrar; springa ärender och deltaga i allt; att vara nödvändig smickrar den fullväxte mannen, och sjelfve den gamle vid grafvens brädd vill ej vara öfverflödig; om ej mera, han vill vara den, hvars välsignelse varmast hvilar på barnens hufvud — den är också nödvändig och

den, som kan och vill gifva den, är visst ej öfverflödig. Men då vi känna oss öfverflödiga, liksom en börda, — då vilja vi fly från en verld, der vi ingenting ha att göra.

Det var denna öfvertygelse om att icke vara onödig, som gjorde kamrern så lycklig. Han var tvärtom en vigtig länk i mensklígheten, ty hans upptäckt skulle förändra verlden.

Så hade det lilla hushållet lefvat i ett par år, då en förmiddag framme i Januari en täcksläda stannade vid dörren af det lilla huset, och en äldre herre, åtföljd af ett ungt fruntimmer, steg ur och inträdde.

Gamla Karin, som i sitt fönster genast igenkänt den gamle herrn som densamme, hvilken en gång varit uppe i dufslaget och som underhöll hela den lilla familjen, skyndade sig ut och neg djupt.

«Se här», sade gubben med höjd stämma, för att bli hörd af den döfva gumman, i det han vänligt klappade den gamla på axeln, «se här, min dotter, är den gamla trogna tjenarinnan jag omtalat för dig — det är hon som hittills ensam burit bördan.»

«Åh, det har visst icke varit någon börda, fast Gud skall veta att det var svårt när mamsell, min lilla goda, välsignade mamsell dog — men jag tog ändå mitt förnuft till fånga — och Gudilof . . . Nådig herrn behöfver inte skrika, jag ser på mun hvad som sägs», anmärkte hon liksom i parenthes.

«Bra, min gumma; låt oss se barnet!»

«Åh, Herre Gud! Var så goda, mitt nådiga herrskap, och stig in här nere; jag riktigt skäms, ty gossen har sina hvardagskläder på. Om bara jag vetat, men derom sade Gerhard intet ord i går.»

Under alla dessa ursäkter hade hon emellertid insläppt de främmande. Katarina kastade af sig kappan och sprang fram till gossen, som helt lugn stod vid en stol och lekte med några kasserade bitar af sin morfars perpetuum mobile, i sin ordning sysselsatt med deras sammansättande.

«Kom till mig, lille Göran», sade hon med en ton, som darrade midt emellan gråt och fröjd, «kom till mig!»

Gossen såg opp, och i stället att «törkäns», som gamla Karin hviskande berättat baronen skulle bli fallet, smålog barnet, släppte sina leksaker och räckte opp armarne.

«Ser ni, pappa», ropade Katarina och kände en moders fröjd genombäfva sitt hjerta, «ser ni, han kommer till mig — se han kysser mig. Ack, käre, käre gosse, du skall vara min, min Göran, vill du det?»

«Ja det vill jag», sade gossen och skrattade så godt, att de hvita tandraderna glänste som perlor.

Katarina von Dernath tog gossen i sin famn och bar honom, fastän han var en tung patron. En innerlig, onämnbar fröjd glänste i hennes ögon och krusade hennes läppar. «Stackars barn», sade hon, «du skall ej vara moderlös. Aldrig, aldrig skall jag lemna dig.»

Gamla Karin hade under denna scen långt ifrån varit en lugn åskådare; det föreföll henne som om en fiende brutit sig in i hennes koja och fordrade hennes dyrbaraste skatt ifrån henne. «Herre Gud Fader», sade hon och fattade baronens hand, «inte är det meningen att ta barnet från mig?»

«Kära Karin, om barnets lycka beror derpå.»

«Men hur skall det sedan gå med mig?» snyftade den gamla tjenarinnan; «det barnet är min egen mamsells barn, hon bad mig, då hon låg på sitt yttersta, att jag skulle vårda mig om det som en mor — och det har jag gjort, så godt jag förstått det. Men nu, nu skall det ifrån mig.»

Katarina satte ner gossen vid hans lekplats, gick bort till den trogna gumman och fattade begge hennes händer. «Kära Karin», sade hon, «se på min drägt, jag är svartklädd, jag är enka; se på mina ögon, ser du, jag behöfver gossen — han är min mans son. Vill du lemna honom? . . . Ser du», fortfor hon lugnare, «hvad verlden kallar lycka, ge vi honom; han skall få lära känna Gud, han skall minnas dig, han skall bli en redlig man och med tiden en god make och ädel medborgare — han skall bli rik, skall få hvad honom tillkommer.»

Den gamla såg opp och fann att det var omöjligt, att detta englagoda anlete kunde ljuga. «Goda hennes nåd, jag har ingen makt, jag rår ej om barnet.»

«Jo, det gör du visst; den som drar försorg om den värnlöse, dens är han också. Jag har ingen rätt till barnet; men om du sjelf finner att gossens lycka fordrar det . . .»

«Ack ja, jag kan icke lefva så länge, och hvem skulle sedan?» suckade Karin.

«Du betänker dig, goda gumma; till sommaren komma vi igen, Gerhard skall säga dig det. Vänj dig vid tanken.»

Den gamle baronen hade suttit som ett tyst, allvarligt vittne till denna strid om uppoffringar. «Hur är det med min vän, kamrern?» frågade han ändtligen.

«Åh jo, Gud vare lof, bra nog, han arbetar beständig på sitt 'permemolium'.»

«Kan jag få se den gamle stackars mannen?» frågade den unga damen.

«Jag skall fråga», blef svaret; och Karin lemnade de främmande.

«Der är ett ungt fruntimmer der nere som vill tala vid kamrern.»

«Fruntimmer? Det är väl inte någon förklädd karl?»

«Nej bevars, hvarföre skulle det vara det?»

«Jo, ser du, ryktet om min upptäckt har spridt sig, man spionerar för att få reda på mekanismen; jag märker att man vill utspionera mig. Det är alldeles fasligt hvad alla menniskor som gå förbi titta hitopp — jag ser på dem att de gerna ville in, för att få reda på mitt perpetuum mobile. Vill hon komma hit?»

«Ja, hon vill visst tala med kamrern om termemoliumet.»

«Ja, tala får hon, jag talar gerna, men se, sjelfva hemligheten är min, den inre drifkraften, som är så ofantlig, att man kan lyfta . . . hvad tror du? Etthundradesjuttiotvå tusen skeppund — det kan ett barn lyfta.»

«Får hon komma?»

«Ja, jaha genast», svarade kamrern och gömde i ett skåp en mängd hjul och balanser, som han hade framme. «Se så, nu är det färdigt.»

Några ögonblick derefter var den unga friherrinnan der.

Kamrern hade väl ganska noga låst skåpet, men för ännu mera säkerhets skull hade han ställt sig framför dörren.

«Ni arbetar flitigt, herr kamrer», sade Katarina vänligt och tog i en af de många maschindelarne, som, oaktadt hans undanplockning, lågo framme.

«Förlåt — jaha, förlåt mig, de der delarne höra ej till min vigtigaste uppfinning», anmärkte han, «utan till maschineriet till

en spinnrock, som skall spela då man spinner. Jag ämnar ge Hedvig den då hon kommer hem.»

«Hem?» sade Katarina, som ej kände hur man fört den olycklige fadern bakom ljuset.

«Ja, hem; jag får hvar vecka bref från henne, hon är så lycklig der hon är, husbonden är som en far för henne och barnen som syskon, hon påstår att hon helst vill bli borta; men någongång skall jag väl råka henne.»

«Ja, derom kan ni vara öfvertygad.»

«Ja, för si, om hon inte kan komma till mig, så är det dock aldrig värre, än att jag reser till henne.»

«Ja, just det, bäste kamrer.»

«Men innan jag gjort mitt konstverk färdigt, hinner jag icke. Ni ser så god ut, min bästa, att jag vill beskrifva för er spinnrocken.»

Nu började han en lång demonstration. Glädjen sken på hans ansigte och han talade med en så öfvertygande värma, att Katarina fann sig intresserad.

«Jag får således återkomma hit», yttrade hon, «jag är ju välkommen?»

«Ja bevars, min bästa, ja bevars, ni är alldeles som barn i huset.»

Nyfikenheten hade ledt henne dit. När hon gick, bar hon i sitt hjerta kärlek, ja, vördnad för den gode dåren, som arbetade för verldens upplysning. Ack, skulle ej någon älska dessa, som arbeta och vaka för verldens ljus och verldens frihet, skulle ingen vörda denna dårskap att uttala hvad hjertat varmast känner, hvad snillet skönast vet — hvem tröstade då de stora dårarne, som med sina påfund oroa de kloke, de förståndige, de vise, hvilka se omöjligheter öfverallt och förklara allt för opraktiskt, som ej genast låter gripa sig med händerna? Om vi kasta en blick bakom och omkring oss, är det fantasterna, tidehvarfvens dårar, de opraktiske männen, som gifvit bildningens hjul dess fart, så att de förståndige ej ha mera att göra, än att hänga sig bakpå åktyget och försäkra, att det ingenting i verlden finnes simplare än — att åka.

«Du har nu sett din gosse», yttrade den gamle baronen, «der har du en tröst, vi begge, som jag hoppas, en ersättning för hvad vi förlorat; du skall bli en god mor, och då en gång partistormen tystnat och kanske en kraftigare hand än Adolf Fredriks tyglat den, då kan han återvända.»

«Min far, jag har nu nya pligter.»

«Barn, det der är vackert, skönt tänkt af dig, ja, jag vet att qvinnan är i stånd till hvarje uppoffring, men denna bör du icke göra — den behöfs också icke.»

«Men det blir långt in i framtiden, det tyckes icke som dessa förändringar skulle ske snart, således, min far — jag har beslutat att icke hoppas, för att aldrig behöfva sakna. Jag är lycklig nu, ty jag har nu ett mål. Ack, min far, nu är jag riktigt lycklig!»

«Är du det, min dotter? Verkligen lycklig?»

«Ja, hvarför icke. Ni är så tvifvelaktig. Ni, min far, har gjort er en egen theori öfver min lycka. Jag», tillade hon småleende, «är lycklig på mitt sätt och då, som ni vet, det skall hända mycket innan Wernerhjelm ens kan komma tillbaka, om han någonsin kan det, anser jag honom som död, älskar honom som död — det är ju nog?»

«Älskade dotter», suckade baronen.

Men oaktadt den gamles föreställning, tycktes Katarina efter detta ögonblick bli lugnare och gladare än förut, ty hon hade nu ett mål.

Påföljande vår, när björken slog ut knoppar, hade en egen oro bemäktigat sig den gamle kamrern; han glömde ofta sitt perpetuum mobile, som han redan bragt så nära fullkomligheten, att det gick en halftimma i sänder; han var således, efter sin tanke, ej just så långt från målet; men en annan idé hade fattat honom. Han hade nämligen låtit bära in sin gamla skälskinskoffert, och der packade han i och ur hvarje dag; beständigt var det något som blifvit glömdt, beständigt något som ej låg riktigt. Han putsade hundrade gånger sina gamla luggslitna kläder, lade sina halsdukar i nya veck och passade in sin lilla stålvärja diagonalt i kofferten, ty hon rymdes ej eljest, fastän kofferten visst ej var en pygmé bland koffertar. Med ett ord, han skulle resa till sin

Hedvig, helsa på henne i hennes nya hem, titta efter huru hon kunde hafva det.

«Hör på, Karin, jag längtar efter våren», sade kamrern ofta till den trogna tjenarinnan; «det vill ej gå med arbetet riktigt bra, jag behöfver hvila mig; vet du, när auriklerna blomma, så — ja, då är det vår och då får jag hvila mig och göra en liten resa, som jag tänkt på så länge jag mins. Det skall bli roligt att komma ut i friska luften.»

Den gode kamrerns oro fortfor beständigt och ökade sig med hvarje dag, allt mera det led mot våren.

«Har du inte sett till aurikler ännu, börja de att slå ut?» frågade han ofta. «Vet du, Karin, jag tycker om aurikler och yxläggar och blåsippor och de små svalorna, som qvittra under takfoten, de alla liksom säga till mig: kom, gamle Löfling, kom! Du skall ut och roa dig.»

En morgon, när vårsolen glad och fryntlig blickade in mellan jalusierna i den gamles kammare, inträdde Karin med ett par aurikler i ett vattenglas. Hon ansåg detta som enda medlet att stilla sin herres oro.

«Ack, se aurikler!» yttrade gubben och smålog; «se på, nu är det vår. Vet du! Jag har på ett par timmar legat och hört efter, jag tycker precist som om svalorna sjungit derute under takfoten; men si, de köra och bullra på gatan, så att man inte kan höra något riktigt, hm. Se efter, Karin, slå opp fönstret och se efter, om inte mina svalor sitta deroppe.»

Karin lydde och stack sitt skrumpna ansigte ut genom fönstret. Den goda menniskan såg temligen rolig ut i sin hvita lärftsdusamell, och några ungherrar midtemot skrattade åt «käringen med den hvita dusamellen» — ingen af dem tänkte på att hon tittade ut för att se efter om svalorna kommit, om det var vår äfven uti Stockholms trånga stinkande gator. «Jo, kamrer, de äro komna, der sitter en i sjelfva boet och en annan sitter på sadelmakarskylten 'midt öfver' och qvittrar.»

Gubben satte sig opp i sin bädd, lade en bok på sina knän och ställde glaset med auriklerna derpå. Hans ögon glänste af en innerlig fröjd. «Drag opp jalusierna — se så! Låt Guds sol lysa hitin! Glänta litet på fönstret, så att jag får höra svalorna! Nej hör! Hör på, Karin! Hör på! Är det der svalor? Så un-

derligt de sjunga — hm, tyst!» Den gamle lyssnade. «Hör du inte? Svalorna sjunga, det låter som harposlag, herrliga harposlag och små barn som sjunga dertill . . . Ack, de snälla svalorna! Nu tystnade de åter igen», sade kamrern efter en stunds uppmärksamt lyssnande. «Nu skall jag resa, kära Karin, resa till Hedvig; hon har det ju mycket bra der hon är?»

«Ja, kamrer, det har hon visst.»

«Det måtte väl inte tas illa, om hennes gamle far också kommer dit? Tror du att der finnes rum äfven åt mig?»

«Ja, det finnes det visst», sade Karin, nära att gråta.

«Det var bra. Ser du, det är tråkigt här, jag har mycket tänkt på att bli qvar hos Hedvig, så att Gud vet när jag kommer igen till Stockholm. Jag kan ju fundera på mitt perpetuum mobile äfven der, det är ju ingenting som hindrar — kanske jag der får mera ro än här.»

Kamrern, som, allt närmare det led till våren, tyckts blifva mera svag, satt qvar i sin säng — det tycktes som om han icke förmådde eller ville stiga opp. Det var ej sjukdom, utan endast ett afmattningstillstånd, ett sådant, som borde utgöra slutet för alla, då dödens engel med len hand upplöser det ena bandet efter det andra, tills ändtligen der intet band mera är qvar. Men den gamle kamrerns tankar voro desto lifligare. Efter några minuters tankfullhet slog han opp ögonen och betraktade Karin med frågande blickar.

«Hvad vill kamrern?» frågade gumman, som under sin mångåriga befattning och i anseende till sin döfhet hade fått lära sig två saker, att läsa ögonens språk och af läpparnes rörelse förstå hvad som sades.

«Jo, Karin, jag sitter och tänker på om allt är färdigt till min resa. Är min koffert riktigt packad?»

«Ja, kamrer.»

«Det var bra. Stålvärjan är väl med?»

«Ja, käre kamrer.»

«Jaså. Åh ja, då behöfs det intet mer, än att jag ger mig åstad. Men, Karin, det var sant: är jag skyldig någon menniska?»

«Nej, käre kamrer, ingen.»

«Jaså, jaså; men vet du, Karin, någon menniska som är ond på mig, som jag gjort orätt — då får jag lof att göra honom god igen — hm, vet du någon?»

«Nej, det skall Gud veta, det fins ingen som är ond på kamrern, och ingen som har lidit orätt.»

«Jaså; ja, det var bra, för si, jag måste göra opp mina affärer innan jag reser från staden — det skulle vara skam eljest, om Hedvig frågade mig om den saken, för si, hon som har allt så bra, kan väl inte begripa huru en annan kan ha det dåligt.»

«Jo, det begriper hon nog.»

«Hör på, Karin, är allt i ordning? Har jag min gamla klocka qvar — min bibel?»

«Jaha.»

«Vet du, Karin, då är ju ingenting borta?»

«Nej bevars.»

«Min bibel, den har jag, psalmboken också, och — tror du? — har jag mitt gamla hjerta — samma ett, menar jag, som då jag var ett barn?»

«Ja, det har kamrern visst.»

Gubben smålog. «Ja, jaså», sade han, «jaså, du tror det? Det är ju bra det, Karin? Jag har alltid tyckt om att ha det gamla qvar — det som är pröfvadt, är säkert, så är det med klockan också. Nu», återtog han, «skall du komma ihåg allt — jag börjar inte minnas. Hör du på svalorna igen, slå opp fönstret litet mera. Se så, det blir så svalt och skönt — och hör du, hur de snälla svalorna sjunga. Nu vill jag i ro höra på dem — hvila mig litet, innan jag stiger opp och reser. Gå ner, Karin!»

Gumman gick, skakande på hufvudet — så på en gång liflig och ändå stilla hade hon aldrig sett sin gode kamrer.

«Sjung nu, små svalor, och tala om för mig att det är vår», hviskade gubben sedan han blifvit ensam och lade sig ner på kudden. Och svalorna sjöngo, den ena i boet, den andra på den gyllene skylten midt öfver gatan; men för den gamles öron klang det som aflägsna harptoner och sång af tusende harmoniska barnröster.

När Karin åter efter en stund kom opp för att se om sin husbonde, slumrade han stilla; vattenglaset med auriklerna i stod utan att darra på hans bröst — det var också stilla, det trogna barnahjertat derinne rörde sig ej mera — ett mildt, saligt smålöje hade lägrat sig på den dödes mun. Han hade nått sin önskan, — han hade rest till Hedvig, när auriklerna blommade och svalornas vårsång klingade i luften.

Åtta dagar derefter utbars en kista med två friska aurikler korslagda på locket; der medföljde nästan ingen i procession, men det tysta tåget steg fram och stannade vid en djup graf. I ena kanten stack der fram ur jordvallen sidan af en kista, och en ännu oförtärd murgrönsslinga visade att det var Hedvig som låg bredvid.

Några veckor derefter stannade åter det goda herrskapets vagn utanför, och gamle baron Sigfrid i sällskap med Katarina steg in till Karin, som helt lugn satt vid sitt arbete, under det att den lille Göran stojade och sjöng, som om han i en ödemark velat göra sig bemärkt.

«Ack Herre Gud, se lilla hennes nåd», yttrade Karin och sprang opp. «Och den gode kamrern, som fick komma till sin Hedvig — Gud lät det ske, som han ville.»

Katarina von Dernath tycktes hafva återvunnit något af sin förra liflighet, fastän ännu beständigt ett drag af svårmod fanns qvar i blicken. Mycket bidrog till denna lyckliga förändring, att hon vistades på landet, der björkarne fingo växa riktigt, och att hon fick råka sin gamla far, fastän hon nu ej fann hans sätt att vara så felfritt som fordom — hon hade fått andra vanor och andra åsigter under sitt hoflif. Katarina hade således återfått rosorna på sina kinder.

«Det är väl aldrig meningen», sade Karin, «att herrskapet vill ta Göran från mig?»

«Nej, goda Karin, visst inte.»

«Nå, Gudskelof, jag får då behålla gossen hos mig!»

«Nej, Karin, men både gossen och du skola följa oss ut till Sigurdsnäs. Vill du ej det?»

«Jo, Herre Gud, det vill jag visst», sade den gamla högt, men tillade mumlande: «det var också det bästa för henne, ty inte förstår hon att sköta barn, som sjelf är ett barn.»

Katarina satte sig ner för att leka med gossen och visade honom den brokiga taflan af menniskorna på gatan. Karin stod bredvid.

«Se, hennes nåd», sade Karin och pekade på en mörklagd gosse, som, klädd i trasor, stod vid ett gathörn och tiggde, under det att hans mörka ögon liksom en lurande lo blickade fram

under den svarta luggen. «Se, hennes nåd, den der pojken der står är son till den stackars ziguenaren, de sträckte ihjel under rådstugan, de hängde honom på väggen och plågade honom.»

Katarinas blommor bleknade. «Hvem? Hvem?» sade hon sakta.

«Åh jo, Herre Gud, Ossman, vet jag, han som hjelpte ut den der unga baron, som var med i gref Brahes spektakel.»

«Ossman? Gud! Gud!»

«Kära barn, lugna dig!» sade baron Sigfrid; «och du, Karin, är också bra oförståndig.»

«Åh, Herre Gud, hvad vet jag, jag tycker bara att det är sådan synd åt pojken, att hennes nåd skulle ge honom några öre.»

«Han är således död, död? Ack, min far, hvart skall jag fly undan mig sjelf!» snyftade Katarina och lutade sig mot gamle baronens bröst.

«Ja, han är visst död», sade Karin, «han dog af torquementet — det är bra synd om pojken.»

Katarina satt länge lutad mot sin fars bröst, och då hon åter blickade ut för att söka gossen, var han försvunnen.

«Vi skola söka upp gossen och på honom löna hvad hans far gjort för dig», tröstade baronen.

Men alla efterforskningar voro fruktlösa, ty ziguenarfolket vandrade då ömsom i Sverige, Norge, Danmark och inåt Ryssland; de voro ett universalfolk, som ej stodo under något slags ordning.

På Sigurdsnäs.

Familjen på Sigurdsnäs bestod nu af gamle baron Sigfrid, hans dotter Marianne, sonens enka och lille Göran, som ej ännu hade något tillnamn.

Gamla Karin hade beredt sig på helt annat der ute på landet; hon hade föreställt sig att lille Göran skulle uppfostras som en prins, det ville i hennes tanka säga, att han skulle sitta inne hela dagen och matas med sockerbröd och mandelbakelse.

Gamle baron, och således äfven Katarina, hade en helt annan åsigt. Lille Göran fick hela dagen ströfva omkring i trädgården och i parken, och den goda gumman såg knappt till honom mera än morgon och qväll. Det stackars barnet blef, som hon påstod, rent af förderfvadt, det magrade och blef solbrändt; men fastän gossen ej uppfostrades som en prins, mådde han som en prins så väl.

Görans trogna sällskap var Björkman, han som några år förut var så «öfvermåttan road af aliqvitteterna» och uppträdde som gubben Löflings beskyddare; nu hade han fått sig ålagdt att följa lilla herrn, och som det var en tämligen beqväm syssla att gå vall, uppfyllde tjocka Björkman sin funktion med tålamod, i synnerhet som han hade god hjelp af Bello, en mäkta stor och mäkta barnkär hund, som lät Göran roa sig och deltog i leken, visserligen något klumpigt, men ändå så hjertans vänligt, att sjelfve Göran ej tog illa vid sig, om Bello någongång skrapade honom eller slog något kännbart med den stora svansen. Men så snart Karin fick se barnet, besigtigade hon sin älsklings händer och ansigte och fann alltid något att anmärka, solbränna, fräknar, repor eller blånader (ty man stöter emot ibland), och alltid mumlade gumman: «Der ser man hur det går med barnet, de förstöra barnet rent af och låta det otäcka hundkräket rifva ihjel pojken.»

Gamla Karins klagan var en fortfarande dissonans med herrskapets uppfostringsidéer, och hon liknade verkligen ett gammalt

orgverk, der tangenterna hänga opp sig och «vox humana» gnäller *en* ton, under det att principalen låta höra en annan.

Från Wernerhjelm fingo de ej höra något på länge. Han hade, enligt de sista underrättelserna, rest öfver till engelska kolonierna i Nordamerika, för att der sätta sig ner i det ej ännu alldeles utdöda nya Sverige, eller, om det ej mera funnes, i det stora landet, som redan då blott löst sammanhängde med det gamla Europa och som åtminstone ej trycktes af samma fördomar, om också det trycktes af ännu trångare lagar.

Denna underrättelse fick gamle baronen snart efter hans flykt, och fann att unge Wernerhjelm deri gjorde klokt, ty svenska regeringen hade i hela Europa sina emissarier ute för att hämnas på sina vedersakare — «de brottslige», «de som velat störta Sveriges frihet».

Det fanns troligen ingen i hela rådet som så varmt älskade medborgerlig frihet som Fredrik Wernerhjelm, fastän han sökt att gifva konungen makt att undertrycka partierna, emedan han ansåg detta för det enda, som stod tillsammans med svenskarnes karakter, med det af folket styrda konungadömets minnen, med denna gamla bondestam, som på tingen stod kring sin konung, men icke kröp, utan öppet och ofta skarpt uttalade sin mening och alldeles icke tålde att den gäckades. Det var denna tanka som gjort honom till en konungens man, och samma tanka som nu jagade honom från det durchlauchtiga och underdåniga Europa.

Gamle baron Sigfrid von Dernath hade ända till de sednare åren bibehållit hela sin kraft; men så många olyckor hade på en gång störtat öfver honom, att han måst tillita hela sin karakters-styrka att ej böjas till jorden. Detta var en öfveransträngning, och då han sedan kom i lugn, då han hade hela sin verld omkring sig på Sigurdsnäs, föll han ner ur den öfverspänning, som hittills hållit honom oppe, och krafterna, både kroppens och själens, slappades småningom.

Marianne hade efter bröllopsqvällen förändrat sig mycket; hon var ej så smickrande som förr, men en smula hjertlighet tycktes visa sig. Hela hennes omgifning, att hon var utestängd från intrigens sfer, att hennes far med stränga blickar bestraffade hvarje försök att gå andra vägar än den raka — allt bidrog att åtmin-

stone till det yttre förändra hennes sätt att vara. Huruvida hjertat deltog i förändringen, visste allena Gud.

Gamle baronen arbetade nu endast på en sak, den gick trögt; men han lyckades.

Det var på andra året sedan de flyttat till Sigurdsnäs, då posten en afton anlände. Baronen satt som vanligt i sin stora ländstol, och Katarina och Marianne sutto på hvar sin sida om honom, den ena läsande högt, den andra arbetande med någon sömnad, passande för personen och de stora salarne, der de vistades. Göran lekte i ett hörn af rummet med Bello, som han lärde att hålla en brödbit på näsan och taga den efter befallning. Nu kom Björkman, på silfverbrickan bärande ett stort bref, förségladt med vaxklämma. Baronen skiftade färg, men tycktes liksom vakna ur sitt vanliga matta lugn. Han bröt brefvet.

«Barn», sade han, sedan han genomögnat det, «barn, en stor, en glad nyhet!»

«Hvad då, min far?» ropade begge.

«Göran, kom hit, kom hit, Göran!» ropade gubben, och gossen kom springande, sedan han räknat sitt ett, två, tre, fyra, *fem* och Bello tagit brödbiten.

«Skynda dig, lille Göran!» ropade gubben otålig; och då gossen kom, lyfte han opp honom på sitt knä, såg honom vänligt i ögonen, kysste honom på pannan och sade: «Gud välsigne dig, barn, Gud välsigne dig, Göran von Dernath, fideikommissarie till Sigurdsnäs! Barn, du är nu en baron Dernath.»

«Men jag får väl leka med Bello?» frågade gossen, som ej begrep något af allt, utom att han kallades annat än förut.

«Ja, barn, det får du, men här är tillåtelsen för mig att adoptera dig; du är adopterad som en äkta baron von Dernath.»

«Ack, farfar skall tro, han tar brödbiten så fermt, kastar opp den och 'glaffs' tar han den, då jag räknat till tio.»

«Ja väl, ja väl, jaha, det är bra.»

«Ja, han kan apportera också, — det har Björkman lärt honom. Bello är bra snäll, eller är han inte snäll, farfar — eller mamma eller tant, är han inte snäll kanske? Han kan passa opp till och med. Kom, Bello!»

Den stora underrättelsen, som alldeles icke verkade på barnet, var för Katarina och Marianne desto vigtigare. Äfven Katarina

blef glad och kysste gossen; men Marianne deremot smålog bittert och illslugt, betraktande gossen med blickar, hvilka brände som eld, under det att hon i valda och vackra ordalag lyckönskade sin lille brorson.

Gamle baronen blef uppmärksam; han fästade som förr sina allvarliga ögon på Marianne, så att denna kände på sig att fadren, oaktadt hennes ord, hade ganska riktigt genomskådat henne.

«Hyckla icke, Marianne», yttrade han allvarsamt, «hyckla icke; jag visste förut hvad du skulle tänka om denna sak. Du tror att jag vill begå en orättvisa; men, kära Marianne, långt derifrån.»

«Jag är nöjd hur söta far gör», inföll Marianne.

«Är du det? Låt vara; men dermed är jag ej nöjd, jag vill sjelf vara nöjd med hvad jag gör. Derföre, kära Marianne, tillfaller endast fideikommisset gossen; men de ströhemman jag tillköpt och halfva lösöreboet skall jag genom testamente lemna åt dig. Då vet jag att det skett dig rätt, barn! Om ej gossen blifvit adopterad, skulle fideikommisset sålts och aflägse slägtingar i Tyskland delat på rofvet, och du hade ej fått en smula mera än förut.»

Marianne fattade sin fars hand och kysste den. Allt var godt igen, och Göran hade glömt hela sitt baroni och fideikommisset, emedan Bello nu som bäst visade att han kunde stå bakom stolen och, som Göran kallade det, «passa opp», det vill säga skrapa den sittande på axeln eller, om ej detta syntes nog att väcka uppmärksamhet, sticka fram hela sitt stora hufvud, för att med en stöt af nosen påminna att han fanns.

Man kan respektera folk af oändligen många orsaker; man kan älska och vörda en karakter, utan att vilja förtro personen en den allraminsta affär, emedan han antingen glömmer eller förfuskar den; man kan beundra en menniskas snille, men derför ej tilltro honom att skrifva en enkel inlaga om urarfva förmån, och tvärtom, man kan afsky en persons grundsatser och hjerta, och ändå i affärsväg förtro sig till honom.

Detta sednare var förhållandet med baron Sigfrid von Dernath och borgmästaren Rehnhorn. Baronen afskydde och fruktade denne sin fordne partivän, han ryste för det hårda, förtorkade och

ändå af hämnd brinnande hjerta, denne man tycktes bära innanför det tätt krusade kråset. Men oaktadt all denna afsky, visste han ingen bättre att vända sig till för att betrygga Mariannes framtid, ty borgmästaren var en skicklig jurist, hemmastadd i hvarje vrå af lagen, och en duglig affärskarl, hvilket han visat derigenom att han vunnit, beständigt vunnit på tidens vexlingar och ej som många andra ömsom vunnit och förlorat.

Med borgmästarens medgifvande insatte han således denne som förmyndare öfver Marianne, men utnämnde deremot uttryckligen Katarina, hvilken såsom enka var myndig, till ensam förmyndare och ansvarig för Göran von Dernaths arf, Sigurdsnäs fideikommiss med underlydande. Detta testamente uppsattes i laglig form och inlemnades förségladt till hofrätten, att der intill testators död förvaras.

Den gamle ansåg sig således hafva på en gång handlat klokt och rätt, något som ej så synnerligen ofta händer, om nämligen man pröfvar sina handlingar. Det rätta är icke alltid det klokaste och det kloka ofta icke så alldeles rätt. Emellertid ligger detta i ett ganska vanligt misstag om medel och ändamål; ty det rättaste är alltid det klokaste, sedt från en religiös ståndpunkt, som upphöjer klokheten till något annat än blott ett medel att vinna materiella fördelar.

Själarnes frändskap.

Ett år hade förflutit i lugn och stillhet. Mariannes vänskap för Katarina hade börjat att visa sig i sin förra glans, och Katarina omfattade gerna tillfället att ingå en försoning, som hon länge önskat, en verklig vänskap i stället för den hycklade.

Den gamle ädlingen hade emellertid alltmera sjunkit i intellektuelt och kroppsligt hänseende och sysselsatte sig slutligen blott med att spela trictrac med Katarina och Marianne, som aflöste hvarandra för att tillfredsställa hans spellust.

Nu gick åter hans ande obruten fram till målet; kärnan såg man ej mera; endast skalet af en fordom kraftfull menniska satt i en gungstol och kastade korten på ett bord, utan att glädjas deråt, men för att förnöta de sista långsamma stunderna.

Knappt halftannat år efter testamentets dato stodo rummen på Sigurdsnäs svartklädda, lille Göran hade fått sin första svarta klädning med puniettor vid händerna och ansåg sig öfvermåttan grann, och Katarina och Marianne sutto gråtande i den gamles favoritrum, biblioteket. Den gamle var död, och i kojorna kring hela nejden suckade folket: Det var en god herre — Gud vet huru vi nu få det, fast hennes nåd nog är god och beskedlig.

Det var omkring en månad efter begrafningen. Marianne hade under denna tid haft en flitig korrespondens och blef med hvarje dag mera sluten mot Katarina och mindre öm mot Göran. En vacker dag berättade hon Katarina att hon skulle resa bort — «det var endast ett infall — om Katarina tillät henne att uppfylla en blott nyck».

«Hvart skall du resa, Marianne?» frågade Katarina och betraktade sin svägerskas bleka, skrattande ansigte med misstroende.

«Blott till närmaste stad. Friherrinnan v. K. och grefvinnan v. M., mina gamla bekanta från Stockholmstiden, hafva råkat tillsammans — de bedja mig så mycket att komma. Jag tror, du

misstänker mig, goda Katarina; du vet ej du, huru mycket jag älskar och värderar dig; men se, här på Sigurdsnäs är ändå långroligt så här på hösten.»

«Kära Marianne! res gerna, jag hvarken kan eller vill förbjuda det; och», tillade hon, liksom hon besinnat sig, «om det roar dig, lef här på Sigurdsnäs i tystheten — jag befinner mig så väl deraf — roa dig nu och kom sedan hit, Marianne.»

Fröken Marianne reste på sagd dag; men kom ej tillbaka, utan i stället erhöll Katarina en tid derefter ett bref af följande lydelse:

«Askersund d. 20 Oktober 1759.

Kära Svägerska!

Sedan jag kom ut på resan, betänkte jag nödvändigheten af att sjelf en gång tillse min *lilla* egendom, den del af den stora, som salig far gifvit mig.

Jag befinner mig således nu här hos min vän och enda stöd, Rehnhorn, som med sann faderlig kärlek mottagit mig i sitt hus; jag är således genom hans godhet i stånd att underrätta min kära svägerska om att jag ej mera kommer att falla besvärlig på Sigurdsnäs, der jag tycktes alldeles öfverflödig.

Jag anser det vara min skyldighet att underrätta dig, att Rehnhorn rådt mig till att klandra testamentet, deruti att salig pappa insatt dig till ensam förmyndare öfver allas vår käre Göran. Jag är blott ett stackars fruntimmer och förstår mig ej på juridiken, men är skyldig tro den, som salig pappa lemnat till mitt stöd. Jag hoppas att vår vänskap ej rubbas af denna process, som företages mot min vilja, fastän jag måste låna mitt namn deråt.

Helsa oändligt min lille egne gode Göran, kyss honom å mina vägnar, och var öfvertygad om den orubbliga vänskap med hvilken jag är min kära svägerskas tillgifna

Marianne von Dernath.

P. S. Herr och fru Rehnhorn samt deras son lilla Adolf (en gosse af knappast Görans ålder) helsa oändligt och bedja om sin komplimang.»

Detta bref ankom just en eftermiddag, då löjtnant von Lützow, Katarinas far, var på besök.

Han bodde nämligen, oaktadt sin dotters alla böner, qvar i sin lilla stuga och mottog ingenting från Sigurdsnäs, fastän han ganska väl behöft det; men han var för stolt att mottaga något och aldraminst af sin dotter. Vänskapen mellan honom och gamla baronen hade af samma orsak aldrig kommit till stånd, oaktadt Katarina medlade mellan den rikes stolthet och den fattiges.

Begge voro svenska adelsmän och satte värde på denna benämning; men dessa begge adelsmän hade förut lefvat i så skilda förhållanden och så aflägsnade från hvarandra, att de aldrig kunde sluta sig intill hvarandra. Det var endast deras gemensamma kärlek till Katarina och hennes milda sätt att sammanjemka de begge gubbarnes meningar, som hindrade att icke deras försök till vänskap slutats med ovilja. Nu gick den dock aldrig längre, än att de begge höllo sig på vederbörligt afstånd, och begge tänkte om hvarandra: «vore ej den karlen så gement högmodig, skulle jag så gerna vilja ha honom till vän».

Den hederlige löjtnanten, som alltid varit road af lektyr, besökte dock, i synnerhet sedan Sigfrid von Dernath dött, temligen ofta Sigurdsnäs både för sin dotters skull och för bibliotekets.

Der satt också den gamle fattige aristokrat-demokraten och läste, när Mariannes bref ankom.

«Det är ju en oförskämd figur, du är för god att ha med sådant pack att göra», yttrade löjtnanten och lade boken ifrån sig. «Öfvergif du Sigurdsnäs och flytta hem till mig, bo i torpet och låt det der högmodiga följet regera som de vilja. Gudi lof, vi kunna lefva utan dem.»

«Men, min far, jag får ej öfvergifva Göran.»

«Göran? Jaså hm, ja det är sant, den stackaren vilja de roffa ifrån — hm, jag begriper inte heller hvad du hade i den slägten att göra, och hela det der obegripliga omslåendet är mig en gåta; men sådan är qvinnan — fastän inte alla; din salig mor, fastän en simpel bondmenniska, förstod sig icke på att vara så variabel.»

Den gode löjtnanten hade nämligen aldrig fått någon riktigt genomförd förklaring öfver Katarinas så hastigt ändrade giftermålsbeslut; men hade hittills nöjt sig med att drottningen gillat det.

«Min far bör icke förebrå mig det», sade Katarina och fattade hans hand; «men, min far, er egen regel är ju att ej bota ett ondt med hälften värre — och om jag klenmodigt öfvergåfve Göran, blefve detta fallet. Om jag endast tänkte på mig sjelf, vet jag väl hvad jag gjorde — nu är det omöjligt.»

«Hm, ja Katarina, så är det när sparfvar komma i tranedans. Ser du, om inte drottningen velat det, så hade jag aldrig i min tid tillåtit, att min dotter skulle gift sig med en högfärdig baron von Dernath och komma in i en slägt som «kråmar sig», liksom deras anor ginge upp till Japhet . . . Hvad är en Dernath? Jo bevars, din salige man var den femte Dernath sedan stamfadren . . . Hvad är en Lützow? Jo, bara i Sverige räkna vi tolf anor och i Tyskland dertill sjutton; fast Gud skall veta, att jag icke högmodas för det, utan gifte mig med en simpel flicka — bättre menniska än hela den der högvälborna slägten kunde «sadla ihop», om de lade alla sina dygder på ett enda exemplar af slägten.»

«Men hvad bör jag göra?»

«Göra? Det vet jag inte. Åh, de vinna nog, de vinna nog, ty de högtförnäma förlora aldrig en process . . . bevars! det är klart att lille Göran bör väl vara under tant Mariannes moderliga vård.»

«Gud bevare honom för det», yttrade Katarina darrande. «Nej, nej, om jag förlorar allt, gossen släpper jag icke — man skall ej kunna rycka honom från mig.»

«Det var rätt, Katarina; men vi få se hvad lagen säger; lagen, barn, bryr sig ej synnerligen om hvad som är menskligt, utan är en fälla som de sluge gillra för den enfaldige, och som är för liten för den store och mäktige; den fattige får in hela hufvudet, men den mäktige mister blott en klo, om det rasande skall vara.»

Den unga friherrinnan hade således intet råd att hemta af sin far; men erhöll mera hjelp från Wernerhjelms far, som skaffade henne en skicklig advokat, och således lagligen beväpnad inväntade hon sin fiende.

Marianne von Dernaths skrift blef henne snart meddelad. Den var ett uttryck af både hennes och hennes beskyddares sinnelag, men så ställd, att gamle baron von Dernaths disposition på intet sätt klandrades i annat än i förmynderskapsfrågan.

Man framkom med den förklaringen, att Katarina von Dernath, född von Lützow, icke ens var kommen till den ålder, då en man finge råda öfver gods sitt, att hon således var för ung och att hon derföre måste lemna förmynderskapet i händerna på den, som enligt testamentet skulle förvalta Mariannes egendom. Dessa påståenden voro öfverallt uppblandade med antydningar på Katarinas förra fattigdom, att man ej borde undra på att hon, för att värdigt kunna underhålla sin beklagansvärde och utfattige fader, gerna ville till sin nytta innehafva ett så vinstgifvande förmynderskap, som det för unga von Dernath, och vidare att det efter all anledning var Katarina, som lockat gamle baronen att i slägten upptaga en vanbörding, på det att hon genom denne skulle kunna tillskansa sig slägtens egendom.

Af hufvudsakligen sådant innehåll var skriften, som Katarina skulle besvara. Äfven hon hade stolthet i sitt hjerta och sårades djupt af de giftiga insinuationerna; men denna smärta stärkte hennes föresats att så förvalta Sigurdsnäs, att hon, då Göran blef myndig, kunde redogöra för hvarje skilling.

Processen fortgick, men Katarina införde en sträng hushållning på sitt gods, fastän hon bibehöll de gamla kontrakterna och af hvad hon sjelf egde genom den gamles gåfvor gjorde så mycket godt hon kunde. Hon bröt således en förut oförsökt bana, men hon lyckades, genom den verkliga kraft hon egde i sitt lynne, att både beherrska sig sjelf och andra.

Efter ett års skrifveri, efter flera vad och flera återförvisningar, afdömdes ändtligen processen hos konungen. Till all lycka för Katarina och Göran von Dernath voro för tillfället *mössorna* rådande, och således förlorade Marianne, som hade hattchefen till förmyndare.

Konungens dom blef, att aflidne baron Sigfrid von Dernaths testamente icke kunde rubbas och att således aflidne baron Ludvig von Dernaths enka, Katarina Justina von Lützow, skulle vara adopterade baron Göran von Dernaths förmyndare, i händelse hon *icke* inträde i nytt gifte, då på domstols pröfning skulle bero, huruvida icke förmynderskapet skulle af fröken Marianne von Dernaths förmyndare öfvertagas och egendomarne gemensamt af honom till myndlingarnes förmån förvaltas.

«Du är således mitt allt», sade Katarina och tog gossen i famnen. «Lofva mig, Göran, att vara lydig och snäll — du vet ej, du, huru mycket jag ger för att göra dig lycklig och rädda dig ur ulfvens klor.»

«Ja, mamma kan vara säker», sade gossen allvarsamt, ty han såg att modren var rörd»; «mamma kan vara säker, af Göran skall mamma aldrig ha någon sorg.»

En fest sjuttonhundrasjuttiosex.

Sexton år efter dessa händelser voro salarne på Sigurdsnäs för första gången efter det kungliga besöket åter prydda som till en stor högtid. Det var i Augusti, och nu voro alla dessa kronor bekransade med blommor, och guirlander hängde rika och yppiga kring takkransen i stora salen, der en mängd gäster småningom församlade sig, alla ortens notabiliteter och långväga främmande, hvimlande om hvarandra i väntan på något högtidligt.

Betjeningen, med gamle Björkman i spetsen och den hederlige Gerhard, bjöd omkring förfriskningar; solen sken vänligt in i det herrliga rummet, der en mängd högtidsklädda menniskor trängde sig in i de djupa fönsternischerna för att beskåda en tät massa af menniskor, godsets underhafvande, som på stora trädgårdsplanen stodo som förstenade i en tät mur.

Sedan alla voro samlade, slogos dubbeldörrarna upp och friherrinnan von Dernath, klädd i en dyrbar sammetsdrägt, fördes in af sin son, unge baron Göran von Dernath.

Hon var ännu skön, fastän trettiotalet redan på den höga pannan dragit en och annan lätt fåra, hon smålog vänligt åt alla och i hennes ögon lyste en fröjd, sådan som ej synts der på tjugu år.

Den herrliga qvinnan gick fram i salen, sedan hon helsat sina gäster, blickade stolt men tillika kärleksfullt omkring sig och sade: «Mina vänner! Sigurdsnäs har hittills varit stängdt för er alla, mitt hjerta har icke varit det; men det kunde, det borde ej blifva annorlunda. Här sen J mig, en stackars svag qvinna, som icke glömt att det är från torpstugan och fattigdomen hon leder sina anor, som icke eller glömt att det var i olyckans skola hon lärde sig att hoppas och bli verksam; vänner, detta allt, som J sen omkring er, var icke mitt utan min sons, och det är icke jag, utan hàn, som i dag ser eder här. Min son Göran von Der-

nath fyller i dag tjuguett år, och jag öfverlemnar åt honom Sigurdsnäs åtminstone ej sämre än jag mottog det; tre af hans farfars gamla vänner hafva pröfvat räkenskaperna — jag har gjort min redovisning. Sen här orsaken, mine vänner, till denna fest, den är icke för mig, utan för min Göran . . . Tack, Göran, du har hållit hvad du lofvade som barn, du har ej gjort din mor en enda sorgsen stund, idel glada, idel lyckliga . . .»

Hon kunde ej längre tala, hon afbröts af tårar och slog armarna kring sin sons hals.

Så stodo de länge i tyst omarmning.

Efter en stunds högtidlig tystnad drog hon sig sakta ur sin sons armar, tryckte näsduken till sina ögon, log och sade: «Mine vänner, jag trodde ej att det skulle kosta på mig så mycket; om jag trott det, hade jag ej låtit Göran tillställa denna fest; men han har så velat och», tillade hon med en glädtighet, som påminde om den tiden hon ännu var en lycklig landtflicka, «att neka en *myndig* man hans första bön vågade jag icke. Emellertid blef det min pligt att säga er orsaken — att jag gick illa derifrån är mina ögons skull — de ville ej låta bli att gråta nu — kanske de ville passa på tillfälle att en gång här i lifvet fälla tårar af glädje.» Så skämtade hon bort den högtidliga stämning, som intagit alla gästerna.

Göran uppträdde; han var nu en kraftfull, fastän icke skön yngling, men någonting godt och öppet i hans anlete gjorde honom behaglig för alla.

Karlarne ursäktas gerna, om de äro fula, blott genom det fula skalet en vacker själ lyser fram. I detta fall ser verkligen könet längre än vi, och dömer rättvisare än vi.

Göran tackade sin mor; men så afbrutet, så stympadt, att man endast förstod huru innerligt väl, huru uppriktigt han menade.

Snart rörde sig åter sällskapet i ett brokigt hvimmel, då unga baron Göran med ett kärleksrikt och mildt tvång ledde sin mor ut på den för tillfället uppbyggda balkongen och der ropade:

«Vänner, i dag tillträder jag som myndig denna egendom, men det är min mor som har gifvit mig den, det är genom hennes uppoffringar, hennes trogna arbete, genom hennes välsignelserika verksamhet jag nu står här, och jag lofvar er att J fån allt, hvarom hon ber för er; vänden er till min mor om råd och hjelp,

så vända vi oss till en och samma alla här på godset. — Gud välsigne min mor!»

«Gud välsigne vår mor! Gud välsigne friherrinnan!» ljöd det från mängden.

Den ädla frun bugade sig åt alla håll, men på hennes hastigt bleknande ansigte märkte man, att uppträdet grep henne. Efter några ögonblick lemnade hon sällskapet och gick in i sina rum.

Det var tredje gången en folkmassas hurrarop ljöd i hennes öron: då hon for opp till förhöret, och förbannelser och hädelser sorlade omkring henne; då hon som brud stod i det öppnade fönstret och tyckte, att hon som lik stod på en paradsäng, och då den oskuldshvita dödsrosen kom in till hennes olycklige man; och nu, då välsignelserna flödade från hundradetal af munnar och hurraropen och glädjen skallade i rymden. Det var för mycket, hon förlorade sin vanliga jemnvigt, behöfde lugn och satte sig i sitt rum för att riktigt gråta ut sorgen öfver sina brustna ungdomsdrömmar, öfver den hänsvunna tiden, som runnit så grumlig i början och först nu blifvit klar, liksom då en väldig bergsflod bryter sina dammar och för slammet öfver ängar och skogar, och först sedan den bildat sin fåra småningom klarnar. Ändtligen lugnade hon sig, smålog stolt öfver sin egen svaghet och sade sakta: «Mitt lif är ju icke förfeladt; hvad hade jag mera kunnat om jag varit hans verkliga mor? Det gör mig dock ondt», tillade hon och blickade tankfullt framför sig, «der äro två som jag saknar: min gamle far och den trogna Karin; ingen af dem fick upplefva denna dag — och det skulle dock glädt dem så mycket.»

Hon återvände till festen. Allt var glädje, rörelse och munterhet. Hela sällskapet begaf sig ut i den svala aftonluften. Musiken slog an till en polska och kring de uppresta majträden dansade nu alla i ring, i ring, i ring, till dager ljus.

En sådan fest kunde ingen minnas på Sigurdsnäs.

Det var, som friherrinnan sade sina gäster, verkligen Göran, som nästan mot sin mors vilja tillställt denna fest. Han gjorde det för att visa sin tacksamhet mot henne, som uppoffrat hela sin ungdoms glädje, alla sina skönaste drömmar, för att beskydda honom mot dem, hvilkas egennytta skulle störtat honom i förderfvet.

Den unge mannen hade ej vetat allt, förrän året förut, då han på en resa helsade på hos gamle baron Wernerhjelms på Lilltomta; föräldrarne till honom, som nu i Amerikas urskogar skapat sig ett nytt Sverige, ett nytt hem, skönare än det gamla, men ej ändå så kärt.

Den gamle baronen var ännu kry och glad, och var en af dessa menniskor, som, oaktadt alla motgångar, ändå aldrig tvifla på framtiden.

Hans maka var mycket yngre än han, en stilla och vänlig qvinna, som blott hade en egenhet, ett fel, om man så vill, och det var att icke frukta något så mycket, som att stöta sig med någon menniska. Denna beständiga fruktan att ej alla och en hvar skulle finna sig nöjda, gjorde att hon antagit ett mera ceremoniöst väsende, än som eljest öfverensstämde med hennes lynne; hon hade observerat så länge på sig sjelf, att hon fått någonting metodiskt i hela sitt väsende, en viss ordentlighet och noggrannhet i hvarje ord och i hvarje åtbörd, som gjorde att litet hvar hellre samspråkade med den raske gubben än med henne.

Hennes gode man var deremot icke den, som lät någon sorts betänklighet hindra sig att tala ut, och detta var således någonting för friherrinnan högst pinsamt, då någon främmande, som ej kände och «ursäktade» pappas egenheter (så uttryckte sig friherrinnan), kom till Lilltomta. Fiherrinnan satt som på nålar, emedan hon hvarje ögonblick fruktade att pappa skulle säga något som kunde vara obehagligt eller mindre artigt. Pappa var åter å sin sida alldeles oefterrättlig, fastän friherrinnan visst aldrig tröttnade att bedja honom vara försigtig, om han ej ville stöta sig med halfva verlden. Ingenting hjelpte, ty gamle baron hade, sådan han var, lyckligen genomlefvat sina sjuttio år och hade således erfarenhetens vittnesbörd att det beror på sättet, om man stöter emot eller icke. Ganska säkert är också att friherrinnan skulle skaffat sig en hufvudfiende med samma ord, hvarmed gubben skaffade sig en vän; ty hos henne tycktes allt vara beräkning; men hjertat låg på den gamles tunga.

När Göran von Dernath helsade på, blef detta ett ämne för den goda friherrinnans innerliga bekymmer. Hon darrade som för en jordbäfning, då hon såg huru hjertans glad hennes gubbe blef; ty nu var hon säker, att den ena oförsigtigheten skulle hagla efter

den andra: — «när pappa var riktigt glad, så var det allrafarligast» — det var en gammal erfarenhet.

«Nå, se stora herrn, hm, välkommen, patron!» yttrade gubben och gaf sin unge gäst ett kraftigt handslag; «hör på, mamma, det är unga Dernath — son till, hm . . .»

«Ja, jag har den äran känna baronens slägt», inföll friherrinnan för att hindra sin man att gå in på slägtregistret.

«Så, mamma! det gör knappt jag; men likgodt, välkommen, min gosse!»

«Käre Wernerhjelm, baron von Dernath är ju oss fullkomligt obekant, vi hafva ju ej förut haft den äran.»

«Hvaba! mamma, känner jag inte hela hans slägt? Hans salig farfar, hans far och mor — mor — ja, visst känner jag henne, och har jag inte haft pojken här på mina armar strax han kom från kamrerens?»

«Herr baron känner inte min man, men han menar så innerligt väl», yttrade friherrinnan ursäktande.

Göran var som mellan två eldar; med en af dessa välmenande menniskor skulle han kunnat taga sig förträffligt ut; men med begge . . . .

«Nå, min käre gosse, det var dugtigt hvad du växt, du är längre än far din, ty han var inte stor han — din mor måtte varit stor; ty någon måtte du brås på. Men, mamma, jag är så hjertinnerligen glad för den pojken, som om det vore min egen . . . à propos, hvar är Fredrika, flickungen min? Du skall väl låta unga patron se vår flicka.»

«Hon kommer väl snart», sade friherrinnan med en varnande blick på pappa.

«Jaså. Du må tro att jag har en ung flicka i huset, fast jag har en gammal son der ute i Amerika — också så är jag omgift och denna flickan — det är en bra flicka . . .»

«Åh, hon är visst inte bättre än andra», anmärkte friherrinnan.

«Är hon inte? jo det är hon — det behöfva vi ej dölja med; det är en bra flicka och snäll flicka och sparsam se'n, och så god och mild och söt och beskedlig.»

«Herr baronen märker troligen att hon är pappas favorit.»

«Jag undrar ej öfver om baronen . . .»

«Baronen, säg onkel, min gosse, eljest har jag illa förplumpat mig.»

«Om jag får.»

«Der ser du följden af din oförsigtighet, käre gubbe», smålog friherrinnan, hemligen triumferande.

«Nå nå, ingen skada skedd. Nå, hur mår mor din?»

«Mamma mår Gudi lof väl och bad helsa; hon ämnar att göra en visit här i sommar.»

«För att helsa på sin gamle svärfar.»

Göran studsade.

«Kära pappa!» sade friherrinnan och skakade på hufvudet.

«Jaså, kanske han inte vet det — nå, så bör han veta det. Han skall veta huru mycket hon uppoffrat för honom — ja, det bör han.»

«Men, pappa, inte skall du . . .?»

«Bästa onkel, tala», afbröt Göran dem begge, «säg mig allt. Jag älskar så oändligt mycket min mor, att jag måste veta hvarför jag näst Gud håller henne kärast.»

«Ja, näst Gud, gosse, det var rätt sagdt», yttrade gubben allvarsamt; «ty om vi älska handen som gifver, verktyget, huru mycket skola vi ej älska den kärleksfulla viljan, som begagnade handen för att gifva — så är det, gosse; det skadar icke att du vet allt.»

«Tala, tala, onkel!»

«Nånå, inte så häftigt, patron!» småskrattade gubben. «Jo, ser du, min gosse — gosse? ja, det är sant, han är nu gamla karlen och åker och kör derute i Amerika och hinner inte med att komma hem, förr än han fått sin egendom i ordning — se! han skulle förlora frukten af sitt arbete, om han nu öfvergaf det. Derför anser jag honom göra rätt, fastän Gud skall veta, att jag gerna såge att han komme hem igen.»

«Men, onkel, er berättelse?»

«Jaså; jo, ser du, gosse — min pojke — Fredrik och din mor voro förlofvade, de höllo af hvarandra; ja ja, du kan lita på att de älskade hvarandra mycket, mycket; men ser du, för din skull afsade hon sig allt, slog opp med Fredrik — du förstår väl ej ännu hvad en sådan uppoffring vill säga, men . . . kanske Fredrik kommer tillbaka. Du kan få dig en stjuffar, pojke, lika

god som din stjufmor», återtog gubben efter några ögonblick. — «Nu är du snart en myndig man och din mor är således fri från sin förbindelse — liksom numera Fredrik, utan att behöfva frukta partierna, kan komma in i riket. Gud välsigne pojken!»

Den gamle teg några ögonblick, som friherrinnan använde för att, som hon trodde, utplåna spåren af ett samtal, som hon uträknat borde hafva varit obehagligt för den unge mannen. Hon misstog sig dock, påminnelsen om den älskade modren, om henne, som offrat lugn och lycka, glädje och hopp för hans skull, var honom alltid kär och han reflekterade ej ens på att allt detta äfven påminde om hans oäkta födsel och hans egen mors olyckliga historia. Han hade också lärt att icke blygas för annat än sina egna fel och ej yfvas öfver sina egna förtjenster.

«Se så, det var då väl», ropade gubben när en flicka, af ungefär samma ålder som den unge baronen, inträdde och med ett blygt leende neg för den främmande.

«Se der, der är Fredrika, min flicka, en rar flicka, har väft den der klädningen sjelf — nå, se opp, barn! Unga patron här känner nog onkel Wernerhjelm; inte sant, kamrat? Hm, jag mins väl då jag bar dig på händerna och hyssjade dig i luften, så att gumman . . . hvad heter hon?»

«Karin.»

«Nå, lefver hon?»

«Nej, hon dog för flera år sedan.»

«Jaså, en beskedlig gumma . . . ja, hon skrek och mente på att jag rent af bröt sönder, gubevars, lille nådige baron; ty, ser du, du var fem sex år gammal och adoptionen hade skett nyss förut. Nå, hur mår syster Marianne — tant Marianne, den hulda varelsen?»

«Fröken Marianne», inföll friherrinnan, «är ett ganska aktningsvärdt fruntimmer.»

«Ja likgodt, hur mår hon?»

«Jo, hon bor hos sin förmyndare.»

«Jaså, han lefver?»

«Ja, tant Marianne skrifver aldrig till min mor, hon tycks ej kunna förlåta att vi vunno processen.»

«Ne-nej men . . . Men ser du, min gosse, du skulle mått som perla i guld, om hon och hennes förmyndare fått tag i dig.

Det finnes få menniskor hvilka jag ej kan tåla, mycket få för hvilka jag ej ber godt hos God — men för den der karlen ber jag aldrig, jag vet alltför väl att det ej går an.»

Den gamle baronen var så pratsam, så munter och underhållande, att Göran knappt fick tillfälle att tala med Fredrika, och då han gjorde det, tycktes friherrinnan af endast försigtighet beständigt blanda sig i samtalet.

Mödrar hafva ofta detta fel, att liksom vilja hjelpa sina döttrar i konversationen; men denna välmenande osed har vanligen till följd, att den främmande misstänker att den unga damen ej måtte ega synnerliga själsgåfvor.

Göran gjorde väl ej denna reflexion, men mammas skuld var det icke att det ej hände, och det enda som hjelpte upp aktierna var flickans behagliga smålöje och hennes glada ögon. Hon liknade mest sin far, och det var just derföre friherrinnan alltid inföll med sina tillägg, så att Fredrika ej skulle yttra något, som möjligen kunde tagas illa af den främmande.

Besöket var kort; men då myndighetsdagen nalkades, mindes baron Göran den vackra flickans leende och hennes glada ögon, och det är ganska svårt att bestämma om det var ensamt tacksamheten, som gjorde honom så envis med den der festen. Nog af, den blef besluten och som vi veta firad.

Men liksom olyckan aldrig kommer ensam, liksom ödets hjul alltid måste göra en hel svängning, innan det kan slå tillbaka, så kommer sällan en lycka ensam. Det tyckes vara ett helt slägte af onda eller goda genier som följer oss och som gifver oss sorgliga eller glada intryck — och nu hade de glada börjat.

Blott några dagar efter festen och under det ännu den Wernerhjelmska familjen var qvar (ty Göran hittade på tusende utvägar att fördröja deras resa) kom en låda som aflemnades till baron Göran. Utanskriften var till hans mor och han lät genast bära opp den.

Alla församlade sig kring den hemlighetsfulla lådan; men då den slogs opp — innehöll den ett porträtt af Fredrik Wernerhjelm. Katarina lutade sig mot stolkarmen och betraktade de ädla manliga dragen med en blick full af kärlek och fröjd. Gamle baronen knäppte hop händerna, lutade sig öfver bilden och kysste den.

«Det är Fredrik, Fredrik, vår egen Fredrik! Kom hit, Fredrika, skall du få se din bror, din bror . . . se, är han inte vacker!» ropade gubben utom sig af förtjusning.

Ett bref låg bredvid det präktiga porträttet. Katarina skyndade att läsa det.

Det var långt, skrifvet med fin stil och innehöll en utförlig berättelse om amerikanska revolutionens utbrott, om den vidtutseende och farliga kamp, som folket kämpade mot den engelska ministèrens förtryck. Han omtalade vidare att han gått in i amerikanska armeen, att han fäktat och utmärkt sig, så att han mottagit en bataljon och fått Cincinnatus-orden.

«Det är», yttrade han bland annat, «huru besynnerligt det än låter, för samma sak jag nu fäktar, som den för hvilken jag måste fly mitt fosterland. Det kan vara likgiltigt om det är partierna eller ministrarne som utöfva förtrycket, det är samma låga passioner, samma egoism som regerar; det är i båda fallen icke friheten utan slafveriet som blommar. Jag skall, så länge mitt lif varar, strida mot förtryck och våld, under hvilken skepnad det än framställer sig.»

«Ser man på», sade hans gamle far, «visste jag inte, att militärandan låg i honom; nu skall man se att han ej kommer hem förrän saken är afgjord. Han spelar återigen ett högt spel; ty förlora amerikanarne, så är han blott en äfventyrare, en upprorsstiftare — vinna de åter, är han en hjelte.»

Katarina fortfor i sin läsning. När hon kom till slutet, började hennes röst darra. Han skref:

«Jag hade trott att jag nu skulle kunna flyga öfver hafven för att återse dig, min enda älskade, du, min maka inför Gud; men en högre pligt har kallat mig. Mina militäriska kunskaper kunna göra gagn. Det finnes få infödda amerikanare som känna den europeiska taktiken. Jag måste bli qvar till dess allt är afgjordt — död eller seger — och om det blir seger, då kommer jag till dig, till eder alla der hemma, för att lefva och dö ibland eder.»

Katarina tystnade några ögonblick. Ändtligen steg hon opp och kastade en af stolthet glänsande blick på det nu uppställda porträttet och sade: «Sådan skall du vara, du min ungdoms afgud, just sådan.»

Friherrinnan Wernerhjelm afbröt snart allas rörelse genom den anmärkningen, att Fredrik som utländing icke hade med amerikanarnes sak att göra.

«Kära mamma», sade hennes man med ett drag af lindrigt missnöje, «man är aldrig utländing då man strider för det man tror vara rätt. Emellertid», fortfor gubben, «ha amerikanarne skäl att resa sig. England har rent af utsugit den stackars kolonien och gör det med samma rätt som vissa folkslag, hvilka sälja sina barn till slafvar. Om barnen neka, kan ingen undra på dem; men pass på, mina vänner, kung skaffa de sig nog och grefvar och baroner, hvad det lider.»

«Och kanske till och med hattar och mössor?» smålog Katarina satiriskt; «då stridde Fredrik verkligen för en blott illusion.»

«Kära barn!» yttrade baronen, «vi kämpa alla för illusioner; men nog derom. Hör på, Göran, hvad sitter du och pratar med Fredrika — nå nå! käre gosse, bli inte förlägen, jag menar ej så illa.»

«Jag», anmärkte friherrinnan något ceremoniöst, «har hört hela samtalet, pappa lilla; det rörde blott några förändringar i trädgården, som baron Göran anser skulle öka ställets behag.»

«Mjuka tjenare — jaså, hm hm. Hör på, Katarina», tillade gubben sakta, så att det ej hördes af friherrinnan eller barnen, som fortsatte sitt samtal, «hör på, min flicka, tycker du icke att Fredrika har bra mycket tycke af Fredrik?»

«Jo, min onkel, för närvarande; när hon skrattar, är det alldeles hans mine.»

«Vet du», återtog den gamle, «jag tror något jag . . . inte sitter en ung man och öfverlägger med en flicka om hvilka förändringar han ämnar göra i sin trädgård, om han inte tänkte att spionera ut hvad hon skulle tycka om — hm — hvad tror du?»

«Jag anser det ej otroligt», smålog Katarina, «om jag, utan att ana det, en vacker dag blifver svärmor i stället för svägerska.»

«Hm, kan väl hända; åh ja, flickan är bra och pojken också — det blir ett riktigt landtjunkar-herrskap — lycka till!»

«En berså der borta skulle göra god effekt, en skuggrik vacker berså», yttrade Fredrika. «Ack! någonting herrligare finnes ej.»

«Ja, han skulle ligga just der midt för vattensprånget», frågade Göran, «är det ej frökens mening?»

«Jo, med dörren mot vattensprånget. Ett litet stenbord midt uti och bänkar — tycker icke baron Göran att det skulle ta sig väl ut?»

«Du gör så många förslag, kära Fredrika», yttrade friherrinnan, «liksom baron Göran ej skulle ha smak nog att sjelf utfinna medel till trädgårdens försköning.»

Två år derefter var der verkligen en lummig berså på den bestämda platsen, ett litet stenbord och några bänkar; men i bersån sutto en yngling och en ung qvinna och talade kärlekens ord med hvarandra. Han till och med kysste henne — det var Göran och Fredrika.

Om någon skulle förundra sig öfver att den försigtiga friherrinnan ej var med för att bevaka sin dotter, eller hjelpa henne att föra konversationen, eller moralisera öfver dårskapen att tro hvad en ung karl försäkrar, måste jag upplysa att de unga tu voro ett = man och hustru.

Den gamle gode onkelns spådom hade slagit in, Katarinas också; ty hon var nu svärmor, en ung, glad, lycklig svärmor och långt ifrån en af dessa, som af välmening genom sina oupphörliga råd tynga ner den första kärleken.

Emellertid flyttade nu Katarina i sin våning och mottog till sitt sällskap den beskedliga mamsell Pjorry, en flicka, som hade följt med ett förnämt herrskap i egenskap af guvernant, som sedan blifvit öfverflödig och flyttat från familj till familj för att lära barnen den rätta prononciationen, men på alla ställen blifvit onödig så snart barnen slutat sin kurs.

Ändtligen kom hon till baron Wernerhjelms i samma «prononcerande» afsigt, men blef äfven der snart öfverflödig, icke derföre att Fredrika kunde prononcera, utan derföre att hon gifte sig — och det är ej så rasande noga sedan med språkkunskapen. Då kom hon till Katarina, som beklagade den stackars flickans öfvergifna belägenhet och ville rädda henne från ett kall, så otacksamt, så utan all egen inre tillfredsställelse, som det att lära en hop flickor att hjelpligt kunna tala franska.

Amerikanaren.

Alleghanybergen fortsättas i nordvest af Clinchberget, vid hvars fot Sandy Rivier uppspringer för att fradgande och bullrande hoppa ner ur sin vagga, som ett nyvaknadt barn, och att sedan lugnare i en bredare bädd flyta fram till Ohio, som lik en ungdomsfrisk tärna skyndar sig att möta den väldiga Mississippi, förmäla sig med honom och mista sitt namn.

Omkring 1760-talet stod ett stycke från Sandy-åns strand ett ensamt stockhus. Redan detta namn häntyder på husets beskaffenhet: en grof timring med runda stockar i väggen och diktad med mossa i ymniga qvantiteter. Då var marken rundtomkring beväxt med ekar, som med sina gröna kronor reste sig högt öfver det lilla husets blygsamma skorsten. Men närmare Sandyån voro några odlade lappar upptagna, och från morgon till qväll såg man der, eller också i skogen, tvenne män, som arbetade på jorden eller höggo och brände svedjeland.

Den ene var en ung man, blott några och tjugu år gammal, med ett friskt och starkt utseende. Han lutade sig temligen ofta på spaden för att hvila sig, hvaremot den andre, en svartmuskig, senfull och mager karl, oafbrutet arbetade, liksom trötthet varit något, som han aldrig kunde känna.

«Hör på, Jack, jag är ej ännu riktigt van vid sådant arbete», sade ynglingen skrattande; «men vänta bara, blott jag blir öfvad, så går det nog.»

Den andre såg opp.

«Nå ja, så är ni en förnäm mans son (pekande med handen åt Clinchberget, som låg rätt i öster från platsen), en förnäm mans son deröfver. Så är det med alla sådane som komma hitöfver, fina händer och fina kläder. — Gud nåde oss för'et.»

«Ja, Gud nåde oss, Jack — vi som fått lära oss något.»

«Ja, så är det, med förlof», yttrade Jack och började åter arbeta så flitigt, att den unge mannen nästan af endast blygsel öfver sin lättja också började med en ifver, som utmärkte nybegynnaren.

«Och det der tror ni går?» frågade Jack, när han några ögonblick betraktat honom; «det ser ut som om ni ämnade att gräfva er genom jorden, så fort och så ojemnt går det. Nej, det duger icke. Lugn och långsam skall ni vara, om ni skall bli en bra jordbrukare.»

«Nej, Jack! nu gå vi in efter våra bössor; hör på, hur hundarne tjuta i kopplet, vi skola ut på jagt.»

«Jagt nu i aftonsvalkan!» sade Jack, och tittade opp åt himlen, der solen redan höll på att sjunka ner i den tjocka tallskogen, på andra sidan ån.

«Ja, som sagdt — jag vet hvar en hare står.»

De begge männen gingo, och några minuter derefter hördes det glada skallet igenom skogarna, och den unge mannen sprang lätt som en hind genom skogssnåren och öfver stockar och stenar, för att komma i håll.

«Puh, om jag vore ett rödskinn», mumlade Jack, «bara jag vore ett rödskinn och hade riktiga mockasiner på fötterna, men nu är jag bara en kristen menniska. Detta står jag ej ut med.»

«Ser du, här duger ej långsamhet», skrattade ynglingen.

«Men den som icke sår, skall ej heller uppskära», mumlade Jack.

Pang! Haren föll.

«Ser du, nu skola vi skära opp», sade ynglingen. — «Ser du, hvar och en kan sin konst!»

«Hör på! Finns der någon bit åker i ert land?»

«Ja.»

«Det var besynnerligt.»

«Hur då?»

«Jo ser ni, det förefaller alldeles som skulle ni vara uppfostrad i skogen bland rödskinnen och ej bland godt, stilla åkerbrukande folk.»

«Men, käre Jack, jagten är hos oss ett adligt nöje — åkerbruket är för det sämre folket.»

«Hm, och här går det sämre folket i skogarna och puffar med sitt gevär och de bättre plöja sina åkrar, som de ärft från far och

farmor. Vet ni att jag känner en gammal holländare, som bor borta vid Roanakfloden på andra sidan bergen.»

«Nå, hvad har han ärft från förfädren? Kanske anor eller sköld och vapen?»

«Sköld och vapen? Nej bevars, det är ett stort, stort kålland, det har han arbetat på i fyratio år, hans far före honom, dennes far före honom och hans far före denne och . . .»

«Ja, jag kan förstå, ända från den tiden den beskedliga slägten kom in från Rotterdam.»

«Ja riktigt, allt sedan de blefvo amerikanare.»

«Engelska undersåter, min gubbe!»

«Engel... åh ja, det förstås, visst äro vi så att säga engelsmän och irländare och skottar — men amerikaner äro vi ändå en smula mera.»

«Vi skola inte disputera om det; jag vet att du är så pass mycket amerikan, att du knappt är engelsman», yttrade ynglingen, kastande sitt villebråd öfver bössan och begifvande sig på hemvägen.

«Ja, det tror jag nog, mina förfäder voro independenter och deporterades, och sedan så vilja de att vi i femte led skola vara engelsmän, derföre att våra förfäder kördes från England, från hus och hem ut i vildmarken.»

De begge männen återkommo snart. Den skjutna haren skulle tillagas; men der fanns ingen stekgryta och intet spett. Jack visste råd, han skaffade fram lera och murade in haren, så att han blef som en caraibisk mumie, rund som en dadel. Detta bylte lades ner i en grop och nu eldade man med stickor ofvanpå. Jack vände steken emellanåt och slutligen sprack lerskorpan i fina remnor, ur hvilka den skönaste lukt af stekt hare lät känna sig. Jack smågrinade.

«Känn nu, herre, huru präktigt! Fick ni någonsin så godt i ert land?»

Måltiden var färdig och de begge männen läto sig väl behaga.

På 1770-talet stod på samma ställe, der det fula stockhuset stått, en vacker ljusröd tegelstensbyggnad med tvenne flyglar, gröna karmar i fönsterna och två skorstenar på taket. Bakom detta hus växte ej nu som förr skyhöga ekar, utan i stället höll en trädgård full med fruktträd och buskar på att växa opp ur den plöjda mullen.

Midt emot på åns andra strand låg en hel rad små väl byggda stockhus med sina förstuguqvistar. Det var ej just alla husen, som kunde bjuda aftonsolen att spegla sig i några små blyinfattade fönster, de flesta hade blott en sorts jalusier af flätad säf för fönsteröppningarna.

Trakten upplifvades af en mängd menniskor i friskt arbete och kring stugorna hvimlade en hop små ungar i hvita linnen, barfota springande på åns strand, försökande eqvilibristiska konster på den smala ledstången vid den äfvenledes smala bron, som bestod af en stock — stort smalare kan en bro ej gerna vara, i synnerhet som denna hette «storbron», till skillnad från «lillbron», som låg längre opp och som endast bestod af gärdsle, hvilande på några bockar.

Det var en afton om våren 1775. Den yngling vi förut sett var nu en man med solbränd hy, en skogens och vildmarkens innevånare. Hans lilla nybygge hade utvidgat sig; der lefde nu sextio fullväxta personer på samma fläck, der han och Jack förut bodde ensamme och ändå hade svårt att lifnära sig, om ej bössan skaffat dem kött och spaden bröd.

Solen glänste rödaktigt på skogarna på Clinchberget, klockan led mot åtta på qvällen, då man på afstånd hörde ljudet af en lunkande häst och litet derefter såg en karl, klädd i ljusgula nankinspermissioner, grön rock och en vid halmhatt på hufvudet, något ovig i sadeln och som det tycktes skakad i sitt innersta, komma in på gården, svänga om hästen och med mycken försigtighet klifva ner.

«Nå, se god afton, Jack! Hur mådde de i Salem?»

«Bra, herr Werner, mycket bra. Syster min bad helsa och tackade så mycket för ullen. God afton, herr Werner! Potty stöter som en kanalje — det dröjer åtta dagar innan jag blir menniska igen, är precist som en gammal klocka som fallit i golfvet — hvar led har krupit i sär på mig.»

«Stackars Jack! Ta dig litet wiskey och tvätta dig med.»

«Tvätta? Tror herr Werner, att man håller sådant utanpå sig? Nej, det är innantill jag är sönderskakad; skinnet håller Gudi lof ihop ännu. — Men nu må ni tro», återtog Jack, sedan han ledt hästen utom gården och släppt den på den gröna betes-

marken, «är *jag* sönder, så förslår det intet mot hvad det är sönder mellan gamla England och oss amerikanare.»

«Hur då?»

«Jo se, det var i Massachusetts, — församlingen vet jag i Lexington. Vi amerikanare», sade han och tog sig förnöjd om munnen, «vi fria amerikanare hade våra ombud der, ja, jag menar ifrån Massachusetts . . .»

«Nå, vidare?»

«Jo se, det tålte icke engelsmannen Gage, generalen, utan han kom dit med rödrockar.»

«Han anföll väl ej folket?» frågade Werner med stigande värma.

«Folket? Nej bevars, men folkets ombud i Lexington, och de slogos och en hel hop dödades. — Nu skall man se kongressen blir rasande och säger oss fria, ja det gör hon, kongressen är inte leksak heller.»

«Nej, vid Gud, detta skola vi ej tåla», ropade Werner, «nej, nej, om också jag aldrig skulle komma hem igen till mitt land, nej, nej! Amerika skall ej längre göda England, som likt en lian slingrat sina ormringar omkring dess herrliga krona.»

«Hm», sade Jack, «jag tror att herr Werner är amerikanare, han också, så god svensk han eljest är.»

«Käre Jack, jag är alltid med då folkets rätt kommer i fråga. I Sverige ville jag ha en konung, emedan det är ett konungarike, hvars folk måste ha en kärna att samla sig omkring; här åter, ett guvernörsrike, der konungen till- och afsättes efter en nyck af moderlandets ministèr, kan folket vara utan denna representant af en makt, som ej skyddar, utan endast nedtrycker. Ser du, jag strider för kungadömet i Europa och för fristaten på den nya jorden.»

«Rätt sagdt», yttrade Jack, som ej förstod hälften, men ändå ej ville synas okunnig.

Ej långt derefter sammanslöto sig de tretton provinserna till en sjelfständig stat. Washington trädde i spetsen för affärerna och folket uppbudades till härtåg mot moderlandets legotrupper. Werner (så kallade sig Fredrik Wernerhjelm i sitt nya hem) gick till arméen med några af de yngre af sitt nybyggarfolk och blef, såsom den som förut varit i krigstjenst, genast utnämnd till kapten.

Han bivistade de flesta bataljerna under det sexåriga krig, som nu uppstod, och hade vunnit öfverstegrad, då han i bataljen vid Yorkstown träffades af en kula, som bortslet högra benet och kastade honom döende till jorden. Han hade förblödt, om ej Jack, som följde med hans regemente som timmerman, i tid fått se sin herre, sönderrifvit sitt linne och förbundit honom.

Sedan tog han sin husbonde på sina breda axlar och bar honom ur kulregnet.

«Det var en gemen engelsk jernbit», sade han. — «Herrns ben är så väl afklippt som om det skett med en sax; men trösta er, der hemma på Wernerhill behöfver ni ej mer än ett ben; träd finnes det nog i skogen till det andra.»

Så sökte han trösta den sårade, under det att artilleripjesernas knallar och liniernas eld, musik, döendes jemmer och hästtraf skakade jord och luft i grannskapet.

«Victoria! Victoria!» ropade slutligen flere röster utanför kojan, «segern är vår. Cornwallis är fången . . . ha ha ha! Washington, for ever, for ever, for ever! Hurra!»

«Hör ni!» sade Jack.

«Ja, jag hör; Washington for ever!» ropade den sårade med stark röst.

«Nånå, skrik inte så, förbandet kan gå opp», förmanade Jack.

Victoria hvirflade trummorna, Victoria smattrade trumpeterna, Victoria! Amerika är fritt!

Den sjuke smålog sorgset.

«Vet du hvad, Jack», sade han, «det lönar knappt mödan att resa hem till mitt land, sedan jag lemnat det ena benet qvar vid Yorkstown.»

«Hvarför icke, herre? Ni skulle bli så välkommen.»

«O! ja det vet jag; men ändå . . . jag börjar bli gammal; ser du, der sitter redan hvita hår vid tinningarne, jag är snart en gubbe . . . en gubbe på träben. Nej, jag blir qvar i mitt fria fosterland. Vi råkas aldrig mera, äfven om jag kommer opp från denna blessyren.»

«Hvilka vi?»

«Käre Jack, det är mina slägtingar deröfver.»

«Ja, det skall Gud veta, att vi ej gerna se att ni reser. Ni lofvar väl att komma igen, men när allt går omkring, så blir ni

qvar der borta, och hvem tar då er gård? Vi få kanske en hård husbonde. Derföre, Gudskelof för benet, öfverste!»

Den sjuke var afmattad. Ännu var ingen annan bandage anlagd än den, som Jack förfärdigat af sitt linne. Den var ej gjord enligt konstens reglor.

Först påföljande dag kom kirurgen. Han skakade på hufvudet, men teg — det var så hans vana då han skötte förnäma patienter; då såg han alltid betänklig ut i fysionomin.

Werner gjorde i följd af denna pantomim sitt testamente; men hans kraftfulla natur segrade, och efter två månader, tillbragta i hospitalet, var han så återställd att han kunde resa hem till Wernerhill.

Under den allmänna villervallan och de fiendtliga eskadrarnes kryssning utanför kusten var postgången afbruten och Katarina fick således på tre år icke någon underrättelse om Fredrik.

Nu efter den dyrköpta segren skref han till sina föräldrar och till Katarina. Han sade henne sin afsigt att blifva qvar i sitt nya, nu dubbelt kära fäderneslaand, sade henne att han var en krympling, att han ej kunde eller ville öfvergifva sitt nybygge, der en hel liten stat uppblomstrade omkring honom.

Katarinas svar andades lugn vänlighet. Begge hade hunnit öfver den glödande passionens ålder, och en solvarm vänskap återstod, liksom den sommarvarma qvällen aflöser den glödande middagen och låter synkretsen bli fri och landskapet herrligare, saftigare och grönare än någonsin förr.

Marianne och mammas gosse.

Fröken Mariannes flykt till borgmästar Rehnhorns familj var lika ärofull och smickrande som då drottning Kristina bytte om religion och reste till påfven.

Hon mottogs på det allravänligaste sätt, hon fick egna rum, egen piga och var mera än syster, mera än dotter åt det ädla paret, som aldrig kallade henne för annat än «husets goda engel».

Förmyndaren drog emellertid inkomsterna af frökens jordagods och räntorna af hennes penningar samt skref på sin förmyndare-räkning hvarje småsak som husets goda engel fick eller bortskänkte. Det var klart att grunden för hela denna vänskap var det gemensamma hatet mot Katarina von Dernath, och förbundet knöts fastare under processen och blef evigt när den förlorades, emedan Marianne då förstod att hon ingen rättvisa kunde finna på jorden och ej hade mer än Gud och Rehnhornska familjen till vänner.

Detta intima förhållande emellan familjen och fröken fann en föreningspunkt hos lilla Adolf, som var mammas och snart äfven Mariannes favorit. Den lille gossen var så innerligt näpen, små armarne så innerligt söta, hans små infall så naiva och roliga; med ett ord, det var ett gudabarn med hål på knäna och skråmor i ansigtet och som så behändigt knep socker från mamma, bet pigorna då de förargade honom, och brände katten i svansen när han ville ha roligt.

Lilla Adolf blef uppfostrad ensamt af sin mor, ty fadren arbetade, sade frun, som en slaf dag och natt, för att betrygga hustru och barn, och hade således ej tid att sjelf se om sin gosse. Adolf fick derföre sin uppfostran af mamma, sina kunskaper af fröken; ty att låta honom läsa för en «rå karl» hade varit förskräckligt, och sålunda utrustad skulle han sluta med att bli en rik fars arfvinge, egare af penningar, hvilkas sammanhopande skett genom medel, som han hvarken visste eller någonsin fick veta.

Att det ändå ej stod så rätt till med pappas penningar hörde han af pigorna.

Så uppväxte mammas gosse, blef med hvarje år större, starkare och mera svårhandterlig, och började tidigt att lefva utom hus, att få vänner och hålla sig borta. Så fortgick år efter år, ända till dess fadren skaffade in honom vid ett regemente. Det är klart att han som en rik arftagare kunde betala ackordet och lefva med kamraterna. Det blef således snart löjtnant Adolf utaf, en lång person med hårpiska och lockar vid öronen, som hela året gjorde intet annat än, som det heter, roade sig och blott då och då, ojemnt och oordentligt som det skedde den tiden, gjorde sina kompani-möten, det vill säga gick på jagt med kaptenen och underbefälet, under det att kompaniet slog gräs eller täckte halmtak på bostället.

Unga Adolfs förut så friska hy bleknade med åren, ögonen blefvo mera framstående, liksom hängande, några breda fåror drogo sig från näsvinkeln ned förbi munnen, han såg sömnig eller hvad man kallar dåsig ut, och brydde sig ej mera om hvarken mamma eller fröken Marianne, som således begge hade ymniga orsaker att beklaga sig öfver ynglingar i allmänhet. Det var klart att då Adolf var sådan, hurudana skulle då ej de öfriga vara?

Under hela denna tid hade då och då en friare anmält sig till fröken Marianne; de der goda strögårdarna och kapitalet upptände mången ungersvens hjerta; men alla strandade innan de ens hunnit fram till föremålet. Förmyndaren var den under ytan gömda klippa, på hvilken alla giljareförslag förliste och förbi honom var omöjligt att komma.

Fröken Marianne hade en viss likhet med en ö i Söderhafvet: hennes blomsterverld var omsluten af en kransformig korallbank, som gjorde alla försök att hinna stranden omöjliga. Denna bank var hela familjen — der fanns ingen som ej som ett klenodium bevakade den rika fröken, den söta pupillen, «husets goda engel».

Det gamla partiverktyget, numera husfadren, var en af dessa menniskor, som ej riktigt taga sig väl ut i denna verlden, men deremot förträffligt i en likpredikan. Tiden för denna upphöjelse nalkades; borgmästaren fick torrhosta, blef varm sedan han ätit, och åt litet. Skinnet i ansigtet blef ännu mera pergamentartadt, slöt sig tätt åt ansigtsbenen, de små skinande ögonen drogo sig

in i sina hålor och sutto snart och tittade fram som (man må förlåta mig bilden) kattor, hvilka krupit in i draghålen till en källare. Allt tydde således på att den gode mannen skulle öfvergå lifvets gräns, hvart det sedan kunde ta vägen, eller, med ett ord, var på förslag att från «söta far» adlas till «salig pappa».

Frun tog detta aftynande temligen lugnt; hon var religiös och nöjdes med Guds skickelse, emedan hon visste att ingen kunde vara lyckligare än den, som fick vandra hädan. Under tiden satte hon allt i ordning, så att hon icke skulle fara illa som enka.

Fröken Marianne deremot ville icke ha någon annan förmyndare och öfvertalade således sin nu varande att hjelpa henne att bli myndig. Han gjorde detta, emedan fröken då sjelf kunde ge honom decharge för förmyndareförvaltningen och — hon blef verkligen myndig och gaf decharge.

Det tyckes som detta skulle varit den gode mannens sista handling. En dag då man kom in i hans rum, satt han i sin länstol och var död; med en lätt suck hade han blifvit en «salig pappa».

Adolf var borta på mötet när detta skedde; bud sändes dit.

«Hör på, löjtnant, ha ha, gratulerar . . . fänrik Björn kom hit . . . hör på, gratulerar.»

«Hvad står på, kapten?» frågade löjtnant Rehnhorn.

«Jo, gratulerar. Gubben är saligen . . .»

«Far min?»

«Ja visst, han är saligen hänsofven.»

«Är det sant, så gör jag ett kalas för regementet som varar i tre dagar. Nu skall man förlossa de fångar arma.»

«Visste jag inte det, att jag kom med en god nyhet. Se så gossar, nu ta vi litet bränvin i väskan, så gå vi ut och knipa en hare till middagen för att fira vår löjtnant, som nu är en behållen man. Fältväbel, låt kompaniet emellertid köra in höet!»

Herrarne gingo på jagt. Adolfs fjät voro liksom bevingade; man söp ur flaskan, sköt en hare och kom hem igen.

Kaptenskan mottog dem ytterst väl och äfven dottren, för hvilken löjtnant Adolf gjort sina små «kruseringar», var i dag blidare och mildare än någonsin. Vid bordet fick löjtnanten sitta bredvid Beata; man drack — kanske en smula för mycket. Löjtnanten fick kalla kapten för farbror och slutligen kaptenskan för

moster och, mirabile dictu, slutligen fröken Beata för kusin. Hela dagen förgick i munterhet, Adolf var glädjen sjelf och satt och småpratade med Beata hela qvällen; de drucko tvemänning på gammalt vikingavis, och slutligen fördes löjtnanten in i sin lilla kammare och sof godt den natten.

Påföljande dagen var löjtnanten något «dufven» och satt med benen sträckta utåt golfvet och armarne i kors och funderade på hvad som egentligen händt qvällen förut, då kaptenskan Krakelborg steg in.

«Åh, se min kära måg, hur mår du?»

«Mju-mjuka tje-tjenare fru . . . hm. Hur f-n är det?»

«Jo, Beata kommer strax in. Ni drucko ändå bra mycket i går. Pappa har ej orkat opp än. Ja, jaha.»

«God dag, bäste Adolf!» sade nu Beata, som kom in och flög emot honom.

«Men hur hänger det då ihop?»

«Kors, du känner mig då inte, kusin Adolf?»

«Jo kusin, jo kusin, det gör jag visst, hm.»

«Ack!» inföll kaptenskan, «jag var så rörd i går, då jag fick välsigna er som förlofvade . . . Ack, både pappa och jag lade vår välsignelse på edra hufvuden.»

«Jaaasså», yttrade Adolf, «jaha såå . . . hm, jag ber om förlåtelse, det var då riktigt allvar?»

«Ja, ditt löfte gafs inför Gud, han hörde det och», tillade kaptenskan, «din salig far.»

«Det var f-n hvad det hördes långt i sär», inföll löjtnanten, «men likgodt, det får gå . . . bra att jag får en hustru att slå mor min i näsan med; eljest må ni tro, hon och gamla fröken velat råda.»

«Nej, du är en sjelfrådig man, gode Adolf», hviskade flickan och smög sig intill den unge mannen, som med sina ljusgrå hängande ögon betraktade sin lycka.

«Dina ögon glöda af kärlek», sade flickan och betraktade sin fästman; «så talande ögon du har!» ropade hon och lät sin blick hvila på hans ögonpar, som närmast liknade ett par koppar hafresoppa med en simla emellan.

«Tycker du det, lilla Beata?» frågade löjtnanten och omfamnade henne för första gången efter förlofningen.

Den var således på nyktert hjerta konfirmerad, och de unga tu bytte ringar innan mamma visste ett ord derom; ty när löjtnanten kom till fadrens begrafning bar han ring på fingret och såg på detta sätt märkvärdig ut, som det brukas då man från ungkarlslifvets fria bana beger sig in på hymens blomsterstig. Man antar nemligen ett annat sätt att vara, att föra sig, att tala, något som kunde karakteriseras i reglen: att man icke skall flytta den ena foten förr än man står fast med den andra.

Sådan var nu löjtnanten som, styf och rak, höjde på ögonbrynen och lät ögonlocken till hälften skyla ena hemisferen af ögongloberna och sade: «Min Beata och jag hafva beslutat att köpa en landtegendom, för att slå oss i ro.»

Ett år derefter, sedan bo var skiftadt och auktion hållen, inträdde löjtnanten i sitt äktenskap. Det blef ett lysande lif ute på Säbydal (så hette gården). Nästan hela regementets ogifta officerscorps höll sig derute som hemma, och i alla rum stodo enbetssängar bäddade, rakspeglar på pulpeten och stöfvelknekt under sängen.

Det unga paret lefde ett rätt muntert lif, men egendomen började se tråkig ut på gärdena; säden blef tussig och ojemn, vattnet stod stilla i dikena, vindfället blef besvärligt för jagten, och kreaturen sågo oborstade ut; med ett ord, allt var på förfall.

Löjtnantens funno dock ej skäl att draga in på staten, de skulle funnit sig nedsatta, om de måst förminska bjudningarna — och småningom blefvo affärerna sämre, dåliga. Då fingo de en flicka, som i dopet erhöll namnet Sigrid, på jungfrufadderns fröken Mariannes begäran, som dermed ville hedra sin fars minne. Hon gaf en stor silfverbägare med Rehnhornska vapnet på ena och Dernathska på andra sidan i faddergåfva; men detta hjelpte ej affärerna. Det är klart att lynnet sänktes i samma mån som olyckan ökade sig, och slutligen, då Sigrid var tre år gammal, föll hennes mor ett offer för grämelse och afmattning.

Det lilla barnet var ensamt i rummet då hon dog; hon lekte med den dödas hängande lockar, då fadren kom in från en frukost, som några af kamraterne delat med honom; visst ej en så grann frukost som de fordna, men ändå qvarlefvorna af husets små tillgångar.

«Kors, jag tror att Beata är död!» sade han, till hälften rörd af spirituosa, till hälften af smärta; ty han höll ändå af sin Beata, på sitt vis, det vill säga temligen trankilt.

Han tog barnet på sin arm och gick ut till kamraterna, som ännu sutto och pokulerade vid en kantin med förgyllda glas.

«Ser ni, gossar, nu är flickan här moderlös», sade Adolf och lyfte opp barnet.

«Kors bevars, är din hustru död? Hvad det gick fort, det var helt oförmodadt . . . hon har ju icke legat en månad?»

«Nå så, nog prat; men hvar skall jag göra af ungen? Här är ju ingen som sköter henne . . . nå nå! gråt inte, Sigrid; mamma hon har det nog bra; tyst barn, tyst Sigrid . . . nå, hvad säger ni, kamrater?»

De goda kamraterne antogo betänkliga miner. Slutligen sade en: «Kors, din mor lefver ju?»

«Ja visst f-n gör hon det, eljest behöfde jag inte ge er sill och rofmos till frukost . . . visst f-n lefver hon; men se, vi äro ovänner. Hon är så snål att Sigrid ej fick maten; nej tack, inte hos mor min.»

«Nå, du kan ju hyra in henne någonstädes», yttrade en annan.

«Hyra? Tror du att jag har råd att hyra in henne, jag? Det kostar contantibus in manibus.»

«Men hvad säger du om fröken Marianne von Dernath?» frågade den förste.

«Der ha vi min själ ägget! Du skall till tant Marianne, hon har stått fadder åt dig . . . se så, nu ta vi en sup på det beslutet.»

Åtta dagar derefter satt den lilla flickan på en liten pall vid fröken von Dernaths fötter och lekte med en fet katt, som egentligen var till för att sofva, men också dugde att jama och leka med barn.

Fröken Marianne var nu temligen gammal, men åldern hade föga förändrat hennes utseende. Hon var en af dessa eterneller, som torkade, mumifierade, ändå behålla sin ursprungliga färg och form.

Sigrid tecknade sig att blifva vacker, fastän något af fädernet sväfvade kring den hvita pannan, ett slägtmärke, som liksom hos blommorna finnes hos menniskorna, fastän den ena kan innehålla

gift och den andra helsogifvande krafter, och det ena individet vara lika lågt, som det andra högt på den moraliska skalan.

Fröken Mariannes ålder, hennes ensamhet, hennes myndighetstillstånd och den beständiga vanan att blifva smickrad af sin förmyndare och alla, med hvilka hon kom i beröring, hade gjort henne till någonting öfvermåttan ofelbart, till en af dessa strängt «rättsinniga» och själarena personer, som sitta till doms öfver allt lefvande, och som utan gensägelse känna till huru Gud anser och dömer allt och alla. Hon var således i sin tro en fullkomlig «kristinna» och fann, ju äldre hon blef, denna verlden allt mera full af synd, allt mera förtjent af hennes innerliga förakt.

Det var således klart att hon i Sigrids hjerta sökte att kufva ner all barnslig fröjd, som ville gro derinne — hon afsvalde med moralens isvind hvartenda af de späda bladen, hon uttorkade hvarje glädjekälla, uppryckte hvarje barnsligt hopp med rötterna, emedan hon fordrade att barnets själ skulle bli lika steril och stenbunden som hennes egen. Men samma förträfflighet, som i en riktning gjorde henne hård, förledde henne å en annan sida till handlingar, som stodo i rak strid med hennes bättre vetande.

Den höga plats hon intog inom menskligheten i religiöst och moraliskt hänseende, hennes inbillade egenskap af en verklig kristinna, förledde henne till samma fel, som den befrackade bildningen ofta begår. Hon ville nemligen oupphörligen upplyfta den fallne, liksom de «bättre» i denna verlden beständigt påstå sig upplyfta de «sämre», under det att i sjelfva verket de arbeta på att försämra både sig och de andra. Det ligger ändå någonting storartadt uti att kunna lyfta opp de vanlottade, så att de må se hvilken engel som räddat dem. Det finnes få, som åtnöja sig med att verka det godt är, utan att liksom begära patent på uppfinningen.

Det fanns ingen, som var närmare till den gamla frökens omvårdnad än kapten Rehnhorn. Allt ifrån hans barndom hade hon varit hans stöd — han hade öfvergifvit det, men ödet hade hårdt straffat honom. Han hade fallit temligen djupt; men detta hade ej gjort så synnerligen mycket, om ej hans affärer blifvit alldeles derangerade; sedan detta blef kändt, funno alla hans vänner att Rehnhorn var «en dålig person, utan både hjerta och hufvud», och nu blef han å sin sida en ångerfull syndare; ty det är alldeles

otroligt huru mycket religiositet och dygd ändå ligger i en tom plånbok.

Han fann nu klart att «den goda Marianne» ändå, som salig pappa kallade henne, var «husets goda engel»; han fann huru lycklig han kunnat vara, blott han följt hennes råd; och hvarje gång han riktigt klart insåg huru lättsinnigt och omoraliskt han burit sig åt, då han öfvergaf dygden och den «goda engeln», hände det sig att hon, öfverseendet och den kristliga kärleken sjelf, gaf honom en liten hjelp.

Detta upprepades ofta. Kapten Rehnhorn besökte Marianne ganska reguliert och fröken fann med hvarje dag tydligare, att Gud utsett henne till ett verktyg för den ångerfulle kaptenens återställande i tillbörligt skick.

Så fortfor det några år, då slutligen fröken fast beslöt att nolens volens göra kaptenen till en ädel menniska; och till hela traktens utomordentliga förundran och till ett samtalsämne, som utträngde alla andra, utbredde sig ryktet att fröken Marianne von Dernath skulle ingå ett kristligt äkta förbund med kapten Rehnhorn. Hon var väl betydligt äldre än han och hade, på det hela taget, då man frånräknar hennes fasta religiositet och hennes ointecknade fastigheter på landet, icke just några behag i denna verldens ögon; men detta gör dock obetydligt, när en ädel qvinna beslutar sig att rädda en kapten från förderfvet.

Marianne hade inga vänner, till och med ingen som vågade fästa hennes uppmärksamhet dervid då hon höll på att göra en oförsigtighet; ty hennes egen ofelbarhet var alltför stor att tåla några anmärkningar. Alla *hennes* vänner funno således förbindelsen ganska passande och kaptenens vänner blefvo en efter annan öfvertygade om att Rehnhorn ändå, oaktadt sina fel, var, på det hela taget, «en förbannadt toujours och hederlig karl».

Ändtligen blef der lysning, hela trakten gratulerade; ty alla ville vara med om krokanen; och derpå bröllop, der glädjen stod högt i taket.

Sjelfva lilla Sigrid fick roa sig en gång, fastän det ej gick riktigt bra i den tillsnörda och tvungna drägten.

Kapten Rehnhorn var hvad man kallar riktigt uppsluppen och sjelfva räddningens konfirmationsdag slutade dermed, att den gode brudgummen drack en smula förmycket. Början var ej särdeles

lofvande, och det som var värst, det tycktes som om kaptenen på en gång klädt sig i ett harnesk, ty alla hans makas föreställningar störtade som trubbiga pilar från hans bepansrade bröst.

Fru Marianne — eller hennes nåd friherrinnan, som hon af kristlig ödmjukhet lät kalla sig, underlät intet medel att återföra den förvillade; men hela följden af dessa försök var, att han fann sällskapet tråkigt och höll sig hemifrån. Emellertid hade han öfvertagit affärerna, så att hennes nåd friherrinnan, «den goda engeln», icke behöfde ha bekymmer om dem; men desto mera bekymmer öfver att få hvad hon sjelf behöfde.

Sigrid var under några år sin stjufmors enda olyckliga sällskap, ty om den goda friherrinnan förut varit den förträffligaste af alla menniskor, så blef hon nu någonting ännu bättre — en martyr.

Det finnes i allmänhet intet besvärligare folk än så kallade martyrer — de tro sig alla, derföre att de blifvit oriktigt behandlade, ha rättighet till allt, kunna göra hvad som helst och begå den ena dumheten efter den andra. Martyrglorian är oafytterlig, den hänger fast på det hufvud den kommit. Derföre finnes ingenting farligare än att sätta martyrkronan på en menniskas hufvud — efter den stunden är hon någonting, betyder hon någonting, endast derföre att hon lidit orätt en enda gång.

Kapten Rehnhorn fick således det nöjet att vara gift med en martyr, och detta kan vara nog för en man att rymma huset; ty hustrur med den glorian kring sin tinning få alltid en hel församling af klagande själar omkring sig och bli mäktiga i samma mån som de bli odrägliga. Men Sigrid fick deremot lida af sin mors olycka. Icke nog med det evigt enahanda tråket, modren blef äfven hård emot flickan för faderns skull och förebrådde barnet hans fel, emellanåt som hon i det unga sinnet sökte inympa sitt menniskohat.

Som urtyp för allt ondt hade hon en gång för alla valt Katarina von Dernath, sin afundade kamrat vid hofvet, sin lyckliga rival hos fadern och den som delat arfvet med henne.

Sigrid fick således en beskrifning på sin stjufmors svägerska sådan, att hon föreställde sig friherrinnan på Sigurdsnäs som ett sammandrag af allt svart, allt nedrigt som fanns.

Kaptenen höll sig borta, han jagade de första åren, men detta blef snart ej mera roligt — desto flitigare skötte han korten och reste omkring till alla, som ville spela, fastän han aldrig bragte det så långt, att han fick göra spelsällskap hemma.

Det lyckliga paret hade på detta sätt lefvat «tillsammans» i några år, då kaptenen efter en genomrumlad natt fick slag och, utan att just veta huru, befann sig inne i evigheten.

Det fanns ingen som sörjde den hedersvännen Rehnhorn, ty litet hvar gjorde den reflexionen, att «det var på tiden att vår Herre tog honom», emedan han hade trasslat in sig så betydligt, att han ej länge kunnat hålla i.

Det blef konkurs. Friherrinnans egendom gick åt till det mesta, och ej långt derefter återfinna vi den beklagansvärda, stolta, ofelbara och hatfulla verldsförbättrerskan boende i ett torp på sina för detta egor. Men nu fingo menniskorna ett värde för henne, nu njöt hon af ett vänligt ord, nu fann hon nöje i Sigrids oskyldiga glädje, som fick skjuta upp utan att förstöras.

Sigrid utvecklade sig således med mera frihet, hon blef en menniska, ty hennes roll af ett blott verktyg hade blifvit utbytt mot den af ett stöd för sin stackars mor.

Marianne genomgick den hårda skolan, då öfvermodet och ofelbarheten bortryckas med rötterna, för att lemna rum för ett ädlare säde. Det svider i själen, för hvarje stor egenskap, som man trott sig ega och som försvinner spårlös; men ur såret skjuter opp en annan brodd, bättre, friskare, förhoppningsfullare än den gamla; och då Marianne undersökte hvad det var som nu så ofta fyllde hennes förut så tomma hjerta med frid och fröjd — då var det samma barnaglädjens späda brodd, som hon förut sökt förstöra i Sigrids själ.

Sigrid var tretton år gammal, skön som en halfutsprucken ros, då hon en morgon, utvakad, ännu satt vid sin stjufmors säng och arbetade. Marianne hade varit länge sjuk, och det var Sigrids flit och arbete som räddat henne från nöd och brist.

Modern vaknade. «Du är flitig, Sigrid . . .», sade hon och betraktade sin stjufdotter med ovanlig kärlek. «Du är snäll som arbetar för mig.»

«Ack, mamma, det gör jag så gerna!»

«Stackars Sigrid . . . du behöfver att kunna arbeta, du behöfver stöd . . . snart lefver icke jag mera, din stackars mor.»

«Goda mamma, tala icke så!»

«Jo, det är min pligt . . . men jag har tänkt på dig; du skall få stöd och hjelp. Detta bref», tillade hon och tog fram ett sådant under sin kudde, «skref jag i går . . . detta bref skall du lägga på posten när jag är död.»

Sigrid tog tigande mot brefvet, men bleknade då hon läste utanskriften. «Mamma, skall jag till henne? Nej, nej, mamma! Vill ni min olycka?»

Mariannes ansigte skiftade färg, men hon smålog ändå och sade: «Kära Sigrid, läs utanskriften, läs, den måtte väl vara riktig!»

Och Sigrid läste:

«Högvälborna fru enkefriherrinnan
Katarina Justina von Dernath, född *von Lützow*.
Sigurdsnäs.»

«Ja, ser du, Sigrid, jag ser nu klarare, jag dömer icke så strängt — dömer icke, så varden J icke dömde, säger Herren.»

«Men, mamma, hon är ju så elak?»

«Elak! Nej, nej, Sigrid . . . jag har haft orätt, hon är ej elak . . . tro mig, det är jag som har varit elak, hatfull, ogudaktig.» Den gamla frun började gråta. «Sigrid, Sigrid, låt bli, försök ej trösta mig!» snyftade hon, «det gör så godt att en gång få gråta.»

Efter en lång stunds gråt blef hon lugnare och räckte ut armarne. «Kom hit, Sigrid!» sade hon; «vet du, då jag ändtligen fick mig att tala ut, att bekänna min orättvisa, så tycktes mig liksom då ett klart ljus på en gång strålar igenom ett mörkt rum; men det kostade på att bryta ner den sista lemningen af mitt högmod.»

Sigrid slöt den sjuka i sina armar; så innerligt och varmt hade hon aldrig slutit sig till någon — det var en kärlekens gryning för dem begge.

Tyst! hon sofver, den gamla, sofver en lugn sömn; det är slut — det är ock en begynnelse, ty hvarje ändpunkt är också en begynnelsepunkt i lifvets oändliga ringlagda kedja. Hvad hon

tänkt och hvad hon brutit, hvad hon fruktat och hvad hon hoppats, står skrifvet i ett tecken, en bild, en sammansluten tanke i den Eviges bok, och då hon kommer fram för att dömas och darrande knäböjer för att få nåd — se då flaxar kärlekens dufva ut från det brustna hjertat och hennes vingar falla och hon står der som en himmelens engel och smålér åt den förkrossade, och se, hon tar upp dufvans tappade vingar och sätter dem på synderskans axlar och säger: öfva dig att flyga på dem — det kommer en tid då du inga vingar behöfver, då kärleken genomträngt hela din varelse — då är du som jag.

Sigrid var ensam i den lilla stugan med sin mors lik.

Några grannar af det kringboende folket besökte henne, och en af dem tog brefvet in till staden.

Några dagar derefter kom baron Göran von Dernath dit; han tog in på den närbelägna herrgården och ordnade allt för sin fasters begrafning.

Den gode baronen var ännu sorgklädd, fastän det var två år sedan han blef enkling. Hans lycka hade varit obeständig — af de fyra barn han egt lefde blott ett qvar, Georg, som nu var en rask gosse, men dock den enda lemningen af den ädle baronens lycka.

Det var en lycka att baron Göran var en till lynnet mycket jemn menniska, att han var en af dessa, som i sysselsättning och ansträngdt arbete finna ett motgift mot alla lifvets sorger.

Begrafningen var vacker, värdig och stilla, och dagen derpå satt Sigrid vid baronens sida i det präktiga ekipaget. Flickan var skygg och baronen fåordig. Begge tänkte på ödets vexlingar; och man talar ej mycket då.

När vagnen en morgon på hemvägen rullade genom den lilla staden, väckte bullret allas uppmärksamhet. Det fanns i hela samhället intet mera än två täckta åkdon, nämligen borgmästarens phaeton och prostens medevivagn; men intet af dessa åktyg förorsakade ett sådant ljud som baronens stora vagn.

Det var således ej underligt om en mängd hufvuden stucko fram i fönsterna.

«Hvem kunde det väl vara?»

«Jo si, det är visst den der baron som begrafvit Rehnhornskan.»

«Jaså, han? Hur ser han ut?»

«Åh, just ingenting; men Rehnhornskans flicka satt bredvid honom, det såg jag med mina egna ögon.»

«Kors, hon?»

«Ja, just precist samma en . . . nu är det minsann inte så stort som förr, då flickungen var för god att vara med bland borgarebarnen.»

«Liksom inte en borgares barn kunna vara lika så goda som sådane der herrskapsungar; de borde skämmas!»

«Åh ja, Gud straffar dem också; nu får det lilla våpet komma på nåder hos sin mors svägerska — hon får nog sina slipade dagar.»

«Ja, det skall vara just ett hår af hin, åtminstone sade Rehnhornskan alltid det i sina välmaktsdagar.»

«Jag tycker att hon skulle vända sig i sin graf, om hon visste att flickan inte hade annan råd än komma till Sigurdsberg.»

«Nej, Sigurdsdal.»

«Nej, förlåt mig, mitt herrskap, Sigurdsnäs heter det, jag har nog hört det så många eviga tusen gånger.»

Men vagnen rullade utåt vägarne, han nalkades sitt mål.

Och så kom Sigrid Rehnhorn till Sigurdsnäs.

DE UNGAS HISTORIA.

Sigrid och Selina.

«Du ser på en tid så sorgsen ut, goda Sigrid»; yttrade Georg och fattade den hulda flickans hand; «ser du, glad skall du vara.»

«Jag är ju glad», sade flickan med ett tvunget småleende; «tro ej att jag är ledsen; nej, alldeles icke.»

«Men, Sigrid, du är ej glad; säg mig hvarföre du ej är det; tror du ej att jag sett tårar i dina ögon . . . det är omöjligt att uppmuntra dig; om jag ändå kunde finna orsaken . . . se på Selina, hon tar ögonblicket sådant det är och gläder sig åt lifvet och ungdomen. Sådan var du också fordom, Sigrid. Se så, slå bort hjertesorgen!»

Sigrid smålog åter, men ändå lika sorgset.

«Minsan», fortfor hennes unga kavaljer, «minsan tror jag icke det är mamsell Pjorry som vridit om hufvudet på dig. Har hon kanske läst upp några sina skaldebref på franska eller romaner på svenska, då undrar jag inte så synnerligen. Selina gick häromdagen liksom i sömnen och menade att det var en af mamsell Pjorrys romaner skuld i.»

«Åh nej, Georg, intetdera; men det kan väl hända att man ej alltid är glad.»

I detta ögonblick slöt sig Selina till sällskapet.

«Nå, ett tête-à-tête, mjuka tjenarinna . . . tårar tror jag i Sigrids ögon och inte långt ifrån i Georgs också. Nej, se på mig, Sigrid; tycker du inte att denna lilla schaletten, knuten si så här på karlfason om halsen, klär mig? Georgs tanka vet jag förut.»

«Ja, klär det icke Selina? Hon ser riktigt präktig ut, vår lilla Selina.»

Sigrid såg bort, men ej opp.

«Men ser man på fröken», skrattade Selina, «sådan fin qvinlighet! En karlhalsduk på en flickas hals, det skulle ej gå an; och att göra en promenad till häst, nej bevars. Du må tro, lilla

Sigrid, att jag ej hade så alldeles lätt att hålla mig i sadeln häromdagen; det var ej så alldeles utan skäl som mamsell Pjorry spådde mig att jag skulle slå ihjel mig. Om icke min stolte riddare, baron Georg von Dernath, en gång, då hästen snafvade, hade tagit mig i sina armar, så hade kanske jag i detta ögonblick varit en smula mera engel än jag är.»

«Ack, ni var så lätt som . . .», yttrade Georg.

«Som . . . fortsätt, tappre riddare, som en sylfid, som en dryad, som en fjäder eller som en kork; hvilket?»

«Som en sylfid, det förstås.»

«Men Sigrid är försigtig. Andra må högt klifva, jag vill nedrig blifva, står der i psalmen», tillade Selina med ett skratt. «Blif inte ond, Sigrid lilla; men visst är din afsky för promenad till häst litet barnslig.»

«Jag finner den ej rolig», sade Sigrid med mildt allvar; «en hvar har sin smak.»

«Men, lilla Sigrid, du kan ej föreställa dig huru väl en flicka med din figur, ditt smärta lif, din nätta fot och detta smånäpna och milda i blicken, skulle ta sig ut på en stolt springare, eller hvad tror Georg? *Baron* Georg, förlåt mig!»

«Ack ja, derför har jag också många gånger velat öfvertala henne; men Sigrid *går* hellre; hon går opp till ruinen och sitter der flera timmar ibland vid källan och funderar.»

«Pass på, Sigrid, att du älskar», inföll Selina skalkaktigt; «nej se, rodna då icke. Hvem, lilla Sigrid? Jo, tyst, löjtnant Möllendorff på Hällstorp — han har för ett par månader sedan blifvit enkling, en stadig, aktningsvärd man; vill du inte, så vet jag en annan som vill det, han bestod sin salig hustru två bleckplåtar på kistan och fyra skålpund konfekt på graf ölet.»

«Raljera icke, kära Selina, det roar mig icke», sade Sigrid och ville gå.

«Nej nej men, Sigrid, hvarför raljerar jag? Jo, för att bryta isskorpan kring ditt hjerta — inte för annat. Blif ond på mig, det är bättre än att sörja.»

«Sörja?» hördes en röst yttra; det var mamsell Regina. «Inte behöfver lilla fröken Sigrid sörja . . . hon kan något», tillade den goda mamsellen med en sidoblick på Selina, «hon kan något, och lycklig den, som en gång får henne till hustru!»

«Tyst, Regina», bad Sigrid.

«Åh nej, behöfs inte; lilla fröken Sigrid, ni behöfver inte vara modfälld, äfven om vissa andra skulle vilja sätta sig på sina *höga hästar* och se er öfver axeln. Ni är ändå den ni är.»

«Jag tror att mamsell Regina vill ge mig en liten moralkaka. Det är rätt, jag är inte riktigt huslig (med tillgjord blygsamhet), jag kan ingenting annat än roa mig, jag duger ej att bli en bra hustru. Söta mamsell Regina, säg mig hurudan jag är.»

«Åh ja, det vore ingen konst; men jag vill inte. Men rent ut sagdt, lilla mamsell, inte har hon de egenskaper som göra en man lycklig, rent ut sagdt, han skulle inte få en ärlig matbit i huset, ty sådant är för mycket opoetiskt kantänka. Jag skall säga lilla mamsell, att en man inte lefver af väder och vind eller kan ha råd att . . .»

«Ha hushållerska, menar mamsell Regina. Jo se, med någon fattig gifter jag mig aldrig, så mycket kan jag berätta. Rik skall han vara, ung skall han vara, vacker och rask skall han vara, och hålla af mig skall han mer än af mor och far, mer än af Gud och sin salighet.»

«Mjuka tjenarinna», yttrade mamsell Regina, «men det har sig ej så lätt. Kanske man slutar med att bli sällskapsmamsell; dertill är just, förlåt mig . . .»

«Jag passande, ha ha! Goda, lilla mamsell Regina, var ej ond på mig! jag är ett barn, endast ett barn.»

«Jag tycker för min del», återtog mamsell Regina majestätiskt, «att vi talat nog derom nu. Kom, fröken Sigrid, vi skola gå i väfkammaren.»

«Hon är ändå bra ond på mig», yttrade Selina; «men hvad är att göra, det är underhusets opposition mot pärskammaren. Men, baron Georg, kan ni säga mig hvad som på en tid går åt Sigrid?»

«Nej, jag förstår henne icke, hon riktigt undviker mig.»

«Och mig också. Den gamla vänskapen är slut, fruktar jag; men hvad är orsaken? Om jag visste den, så . . . tyst, baron Georg, nu har jag det!»

«Hvad då?»

«Jo, ser ni, det är mamsell Regina som inbillar henne . . .»

«Hvad?»

«Nå då, inte kan jag säga det, men det är Regina som inbillar henne . . .»

«Hvad i Guds namn?»

«Jag är en ung flicka, min baron; men så mycket kan jag säga er . . . Jag vill ej gå någon i vägen.»

«Jag förstår er icke.»

«Åh jo, jag förstår. Vet ni, baron, jag är en fattig, förskjuten varelse, utan stöd och utan hem.»

«Säg ej så, ni tillhör ju oss.»

«Bäste baron Georg . . . nej, nej, det är ändå icke så! Jag är en vildblomma, som stulit mig in på en blomsterrabatt, en vild dufva, som slagit ner på dufslaget; man vill schasa bort mig, återförvisa mig till mitt hem, vildmarken och skogen.»

«Säg ej så, Selina», yttrade Georg, «ni vet ej huru dyrbar ni är för oss alla.»

Selinas mörka blixtrande ögon voro halfslutna och liksom fuktiga af några dolda tårar.

«Nej, nej, baron Georg, här kan jag ej vara, här är ej min plats; ut i den fria, vida verlden måste jag, brottas med nöd och sorg måste jag — det är min natur. Ser ni, då det stormar, så skjuter stormfogeln fram i den upprörda luften, hans långa vingar klyfva dess vågor och han skriker i glädje öfver naturens uppror; men han kan ej sitta gömd mellan grenarne i lunden och kuttra kärlek och tro.»

«Kan ni icke känna kärlek och tro, Selina?»

«Ack jo, det kan jag, det känner jag; men evigt ensam är jag dömd att sväfva omkring, det tillhör min stam att landlös kastas omkring i verlden, det är mitt fädernearf.»

«Men, Selina, nu börjar ni i er stil; också ni blir sorgsen.»

«Åh nej, det är jag visst icke», yttrade flickan med ett plötsligt småleende; «men vet ni, baron, allvarsamt taladt, hit hör jag icke. Jag måste bort.»

«Men om jag ber er», inföll Georg, «då blir ni väl qvar?»

«Om ni ber mig; nå, ber ni mig verkligen då?»

«Ja, af hela min själ, fly ej ifrån oss!»

«Tror ni väl», återtog hon med ett mildt uttryck i de lifliga ögonen, «tror ni väl att någonsin en myrtenkrona skall genomfläta mitt hår?»

«Ja, Selina, det tror jag.»

«Nej, nej, baron Georg; men vet ni: när min far dör, då smyger en konungakrona sin ring kring den stackars zigenarflickans tinningar. Då är hon drottning för sin stam; då skall jag samla mitt splittrade folk omkring mig och herrska som en öknens drottning, den enda och — sista.»

«Ni låter edra tankar flyga utom gränserna för det möjliga. Ni, Selina, som eger snille, bildning, skönhet — hvarför skulle jag ej säga det — ni skulle nedstiga till . . .»

«Tala ej så, baron Georg, det är *mitt* folk», sade flickan med allvar, «det är *min* far som är deras Kralo; det är jag som en gång med min bildning, mitt snille, min skönhet — jag upprepar edra ord, — skall lyfta dessa spridda krafter till en och bilda en liten by — en stat för sig med endast ziguenare uti. Det är ju en stolt plan?»

«Men den är förskräcklig, bästa Selina, och ni betänker er. Om ni fann, om . . .»

«Om jag fann någon till hvilken jag kunde sluta mig, menar ni, baron Georg, nej, om någon ville luta sig mot mig, — någon för hvilken jag blefve allt, far och mor, Gud och salighet, tror ni då? . . .»

«Ja, Selina.»

«Men ingen sådan finnes och kommer aldrig att finnas. Åh nej, låt mig vara ökendrottning, då det roar mig. Se så, baron Georg, nu skola vi vara glada igen; allt det der ligger långt in i framtiden, och nu om annat. Min bäste baron, tillåt mig fråga hvem den der amerikanaren är som skall komma, han som köpt Stora Mellinge tvärt öfver sjön, som i bref anbefallt att en gata skulle huggas genom skogen, så att han skulle kunna se oss och vi honom? Hvem är det egentligen?»

«Baron Wernerhjelm.»

«Wernerhjelm? Jag har hört det namnet förr, jag har bestämdt hört det i min barndom. Men, der är sig emellertid ej likt oppe i vår våning.»

«Farmor . . .»

«Ja, farmor är helt annorlunda än förr, hela dagen är hon i glad rörelse, de gamla rummen putsas opp, allt göres så grannt

och fint som om kungen skulle komma, och tycker ni icke som jag, farmor är liksom ung på nytt?»

«Stackars farmor, hon väntar en glad stund, de hafva ej varit många . . . och ni älskar väl farmor öfver allting?»

«Ja, allt mera. Tro mig, baron Georg, jag borde ej älska henne.»

«Huru, den milda, englarena, goda gumman?»

«Nej, jag får icke älska henne, och likväl . . . likväl är jag oupplösligen bunden vid henne, tjusad af hennes milda, kloka och sorgsna ögon . . . och nu när en stråle glädje emellanåt glänser fram, då älskar jag henne dubbelt.»

«Ack ja, det finnes väl ingen som ej älskar henne.»

Selina smålog bittert. «Nej; men det finnes någon som ej får älska henne, och det är jag.»

«Ni?»

«Ja; men det gör ingenting, naturen har öfvervunnit allt; jag dyrkar henne.»

«Men förklara mig . . .»

«Jag hvarken kan eller får förklara mig; men ser ni, den der stormfogeln hade ej i det tysta boet att göra — han måste ut igen i verlden, ty mot hans vilja stinga hans klor och sårar han med näbben. Det är således en baron Wernerhjelm som skall bo på Stora Mellinge. Nå väl, det skall bli roligt att få grannskap. Han har sett sig omkring i verlden, han har flugit vida, han kan säga mig huru det går till att flyga ut och komma hem igen. Men se der mamsell Pjorry, som, med parasollen öfver sig, fastän solen ej lyser, återkommer från sin morgonpromenad. — God morgon, goda mamsell Pjorry», yttrade hon högt och sprang emot den ankommande, som stel och rak spatserade med parasollen högburen, fastän ingen sol just besvärade.

«God morgon, goda Selina! Jag har varit en stund ute i den fria naturen.»

«Uti den fria naturen?»

«Ja, det förstås, i stora gången, i parkalléen; jag gick femton gånger fram och åter mellan lilla grottan och Ceresbilden. Det är klart, mitt barn, att jag ej som du, eller på sednare tiden Sigrid, ger mig ut bland stubbar och stenar, det är en grof smak — naturen är intet, om den ej förädlas genom konsten, och stora

alléen är ganska lik, i miniatyr naturligtvis, en allé vid Versailles, som jag mins från min barndom. Fastän trädgårdsmästaren här just icke är någon Le Notre, så äro dock alla kronorna tämligen rundklippta och ordentliga.»

«Ja, det är verkligen smakfullt», inföll Georg, «de se ut som pudervippor.»

«Säger baron det? Kan väl vara, men det är min och i allmänhet hvarje *bildad* menniskas smak.»

Med denna tillrättavisning lemnade hon unga baron och tog Selina med sig.

«Selina, mitt hjerta, jag har skrifvit ett ode öfver 'Ett oförstådt hjerta'.»

«Ack, då får jag höra!»

«Ja, om du vill, jag har väl några timmar lediga på förmiddagen. Den der Wernerhjelm, som kommer, lär, som friherrinnan säger, vara en mycket bildad man, en bildad gubbe, med sann smak. Jag verkligen gläder mig åt hans ankomst. Hvarken baron Göran eller Georg har sinne för något rent hjertligt varmt; de äro praktiska, prosaiska naturer; men Wernerhjelm, han lär ha mera lyftning. Skada blott han är gammal och krympling, säger friherrinnan.»

Så samtalade mamsell Pjorry med sin skyddsling; men Georg satte sig på en bänk i trädgården och funderade. På hvad?

Derför kunde han verkligen icke göra sig reda; men det föreföll honom som om han och Selina redo på hvar sin andalusiska springare, hastigt som vinden, öfver berg och dal, så att djuren frustade och löddret skummade; men dock, liksom hon varit buren af osynliga händer, som om hon sväfvat på en silfversky, flög Sigrid framför dem, utan buller, utan skri, utan möda, förd af ett luftdrag eller en himmelsk ande. Så följde de begge flickorna honom, den ena liksom för att springa verlden rundt, liksom för att skynda undan en här af spöken, som släpade sig efter jorden, den andra liksom med en öfvermensklig kraft afhållande allt ondt.

«Hvilken är vackrast?» frågade han sig sjelf. När man är tjugu år, så är detta första frågan. «Hon, med de svarta lockarne, de blixtrande brinnande ögonen, den fylliga, spänstiga växten och detta egna sätt att kläda sig, eller hon med de gula lockarne

de milda, goda ögonen, denna enkla blygsamma drägt, och den fina eteriska gestalten, som tyckes sväfva öfver blommorna utan att böja dem? Och deras lynnen — hon, den snillrika, djerfva, framåtsträfvande anden — och hon den blyga, tillbakadragna, liksom skygga godheten, som ej vet af huru god hon är, som aldrig tänkt på hvad ett varmt, skönt och rent hjerta är, och likväl är så varm, så skön och så ren!»

Funderingarne slogo så ut, att då unga baronen steg opp från sin plats, hade han kommit till det resultat: «Flickorna äro förtjusande begge två.»

Hvem förmådde väl tyda den glömda bildskriften i templet vid Ellora? Ingen, och ändå stå dessa stumma tecken qvar, sig lika från årtusenden tillbaka; de hafva ej förändrat sig, men slägte efter slägte har somnat ifrån den glömda lexan af hvad de fordom ansågo heligt och sant.

I hvarje menniskobröst finnes en sådan bildskrift, som ingen tydt, fastän den stått lika sedan tidens begynnelse. Men dessa bilder skifta som ljuset skiftar, bryta sig, ändra sig, omgestalta sig, fastän dock alltid omkring samma grundform. Den som förstått detta språk skulle kunnat läsa mycket i Sigrids och Selinas hjertan, som de sjelfva lika litet kunde tyda, som gudabilden förmår sjelf fatta de tecken man skrifvit på hans panna.

Sigrid hade, som Georg och Selina anmärkt, förlorat sin fordna oskyldiga glädtighet. Någonting dystert, slutet låg öfver de vackra ögonen och beskuggade dem, och utan att hon tänkte derpå, kände hon då och då tårarne vilja framtränga; hvarför? Hon visste det icke. Men der hade skett en stor förändring i hennes själ, det visste hon, det förebrådde hon sig — ack! och ändå kände hon intet ondt att förebrå sig.

Det var något som nedtryckte henne, hon visste ej hvad, men det hände allramest då hon såg Georg och Selina skämta med hvarandra, eller då det sköna, glada paret, leksyskonen, som baronen kallade dem, redo ut tillsammans. Då tyckte hon liksom en röst inom henne hviskade: Ack! vore jag så som hon — men genast blifva motsagd: Gudi lof, jag är ej som hon!

Selina hade snille, talanger, behag, eller förmågan att behaga, till långt större grad än Sigrid; men all denna glans stod i samma förhållande till Sigrids natur, som den purpurröda Kristi

tårar till violen, som gömmer sig i gräset. Den ena glänser öfver alla andra med sina bjerta färger; den andra synes kappt; men vandraren letar för att finna den blyga blomman, hvars doft flyger öfver ängen. Och dock kanske står violen der och tänker: vore jag ändå så herrlig som den andra, som så lysande står der borta!

Selina var en af dessa ovanliga varelser, som oemoståndligt draga alla till sig, det var omöjligt för Sigrid annat än sluta sig till henne; men hon tycktes vara sig sjelf nog. Det var någonting på en gång tilldragande och frånstötande hos denna flicka, någonting på en gång kärleksfullt och strax derpå egoistiskt, som gjorde att man väl slöt sig till henne, men ändå aldrig sammangöt sin själ med hennes.

Hon var en ensling midt ibland menniskorna, en främling midt ibland sina vänner, en vildinna, begåfvad med civilisation och snille.

Hon föreföll således andra som en gåta och var det äfven för sig sjelf. Tusende tankar och känslor brottades i hennes själ, behof af kärlek och fasa derför, värma och köld, klokhet och passion, allt rörde sig om hvartannat i hennes lifliga sinne.

Det var underligt — hon älskade Sigrid, hon dyrkade henne som en varelse af högre, af ädlare natur än hon sjelf; men hon tyckte sig det oaktadt öfverlägsen, kraftigare och starkare.

Sigrid älskade henne, men med en beständig farhåga att vildfogeln skulle slå ut vingarne och fly, att jagtfalken skulle se en punkt der fjerran borta som han ville hinna — hon kände att hon hade en farlig vän.

Georg deremot, en öppen, praktisk natur, glad som ungdomen plägar vara, och fri från alla onödiga fantasier, lika långt från pjunkig känslighet, som kall beräkning, var nu på höjden af sin ungdomskraft, arfvinge till ett stort gods, oberoende och sysselsatt från morgon till afton med de mest olikartade arbeten, i beständig och allsidig utveckling af sina förmögenheter.

Hvarken fadern eller farmodern ville att han skulle ingå i statens tjenst; tvärtom ville begge, och det ville han sjelf, blott att han skulle bli en sjelfständig possessionat, en sorts odalbonde i den gamla stilen, oberoende och fri, som en svensk man egnar.

Litet hvar kan tänka sig att det var en något egen ställning för en tjuguårig yngling att dagligen vara tillsammans med tvenne

sköna flickor, hvilka ingendera voro hans systrar och som han höll lika mycket af — om nämligen en fullkomlig jemnvigt i detta fall är möjlig. Vanan gjorde honom dock mera härdad än han eljest kunnat vara, ty han ansåg de begge flickorna som syskon, åtminstone som halfsyskon; och detta bevarade honom för riktig klar och sjelfmedveten kärlek, fastän den icke förmådde hindra att han drog paralleler och på intet vilkor kunde tänka på sin tillkommande hustru utan att antingen se Sigrid eller Selina framför sig.

Det var en svår ställning, man kan ej neka det.

Selina var dock den, som mest fästade uppmärksamheten, som till sitt lynne var mest hänförande för ögonblicket och som derför oftast ryckte ynglingens tankar ur deras vanliga gång; och detta gjorde att Georg mest sysselsatte sig med henne, fastän han kanske minst älskade henne; men han tänkte ej på möjligheten att han skulle kunna verkligen älska *någon* af flickorna, lika litet som han kom att tänka på att någon af dem kunde älska honom mer än man vanligen håller af en bror, kusin eller någonting ditåt.

Den som kanske klarast insåg sin ställning var Selina. Hon var på en gång eldig nog att veta hvad kärlek var och kall nog att finna den möjlig eller icke. Hon förmådde således att se igenom sina begge vänner och roa sig med deras okunnighet, locka dem begge att sluta sig till henne för att genast åter stöta dem bort — och sedan åter draga dem till sig — den sluga flickan.

En qväll i skogen.

Månen sken klart ned öfver ruinen och på det gamla slottet och öfver sjön som ligger utbredd utanför.

Georg, Selina och Sigrid gingo i den sköna aftonen fram och åter i parken, hvars gångar, ömsom mörka, ömsom starkt upplysta, tycktes leda genom ett okändt land.

De voro glada alla. Sjelfva Sigrid var mera munter än vanligt, ty med fin takt hade Selina lagt bort en del af sin öfverlägsenhet och åter knutit de brustna trådarne i Sigrids själ. Endast hon anade hvad som föregick derinne och var klok, god eller slug nog, jag vet ej hvilket, att gifva efter och ej låta synas sin ögonblickliga förmåga att hänföra. De voro således muntra alla och glammade som goda barn.

De ämnade att återvända till slottet, då deras väg plötsligen stängdes af en gosse, som frågade efter mamsell Selina Ossman.

Selina bleknade så att det märktes i månskenet, tog en biljett som gossen medförde, stannade på en upplyst plats och läste.

«Hvad är det? Hvem är det?» frågade Georg och Sigrid på en gång.

Selina kastade en skarp blick utåt skogen, liksom en örn när han tar sigte på sitt rof, men vände sig genast till sitt sällskap, smålog och sade: «Åh, ingenting; det är en gammal gumma som är sjuk och som ber mig komma till sig.»

«Du? I afton?» sade Sigrid.

«Ja visst, goda Sigrid; klockan är ej så mycket, jag går genast, det är här strax.»

«Vi följa dig», sade begge.

«Nej, nej, det behöfs icke», ropade Selina, «jag hittar sjelf»; och i ett nu hade hon försvunnit i en af de mörka gångarne och skyndade med ljudlösa fjät genom parken och utåt skogen, utan att hennes vänner voro i stånd att hinna henne eller söka i den riktning hon flytt.

«Hvad kunde det vara?» sade Georg dyster. «Selina är en vildfogel; deri har hon rätt.»

«Hu, jag blir rädd», hviskade Sigrid. «Hvart flydde hon? Det var ej sant med den gamla gumman.»

«Kanske hennes far», sade Georg fundersam.

«Far! Hu! det är en farlig menniska. Skall Selina då i evighet vara bunden vid detta grufliga folk, vid denna brottslingsliga, som aldrig, aldrig blir annat än den varit.»

«Kom, Sigrid!» återtog Georg vänligt och fattade flickans hand, «ser du, du flyr ej bort så här, du är ej skogens barn, du är ju vår Sigrid?»

Flickan betraktade den sköne ynglingen med ett par milda ögon, som svarade i hennes ställe.

«Ack, Sigrid, om Selina ändå vore mera en vanlig menniska, om hon ej vore som en vulkan, under hvars blomstergördel en evig eld hvälfver sina vågor — ack, då vore mycket annorlunda, då vore vi riktigt lyckliga. Hon utgör ändå alltid vår förtjusning och vår fasa.»

De unga öfverenskommo om att ännu gå i parken för att, om Selina kom igen, kunna dölja det besynnerliga äfventyret för farmor.

Emellertid hade Selina, lätt som en hind, och af sin hälften gossaktiga drägt mindre hindrad än en annan skulle varit af en riktig fruntimmerskostym, flytt genom skogen och nalkades på de krokiga gångstigarne ett ställe, från hvilket hon hörde det välkända ljudet af en ziguenarpipa, hvars korta drillar kunde tagas för en skogsfogels sång.

Ändtligen var hon mycket nära. Det var på en något öppen plats i skogen, från foten af en kullblåst fur hon hörde den vilda fogelns drillar. Hon nalkades försigtigt och såg snart en person sitta i skuggan af några buskar. När hon kom intill honom, steg han opp.

«Jaså, det är du, Selina, du kommer dock till din gamle far och lyder drillen af min skogspipa.»

Selina böjde sig ner på knä och lutade sitt svartlockiga hufvud framåt, under det att hon lade händerna i kors på bröstet och mumlade några ord.

«Väl, Selina; stig opp! Du är således ännu min dotter?»

«Ja, min far.»

«Ja-ja, annat ville jag ej råda dig till, ty, ser du, Ossman hittar den som förnekar honom, om han också sutte i Abrahams sköte. Hör på, du, du är grann och präktig du, den der rika frun är god emot dig.»

«Ja, hon är mer än en mor för mig.»

«Jaså, gläder mig. Och du är tacksam?»

«Ja, min far . . . om jag får.»

«Får? När får en af oss vara tacksam? Hvad få vi då vi äro galna nog att vara det . . . sträckbänk och död. Det fick din farfar för den kära ädelmodiga fruns skull. Dum var han; han var tacksam.»

«Min far!»

«Tig, unge! Om du lärt dig att vara len och fin deroppe, så har din far inte lärt det, du måste fylla din ed; ja, det skall du.»

«Men . . .»

«Hvilka men?»

«Men hon är så god.»

«Ha ha ha! God? Nå, hvad angår det oss; god? Du är galen; är det för mycket att det der packet en gång bland tiotusen låter bli att hudflänga och slagta oss; god! Hör på, Selina, nu är det min vilja, förstår du, att du gör processen kort. Här har du en flaska. Du tar och slår en droppe i en ros, i en svampdosa som gumman nyttjar, på hennes näsduk, lika godt, så är det slut med henne. Hon tynar af, får en lång dödsslummer och då sitter du hos henne och hviskar till henne: det är ifrån Ossman, som led döden för er skull — förbannelsen följer dig, förbannelse! Ha ha ha! det skall glädja den heliga själen, ha ha ha, det skall bli hennes sista tanke. Så skall det vara.»

Ossman tog opp en liten flaska och lemnade den till Selina, som mekaniskt mottog den och stoppade den i barmen. «Kom ihåg att du svurit, Selina — vid den bleke kungen i dödens dal — mins du?»

«Ja, min far.»

«Mins du hur jag plägar hålla ord?»

«Ja, min far.»

«Ja, ser du, jag håller ord äfven med galenskaper, som min ed var; men *min* hand kommer aldrig vid synderskan . . . du är den enda som kan sluta slägthämnden. — Du ser blek ut, Selina.»

«Det är af månskenet, min far.»

«Jaså, kan väl vara; men du lyder?»

Selina teg.

«Du lyder? frågar jag», återtog ziguenaren med blixtrande ögon.

«Ja, min far.»

«När får jag komma igen för att se de hvita lakanen för fönsterna deroppe?»

Selina tänkte några ögonblick. «När månen sju gånger varit ny, då . . .»

«Då! . . . det var en lång tid; hvarför så lång tid?»

«Jag vill att de skola fira en fest först — allt skall vara lugnt och gladt.»

«Jaså, desto bättre. Men kom ihåg . . .»

«Ja.»

«Du lyder.»

«Ja.»

«Gå hem igen, Selina», återtog ziguenaren, «du är ännu mitt barn . . . se så, gå.»

Selina återtog sin förra knäböjande ställning och Selim Ossman lade sin hand på hennes hufvud.

«Se så, farväl, Selina!»

«Farväl, Kralo Ossman.»

Det dröjde ej länge förr än den snabbfotade flickan åter var på vägen och skyndade framåt till parken, på hvars sandade gångar hon snart trädde. Hon hörde ett sakta mummel af röster, och med en hörsel, fin som vildens, riktade hon sin kosa derefter. Hon träffade Georg och Sigrid, som just nu tyckte sig ha väntat så länge, att de ville hem.

«Nå, ser man på, ni ären snälla», yttrade Selina andtruten och skrattade. «Var jag ej snart igen?»

«Jo, ack jo. Hvar har du varit?»

«Åh, blott oppe hos en gumma, som bor i skogskanten, hon tror att jag som ziguenerska kan trolla något litet, och hvarför inte; jag pratade för gumman, så att hon blef bättre genast.»

Georg betraktade henne tvifvelaktig.

«Baron Georg triflar? Nå, så se här; jag har flaska med mig för att få en smula af vår gemensamma doktorinna, mamsell Pjorry.» Selina visade flaskan. «Det skulle just varit intressant att ha hört er konversation; ni trodde väl att jag blifvit rubbad till förståndet — ha ha ha! Men ser ni, jag går mina egna vägar.»

«Selina, du är ändå bra vild af dig», sade Sigrid; «när skall du bli en stilla varelse?»

«Jo, ser du, det skall jag säga dig: när jag ligger i en svartmålad trälåda med slutna ögon och knäppta händer . . . då blir jag stilla och flyr ej någonstädes, ha ha ha! Blif icke ledsen, Sigrid, jag är ej så förtviflad heller; men odödlig måtte jag väl ej vara.»

«Odödlig . . . jo, det är just det du är.»

«Jaså, nu är du på teologien igen. Ja visst, skulle jag ej veta det, jag som af Pjorry tjugu gånger om dagen får veta att menniskan egentligen är en engel; men allvarsamt taladt, jag vet det, jag tror det, jag känner det inom mitt eget bröst, jag är odödlig . . . men ser du, då är jag ingen ziguenerska mera.»

Onkel Fredrik.

Den gamla friherrinnans våning var liksom förnyad; man hade väl ej ändrat något i den gamla utstyrseln, men allt var upputsadt och såg ut att vara från gårdagen.

Friherrinnan sjelf hade blifvit en annan varelse; hon satt ej mera så mycket för sig sjelf; hela hennes förra lifligbet och kraft tycktes hafva återvändt och mamsell Pjorrys långsläpiga tal fängslade ej mera hennes uppmärksamhet eller sysselsatte henne ej så mycket som förr.

«Nu har han kommit, goda tant», yttrade Sigrid en dag, andtruten, emedan hon, för att först gifva den glada underrättelsen, hade sprungit uppför trapporna.

«Hvem? Fredrik?» frågade friherrinnan.

«Ja, baron Wernerhjelm; från Mellinge gaf man nyss signalen, som ni öfverenskommit om — han är kommen.»

«Kära barn . . . du får inte le, Sigrid, men ser du, det gläder mig ändå att återse honom efter så många år. Ack, Sigrid, jag har tusen gånger sett honom i mina tankar, den resliga figuren, den djerfva pannan, det redliga ögat — ja du, Fredrik Wernerhjelm var och är en ädel man. Nu är han en gubbe, liksom jag en gumma; men ändå gläder det mig att ännu en gång i min lefnad återse min ungdomsvän.»

«Goda tant!»

Baron Göran kom nu opp med samma underrättelse; äfven han var glad; ingen, ingen kunde vara så välkommen på Sigurdsnäs som Fredrik Wernerhjelm.

Hela huset var i uppståndelse. Mamsell Regina arbetade i sin anletes svett för att laga till någon amerikansk rätt, som den gode herrn skulle tycka om; det värsta var att hon ej egentligen hade reda på någon sådan; men hon gladde sig dock hjertligen

öfver att hon kunde bjuda på hjortstek; ty derute i Amerika åt man aldrig annat än hjortstek, det hade mamsell Pjorry, som nu för första gången togs till råds, sagt.

Dagen derpå kom der en gammal, högst besynnerligt utstyrd betjent öfver till Sigurdsnäs. Den gode mannen var vår gamla Jack, som nu hade röd frack, lefverbruna pantalonger och gula kragstöflor, och i denna drägt med sitt trubbiga engelska ansigte tog sig besynnerlig ut.

Jack hade till ärende att fråga när öfversten kunde få komma. Svar afgafs och ambassadören for tillbaka.

Hela huset var i spänd väntan, och genom hela personalen gick en hviskning om att den der öfversten varit gamla friherrinnans fästman, att han blifvit nära nog halshuggen en gång, ihjelskjuten en tre fyra och drunknat — Gud vet huru många gånger.

Gamla friherrinnan hade åter iklädt sig samma drägt hon bar den dagen Göran blef myndig, den passade henne ännu; och den goda friherrinnans stolta, ännu sköna figur tycktes vara en helt annan menniska än den sorgsna, stilla fridens engel, som förut lefvat så ensam i sin stora våning.

Selina var skön som en purpur-ros och Sigrid som en hvit — Georg glad och upprymd, baron Göran något generad i frack, och mamsell Pjorry, prydd som en ung flicka, hade hela dagen reciterat en vers, som hon ämnade helga åt den återvändande gamle ädlingen.

Ändtligen rullade en vagn in på gården, och Georg sprang ut för att hjelpa öfversten ur vagnen.

Det dröjde länge — ändtligen hörde man buller i stora trappan. Gamla friherrinnan spratt till — det var bullret af ett träben; hon hade alldeles glömt att hennes ungdoms ideal gick på träben.

Dörrarna flögo opp och vid Jacks arm kom öfversten in.

Katarina, hon som tänkt sig Fredrik Wernerhjelm ännu som en yngling, som förgäfves adderat år till år för att föreställa sig förändringen, steg opp, skulle göra några steg framåt, men tog dem tillbaka i stället. Det var en hvithårig gubbe hon hade framför sig, en gammal man med ett väderbitet ansigte, böjda skullror och träben — huru olika med den herrliga ynglingen hon sist såg vid den hemliga kommissionens bord.

«Jag är knappt igenkänd», yttrade öfversten och haltade fram till sin fordna, sin enda förtjusning. «Katarina, vi se hvarandra sent åter.»

«Det är ändå Fredrik», sade hon, «jag känner igen rösten och ögonen . . . välkommen, baron Wernerhjelm! sätt er här vid min sida, det besvärar er att stå så länge.»

Den gamle baronen smålog vänligt.

«Presentera barnen för mig — är detta din son?»

«Ja, det är Göran, och detta är åter hans son Georg. Detta är», tillade hon dröjande, «min fosterdotter, Sigrid — Sigrid . . .»

«Sigrid, ett vackert namn, och mera?»

«Sigrid Rehnhorn, herr öfverste.»

«Rehnhorn . . . jaså. Men vidare?»

«Detta är en annan min fosterdotter, Selina Ossman.»

«Ossman! Lefver gubben än? Nej, det är omöjligt, eller lilla Selim, som räddade mig?»

«Lilla Selim är nu en gubbe», sade Selina, «jag är hans dotter.»

«Kom, flicka, låt mig omfamna dig för din farfars skull!» ropade öfversten och tog Selina i sina armar.

«Säg ett godt ord åt Sigrid också», hviskade friherrinnan sakta.

«Sigrid Rehnhorn, kom, flicka», sade öfversten, «dig omfamnar jag för din egen skull. Men jag ber om förlåtelse, hvem har jag den äran?» frågade öfversten och visade på mamsell Pjorry, som under denna scen nigit tio gånger utan att någon märkt det.

«Mamsell Pjorry, mitt sällskap och min vän.»

«Jaså, mjuka tjenare», yttrade öfversten tvärt, så att mamsell Pjorry icke kom sig för med verserna, utan hviskade till Selina:

«De der republikanerna hafva inga seder, de äro plumpa och råa, hela sällskapet, de må vara europeer eller amerikanare.»

Det dröjde ej länge förr än öfversten, sittande i en beqväm länstol, var inbegripen med baronen i beskrifningen öfver den amerikanska plogen och den amerikanska pinnharfven med leder på. Småningom öfvergick han på andra ämnen, talade om det nya fäderneslandet med förtjusning. «Men», tillade han, «nu är jag gammal och ser du, Katarina, jag längtade hem, fastän jag en smula skämdes för min figur.»

«Den är förvärfvad i kampen för folkets frihet», inföll mamsell Pjorry.

«Mjuka tjenare! Jaså, ni tycker det . . . ja, fastän jag skämdes för mitt ben och hela mitt yttre; men ser du, Katarina, från mitt fönster kan jag se ditt — och en gång dö inför dina ögon, som en trogen riddare.»

Den gamla friherrinnans goda, tankfulla ögon hvilade stilla på den gamle öfverstens väderbitna, föråldrade, snarare fula än sköna ansigte. De voro en motsats mot hvarandra, de begge ungdomsvännerna; ty friherrinnan hade, oaktadt hela den långa skiftesrika bana hon vandrat, bibehållit ett oförvanskligt drag af skönhet äfven i sitt yttre; han deremot hade i ett främmande klimat, i förtid bruten af arbete, i kampen med en vild natur, sårad och utan vård öfverlemnad åt sig sjelf i det aflägsna landet, böjt sig under årens tyngd och bar hela pregeln af en gubbe.

Man har uppgjort många theorier öfver nödvändigheten och nyttan af härdning; man har öfverdrifvit detta, liksom så mycket annat der man ej velat se på naturens anvisning. Det finnes ett lagom i allt — så äfven i menniskonaturens förmåga att kämpa med den yttre. Vi behöfva ej mera än jemföra den rike magnatens barn med torparens och honom sjelf med en af hans arbetare, och vi se genast huru helsa och kraft, uthållighet och kroppsliga förmåner ligga på de förres sida. De fattiges barn, huru mycket de än härdas, krympa i växten, och torparen är en böjd gubbe, då hans herre ännu är en kraftfull man.

Låtom oss ej kasta en oförtjent skugga på den fattige för hans tidiga ålderdom, låtom oss ej tala om att det är sedeförderfvet, bränvinet, osnyggheten, som så tidigt böjer den senfulla kroppen — det är att begå en ny orättvisa, då vi ej äro nöjda att för vår räkning utsuga hans sista krafter. Låtom oss tvärtom erkänna att det är härdningen, umbärandet af vårt öfverflöd, öfveransträngningen, som gör honom till hvad han är.

Det var en sådan öfveransträngning som gjort öfversten till en gubbe, och det var öfverflödet, det kroppsliga lugnet, som bibehållit Katarina ännu skön vid sextio års ålder.

Emellertid hade Wernerhjelm bibehållit hela sin ungdoms lifslighet — den var snarare ökad än minskad.

Den gamle hade så många tusende saker att tala om, som ynglingen aldrig erfarit. Hans lefnad i vildmarken, som ett slags president i sin egen lilla republik, hade gjort att han fått en viss

öppenhet, en vårdslöshet, om man så vill kalla det, i sitt sätt att vara och i sina samtal. Han var, med ett ord, en republikan i sällskap, en menniska som behandlade alla lika, och som det ej skulle ha fallit in att säga ett enda smickrande ord till en konung, så vida det ej varit en stor konung; ty det enda han respekterade var menniskan.

Detta gjorde att han på intet sätt stod i parallel med gamla friherrinnan, som i hela sitt sätt att vara och i alla sina åsigter hade en anstrykning af hofton, någonting afmätt, rundadt i alla sina rörelser och ord. Hon var, med ett ord, en representant af den gamla goda tiden och han af den nya, som brutit formernas skal för att komma till kärnan.

Man kunde derföre ej se tvenne större motsatser, än gamla friherrinnan och gamle öfversten i detta ögonblick voro; men ändå, ett hade de gemensamt, sina barnafromma hjertan, ett språk kunde de begge tala, nämligen det som strålade ur deras ungdomliga kärleksfulla ögon.

«Kära Katarina», yttrade öfversten, «visst voro vi en smula dumma då vi för drottningens nyckers skull, för hennes önskan att herrska, offrade vår ungdom, ja, hela vårt lif. Jag trodde mig handla rätt, men . . .»

«Men, det var vår pligt, käre Fredrik.»

«Nej, ser du, det kan jag ej nu begripa, nej, det kan jag icke. Visst var det rasande; men jag fruktar att det blifvit mera rasande om vi lyckats. Ser du, man får olika åsigter med tiden, och nu vill jag ingen absolut vilja mera. Nå, det går så der bra nog, säger man, med vår Gustaf Adolf; men huru länge det går, få vi se.»

Mellan de gamle fanns der således en politisk meningsstrid, som dock på intet sätt störde den innerliga vänskap, som förenade dem.

Efter första besöket blef baron Fredrik, eller som han hellre ville låta kalla sig «öfversten», en ganska reguliert återkommande gäst på Sigurdsnäs.

Äfven hans trogne Jack, som under intet vilkor ville bli qvar i Amerika då hans herre reste, blef ganska intim med gamle Gerhard, och i tamburen sutto de begge trogna tjenarne hela dagarna

tillsammans och talade, den ene om Washington och Franklin, den andre om kung Adolf Fredrik och gref Brahe.

De båda männen, grånade begge, voro i ungefär samma meningsstrid som öfversten och gamla friherrinnan, men voro det oaktadt de allrabästa vänner i verlden.

Aldrig såg man monarki och republik så broderligen tillsammans som i betjentkammaren på Sigurdsnäs.

Den gamla stolta friherrinnans ålder och de märken, den gifvit åt hennes utseende, öfverraskade i första ögonblicket lika mycket öfversten, som hans förändrade gestalt förstörde en af friherrinnans illusioner.

Det är omöjligt att föreställa sig huru tiden förändrar allt — det vi minnas är stationärt; barnet blir barn i vår föreställning, äfven om vi veta att det blifvit en man i ordets skönaste bemärkelse; vi kunna ändå aldrig tänka oss denne man utan att tillika tänka på en liten gosse, som kanske, när vi sist sågo honom, yr och glad red på sin gunghäst. Vårt förnuft må säga hvad det vill, den gamla bilden går ej bort, och då vi återse det fordna barnet, bli vi alltid öfverraskade att finna honom efter fyratio år icke ännu vara ett barn, och förtreta oss öfver vårt förstånd, som ej bättre uppfostrat inbillningskraften.

Imaginationen är oläraktig; den låter aldrig öfvertyga sig om en sak utan autopsie, det finnes ingen som mindre erkänner auktoritet än just hon.

Det behöfdes således en tid innan de gamle riktigt kände igen hvarandra; det föreföll dem begge, som de varit maskerade och att det endast var af skalkaktighet som ej den gamla masken afkastades.

Men snart sågo de igenom denna mask och funno begge, att det var samma själ som lefde derinnanför, och begge trodde att en gång denna yttre förklädnad skulle falla och den verkliga menniskan i evig, ovansklig skönhet, af hvilken endast ungdomen med alla helsans, glädjens och den harmoniskt utvecklade formens företräden kunde gifva en svag skenbild, skulle framstå.

Det var denna tro, som gjorde de gamle så lyckliga, som ännu framlockade en fin rodnad på gummans kind, och som kom gubbens ögon att glänsa af ungdomsfröjd, när de om qvällarne

vid tébordet sutto förtroligt tillsammans och talade om sin ungdomstid, sina fröjder och sorger.

Friherrinnans våning blef nu mera tillgänglig än förr — den gamle republikanen bröt de gamla bruken. Sjelfva Gerhard blef omvänd, fastän detta nästan var det svåraste; men Jack var hans läromästare och det gick slutligen.

Öfversten var hela husets onkel. Baron Göran, Georg och flickorna sade alla onkel; det var således endast mamsellerna Pjorry och Regina som kallade honom, den ena baron, den andra öfversten, och bland dessa blef mamsell Regina den som mest hade att fägna sig åt den gamle mannens skämtsamma lynne.

Mamsell Pjorry deremot, alldeles bedragen i sin väntan att träffa en man med den sorts bildning, som en fransk öfverste brukade ha i hennes ungdom, en *colonel* med hvita strumpor och spatservärja, kunde ej förlika sig med den hedersgubben, som hon, då hon förtroligt talade med Selina, aldrig kallade för annat än den amerikanska isbjörnen.

Ambassaden.

Det var väl ej mera än en månad efter salig löjtnantskans begrafning, då en afton kapten Ulriksson var på besök hos sin vän löjtnant Möllendorff på Hållstorp.

Den sörjande enklingen gick med långa steg fram och åter på salsgolfvet och rökte ur sin stora träpipa, hvars hufvud täflade i höjd och mörkt utseende med hans eget. Kapten Ulriksson, glad nu som vanligt, stoppade sin ur den gjutna tobaksasken af jern, hvilken prydde spiselkransen; ty på Hållstorp var der öppen spisel i salen, eller det något aflånga rum, som i anseende till två ljusblåmålade slagbord och ett stycke skänk, som utgjorde den hufvudsakliga möbleringen, skulle anses för matsal, fastän familjen under salig löjtnantskans tid vanligen spisade i kökskammaren.

En sådan landtlig sal är någonting alldeles för sig sjelf — ett praktrum utan prakt; ty att de hvitmenade väggarna voro marmorerade med en visp kunde ej kallas derför — ett sällskapsrum utan sällskap; ty att en eller annan sockenbo någongång om året i detta rum i salig löjtnantskans tid fått äta äggröra och spickefläsk, filbunk och plättar, kunde ej upphöja det till hvad man vanligen kallar sällskapsrum.

«Brors pipor äro förb-nadt sura», yttrade kaptenen och blåste i ett par, «jag tar min. Det ser ut, ha ha ha, som sorgen tagit på dig, Möllendorff.»

Löjtnanten stannade.

«Ja det förstås, en hustru som så förstår sig på att hushålla, som salig mamma, finnes inte — hm, finnes inte på hundra år.»

«Ja, Gud signe menniskan, det var en rar menniska; men inte för f-n skall du gå och lipa hela året för det; du skall ta ditt förnuft till fånga.»

«Det säger bror . . . bror har ingen hustru mist han, och har dessutom stora döttrar han, som kunna stå för hushållet. Nu

måste jag ta hushållerska, och en sådan vill ha femti riksdaler om året och dessutom julklappar och krus och komplimenter.»

«Åh ja, men du kan ju gifta om dig.»

«Och», fortsatte löjtnanten och begynte åter sin promenad, «jag känner sådant folk . . . det är ej svårt att skära breda remmar af andras läder, hm, och dricka kaffe sju gånger om dagen, och ha hästarna till kyrkan hvarenda söndag.»

«Men hör du då inte, ge f-n det der och gift om dig.»

«Jag?»

«Ja du ja. Tror du inte då, att det finnes mången flicka, som med uppräckta händer tar dig, om du friar?»

«Jag? Skulle jag fria?»

«Ja visst f-n skulle du det, inte komma mamsellerna hit och fråga dig.»

«Hm, nej dertill är jag för gammal.»

«Åh det förstås, inte skulle du ta någon dufunge.»

«Men ser du, jag kommer mig aldrig till», yttrade löjtnanten och knackade ut pipan mot stöfvelklacken; «jag kommer mig aldrig till . . . vet inte huru jag skall bära mig åt.»

«Som du bar dig åt förra gången.»

«Jag?»

«Ja du ja . . . hur bar du dig åt då du friade till salig hustru din?»

«Hm, jag bar mig inte åt.»

«Nå, friade hon till dig då?»

«Ne-nej, inte det heller; men det gick på skrufvar.»

«Nå, då kan du skrufva igen, ha ha ha!»

«Men ser du, han är död nu; han dog i vattsot — låt se, jo, i vattsot var det, ja, för en fem, sex år sedan.»

«Hvem?»

«Jo, pastor Storstedt. För si, han talade för mig och förberedde frågan hos föräldrarne, och de talade vid flickan, och när jag kom blef der förlofning, för si, jag hade knappt sett henne, och inte talat vid henne mer än en gång då vi råkades på en begrafning och hon tappade sin näsduk, då tog jag opp den och sade: mamsell tappade något; och så sade hon: kors, skall löjtnanten ha så mycket besvär . . . det var allt hvad jag talade vid henne innan vi blefvo förlofvade; men se, Storstedt är död.»

«Det var skada.»

«Ja, det var fasligt hvad han svullnade på slutet, han såg ut som ett hvitt gyllen i ansigtet.»

«Nå, och på det sättet blef du gift!»

«Ja, det förstås, under förlofningstiden var jag der tre gånger och . . . ja man kan vara bra barnslig, hä hä hä!»

«Hur då?»

«Jo, hä hä hä, jag hade alltid med mig en påse konfekt hvar gång; kan tänka jag var väl från regementet, men nyttjade ändå gamla uniformen med röda reverer och såg inte så ogalen ut, hä hä hä.»

«Nå, men nu till saken: du skall gifta om dig; du skall min själ inte behöfva ta hushållerska.»

«Ja ser du, om det vore nog ändå, men hvem skall lära barnen ett och annat och gifva dem edukation, de äro ändå ståndspersoner och få lof att ha en smula bildning. Stina började redan klirpa på klaveret, som hustru min lärt henne spela; salig hustru min kunde spela rätt bra både angläser och kontradanser . . . hon hade fått mycken edukation, salig Sara. Ser du, detta är det värsta . . . skall jag ta guvernant?»

«Nej, Gud bevare dig för det, bror, nej gifta dig skall du.»

«Hm, du tror då?»

«Ja visst f-n finns det någon som vill ha dig, du är ju en siratlig karl, stadgad man. Hör på, hvad säger du om just precist pastorskan Storstedt, enkan efter din böneman?»

«Hm? Nej tackandes . . . nej, nej, Jeppe var ingen narr.»

«Hvad då? Hon är ju inte gammal, inte just ful heller, pengar har hon och en hel hop bildning.»

«Nej tack, bror, jag känner henne . . . det är ett hår af hin.»

«Nej, det har jag inte hört.»

«Jo, det är ett hår af hin onde. Hon förkylde ihjel sin man derför att de nödvändigt skulle bort på en bal . . . Nej, jag tackar.»

«Men hvad säger du om patronessan Öbrink på Qvarnebo?»

«Hon! Det är ju ett gammalt skräp; hon kan ju hvarken gå eller stå, utan sitter i en länstol med en hundracka i knäet dagen i ända.»

«Men pengar har hon.»

«Hm, åh ja; men . . .»

«Men du vill ändå inte sälja bort din ungdom, gubbe lille, ha ha ha! Du tycker ändå att du är en reputerlig man; men tyst . . . nu har jag henne, ja, jag har min själ två på en gång! Hvad säger du om mamsell Pjorry? Hon har ärft en gammal tant i Frankrike, jag tror tiotusen riksdaler.»

«Ha-har hon?»

«Ja, det omtalade baron Göran för öfver året sedan. Hon har blifvit så briljant menniskan, sedan dess, sade han. Det var, tror jag, tiotusen.»

«Hon är en menniska med edukation.»

«Ja, derpå är det ingen brist på öfverflöd . . . eller hvad säger du om mamsell Regina? Också hygglig menniska och med visst ett par tusen sammansparade af lönerna.»

«Galant menniska; men si, jag är rädd hon haft för mycket att «skafva» af; det går inte an på Hållstorp att koka fisken i smör, som de göra på Sigurdsnäs.»

«Åh, hon är en galant menniska och rättar nog munnen efter matsäcken; men egentligen för dina flickors edukation vore kanske mamsell Pjorry bättre.»

«Mamsell Pjorry? Men jag känner henne så obetydligt, hm.»

«Det sörjer jag för. Nu sedan öfversten kommit, så är nunneklostret tillgängligt. Jag skall, om du vill, slå fram så der på linke håll och höra mig för, om den goda mamsellen möjligen vill ingå i det heliga äkta ståndet. Hm, det skall bli riktigt roligt på gamla dar att ställa ihop ett mariage.»

«Hon har tiotusen, sade du?»

«Ja, inte annat jag vet.»

«Men hm, hm, der är ändå en knut . . . är hon riktigt kristen? Hon är ju från Frankrike, och der äro de ju reformerta — eller hvad det är — katoliker, hm, jag har inte reda på andras tro.»

«Katolik skulle hon väl vara efter kungen i Frankrike kallades hans katolska majestät; men inte annat jag vet, så blef hon lutheran för många år sedan: hon tog seden der hon kom.»

«Hm, men si det tycker jag inte om . . . barnatron bör man behålla, hm, inte för verldslig vinnings skull ändra om.»

«Åh ja, men hon var bara barnet då hon kom hit, bra ung, så att . . .»

«Åh ja, inte är jag sträng af mig; men si mina flickor . . .»

«Åh, var inte rädd, mamsell Pjorry har så mycket moral i sig, att religionen inte syns till.»

«Du vill således», började Möllendorff med en min, som om han skulle gå till döden, «du vill således så der på linke håll . . .»

«Ja, min själ vill jag icke det! Du skall se, jag skall höra mig för; men säga sjelfva ordet måste du sjelf; och det går nog, när du på förhand vet att du får ja.»

Löjtnant Möllendorff beredde sålunda redan en månad efter salig Saras död allt, så att han vid sorgetidens slut skulle kunna åter låta fängsla sig i hymens rosenbojor, och kapten Ulriksson gnuggade händerna af glädje att få uträtta sin väns kommission, säker att få roligt.

Några dagar efter detta samtal var Ulriksson på besök hos gamla friherrinnan, der öfverste Wernerhjelm på sitt vanliga vis, sittande i soffan och med träbenet utsträckt framför sig på golfvet, jollrade och berättade för sin ungdomsvän och baron Göran, som, oaktadt sitt lugna väsende, fann sig oändligt intresserad af den glada öfversten och hans mångskiftande målningar om lifvet i Amerikas urskogar.

Det var målningar, som vi sedan sett utförda i Coopers och Washington Irvings konstverk — den tiden öfversten berättade dem ännu någonting som stötte på det underbara.

Våra författare, våra resebeskrifvare, alla arbeta nu på att upptäcka äfven den mest gömda vrå af verlden, och det magiska skimmer, den fantastiska halfdager, som i vår barndom gjorde den vida jorden så intressant, uttränges allt mera af sanningens ljus, som låter oss göra den alldeles icke intressanta upptäckten, att jorden är rund som en melon, plattad mot polerna och bebodd af en menniskomassa, öfverallt lika egoistisk, öfverallt i strid om mitt och ditt, öfverallt i gräl om det den icke förstår, och hemsökt af olyckor som den sjelf skapat sig.

Annat var det ännu 1804 — då visste man jemnt opp så mycket här i Sverige, att det ännu fanns ett O'Taheiti, der den

gyllene tiden ännu blomstrade — missionärerne och köpmännen hafva sedan lärt oss annat och att drottningen bland oskuldsfolket klär sig i sidenklädning och ginganshatt.

De unge utgjorde vanligen en krets för sig. Selina sjöng till klaveret; det var en herrlig sång, metallren, klar, fyllig och rik på uttryck; Sigrid sjöng också, men den milda rösten märktes knappt sedan man hört Selina; det var som om en blyg siska velat sjunga strax efter sedan fjelltrastens klara drillar skallat genom skogen.

Det är klart att mamsell Pjorry, som ej kunde med den «plumpa skogsmannen» som förde ordet bland de äldre, och som dessutom såsom ogift hade de äldre ogifta damernas passion att räknas bland ungdomen, uteslutande var med bland desse och var ett sådant bihang, som tusende gånger och åter tusende utgör en ynglings förtviflan. Nu var det tvärtom för kapten Ulriksson, ty han ville tala ensam med mamsell Pjorry, blott hon kunde ryckas ur de ungas krets. Den goda mamsellen var emellertid alldeles oskiljaktig från Selina; hon hängde som en blek slingerväxt, hvilken klänger sig vid en frisk ros, fast vid Selina — och denna, alltid inställsam, alltid slug, behandlade det beskedliga bihanget som en jemnårig vän.

Ändtligen efter mycket besvär kom kaptenen i samtal med mamsell Pjorry.

«Jag har varit på Hållstorp», sade han och knäppte med fingrarna på andra handen, ty det var hans vana när han hade något i sinnet. «Stackars Möllendorff sörjer sin hustru bra mycket.»

«En öm makas bortgång ur tiden», sade mamsell Pjorry, «är smärtsam, men återseendet i en annan verld bör trösta oss.»

«Jaha, naturligtvis.»

«När löjtnanten en gång flyr ur gruset . . .»

«Ja, så möter honom salig löjtnantskan, det förstås, hm.»

«Ett bevingadt väsende, ädlare, skönare, än någonsin här . . .»

«Ja, det förstås. Men si, stackars Möllendorff behöfver ett stöd. Han förstår det icke sjelf, men si jag förstår det och vill honom väl.»

Mamsell Pjorry, som oändligen lätt tog sig anledningar, slog ned sina ögon och plockade på manchetten.

«Han är en äldre man, men en ädel man, välbergad, religiös och moralisk . . . han förtjenar att finna en ledsagarinna genom lifvet.»

«Ja, han lär vara en utmärkt ädel menniska. Men det finnes — uppriktigt sagdt, herr kapten — få qvinnor (jag bekänner det med blygd öfver mitt köns svaghet), som fatta värdet af det högre hos mannen, af det andliga värde han eger . . . det finnes få, som ej skulle tveka i valet mellan en yngling, sådan som till exempel Georg, och en stadgad man, sådan som till exempel löjtnant Möllendorff.»

«Jaha, jaha, hm, deri har ni rätt, bästa mamsell Pjorry», yttrade kaptenen, i vånda att ej skratta.

«Vår tid är lättsinnets tid, det är få, herr kapten, som ej se till ytan, ganska få som forska efter tingens inre mening.»

«Ja, stackars Möllendorff behöfde en maka, som förstod honom, som . . .»

«Ja, som fattade hans själs behof.»

«Jaha, riktigt, Möllendorffs själsbehof, men hvem vill uppoffra sig för honom?»

«Hvarje god qvinna, hvarje qvinna som är en ädel man värdig, skulle göra det, skulle utgöra hans allt . . . Har han lust för litterära sysselsättningar?» tillade mamsellen, liksom för att afbryta samtalet.

Kapten Ulriksson fattade genast meningen och gladde sig i sitt sinne, som ett barn, åt att kunna hjelpa saken i gång.

«Ja bevars, han läser väl ej mycket, men han är hänförd af skaldekonst och sådant der.»

«Ack, då kan han skingra mången mörk stund.»

«Hm, men hvem vill skingra den? . . . Ser ni, mamsell Pjorry, han har ondt för att läsa fin stil och flickorna hans läsa allt som om det vore en katekes-lexa.»

«Ja, det beror mycket på den känsla med hvilken ett stycke läses. Om han skall ha en maka, bör det vara en med snille och hjerta i förening.»

«Hm, det är inte godt att finna, mamsell Pjorry; det finnes ej många sådana som — som . . .»

«Åh, de finnas nog, fastän sällsynt», yttrade mamsellen med en allvarlig blick mot taket.

«Jaha. Rent ut sagdt, mamsell Pjorry, vet ni ingen?»

Mamsell Pjorry blef på det högsta brydd, och sade, i det hon vinkade Selina till sig: «De äro få, herr kapten. — Söta Selina, sjung den der hèrrliga «Förgäfves tyder du en töcknig framtids öden» — eller «Menska, sök att göra rätt och godt» . . . Hör på, söta Selina, sjung den; de äro mina favoritsånger. Vill kaptenen höra på?»

«Nu har jag min själ bryggt åt bror Möllendorff, han som inte har mera böcker i huset än Pehr Rasmussons Hästbok, Kloka Gubben och Gumman, utom psalmboken, och som inte tål läsning mera än ugglan tål morgonsolen.» Detta var kaptenens första tanke. «Det der går fanders i våld — det duger inte — men roligt skall det bli ändå, förbannadt roligt.»

«Hör hit, Georg! Hör på, min gosse, du håller din mun, hör du det?»

«Ja, farbror.»

«Hör du, det blir roligt i huset, här kommer en friare med tiden.»

«Till hvilken?» frågade Georg häftigt och kastade en blick på de begge unga flickorna.

«Jaså, patron är rädd om sina blommor, han blir väl vid dem begge två till slut, eller hä?»

«Åh, farbror, hvad är det för prat?» sade Georg, lindrigt rodnande.

«Nej, patron, här kommer en friare och si, vi skola ha roligt — Möllendorff.»

«Möllendorff! Till hvem skulle han fria?»

«Ja, se det är just knuten. Hvad tycker du om — men håll mun på dig — hvad tycker du om Pjorryskan?»

«Ha ha ha!»

«Skratta inte åt det; hon tar honom min själ så säkert som jag nu är suphungrig. Men, ser du, det blir en smula roligt . . . du skall hjelpa till och tala om hur farbror Möllendorff är förbannadt litterär af sig, poetisk, förstår du, af naturen; hm, vi skola drifva ut djefvulen med Belzebub.»

«Men hvad är meningen?»

«Meningen? Jo, ser du, du bara gör som jag säger, och så tiger du. Det skall bli ett nöje, som skall komma salig menniskan på Hållstorp att skratta i sin graf.»

«Farbror Möllendorff skulle vara litterär?»

«Ja, det är han, hör du, han är förtjust af verser och klingeliklang. Du bara håller med.»

«Men, farbror, det är ändå synd om mamsell Pjorry.»

«Synd? Jo f-n heller, hon är ett fåfängt och heligt stycke, som vill gifta sig lika gerna som jag nu ville få en smula i mig. Har du något sett till om Regina dukar opp?»

«Jo, jag tror att de hålla på.»

«Bravo! Men tig bara, pojke. — Det är, förbanna mig, förbi med frieriet här; men karlen skall gifta sig och jag skall ställa om saken. Det är inte värdt att resa till Hållstorp nu, man får hvarken vått eller torrt — och bäst vore att han finge en menniska som kunde styra och ställa.» Med dessa tankar begaf sig kaptenen ner i matsalen, der mamsell Regina Dagsson ordnade bordet.

«Åh nej, se kapten; kom nu inte och lägg i oordning . . . Kaptenen är väl beskedlig i dag.»

«Åh ja. God qväll, lilla Regina, alltid munter och kry! Och ett sådant bord se'n!»

«Åh, det är bara hvardagslag.»

«Hör på, Regina lilla, hör på, man kan väl tala i förtroende med min lilla Regina?»

«Ja bevars, bara inte kaptenen är ute på spektakel.»

«Åh nej, Regina lilla, men har Regina tid?»

«Åh ja, en liten stund.»

«Få vi ägg och lax i låda på bränvinsbordet?»

«Ja bevars.»

«Har ni qvar af den holländska sillen än?»

«Ja, jag slog opp en ny kagge i dag.»

«Hör på, lilla Regina, brukar Regina alltid att koka fisken i smör?»

«Nej bevars, det är bara när det skall vara bättre; men hvarför frågar kaptenen så?»

«Jo se, löjtnantskan på Hållstorp är död, förstår mamsell Regina.»

«Nå, hvad i Herrans namn har det nu att göra med om jag kokar fisken i smör eller inte?»

«Jo, se jag går och funderar för stackars Möllendorff.»

«Skall han ha kalas?»

«Nej f-n heller, Regina lilla; men jag vill gifta bort honom, det duger ej att menniskan är allena och han behöfver en hustru som kan — ja, kan koka fisken i vatten.»

«Kaptenen är då en evig spektakelmakare», yttrade Regina med en rodnad som genomträngde den förbrända hyn.

«Nej, min själ, nej! Rent ut, om jag skickar Möllendorff hit, så — ja jag skickar, ty han får sig till ingenting.»

«Åh bevars, inte kan sådant komma i fråga», sade mamsell Regina.

«Jo, det kan det; men inte vet jag hur han vill; men allvarsamt taladt . . .»

«Åh, kommer dag, kommer råd, lille kapten», sade Regina och tillade ropande: «Har du aldrig satt en soppskål på bordet förr? Sätt henne midt på mattan, Stina Kajsa!»

«Ja ja», återtog kaptenen, «nu är detta bara ett infall af mig, men jag vet hvad jag vet.»

«Ja, och jag vet att kaptenen är en evig spektakelmakare», skrattade mamsell Regina och skyndade ut i köket.

«Nu har jag två på tapeten. Kan han nu ej bli gift, så är det, min själ, inte min skull.»

Ambassadören hade således uträttat sitt ärende så godt han förstått och ändå litet mera. Han hade planerat på två håll, utan att dock på något sätt yttra annat än sina egna tankar, så att vännen Möllendorff för sin del hade fria händer; och med dessa goda underrättelser skyndade han några dagar derefter till Hållstorp, der han gaf sin goda vän del af så mycket han ansåg tjenligt för att ej skämma bort en god sak.

«Hä hä, du har varit omtänksam, bror Ulriksson», yttrade löjtnanten småskrattande; «hä hä, alldeles som om jag varit din son; hä hä, jaså du anser saken inte omöjlig?»

«Nej bevars, du mottages med uppräckta armar af hvilken af mamsellerna som helst, och hvad Regina angår, så är det en öfverdrift att hon alltid kokar fisken i smör — hon lagar honom med vatten också.»

«Hm, Gud vet emellertid», återtog Möllendorff med högtidlig mine, «Gud vet hvad jag ändå skall tänka om mamsell Pjorry.

Jag är bara rädd att hon är för fin; för si, hon är ej van vid några hussysslor, kan inte koka en ärlig gröt, hm.»

«Men det är ändå en bra hygglig menniska, och hvad hon inte nu kan, det lär hon sig nog med tiden.»

«Hm, hm, men att bli lärspån . . . och dessutom så är hon så lärd.»

«Men hon har åttatusen trehundratrettiotre riksdaler riksgäld — inte tiotusen som jag förut sade; men det är ändå en samlad styfver.»

«Ja ja, visst är det förmånligt, ja det är det visserligen, och saken tål att tänka på; men efter du varit så god att höra efter på två håll, hä hä, så är det ej så underligt att man kommer i valet och i qvalet, hä hä.»

«Du får naturligtvis sjelf välja när sorgtiden är slut», skrattade Ulriksson; «till dess kan det vara tids nog. Du kan fundera, som du vill, men sedan skall du taga i med saken och göra ditt val; ty det går min själ inte an att du går här som en enstöring.»

Den gode kaptenens ambassad hade äfven på Sigurdsnäs gjort sin tillbörliga verkan. Mamsell Pjorry blef liksom mera sluten och gick oftare ut att promenera och satte sig då alltid, mot sin vana, vid eremitaget i parken. Der satt hon i djupa tankar hela timmar, och flickorna undrade storligen hvad det kunde vara, som gjorde den goda mamsellen så drömmande. Georg visste så der temligen förhållandet, men hade fått så stränga tillsägelser att tiga, att han ej förtrodde flickorna den stora hemligheten.

Selina kunde dock ej underlåta att forska; hon fann nämligen ett nöje i att vara den beskedliga Pjorrys förtrogna och favorit och att roa sig på den ömma mamsellens bekostnad. Sigrid förebrådde henne ofta denna dubbelhet; men fick alltid ett svar som hon ej kunde motsäga.

«Kära Sigrid, när menniskan inte mår väl utom då man skrattar åt henne, är det ju en samvetspligt att göra det. Hvad har du vunnit med din öppenhjertighet annat än att Pjorry icke kan med dig, att hon hatar dig, så mycket ett så i känslor «förväldt» hjerta kan hata.»

Selina smög sig således efter sin goda vän Pjorry och öfverraskade henne just då hon med parasolldoppskon i sanden ritade ett sirligt J. M. eller initialerna till Josias Möllendorff.

«Goda Virginie», yttrade Selina, «jag förstår allt, en ny helig känsla har vaknat i ert hjerta.»

Mamsell Pjorry flög opp och strök ut det vackra namnet med foten.

«Ja», fortfor Selina ömt, «ja, ert hjerta är annorlunda än förr. Ni älskar, Virginie.»

«Selina, det är en helig känsla, vid Gud, der finnes ingen gnista sjelfviskhet, ingen gnista sinnlighet i denna heliga låga, som nu för första gången genomströmmar mitt bröst.»

«Hvem är han, den lycklige?» fortfor Selina med en väns hela värma, men sprittande af skrattlust, «hvem är han, den lycklige dödlige?»

«Jag vet ej; men du tränger dig in i mitt förtroende, Selina — det är ingen — intet ord ger mig anledning, men jag vet dock, Selina — att äfven jag eger en motsvarighet här på jorden, att en ädel man älskar mig, att han tillber mig.»

«Skulle det vara? . . .»

«Selina, jag har alltid varit öfver min ålder, mitt bättre jag har alltid kufvat ner de låga tankarna i mitt sinne, jag har aldrig fästat mig vid det yttre — blott vid det inre. Kanske du skall le?»

«Nej, då känner du mig bra litet, le åt hjertats heligaste känslor! Hur kunde det vara möjligt!»

«O! Selina, om det går som det ser ut, hvilka pligter komma ej att hvila på mina svaga skuldror! Tvenne moderlösa barn skola i mig återfinna en öm alltuppoffrande mor, en ädel man skall i mig återfå en huld maka . . . och ett helt hus skall i mig älska en ädel husmoder. Ack, Selina; men jag *går* att fylla mitt öde . . . hvad Försynen befaller.»

«Det är således . . .»

«Selina! det är löjtnant Möllendorff, den ädle, vördnadsvärde mannen, du så ofta sett, som genom sin vän Ulriksson låtit mig förstå . . .»

Selina behöfde hela sin sjelfbeherrskning för att ej brista ut i skratt. Hon bet ihop tänderna, tog opp näsduken och höll för

ansigtet, för att dölja det ovilkorliga muskelspelet, som blef en följd af den plötsliga upptäckten.

«Du vet nu allt», sade mamsell Pjorry; «jag tackar dig för den djupa rörelse, hvarmed du mottog underrättelsen. Om så är försynens vilja, Gud gifve att jag må blifva en huld mor och öm maka!»

Selina lofvade väl tystnad; men det varade ej länge förr än ryktet om mamsell Pjorrys förhoppningar i en hviskning gick genom hela huset. Sigrid omtalade det för gamla friherrinnan.

«Ack! tant», sade hon, «alla andra skratta åt mamsell Pjorry; men det är ändå synd om henne. Tant bör tala vid henne, hon är för god att göra sig löjlig.»

«Deri har du rätt, goda barn», sade gumman, «deri har du rätt; jag tycker ej om Selina för det draget. Jag skall tala med mamsell Pjorry.»

Således när Pjorry en afton satt inne hos friherrinnan, sade denna: «Goda Pjorry, jag vet verkligen icke huru jag skall börja; men, kära Pjorry, man omtalar att du ämnar gifta dig.»

«Jaså, jaså, har friherrinnan hört det? Jaså, då vet jag hvem jag har att tacka derför.»

«Hvem då?»

«Jo, fröken Sigrid, eller också hennes lärmästarinna, mamsell Regina der nere i köket», sade mamsell Pjorry med bleknande hy och darrande läppar. «Det är en osanning, ett nedrigt förtal.»

«Men hvad är det, Pjorry, du blir häftig, du som eljest är mildheten sjelf?»

«Ja, goda friherrinna, men jag är förföljd af Regina och fröken Rehnhorn. Fröken finner mig kanske besvärlig, att jag hindrar något.»

«Hvad då, Pjorry?» frågade friherrinnan, småleende åt sin mamsells vrede.

«Det tillhör ej mig att berätta hvad hela verlden vet.»

«Hvad vet hela verlden då? Pjorry, jag vet det icke.»

«Åh, det är klart att man för den, som skapat deras sällhet, döljer allt, eljest så . . . det är vanligt att man är otacksam.»

«Nu är du elak, Pjorry; låt oss afbryta detta ämne», yttrade friherrinnan med denna ton af öfverlägsenhet, som hon så väl kunde antaga.

Mamsell Pjorry teg, böjde sig öfver sin sömnad och stack sig i fingret med nålen — det händer lätt då man blir ond.

Mamsell Pjorry, så god hon var, svor i sin själ Sigrid en evig hämnd.

Mamsell Regina åter lyssnade på pratet, gnolade en smula mer än vanligt och tänkte: — det bli vi två om. Möllendorff är ej galen och tar en förläst och poetisk mamsell, då han kan få en menniska som kan hushålla och både kläda och snygga opp barnen.

Mamsell Regina Dagsson såg saken från en mera praktisk sida och hade otvifvelaktigt haft rätt, om icke mamsell Pjorry ärft åttatusen trehundratrettiotre riksdaler; men detta ändrade förhållandet något. Emellertid tröstade sig Regina dervid att hon egde fyra tusen riksdaler insatta på kontoret och dessutom en hel mängd små silfverpjeser, som hon tid efter annan fått vid julen och andra högtidliga tillfällen. Med ett ord, saken stod och vägde. Emellertid kunde man ej se något roligare än de begge flickornas ömsesidiga sätt att behandla hvarandra.

Då de händelsevis träffades, voro de begge som om de rörts med trådar, och då de talade om hvarandra, slungade de det mest krossande förakt öfver rivalen. Bildningen och nyttan, den rena oblandade konsten och tendensen stodo gent emot hvarandra och föraktade hvarandra, förkättrade hvarandra och väntade begge blott på seger, för att rent af förkrossa den öfvervunna.

Georg.

Det var ej utan att litet hvar på Sigurdsnäs med något mer välbehag betraktade Georg, då han våren efter föregående kapitel erhöll en fullmakt att vara fänrik vid B. regemente.

Det var gamle onkel Fredrik som var skuld dertill, ty knappt hade han sett Georg, förrän han sade: «Se der! Är inte den der knekt?»

«Nej, Fredrik», sade gamla friherrinnan, «både jag och Göran tycka att det är bäst att Georg blir hvad han bör förblifva, en enkel landtbrukare, så tänkte jag om Göran . . .»

«Och derföre är han, kära Katarina, en beskedlig landtjunkare, hederlig karl, men inte något mästerverk. Nej, det duger inte, karl skall bli karl, han skall ut och stöta af kanterna på sig, slipa sig slät mot andra, eljest så blir han en sådan der splintig karl som din Göran blifvit.»

«Men», invände gamla friherrinnan, «jag tycker att Göran är bättre än alla andra män vid hans ålder. Jag kan», tillade hon med ett lindrigt missnöje, «ej finna att han förlorat något på att han endast är landtbrukare eller, som du uttrycker dig, landtjunkare.»

«Kära Katarina, det der förstår du dig icke på», inföll republikanen skrattande; «en sådan der hemmason, vet du, förefaller mig alldeles som en sådan der liten kuriös flaçon som hör till ett schatull: den måste ligga på ett visst sätt, i ett särskildt afpassadt rum, ty den är apterad för lådan. Men ser du, en karl måste kunna stå för sig sjelf hvar som helst här i verlden. Huru skulle det gått med mig, om jag sjuttonhundrafemtisex varit ur stånd att reda mig utan en stor egendom och några dussin torpare.»

«Kanske du har rätt.»

«Ja, visst f-n har jag rätt», sade öfversten på sitt rättframsätt, «visst har jag det. Tänk på, om nu, jag säger *om* — om det hade blifvit revolution här i Sverige och egendomen hade strukit, till exempel blifvit indragen till fäderneslandets bästa, ty det fins alltid vid sådana tillfällen någon fosterlandsvän, som skulle

tycka att Sigurdsnäs mera passade honom än baron Göran von Dernath — huru skulle din Göran, ditt ideal, då burit sig åt? Utan Sigurdsnäs, utan alla dessa åkrar och ängar och alla dessa torpare och dagsverken skulle han lika litet kunna röra sig, som en fogel utan vingar, eller skydda sig, som en sköldpadda utan skal. Göran och Sigurdsnäs utgöra ett väsende, med den skilnaden, att Sigurdsnäs nog skulle reda sig utan baron Göran, men ej tvärtom. Vill du nu att äfven Georg, den raske gossen, skulle bli en hemmason? Nej, syster, det går ej an.»

Friherrinnan behöfde all sin godhet och all sin tillgifvenhet för den gode gubben att ej taga dessa barska sanningar illa, ty hon hade tills dato varit öfvertygad om att Görans uppfostran varit den bästa man kan tänka sig.

Väl insåg hon att hennes Göran var, som onkel Fredrik sade, en landtjunkare; men hon trodde dock att han undvikit många frestelser och många sorger, som han eljest måst genomgå.

Hela hennes afsigt hade varit att låta honom uppväxa till en god husfader och en duglig landtbrukare; hon hade med vilja sökt aflägsna honom från hvarje beröring med offentliga värf — hon hade sjelf så dyrt köpt erfarenheten af den fara man löper, då man kommer nära statens stora hjulverk, huru man blir indragen och krossad innan man ens vet huru.

Emellertid tog hon saken i närmare öfvervägande och fann att lugn och frid ej är nog för att vara lycklig. Hon fann att hennes son visst ej var olycklig, men att han gjort sin lycka till en vana, att han ej reflekterade derpå, men deremot fann anledningar till smärta i en mängd småsaker, som hon ansåg för hvad de voro.

«Nej», återtog onkel Fredrik, «låt pojken bli knekt. Du kan ej tro hvad de der kamraterna, de må vara hurudana som helst, förmå sätta skick på en sådan der ung possessionat, som, om han får gå hemma, blir så inbilsk som kejsaren i det himmelska riket, som tror att han bor i jordens medelpunkt endast derföre, att han är en sådan der kejserlig 'hemma-son'.»

Baron Göran hade sjelf många gånger i sitt sinne förebrått sin eljest så älskade mor, att hon, låt vara, af missförstådd kärlek, låtit honom beständigt vistas hemma och utan erfarenhet af verlden. Han hade sedan ej kunnat undvika att komma i beröring med en

mängd personer och bli invecklad i många affärer, och vid alla tillfällen hade han funnit huru hans brist på verldsvana gjorde honom beroende. Det var endast som egare af Sigurdsnäs han varit i stånd att hålla sig oppe. Detta beroende af förmögenheten hade ofta tryckt honom, han kände att det bort vara tvärtom.

Han omfattade derföre med förkärlek onkel Fredriks idé, och påföljande vår var Georg en välbeställd fänrik och genomgick graderna, det vill säga läppjade på subordinationen, liksom då man bland en mängd viner smakar på några sura, för att ändtligen få reda på ett dugligt.

Det är vanligt att en yngling aldrig är stoltare än just då han tar första steget på sin bana; det finnes ingen militär, som så högt känner sitt värde såsom konungens trotjenare och fäderneslandets försvarare, som då han får sin första fullmakt — ingen lärd, som så klart inser höjden af sin kunskap, som en gymnasist i öfra lexan, och ingen borgare som känner sig så fri, som då han blifvit gesäll.

Den erfarne generalen med segerkransen kring grånad tinning, den djupsinnige lärde, hvars namn med ära ljudar kring verlden, och den välmående borgaren, som njuter sitt samhälles aktning, äro alla ödmjuka i sitt sinne och känna, ingen af dem, detta öfvermod som nybegynnaren.

Georg kände dock ej detta öfvermod, och orsaken dertill var att han var en rik mans son, hade redan förut åtnjutit frihet och för öfrigt redan egde så mycket kunskaper, att han längtade efter flera och insåg huru långt han hade igen.

Emellertid kunde den vackra uniformen ej annat än gifva honom något mera sjelfförtroende än förut; den civila rocken är dock en fjäderfällning; en uniform, uttänkt att pryda, är sjelfva den granna drägten.

«Käre Georg, nu får jag säga till dig, som du fordom till mig», skrattade Sigrid; «jag mins det väl, ty min kära kusin gjorde mig förlägen . . . få se om jag gör dig likaså.»

«Nå, hvad sade jag?»

«Du ser rätt bra ut i den der drägten.»

«Jaså; nå, du tycker det? Åh ja, röda reverer med silfver se något ut ändå för verlden; men visst tycker jag att en militär kunde vara mindre prålig.»

«Der ha vi riksekonomen, fideikommissarien», skrattade Selina. «Nå, bäste herr general, hvarför skulle militären då vara enklare klädd? Kanske det kostar penningar? Ha ha ha! Gissade jag rätt?»

«Åh nej, flickor, det der förstån J icke, det der går öfver er horisont»

«Mjukaste tjenarinna, jaså, herr fänriken tycker det; eljest är jag en amazon och skulle, om det gäller, försvara mitt . . .» Selina tystnade och en lätt skugga flög öfver hennes ansigte.

«Mitt? Hvilket? Tala ut, Selina.»

«Mitt lif, menade jag», sade Selina med ett tvunget skratt.

«Och derför stannade du midt i meningen, Selina», sade Georg ömt; «nej, jag skall säga dig hvad du menade — mitt fädernesland — det var det du menade.»

Selina slog ner ögonen utan att svara.

«Har du då ej fädernesland der du har dina vänner? Är ej farmor din mor, vi dina syskon? Svara, Selina!»

Selina började skratta. «Det låter som skulle fänriken vilja spela rollen af biktfar. Nå väl, jag har ju ej sagt allt det der. Visst har jag fädernesland, ty jag är född i Sverige; föräldrar, ty min far lefver, och riktigt nog, här har jag mor och syskon.»

«Ja, Selina», hviskade Sigrid.

«Emellertid», återtog den unga ziguenerskan, «förefaller det mig ibland litet underligt, och det skolen J ej räkna så noga . . . men vi kommo alldeles från ämnet för vårt samtal, arméens beklädnad.»

Georg skrattade. «Nå väl, hvad skulle du säga om vi använde våra provinsdrägter, om folket härifrån, vårt regemente, komme i sina blå kläder, dalkarlen i sin hvita pels, och så vidare, någorlunda likformigt klädda, men ej annorlunda än man kunde bådas ur huset?»

«Jag fruktar», sade Selina med ett försök att skratta, «jag fruktar att mitt folk, våra kungliga trupper, skulle bli minst uniforma. En nation i trasor kan ej uppställa en regulier armé.»

«Men bra soldater skulle de bli», inföll Georg.

«Åh ja, ett slags kosacker.»

«Det är ändå rasande att det skall vara en särskild tjenst att slå ihjel folk och låta slå ihjel sig. Fordom, då den der borgen byggdes, voro alla soldater, alla försvarade gård och grund, hus-

och hemfrid; det kunde väl ännu vara så, om man ej i vår tid trodde sig kunna betala för allt.»

«Apropos, hur stor lön har baron?»

«Åh, jag? Jag är surnumerär.»

«Hvad är det? till öfverlopps? Är det så?»

«Ja, ungefär.»

«Jaså, det fins mer befäl än som behöfs. Åh ja, det kan allt vara bra att ha många som befalla, då man icke har många som lyda.»

«Jag tror nästan att Selina vill kufva min fåfänga», sade Georg leende; «men det behöfver du icke, Selina. Visst äro röda reverer vackra att ha, men högre menniskovärde skänka de icke.»

«Det är en charme att höra på, hur filosofiskt vår och fosterlandets försvarare tar sin ställning . . . hela landet under vapen, bondrocken och trasorna till uniform, och ändtligen att röda reverer icke öka menniskovärdet!»

«Kära Selina, nu är du vid elakt lynne, tacka vill jag Sigrid, hon håller af mig utan att som du hitta på alla utvägar att synas mindre älskvärd än hon är. Kära Selina, jag håller af dig ändå, om du än vore aldrig så elak.»

«Jaså», sade Selina med ett helt annat uttryck i det vackra ansigtet, «jaså. Baron Georg anser mig då för elak. Gör det, Georg, gör det! Tro mig, jag är bra elak — det finnes inga goda tankar under dessa svarta lockar, inga goda känslor i dessa mörka ögon. Det är mörkt inom mig och derföre blickar jag genom natten och höljs mitt hufvud af korpsvart hår.»

Selinas hela hållning bevisade motsatsen af hennes ord; något så outsägligen vekt låg det i ljudet af hennes röst och i den blick hon fästade på ynglingen.

«Ack, Selina, jag skämtade bara; men du förefaller mig ofta som en liten konstmakerska, som kastar blanka dolkar och gyllene klot om hvarandra. Der finnes hos dig så mycket godt, att man måste älska dig, men tillika så mycken djerfhet, att man måste frukta dig.»

«Frukta? Georg, nej beklaga mig!» sade Selina. «Den som ändå vore som Sigrid här! Nej se, Georg, se hennes ögon bara! Kunde jag blott en enda gång i mitt lif blicka som hon, en enda gång blott; men det är enfaldigt att önska det omöjliga.»

Sigrid slöt sin vän i sina armar. «Selina! Selina! Var då stilla en gång och tänk ej beständigt på . . .»

«På mitt folk? Nej, Sigrid, det gör jag ej; men jag måste alltid vara den jag är, det är felet.»

«Selina! Selina! Du behöfver endast följa din bättre tanke», sade Georg och fattade flickans hand, «du behöfver blott ej tillkonstla en glädje, som du ej känner, och stöta dem, som hålla af dig, ifrån dig.»

Ynglingen yttrade dessa ord med en innerlighet, som jagade en flyktig rodnad på Selinas kinder, och hon såg upp småleende, liksom för att tacka honom; men i detta ögonblick märkte hon huru Sigrid stod bredvid dem och såg bort, liksom för att ej störa dem, och hon skrattade högt och sade: «Jaså, mjukaste tjenarinna! Min goda, unga, nådiga baron tycker som mamsell Pjorry, att glädje ej passar för unga flickor. Du, Sigrid, får alltid höra talas om att man ej bör skratta, 'ingen bildad person skrattar', man blott småler; det är endast enfaldiga landtflickor som skratta, gens de qualité på sin höjd blott draga på munnen. Nu vill vår nya fänrik lära mig att ej vara glad; men, min gunstig herre, det roar mig! Kom, Sigrid, så att vi få skratta så mycket vi vilja.»

«Men, Selina, nu går du åter utom din natur, det är ej din natur att jollra med allt», sade Georg.

«Min natur! Jo, min natur är visst ej en tråkig natur, utom när jag måste blott småle, för att vara bildad. 'Det finnes ingen i hela Stockholm som skrattar, utom pöbeln', säger mamsell Pjorry. Apropos, hörs ej löjtnanten af? Jag menar, förlåt mig, löjtnant Möllendorff.»

«Men, Selina, hvarför skall du vara elak mot mamsell Pjorry, du vet ju att hon håller af dig så mycket? det är otacksamt. Om någon skulle ha skäl . . .»

«Så är det du, ja, det tror jag; men du är nu en gång så hjertinnerligen god, att du ej anser det löjliga löjligt eller det förargliga förargligt. Tro mig, Sigrid, jag håller af vår goda mamsell; men inte rår jag för att hon gör sig löjlig. Sjelfva friherrinnan, fastän hon håller god mine, kan ibland ej låta bli att småle, då vår goda mamsell håller sina föreläsningar för mig. De

äro så fullständiga, att jag ej kan annat än anse henne för ett lexikon af lefnadsvishet.»

«Nå, det är ju bra och ganska nyttigt, det har gjort dig, Selina, till hvad du är», sade Georg satiriskt.

«Och jag är? . . . ett konstverk, en person, som går utom sin natur, är det ej så?» frågade Selina med ett af dessa korta skratt, som voro henne så egna. «Det beror på, om man är sådan, att man måste vara något annat än man är.»

Kärlek och kärlek.

Det finnes vissa ädelstenar, som reflektera en annan färg än den de ega, som skifta i himmelsblått mot ljuset, fastän de endast genomsläppa den blodröda strålen.

Sådana menniskolynnen se vi ofta, som på sin yta spela i alla färger och i sig sjelfva dock äro färglösa eller af en helt annan natur, än den de låta se på ytan.

Det finnes andra som känna sig qväfda af lifvets band, som icke tro sig känna något, som äro döda för all glädje, men hvilka likväl låta ytan spela af fröjd och skämt och, liksom för att gäcka sin egen smärta, leka med nöjet som med en dolk.

Ett sådant lynne var Selina.

Det gafs väl knappt någon menniskosjäl, som djupare kände att den ej hörde hit, än hennes — hela hennes öde låg som en ifrån början ofulländad, redan vid grundläggningen krossad, byggnad under hennes fötter, och hon sjelf satt på den förtidiga ruinen och sjöng en segersång öfver ett förfeladt lif.

Emellertid var det just detta som gjorde att hon ansåg alla andra för endast ting, endast skuggor af hvad de borde vara, att hon ej fann sanning i något, utan öfverallt endast ett skenlif, likt hennes eget. Hon lefde som då man i en dröm tänker: är detta dröm eller sanning? Allt närmare tiden nalkades för de sju månskiftena, allt mera lösryckt tyckte hon sig från sin omgifning.

Den gamla friherrinnan, offret för en arfhämnd, blef henne med hvar dag kärare, och likväl ansåg hon sig af en osynlig hand tvingad att lyda eller dö, ty hon var och förblef en ziguenerska, Selim Ossmans dotter, en giftplanta bland rosorna — det kände hon, och hon kunde ej rycka sig ur den förtrollning, i hvilken hennes stamförbindelser och hennes barnaminnen slutit henne.

Detta var desto mera omöjligt, som allt detta stod i full harmoni med hennes natur.

Det korpsvarta håret, de mörka blixtrande ögonen, den fylliga, starka och smidiga växten, allt utgjorde blott omklädnaden för brännheta känslor och irrande vilda tankar, som aldrig någonsin läto tämja sig eller föra sig i ledband af beräkningen. Det var en känsla, som, sjudande och oemotståndlig, härjande göt sig ner uti blomsterdalarne.

Hon kämpade dock med sig sjelf.

Under den glada, ystra, jollrande ytan, under skämtet öfver mamsell Pjorrys kärlekshandel och sentensmani, dolde hon tankar och känslor, som aldrig skulle få luft, utan lik en jordbrand beständigt härja i djupet af hennes själ.

Men äfven för hennes starka själ behöfdes det hvila, och denna fann hon, då hon någon gång ströfvade omkring i nejden.

Det var åter vinter, men hon kände ej kylan, hon tänkte ej på att isvinden från sjön spelade omkring hennes heta hufvud, när hon ibland hela timmar satt som en marmorbild stilla uppe vid ruinerna och lät sina blickar tanklöst irra ut öfver den blanka isen eller på de grå molnbäddarne, som lika snötäckta alpkedjor bekransade horisonten.

Men äfven den starkaste natur böjes ner, och en afton då hon länge suttit vid ruinen, kom hon hem, mindre än vanligt i stånd att vara glad och jollrande.

Georg märkte en ovanlig blekhet på hennes ansigte. Detta gjorde henne oemotståndligt skön och spridde ett mildt behag öfver de eljest så lifliga dragen.

«Hur är det, Selina?» yttrade han; «du är så blek, dina ögon brinna ej som förr.»

Selina försökte att småle, men det misslyckades för första gången.

«Ack, Selina», återtog ynglingen, «du är ej lycklig. Slut dig till oss, lef bland oss! Se på mig, Selina . . . svara, finner du dig ej lycklig bland oss? Vill vildfogeln ännu ut i det fria?»

«Jag vet ej», sade Selina och skakade på hufvudet, «jag vet ej, baron Georg, men allt förefaller mig så underligt i dag; jag har ej reda på mina tankar — låt mig reda dem.»

Hon lutade hufvudet i handen. Men Georg fick intet svar på sina frågor, utan sedan hon länge suttit tyst, reste hon åter upp hufvudet, kastade en mild svärmisk blick på ynglingen och

sade, under det att en suck arbetade sig fram ur det flämtande bröstet; «Georg, det är detsamma hvad jag tänker.»

«Selina, Selina! hvad tänker du?» frågade Georg med hänförelse; men flickan lade fingret på sina läppar, nickade allvarsamt och gick med hastiga steg ifrån honom och in till Sigrid.

Sigrid satt helt lugn vid sitt arbete i sin lilla kammare då Selina inträdde.

«Sigrid», sade Selina och satte sig på pallen vid hennes fötter, «låt mig hvila mitt hufvud i ditt knä . . . det är så underligt med mig!»

«Hvad är det? Är du sjuk?» frågade Sigrid förskräckt, då hon såg hennes blekhet.

«Åh nej, det är ej så väl, Sigrid, då kunde jag få riktigt dö ifrån allt.»

«Tala ej så, Selina!»

«Sigrid, är du ond på mig?»

«Nej, nej, vid Gud, det är jag inte.»

«Du bör hata mig, du borde döda mig, om du ej vore en dufva . . . ser du, Sigrid», tillade hon och lyftade på det svartlockiga hufvudet, «jag, Selina, ser du, jag är — är en djefvul.»

«Du yrar.»

«Jag har förrådt vänskap, kärlek, tacksamhet, jag har trängt mig in som en djefvul med hat och död i mitt sällskap . . . ser du inte hur mörka väsenden stå och vänta der vid dörren och fråga: Selina, har du fullbordat? har du fulländat? . . . Kom med till den bleka Kralo i Mulepas dal, han skall kröna dig till drottning öfver öknens folk.»

«Du rasar, Selina», ropade Sigrid, förskräckt öfver sin väns ord.

Selina tycktes sansa sig. «Hvad har jag sagt? Goda Sigrid, hvad har jag sagt?»

«Ingenting, Selina, men du skrämde mig så.»

«Sigrid, Sigrid! Då du blir skrämd af mina ord, huru tror du då icke att min själ, som en flämtande, sårad och jagad hind, flyger genom ödemarkerna med ett koppel af grymma tankar efter sig? Halloh! halloh! du trötta själ, spring undan, undan för min faders tankar, för förbannelserna, hvilkas skall klingar från min barndomstid! Men», tillade hon och strök med handen öfver pannan, «jag mår visst ej väl, jag vet ej reda på mig, jag ville

så gerna gråta, men, Sigrid, det är så tomt som i en öken, der finnes ingen åder på djupet.»

«Lägg dig, Selina», började nu Sigrid, som fann att hennes vän nästan yrade, «lägg dig, Selina, vi skola försöka att bota dig. Du har förkylt dig.»

«Kanske», sade Selina och steg upp, och ledd af Sigrid vacklade hon in i sin lilla närbelägna kammare.

Mamsell Pjorry fick snart underrättelse om förhållandet, och genast var hon ute i apoteksskåpet och fick fram tre fyra sorts droppar och fläderthé och senap till senapsdegar. Hon ville grundligt bota den sjuka, och framtog derföre hela apparaten för att på genaste vägen ta lifvet af henne.

Selina var verkligen sjuk; de underliga tankarne ökade sig i mängd och styrka, hon föll i en häftig yrsel.

Gamla friherrinnan, mamsell Pjorry och Sigrid sutto hela natten kring hennes säng och hörde dessa orediga, stormande känslor strömma fram i hastiga ord, som de ej kunde fatta. Hon blandade ziguenarspråket med svenskan, lade hundrade gånger sina armar i kors på bröstet, böjde på hufvudet och mumlade obegripliga ord, under det att ögonen brunno af en glöd, som ej var lik hennes vanliga eld.

Läkare kom ut andra dagen. Han förklarade att hon hade inflammation i hjernan, att det var fara för lifvet.

Sigrid satt beständigt vid sängen, observerande hvarje mine, hvarje ord, för att vara till tjenst. Men så lugn syntes hon, så sjelfmedvetande och klar, som om hon ej känt någon smärta öfver sin väns öde. Det var pligtens lugn, som gjorde att ingen kunde se huru hennes hjerta darrade.

Gamla friherrinnan var mot vanan högst orolig; hon tog fram sin sammetsklädda bok och satt länge försänkt i tankar.

«Jag får således icke, du allvise Fader», sade hon vid sig sjelf, «jag får således icke på det barnet löna hvad hennes farfar led för min skull! Ossman, du trogna själ, vill du taga flickan till dig i din himmel? Tycker du att jag ej är god nog, tycker du att hon ej har modersvård? — Nej, nej, aldrig försvinna de grymma blodiga minnena, aldrig kan jag åter sammansätta min barndoms skimrande lycka af spillrorna — nej, nej, dertill hinner ej ett menniskolif.»

Mamsell Pjorry glömde sina förhoppningar och sjelfva Hållstorp. Det var ett smärtsamt slag om hon skulle mista sin förtrogna. Den goda mamsellen gick dock, som vanligen är händelsen med dylika moralkompendier i snörlif, alltid ut från jag'et, från sin egen person, ty det led intet tvifvel, att ju icke mamsell Virginie du Pjorry ändå utgjorde medelpunkten för skapelsen, och hennes hjerta det «himmelska riket», som ligger midt i verlden i miniatyr.

«Hvem skall jag förtro mig till, om Selina dör?» var hennes tanka; «hvem skall uppfatta mig som hon, hvem skall förstå hvad jag lider som hon? Oh! jag får åter gå oförstådd genom den egoistiska verlden.»

Georg, den raske ynglingen, som förut aldrig kunnat göra sig reda för hvilken af de begge flickorna var honom dyrbarast, fann nu, som om en blixt upplyst hans tanka, att Selina var allt för honom.

Han hade ej mera än en tanka — Selina, och hundrade gånger om dagen lyssnade han vid hennes dörr och med hundrade frågor plågade han gamle Gerhard, som skakade på det hvita hufvudet och alltid svarade:

«Illa, mycket illa — friherrinnan har gråtit — mycket illa.»

Detta tillstånd af spänning hade fortfarit flera dagar, då Selina ändtligen föll i sömn. Den var lugn, och man spådde en lycklig förändring; men plötsligen vaknade hon, slog upp de sköna ögonen och sade: «Jag vill tala vid Georg, jag får ej lugn förr. Kalla hit Georg! Ingen får vara inne, jag behöfver ingen, ingen.»

Man fann att hon ännu yrade, men man trodde att möjligen Georgs närvaro kunde lugna henne.

Alla drogo sig tillbaka, utom Sigrid, som, för att vara till hands, ej vågade lemna rummet; men för att ej störa den sjuka, satte hon sig bakom en skärm.

Georg inträdde, knäföll vid sängen och fattade den sjukas hand.

«Välkommen, Georg», sade hon med sakta röst och milda blickar; «jag ville tala vid dig, ville se dig.»

«Selina, Selina! Blif qvar hos oss!»

Flickan skakade på hufvudet. «Georg, nu, *nu* kan jag säga mycket», återtog hon efter några ögonblicks tystnad, «ser du, Georg, jag har varit en glad flicka, icke sant, Georg?»

«Jo, glädjen sjelf.»

«Har du läst huru, när Etna kastar lava, den blodröda eldströmmen slingrar sig genom kastanieskogarne, huru eldarne fladdra när skogen brinner, när byarne begrafvas under floden? Det ser ut som ett fyrverkeri för hvarje koja som öfversköljes, röken tänder sig och flammar några ögonblick — en lustig syn! Och för hvarje sådan glädjeflamma brännes en familj till aska, de gamla, de unga och barnen bäddas i sten för evigt . . . men röken brinner och hoppar som ett irrsken ofvanpå.»

«Hvad menar du?»

«Jo, ser du, det är jag, Georg.»

«Tala ej så, Selina, du smärtar mig så djupt!»

«Ser du, Georg, det var en som kunde hämma floden, en enda, — det gör ingenting, ty jag skall dö — hvem? . . . .»

«Selina, Selina! Ack, den som kunde trösta dig!»

«Jo, ser du, Georg, du . . . du, håller du af Selina?»

«Ja, vid Gud, mer än . . .»

«Mer än — säg ej Sigrid, Georg, då ljuger du; men mer än ditt lif, Georg, det kan så vara. Ser du, om Gud så velat att jag ej varit ziguenerska och du ej baron . . . ha ha ha!»

«Selina, om Gud gör dig frisk, så tillhör du mig!»

Selinas ögon glänste af tårar. «Se så, nu komma de, nu springa afgrundens källor upp i dagen . . . Georg, Georg, jag är din i döden!»

Den sjuka började gråta häftigt och lutade sitt hufvud mot Georgs axel. Hon gret länge: ändtligen stannade tårfloden, hennes hufvud blef tyngre, hon andades lätt som ett slumrande barn. Hon sof.

Det sköna ansigtet strålade af en onämnbar fröjd, läpparne smålogo, de tätt slutna ögonen logo genom ögonlocken.

Georg lade hennes hufvud sakta åter på kudden, tryckte en kyss på de leende läpparne och steg upp.

Sigrid stod framför honom då han vände sig om. Det hulda ansigtet var blekt, de milda ögonen stodo stelt fästade på Selina.

«Du här, Sigrid?» sade Georg och fattade hennes hand.

«Ja, Georg, det är min syssla», sade hon sakta och gjorde sig lös. «Ser du, hur skönt hon sofver, du skall se hon blir frisk, och då, — då skall jag binda brudkronan.»

«Sigrid, älskade Sigrid, du vet allt?»

«Ja, jag har vetat allt redan förut. Jag skall, om du vill, tala med tant. Du kanske vill det icke? Jag skall bedja för er, nu kan tant icke neka.»

Georg tryckte hennes hand, och i detta ögonblick kände han för första gången hvilken himmelsk ren ande han haft bredvid sig utan att ana det.

«Sigrid, goda himlarena Sigrid, du skall bedja för oss — du skall bedja att allt går väl.»

När Georg lemnat dem, knäföll Sigrid vid den sjukas säng. «Det är således afgjordt, offret fullbordadt . . . så får du då lugn, stackars Selina, och har någon att sluta dig till. Och jag skall bli eder vän, jag skall hjelpa er, följa er öfverallt — se till att intet törne sticker opp framför er; jag skall sjelf trampa vägen för att kunna varna er.»

Selinas sömn blef långvarig, och då mamsell Pjorry nödvändigt ville aflösa Sigrid, skyndade denna in till gamla friherrinnan.

Hon omtalade nu den scen, till hvilken hon blifvit vittne.

Den gamla lät sina vänliga ögon hvila på den talande flickans mun; hon störde henne ej.

«Och han lofvade Selina kärlek och tro?» frågade friherrinnan när berättelsen var slut.

«Ja, tant.»

«Nå väl, han skall få hålla det. Jag vet ej något skäl hvarför ej min sonson skulle böra gifta sig med barnbarnet till den som dog för mig; jag vet ej om ej hennes anor äro bättre än hans, äfven om de ginge upp till urtiden. Jag skall tala vid min son. När Selina vaknar så säg mig till.»

Sigrid ämnade gå; men den gamla sträckte ut sina armar och för första gången kastade sig Sigrid i hennes famn.

«Gud välsigne dig, barn! Se på mig med dina ärliga ögon, det gör så godt i själen; de fuktas af tårar.»

«Nej, tant, nej, visst inte», skyndade Sigrid att försäkra, «jag har blott vakat för mycket.»

«Ja, låt vara, barn . . . Gud vakar för dig.»

Friherrinnan skickade Gerhard ner till baron Göran, och denne skyndade till sin mor.

Der blef en lång öfverläggning.

Baron Göran hade väl försonat sig med ziguenarflickan, men att få henne till sonhustru var en ny idé, som sårade hans stolthet; men vördnaden och kärleken för modern verkade allt, han gick in derpå, fastän detta var det svåraste prof hans sonliga kärlek bestått.

Efter flera timmars lugn sömn slog Selina opp ögonen. Hon var alldeles förändrad, hon satte sig upp och sade: «Det ser ut som om jag försofvit mig. Kära Sigrid, hvad är klockan?»

«Tre.»

«Tre! Har jag varit sjuk då?»

«Ja, nära döden.»

«Jag må säga, är det så beqvämt att dö», yttrade hon skämtande, «så är döden utan all fasa. Jag har haft så glada drömmar.»

«Hvilka, Selina?»

«Jo, jag har drömt om att mina fäders dal åter stod i full grönska. Palmer och pagodträd skuggade öfver slätterna och jättelika ormbunkar med sina krusiga blad bekransade stranden af en klar, lugn flod, der lotus badade sina hvita blommor och sjungande svanor summo omkring på perlglänsande vågor. Ack, du! Och se, der låg en slocknad vulkan bredvid, och på lavaströmmen och de röda askhögarne växte blommor — det var som om jag sjelf slocknat och blommorna vuxit på min graf i fred.»

«Och vidare?»

«Och jag satt på stranden, på den mjuka gräsmattan och lutade mitt hufvud mot en ynglings bröst och gret så godt, så godt, att själens glöd släcktes.»

«Hvem var den ynglingen, Selina?»

«Det får ingen veta; men en skön dröm var det.»

«Det var Georg.»

«Georg? Hvem har sagt det, Sigrid? Har jag sagt det i yrseln?»

«Ja, Georg är din, evigt din, han har här, för några timmar sedan, svurit dig tro och kärlek.»

Selina teg några ögonblick. «Då», sade hon, «då var ej allt en dröm; men nämn det icke, nämn det icke för någon!»

«Tant och onkel veta allt, mamsell Pjorry är glädjen sjelf.»

«Jasså», sade Selina, «hon gläder sig åt att få en treflig grannfru på Sigurdsnäs då hon kommer till Hållstorp.»

Den vigtiga underrättelsen tycktes icke verka något på Selina, som ganska hastigt återhemtade krafterna.

Då hon åter för första gången var oppe, lät hon Georg komma in. Hon smålog och räckte honom handen. «God morgon, Georg! Jag hör af Sigrid att vi lära vara förlofvade.»

«Ja, älskade Selina. Huru är det med dig?» frågade Georg och satte sig bredvid henne.

«Bra, Georg. Jag sitter och funderar på huru ståtligt Selina Ossman skall taga sig ut som friherrinna von Dernath. Hör på, i siden vill jag gå hvarenda dag.»

Georg betraktade henne tvekande.

«Nå, tycker du det är för mycket att jag går i siden?»

«Nej, men du skämtar, Selina.»

«Skämtar? Ja visst, jag skämtar alltid med det som är endast skämt.»

«Hvad menar du?»

«Jo», sade flickan med ett drag af lättsinne, «ser ni, Georg, det var ju endast ett skämt med vår förlofning?»

«Nej, vid Gud icke!»

«Nå, så högtidligt, min bäste fästman! Jag må säga, det var på allvar; men», tillade hon med ett fint smålöje, «jag kan ej göra någon mesallians.»

«Men, älskade Selina, gäckas då inte!»

«Nej, gode Georg; men se, inte kan drottningen af Saba gifta sig med en svensk baron.»

«Älskade Selina, du plågar mig. Älskar du då mig icke?»

Selina teg några ögonblick. En lätt darrning flög genom hennes varelse. «Hu! jag ryser till emellanåt . . . älskar dig, Georg, ja visst gör jag det, mycket, håller mycket af dig, gode Georg . . . men, gifta mig med dig . . .» Hon skakade på hufvudet.

«Men hvarför? Säg hvarför, Selina?»

«Ser du, jag vill ej gifta mig, jag vill ej bli bunden, jag vill vara fri som fogeln.»

«Det var således endast yra», sade Georg sorgset.

«Både ja och nej. Vet du, Georg, jag är som den der väderleksspåmannen, som Gerhard observerar. På ena sidan en herre med paraply, på den andra en dame med parasoll. Jag har andra

bilder: på ena sidan en roffogel — då är det vackert och stadigt väder, det normala, förstår du; på andra sidan en liten kärleksgud med en blomsterkedja; men, käre Georg, den kommer icke oftare fram, än himmelens fönster öppna sig och jag gråter, och då jag gråter, är jag sjuk. Gret jag?»

«Ja, du lutade dig på min axel och gret.»

«Der ha vi det, jo, jag kunde just tro det — rätta dig aldrig efter mig då jag gråter, det är ej min natur att gråta. — Kära Sigrid, kom hit, Sigrid!» ropade hon åt sin vän, som nu kom in. «Har du hört på maken; nu sitter din qvasikusin här och vill prompt öfvertyga mig, att han är kär i mig och jag i honom — har du hört något dylikt?»

«Men, Selina, det är ju afgjordt.»

«Men det kan väl bli omgjordt, kära Sigrid; jag har föresatt mig att ej vara med på mitt bröllop; men om jag kunde få slå sönder krokanen åt den goda Pjorry, skulle det glädja mig outsägligt. Hur långt är den saken avancerad? Har löjtnanten varit här?»

«Nej, icke ännu; men sorgetiden är slut.»

«Ack, det skall bli herrligt, när han kommer; då blir jag frisk igen, det känner jag . . . Hvilken månad är det?»

«Februari.»

«Och dag?»

«Den elfte.»

«Jaså, det är således min födelsedag. Nå, gode Georg, är du kär i mig än?»

«Selina, jag vet verkligen icke», yttrade Georg, i hvars sinne en förändring egt rum; «ditt uppförande . . .»

«Är *väl* afpassadt att bota dig. När det brinner i skogen, så låter Gud regn komma.»

«Men, Selina, har du ingen gnista kärlek i din själ?»

«Hela min själ är kärlek, bäste Georg — jag håller innerligt af dig — men att gifta mig, binda mig . . . nej, det är omöjligt.»

Selina började åter skämta, tala om tusende ämnen, fråga om nyheter och bortblanda samtalsämnena, att det blef omöjligt för Georg och Sigrid att åter vidröra det förra.

Selina tillfrisknade snart.

Det blef ej mera fråga om den hastiga förlofningen, och det tycktes som ingen mera än Georg och Sigrid fästat sig vid den. Sjelfva hufvudpersonen åter var glädjen sjelf, och hvad som i synnerhet ådrog sig uppmärksamhet var, att hon med tydlig förkärlek slöt sig till gamle öfverste Wernerhjelm, hvars favorit hon redan förut var.

Selina förstod så väl den gode gubbens egenheter, kunde så fullkomligt sätta sig in i hans sätt att tänka, att hon med hvarje dag vann alltmera insteg i hans hjerta, och detta blef så tydligt, att mamsell Regina tog sin visa mine uppå sig och sade:

«Man skall få se att hon smilar in sig med gubben, så att han tar henne till slut; så rasande har man sett förut. Hon är för gement slug, den otäckan.»

Georgs ställning var en af de obehagligaste. Han, som med ynglingahjertats hela värma slutit sig till den på en gång så älskliga och så oförklarliga flickan, stöttes tillbaka af detta mellanting af allvar och gäckeri, som låg i hela hennes uppförande. Det var omöjligt, hon hade ej yrat då hon talade med honom, hon hade tvärtom talat hvad en döende ville bekänna för att lätta sin själ, — hon hade, i det ögonblick hon öppnade sitt hjerta för honom, visat honom huru oändligt mycket kärlek, i döden trogen kärlek der brann derinne; men liksom syndaren, som i dödsångsten bekänner allt, sedan helsan återgaf henne krafter och mod, glömt det skönaste hon tänkt, det sannaste hon talat.

Han kunde ej fatta någon annan orsak till denna omskiftning än nyckfullhet, än denna sorts karakter, som rullar som ett lottohjul och ger vinster och niter om hvarandra.

Men en sådan ande är aldrig kärleksfull — det är alltid egoismen som skapar nycken, det oupphörliga sjelfsvåldet i andens skola.

Georg blef derföre mera främmande för den sköna flickan, hon föreföll honom till och med mindre skön än förr, ty den yttre formen var ej mera en spegel af inre skönhet, utan endast en mask, under hvilken en vankelmodig sjelfviskhet dolde sina förvridna drag.

Selina syntes å sin sida lika glad, lika qvick, lika inställsam som förr, men alla dessa egenskaper, hvilka förut gjort henne så

förföriskt tillockande, gjorde henne nu frånstötande, på sätt och vis fruktansvärd, liksom en vacker orm, som prålar med ljusstrålens renaste färger, dock är en giftig orm, fastän han mjuk och utan buller, liksom smekande blommorna, slingrar sig genom gräset.

Detta intryck förminskades icke af Selina sjelf; hon tvärtom tycktes riktigt studera ut att inför Georg synas i en ofördelaktig dager, hon tycktes söka alla tillfällen att, om blott med nålsting, omärkliga för en och hvar annan, såra de ömmaste strängarne i hans själ, och det tycktes vara derföre hon, då hon talade med Georg och kom att nämna Sigrid, alltid gjorde det med ett fint drag af satir kring de fylliga läpparne.

Deremot sysselsatte hon sig mycket med mamsell Pjorrys angelägenheter, och man såg dagligen Selina släpa ut sin romantiska vän på promenad. Det var ett förtroende, ett tasslande, så mycket himmelsk manna, att hälften hade varit nog.

«Jag förskräcktes», sade mamsell Pjorry, «då du i yran hade förlofvat dig med Georg. Ack, Selina, icke passar ett ömt, varmt qvinnohjerta för en ung karl, med så råa känslor som Georg. Jag vet ingen som passar honom bättre än Sigrid, hon är just en sådan hushållerskesjäl som han behöfver.»

«Det var också i yran, goda Pjorry.»

«Ja visst, men jag fruktade att du skulle öfvergifva ditt bättre jag och sammankedja dig vid en nyttans slaf, sådan som Georg; en menniska som hela timmar kan sitta i bondstugorna och samtala med det råa folket om deras små behof och deras usla glädje. Jag har ingenting emot att beklaga deras olyckliga lott, men att umgås med dem, finna deras sällskap intressant, förråder en låg åsigt af lifvet.»

«Ja, inte löser Georg lifvets gåta.»

«Nej, nej omöjligt; han förstår ej lifvet, han fattar ej dess djupa betydelse, han lefver endast för att lefva och icke för att dö. Gud ske lof att du ej blef hans maka, du är alltför upphöjd att bli ett slags bondhustru på landet.»

«Jag blir ingens maka.»

«Jo, jag skall säga dig . . . en skald skulle du ha, en författare, en menniska som lefver i andra sferer, en af dessa Guds utvalde som skapa ett eden i sin fantasi, eller en målare, en

menniska som kastar himmelska tankar på duken, eller en musikus, hvars hela själ dallrar på tonernas vågor.»

«Tror du det, goda Pjorry?»

«Ja, Selina, med en sådan skulle din själ finna sällhet.»

«Men, goda Pjorry, du sjelf? Han är ju hvarken skald, målare eller tonkonstnär.»

«Möllendorff? Nej, men det är en ädel, pröfvad och ren ande — en menniska som lidandet tryckt ner och som det tillhör en god qvinna att åter upplyfta. Ack, Selina, det är någonting skönt att göra en uppoffring för att rädda en ädel man från förtviflan och gifva barnen en rigtning till det goda, öppna deras bana för tiden och evigheten.»

«Pjorry, du är beundransvärd i din höga resignation», sade Selina smickrande; «den som ändå en gång kunde bli som du!»

«Hm, hör på Greta», yttrade löjtnant Möllendorff till en liten uppnäsig ladugårdspiga, som kom in med högtidskläderna och lade dem på sängen, «hör på du; jag vet inte, men ser du, stöflorna äro inte riktigt blanka.»

«Jo si, smörjan tog slut långt innan salig frun dog och det var alldeles tomt i buteljen, så att det bara var litet som var fasttorkadt, som jag 'sqvilpade' loss, och den smulan tog inte mycket.»

«Hm, äro kläderna riktigt von putsen?»

«Ja, det kan löjtnanten vara säker på; jag har piskat dem så väl och borstat sedan med litet finkelt, så att hvar fläck är borta.»

«Jaså, hm hm», yttrade löjtnanten och ställde sig i fönstret och blickade ut. «Hm, har Grillan fått sig en tjärad sill?»

«Ja bevars.»

«Nå, har du något sett till om Röllan har ondt i klöfven än?»

«Åh nej, det är nog snart bra, lappen ligger på som jern.»

«Jaså. Säg till Petter att han kör fram om en timme.»

Det var den stora dagen då löjtnanten skulle ut för att se sig om efter en ny maka.

På halfva vägen skulle han möta sin vän Ulriksson, som lofvat att vara hans hjelpare.

Efter en timma stod lilla flackvagnen för dörren, och klädd i sina bästa kläder, nyrakad och med så blanka stöflor som varit

möjligt att åvägabringa, trädde löjtnanten ut på gården på Hållstorp, hållande sin pipa i ena handen, piskan i den andra och med en grann skälskinnspung i knapphålet. Detta var hans sätt när det skulle vara mycket rart; eljest brukade han ha sin pipa instucken i rockärmen och sin tobakspung instucken i ytterfickan — nu lades begge, sedan de på detta sätt blifvit utburna, bakuti sätet, ty endast af artighet för könet ville löjtnanten ej röka under vägen.

På utsatt ställe mötte han vännen Ulriksson, som började skratta.

Möllendorff antog en mine af förundran och såg på sin drägt om något möjligtvis skulle fattas.

«Ha ha, nej för f-n, du ser ut som en pojke, bror Möllendorff; du skall ha plump tur i dag. Nå, nu bege vi oss till Pjorryskan. Det är allt tillreds, ser du, jag har förberedt henne något, när jag sist var der; hon är hemma, men hela det öfriga sällskapet har rest till öfversten på Mellinge — der är fritt i farvattnet.»

«Hä hä hä; alltid är du omtänksam; hm, vi få se hvad som är att göra — hä hä.»

«Åh, det är galant.»

När de begge herrarne kommo till Sigurdsnäs, gingo de direkt opp i gamla friherrinnans våning, liksom för att göra visit. De skulle liksom händelsevis träffa mamsell Pjorry hemma och en liten stund titta in till henne.

Allt var som Ulriksson förutsagt. Hela herrskapet var borta, endast mamsell Pjorrys dörr hade nyckeln i låset.

«Ber tusen gånger om förlåtelse», sade Ulriksson, «ber ödmjukast. Fru friherrinnan är kanske borta?»

Mamsell Pjorry med en smal hvit bindel kring pannan, som ett tecken att hon blifvit hemma för hufvudvärk, berättade att friherrinnan och alla på gården voro borta; «men», tillade hon, «herrarne böra väl ändå hvila ut några ögonblick»; och med dessa ord öppnade hon rummen och lät de begge främmande stiga in i gamla friherrinnans våning.

«Det är bror Möllendorff och jag, som i dag gjort opp en liten resplan och foro hit.»

«Hm, beklagligt», sade Möllendorff, «att vi icke kunde träffa hennes nåd hemma.»

«Huru må de söta flickorna?» frågade mamsell Pjorry.

«Ta-tackar ödmjukast, åh jo så der, de söka att trösta sig öfver salig mammas bortgång.»

«Ack, jag beklagar på det högsta den förlust ni gjort, herr löjtnant, det var en ädel maka.»

«Jaha, jaha, det skall Gud veta, att det var en hustru som . . .»

«Ja, der var en innerlig sympati mellan herrskapet, ni förstodo hvarandra.»

«Ja-jaha, ja visst gjorde vi det.»

«Ack, jag har tusen gånger tänkt på huru bittert skilsmessans ögonblick var för er begge.»

«Ja visst, det var bra ledsamt, — se, mamsell, att ha ett stort hushåll och mycket tjenstefolk och dessutom barn, som behöfva edukation, hm, och mista sin hustru, det är, med förlof sagdt, inte småsmulor, min lilla mamsell Pjorry.»

«Var' så god' och sitt, mine herrar; förlåt att det är endast jag som gör les honneurs.»

Kapten Ulriksson berättade att han hade något att tala med mamsell Regina och lemnade sällskapet.

Det var således ett tête-à-tête.

Nu vet hvar och en som något kände löjtnant Möllendorffs lynne, att han hade svårt att, som man säger, komma på tråden med ett ämne, och för öfrigt var det ej hans afsigt att just nu komma fram med hufvudsaken, utan endast att göra närmare bekantskap.

Hans kärlek svalnade något redan då han såg den hvita bindeln kring mamsell Pjorrys hufvud, ty han kom ihåg huru hans hustru ibland i hela sex veckorna hade haft hufvudvärk, och denna tid hade humöret varit si så der; och dessutom hade hon ej tålt att pigorna spunno eller smällde i väfvarne. Hufvudvärk var således en sjukdom som han fruktade som pesten.

Mamsell Pjorry åter hade tyckt att den hvita bindeln klädde hennes något magra drag och gjorde henne intressant. Det som mannen mest älskar är qvinnans svaghet, hennes tålamod och religiösa kraft, var hennes valspråk.

«Löjtnanten har mycket ensligt der borta på Hållstorp. Ack, jag föreställer mig att hvarje småsak påminner om den saknade.»

«Jaha, visst är det ensamt.»

«Löjtnanten måste förströ sig, lefva i fantasiens verld.»

«Hm, ja det kostar att förströ sig, eljest hade jag väl ämnat resa till syster min, som är gift med en prest i Vestmanland, men se det är en lång resa — inte kan jag ta egna hästar, ty de kunna ej vara hemifrån, och att ta skjuts är så förbaskadt dyrt.»

«Men ni bör läsa, förströ edra sinnen med läsning.»

Detta var en så ny idé för den gode löjtnanten, att han ej förmådde svara annat än: «läsa?!»

«Ack ja, jag vet visst att här på landet är svårt efter god lektyr . . . det är nästan endast af en händelse man finner en bok som förtjenar att genomögnas.»

«Ja, det är bra ledsamt», sade löjtnanten och tänkte: «Herre Gud, om jag vore härifrån och finge röka min pipa.»

«Det händer ibland att jag, ni får ej le herr löjtnant, att jag i min enslighet — och det är så sällan någon nalkas, som riktigt förstår oss — att jag sjelf producerar.»

«Kors, hm, jaså! mamsell?»

«Ja, hvad skall man göra, det är blott obetydligheter, några hjertats känslor kastade på papperet — utan anspråk.»

«My-mycket trefligt, hm.»

«Kanske det skulle skingra en och annan mörk stund», sade mamsell Pjorry och skyndade in i sin kammare.

«Hm, f-n i sådant; hm, den karnaljen Ulriksson, hvar blef han af; här låter han mig sitta tills jag torkar.»

Mamsell Pjorry återkom med en väldig bundt papper i blå, grå och hvita omslag, genomdragna bok för bok med rödt silke.

«Här är till en början några obetydligheter», sade mamsellen och lade den digra bundten på bordet. «Här», började hon bläddrande, «är något poesi, den är på franska, om det roar löjtnanten, jag skrifver aldrig svensk vers, ty svenskan apterar sig ej för poesi så väl som mitt modersmål — men all min prosa . . .»

«Hm, ja-jaha, hm, tackar ödmjukast; men inte kan jag begära . . .»

«Åh, det är ett lappri, jag sätter ej sjelf värde på det, och det är ej annat än några försök att i ord uttrycka de onämnbara

tankar, som röra sig i hvarje känsligt sinne. Här, herr löjtnant, är en liten bit för er», tillade mamsellen, bläddrande i luntan och framdragande ett par böcker tätt skrifvet papper, «här: 'Kärlekens broder' . . . det är några idéer öfver äktenskapet och dess lycka. Jag har sökt skildra huru äfven den arme, som bor i kojan, genom äktenskapet kan känna fröjd, om han rätt uppfattar det heliga i sin belägenhet.»

«Hm, tackar ödmjukast.»

«Läs den, min bäste löjtnant, jag sätter värde på ert omdöme.»

«Hm, jaha, tackar ödmjukast; men — jag begriper inte hvart vännen Ulriksson tagit vägen.»

«Han är troligen nere hos husmamsellen och glömmer bort er i hennes intressanta sällskap.»

«Hm, ja, jag nästan tror. Jag får lof att se åt.»

«Han kommer nog. Men läs nu detta lilla . . . ack, om ni fann i dessa blad någon känsla uttryckt, som dunkelt sväfvat för ert inre, om ni här fann en gnista tröst, en smula glädje, så hade jag ej skrifvit förgäfves.»

«Tackar ödmjukast; jo visst gör jag det, visst gör jag det; men — men jag är rädd att hästarne bli oroliga, hm, om de få vänta för länge.»

Med dessa ord gick löjtnanten ut och återkom efter några minuter med vännen Ulriksson.

«Hm, det var som jag sade, hästarne äro oroliga.»

«Kapten Ulriksson öfvergaf sin vän — jag fruktar att jag ej haft mycket intressant att säga löjtnanten.»

«Jo, mycket trefligt, jo verkligen. Mjuka tjenare, ber om min vördnad för fru friherrinnan och fröken och mamsell Selina — hm. Mjukaste tjenare. Hoppas att framdeles få se herrskapet på Hållstorp.»

«Ack, det är ett förtjusande ställe.»

«Åh ja, vid krusbärstiden kan der vara något att bjuda på — hä hä, jag har stora gula krusbär, så stora som tummen, de äro saftiga; hm, nu få vi äta opp dem, men salig hustru min gjorde dem till vin.»

«Ett landtligt vin.»

«Ja, visst, men det blef alldeles präktig ättika af lanken. Mjuka tjenare.»

«Jag skall knyta ett snöre om papperen, eljest kunde de komma i oordning», sade mamsellen och band ett grannt rödt och svart spjellsnöre om bundten.

«Tackar ödmjukast; mjukaste tjenare», sade löjtnanten med luntan under armen och skyndade ut.

Mamsell Regina, som för dagen hade permission, satt inför geraniikrukan i sitt fönster och betraktade affärden. Det var ej utan att hon förargade sig öfver att Möllendorff suttit så länge oppe hos mamsell Pjorry; men kapten Ulriksson hade berättat henne att han ställt så till, att mamsell Pjorry skulle pina vännen Möllendorff med läsning, så att hon snarare tyckte det vara synd om mannen, än just farligt.

«Nej, inför min lefvande Gud, har hon inte lassat på honom en stor bundt af sitt skräp!» ropade mamsell Regina. «Ser man på, åh, den stackars menniskan!»

Löjtnantens långa ansigte tycktes liksom lida af hägring, det var skenbarligen längre än förut när han stoppade ner pappersbundten i vagnslådan, der den fick sin plats ofvanpå en skinnkrage, som alltid följde med i händelse af regn, ty flackvagnen var utan sufflett, ett öfverflöd som ej bestods på Hållstorp.

«Nå, bror lilla, hur gick affären?» frågade Ulriksson så snart vagnen var i fart, «hur gick det med frieriet?»

Han betraktade sin vän Möllendorff med skälmaktigt lurande blickar.

«Hm, hur då?»

«Hur då? Vill du inte ha åttatusen trehundratrettiotre riksdaler?»

«Nej, inte om hon hade tio gånger så mycket . . . det är», fortfor han och vände sitt långa ansigte mot Ulriksson, «det är ingenting annat än brors evinnerliga, förbannade spektakel.»

«Kors, jag tror min själ du blir ond. Var det inte väl att du fick lära känna 'Qvinnan i sin fullkomlighet'?»

«Åh ja, bror är alltid full af de födas ben.»

«Ja, men ser du, när du nu kommer hem, så har du ett helt knippe att läsa igenom, hennes stil är dryg och 'småaktig'.»

«Ja, hvad skall jag med det? Nej, tacka vill jag salig hustru min. Jag hade väl några böcker, som jag köpte i en korg med skräp på salig baronens auktion; men det papperet tog hustru min

och torkade blåbär på. Det är qvar än . . . det kom till någon nytta.»

«Men ämnar du då verkligen inte göra allvar?» frågade kaptenen med en mine, som tydde på verkligt deltagande.

«Hm, jag? Nej, det hoppas jag, att jag ej blir galen heller.»

«Men du får lof att läsa luntorna, eljest blir du olycklig, om du inte kan dem utantill.»

«Jag? . Nej, hm . . . du kan sluta med ditt spektakel, jag är inte fallen för sådant.»

Det höll verkligen på att bli en ruptur mellan de begge gamla vännerna; men Möllendorff var en god, hederlig karl och, som en skald långt efter denna tid uttryckte sig, liksom han i inspirationens ögonblick tänkt på löjtnant Josias Möllendorff på Hållstorp:

I förälskadt bröst
trifs ej stränge
vreden länge;

så gick det äfven här. Allt gick så bakvändt i huset, och det besvärade löjtnanten öfvermåttan att, sjelf nödgas gå ut i boden och räkna ut sill eller gå i kryddskåpet och taga fram peppar och ingefära. «Det är ej godt för menniskan att vara allena»; detta fann den gode löjtnanten hundra gånger om dagen, och som han var synnerligen konstitutionel utaf sig och aldrig handlade utan råds råde, och Ulriksson var hans gamle förtrogne rådgifvare, så upptogs denne snart till nåder igen.

"Bojan trycker."

Vid trappan till Mellinge stod den trogne Jack och höll en glänsande svart häst vid betslet. På sadelmunderingen kunde man se att det var ett fruntimmer, som var det stolta djurets herrskarinna. Hästen stampade otåligt; men der kom ingen, och Jack mumlade månget *god dam* mellan tänderna, mellanåt som han lugnande klappade hästen på halsen.

Det var Selina, som för första gången var ensam på ett besök hos onkel Fredrik.

Den gode öfversten hade inrättat sina rum efter sin smak. De visade en blandning af gammalt och nytt, en mängd taflor, porträtter af Washington, Franklin, Adams, Lafayette och andra Amerikas hjeltar och statsmän bredvid mer och mindre lyckade vyer från det fjerran landet, och bland dem några af hans eget nu öfvergifna nybygge.

Vi må arbeta aldrig så mycket, vi må skapa en hel ny verld omkring oss, men vårt fäderneslana förmå vi dock icke skapa oss sjelfve.

Detta hade öfversten känt allt klarare, ju äldre han blef. Det tycktes som fosterjorden kallat den flyktade sonen tillbaka för att dö i hennes armar — och likt ett barn störtade han till sin moders bröst, för att få slumra roligt vid den gamla vaggsången från de svenska vattenfallen och hviskningarne i de svenska tallskogarne.

Den gamle ädlingen satt i sitt rum, klädd i sin gamla nattrock af randigt bomullstyg, och talade vid Selina, som till hälften knäfallit på en låg stol, eljest ämnad att lemna hvila åt det afskjutna benet.

«Och du älskar honom, Selina, och derföre vill du fly?» frågade gubben och skakade på hufvudet. «Vet du, Selina, jag förstår mig ej på det der.»

«Ja, onkel», hviskade Selina och slog upp sina sköna ögon, «jag älskar honom mera än mitt lif; men han hade ej bort veta

det, han skulle aldrig fått en aning derom; men då febern grep mig, då en half yrsel bemäktigat sig min vilja, då jag trodde att jag skulle dö, slumra från allt, från hat, från kärlek — då ville jag en gång, en enda i hela mitt lif, låta mitt hjerta andas ut. O, det gjorde jag —, och slumrade på hans axel — ack, om jag fått dö då!»

«Ni qvinnor vilja beständigt dö, det är en passion hos er att dö. Vet du, flicka, det är ej narri att dö, och det är ej nog för en menniska att dö i kärlek till en. I kärlek till alla, till allt hvad skapadt är, och till Honom som skapat allt — så skall det vara. Men, kära barn, då nu hvarken tant eller onkel Göran har något deremot, så . . .»

«Så, onkel, så får jag ej gifta mig med Georg, jag skulle göra honom olycklig, jag skulle förbränna hans lycka till aska . . . nej, nej, onkel, jag hör ej till dem, jag är en vilde, ett rofdjur, en nattens ande, som ödet kastat in i civilisationen, in i den fredliga boningen, som går omkring om dagen med mörka tankar i själen. Jag är bunden af mitt öde — jag kan ej. Jag måste bort.»

«Flicka, flicka, jag kan ej hjelpa dig, jag bör ej gynna din dårskap!»

«Ni vill då icke, onkel», sade Selina och reste sig upp, «mina böner, mina tårar beveka er ej . . . nå väl, ordet måste ut, det måste — men blekna ej, onkel! Vet då, onkel, innan månen ännu tvenne gånger gjort sin rund, måste Katarina von Dernath, er egen fordna Katarina von Lützow . . .»

«Hvad?»

«Dö . . . antingen hon eller jag.»

«Rasar du, flicka?»

«Nej, onkel; men jag har lofvat det, jag har svurit det i min faders hand, och jag måste hålla mitt löfte, om också . . . men om jag får fly, om jag får komma ur bojorna som trycka mig — då kan edsbryterskan åtminstone rädda *ett* lif — hennes som ni älskar.»

«Men, barn, du yrar», sade gubben tvekande.

«Yrar? Kan väl vara, onkel; men det är en yra som tillhör mitt folk. Ser ni, för Katarina von Lützows skull, för er skull, led den gamle Ossman martyrdöden.»

Öfversten satte händerna för ögonen och skakades af en rysning.

«Då han dog i fängelsets natt, tog han en ed af Selim, min far, då en gosse, att ej hämnas.»

«Tyst, Selina, skona mig . . .»

«Han förlät allt; men denna ed», fortfor Selina med stigande värma, «har bränt min faders hjerta hela hans lif, och han har befallt mig att hämnas den gamles död.»

«Selina!»

«Och», tillade hon och knäföll för öfversten, «och nu nekar ni barnbarnet till den, som dog för er, som i sin sista stund bad för er, nu nekar ni att rädda det från den grymma pligten att mörda den hon älskar . . . nu nekar ni den arma ziguenarflickan att fly undan sitt öde, sin slägt, sina vänner . . . kanske sig sjelf.»

Den gamle teg länge; ändtligen sade han: «Barn, kan du då ej bryta en så syndig ed, den bör ej hållas, den är okristlig.»

Selina skakade på hufvudet. «Jag tror er, onkel; men så känner jag det icke — det är något i min själ som säger: bort eller du *måste!* Ser ni», återtog hon efter några ögonblicks tystnad, under hvilken hon ur en ficka upptagit den lilla flaskan, «ser ni, onkel, ser ni denna vätska, som spelar i färgen mellan blod och det gröna ettret af huggormen . . . . ser ni, blott en droppa behöfs; blott en droppa fick Dernath i den hvita rosen af farmor, blott en droppa — och han slumrade in. Ser ni, onkel . . .»

Selinas ögon glänste af en eld, som injagade fasa i den ädle öfverstens själ.

«Ser ni, onkel — hon och jag — ty min faders dolk underkastar jag mig icke — hon och jag — eller ingen af oss — välj!»

«Lugna dig, Selina! lugna dig . . . du är gruflig, jag förstår dig icke.»

«Jag är lugn», yttrade Selina och stoppade ner den lilla flaskan, «jag är lugn som döden; jag väntar domen, död eller lif.»

«Lif! Selina, jag skall hjelpa dig — du skall få fly, jag skall skicka dig utrikes, du skall få sjunga, skaffa dig rykte, flyga på ärans triumfvagn kring Europa . . . ja, det gör du.»

«Ja, ja det vill jag! Ack, onkel! Jag får ej älska någon, jag får ej stanna någonstädes, derföre vill jag bli ryktbar, derföre vill jag bli beundrad, och min fasta tro skall göra mig dertill.»

«Flicka, flicka! Du skyndar till en afgrund; men jag kan ej rädda dig.»

Selina smålog. «Afgrund, sade ni, onkel. Nå väl, jag är från afgrunden och måste åter till de mina, till den bleke kungen i dödens dal, till mina fäder . . . Således, ni hjelper mig, onkel Fredrik? Gud välsigne er!»

«Välsigna mig ej, flicka, du känner icke Gud», sade öfversten.

«Jo, onkel, jag känner honom i min själ, ofta, mycket ofta; men se, der ligger mycket ondt och rufvar derinne — mycket. Ack, onkel! och detta onda växer med hvarje dag jag lefver i stillhet, som ett ogräs, hvilket frodas derföre att det skyddas af det ädla sädet, som lik en mur omger det. Men låt frisk vind susa genom dess blad, blåsa giftet ur dess kalkar, och det vissnar bort — och, onkel, der nedanför skjuter opp en späd brodd, förhoppningsfull och grön — blott ett vildt gräs, som ej tål odling, men utan gift och utan taggar.»

«Stackars flicka!»

«Beklaga mig icke, onkel; der finnes mod och glädje äfven hos mig. Jag pjunkar ej med mig — men jag vill brottas med ödet, i stället att ligga slagen i bojor — äfvèn om de äro kärlekens, de trycka mig, de tynga mig — de skola sönder . . .»

«Ja, de brista nog.»

«Ja, låt vara . . . ha! jag skulle fröjdas som ett barn, om jag kunde slå sönder allt, kärlek och tacksamhet, och då bitarne af hvad ni kallar lycka lågo för mina fötter, skulle jag trampa derpå och säga: der ligga leksakerna! Ha ha ha! Nu är jag fullvuxen och myndig; nu känner jag att jag är drottning.»

«Drottning?»

«Ja, onkel, jag känner att jag är drottning bland mitt folk, fastän ingen erkänner det; men tror ni väl, att en konungslig ande är mindre konung om han ej erkännes, än om tusen knäfalla vid hans tron?»

«Selina, du lefver i en illusion.»

«Nej, onkel, det är ej en illusion som säger örnen att han har näbb och klor, om också barnen skulle tro honom vara en dufva — det är legitimitetens grundtanke.»

«Jag skall således skrifva bref — jag hoppas att någon familj reser ut till Paris i sommar. Trösta dig, Selina — du skall få slita alla band. Gud låte dig bli lycklig sedan!»

Selinas ögon glänste af rörelse. «Lycklig? Onkel, derom är ej frågan», sade hon, «det är blott om jag kan räddas från att vara en förbannelse för dem som älska mig. Tack, onkel Fredrik! När det är gjordt, så trösta er gamla vän, säg henne allt, bed henne förlåta — älska Selina . . . Se så, farväl, onkel», tillade hon, hastigt afbrytande sig sjelf, «min spatserridt väcker misstanka der hemma.»

Några minuter derefter satt den sköna flickan i sin nätta riddrägt, med den lilla gröna saffiansstöfveln beväpnad med en silfversporre, åter på den ystra springaren, och med ett: farväl, Jack! lät hon hästen trafva ut och försvinna ur deras åsyn.

Men när hon kom på skogen, satte hon den lilla sporren i djurets sida och lik en orkan flög hon hemåt i ett nu, och de mörka lockarne fladdrade kring det purprade ansigtet, och läpparne rundade sig till ett löje och bröstet flämtade af en onämnbar frihetskänsla.

Selina hade nu hunnit detta pånyttfödelsens ögonblick, då anden liksom träder ur puppan och slår sina vingar ut.

Hvarje menniska har ett sådant ögonblick, då skalet brister och hon känner sig en ny varelse.

Så var det nu med ziguenarflickan, som, fostrad i vildhet, på en gång hade blifvit instängd i bildningens drifhus, der den varma atmosferen qväft henne, den konstgjorda värman drifvit vattenskott och hon vunnit en brådmognad i förstånd och hjerta, som uttömt dess ädlaste krafter, blott för att framskynda några tidiga blommor.

Men nu tyckte hon sig åter utflyttad i naturen, kände hur den friska vinden från sjön fläktade svalka kring hennes tinningar och lät henne med hvarje andedrag hemta ny kraft och ny glädje. Hela det falska skimmer, hvarmed hon förut omgifvit sig, försvann på en gång, de sjukligt bleka blommorna af en falsk glädje föllo af, och Selina framstod i hela glansen af sin herrliga natur, med snillets blixtar i sitt öga och en glödande kärlek i hjertat.

När hon hoppade af den ystre springaren och sprang opp för trappan, gällde hennes första besök Sigrid.

«Ack, du stilla varelse, nu vill jag ej byta med dig», sade hon och tog sin vän smekande om halsen. «Ack, Sigrid, du

ej som jag och jag ej som du, men likväl, vi begge tillsammans skulle utgöra någonting herrligt i andens rike; och, Gud vet», tillade hon, «om icke du och jag tillhöra hvarandra i en annan verld. Vi äro blott halfva menniskor, Sigrid.»

Den goda flickan, till hvilken detta tal var ställdt, smålog med ett uttryck af förundran.

«Sigrid, gläd dig med mig, jag är fri, Sigrid, förstår du, fri som fogeln i luften, som sommarvinden, hvilken susar öfver ängen, som den nyfödda fjäriln — fri! fri!»

«Jag förstår dig icke, Selina, men så glad har jag aldrig sett dig.»

Selinas ögon glänste af fröjd. «Sigrid! jag är som ett barn — och du, kära Sigrid, som ständigt lefver i barnets himmel, vet ej huru herrligt det är för en gammal menniska att blicka ditin. Nu vet jag hur du har det, och derföre är jag så glad.»

Sigrid betraktade henne misstroget.

«Du känner ej igen mig, flicka, syster, du känner ej igen mig — är det ej så? Har du sett hur en solros, sittande i den skrofliga knoppen, en skön sommarmorgon, just då solen stiger upp och belägger land och vatten med guldskir — har du sett hur blomfodret på en gång slår opp och hur kalken, solbilden, öppnar sig för att dricka ljus och sedan . . . sedan, Sigrid, vänder hon beständigt anletet mot ljuset tills hon dör? Så är det med mig.»

Nu satte hon sig förtroligt ned bredvid sin vän, såg henne mildt in i ögonen och sade: «Sigrid, för dig kan jag berätta allt.»

Hon omtalade nu sitt besök hos onkel Fredrik, och att han lofvat henne att låta henne resa ut till södern.

«Men, Selina, hvad tänker du på?» frågade Sigrid.

«Goda flicka, du vet ej af att ära är detsamma som kärlek. Hör på, Sigrid, du är nöjd om ett enda hjerta klappar för din skull, lugnt, men beständigt; jag fordrar mera, jag fordrar ett hjerta som skulle brinna, glöda för min skull in i döden — förstår du, dermed står ej ett hjerta ut — det är således ej att tänka på; men ögonblickligt kan hvarje själ glöda, och det är massan af denna eld, beundrans, kärlekens eld, jag tar i stället. O, Sigrid, då du en gång sitter glad och försänkt i ett saligt lugn utmed din makes sida, då du känner det så varmt i själen som om en vårsol glänste ditin — då, du, står jag kanske inför ett helt

folk med mitt brinnande hjerta i bröstet och låter mina glödheta känslor ljuda i herrliga toner . . . och lik en löpeld flammar hvarje själ som hör mig. Ser du, der är kärlek och kärlek — hemmets och ärans.»

Hos den verkliga talangen, den medfödda, som just derför är oupphinnelig, ligger alltid ett slags säkerhet om framgång, som vanliga menniskor anse för högmod eller fåfänga; det är den inre öfvertygelse om att man eger en gudagåfva, som tvingade Correggio att säga: *Anch' io son pittore,* och Napoleon som gosse att yttra: «när *jag* blir kung, så skall det gå annorlunda.»

Det var också denna siareblick på sin egen natur, som gjorde att Selina med triumferande uttryck sade: «Jag skall tända, jag skall berusa, jag skall njuta af konstens högsta ära.»

«Men tant? Du sårar tant djupt.»

«Nej, flicka! Onkel Fredrik förklarar allt för henne . . . hon skall hålla af mig.»

«Och Georg?»

Selinas ansigte mulnade. «Tala ej om honom, Sigrid; det var en feberdröm . . . nu är jag frisk. Det var, goda flicka, en stackars främling, som vandrade i öknens brännheta sand och försökte med händerna gräfva en källa i ödemarken. Ack, der var väl en åder, men den sprang undan, den gick åt annat håll . . . så var det då. Men nu har vandringsmannen genom ett trollslag hunnit fram dit, der ett springvatten gjuter sitt silfverskum öfver blomsterbäddarne. Det är blott ett hopp, men den som hoppas eger allt.»

«Och mamsell Pjorry?»

Selina smålog icke som vanligt åt sin svaga, fåfänga vän, utan sade: «Pjorry? Jag kan ej mera smickra henne, jag kan ej mera hyckla; med hoppet i min själ föddes också sanningen på min tunga. Tro mig, Sigrid, det är endast olyckliga menniskor som kunna vara elaka, de lyckliga äro alltid goda.»

«Du kan vända om satsen, Selina», sade Sigrid; «men hvarför kan du icke ändå vara Pjorrys vän?»

«Nej, Sigrid, det är omöjligt, hon kan ej med någonting riktigt sant; hon tycker bestämdt mera om en ros af gaz än en verklig, mera om ett teatermånsken, än det månen sjelf består, mera om fogelqvitter på en fiolsträng, än då näktergalen sjelf

bjuder till. Hon är en af dessa tusental af menniskor, som anse konsten för allt, som ovillkorligen fordra att menniskorna skola förbättra på Guds verk, och som finna någonting ytterst simpelt i stjernhimmeln, något rått och lågt i lifvets mångskiftande taflor, men något högst förtjusande i en tableau vivant och i en vacker kristallkrona. Nej, jag känner på mig att jag sjelf lefver opp, och då duger jag ej för vännen Pjorry.»

«Men hon skall sakna dig. Som du vet, har hon aldrig kunnat med mig.»

«Det är klart, du har alltid verkligen varit Sigrid Rehnhorn, du har varit en klar natur, konstlös och derför desto rikare. Men det förstår hon icke, det tål hon icke. Hon fröjdar sig mera åt en facetterad glasbit än åt en ädelsten af det renaste vatten som är planslipad.»

«Men huru skall då allt detta sluta?»

«Bra, Sigrid, mycket bra. Sedan jag är borta kommer onkel Fredrik hit, talar vid tant; jag reser med någon familj till Italien, sjunger för en maestro, träder upp på scenen, blir ryktbar; min ära genljudar ända hit opp. Och så, när jag står på höjden, vet du hvad jag gör?»

«Nej.»

«Jo, då reser jag till Alhambra — ser du, till Alhambras pelarskog! Det är något som säger mig, att jag i Spanien skall finna hvad jag söker — mina fäders hem kanske. Jag vet ej, men så har det ofta förefallit mig. Kanske våra fäders dal ligger nedanför Sierra Morenas uddiga berg; kanske det är der palmerna växa . . . men så mycket vet jag: i Spanien skall jag finna hvad jag söker.»

«Kanske en tapper och namnkunnig Don med kappa och värja», småskrattade Sigrid.

«Möjligtvis; eller», tillade hon betänksamt, «kanske ett kloster. Det förefaller mig som någonting skönt att den ena stunden stå på ärans höjd, i dess solglans och ögonblicket derpå stiga ner inom en klosterkyrkas kalla murar och, obemärkt för den sorlande mängden, böja knä för den heliga jungfruns bild. Tror du ej att det skulle svalka hjertat?»

«Du gör stora utflygter», sade Sigrid; «kanske du också slutligen far till Constantinopel och stannar i Sofiakyrkan.»

«Men hör på, lilla Sigrid, jag tror minsann att vi ombytt roler — du blir satirisk — nå, det klär dig. Ser man på, den blyga mossrosen har också sina små taggar.»

«Ja, Selina, jag är ond på dig, och derföre är det ej för mycket att du får ett litet prof af mina små talanger — jag är ond på dig, ty du tänker ändå endast på dig sjelf.»

«På mig sjelf? Ja, Sigrid, deri har du rätt; jag är styggt egoistisk; men det äro vi ju allihop. Låt oss vara vänner, Sigrid — vänner för evigt!»

«Ja, Selina, ja, ja!»

«Sigrid! Och då — om jag lyckas, min ära ljuder ända hit opp — hvad säger du då?»

«Stackars Selina!»

«Stackars Selina . . . Och då du hör att jag ej mera dåras deraf, då jag midt under jublet drar mig undan?»

«Stackars Selina!»

«Stackars Selina äfven då? Hvarför detta, Sigrid?»

«Jo, du har ändå ej vetat hvad lycka ville säga.»

Selina skrattade. «Nu sitter den lilla sångfogeln på kanten af sitt bo igen och säger om gladan, som sväfvar i höjden: 'stackars fogel, som måste flyga så högt opp för att lefva'. Med ett ord, Sigrid, du vet ej hvad som är *min* lycka.»

«Nej, jag förstår det icke, jag endast vet att jag skulle dö af ångest, om jag skulle stå på en teater, hu! jag ryser då jag tänker derpå.»

«Och jag vet blott att jag skulle qväfvas af ledsnad, om jag skulle sitta i en kammare och öfverlägga med min man om hushållet. Men det är sant, Sigrid — nämn ingenting!»

Med dessa ord gick Selina in till gamla friherrinnan.

Hon berättade att hon ridit något för långt utåt skogen och bad friherrinnan förlåta henne att hon dröjt så länge.

«Det är ej bra», yttrade friherrinnan, «att du så ofta gör promenader; men det roar dig, min flicka — och huru det är, du trifves ej här.»

Selinas ögon glänste af glädje, ty detta gaf henne ett tillfälle att förbereda sin välgörarinna.

«Jag är skyldig att tala öppet», yttrade hon; «ja, ädla friherrinna, jag känner på mig att jag ej passar här.»

«Men vi älska dig ju så mycket», yttrade den gamla och betraktade henne med sina goda ögon.

«Ja, friherrinna; men jag älskar er för mycket att ej längta bort. Ack, jag har haft mången strid — jag rår ej för att jag är ett ziguenarbarn.»

«Selina, hvem har förebrått dig för det?» frågade friherrinnan med mörk uppsyn.

«Ingen, utom jag sjelf; men jag känner att jag tusende gånger mera skulle älska er, om jag vore borta. Ni», tillade hon med bedjande åtbörder, «ni vet ej allt — men hvad skulle ni säga, om jag en gång ej mera vore här, skulle ni sakna ziguenarflickan, som trängde sig in i ert hus?»

«Kära Selina, svaret vet du förut. Jag håller af dig, fastän du ofta varit en gåta. Men, barn, hela mitt lif har varit en gåta, som ännu är olöst och . . .»

«Och er gåta är sammanbunden vid min?»

«Ja, det är den.»

«Låt mig lösa den så som jag vill, låt mig fullborda *mitt* öde.»

«Hvad menar du?»

Selina teg några ögonblick, men plötsligen störtade hon ner vid den gamlas fötter. «Välsigna mig, såsom min farfar välsignade er i sin sista stund, förlåt mig, såsom han gjorde, och låt mig sedan gå — låt mig sluta bättre än jag börjat.»

Friherrinnan studsade; men Selina gret tyst, snyftande vid hennes knän. «Du gråter, Selina?»

Då slog flickan opp sitt tårfulla öga och betraktade den gamla med svärmiskt allvar. «Det är andra gången själens källor flöda», sade hon, «den ena gången . . . ni vet när; och nu, nu . . . lägg händerna på mig och bed, goda moder! Ser ni, på denna panna brinner en förbannelse, . . . jag är en edsbryterska. Men välsigna ni, välsigna och bed.»

Hon böjde åter det mörka hufvudet ner och den gamla lade sina händer derpå och i hennes ögon, som fromt riktades mot höjden, glänste en bön, simmande i några tårar.

«Nu är jag lugn, det hjelpte, jag kände huru stormen lade sig härinne», sade Selina när hon reste sig opp och tryckte en kyss på friherrinnans hand. «Godnatt! Farväl! Fråga mig ej något, framdeles får ni veta allt.»

Sedan Selina gått, satt friherrinnan länge stilla med blicken fästad på en enda punkt; slutligen tog hon fram den lilla sammetsklädda boken och läste.

Selina stannade midt på golfvet i sin lilla kammare och betraktade, som det tycktes, med en nyfiken uppmärksamhet allt som fanns i det lilla rummet.

«Och här är då fängelset; de der blommorna skola då bli qvar, de der böckerna med mitt namn uti skola då stå qvar på hyllan — allt skall vara sig likt i buren, men fogeln är borta. Huru ovan skall han ej vara i friheten, med ett brutet löfte som tynger ner sig och en välsignelse som höjer sig uppåt! Men», tillade hon och föll på knä och räckte opp armarne, «jag är dock fri, fri som lågan, hvilken flyger ut från det brinnande huset . . . fri! Den är fri och derför slocknar den.»

«Selina, Selina!» yttrade hon halfhögt och steg åter opp, «det var en misslyckad bild. Stackars Selina! sade Sigrid», tillade hon suckande. «Stackars Selina!»

Flykten.

Det var en vacker sommarqväll. Solen höll på att gå ner; sjön gnistrade som rubiner och guld i dess glans, skogarne antogo blåa liksom härdadt stål, och i häckarne i trädgården vid Sigurdsnäs slogo foglarne sina drillar.

«Kom, Sigrid», sade Selina, «jag vill visa dig något, jag vill säga dig något.»

De begge flickorna följdes åt ned i parken.

«Selina, hvad är det? Du bränner som en feber, dina ögon glänsa. Är du sjuk? Säg, är du sjuk?»

Selina smålog bittert. «Nej, Sigrid; men kom, kom med, jag vill ha dig med mig i denna stunden — ser du, det är månskifte i afton.»

«Jag förstår dig icke; Selina, tala.»

Men Selina skyndade framåt, till parkens gräns mot skogen. «Vågar du», sade ziguenarflickan och vände sig till sin vän, i det hon stannade vid den lilla stättan som ledde in åt en gångstig i skogen, «vågar du att vara med mig?»

«Ja, hvarför icke», sade Sigrid småleende.

Selina lutade sig mot en trädstam liksom hon behöft stöd. «Har du märkt», började hon, «att jag flere qvällar varit ute, länge, länge? Har du märkt, när jag kom hem, att mina ögon varit svullna, röda? . . . Sigrid, jag har gråtit — gråtit, så att jag skulle röra ödets stenhjerta — men det är utan hjerta. Du har inte fästat dig vid, huru jag låtit dig begära mat åt en fattig gumma, att jag sjelf burit den ut i parken?»

«Nej, intet af allt, du har varit dig lik.»

«Jag har då lyckats; men, Sigrid, jag är dock en menniska, och som sådan måste jag ha åtminstone en att förtro mig till: — vill du vara den, som bär en del af mitt öde på dina skuldror?»

«Ja gerna, Selina, om blott du ej lider.»

«Nå väl, Sigrid! Här borta i skogen, i en öfvergifven kolkoja ligger en sjuk menniska, förgäten, ensam; blott en trasig, halffånig gosse följer honom. Han ligger i elände, döende, han känner huru döden griper tum efter tum och nalkas hjertat — ty tiggaren, Sigrid, brottslingen till och med har ett hjerta.»

«Låt oss skynda dit, låt oss föra honom fram till gården och vårda honom.»

«Vårda honom? Nej! Ser du, han är en stor brottsling, hans hand är blodig . . . men vet du hvem det är? Det är min — min far.»

Sigrid ryste.

«Och ändå viljen J att jag skall vara såsom en af er, lugn, fridfull, mild, förlåtande. Nej, Sigrid, der går en blodskuld genom vår hela stam, en förbannelse, som ej upphör förr än den siste fallit. Har du mod att följa?»

Sigrid darrade, men hviskade dock ett ja.

De begge flickorna gingo nu in i den mörka skogen, Selina letade sig, ledd af vanan, genom de täta busksnåren.

Det var en lång vandring.

Ändtligen syntes kolkojan på afstånd. En liten mörk skepnad, med det svarta krulliga håret flaxande kring hufvudet, kröp fram ur några buskar och gick med hastiga steg till kojan, framför hvars öppning en torr tallruska var ställd i brist på dörr.

«Sätt dig här, Sigrid», sade Selina. «Jag måste ensam beträda den mörka stigen.»

Solen var nu nära nedgången och djupa skuggor förmörkade skogen, och snart sågs den smala kanten af nymånen sväfva som en silfverskära på den mörknande himlen.

Sigrid var blek som månen, och satt nedlutad vid en stubbe och bad.

Der var en döende i grannskapet, och detta inverkar alltid djupt på det barnafromma sinnet.

Då Selina kom in i den trånga kojan, lyste en blodröd stråle ditin och sken på Selim Ossmans ena hand. Han låg och såg på handen, men drog henne ej tillbaka.

«Det är du, Selina; ser du huru röd handen är . . . ser du, solen färgar den röd. Nå, hvad säger du?»

«Intet, min far.»

«Du har då icke hämnats, som du lofvade — jaså, och du vill att din far skall dö med en mened på hjertat?»

«Nej, min far, men . . .»

«Det finnes intet, intet, Selina, som jag ångrar mer än att jag svor att ej hämnas, det har plågat mig hela mitt lif igenom — och jag trodde att du . . .»

«Men, min far, låt Gud hämnas, om det vore något att hämnas — men, min far, det var ej hennes skull, hon ville det icke, hon har lidit deraf så väl väl som vi — förlåt henne!»

«Förlåta? Nej, det kan jag inte», rosslade den döende; «men vet du, jag har många gånger varit svag, jag har tusen gånger tyckt att hon ej förtjent vårt hat — jag hatar henne icke; men si, Selina, det är bruket i vår stam — blod fordrar blod.»

«Men oskyldigt blod, min far!»

«Deri dömer icke jag; det enda jag vet är, att min far led döden för hennes skull; det enda jag vet är, att hennes man var den, som angaf honom, som genom hans död räddade sig sjelf; det enda jag vet är, att det var för hennes älskares skull, för att rädda honom, min far gjorde öfvervåld, att det var för att rädda och hjelpa dem han vågade lif och blod — och att de lemnade honom åt sitt öde. Jag tror väl att drottningens hoffröken skulle, om hon velat, kunnat rädda en stackars ziguenare — men, ser du, det brydde hon sig ej om.»

«Men, min far, hon lider af tanken på min farfar, det är för hans skull hon upptagit mig.»

«Och du vill ej vara någon orm.»

«Nej.»

«Selina, jag vet ej hur det är; men ser du, allt är nu annorlunda än sist jag var här — det kommer sig väl deraf att jag håller på att dö. Min far var också vek då, eljest så hade jag ej måst svärja. Det gläder mig dock att vi narrade brudgummen med den hvita rosen — jag var viss på handen den gången — det gläder mig ändå.»

«Ack, min far, ni är så blek, ögonen ligga så djupt. Se här, jag har vin med mig.»

«Vin! jaså; åh-nej, jag behöfver intet», sade den döende och försökte resa sig opp. Han förmådde det icke. «Det lider, kan

jag märka, för en stund sedan kunde jag resa mig opp. Vet du, Selina, du är ett fint fruntimmer; du är icke min dotter . . .».

«Min far», bad Selina, «lugna er!»

«Jag käns ej vid dig», återtog den döende, lallande på målet och med brustna blickar; «du käns ej vid mig. Nå nå, om jag ej dör som ett djur, om jag lefver opp igen som en frusen fluga om våren, — så råkas vi aldrig. Jag går till mina fäder . . . du till det bleka folket.»

«Fader, fader! Välsigna din dotter!» bad Selina gråtande.

Den döende teg länge; ändtligen bröt han tystnaden. «Skudda stoftet af dina fötter — och fly de förbannades städer. Hör du, Selina, nu ser jag ingenting, är det natt redan?»

«Nej, månen täflar med aftonrodnaden.»

«Jaså. Hur ser solen ut?»

«Röd.»

«Nå, än månen?»

«Hvit.»

«Skuld och oskuld . . . ha ha ha!» skrattade han, men tystnade snart med ett vildt grin i ansigtet.

«Utan både välsignelse och förbannelse», hviskade Selina och böjde sig djupt ner öfver liket. «Besynnerligt», sade hon vid sig sjelf och kastade, resande hufvudet opp, de framfallna lockarne tillbaka, «besynnerligt, nu mins jag: det sjunde månskiftet bär död och flykt för vårt folk, sade gamla farmor. Och i går befallde mig min far att komma hit just vid denna stunden, ty han ville ej dö ensam, sade han, och ej ligga obegrafven. Besynnerligt, allt är förutsedt . . . måntro också mitt öde är förutsedt, skrifvet i stjernorna . . ., hvad var det? en fallande stjerna — det var jag.»

Selina steg långsamt upp och gick ur den numera mörka kojan.

«Det är slut», hviskade hon till Sigrid. «Följ mig, goda engel, du skall följa mig till sista stunden.»

«Selina, Selina! Sansa dig!» bad Sigrid.

«Sansa mig?» yttrade Selina; «ack, goda Sigrid, jag har aldrig varit så sansad som nu; men du, som är min enda vän, den enda själ till hvilken jag kan förtro mig, du, som lik den bottenklara källan så ofta afspeglade det goda som lefver inom mig, du skall följa mig, skall helga mig, skall stå bredvid mig i faders, i moders, i syskons ställe — ja, det skall du.»

Det var en halfljus månskensqväll, då de begge flickorna kommo fram till gården.

Selina skyndade opp och kom med en liten låda under armen åter ner.

«Jag träffade Pjorry deroppe, hon hängde på mig en schal och gaf mig en varning mot aftonkylan. Jag tror nästan mot röfvare i ruinen. Kom, Sigrid.»

Nu skyndade de begge vännerna med hastiga steg till ruinen.

En båt låg gömd mellan buskarne vid de nedfallna murarne. Ett par karlar sutto i båten.

«Låt oss gå in», sade Selina.

Hon satte sig vid källan. «Sigrid, för några dagar sedan talade jag vid dig om att jag engång skulle lemna er . . . den stunden är nu inne.»

«Selina, kom ihåg tant . . . kom ihåg oss alla», bad Sigrid.

«Onkel Fredrik skall förklara henne allt. Men, Sigrid, säg henne att jag för hennes skull flyr ut i verlden med min fars förbannelse, min stams förakt; säg henne att Selina älskar henne mera än sin egen salighet; säg henne att . . . men likgodt, säg ingenting, Sigrid, säg blott att du såg mig fara. Ack, ännu vill jag sjunga för dig — hvad? Jo.»

Och Selina sjöng, på en gång diktande ord och ton:

Fly, o, fly,
du svarta fogel, ur boets frid!
Månen är ny,
nu är det tid.
Hör vingarne hvina, som falkens vingar,
och suckarne ljuda, som vinden klingar.

Men dimman står öfver dödens dal,
der Kralo sitter i gyllne sal,
en kung för sofvande slägter,
och täljer de midnattsväkter.
De vakna väl åter om tusen år,
när friheten fri på jorden går
och glömda grafvar
hölja båd' herrar och slafvar.

Flyg fri, du ande, kring jordens ring,
I lugnet du vinner ju ingenting.
Du är ej skapad på tufvan sitta

och tappade korn i sanden hitta.
De små sig gömma i buskens snår,
din herrskarefärd kring verlden går;
och fall till slut, som de store falla
för svekets pilar — så dö de alla.

Selina teg några ögonblick. «Farväl, Sigrid!» sade hon och flätade sina armar omkring sin väns hals. «Du vet ej huru mycket jag lemnar: du vet ej hvarföre jag måste hädan — bort, långt bort; men, Sigrid — då du en gång sitter en lycklig maka — tänk då på Selina!»

«Jag förstår dig», sade Sigrid; «men . . .»

«Men . . . jo, Sigrid, så blir det. Se så, farväl, helsa dem alla, men gif dem intet spår — de finna mig icke.»

Hon skyndade ned till båten, der redan flera paketer voro nedlagda.

«Se så, farväl, Sigrid! Gud välsigne dig! Bed för mig, flicka, bed för Selina! . . . Skjut ut!!»

Båten skred ut åt den månbelysta sjön. Selina stod upprätt och räckte sina armar mot stranden, vinkande farväl åt sin vän.

Så länge ännu Sigrid kunde se båten, stod hon qvar; men snart försvann den bakom udden. Sigrid stod ändå qvar.

«Besynnerligt, hvarföre skulle jag vara vittne till allt detta? För att bereda frid i jorden åt hennes fars stoft och för att bli hennes förebedjerska . . . Ja, vid Gud, begge delarne skall ske.»

Sigrid hade misstagit sig. Orsaken hvarför Selina ville ha henne med sig, var behofvet af ett stöd, en vän, en förtrogen i den svåraste stunden i hennes lefnad.

Tidigt andra morgonen var nyheten om Selinas flykt spridd i hela huset.

Den trogne Jack hade mycket bittida kommit med ett bref till gamla friherrinnan, och ej långt derefter kom öfversten sjelf.

Baron Göran hade varit deroppe hela morgonen.

Det var en allmän uppståndelse i huset.

Mamsell Regina for som en pil in i silfverskåpet och räknade skedar och gafflar, men återkom snart fryntlig och glad — ingenting hade felats.

«Jag har aldrig trott det svarta spöket», sade hon, «det der visste jag förut: af djefla ägg komma djefla ungar, säger ordspråket, äplet faller inte långt ifrån trädet. Men, Gud ske lof, silfret kom hon inte åt — annars så hade nog tattarungen, så präktig hon gjorde sig, nog . . . ja, likgodt, jag vet hvad jag menar.»

Den goda mamsellens uppsyn förrådde tillfredsställelse öfver att hon haft rätt och att hon segrat på sin belästa rival i öfra våningen.

«Jag tycker just hvad vår fransyska mamsell skall vara flat en smula; jo, sådan är hennes uppfostran — tattarungar och skojare.»

«Kära Regina», sade Sigrid, som kom in och fick höra slutet af dessa sin gamla väns utgjutelser, «kära Regina, dömer icke, så varden J icke dömde.»

«Ja, säg det, lilla fröken», sade mamsellen och lade armarne fromt i kors på bröstet, «men visst sade jag det förut, och fröken Sigrid har allraminst att tacka henne för.»

«Jo, för mycket, Regina lilla — för mycket. Hon var det som lärde mig huru obetydlig jag är, huru litet jag kan.»

«Kan? Jaså, kunde hon sätta opp en simpel väf — dräll är ej värdt nämna? Kunde hon sköta ett hushåll? Kunde hon någonting som var värdt så mycket som ligger på min flata hand? Nej, inför lefvande Gud, hon dugde till något!»

«Säg ej så, Regina, hon egde kunskaper och talanger, som jag ej eger.»

«Ja, läsa en smula franska, ja, och sjunga en smula — åh ja, det gjorde hon bra, och fastän jag ej kunde med henne, så satt jag ofta här i min kammare och gret som ett barn, när den otäckan sjöng till klaveret deroppe. Jag kan inte annat än förarga mig på den svarta ungen, som narrade mig att gråta.»

«Nå, kära Regina, der ser ni också hennes öfverlägsenhet öfver mig, jag kan aldrig narra dig att gråta.»

«Jo, af glädje, fröken lilla», sade Regina; «men i Guds namn, hvarför rymde hon? Det var väl just ingen som ville hålla på henne.»

«Att få tants bifall till hennes plan hade varit omöjligt; nu då den ej kan ändras, så . . .»

«Nå, och hennes plan, var den så farlig då? Det var väl ej annat än att 'mamsellen' — Gudbevars hon kallades mamsell hon också — ville ut på äfventyr.»

«Hon ville helga sitt lif åt konsten.»

«Ja, det passar hon till, ty hon konstlade alltid. Nå, vet fröken Sigrid mer?»

«Hon ville bli sångerska — aktris.»

«Nå, inför lefvande Gud! Jaså, hon ville opp och stå som ett spektakel inför menniskor och gala för dem.»

«Kära Regina, nu är du orättvis . . . Ack, den som förmådde som hon att tjusa, att rycka en hel verld med sig.»

«Jaså, komediantska, lindanserska — hm, jo jo, dertill var hon klippt och skuren . . . Nå, hvad säger gamla friherrinnan, som närt en orm vid sin egen barm?»

«Hon talar om henne med kärlek och aktning.»

«Ser man på! Vore jag som friherrinnan, så skulle jag skicka länsmannen efter henne . . . Nå, hon tackade väl mamsell Pjorry för goda lärdomar?»

«Icke synnerligen.»

«Åh, det var ingenting att tacka för. Bara hon nu inte tagit med sig någon af mamsell Pjorrys vittra skrifter — så att hon inte kan pina den stackars löjtnanten på Hållstorp ihjel med sitt slisk.»

«Regina är riktigt ond i dag», anmärkte Sigrid.

«Åh nej, det skall Gud veta; men visst tycker jag att det ändå ej skadade, att mamsell Pjorry fick se hvart det tog vägen . . . ha ha ha! Der har hon sin romanläsning. Det är ju en hel roman.»

Utom Regina, fanns det ingen i hela huset som ej älskade Selina; men det oaktadt föreföll det alla liksom en splittringens ande flyttat ut och en fridens in i huset. Det tycktes liksom en tyngd fallit från deras hjertan; de funno nu huru stilla det blef i buren, sedan vildfogeln ej mera arbetade på att bryta sig ut.

Gamla friherrinnan hade denna känsla lika klar som alla andra; sjelfva mamsell Pjorry hade funnit sig tryckt af flickans öfverlägsenhet, och Georg tyckte, att allt var så förändradt, att han ej kunde göra sig reda hvarföre han älskat henne så mycket. Hela hennes varelse var musik, ögonblickligt hänförande; man

måste älska henne då hon talade, man var tvingad att beundra henne, dyrka henne. Men så snart den sista tonen dog bort, var också intrycket slut och man förstod knappt sjelf huru det kom sig, att hjertat nyss darrade af förtjusning.

Om man åter jemförde Selina med Sigrid, föreföll denna som en skön målning, en Rafaels madonna, som beständigt var sig lik, evigt lika kärleksfull och helig, man kunde ega henne, man kunde när som helst hemta hopp och tröst ur hennes milda ögon.

Så voro dessa flickor hvarandra så olika som den herrliga koralen i templet är olik madonnabilden öfver altaret; så länge de hänryckande tonerna ljuda i hvalfven, fylla de hela själen med en evig längtan — men när de tystnat, vänder man åter blicken på madonnans sköna anlete och ber i frid, med en känsla af det heliga lugn, som strålar ur hennes jungfruliga ögon.

Sådan ungefär var Georgs känsla i detta ögonblick — tonernas förtrollning var förbi och nu såg han Sigrid i en helt annan dager än förut.

Gamle öfversten hade utvecklat allt för friherrinnan.

«Inte kan jag begripa huru en sådan menniska är i hjertat, huru man kan anse hämnden som en pligt; men mina rödskinn derute voro af samma tro. När ett 'platthufvud' slagit ihjel en 'svartfot', så blef det ej fråga om att just hämnas på den brottslige, utan man lurade ut någon af den fiendtliga stammen, ett barn eller en qvinna, som ej något ondt gjort, och mördade dem — för att ta deras 'skalp' som ett segertecken. Då var blodet försonadt. Så är det med alla vildar, och ziguenare äro vildar; Selina var en civiliserad vildinna, ett skogens barn, på hvilken man hängt bildningens grannlåt.

«Jag är nöjd med Guds beslut», sade friherrinnan. «På hvad sätt får hon hjelp?»

«Hjelp? Af mig och dig naturligtvis. Hon reste nu till Stockholm; der kommer hon in i en familj, som i sommar reser till Italien — ena flickan har lungsot och skall vistas i Florens. Der ute skall Selina lära sig sjunga, och du skall få se att det blir något stort af henne. Det hade varit riktigt synd att låta henne gräfva ner sin talang på landet.»

«Stackars Selina!»

«Det kan jag ej säga», yttrade onkel Fredrik; «hade du sett hennes förtjusning då jag lofvade henne mitt understöd, hade du hört med hvilken triumferande glädje hon sade: 'jag blir då fri, jag får då flyga ut i det fria' — du skulle ej säga: stackars Selina.»

Sigrid sökte att motarbeta den känsla af lättnad hon erfor efter Selinas flykt.

Hvarför är väl trädgårdsodlaren så noga med att ur blomsterrabatterna rensa bort hvarje grässtrå, om ej erfarenheten sagt honom, att det vilda gräset qväfver violblomman och liljorna, om det får sno sina rötter omkring dem.

Så hade Selina qväft Sigrid med sin vänskap, nedtryckt hennes mod och hennes hopp, gjort hennes sjelfkänsla slappare, allt derföre att hon var en främmande natur, som öfvade sitt inflytande på hela omgifningen och mest på den, till hvilken hon närmast slutit sig. Derföre kände Sigrid sig liksom en boja fallit bort. Men hon förebrådde sig denna känsla, hon lät den aldrig utbilda sig till tanke, utan *försökte* att sakna Selina.

Emellertid var hon den flydda flickans förespråkerska hos Regina, den enda som ej kunde fördra henne, oaktadt detta mera härledde sig från den goda mamsellens rivalitet med mamsell Pjorry, än just af specielt hat mot Selina, fastän hennes egenskap af «tattarunge» alltid varit ett stort hinder för någon sorts tillgifvenhet.

Allvar.

«Men förbanna mig detta går an, bror Möllendorff! Man kan ju inte få en ärlig bit mat hos dig», skrattade kapten Ulriksson. «Inte är jag kinkig, men förbanna mig, jag någonting får, annat än fläsk och potatis, och potatis och fläsk, och kallsöt mjölk, när jag kommer till dig. Du begriper väl att inte detta går an på längden.»

Löjtnanten såg mycket betänksam ut.

«Huru mycket ost har du ystat i sommar?»

«Jag tror, tre pund; det är jemnt tredjedelen af hvad det blef när salig Sara lefde.»

«Nå, hvar tar mjölken vägen då? . . . tro mig, den dricka de som vatten der ute i köket.»

«Ja, gudnås för'et.»

«Nå, hvad går du och funderar på? Skola ej dina flickor få edukation?»

«Jo, jo, visst behöfdes det.»

«Nå, så ta ditt beslut. Du kan välja: vill du ha Pjorryskan? har du läst hennes papper?»

«Jag?»

«Ja, är det så kuriöst? Har du läst hennes romanpapper — till exempel «Qvinnans öde», det lär vara förb-dt vackert att läsa, eller «Lifvets gåta», eller «Virginia»?

«Bror kommer väl ihåg hvad jag sade sist?»

«Åh ja, men ser du, min gubbe lilla, hjertat kan ändras, du kunde ju ha läst hennes böcker och funnit, att hon skulle bli en bra hustru, och dessutom har hon åttatusen trehundratrettiotre riksdaler, det hjelper inunder.»

«Hm!»

«Vore jag som du, så toge jag mitt beslut.»

«Hm, blef det mer ost i huset då?»

«Men ser du, man får en dugtig smälta med ost för åttatusen trehundratrettiotre riksdaler.»

«Bror torde veta, att jag i den saken inte tål raljeri», yttrade löjtnanten, vändande sitt långa ansigte mot sin vän; «jag vill ej ha den der hufvudvärksmamsellen för åttitusen riksdaler.»

«Hå! hå! kors hvad du är stolt! Då läste du gerna igenom hela hennes samling, en gång om året.»

«Hvad skulle jag med åttitusen riksdaler, om jag doge af förargelse.»

«Jaså, det är en annan sak; men ser du, nu är du så god och gifter dig. Är det rimligt? När du kommer till oss, så bullar hustru min opp så godt hon kan, och så göra de öfverallt, och så har du hemma hos dig, förmögna karlen, ett hushåll så knappt, att man ej kan bjuda en katt . . . och det skulle aldrig förarga mig, om inte hushållet kostade dig tredubbelt.»

«Ja, det är ett beständigt «ränn» med käringar i köket, och visst drar det betydligt, ty pigorna ha slägten i grannskapet. Der uppe hos skräddaren, som är morbror åt Greta Lisa, lefva de flux floribus, som man säger.»

«Ja, du blir rent af uppäten, bror Möllendorff.»

«Ja, det lutar ditåt», yttrade löjtnanten och slog ut pipan, efter sin vana, mot stöfvelklacken; «ja, men bror skall se . . .»

«Jag skall föra dig an.»

«Bror?»

«Ja, hvem annars?»

«Tackar! Bror har en gång fört mig an, jag är nöjd med den kommersen.»

«Jaså, då var du ändå ute blott för att se dig om; men kom nu med — du kan ju helsa på Regina Dagsson, det är en menniska som både kan spara och hushålla och ställa om dig med heder.»

«Åh ja, det är bara nytt spektakel — hon har så bra hos baronens, att hon visst inte vill ta stjufbarn på halsen och eget hushåll, med knappa tillgångar.»

«Jaså, du är rädd att hon kokar fisken i smör; men som jag sagt, hon kokar honom i vatten också.»

«Men visst är hon van att «skifva till» och ha mycket att taga af. Annat var det med salig Sara, hon kunde knoga ihop

och knappa in och spara, så att jag många gånger hade litet svårt att få tjenstfolk — salig Sara alldeles oförtalad; men du vet huru noga folket är med maten.»

«Åh ja, Regina sparar nog, när hon får något eget.»

«Ja, men ser du, folket på Sigurdsnäs, har jag hört, lefver som herrskap och får till och med spenat om sommaren och buljong om vintern.»

«Åh ja, det sker då det är god tillgång.»

«Hm . . .»

«Du betänker dig.»

«Hm, nej, jag bara såg ut en smula.»

«Nå, hvad mera?»

«Jo, nu kröp skräddarens lilla flicka bakom fähuset, hon hade en kruka med sig. Jag ger mig hin på att hon hade ett stop mjölk.»

«Ja, det är galant.»

«Hm.»

«Nå?»

«Hvad för slag?»

«Vill du låta stjäla näsan af dig till slut?»

«Jag bara tänker på att det var skada att salig Sara dog. En sådan hustru får jag aldrig igen; med öfverallt, oppe om morgnarne innan, så att säga, hin fick tofflorna på sig, och senast i säng . . . det var hustru, som var guld värd.»

«Åh ja, gråt nu inte den snön som föll i fjol — låt hustru din ligga der hon ligger i ro, och skaffa dig en annan. Gudbevars, skadan är väl inte oersättlig heller, fastän salig hustru din var en galant menniska.»

«Hm, ja, det var hon visserligen.»

«Men nu till saken. Du får, förb-na mig, inte gå här längre som en enstöring, du skall gifta dig, och om du lyder mitt råd, så ger du Pjorryskan f-n och gifter dig med Regina.»

«Och det tror bror är att ta på hyllan, hä hä hä, bror är rolig.»

«Ja, det tror jag. Du kan ej föreställa dig huru gudsnådelig och söt Regina ser ut hvar gång jag träffar henne, och alltid frågar hon: kors hvad löjtnant Möllendorff blifvit osynlig, vi få aldrig äran se honom här, hur mår den hederlige löjtnanten? och så vidare.»

«Det är inte godt att komma hemifrån, då man måste vara med om hvar smula och icke kan lemna nycklarne till någon.»

«Ja, du har nycklarne, bror, och dermed är den saken all.»

«Ja ja, men det skulle gå ännu värre på tok, om jag ej såge till sjelf. Nu blir dock något qvar.»

«Ja, *något* är det, inte särdeles mycket. Nå, vill du?»

«Hm, vi kunde ju resa dit i morgon; hm, jag har hört att de skola bort. Apropos, är det sant att den der mamsell Selina har gifvit sig in vid en lindansartrupp?»

«Åh nej, hon har rest utrikes.»

«Utrikes? Det var kuriöst.»

«Hvarför det? Hon var minsann mera spaniorska än svenska», sade kaptenen; «men derom får du vidare höra af din fästmö.»

«Nu är bror åter inne på kapitlet; men det får jag säga bror, intet spektakel, intet spektakel! Brór skall veta att jag inte tål sådant mera än en gång, och ... och hm, om jag inte ...»

«Så hade du icke mig till kommissionär», sade kaptenen; «men trösta dig, Josias, du skall se du får en rar hustru; men se'n så tar dig också f-n för Pjorryskan.»

Herrskapet på Sigurdsnäs var några dagar derefter ganska riktigt, efter uträkning, borta.

Georg hade nämligen fått sig en underlydande gård till eget bruk, och hade nu bjudit sin far, farmor, Sigrid och, efter det icke kunde undvikas, mamsell Pjorry dit att gästa i hans lilla bondstuga, som han putsat upp efter sin smak.

Stugan var nämligen rikt tapetserad, lilla förstugukammaren bibliotek och läsrum. Sjelfva köket var ombonadt och spiseln försedd med jernhäll.

Selina hade alltid med ett slags gäckeri talat om Georgstown, som hon kallade det lilla vackra Sörviken; det skulle, efter hennes utsago, bli den filosofiske fänrikens Tusculum.

Detta gäckeri hade verkligen stört Georgs barnsliga glädje öfver att ha något eget att syssla med; men sedan Selina flytt, hade äfven detta obehag försvunnit, och den unge mannen arbetade med ansträngd ifver att få sina rum i ordning. Det var klart, att han sjelf var mästare för allt, och man kan ej undra på att han slutligen besåg sitt verk och fann det ganska godt.

För att visa de öfrige detsamma, hade han nu gjort en stor bjudning på hallon och grädda, och sjelfve onkel Fredrik kom svärjande och pesterande öfver den gemena skogsvägen dit, för att göra glädjen fullkomlig.

Mamsell Pjorry hade efter Selinas försvinnande blifvit misantrop, hon kunde ej förlåta sin favorit att hon ej föredragit att i hennes sällskap läsa Crebillon, i stället för att flyga ut i verlden. Mamsellen lät förstå huru alla menniskor voro otacksamma och ovärdiga kärlek och tillgifvenhet, hvarvid hon i tankarne inclusive mente löjtnant Möllendorff, som ej låtit höra af sig med de romantiska papperen eller ens låtit förljuda någon sorts förtjusning öfver deras innehåll.

Hennes hjerta hade troligen klappat häftigare om hon vetat att Möllendorff just i detta ögonblick anlände till Sigurdsnäs med den intagande pappersbundten i sittslådan, der den fått ligga alltsedan förra besöket.

Det var klart att löjtnantens besök ej gällde mamsell Regina, hans blygsamhet förbjöd det, men «händelsen fogade» så, att ingen annan var hemma än hon.

Löjtnanten inträdde således med pappersbundten under armen.

«Mjuka tjenare, hä, förlåt», yttrade han förlägen, «hm, jag trodde att herrskapet var hemma.»

«Nej bevars, de äro borta på Sörviken; var god och sitt ner, herr löjtnant, så godt jag har det i min lilla vrå», yttrade mamsell Regina och pekade på den med rutigt tyg öfverklädda soffan.

Löjtnanten kastade en långsam blick omkring rummet; men ingenstädes upptäckte han någon bok, utom en psalmbok, som i sitt fordral låg och slumrade på pulpeten framför spegeln. Detta gaf honom genast goda tankar om Regina, ty precist så der hade salig Sara i sin kammare.

Man började nu tala om «ditt och datt», men sysselsatte sig i synnerhet med ekonomien.

«Jag har, Gudi lof, trettio kor, förutom nödiga dragare och ungboskap, och en vacker ladugård. Om mamsell Regina någongång gjorde oss — mig skulle jag säga, den äran, så kunde jag visa fram en liten vacker ladugård, fastän visst inga holsteinska kor, sådana som man har på Sigurdsnäs, hä hä.»

«Åh, de äro ej bättre än de andra, men svårfödda, ty de rata fodret och äta dessutom så mycket klöfver, att det är synd och skam att höra derpå.»

«Nej, mina äro alla födda på gården och väl skötta från det de voro kalfvar och af godt slag — hä hä; riktigt roligt att se dem. Mamsell Regina skulle en gång taga dem i betraktande — alla äro bruna och 'grilliga' fram i pannan.»

«Ja, jag har nog hört talas om löjtnant Möllendorffs kor.»

«Åh inte är det min förtjenst, för si det var salig hustru min, som såg om ladugården. Hon var ute bittida och sent och såg efter att de fingo sin rättighet.»

«Ja bevars, salig löjtnantskan såg nog efter sitt, men också måtte det vara ett nöje att tillse huru kreaturen skötas. Fastän jag inte egentligen har med saken att göra, ty vi ha deja, så går jag ofta ner i ladugården för att se de vackra kreaturen.»

«Jaså, mamsell är road af sådant utgöra?»

«Jag? Ja visst. Herre Gud, då jag var hemma hos föräldrarne (min far var prest och komminister i Hammarsjö), så gick jag i alla sysslor, och det roade mig så fasligt.»

«Jaså, hä hä; ja, det har sitt lilla nöje med sig, hä hä. Mamsell må tro att vi, då salig Sara lefde, hade en vacker svinslagt hvar jul. Det var riktigt trinda bussar, hä hä hä. Inte mindre än sex, ibland åtta; det är allt försvarligt på lilla Hållstorp, der de, då jag tog det, inte födde tio nöt och två magra grisar, som stodo och raglade utmed gärdesgårdarne.»

«Ja, det är ofantligt hvad löjtnanten brukat opp Hållstorp.»

«Åh, ingenting mot hvad det kan bli. Der är en mosse, vet mamsell, som jag nu brutit och dikat på i tre år och det blir en vacker ega, då den blir färdig.»

«Jag har hört talas om den; det är ju den som ligger utmed sjön?»

«Ja, der är mycket godt affall och god mergelbotten, så att der bör växa säd som gräs, när det blir i ordning.»

«Förlåt mig, lille gode löjtnant», sade mamsellen och skyndade ut för att ställa om kaffet.

Löjtnanten företog nu en liten spejareresa genom rummet och betraktade de små silhouetterna, som troligen föreställde salig komminister Dagsson i Hammarsjö och hans hustru, och hvilka hade

sin plats på ömse sidor om ett på hvitt, af tiden något gulnadt siden utsydt, streckigt landskapsstycke med sneda hus och qvastlika träd, under hvilket stod att läsa: Till-ägnatt den hulldaste Moder af dess lyddiga doter Regine Dagsson. Anno 1764.

Denna tafla utvisade således mamsellens ungefärliga ålder; fastän illa sydd, var den dock ej ett verk af ett mindre barn än en åtta- eller tolfårig flicka.

Vidare fann löjtnanten på lilla bordet vid fönstret en kinesisk potpourrikruka i form af en gås med näbben under vingen; på en messingsspik i fönstret hängde den interfolierade almanachan, deri han läste: Den 5 Agusti til Ana Gr. i Storåsen för spining — 1 Rixd. och 4 skil. Driksp. till Olspojken — 1 skil., för spining till kroksmora räst — 4 daler. Lånt ut till Kajsa till en kam 3 daler o. s. v.

«Hon är allt ordentlig, hä hä», mumlade löjtnanten vid sig sjelf; «hm, nu vore konsten att komma på kapitlet, bra dumt att vara blyg utaf sig — hä, har ändå varit militär — de plä ej vara buskablyga.»

Nu hörde löjtnanten Reginas steg i förstugan och skyndade sig att åter sätta sig på soffan.

«Ber så många tusen gånger om förlåtelse; men si, när man kommer ut, så står der alltid en hop som man måste tala med.»

«Ja, det är en besvärlig tjenst mamsell Regina har; jag tycker att mamsell borde finna det mycket tungt ibland — att, hm, gå i andras tjenst.»

«Åh, hvad det angår, så kan jag inte klaga, ty arbete roar mig, men visst har jag en hel hop bekymmer, som har så mycket folk att sköta om och skaffa mat åt. Inte har jag det så beqvämt som mamsell Pjorry deroppe, som på hela Guds långa året inte gör mer än ett par soffkuddar eller en eldskärm.»

«Jaha visst för hon ett beqvämt lif.»

«Men Herren vet hur det är fatt, hon är ändå aldrig nöjd med något.»

«Hon är mycket sjuklig, tror jag.»

«Åh ja, hvad skall hon annat bli, då hon dricker sitt goda choklad hvar morgon — inför lefvande Gud, är det icke som en välling, fastän det lagas med bara vatten; men si, det är inte

jag värdig att laga till, utan gubben Gerhard står deroppe och vispar, så att svetten står i pannan på gubbstackaren.»

«Hä hä, hon skrifver böcker också — hä hä; jag fick en hel bundt sist jag var der.»

«Ack Herre Gud, hvad innehålla hennes böcker! De måtte vara ömkliga till gagna.»

«Hm, det vet jag inte. Mamsell kan väl veta att en hushållare, en som skall se efter sitt lilla, har annat att göra än läsa sådant.»

«Då tänker löjtnanten precist som jag; visst kan det vara roligt att någon söndagseftermiddag läsa en smula, men inte går det an att göra det till en vana.»

«Nej bevars; det är min tanke.»

En piga kom in med kaffe och afbröt samtalet, som röjde harmoni i åsigter de unga tu emellan.

«Litet mer grädde, herr löjtnant! Åh, för Guds skull, det är god grädde, skall jag säga.»

«Åh, hä hä, på Sigurdsnäs är allt så rart, det vet jag förut.»

«Och bara två sockerbitar! Det är, hoppas jag, starkt kaffe, der behöfs nog flere — och litet rån, skall det ej vara litet rån? Eller en kringla? Ja, de äro ej så vackra; men hvetet är i år sådant, att det faller i jäsningen.»

«Hm, ja, det var våtår — svårt bergningsväder i fjol.»

«Ja, Gud vet hvad orsaken kan vara, men det vet jag, att degen nog pöser opp rätt bra till en början, men sedan faller han så snart han kommer i ugnen; också så är inte vår ugn riktigt bra, han ger för dålig öfvervärme, fast han nära bränner på sjelfva ärilen.»

«På Hållstorp har jag låtit mura en liten ugn, men jag lade en half tunna salt under bottnen, och det gör värmen jemn. Min salig svärfar lärde mig den konsten.»

«Kors! Nej, här lade de bara sand. Var så god, får jag bjuda en kopp till?»

«Nej, tackar ödmjukast. Ne-nej tackar, hä, nu slog mamsell i mer än en half — jag tror mig inte till att dricka så mycket — det är så starkt.»

«Åh, det är inte kaffestarkt; men si jag har en liten konst.»

«Med cikoria, ja, det sätter vacker färg.»

«Nej bevars, jag lägger bara några mandlar i hvar bränning, det ger en så god smak, eller hvad tycker löjtnanten?»

«Delikat, jaså mandlar, det sparar på kaffet.»

«Åh ja, eljest dricker jag ej starkt kaffe, men när rart främmande kommer, så . . .»

«Mjuka tjenare. — Hm, mamsell har ej nyligen varit på Hållstorp, det var, tror jag, ett år innan salig Sara dog.»

«Ja, så omkring.»

«Det är en liten god jordbit, Hållstorp.»

«Det säga alla med en mun, att en sådan gård ej finnes i socknen.»

«Man har måst arbeta sig fram; jag har ej haft stort att börja med; men Gud har underlättat mödan.»

«Ja, det har han», yttrade kapten Ulriksson, som hade ankommit och nu stack in sitt fryntliga ansigte. «Goddag, lilla mamsell Regina! Hä, och se på Möllendorff; du ser min själ ut som du vore på friarestaten.»

«Och kapten som kommer som tjufven om natten; välkommen, skulle jag säga.»

«Behöfs inte, lilla mamsell. Hör på, Regina lilla, får man röka härinne? Jag har en liten 'länsman' qvar i pipan, den är synd att vräka.»

«Ja gudbevars, gerna. Baron kommer ofta hitin med pipan — också syns det nog på gardinerna, gudnås för dem, de äro riktigt gula.»

«Hä hä, bror Ulriksson tar sig sina friheter, hä hä; han är inte artig af sig mot fruntimmerna.»

«Jag? Jo, Josias, jag vet min själ hur man skall ta dem — inte sant, Regina? Är jag inte en munter gosse, som det vore bra att ha till man?»

«Det får kaptenskan säga. Stackars kaptenskan på Björka, hon har väl lika mycket besvär att hålla reda på sin man som på barnen.»

«Der ha vi det! Men inte klagar hon, tvärtom hon är som ett vinterny, och det enda som gör henne ledsen är, att der inte finnes någon fru på Hållstorp.»

«Åh hå, det har goda tider med det», afbröt honom löjtnanten, förargad öfver att Ulriksson skulle prata förmycket.

«Åh, der kommer nog», yttrade Regina.

«Jaså, har han friat? Nå, det var min själ raskt af dig, gamle Möllendorff; så skall det vara, min gosse.»

«Hm, hm, bror Ulriksson är alltid, hä hä, ute på spektakel, — hm hm, hm hm, spektakel.»

«Mamsell Pjorry är inte hemma», fann sig mamsell Regina.

«Jaså, han har inte friat således? Nå, lilla Regina, så är det väl inte ondt i att jag säger, att . . .»

«Åh, kaptenen är alltid full af de dödas ben.»

«Nej f-n heller, Möllendorff här har lika bestämdt rest hit för att fria i dag, som jag för att gratulera.»

«Hm, hm», mumlade löjtnanten, «bror Ulriksson talar så mycket, att jag inte får ordet för honom, hm, hm.»

«Hör på, Möllendorff, det duger min själ inte . . . så här: Goda mamsell Regina Dagsson, vill mamsell ha denna föreställda personen, Josias Möllendorff, till sin äkta man att . . .»

«Hm, bror Ulriks . . .», inföll Möllendorff.

«. . . att älska honom — tig du, Möllendorff! — i nöd och lust?»

Mamsell Regina var väl temligen förberedd, men visste ej riktigt hvad hon skulle svara. «Kaptenen är en evig rolighetsminister», blef svaret, under det hon blygsamt slog ner ögonen.

«Hm», började löjtnanten, som ändå tyckte att han borde säga något sjelf, «hm, om mamsell Regina inte har något emot att flytta till Hållstorp, så . . .»

Mamsellen teg några ögonblick, men sade slutligen: «Herr löjtnanten är en så hederlig och ansedd herre, att jag, att jag . . .»

«Ja, att Regina säger ja; det är klappadt och klart. Se så, nu är det gjordt, nu kan man ännu en gång i tiden få sig en kristlig middag på Hållstorp. Se så, barn, Gud välsigne er!»

«Men baron är min förmyndare.»

«Jaså, åh ja, det är jag man för. Inte vilja de gerna släppa sin lilla Regina, men inte kunna de hindra henne att bli fru på Hållstorp heller. Nå, se nu inte så platt ut, Möllendorff; nu behöfver du inte sörja för nycklarne, eller vaka ut skräddarens när de knipa mjölk, ty, Regina lilla, de stjäla näsan af bror Möllendorff. Det är ej godt för mannen att vara allena.»

«Kanske kapten Ulriksson vill ha en kopp kaffe? Jag skall skaffa in nytt.»

«Ja, låt gå! Det behöfs nog när man som jag gjort tvenne menniskors sällhet.»

När Regina gått ut, betraktade löjtnanten sin vän mycket allvarligt. «Bror kan då, besitta mig, aldrig låta bli att göra spektakel! Är det rimligt att bära sig åt på sådant sätt och låta mig sitta som . . .»

«Som en pannkaka, ja! Men säg mig igen, bror Möllendorff, om du inte blifvit sittande till domedag, så framt inte jag kommit och lossat tungans band! Fy, Möllendorff, du borde tacka mig, och inte bli lång i fysionomien.»

«Men det är ändå opassande.»

«Opassande! Fick du ej en hustru, och är det inte passande, så vet jag ingen råd. Regina passar på Hållstorp som hon vore skapad derför.»

«Hä hä, man kommer aldrig till reson med dig. Emellertid, tack för handtaget, sådant det sedan var.»

Nu afbröt Regina samtalet med sin andra upplaga af kaffet; men hon behöfde ej mot kapten Ulriksson använda några persvasioner, emedan han alldeles oombedd tog af råna och af de «nerfallna» kringlorna.

Samtalet tog en mera afgjord riktning, ty löjtnanten och mamsellen gjorde sig underkunniga, den ene om hur Regina ville ställa ett hushåll, och hon åter hvad som fanns att tillgå på Hållstorp. De uppgjorde som ett par vanliga beskedliga kompanjoner sina gemensamma framtida affärer.

Det är en sorts kärlek, som är mycket vanlig här i verlden. När en ung man menar «det skall en rik hustru betala», eller en betänksam äldre man söker bland landsens döttrar sin andra, tredje eller fjerde ledsagarinna genom lifvet, söka de begge blott en kompanjon, och kärleken sitter som en lös förgyllning utanpå det ekonomiska trädvirket.

Men sällan erkännes det så öppet och utan omsvep, som här var händelsen.

Det var aldrig frågan om annat, än att löjtnant Möllendorff behöfde en menniska som skötte honom, barnen och hushållet, och såg efter det inre, under det att han skötte det yttre, och att Regina en gång skulle få sätta fötterna under eget bord och ha ett hem på ålderdomen. Någon kärlek nämndes ej; men detta

hindrade ju icke att den kom sedan, det vill säga att vanan gjorde dem nödvändiga för hvarandra, att de blefvo oumbärliga för hvarandra, liksom hvarje annat ting, som man vant sig vid.

Senare på qvällen skulle herrarne resa; de ville ej sitta qvar till dess herrskapet kom hem, ty löjtnanten hade en panisk förskräckelse för att råka mamsell Pjorry. Han visste att han i lindrigaste fall skulle få stå en sträng examen öfver de romantiska papperens innehåll och sina respektiva känslor, och det som var ännu värre: han hade ingått en förbindelse, som gjorde honom oursäktlig.

«Men hm, papperen», sade löjtnanten, «jag vet inte, hm, inte kan jag ta dem hem med mig igen.»

«Dem skall jag ta», yttrade mamsell Regina, «och lemna till sin egarinna. Jag skall, som vi öfverenskommit, orda om vår sak för baron i morgon, och han kan ej ha något deremot, och sedan låter jag saken bli känd — hemliga förlofningar äro aldrig bra.»

«Jaha, jaha, det kan lilla Regina rätt göra, hä hä», sade löjtnanten och klappade sin utkorade på axeln.

«Ja, som Josias vill.»

«Jo, visst vill han, den söta fästman», skrattade kaptenen; «nu borde väl Josias ha sig en kyss; men det är inte brådtom.»

«Åh nej, det är visst inte brådtom», sade Regina; «kapten skall inte få mycket att säga på Hållstorp, eller hur, Josias?»

«Hä hä, ja, håll honom bara ur skafferiet, för han är en glupande ulf. Salig Sara mistade ett halft skålpund sylt en gång för den skälmen — hä hä, man måste riktigt vakta honom.»

«Åh, jag känner honom nog», skrattade Regina.

«Ja, jag hoppas som en glad gosse; men nu, Möllendorff, så min själ jag sitter och äter fläsk och potatis och dricker kallsöt mjölk mera på Hållstorp. Vet Regina lilla, att häromdagen jag var der, så trakterade pigrultan oss med sidfläsk — riktiga slaksidan, och jag ger mig f-n på, att de i köket åto skinka.»

«Åh ja, inte skall kaptenen tro att vi skola 'brassa' stort; husmanskost får kapten taga till godo.»

«Jo jo, hä hä, Ulriksson, bror ser att det inte blir kalas på Hållstorp, Regina hon vet nog hvad hon gör.»

Under tusen dylika roligheter aflägsnade sig de begge herrarne och snart rullade deras vagnar utåt vägen.

«Jag tycker», yttrade Regina vid sig sjelf, «hvad Pjorryskan skall bli snopen, då hon får se att jag blir fru på Hällstorp. Det våpet, som trodde att en så klok och hederlig man som Möllendorff skulle bry sig om hennes kråkfötter! Ha ha ha, en sådan toka!»

«Det skulle ändå vara roligt att läsa något utaf henne», sade Regina och tog fram bundten. «Herre Gud, den som ingenting har annat att göra än skrifva romaner och peta ihop soffkuddar!»

Mamsellen bläddrade bland papperen och drog fram en bundt med påskrift: *Qvinnans öde.*

«Nå, det skall bli roligt! Qvinnans öde!»

Och hon läste:

Första kapitlet . . .

«Nå så, min lefvande Gud, hon skäms inte, utan indelar sådant här i kapitel, liksom den Heliga Skrift.»

Första kapitlet. Motto . . . «ja, det är detsamma; det är en bit franska, kan jag tro . . . Jaså, nu börjas det»:

'O! kunde mina ord uttrycka hvad mitt hjerta i detta ögonblick känner — känslor, heligare än en engels bön inför det högsta väsendets thron, genomströmma mitt unga hjerta.'

«Hon borde skämmas, hon är inte en smul yngre än jag, fastän hon tvättar sig med mandelkli och smörjer sig med skönhetsvatten på näsan. Också är skinnet så fint, att det skiner. Nå vidare»:

'. . . mitt unga hjerta; tusende tankar genomströmma min själ, ty målet för mitt arbete är heligt. Unga qvinna, som läser dessa rader, maka och moder, som kasten en blick på dessa tankar . . .'

«Nej, det är odrägligt! Hon är ju rent af galen! men hvad kan der stå inuti? Hm, jaså.»

'En mörk lund mottog dem i sitt tysta sköte. Månens silfversken på kronornas tusende blad och bäckens sakta sorl ackompagnerade tonen af en luta.'

'Anselmo, — sade Donna Elvira; — Anselmo!

Anselmo. Hvad?

Donna Elvira. Jag dör.

Anselmo. O Gud!

Donna Elvira. Rädda mig!

Anselmo (drager en dolk ur sin gördel och anfaller röfvaren; strid; röfvaren håller på att störta Anselmo i bäcken; ett åskslag, röfvaren dignar under Anselmos dolk).

Anselmo. Hvar är Elvira? Elvira! Elvira!

Eko svarar: Elvira.

Hon var försvunnen.'

«Nå, för min lefvande Gud, hvad är då detta! Men låt mig se litet längre fram; tyst! vänta: *En huslig scen.* Hm, låt se!»

'*En huslig scen.*

'När man inträdde genom den med messingsbeslag försedda dörren, utanför hvilken en matta, smakfullt flätad af röd och gul halm, hade sin anspråkslösa plats, fick man kasta en blick in i familjens helgedom. Rummet var temligen stort eller omkring 20 fot i fyrkant. Golfvet, nyss skuradt, hvitt som snö, belagdt med mattor, prålande af påfogelns alla färger, tog sig förträffligt ut. Kakelugnen af porslin med antika bilder i hörnen och prydd med en präktig blomstervas och ett spjellsnöre af virkadt silke med stråperlor och guld, och derbredvid eldgaffeln med sin messingsknopp stolt konvojerande den blygsamma eldtången och den ännu blygsammare eldskopan . . .'

«Hon menar väl skyffeln, kan jag tro», anmärkte Regina.

'. . . alla stående i en gjuten jernställning, föreställande en orm, som flätar sig kring ett träd. Sådant var sjelfva rummet, hvars enkla möbler stodo i harmoni dermed. Längst fram en mahogny-sekretär, derofvanpå en bokhylla med en liten men vald samling af vackra band och med guldsnitt; ett halft dussin stolar, en beqväm soffa och ett par de allra näpnaste fotpallar, sydda i pompejansk stil, ett Lindholms klaver — fullbordade den enkla, anspråkslösa boningens möblering.

'Der bodde Clara med sin man. Ack, så fattig, och ändå så rik på kärlek! Hon saknade intet, hon hade kunnat äta nödens tårbestänkta bröd med sin älskling, och ansåg som en högtid att hafva tre rätter god saftig mat på bordet, en ringa måltid, men kryddad af kärleken och ömheten.'

«Det var en rolig fattigdom», mumlade Regina, «tre rätter god saftig mat kostar inte små smulor.»

Regina, som nu tyckte att hon visste nog, lade ifrån sig mamsell Pjorrys skrifter med alla de känslor och tankar och bouppteckningar, som der förekommo. «Jag skall helsa på henne i morgon», sade hon, glad i sitt sinne att en gång få förödmjuka sin rival.

Först sent på aftonen kom herrskapet hem. De foro sjövägen i det vackra månskenet och alla tänkte inom sig: huru fridfullt är ej allt, sedan Selina flydde.

Andra morgonen besökte Regina först baronen. Han visste hennes ärende, ty Ulriksson hade berättat hela sin plan, så att, då mamsellen började:

«Löjtnanten på Hållstorp var här i går . . .», afbröt henne baronen leende och sade:

«Jaså, jag får gratulera, Regina; jag får väl då lösa på pungen och göra min förmyndareräkning.»

«Kors, och baron vet allt förut!»

«Jo, jag har en liten fogel, som säger mig en hel hop. Lycka till, Regina lilla! Inte mister jag dig gerna; men ett dugtigt bröllop skall du ha.»

Sedan den ceremonien var slut, tog hon mamsell Pjorrys manuskripter och tågade opp till den «belästa» mamsellen en trappa upp.

Gerhard anmälde henne.

«Hvad vill den menniskan mig?» frågade mamsell Pjorry och steg upp från sitt bord, der hon som bäst utarbetade ett verk, som skulle få namnet: «Den obeständige»; «hvad vill den menniskan mig? Bed henne vara välkommen.»

Mamsell Regina steg in mycket gravitetiskt.

«Mjuka tjenarinna, mamsell Pjorry, hoppas står väl till.»

«Jag kan ej just säga, det fläktade kallt i går afton på sjön — var god sitt, lilla mamsell.»

«Jag skall helsa så mycket från Josias, han bad mig återlemna en bundt papper, som mamsell lemnat honom.»

«Josias, huru? Jag förstår verkligen icke.»

«Jo, *Josias Möllendorff* på Hållstorp.»

«Har han varit här?»

«Ja, hos mig i går, hela eftermiddagen; det var så trefligt, han och kapten gjorde mig det nöjet på en kopp kaffe.»

«Jaså . . . det var ju ganska intressant?»

«Ja rätt trefligt, lilla mamsell Pjorry. Och Josias är en man som förstår något, och kan något, och har varit något med i verlden.»

«Jag tviflar ej derpå. Tack, goda mamsell Regina. Om jag finge be er, så ville jag ha en spillkum hafresoppa.»

«Ja bevars, när *friherrinnan* befaller».

«Jaså; ja, jag ämnar ej be er derom.»

«Josias helsade och sade, att han just inte haft tid att se på handlingarne.»

«Hvilka handlingar?»

«Åh bevars, den der bundten, det är väl en hel process, trodde Josias, kanske om franska arfvet.»

«Min goda mamsell, spara sina sottiser, jag kan sjelf fråga löjtnant Möllendorff om den saken.»

«Åh, behöfs inte, jag kan säga er min fästmans tankar . . . mjuka tjenarinna! När friherrinnan befaller, skall jag laga till hafresoppan.»

Regina gick; men mamsell Pjorry satte sig, intagen af mattighet, i sin soffa.

Således sviken, bedragen af en nedrig menniska, med ett hjerta af is, ett sammanskrumpet, förtorkadt hjerta . . . den uslingen! *Hon* är honom värdig. O, det finnes ingen, som förmår uppskatta qvinnans inre värde . . . ännu är hon en slafvinna, mannens bihang genom lifvet, hans första piga. Det är fasligt! Och ändå är qvinnans bestämmelse att förädla, helga och höja menskligheten ur sin förnedring.

Mamsell Pjorrys smärta var så stor, att hon genast satte sig ner för att skrifva, sedan hon lugnat sig med trettio stycken kalmerande droppar på en sockerbit.

Slaget kom alltför plötsligt. Mamsell Pjorry sjuknade.

Nu ansåg hon sig öfvergifven af hela verlden, utan någon vän, för hvilken hon kunde uttömma sitt hjerta; men Sigrid satte

sig vid hennes säng, talade så hjertligt, ofta så poetiskt, att hon fann vägen till mamsell Pjorrys hjerta. Så fick mamsell Pjorry en ny vän i stället för den falska hon mistat. Hon måste vänja sig vid att Sigrid öppet sade sin mening; men nöden har ingen lag. Då man ej eger blommande kamelior, är man glad när man om våren ser några björkqvistar slå ut i vattenglaset.

Men sjelfva mamsell Regina tyckte att det «var synd om» stackars mamsell Pjorry och ångrade sin triumf, fastän hon ej ändå kunde underlåta att tänka om sin belästa medtäflerska, att hon nog förtjenat en liten minnesbeta.

Den beskedliga Regina uppbjöd nu allt för att på sitt vis trösta den sjuka; sådana soppor hade knappt varit förut kokade, så delikata; och då mamsell Pjorry blef bättre, kom der från köksregionen det ena budet efter det andra för att inhemta hvad hon önskade, och Sigrid hade särskild kommission att utspionera, om det kunde vara något som den sjuka händelsevis tyckte om.

Det fanns, med ett ord, icke någon mera försonlig och botfärdig menniska än mamsell Regina Dagsson, då hon såg att hon sårat någon djupare än hon ämnat. Hon försökte väl att trösta sig med att '*hon* ej rådde för att Josias fattat mera kärlek för henne än för mamsell Pjorry. Det var nu engång en Guds skickelse, ty äktenskapen beslutas i himmelen och Gud sammanfogar ej hvad som ej bör sammanfogas'; men oaktadt allt detta, ångrade hon sig, och om de begge mamsellerna i något afseende haft en gemensam åsigt eller deras bana i någon riktning sammanfallit, hade de troligen blifvit vänner, just genom denna händelse.

Mamsell Pjorry skulle insett huru väl Regina menade, och denna hade kanske lärt sig att älska den förras verkligen goda hjerta, när det blott fick tillfälle att visa sig sådant det var.

Men mamsell Pjorrys «bildning» satte en gräns för hvarje närmande. Hon fann sig sjelf tryckt och tvungen af den höga ståndpunkt hon intagit; hon tyckte ofta sjelf sig sittande på en brännhet altan och se huru det simpla folket roade sig i det gröna; hon ville gerna också vara der nere bland det glada folket, men det passade henne icke att gå *ned* från altanen; och som ingen blomma ville växa deroppe, och intet träd nådde upp att beskugga den upphöjda platsen, så blef mamsell Pjorrys öde det vanliga för dem, som tro sig tillhöra menskligהetens grädda.

Hon hade således ingen annan utväg än att söka trösten inom sig, och denna fann hon deri, att hon var en oförstådd ande, som ensam gjorde sin pilgrimsfärd genom lifvets öken — att hon var skapad för ett skönare lif än detta jordiska, och att på andra sidan grafven, om ej förr, hon skulle bli förstådd och älskad af sin från evigheten utsedda motsvarighet; men att detta icke var för detta löjtnanten Josias Möllendorff på Hållstorp, hade blifvit henne uppenbaradt genom mamsell Reginas lätta seger öfver hans hjerta.

Ett år i staden.

Georg fick dock ej länge njuta af landtlifvet; han fick order att inställa sig i närmaste stad, för att tjenstgöra vid chefsexpeditionen. Öfverstelöjtnanten von Langen var en af dessa trubbnäsiga, barska, men ändå älskvärda gubbar, som äro urtypen för en förste major, sådan han bör vara; lika långt skilda från öfversitteri och fjesk, som från lamhet och svag beskedlighet.

Öfverstelöjtnanten skötte sin expedition som en hel karl, steg bittida opp om morgnarne och nyttjade hvarken nattrock eller tofflor, utan iklädde sig genast uniformen och stöflarna. Eljest var han en menniskovänlig och ofta torrolig man, som raljerade med sina gossar, både officerare och gemena, men också, när någongång gossarne «burit sig dumt åt», gaf skrapor både ljudliga och skarpa.

Han sammandrog då alltid de buskiga ögonbrynen och spände ögonen på den arme syndaren samt intog en vördnadsbjudande position och röt: «Hvad attan tunnor millioner skock djeflar har han nu gjort? jag skall ta mig &c. &c. lära honom annat», och så vidare; men sedan han på detta sätt hållit ett för tillfället lämpligt tal och patienten gått fri eller i arrest, strök sig gubben om hakan, småskrattade och sade: «Han var väl inte många styfver värd, den stackars pojken; men i skinnet skola junkrarne hålla sig.»

Det var hos denne gubbe Georg gjorde sitt inträde.

«Jo, vacker yngling», sade gubben, då Georg, spänd i uniformen, steg inom dörren. «Halt! Hvad f-n är det?»

«Hvad, herr öfverstelöjtnant?»

«Skall han ha bindeln om armen med fyra veck? Vet han inte, fänrik, att enligt nådiga generalorder skall bindeln ha tre veck — tre veck! fänrik, så f-n rider honom!»

Georg var ej van vid ett sådant språk och bugade sig tigande.

«Se på sådan fänrik; stå rak, herre, när ni talar vid en förman, och krumbugta inte på ryggen som en ål.»

Oaktadt dessa tillrättavisningar, var den hederlige öfverstelöjtnanten ganska nöjd med sin ståtlige fänrik.

«Röker fänriken?»

«Nej, herr öfverstelöjtnant.»

«Åh, jag kan väl tro, man får ej röka derute på Sigurdsnäs, det är ett riktigt fruntimmersnäste, ha ha ha! och fänriken ser ut som en fröken, så smal och lång och siratlig. Sitt han ner, så få vi språka. Nå, hur mår fänrikens far?»

«Bra, Gudi lof.»

«Det var f-n hvad han satte ner markegången i fjol; det märkes på honom att han ej varit löntagare; men när fänriken en gång får Sigurdsnäs, så glöm inte att det finnes stackare till kamrater, som nog behöfva sina nio dalers förhöjning på tunnan.»

«Jag skall ej glömma det.»

«Hör på, fänrik, jag vill säga honom något», yttrade gubben och blåste en väldig rök ur pipan, «nu skall fänriken veta, att han inte är bara pappas son eller fideikommissarie till Sigurdsnäs, utan han är officer, *kamrat* förstår han, kamrat — alla äro lika goda officerare allihop, kamrater och vänner utom tjensten, men befallande och lydande uti den. Han skall inte tro att han är bättre än de andre, derföre att fänriken kallas baron; här finnes bara knektar och inga baroner.»

«Ja, herr öfverstelöjtnant, jag skall, vill jag hoppas, bli en bra kamrat.»

«Topp, kamrat!» smålog gubben, «håll ord med det. Pro secundo, fänrik!» återtog gubben allvarsam, «han är officer och har således soldater att befalla: låt se att han inte är pojkaktig, kittslig; ty vet han, der står mången gammal gemen knekt i ledet, som är mer militär, än kanske han blir i sina dar. Lek inte med vår indelta soldat, han är min själ för god att vara mål för öfvermodet; vet han, känner han den svenska soldaten rätt, så gör han som jag, han håller af honom, ja, det gör han.»

Gubben var nästan rörd, när han uttalade dessa ord.

«Vet fänriken, der finnas ännu bussar qvar sedan åttiåtta . . . vet han, de hafva stått för kulor och krut som hjeltar; och hvad ha de fått derför? Jo, en giktbruten kropp, styfva fingrar, så att

de fumla i exersisen . . . Jag håller af dem för det der fumlandet, jag vet hvarifrån det kommit . . . men derför tål jag inte heller att en pojke med mjölkfingrar, som hvarken handterat gevär eller spade, och som i fjol lärde sig reglementets finesser, skall hunsa gubben och rycka honom i mustacherna. Förman är han, rätta skall han; men han skall säga: du är litet styf i fingrarne, gamle kamrat, du exserserar inte bra; men slåss bra, det kan du. Och ser fänriken, då står hela ledet der och gläder sig åt att man erkänner gamla tjenster.»

Öfverstelöjtnanten satte sig ned på sin hårda skrifstol, ty han skulle ej för sin död velat sitta på en stoppad.

«Vet fänriken, en sådan der gammal buss är en krona i kompaniet, en sextioåra gubbe, som väl skyldrar hvar generalmönstring, men inte för annat än att öfversten och generalen skola säga: 'Du stannar väl qvar, gamle Rask?' 'Gud bevare nådig generalen!' 'Du blir qvar?' 'Ja.' 'Gevär på axel, marsch, gamle Rask!' Men då gubben marscherar, säger kapten: 'gamle Rask är en krona i kompaniet'; det hör Rasken, och för dessa ord vill han offra lif och blod. Ser fänriken, sådan är den gamle soldaten. Och den unga, ser fänriken, en rask, glad och modig ungdom, som inte önskar något högre än att få ut, hvart det bär är ej så noga, som är född till knekt, ty det äro svenskarne alla, och lär sig marschera och exersera som ett intet. Låt honom vara glad, fänrik, och gör sig aldrig märkvärdig. Se så, fänrik Dernath, nu är ni invigd i tjensten.»

Detta var Georgs introduktion hos sin öfverstelöjtnant. Men den gamle var ungkarl, hade således intet hushåll, utan spisade sin middag på värdshuset med de andra kamraterna. Detta lif föreföll Georg tråkigt — han var van vid familjelif.

«Ha ha ha! vår unge fänrik har tråkigt, tror jag, att beständigt vara ihop med bara kamrater. Jag ger mig f-n på att han inte trifs, om han ej får umgås med fruntimmer . . . Hör på, fänrik Winkler, han kan väl introducera den här nykomlingen hos . . .»

«Åh, här i staden finnas ej många hus. Åh ja, om Dernath vill, så mycket gerna. Vill du i eftermiddag göra visit hos krigsrådet Millén . . . der finnes *en* flicka i huset, bara en, men vacker

och snäll; och så ger man syperba supéer och flere baler hvar vinter.»

«Ja, det är en rik karl, krigsrådet», anmärkte öfverstelöjtnanten; «men så sågo vi nog på kommissbrödet åttiåtta, att krigskommissarien ämnade att bli rik; men det är detsamma — flickan ser i alla fall rätt treflig ut.»

Beslutet behöfde ej lång öfverläggning; ty för en fänrik är en visit i ett hus, der en vacker flicka finnes och der man ger flere baler hvar vinter, någonting så naturligt som att en synål fastnar vid magneten.

De begge unge männen följdes således åt till krigsrådet Millén samma eftermiddag.

Krigsrådet egde det vackraste hus i hela staden, ett stort stenhus af två våningar, med vackra lister omkring fönstren och försedt med plåttak och ventiler på skorstenarne. Det låg vid stora torget och utgjorde dess prydnad, emedan det till och med öfverglänste Themis tempel, rådstugan, som ställt sig midt emot och liksom afundsjuk betraktade rivalen, som hade gardiner och blommor i fönstren, i stället för det grönmålade karduspapper som rättvisans boning bestod sig.

Löjtnant Winkler, flera år äldre än Georg, hade tjent sig opp och således ej hoppat in i graden. Hela hans utseende och hans sätt att vara förrådde en enkel, anspråkslös menniska, som haft trög lycka och således aldrig känt hvad öfvermod och sjelfförtroende vill säga.

Georg var i jemförelse med honom en adonisbild och med ett sätt att vara, som måste blifva stadens förtjusning.

«Om jag kunde ha några funderingar», yttrade fänrik Winkler, «så förde jag min själ inte hit dig . . . se så, sitter halskragen rätt? Tack! Nu klifva vi på.»

Vid inträdet i salongen träffade de genast damerna.

Värdinnan, en stor och stolt byggd figur, satt i sin länstol och böjde sig litet framåt för att helsa, då Winkler presenterade «fänrik Dernath — förlåt, bror! Baron von Dernath».

«Vi ha med nöje hört att baronen ämnar gästa vår stad öfver vintern; vi behöfva verkligen några dansanta kavaljerer, den

gamla stammen är nästan utdöd. — Min dotter Celestine», presenterade modren, «baron von Dernath.»

Flickan var omkring aderton år gammal, med utseende af helsa och någonting man kunde kalla mod. Hon slog ned ögonen och gjorde en lätt bugning.

«Älskade mamma, jag måste underrätta pappa om vårt nya främmande.»

Flickan sväfvade ut.

«Han kommer genast», yttrade hon när hon efter några ögonblick återkom.

«Var god ta plats, herr baron, fänrik Winkler är hemma här, honom behöfver jag ej bedja. Ack! hur mår den vördnadsvärda friherrinnan?»

«Jo, när jag sist fick bref, väl.»

«Hon är ännu frisk, en lycklig ålderdom i skötet af en älskad familj. Herr barons herr far kommer väl hitin någongång? Då får jag utbedja oss att ni ville förskaffa oss hans bekantskap.»

«Min far reser sällan bort.»

«Min Gud, blott sex mil, och med det präktiga spannet — går på några timmar. Det är ju rent af barbariskt mot sina vänner att låta sex mil afskräcka sig.»

Nu inträdde krigsrådet.

Det var en lång bleklagd herre med på en gång förbindlighet och slughet i blicken.

«Åh, välkommen herr baron, en synnerlig glädje att få göra bekantskap med baron Göran von Dernaths ende son. Vi hafva, pappa och jag, haft affärer tillsammans ofta nog, fastän jag ej haft äran af personlig bekantskap; men mina åligganden vid kronobageriet ha gjort, att jag uppköpt säd från Sigurdsnäs. Herr baronen kan vara öfvertygad, att många tusen riksdaler från mig ökat pappas kassa — oändligen välkommen! God dag, fänrik Winkler; hur mår fänriken?»

Det dröjde icke länge förr än sällskapet ökades med flere gäster. Der presenterades: fru kommersrådinnan Klenke och hennes man, en liten trind patron med Wasaorden om halsen, kommersrådet Klenke; fru Andersson och herr Andersson; fru kaptenskan von Cleofas utan man, emedan hon var enka, men *med* dotter, nemligen fröken Petronella von Cleofas, en lång, mager och blek,

något åldrig flicka, som genast omfamnade Celestine och hade tusende små nyheter att meddela henne.

«Det är verklig höst i dag, skall jag ha den äran berätta, det är riktigt gråkallt», sade kommersrådet och flyttade vasen, som kommit under västen, midt fram, så att han skulle synas. «Vi få snart vinter, det slår sig redan på rutorna.»

«Ja, vi ha redan begynt elda i pappas rum», anmärkte kommersrådinnan.

«Vi ha för princip att aldrig elda före den första Oktober», sade värdinnan. «Millén säger att det är ohelsosamt att elda före den första Oktober — hur gör herrskapet?»

«Åh ja, Andersson är så frusen af sig, att vi redan eldat på kontoret», blef fru Anderssons svar på frågan.

«Veden är bra dyr för de fattiga. Vi ha, Gudi lof, köpt opp vårt behof redan i fjol somras; Klenke låter alltid veden ligga i nära två år.»

«Ja, jag skall ha den äran säga, att han då blir riktigt torr och ger dubbel värme», anmärkte kommersrådet.

«Jag förmodar», började kommersrådet, vändande sig till Georg, «att herr baron är son till baron von Dernath på Sigurdsnäs; mycket fägnesamt att få göra bekantskap. Baron är löjtnant . . .»

«Fänrik», anmärkte Georg.

«Jaså, åh ja, för en baron Dernath är det ej svårt att bli löjtnant. God dag, fänrik Winkler; hur har man det? Nå, huru är det med Pedrillo, den unghästen fänriken kör in åt mig? Blir han spak?»

«Han är mycket lösmundt.»

«Jaså, så att hustru min kan köra den sjelf, när hon ensam vill fara ut till Björkhagen.»

«Nu är allt det vackra slut på Björkhagen, må krigsrådinnan tro», yttrade den andra rådinnan, «det ser riktigt ömkligt ut derute.»

«Det är eljest ett förtjusande ställe», sade krigsrådinnan, «men så har också herrskapet kostat på det mycket.»

«Åh ja, betydligt nog, skall jag ha äran säga, betydligt nog. Endast sjelfva grunden till gården innehåller tiotusen kubikfot sten, en vacker smälta.»

«Men så finns der heller ingen sten på åkrar eller ängar», yttrade herr Andersson, som var handlande i staden och sålde sill och salt, sidenvaror och porslin i hörnboden snedt emot kyrkan.

«Ne-nej, de ha intet der att göra.»

«Men min Gud, mina unga herrar — herr baron och fänrik Winkler — j glömmen af er. Här sitta två flickor som j icke talat vid. Fröken von Cleofas kunde väl sjunga litet för oss — fröken von Cleofas är vår Wässelia här i staden.»

«Jag tror mest att Petronella har ondt i bröstet», anmärkte modren.

«Åh ja, det gör ingenting — det är ändå så sköna toner.»

«Skulle vara mycket interessant, om jag får be», yttrade kommersrådinnan Klenke.

«Skulle vara synnerligen fägnesamt», sade kommersrådet.

«Åh jo, sjung, lilla fröken», hviskade fru Andersson; och så vidare.

Fröken Cleofas gjorde några invändningar, men steg slutligen till klaveret.

«Här är bara 'Musikaliskt Tidsfördrif'», yttrade Celestine, «det måste jag klaga på söta pappa, inte består han mig just mycket sångnoter.»

«Du sjunger ju så sällan, goda Celestine», smålog fadren.

«Men för mina vänners skull, för Petronellas skull, då hon är så söt och kommer hit.»

«Ja, deri har du rätt, lilla Celestine», sade fadren, «jag skall köpa noter, blott vi sedan kunna påräkna att få höra fröken Petronella exequera dem.»

Under många artigheter satte sig fröken till klaveret, gjorde några löpningar och bläddrade i noterna. Der fanns likväl ej något som hon tycktes vilja sjunga, fastän hon gnolade på flere.

«Sjung din aria ur Cora och Alonzo», sade modren.

«Ack ja, Coras hymn!» ropade alla.

Fröken hostade något litet och sjöng.

Det var, för att tala uppriktigt, en röst af det genomträngande slaget, hvarje ton genomskar luften och väckte på hörselorganerna samma ljufva känsla som då man skär sig med ett grässtrå — det är en egen sak och käns på ett alldeles eget sätt.

Detta vare sagdt endast om de högre tonerna, hvaremot bröst-tonerna hade mera dushet.

Fröken Petronella hade dock en utbildad teknisk färdighet, ty de svåraste passager besegrades med den mest klarinettlika förmåga.

«Charmant! O! Charmant!» sade krigsrådinnan halfhögt, sedan första stycket var slut.

«Det hörs, lilla Petronella, att du har ondt i bröstet», anmärkte kaptenskan von Cleofas.

«Söta mamma! Herrskapet förlåter väl», blef frökens svar.

«Du plär eljest kunna sjunga med mera force», återtog modren; «men jag skall säga, Petronella är så slarfvig med helsan.»

Fröken afbröt med ett nytt tonsvall sin mors ursäkter.

Handelsman Andersson satt der krokig i armarne som vanligt och såg högst olycklig ut, och kommersrådet Klenke höll händerna hopknäppta öfver magen och tittade oafvändt på ljuskronan för att se interesserad ut, hvaremot hans fru befanns inbegripen i ett mumlande samtal med fru Andersson, hvilket endast afbröts då sången på några ögonblick tystnade.

Fröken sjöng ur Mozarts Figaro:

Sång. Jag ej vet hvad det är som mig plågar.

Fru Klenke (till fru Andersson). «Det är alldeles för mycket, jag ger ej mer än fyra skillingar.»

Sång. Men mitt öga än slocknar, än lågar.

Fru Andersson. «Men hvad skall man göra då man behöfver litet färskt; det är alldeles nödvändigt.»

Sång. Hvarje flicka jag darrande möter.

Fru Klenke. «Ja, men åt folket nyttja vi aldrig annat än gammalt.»

Sång. Aldrig nånsin mig sådant händt.

Fru Andersson. «Åh ja, det är naturligt att man inte får brassa på, som då de steka biff på värdshuset . . .»

Sång. . . . nånsin mig sådant händt.

«. . . ty der äro de rent af öfverdådiga.»

Sång. Aldrig nånsin mig sådant händt.

Det är ej möjligt att i tryck riktigt åskådliggöra det småtrefliga uti att höra ett par goda husmödrar midt under ett sångstycke halfhögt öfverlägga om sina affärer; men litet hvar har troligen hört det i den «bildade» societeten af obildadt folk, och

man kan således imaginera sig hur det lät hos krigsrådets. Emellertid är det gifvet att dylika pratande damer alltid, liksom de pratat efter noter, pausera på samma gång som sångerskan, om ej olyckligtvis några nödvändiga stafvelser blifvit öfver, som då framkomma utan ackompagnemang, under det att den talande ser sig omkring liksom för att fråga: följer jag icke med?

Knappt hade fröken Petronella sjungit ut detta stycke, som vanligen utgjorde finalen, förrän kommersrådinnan tog till orda: «Både jag och alla de öfriga tacka fröken Petronella för den vackra sången. Herre Gud! sådan talang!» — tilläggande saktare: «Jo, söta fru Andersson, man tar blott litet finskafven sötmandel och blandar uti, så ger det genast liksom en mandelsmak.»

«Nu är det din tur, söta Celestine», yttrade fröken, «var så god.»

«Ack, var så god!» ljudade det som ett eko; ty sällskapet ansåg för en pligt att höra på dottren i huset.

Celestine började genast.

Hennes röst var visst ej gigantisk, men, då man undantar en lindrig läspning, behaglig och ren. Georg åtminstone tyckte att hans örhinnor fingo en behaglig hvila.

De goda fruarna talade mindre, ty Celestines röst var ej stark nog att öfverskyla deras ord, och således fick man temligen ostörd afhöra de små visor hon hade att föredraga.

Det var med verklig mening Georg tackade Celestine för sången — fröken Petronella hade han tackat blott derför att den tog slut.

Så sysselsatte sig sällskapet ända till dess supéen var serverad.

Georg fick sin plats bredvid Celestine.

Det är ganska svårt att bedöma en menniska i allmänhet vid första anblicken, ännu svårare är att få reda på en flickas egenskaper. Der ligger någonting i flickornas uppfostran, som öfvar dem att vara annorlunda än de verkligen äro, som ger dem alla vid första betraktande någonting enahanda — en blandning af naivitet och blygsamhet, som liksom ett skal höljer deras verkliga lynne. Emedlertid visste ej Georg denna lilla omständighet, ty han hade gjort sina studier hemma, der Sigrid och Selina visade sig ungefär sådana de verkligen voro.

Celestine vann derföre mycket i ynglingens ögon genom sitt på en gång glada, lediga, men dock blygsamma sätt att vara.

Efter vanan gick man direkt från bordet efter hatten och tog afsked, liksom för att på artigt sätt låta värdfolket förstå: «hade det ej varit för matens skull, så skulle väl hin onde sutit här så länge.»

«Låt oss se, herr baron», sade krigsrådinnan, «att herr baron hädanefter anser vårt hus som sitt andra hem; här i staden finnas icke många familjer att umgås uti, och om baron . . .»

Georg bugade sig och försäkrade, att han skulle begagna tillfället.

«Jag hoppas att baron ofta gör oss den äran», blef krigsrådets ord; «var alltid välkommen i vår koja.»

När fänrikarne kommit ut på gatan, sade Winkler: «Ta mig tusan, bror, står du icke högt i smöret; du kan ge dig f-n på, att de ej så gästfritt inbjudit någon annan.»

«Säger du det?»

«Ja visst, det kan bli något af, ha ha!»

Georg liksom ryste, fastän tanken smickrade honom; men Sigrids milda ögon tycktes skimra emot honom.

«Nej! nej!» blef derföre svaret.

«Jo jo, om rika fideikommissarien Georg von Dernath vill ha rika mamsell Millén, så är det ingen fråga. Lika trifves bäst med lika. Om jag gifter mig någongång, så får jag väl lof att ta någon fattig flicka; men det gör ingenting.»

Krigsrådet åter satt qvar i soffan och trummade med fingrarne på kanten; hans fru sysslade med att tillse att bordsilfret blef inlagdt i skänken. Celestine kom in.

«Hu huu!»

«Fryser du, Celestine?»

«Ja, kan man väl annat, när man skall i en evighet stå der ute i tamburen och vänta på den hjertans tråkiga Petronella von Cleofas, innan hon får på sig alla schalar och kappor. Vet pappa, hon hade tre schalar om halsen och en öfver håret, en liten schalett om halsen dessutom och lappskor — ha ha ha! lappskor redan nu. Men si hennes mor menade att hon hade ondt i bröstet, stackars barn.»

«Jaha. Nå, Celestine, hvad tyckte du om vårt främmande?»

«Winkler? Åh pappa, han var lika tråkig som vanligt, den beskedliga menniskan.»

«Jaha; men den unge baronen?»

«Baron von Dernath? Åh jo.»

«Inte mer än åh jo?»

«Åh jo, han är rätt hygglig, naturligtvis litet landtlig af sig.»

«Men han ser bra ut.»

«Åh ja, inte ser han illa ut; han skall vara förlofvad med den der ziguenarflickan, som rymde i fjol höst.»

«Åh nej, det är ej sant, det är bara en historia.»

«Emellertid säga alla menniskor det, och Petronella hade en hel lång historia om huruledes flickan for i desperation deröfver, att gamle baron satte sig till motvärn och ej ville tillåta mesalliansen.»

«Det är si så der med honom sjelf, emellertid är hon nu borta och saken glömd . . .; men du skall veta att det är en rik pojke, Sigurdsnäs är en vacker possession och penningar dessutom; baronen derute är en god hushållare.»

«Jaså.»

«Det är inte bara *jaså* det, min flicka, det är en stor egendom och flere spann.»

«Spann? Åka de med spann?»

«Ja, det vackraste man kan se — isabellfärgade hästar med flätade manar och stubbsvans.»

«Åh, så präktigt!»

«Och magnifika vagnar; ja, du skall tro att der lefves stort, fastän indraget. Man säger dessutom, att den der gamle amerikanske öfversten ämnar att testamentera denne gossen all sin egendom, som ej lär vara obetydlig.»

«Kan det vara så mycket det?»

«Åh, inte så betydligt, men ändå en samlad penning; den kan unge fänriken en gång ge sin fästmö till nålpenningar.»

«Jo, det kan man säga! Sådana fänrikar är det ondt om.»

Nu inkom modren, och som krigsrådet aldrig riktigt sympatiserat med henne, afbröt han samtalet.

Krigsrådet hade nemligen som ännu fattig karl fått sig en förmögen hustru, och fastän han under kriget och sedan förtjenat sig sjelf mycket, hade ändå hans hustru fått en vana att kalla allting för *mitt*, och mer än engång låtit förstå, att *hon* medfört hvad de egde. Detta var besvärligt för krigsrådet, och gjorde att han blott när främmande kom agerade père noble.

«Nå, och nu är vår fänrik introducerad», sade öfverstelöjtnanten påföljande middag — «hygglig flicka, eller hur? Jo jo. Krigsrådet har ett trefligt hus att bjuda på.»

«Och von Dernath har en smula tur», skrattade Winkler, «hygglig karl och baron sedan.»

Georg hade aldrig i sin lefnad förr än nu funnit titeln baron betyda något annat än en tom titel; han liksom vaknade ur en dröm och sökte att tyda den.

Verlden har en drömbok, der betydelsen står på alla sådana drömmar; till exempel: att en som slår ihjel mycket folk, betyder en stor man; en som ensam blir rik och alla andra fattiga, betyder en god ekonom; en som sjunger vissa psalmer, betyder religiös, och att en som ej någonsin tänkt på ett lif efter detta, utan blott läst utanlexor utan begrepp, betyder att ha en from tro. Bland dessa drömmar stod också: «Baron» betyder en menniska, som från födseln är bättre än andra menniskor. Han hade aldrig trott på den drömmen.

Det modfällde honom ej så litet, då han märkte, att man i allmänhet visade honom mera uppmärksamhet än t. ex. Winkler. Kommersrådet Klenke tog alltid af sig hatten för Georg, men grep blott i skygget då han mötte Winkler.

Georg fann således att han, endast som baron, utan att någon kände honom, ändå var ett stycke bättre än Winkler, som alla kände och värderade.

Emellertid blef han den lilla stadens lejon, och var på bjudningar öfverallt hos den högre societeten i det goda samhället.

Kommersrådet Klenke gjorde stor middag — man gjorde alltid middagar hos Klenkes, emedan kommersrådet ville sofva på sitt öra klockan nio. I femtio år hade han fört denna diet, och hade blifvit fetare och digrare med hvarje år.

Man kan vara öfvertygad, att en sådan middag hos Klenkes var någonting ganska märkvärdigt.

Kommersrådet hade nemligen i huset en gammal förstekt hushållerska, en pendant till mamsell Regina, men af äldre dato. Det var hon, som stekte och kokte alla dessa rara rätter, som stadens honoratiores förtärde, och ingen menniska talade om den gamla stekta mamsellen, utom en och annan fru, som förargade sig öfver Klenkes middagar och svarade sin man, när han, glad i

hågen, kom hem och sade: «Du må tro, mamma, Klenkes hade en smula delikat middag i dag»:

«Ja, det tror jag nog, när mamsell Torkelson står i köket; det är annat än att få hänga med sjelf.»

Denna invändning var den goda mamsellens hela förråd af ryktbarhet, sporrade hennes verksamhet och gjorde att hon trotsade elden lika tappert som gamle Rask, öfverstelöjtnanten omtalat, och som tjenade qvar för att få höra det gamla: «Rask är en krona i kompaniet».

Äfven här råkade Georg Celestine, och hur det bar till, kom han alltid att blifva placerad vid hennes sida; ty det var klart, att den förnämaste ungkarlen skulle sitta bredvid den förnämaste flickan, och den rikaste är alltid den förnämste.

Emellertid bildades på detta sätt en bekantskap, ytlig om man så vill, men dock tillräcklig att göra Celestine intressant i den unge baronens ögon.

Flickan såg bra ut, hade lätthet att finna ämnen till konversation och tycktes sjelf så intresserad af sin unge granne vid bordet eller på balen, att han å sin sida fann Celestine Millén ganska hygglig.

Det börjar alltid på det viset. Men vännen Winkler kunde aldrig upphöra att bry honom, och detta störde hans glädje.

Att se sig så der observerad, att oupphörligen bli ansedd som om man hvarje ögonblick fruktade att hjertat skulle stå i låga och genast vid den minsta gnista känna en dusch af infall regna öfver sig, är onekligen litet förargligt. Och hvarken öfverstelöjtnanten eller de andra kamraterna voro just sparsamma med dessa duschbad.

Han fick således lära sig att vara lagom varm, och hans tillgifvenhet kom ej att gå öfver den vanliga konversationsvärman mellan en ung man och en ung flicka.

En Småborgare.

Borgare är en allmän titel, ett slags jemnlikhetsförsök, som slår sig illa ut. Det finnes nemligen nästan ingen klass som sönderfaller i så många ranggrader som borgerskapet i en stad; der finnes bland alla stånd den största lusten till afsöndring, nästan, som det synes, betingad af den gemensamma borgare-eden. Det finnes således alltid minst tre klasser, utom borgerskapets Parias, eller sådane som äro komna på villostråt, och dessa klasser äro: herrar handlande; det förnämligare borgerskapet och de så kallade småborgarne. Garfvare och bagare höra vanligen till de förra, men svarfvare vanligen till de sednare.

Så var det äfven med svarfvaren Lund, som bodde på Lilla Kyrkogatan och dagen i ända stod vid fönstret och svarfvade med lust och glädje.

Svarfvaren Lund var en gammal man, med hvitt hår, framstickande under sin blåa nattmössa, och för öfrigt en ärans man, en som hela staden aktade och älskade, fastän han tillhörde småborgarklassen och således aldrig var med på borgarbalerna eller på det hela deltog i något annat än vid val, då alltid gubben Lund var den förste af det parti, som ville att kyrkan skulle stå midt i byn.

Utom några pojkar och en gesäll, nästan lika gammal som han sjelf, bestod hans familj af en liten rödlett och trind gumma och deras dotter, Anna Lund.

Anna var en, om ej just vacker, dock ganska nätt figur, med ett smånäpet ansigte, som syntes skapadt för att endast le; men ingen märkte svarfvardottern, och ännu mindre ville hon bli bemärkt.

Det hände sig likväl med henne, som det händer nästan alla, att bli med våld framskuffad på skådeplatsen.

Gubben Lund hade en svåger i närmaste stad, en rådman och således en mycket mäktig man på sin plats. På tjugu år hade de begge svågrarne ej sett hvarandra, då rådmannen en gång beslöt att göra en lustresa och helsa på hos svåger Lund.

Bref ankom om denna vigtiga tillskyndelse och den lilla boningen sattes i ordning som till kalas. Gumman Lund bakade och bryggde, en kalf och några får måste tillsläppa sina oskyldiga lif, och för hvem som kom eller gick berättade den fryntliga gumman att svåger, rådman Pettersson från K*, skulle komma. Detta var för henne någonting så vigtigt, som för Pariserfolket när stoftet af deras kejsare väntades för att intåga i invalid-dômen.

Anna måste arbeta dag och långt ut på natten för att sy åt «mor», och sy en ny pressad sammetsväst åt far, och sätta opp nya gardiner, och putsa om gästkammaren, som eljest vanligen begagnades till förvaringsrum för finare virke, men nu utröjdes.

Ändtligen kom svåger Pettersson med hustru och dotter — och Gud skall veta att de fingo lefva som i ett Canaans land, der det flödade «mjölk och hanog».

Men nu blef det djupa öfverläggningar mellan gubben och gumman, huru man skulle roa sina gäster. Man hade främmande en dag, det förstås, men detta förslog ej, fastän hela huset i tre dagar efter luktade af «tretton stjernor» och toddy.

Man måste hitta på annat.

Man gjorde en lusttur till Dagskällan, en liten dal en fjerdingsväg utanför staden, der folk drack brunn, emedan vattnet i Dagskällan luktade illa och således ansågs mycket helsosamt; en annan dag opp till Himmelsberget, en hög bergklint, der man kunde se tretton kyrkor och Gud vet huru många kyrkosocknar.

Fader Lund hade för denna resa lånat en gammal kikare af kommersrådet Klenke, och de begge svågrarne och deras hustrur och barn räknade naturligtvis de tretton kyrkorna, af hvilka dock några icke ville bli synliga, och för fruarna skimrade det så i kikaren, att de sågo rätt och jemnt ingenting, under det att de på frågan: Ser du inte Marieby kyrka hm, jo visst ser du? — svarade: Jo, Herre Gud, der är hon, kors så vackert!

Man hade naturligtvis på begge ställena reqvisita med sig och tog sig en risp, och der fanns ingen i verlden, som var fryntligare och gladare än gubben Lund, när han sade: «Nu tror jag,

svåger, vi ta oss en liten risp på den saken. Mor, ro fram med hvad der finns i korgen.»

Men dermed hade nöjena också varit slut, om ej de högmögende i staden beslutat en borgarbal, naturligtvis i den förutsättningen att endast det bättre borgerskapet skulle komma.

Men gubben Lund måste roa svågern och svägerskan och deras dotter, och derföre beslöto de gamle att de «allihop» skulle opp på borgarbalen.

Biljetterna såldes i kommersrådet Klenkes bod, der en lång gentil bokhållare med stelbrändt hår tillhandahöll listan.

När gubben Lund nu, stödjande sig på sin spanskrörskäpp och klädd i sin bruna syrtut, trädde in och begärde att få teckna sig på listan samt köpa biljetter, så steg den ståtlige bokhållaren flere steg tillbaka af förundran. Men det kunde ej hjelpas. Gubben fick fram bläck och penna och ritade dit sitt Jonas Lund så grundligt, att han föll ner som en bomb bland alla de andra mer eller mindre sirliga namnen. Sex biljetter köptes och gubben troppade af.

«Hvad f-n tänker gubben på! Ha ha ha! Han tror visst att någon dansar med hans flicka — åh sitta får hon både för mig och andra. Det är oförskämdt af den der drejaren att tränga sin in på folk», yttrade bokhållaren och kammade sina lockar i ordning.

Den stora qvällen kom och från Lundska huset gingo sex personer till rådstugan och kommo riktigt in.

Man skulle sett gumman Lund, huru på en gång ödmjukt hon skyndade till en ledig plats, och hvilken vana vid sådana storartade uppträden hon ville visa sin syster.

De begge flickorna fingo plats bredvid föräldrarne; men gubben Lund hade svårt att föra an sin svåger; ty huru han än bar sig åt, på hans bugningar och förlägna smil, då han presenterade sin rådman Pettersson från K* för stadens honoratiores, märktes alltför väl att svåger Lund icke hörde till societeten.

Balen var väl en borgarbal, men som det var det *bättre* borgerskapet, så voro de fleste dansörer icke egentligen af borgerskapet, utan bättre opp.

Att första angläsen således började af Georg von Dernath och Celestine Millén förundrade ej någon. Sjelfva Winkler var der och dansade.

Men sedan några dansar gått, stodo de begge fänrikarne förtroligt bredvid hvarandra och betraktade den hvimlande mängden.

Georg kom händelsevis att kasta ögonen på det utskjutna Lundska herrskapet, som satt stumt i sin vrå.

Den stackars Anna slog förlägen ned de glada ögonen och tyckte att hela verlden endast såg på henne, som var den enda som var klädd i hvit klädning af kambrick med ett rödt sidenband om lifvet. När hon jemförde denna drägt med den mångfärgade, som alla andra hade, var det omöjligt att neka att flickan utmärkte sig — och det finns ingenting farligare här i verlden än utmärka sig, vare sig med en hvit klädning, då andra bruka rosiga, eller för vett, när andra behaga att vara vridna i hufvudet.

«Hvilka äro de der?» frågade Georg sin vän.

Winkler «plurade».

«Hm, det måtte visst vara svarfvare Lunds; men jag känner ej mer än gubben; det är han, som står derborta.»

«Det är ju ordentligen synd om flickorna», sade Georg, «och se, huru de öfrige draga sig för dem; se hur de sitta med «blindrotar» på begge sidor.»

«Det är ett satans kälkborgarhögmod», sade Winkler förargad.

«Hör på, Winkler», sade Georg skrattande, «skola vi begge komma öfverens att dansa med de der flickorna och hviska ett ord i örat på kamraterna, att de skola dansa hela qvällen?»

«Ja vasserra, då bjuder jag opp den lilla hvita», sade Winkler, «och du kan ta den röda.»

«Ser man på! Jo jo, åh ja, jag dansar blott af pligt.»

Winkler och Georg gingo således bort till gubben Lund. Han bockade sig mycket djupt.

«Här är mycket folk i afton, ålderman Lund», sade Winkler.

«Jaha, som fänriken säger, jaha — och mycket varmt.»

«Detta är min vän baron von Dernath, ålderman Lund.»

«Hå, jaså, mjukaste tjenare, jag har sett herr baron ibland på gatan, har haft den äran och nåden.»

«Är icke detta åldermannens döttrar som sitta derborta?» frågade Georg.

«Nej, inte begge, men den ena skall fara med att vara mitt barn — den röda är dotter till svåger min, rådman Pettersson från K*. Om herr baron varit i K*, så bor han vid stora torget,

fast han har sin verkstad på annat ställe. Han har eget hus och grund.»

«Jaså. Ville inte åldermannen presentera mig och Winkler för mamsellerna.»

«Hva sa? Hvad för slag?»

«Vill inte åldermannen säga för mamsellerna hvilka vi äro?»

«Jo — joho, mycket gerna.»

Och nu gingo de tre männen fram till flickorna och gubben Lund sade: «Herrarne här — ja ni känner väl igen fänrik Winkler, åtminstone du, Anna, och detta är baronens son på Sigurdsnäs. Jag svarfvade ett litet kägelspel en gång åt, med förlof sagdt, unga baron; men det är många år sedan. — Det var sannt, detta är min svåger rådmannen Petterssons dotter, kusin med min; ty min hustru och rådmanskan äro köttsliga systrar, hä.»

Nu blef der uppbjudning.

Den stackars Anna svindlade och blef mera blodröd i det glada ansigtet, än ett simpelt rodnande kunde förorsaka.

«Nej se på våra kavaljerer», yttrade fröken Petronella von Cleofas, «det är ändå bra elakt att drifva gäck med det stackars folket.»

«Hvarför då?» sade Celestine; «jag kan ej begripa hvad de hade här att göra. Nej se så löjligt!»

«Med hvem dansar du?» frågade fröken Petronella.

«Åh bevars med långa Snällgren, min fars skrifvare», blef Celestines svar; «man måste väl, fastän han ej har takt.»

Anslaget skedde, och hvilka trädde vis à vis på premieren, om ej baron von Dernath och fänrik Winkler med sina småborgardöttrar.

«Men det der går ändå allt bra långt», hviskade de öfriga flickorna; och hur det var fingo de dansande «mamsellerna» rätt godt rum i ledet; ty grannen intill Anna, mamsell Celestine Millén, tycktes frukta att hennes rosiga florsklädning skulle komma i den allra aflägsnaste beröring med Annas kambrick.

Men snart hade Anna fått mod och dansade af hjertans grund, konstlöst, men lätt och graciöst som en konstnärinna, och hon var så innerligt tacksam mot Winkler, som velat dansa med henne, att hennes glada ögon med en riktig barnafröjd blickade opp till räddaren.

Herrskaperna hade hoppats att de begge utskjutna efter *en* dans skulle återförvisas till sin plats och kadriljen sålunda epureras; men det slog ej in.

Herrar officerare tycktes hafva sammansatt sig, och i hvarje ny dans uppträdde åter de begge flickorna — och allt på premieren.

Fänrik Winkler bytte väl med Georg, men det gick ej så bra, som då han åter fick dansa med Anna, sluta den nätta figuren i sina armar och i en hvirflande vals flyga kring rummet.

«Hon valsar ej så galet, den der flickan», sade Celestine. «Winkler och hon flyga omkring som om de ginge i svarfstol.»

«Herre Gud! hi hi, den som hade sådana infall som du», skrattade fröken Petronella, «ja, precist som i en svarfstol.»

«Nej, får jag äran fästa herrskapets uppmärksamhet på gubben Lund derborta, han står alldeles som om han läste «Fader vår», sade den putsade bokhållaren, som spräckt sina handskar och nu arbetade med ett par nya, «och gumman se'n ser riktigt salig ut.»

Den unge mannen hade ej så orätt, ty både gubben Lund och hans gumma tackade rätt innerligen Gud för att deras flicka hade så roligt. «Hon får eljest inte mycket vara med, stackars barn», tänkte begge; «Gud ske lof att de inte förakta svarfvar Lunds dotter!» Och beständigt fingo de begge flickorna dansa och Anna hann blott berätta sin mor, att hon på förhand var uppbjuden hela qvällen, af den och den, och den och den, som allt mor skulle komma ihåg.

«Man vill ge oss en lexa», sade Celestine med en dragning på munnen; «det är verkligen roligt att se Winkler vilja ge *oss* en lexa.»

När balen tagit slut, erbjödo sig Georg och Winkler att, som vägarne ändå gingo ditåt, följa «herrskapet hem».

Detta skedde under mycket krus, och begge de unge männen gjorde allt för att vara intressanta mot de begge mammorna och herrarne, hvaraf följde att gubben Lund, sedan han «tasslat» och hviskat med sin gumma, vid porten af sitt hus framträdde och sade: «Se saken är nu så, att svåger min i morgon skall resa, för si der är marknad i K* om åtta dar, och då ser han alltid sjelf efter sitt bodstånd — hm, och som nu min svåger skall resa — så — hä

hä, skola de naturligtvis ha en bit i sig och ett glas i pelsen, som man säger; och om det inte vore näsvist — så — ja mor får ta skulden, så kunde väl nådig baron och fänriken kanske titta in hos svarfvare Lund.»

«Ja, hellre än gerna», sade begge på en gång, «hellre än gerna.»

«Mor, hm, säger att det blir klockan elfva, och om inte baron — nådig baron och fänriken försmår . . .»

«Nej bevars, vi tacka er mycket, ålderman Lund. Godnatt, mitt herrskap. Godnatt!»

«Det är ändå bra hyggliga karlar», sade gubben Lund, sedan de kommit in, «eller hvad tycker svåger?»

«Jo, det äro de visst.»

«Ack mor, hvad de valsa lätt! Det gick som i luften», sade Anna.

«Ja, vet mamma», yttrade rådmansdottern, för att låta höra huru de hade det i K*, «fänrik Winkler valsar så likt kapten Stjernros hos oss, så precist, som om det vore samma menniska.»

«Ja, Stjernros är en bra hygglig karl», sade rådmanskan.

«Åh, hvad det angår, så är unga Eskilsson lika hygglig.»

«Ja, grosshandlaren, ja bevars, men han dansar ej så väl.»

«Jag vet en till hos oss som dansar väl. Mamma mins att han alltid dansar angläs med mig, det är riktigt löjligt — unga baron Trastensköld.»

«Ja, det är allt sannt», yttrade modren.

«Har du dansat med Trastensköld? Det är en högmodig slyngel», frågade fadren, som ej förstod finten.

«Jo bevars, många gånger», yttrade rådmanskan, «det har jag sjelf sett.»

Samtalet fortsattes ända tilldess man gick till hvila; men Anna lade förgäfves ned sitt lilla hufvud på kudden och äskade tystnad; det var omöjligt, de granna kadriljerna, angläserna och «grefve Mörners vals» spelade för hennes öron — men emellanåt slog hon opp ögonen och såg, hur morgonsolen rodnade kyrktornet, smålog och tänkte: «ack min Gud, hvad den Winkler är hygglig ändå.»

Vänliga råd.

Hos krigsrådet Milléns var Georg alltid välkommen; han behandlades som en förtrogen vän i familjen och fann sig oändligen väl deraf. Krigsrådets var det enda hus i staden, der han egde tillfälle att deltaga i ett familjelif, och fastän detta ej egentligen var efter den modell han uppgjort sig om huru ett sådant skall vara beskaffadt, var det nog tillockande för den unge friherrlige fänriken att göra hans visiter temligen täta och mindre ceremoniösa, än vanligen brukades i den lilla staden, och i synnerhet hos krigsrådets, som i allmänhet «icke blandade sig med folk», utan höll sig på distans. Deraf kom, att nästan ingen ungkarl i hela staden någonsin lade bort hatten under sina visiter, det vill säga aldrig upphörde att stå på främmande fot.

Mot Georg deremot hade så väl krigsrådet som dess fru antagit ett helt annat sätt att vara, och Celestine tycktes ansluta sig till honom, som om han varit hennes bror. Allt detta gjorde att Georg fann sig väl der, i synnerhet som Celestine var en rätt glad eller, som man säger, treflig flicka, just egnad att spela rolen af en beskedlig och vänlig syster.

«Men bäste baron Georg» (man nämnde honom vid förnamnet), skrattade Celestine en afton då de blott på tre man hand, krigsrådinnan, Georg och dottern i huset, sutto tillsamman, «men bäste baron Georg, visst såg det förbålt roligt ut, när fänrik Winkler svängde omkring med sin lilla svarfvardocka eller med den röda mamsellen från K*. Hennes far är den mest entreprenanta man jag känner.»

«Huru då?»

«Jo, öfverallt sätter han opp sin skylt, den goda rådmannen.»

«Hvilken skylt? Här var han som resande blott.»

«Åh, herr baron, Celestine är en af dessa glada själar, som . . .»

«Nej, goda mamma, det är verkligen sanning, allvar, söta mamma! Såg mamma ej hans gröna hår? Kopparslagarskylten hade han med sig . . . man kan ju ej vara mera mån om att samla kunder?»

«Ja, deri har ni rätt, hans hår var verkligen grönaktigt.»

«Åh ja, det der borgerskapet är ändå lyckligare än vi andra», återtog Celestine med ett satiriskt smålöje. «När någon vill veta hvad vi egentligen äro, så måste han fråga: 'hvem är den der herrn?' 'Det är krigsrådet.' 'Hvilken den?' 'Jo, det är kommersrådet,' och så vidare. Men en herre af borgerskapet . . . man råkar en herre med grönt hår, och behöfver ej veta mera, för att utan alla misstag fråga: 'huru mycket kostar en kokpanna på två kannor?' Man ser en annan med outplånliga gula eller bruna kanter vid nagelrötterna, och behöfver ej göra annat än fråga: 'huru mycket kostar nu för tiden en betsad soffa eller ett dussin betsade stolar?' . . . karlen är snickare.»

«Mamsell Celestine har gjort noggranna observationer», skrattade Georg. «Nå vidare?»

«Jo vidare: ser man en blek herre med tillbakaböjda tummar, så säger man: 'det är grufligt hvad det är dyrt att få godt receftläder nu för tiden', och han svarar genast: 'Jag har eljest mycket mjuka recefter i mina arbeten.' En annan har tummen liksom afhuggen, platt som ett ollon: det är en som stoppar madrasser. Med ett ord sagdt, ingen är lyckligare än det der folket. Ända från juveleraren med sin briljantkråsnål ända ned till smeden med sina kantiga axlar och böjda rygg, bära de artmärket med sig och skiljas lika lätt från hvarandra, som en steglitsa från en grönsiska.»

«Men», sade Georg, dock utan att skratta, «enhvar är aktningsvärd i sitt stånd, mamsell Celestine, och visst tycker jag, uppriktigt taladt, att gubben Lund som svarfvare är mycket aktningsvärdare än till exempel jag som militär. Han kan dock svarfva, men Gud vet huru jag och andra skulle bära oss åt i fält — strateger äro vi ingen just, och knappt militärer.»

«Det är en ganska vacker tanke», sade krigsrådinnan med en oförmärkt blinkning åt Celestine, «en tanke, som hedrar baron Georgs hjerta; men Celestine endast raljerar, hon menar ej så illa.»

«Illa? Nej det skall Gud veta», yttrade Celestine; «men jag kan ej neka, att detta är en gren af menniskokännedom, som jag gör mig heder af att ega.»

«Åh ja, Celestine, den är, gudnås, ytlig, som alltid vår menniskokännedom är», sade krigsrådinnan.

«Men tillstå, baron Georg», återtog Celestine och hotade med det lilla fingret, «tillstå, baron . . . ni förstår att ni nu kommer i en sträng examen.»

«Hvad skall jag tillstå?»

«Nå nå, fall ej aktor i talet. Jag instämmer er, baron Georg von Dernath, inför vår, de unga damernas, domstol och frågar er: var det ej en komplott mot oss, stadens mamseller och fröknar, att ni hela aftonen endast dansade med svarfvare Lunds dotter och rådmansmamsellen från K*?»

Georg smålög.

«Ja, det är en svår fråga, verkligen! det var någonting ditåt, vi tyckte . . .»

«Ja, det förstås, ni tyckte, att det var roligt att göra oss ett spratt, då uniformerna öfvergåfvo oss och öfverlemnade oss åt frackarne?»

«Vi tyckte, uppriktigt sagdt, att det var synd om flickorna; de hade kommit dit för att få dansa, och att då få sitta hela qvällen hade ju varit en pina.»

«Jaså, det var således endast barmhertighet . . . jaså, nå nå, barmhertighet är en kristlig dygd hos vår tids militärer.»

«Jag vill tro det.»

«Men», återtog Celestine, efter litet besinning, «min examen fortfar. Säg mig, trodde ni ej er förarga oss dermed? Det är just det jag tror och», tillade hon med komiskt allvar, «jag må bekänna, att fröken Petronella inte tog saken på narri. Ni har efter den stunden en förklarad fiende i fröken Petronella von Cleofas.»

«Ack, olycklig jag!»

«Att jag som simpel mamsell sjelf, och dessutom af ett filosofiskt och lugnt lynne, ej tog saken annat än, högst sagdt, förnumstigt, är klart.»

«Jag tackar er; men hvarföre undveko ni då de der flickorna? Nu börjar min examen.»

«Undveko, undveko vi?»

«Ja, det tycktes åtminstone så. De stackars flickorna fingo så godt rum både sittande och dansande, att det tycktes som . . .»

«Jaså, der ha vi de gode herrarnes idé . . . nu vet jag. Hör på, min baron, det gläder mig; ni som är konungens trotjenare och enligt *ed* och *pligt* skyldig att försvara tronen och altaret . . .»

«Men hvad har den saken med denna att göra?»

«Ni predikar frihet och jemlikhet, *liberté, egalité, fraternité!* Nå, det gläder mig . . . akta er, baron Georg, det der kan bli ett högmålsbrott utaf.»

«Ni är ju alldeles förskräcklig!»

«Men, baron Georg, jag är en underdånig och tropligtig undersåtarinna, och tänker ej på frihet, vågar ej tänka derpå.»

«Ja, en qvinna bör ej heller söka friheten», sade krigsrådinnan, «hennes bestämmelse är att ansluta sig till ett föremål och lefva blott för ett syfte, att lyckliggöra honom.»

«En något större krets måtte väl ändå tillhöra qvinnan», sade Georg.

«Knappt, baron Georg . . . åtminstone tror jag fullt och fast på Celestine att hon ej kommer att ha någon annan tanke än dens hon tillhör . . . nu tänker hon ej annat än pappa och mamma. Är det ej så, Celestine?»

«Jo, söta mamma, jag tänker aldrig annat än mamma tänker», sade Celestine och kysste sin mor på pannan, «min lilla, goda, älskade mamma!»

«Se så, Celestine, var inte barnslig längre», sade modren; «men hör nu efter, om inte pappa vill komma opp. Han behöfver hvila sig, stackars pappa.»

Celestine hade ämnat att gå, då krigsrådet kom.

«Förlåt, herr baron, jag hörde för en stund sedan att ni hade kommit», sade krigsrådet, «men jag har hela redogörelsen för regementet och jag försäkrar, att beräkningarne äro både långa och tråkiga . . . det är hvad man kallar en hundtjenst, den här tjensten. Välkommen, herr baron! Nå, hvad var frågan om?»

«Om qvinnans frihet», sade Celestine.

«Jaså; ni är inne på ett svårt kapitel; men förlåt . . . hm, jag höll på att glömma den stora nyheten. Kapten Gyllensten är

död, Åsabygds kompani blir ledigt och det är ej tu tal om att icke baron Milderkrants får det; hans kusin är kammarherre hos Hans Majestät.»

«Ja, jag har hört det», blef Georgs svar.

«Nå, då få vi väl snart säga löjtnant?»

«Nej, det är ej gerna möjligt.»

«Huru då? icke möjligt?» frågade krigsrådinnan; «är det ej möjligt att en baron Dernath blir löjtnant?»

«Jo, med tiden naturligtvis», smålog Georg; «men Winkler är äldre än jag i tjensten, mycket äldre.»

«Fänrik Winkler*)?

«Ja.»

«Men», återtog krigsrådet, «det skulle verkligen vara besynnerligt, om ej herr baronen begagnade sina fördelar. Jag talade i går vid generaladjutanten, och han . . .»

«Han talade om Winkler?»

«Ja, ja visst, gjorde han det; men, uppriktigt sagdt, jag fästade hans uppmärksamhet på att regementet hade den lyckan att ha en son till den allmänt vördade baron von Dernath och att . . . likgodt hvad jag sade, men generaladjutanten tänker på er, herr baron, tänker föreslå er.»

«Jag tackar er, herr krigsråd», yttrade Georg och rodnade starkt, i det han steg opp, «men i den saken bestämmer jag något sjelf . . . och jag tar ej emot tjensten, utan tar afsked, om det behöfs.»

«Ni vill således verkligen låta Winkler gå förbi er?» yttrade Celestine.

«Den frågan ville jag ej haft af er», sade Georg allvarsamt. «Winkler är min *kamrat,* det är ett heligt ord, mamsell.»

Detta 'mamsell' hade en egen ton, som lik en vindstöt kastade undan den systerliga bekantskapen.

«Men, baron Georg», sade krigsrådinnan, «ni kan väl finna, att edra vänner önska er allt godt, att vi alla gerna se edra framgångar och anse dem för våra egna.»

«Jag tackar; men», tillade han efter en paus, «jag skall höra hvad Sigrid säger . . . hon är också min vän.»

*) Man bör märka, att utnämningarne den tiden icke gingo efter ålderstur som nu.

«Jaså, fröken Rehnhorn, jaså», sade krigsrådinnan.

«Hon är ju upptagen på Sigurdsnäs af friherrinnan», yttrade krigsrådet, «en af de många ädla gerningar, som göra denna fru så allmänt älskad och vördad.»

Georg smålog och svarade intet; men han fann ifrån detta ögonblick, att han ej passade i krigsrådets hus, att det ej var ett hem för honom.

«Men vi ha börjat bli litet tråkiga», sade Celestine; «man skall aldrig blanda sig i herrarnes privilegium, avancemanger och dylikt, det är en stötesten. Nej, baron Georg, nu om annat. Om åtta dar blir det bal hos kommersrådets.»

«Jag har hört det.»

«Ja, det tror jag nog; långa vaktmästar Simpelbom har sprungit omkring med bjudningar. Baron är väl . . .?»

«Ja.»

«Och kommer?»

«Ja.»

«Och dansar?»

«Naturligtvis.»

«Och glömmer ej fröken Petronella; ni behöfver söka försoning.»

«Tror ni att den är . . .»

«Möjlig? ja visst. Hvem kan väl vara ond på en baron, som bjuder opp till angläsen på maten?»

«Är ni då så säker att detta blir fallet?»

«Ganska säker; ni måste, baron Georg.»

«Men der plägar vara något . . .»

«Vara något . . . nå vidare?»

«Stelt ville jag säga, eller . . .»

«Tråkigt skulle baron Georg säga. Åh ja, Gud skall veta att det ej är synnerligt animeradt hos Klenkes.»

«Men», inföll rådinnan, «kommersrådet Klenkes är ett ganska aktningsvärdt hus . . . lilla Celestine, du yttrar dig alltför fritt om våra aktade vänner.»

«Söta mamma! men inte är der roligt för det?»

«Du skall minnas, min flicka», sade krigsrådet och gnuggade sig i pannan, «att Klenkes kan köpa hela staden, som om det vore en torplägenhet; (vändande sig till Georg) det är en solid

man, Klenke, en aktningsvärd och duktig karl, fastän litet löjlig och en smula fåfäng, och . . .»

«En smula enfaldig, söta pappa.»

«Celestine tyckes ej vara nöjd med bjudningen», yttrade frun; «men Celestine, jag har aldrig sett dig sådan, du som eljest är så mild och god, som en engel.»

«Goda, älskade mamma, förlåt lilla Celestine», sade flickan och kysste åter sin mor på pannan.

«Ja ja, barn! Litet mer försigtighet behöfs», yttrade modren, hotande med fingret.

«Vi råkas således hos Klenkes, för att ha en rolig afton», sade Celestine.

«Jag hoppas det.»

«Men var så god och stadna nu och ät en smörgås, det är färdigt om en liten stund», sade frun; «vill ej herr baron? Ack om baron ändå visste huru gerna vi se baronen här; Millén ser hvarje eftermiddag i fönstret och säger: jag undrar om baron Georg von Dernath kommer, (småskrattande) min gubbe är verkligen svag för personer, hvilkas karakter han värderar.»

«Jag tackar . . . jag tackar för er vänskap.»

«Ja, hustru min har rätt, baronen är alltid välkommen . . . alltid efterlängtad af oss; min hustru är ej mindre svag än jag, ha ha ha!»

«Käre Millén, hur du talar, hvad som gör dig nöje är också mitt . . . Mjuka tjenarinna, herr baron. Herr baron skall väl till sin gamla tvärvigg öfverstlöjtnanten . . . jag tror att baron dras bra nog med gubben.»

«Jag dras alltid temligen väl med en hederlig man.»

«Förstås, förstås, men egen är han. Ödmjuka tjenare!»

«Låt mig nu se att ni försonar er med Petronella . . . låt mig se, baron Georg», sade Celestine småleende.

Georg bugade och gick.

«Man hör på honom att det är gumman derute, som uppfostrat honom», sade krigsrådet.

«Jag kan ej finna att han ens har någon uppfostran», yttrade frun.

«Det är en kurjös herre», anmärkte Celestine.

«Det är en egenhet i vår tid att han står sig sjelf i vägen af blott så kallad kamratskänsla. Ingen bror i spel, heter det eljest.»

«Ja, och det för den der Winkler, som», . . . sade krigsrådinnan.

«Mamma kan gerna tala ut», inföll Celestine, «som nu sitter hos Lunds dagen i ända, ha ha ha, och väl framdeles lyckliggör mamsellen, dygdädla Anna Lund. Ack! det blir förtjusande att läsa Madame, Madame Annette Winkler, née de Lund, på utanskrifterna.»

«Han började sin kurtis med att lära sig svarfva för gubben», sade frun.

Krigsrådet småskrattade.

«Känner jag fänrikarne riktigt, så är det en amurett bara; det har sig ej så farligt.»

«Men de lära vara ringförlofvade och gumman Lund berättar för kommande och gående, att hennes Anna är förlofvad med fänrik Winkler», sade frun.

«Sååå? Jo jo, men det skadar hans framtid, han kan ej gerna avancera, om han gifter sig med en svarfvardotter.»

«Åh jo, pappa lilla, med en sådan *kamrat* som Dernath, så går det nog. Jag är säker att unga baron till slut tar den lilla röda mamsellen med de gröna anorna på fädernet.»

«Men Celestine, du var bra oförsigtig i afton», sade frun; «du borde finna att den unge mannen just i detta fall har sina fantasier, och så . . .»

«Jag skulle väl något säga . . . jag vet verkligen icke hvad mamma begär af mig. Skall jag ej vara glad och rolig kanske? Har inte mamma sagt det många gånger?»

«Kära Celestine, det lönar ej mödan att du förifrar dig, du blir ju pionröd i ansigtet.»

«Åh ja, det är ingen som ser det . . . dessutom lär det behöfvas pighy nu för tiden», sade Celestine vresigt och började bläddra i en bok.

«Ja, med ett ord, det är en kurjös herre, vår baron», sade rådet; «men det går ej an att afbryta bekantskapen. Vi skola ändå komma ihåg att han är fideikommissarie till Sigurdsnäs, och när gubben dör och de slippa gumman som undantag, så kan

han på den egendomen bli omåttligt rik . . . blott han sköter sig.»

«Åh ja, han låter väl all verldens pack bo der qvar, kan jag tro», sade rådinnan; «de lära äta opp egendomen derute; ty der sitta torpare med tre kor . . . är det rimligt?»

«Nej, det är då ändtligen galenskap», sade rådet.

«Det var väl att den der galna ziguenerskan kom sin väg», anmärkte Celestine. «Hon höll på att göra hela huset till ett hospital . . . Ha ha ha! det är verkligen löjligt . . . den der halta öfversten . . .»

«Jaha, men äfven hans egendom tillfaller Georg. Gubben har inga arfvingar.»

«Min kära Göran blif ett spån, en dummerjöns, ett nöt, ett fån, så går dig allting väl i händer», deklamerade Celestine. «Men, pappa, det hindrar icke att den der öfversten är litet galen. Han är gamla friherrinnans adoratör, nemligen innan han fick träben, och ännu fortfar kärleken . . . herrskapet är nemligen inte mer än omkring sjuttio år . . . kärleken är evig.»

«Vår flicka är ändå treflig», skrattade rådet, vändande sig till sin hustru.

Kamraterna.

Det gifves, bland de många band, som trycka oss här i stoftet, ett som kallas kamratskap. Detta är en intim förening af vänskap och klasskärlek, och denna åter är en afart af egenkärleken.

I den moraliska verlden äro föreningarne af samma ursprungliga beståndsdelar, hvarandra till yttersta grad olika: det finnes några få enkla, ursprungliga själsbehof, och det är genom deras olika föreningar sig emellan alla dessa tusende skiftningar uppkomma, som vi kalla karakterer. Sönderdelar man en karakter, så skola vi alltid återfinna samma elementer, liksom då man kemiskt sönderdelar en organisk kropp, man alltid återfinner kol, väte, qväfve och syre; men alltid i olika proportioner och förut i olika inre sammansättning sig emellan.

Kemisten kan vid en sådan undersökning ofta ej finna någon atomskilnad mellan frukten på en giftväxt eller på den ädla plantan, och menniskoforskaren kan ibland lika litet vid karakterens sönderdelning i sina grundelementer säga hvarföre den ena höljdes i brott och den andre af ära.

Så är kamratskapsidéen ofta en källa till allt godt, och i andra fall kan den vara ett verkligt ondt.

Det finnes väl ingenting skönare än denna kamratskärlek, som lefver inom ungdomens bröst, denna lust till sjelfuppoffring, detta behof att lefva, lida och verka gemensamt, som gör att en ynglingaskara utgör liksom en enda varelse — det är en hägring af en mensklighetsidé, som ännu ligger i det dunkla fjerran, och hvilken endast kristendomen kan kalla närmare; men deremot, hvilken vederstygglig bild framställer ej kamratsidéen, då det går ut på att blindt och utan undersökning hjelpa kamraterna, ursäkta dem, försvara dem — blott derföre att de äro kamrater.

Det finnes intet rent och godt sinne, som ej hänföres af kamratsidéen; det är en ungdomstanka, som blott växer i de ungas fria bröst; den slocknar ofta sedan, förväxer sig i egoism, och

nu tränger man undan de fordna kamraterna och «gör lycka» genom att hoppa opp på deras axlar.

Georg var ung och ren i hjertat, och derföre var han kamrat i ordets vackraste bemärkelse.

«Du ser kinkig ut i dag, Winkler, hvad går åt dig?» frågade han leende sin vän, som nära en halftimme suttit på Georgs soffa utan att säga ett ord.

«Kinkig! åh nej, inte just det; men ser du, det är ändå f-n så dumt att vara fattig som en skåpråtta.»

«Du har aldrig klagat förr.»

«Ja, det tror jag, då ämnade jag att vara ensam, och ensam tar jag mig nog fram; men nu . . . när skall jag kunna gifta mig? Det blir ju en evighet. Jag blir en gubbe och hon en gumma innan vi få hvarandra, och så . . .»

«Och så?»

«Ja, visst är du en bra pojke, Georg, men inte undrar jag på dig ändå . . . jag är inte ond på dig.»

«Är du inte det? Nå, det var beskedligt; men hvarföre skulle du då egentligen vara ond?»

«Jo, nu *borde* jag väl egentligen bli löjtnant, men si, inte kan jag ge ackord, och du . . .»

«Ger intet ackord.»

«Jaså, men jag hörde häromdagen . . .»

«Det är möjligt; men du blir löjtnant, min gosse, och jag hoppas att herr löjtnanten inte blir för sträng mot mig, stackars fänrik.»

«Gud välsigne dig, Georg! Förlåt att jag trodde att . . .»

«Jag var en dålig kamrat . . . nej, käre Winkler, det förlåter jag dig aldrig — jag skall hämnas på dig.»

«Nå, så för f-n, stick värjan i mig, så är det slut; men du är väl ej ond heller, åh nej, du drar på smilbandet.»

«Jag bara förställer mig, Winkler», skrattade Georg; «tro mig, jag känner djupt obehag af att du trodde mig i stånd att vilja undantränga dig», tillade han allvarligt.

«Förlåt, Georg; men du kan väl begripa att man i min ställning har mörka tankar ibland. Nu är du väl inte vred, för f-n?»

«Åh nej, det får vara, men kom aldrig fram med sådana dumheter. Men säg, kan du nu gifta dig, när du blir löjtnant?»

«Det var en fråga . . . inte kan jag det, inte räcker den lönen, när man ej har annat bredvid. Men jag får vänta tills jag får boställe.»

«Nå, när kan det hända?»

«Det beror på hur vår Herre ställer. Det ramlade duktigt å stad med avancemanger strax innan jag kom in på regementet, men nu är det stopp. De äro unga karlarne allihop, utom öfverstelöjtnanten, men han hänger i tygena så länge han kan sitta på hästryggen, och gubben är ju som en pojke.»

«Nå, då äro förhoppningarne inte stora.»

«Åh jo, om en tio år så . . . si Anna är då inte mer än tjuguåtta år och jag trettiofem . . . det går ändå an.»

«Hör på!» började Georg allvarsam, «man säger att din befordran hindras genom din förbindelse med svarfvare Lunds dotter; kanske . . .»

«Hvad står på?» ropade Winkler och sprang opp från soffan; «jaså, du sjunger också på den tonen.»

Den lugne Winklers ögon gnistrade af vrede.

«Jaså, min befordran hindras, ja, låt den huggas af som en repstump, så att det är slut med skräpet. Vet du, Georg, baron von Dernath . . . herre och arfvinge till Sigurdsnäs», fortfor han med stigande hetta, «du är en lycksökare, så jag säger rent ut, att det är slut oss emellan.»

Winkler tog sin mössa och ville rusa på dörren; men Georg hindrade honom, ställde sig midt framför honom och sade:

«Käre Winkler, du är bra ond, men Gud välsigne dig derför . . . om du börjat öfverlägga om saken så . . .»

«Jaså, du ville inte komma med goda råd . . . jag råder mig i den saken sjelf.»

«Ja, förstås.»

«Kom inte generaladjutanten i går och höll tal för mig, gaf mig faderliga råd . . . man kan bli galen. Skall detta förbannade livréet hindra mig att gifta mig med den jag håller af? Skola chef och kamrater lägga sig i det de ej ha med att göra? Nå, då kan jag kasta bort slafdrägten.»

«Du är mig en kort herre, riktigt fyrkantig i hufvudet, käre Winkler. Men gift dig du med Anna; jag skall vara marskalk på bröllopet.»

«Tack, Georg! Du har väl för f-n inte tagit illa att jag blef rasande, men det der är att röra vid ögat. Är inte svarfvaren en hederlig karl? Har han stulit, har han bedragit någon menniska . . . är det icke en ärans man? Och så kommer man och säger att en karl som jag, som gått graderna igenom, som gått snäckvägen, skulle vara för god, derför att jag har galonén på kragen opptill i stället för nertill.»

De begge vännerna försonades; men försoningen var å Georgs sida ej alldeles uppriktig.

Det kunde vara omkring två månader derefter, en vacker dag när Winkler åter satt på sin väns soffa, inbegripen i ett djupt samtal i tjensteväg, då postiljonen steg in och lemnade baron Georg sina bref.

Han bröt ett och ett annat, och genomögnade slutligen ett, skrifvet med gubbstil.

Georg antog plötsligen en mine som antydde missnöje.

«Hvad var det, Georg, äro de sjuka derhemma?»

«Åh nej, brefvet är från onkel Fredrik . . . jag tror att han är rasande . . . ge mig sådana kommissioner!»

«Hvilka?»

«Åh, den saken kan du lika litet göra vid som jag. Det är obegripligt att onkel Fredrik skrifver till mig om sådant; tror han att man här inne i staden . . .»

«Hvad är det då? Du synes förargad.»

«Ja visst är jag det; om jag nu inte uträttar kommissionen, så blir onkel Fredrik missnöjd, och uträttar jag den, så blir han också missnöjd . . . f-n också att han skulle få en så befängd idé i hufvudet; men nu är han en gång der och nu får man ej dä'n den igen.»

«Hm, hvad är det då?»

«Läs sjelf», sade Georg vårdslöst och lemnade Winkler brefvet och satte sig för att sjelf läsa de öfriga.

Brefvet var från onkel Fredrik och lydde så här:

«Min käre gosse!

«Du vet att jag icke särdeles krusar med dem, som jag håller af, och derföre torde du hjelpa mig. Jag har väl talat med

Katarina och far din, och begge hafva afrådt mig att vända mig till dig; men vi få se, vi få se.

«Som du vet, eger jag Lilla Gyllebo, det ligger en mil från Mellinge, det kan ej tusan sköta gården som det bör. Det förargar mig att han skall vanvårdas, men inte kan jag på träbenet lunka dit och se hur man går åt min jordlapp. Derföre har jag beslutat att ta en arrendator; men jag vill ha en gift karl, som förstår sig på landtbruk och som är hederlig karl, så att jag får glädje och icke endast förargelse deraf. Här finnes ingen, och nu vill jag att du sätter in i bladet en annons, så komma väl sökande. Bland dem skall du välja den du tycker vara en bra karl och skicka hit honom; men låt mig se att du väljer klokt, en hederlig karl, en som förstår landtbruk och som är gift — gift skall han vara.

«Låt mig nu se, min gosse, att du uträttar kommissionen, men snart, ty jag får dagligen höra så mycken förtret från L. Gyllebo, att jag är uttråkad deraf.

«Skrif snart till onkel *Fredrik Wernerhjelm.*

«Mellinge den . . . 1805.»

«Hör på, Georg», sade Winkler, «det der var väl ej en så farlig kommission.»

«Jaså, att utse arrendator åt onkel Fredrik . . . jo, det skall du tro är roligt.»

«Är han då så kinkig?»

«Nej bevars, tvärtom, om han tycker om karlen, så gör han allt för hans lycka; men si, deri ligger knuten. Hur skulle jag, bland tjoget som kommer, kunna utse den, precist den, som onkel Fredrik skulle tycka om, en gift karl till på köpet?»

«Men hör på, Georg, hvad tror du onkel Fredrik skulle tycka om *mig?*»

«Om dig?» skrattade Georg; «åh jo, det skulle väl gå för sig; men du är inte gift.»

«Men ser du, om jag gifter mig.»

«Inte vill du öfverge staden . . . det der är en vild idé.»

«Vild idé? Jag är ju bondson.»

«Är det ditt allvar, Winkler?»

«Ja, min själ är det icke.»

«Nå, Gud välsigne dig, Winkler, då tar jag dig på orden... och du reser i morgon dag till Mellinge och helsar på onkel Fredrik ... topp! Så är jag från den kommissionen.»

«Och du tror att jag får rimliga vilkor?»

«Ja, derom är jag öfvertygad, men Gud nåde dig om du inte bryter sten och stubbar och går på som i en amerikansk urskog. Onkel Fredrik är, som bönderna der hemma uttrycka sig, en 'flängande man'.»

«Har ingen fara. Det var en lycka att du fick den kommissionen», sade Winkler; «nu går jag till gubben och begär permission. Du får göra min tjenst i expeditionen.»

«Ja, gerna.»

Sedan Winkler gått, läste Georg ännu en gång genom onkel Fredriks bref.

«Ser man på», sade han småleende, «hur diplomatiskt den redlige gubben skrifver. Och det gick galant att dra vännen Winkler vid näsan. Han tror sig nära nog göra mig en tjenst, då han tog arrendet ... hederlige Winkler, du vore visst alltför fyrkantig i hufvudet att ta emot det, om du visste att jag ställt ihop hela historien för att få vara marskalk på ditt bröllop.»

Ett par dagar derefter stod Winkler framför onkel Fredrik på Mellinge.

«Jaså, Georg var genast tillreds med att skicka en hit som hade lust, hm», sade gubben, som Georg bedt göra svårigheter, för att ej låta Winkler förstå att saken var aftalad. «Hm hm», sade onkel Fredrik.

«Herr baron torde ej veta att jag är bondson och fordom sysselsatt mig med jordbruk.»

«Jaså, men uppriktigt taladt, herrn är fänrik, och dessutom så är det temligen klart att Georg gerna vill hjelpa en kamrat... förlåt, jag talar rent ut, men si allt det der är godt och väl. Men min afsigt är ...»

«Att få en duglig jordbrukare.»

«Jaha, min afsigt är inte att göra Lilla Gyllebo till ett boställe, som sköts efter boställsförordningen, utan jag ville ha dit en bonde, en gårrock, ser fänriken, som förstod sin sak och lefde för den.»

«Jag ämnar begge delarne.»

«Jaha, väl möjligt . . . åh ja, efter fänriken kommit hit, så bese gården, få vi se huru vi besluta.»

Detta skedde, och efter några svårigheter kunde Winkler resa tillbaka till staden med ett temligen förmånligt arrendekontrakt på fickan.

Han medhade äfven ett bref till Georg, innehållande onkel Fredriks omdöme, så lydande:

«Min käre gosse!

«Din vän har med sig ett kontrakt som är oppåt väggarne. Det var hin håle till karl att vara kär i sin lilla svarfvaredocka; han hade gerna gått in på allt, blott för att få tak öfver hufvudet; men vi få väl pruta ned sedan — tycker allt att det kunde gå an att för lilla fruns skull skrifva om kontraktet eller ge bort en smula på fadderskapet, då det blir. Emellertid är nu din bön uppfylld — den rör dig också mest sjelf; — du vet hvarföre.

Din onkel *Fredrik.*»

Sommaren 1806.

Behöfver jag väl berätta huru herrligt det är att komma hem från ett möte, genomstekt af solen på det torra sandfältet, hes efter kommenderandet och belåten med kamratlifvets fröjder, med restauratörens eviga stufvade ärter, med sexorna och taffelmusiken?

Det har ett eget behag att efter en sådan liten utfärd åter komma ut på landet och der få roa sig med att göra intet, jaga, fiska eller med en bok i handen sitta under ett lummigt träd och höra på hur bien surra ibland blommorna och huru siskorna låta höra sin släpiga sång ibland löfmassorna. Det är så lugnt att sitta så der och ej behöfva ha annat bekymmer än att se efter, huruvida man råkat att afbryta en myrväg eller icke.

Georg hade nu, efter öfver ett års bortovaro dels i staden vid expeditionen, dels på mötet, återkommit hem för att sommaren öfver njuta sitt sorgfria väsen. Han var tjugufyra år gammal, och om gamla farmor tyckte att han var «riktigt vacker» och mamsell Pjorry fann honom mera «polerad» än förr, så hade begge rätt: han var ej mera pojke i något afseende, hans drag voro manliga, de små svarta mustascherna klädde honom förträffligt, och, utan att förtala honom, kamraterna hade betydligt polerat honom och borttagit de små kantigheterna, sjelfsvåldet i sättet att vara, som förut hade så mycket bekymrat mamsell Pjorry.

Den goda mamsellen hade nu mera slagit sig rent af på filosofi och läste flinthårda eller rättare kautschukssega afhandlingar öfver menniskans *jag* och den sanna friheten, och visst trodde hon sig gå framåt i vetande, hon också, liksom hvar och en som i drömmen springer, fastän han egentligen ligger stilla på sin bädd.

Hon hade således sökt en tröst i vetandet för alla de förargelser och smärtor, den «flyktige» löjtnant Möllendorff förorsakat henne i verkligheten.

Mamsell Regina Dagsson var väl egentligen densamma som förr, lika beskedlig, lika praktisk, lika full af ovilja mot det icke

reela; men hon var dessutom en smula stoltare än förr och underlät ej en enda söndag att resa till kyrkan, klädd i sin tunna gingangshatt med blommor på och dessutom parasoll, liksom hennes hy behöft något skydd mot solen . . . var detta verkligen fallet, så var det ej mot Helios, utan mot Phoibos Apollo hon sökte skydda sig.

Sigrids lynne hade blifvit någonting helt annat än förr. En glad skalkaktighet och en innerlig godhet voro blandade i hela hennes väsende, och nu, sedan Selinas öfverlägsenhet ej mera tryckte henne, fann man att äfven hon hade en god portion vetande och hufvud på sin lott.

Det var med henne och Selina som med botaniserande eller sigillsamlande skolgossar — det lönar ej mödan för den, som blott i sin bundt har «fanerogamer» eller «lefvande ätter», att ens nämna dem, så länge han bredvid sig har en bjesse, som har «kryptogamer» eller en hop «utdöda ätter». Så lönade det ej mödan för Sigrid att låta sitt oskyldiga skämt sticka fram bredvid Selinas uddiga satirer. Nu åter var hon fri och kunde utveckla sig efter sitt lynne, och dag efter dag vecklade sig något blad ut, som gjorde henne älskvärdare och intressantare än någonsin. Selina hade blott med sin andedrägt, liksom med en Moussonvind, tvingat dem alla att förbli inom sitt skal.

Georg hade ganska väl märkt förändringen.

Ett års bortovaro, och de jemförelser han nu var i stånd att göra, lyftade med hvarje ögonblick Sigrid högre i hans tankar, och slutligen fann han henne vara — någonting högst vanligt — det vill säga: han fann henne guddomlig.

Men allt guddomligare Georg fann Sigrid, desto mindre guddomlig fann han sig sjelf. Han började tänka allvarsamt och insåg att han, när allt gick omkring, ej var värdig en så vacker, snäll, god, förträfflig, med ett ord, guddomlig flicka som Sigrid. Detta gjorde honom sluten, och Sigrid var elak nog att berätta för onkel Fredrik och tant, att det var reglementet som gjort Georg så djupsinnig.

Georg gick på jagt, men när han kom hem, så var han ej mera värdig än förr, och han blef modfälld.

Det var detta slags blyghet, som är kärlekens rot; ty kärleken sitter, liksom vissa hafsväxter, med sin rot på ett ofruktbart

klippstycke, men lefver och suger näring med de långa bladrefvorna som sväfva fria.

Det fanns något i Sigrids lynne, som gjorde det hvad man kallar kontemplatift; hon tycktes bakom det vanliga lifvet forska efter någonting högre, hon försökte med svaga händer att bryta bort skalet för att nå kärnan. Detta hade till följd att hon gerna sällskapade med sig sjelf, för att i ro och frid låta själens fjäril utveckla sina vingar och flyga omkring en liten stund utan att vara sedd.

Så satt hon i väfkammaren ofta och arbetade och lät tankarne spela åt tusende håll, och sedan dagsarbetet var slut, gick hon ner i parken och satt der, undangömd för Reginas spejande blickar, och läste i en bok, ty läsning hade blifvit henne i samma mån kär, som mamsell Pjorrys påminnelser blefvo mera sällsynta.

Så satt hon en afton, då Georg återkom från jagten och, innan hon visste ordet af, stod framför henne.

Sigrid spratt till och lade igen boken, under det hon förlägen stammade: «Är det vår Nimrod? Georg kom så omärkbar som en ande.»

«Ja, Sigrid lilla, jag har varit här länge . . . mina tankar ha varit hos dig länge. Har du ej hört att tankarne ibland kunna antaga gestalt?»

Sigrid rodnade, ty hon hade tänkt mycket på Georg. «Nej, Georg, det har jag aldrig hört.»

«Jo, verkligen, jag har hört min gamle öfverstlöjtnant tala om en sådan händelse. Det tilldrog sig då han var ung . . . gubben får tårar i ögonen då han omtalar det. Han var förlofvad med en ädel flicka, skön som dagen; han har hennes porträtt. Han skulle göra en lång resa, han var lugn och glad och lofvade sin fästmö att komma hem om fyra månader; detta tröstade henne dock föga. Hon yppade väl ej sina aningar, men hon föll snyftande i hans famn och sade: 'kom dock ihåg, att jag är din i lif och död'. Han reste. Ett par månader derefter satt han en solljus sommardag och läste just ett bref från henne, det var gladt, förhoppningsfullt — då han plötsligen tyckte sig se henne stående midt framför sig och småleende säga: . . . 'i lif och död'. Han sprang opp, men allt var borta.»

«Det var imagination», sade Sigrid.

«Men, Sigrid, att flickan efter en kort sjukdom dog i samma ögonblick, sextio mil derifrån, var ingen inbillning. 'I lif och död', säger alltid gubben; 'ser fänriken, derföre är jag en gammal ungkarl'.»

«Tror du allt det der?» sade Sigrid.

«Jag hvarken tror eller förkastar; men äfven om jag icke tror det, så vill jag tro det, ty, Sigrid, huru nära skulle vi ej vara hvarandra, huru sammanslutna till ett, om vi insåge det eviga sambandet mellan oss alla och hade evigheten omkring oss . . . Jag tror ej att allt detta hat, all denna småaktighet, som nu styr menniskorna, skulle ha makt med oss . . . och hvarföre är det väl omöjligt? Vi kunna ju nu lefva i en period som svarar mot den, då djurens ungar ännu ej börjat se.»

Sigrid smålog. «Tala vid mamsell Pjorry om det der, käre Georg, hon är så förnuftig och har så läst in sig, att hon ej tror på något; det är frukten af hennes arbete.»

«Men du tror väl, Sigrid?»

«Jag? Ja, på mycket, för mycket, Georg.»

«Och du är lycklig att kunna tro?»

«Ja, både på Gud och menniskor . . . jag har inga elaka erfarenheter.»

«Goda Sigrid!»

«Det låter nästan som du ansåge det för en förtjenst, att jag ej är ond och vresig», smålog den vackra flickan.

«Goda Sigrid . . . säg nu rent ut, hur tycker du om mig?»

«Jo, ganska bra. Du är nära lika förtjusande som löjtnanten på Hålfstorp, fastän ej på långt när så stadgad.»

«Skämta icke!»

«Nej, käre Georg, jag dömer efter Reginas vittnesbörd, och då är Josias nära en engel i godhet och en Gud i förstånd.»

«Men, Sigrid, nu frågar jag . . . ville du, som hon jag nämnde, säga till mig: *i lif och död?*»

Sigrid slog ner ögonen, men smålog strax derpå och sade: «Det är god tid med det. Om jag efter en hastig sjukdom dör, skall jag passa på.»

«Säg, säg», återtog Georg allvarsamt, ty han märkte ej hennes svar, «säg, säg, Sigrid . . . i lif och död!»

Då slog Sigrid opp sina goda ögon och betraktade honom frågande. «Georg! Georg!» sade hon ändtligen, «*om* jag svarade, om . . .»

«Svara, Sigrid!»

«Om jag svarade: I lif och död . . .»

«Ack, älskade Sigrid, vill du vara min? min för evigt?» ropade ynglingen och tog henne i sina armar. «Ja! Sigrid, säg ja!»

«Jag undrar just hvar fröken kan vara», hördes mamsell Reginas röst utanför bersåen. «Fröken Sigrid, fröken Sigrid!»

«Släpp mig, Georg!» bad Sigrid i ångest.

«Svara då!»

«Ja, ja . . . i lif och död; men låt mig gå.»

Sigrid blef nu lös, och Georg steg långsamt upp och tänkte: jag är den lyckligaste menniska på jorden.

«Kors bevara mig, börjar inte fröken Sigrid nu också att bära på böcker!» sade Regina. «Jag ville så gerna gå utåt vägen en smula, ty, oss emellan sagdt, Josias kommer i afton; men det passar sig ej att en flicka går ensam ut och promenerar.»

Händelserna skynda framåt, och derföre låta vi historien äfven fortskynda, utan att den dock på något sätt går fortare än den gick i verkligheten.

Georg hade måst i Juli inställa sig i staden för att tjenstgöra en månad.

Han träffade nu åter sin goda vän Winkler, som dock numera ej var öfverstlöjtnantens favorit, «ty det», sade gubben, «är då f-n besitta mig bestämdt, att fanjunkare Pihl och furir Adamsson skött expeditionen bättre än femton fänrikar och löjtnanter tillsammanslagna.»

Winkler hade blifvit löjtnant, och således var intet hinder att fira bröllopet.

Alltderför kom gubben Lund en vacker morgon, nyrakad och 'nyter' i fysionomien, in till Georg, bockade sig och sade: «Skulle, hm, titta på baron en smula.»

«Välkommen, ålderman Lund!»

«Tackar ödmjukast; hm, nu är det så, att baronen nog vet hur det står till.»

«Ja, åldermannen skall ju ha bröllop i huset?»

«Jo, mor menar så på och har beställt krokan och allt, så visst lär det bli så ändå, hä; si, Anna skall ha löjtnanten.»

«Ja.»

«Och se'n så skola de flytta ut till Gyllebo, för si, denne här amerikanske baron vill så nödvändigt ha mågen min, löjtnanten, dit ut för att sköta om sakerna åt sig.»

«Ja, det vill han», anmärkte Georg, som hade svårt att låta bli att skratta åt gubben Lund, som i sin hjertans beskedlighet liksom ville imponera.

«Nu är det så, att både mor och löjtnanten och Anna så innerligt gerna ville ha baron till marskalk, och om inte baron . . .»

«Tack, ålderman Lund. När?»

«Jo, om söndag är det utlyst. Si, det är redan lyst två gånger och Anna fick från kusin sin, hm, flickan som baronen nog mins, som är dotter till min svåger, rådman Pettersson, hon har redan skickat Anna käpp och krycka, så för näpet sydt med guld på en puta, hä hä hä; se flickan min har kantänka trillat ner för predikstolen, som man säger för 'plasir'.»

«Ja, jag skall gerna komma, ålderman Lund.»

«Tackar ödmjukast . . . ja, min måg, löjtnanten, säger nog till vidare.»

Söndagen derpå var der bröllop hos svarfvar Lunds.

Der voro få gäster inuti rummen, men desto flere utanför på gatan. Den trånga platsen var fullpackad, i ordets innersta bemärkelse.

«Herre Gud, hvem kunde tro sådant», yttrade en «madam» med en gammal gulblackig ullschal på hufvudet, «hvem kunde tro att Lundskans unge skulle bli gift vid regementet; hon larfvade barfota i rännsten, då hon var liten. Herre Gud, jag körde ofta in ungen, för att det ej skulle ske någon olycka.»

«Och fänriken är väl galen som tar henne, hon har ju ingenting», yttrade en annan madam med bart hår, men den trogna ullschalen (alla sådana madamer nyttja ullschal) draperad på den bruna halsen.

«Åh, han är inte af folk sjelf. Jag kände nog far hans, Anders Olsson i Winkeltorpet; han körde ved till mina föräldrar och fick mången sup i köket, så allt passa de ihop.»

«Men hon ser allt bra ut?»

«Åh, som folket är mest . . . låt bli, karl, att puffa mig i ryggen; har han aldrig sett folk förr?» skrek madamen med den gulblackiga schalen åt en dräng.

«Åh, skäms sjelf, inte är hon folk hon, gamla uggla!»

«Se så, låt bli . . . åh ja, Gud bevars, för trettio år sedan skulle Lundens tackat sin Gud, om de fått vara med oss. Åh ja, vi äro borgaredöttrar så väl som hon derinne.»

Af folkets tal finner man, att afunden är den vanligaste känslan, liksom den eländigaste af alla.

Det händer likväl sällan, att lyckan verkligen är så afundsvärd som den här var.

Brudparet var det lyckligaste man kan tänka sig; och om man vill se den moderliga stoltheten och fröjden personifierad, finnes ingen bättre bild derför än gumman Lund, som med korslagda händer och glädjestrålande blickar betraktade sin flicka och fann henne beundransvärdt skön och dejelig.

Men bröllopet var litet, fastän der bestods krokan, och klockan tolf på natten hade man i det trånga rummet med svett och möda dansat kronan af bruden.

Georg riktigt observerade alla omständigheter och bruk vid bröllop, ty snart skulle han sjelf stå brudgum.

Den 5 September 1806.

Kapten Ulriksson gick ensam fram och åter i löjtnantens rum på Hållstorp, rökande sin pipa, under det att han lät sina «kisiga» ögon slugt observerande spela kring rummet.

På en spik vid dörren hängde en fullständig svart kostym, nyligen hemkommen från sockenskräddaren.

Kapten tog den i ögnasigte.

«Josias har min själ slagit stort på, det är ju riktigt svart kläde, hm.»

Löjtnanten, som tills nu varit ute för att tala vid drängarne, trädde in.

«Det var riktigt vackra kläder bror har låtit sy sig.»

«Jo jo, det skall väl vara 'von fäschen' på bröllopsdagen, hä hä.»

«Men hör på, du måtte väl inte vilja nyttja de der stöflorna?»

«Hvilka?»

«Jo, de der som hänga vid kakelugnen?»

«Hvarför inte, de äro ju knappt slitna.»

«Men, min himmelske skapare, ser du då inte att de äro med söm på baklädret, det är ju riktiga bondstöflor.»

«Men af riktigt kalfskinn äro de, ty jag har sjelf låtit bereda skinnet, och garfvaren sade att det blef ett skinn som håller till domedags otta.»

«Ja, hvad f-n hör det hit?»

«Jag tycker att de äro bra, skomakar Setterström har sytt dem, och han förstår nog hur det skall vara.»

«Nej, det går min själ inte an, du skall ha andra stöflor; inte går det an att du klumpar fram i ett par sådana byttor.»

«Säger bror det?»

«Ja, visst f-n säger jag det. Vore inte jag, så vet väl Gud hur det skulle gå med dig.»

«Men det är omöjligt, vi ha sex mil till staden och blott en vecka qvar till bröllopet.»

«Hm, tyst! jo, det går galant; posten går ju i qväll?»

«Ja, och kommer fram i morgon.»

«Nå, då skrifver jag till löjtnant Winkler, som kommer till Sigurdsnäs dagen före bröllopet, att han tar ett par nya stöflor med sig.»

«Men det har ju ingen tagit mått?»

«Åh, det är en smal sak. Se så, Josias, sätt dig . . . se så, ge fot!» Kaptenen märkte med sitt pipskaft hur lång foten var. «Se, nu klipper jag ett märke, och så skaffar han.»

Sagdt och gjordt. Inom en qvart var beställningen skrifven och afsänd.

«Hm, om jag tänkt på den omständigheten litet förr», mumlade löjtnanten vid sig sjelf hundrade gånger under veckan; men saken kunde ej hjelpas.

Ändtligen kom den stora dagen, den femte September.

Det var vackert väder, fastän litet kyligt, och på vägen mellan Sigurdsnäs och kyrkan, liksom deremellan och Hållstorp, voro gärdesgrindarne, högtiden till prydnad, klädde med granrisruskor, och vid hvarje grind, der brudparet skulle fram, voro granstänger med gröna toppar ställde som vakter.

Det var beslutadt att löjtnanten och Regina skulle vigas i kyrkan, och Georg och Sigrid senare på aftonen på Sigurdsnäs.

Klockan var säkert half nio, då ännu löjtnanten satt qvar på Hållstorp och funderade om han ej ändå skulle taga de Setterströmska mästerverken, då ändtligen vännen Ulriksson kom. Han hade de vackra stadsstöflorna med sig.

Förlossningens timma var slagen.

«Hvad f-n grinar du efter, Josias?»

«Hm, jag kunde väl veta att ditt märke ej förslog; de klämma alldeles förböfladt.»

«Jaså, låt mig se! Åh strunt, det är bara litet öfver tårna, det ger väl ut sig.»

Löjtnanten började stampa och gå. «Nej, det går inte ihop, jag kan ju inte stå riktigt . . . om de bara varit en smula vidare öfver vristen.»

«Åh ja, stå nu inte der och sjung litanian, det har redan ringt 'andra gång'.»

«Men inte begriper jag . . . .», sade löjtnanten.

«Jo, det måtte väl begripas, att ett par stöflor är ett jordiskt ting, och nu skall du vara i sjunde himmelen.»

«Bror är alltid en galenpanna, hm . . . se nu till, att allt är i ordning tills i morgon klockan tio, då komma vi», ropade löjtnanten och körde.

När han i sin anspråkslösa trilla nalkades kyrkan, såg han huru hans brud, åkande efter herrskapets spann, kom från Sigurdsnäsvägen.

Församlingen var talrik, och kyrkan blef lika trång för folket, som löjtnantens stöflor för fötterna.

En hvar vet huru en vigsel går till, de gifte af egen erfarenhet, de ogifte genom att lära sig brudvigseln, och således är ej mycket att derom berätta, mer än att löjtnant Möllendorff framträdde till koret med «bevingade» steg och mamsell Regina, med en väldig myrtenkrans och en lika vidlyftig krona, å sin sida framträdde med en blygsamhet, som ej underlät att göra effekt.

De begge kontrahenterna sade sina ja ungefär lika högt, och således fann församlingen att de skulle råda begge.

Ceremonien var slut och nu stego de upp i den stora vagnen och reste mot Sigurdsnäs, sedan alla gratulerat dem på stående fot genom presten, som höll ett vackert tal om stadgad och bepröfvad trohet, dygd och huslig lycka. Detta var första akten.

Det var klart att mamsell Regina Dagssons bröllop var ett middagsbröllop; der vankades också en sådan massa mat och Guds gåfvor, att en tredjedel skulle varit nog. Men så öfverlycklig och stolt hon än var, der hon satt bredvid Josias och midt för ett bakelsetorn af socker med englar, dufvor och deviser, var hon ändå orolig hela middagen och höll mer än en gång på att efter sin gamla vana ursäkta, att det var så simpelt.

Det var också något som felades i hennes glädje, Georg och Sigrid saknades vid det festliga bordet, ty det brukades icke att brudfolk såg hvarandra på vigseldagen före sjelfva akten.

«Jo jo, smaka på, Georg, hur det är att stå på heta stenen och glöm nu icke . . . Jag Georg von Dernath tager dig Sigrid Rehnhorn, med mera, med mera . . . läs öfver.»

Detta var Winklers råd.

Det var en lång eftermiddag; men ändtligen kom då qvällen, och som genom ett trolleri flammade der tjäreldar på alla berg, sjön flöt som glödande silfver i deras sken och i parkens gångar brunno mareschaller.

Hela sällskapet ordnade sig i den stora salen, som var prydd med friska blommor och som strålade af ljus och glans.

Allt var i ordning, sammetsmattan och de broderade pallarne voro framsatta och presten väntade brudparet.

Då slogos dubbeldörrarne opp och baron Göran von Dernath införde sin son, den kraftfulle blomstrande ynglingen, som med glädjeskimrande ögon betraktade mängden och stannade på sin plats. Det dröjde några ögonblick innan Sigrid inträdde vid gamla friherrinnans hand.

Man kunde ej bestämma hvilken som mest tilldrog sig uppmärksamheten, den blyga bruden eller den ädla gumman, som stolt och hög och ändå kärleksfull och mild som en älskad drottning, en moder för dem alla, förde fram den svigtande bruden och med en kyss på pannan lemnade henne.

Det var för öfver ett halft sekel sedan den ädla friherrinnan första gången beträdde detta rum; då, som nu, strålade det af ljus och de gamla taflorna, anherrarnes bedrifter, voro ännu desamma som då Adolf Fredrik och Lovisa besökte denna sal. På ett halft sekel hade den ej varit upplyst som nu, och friherrinnan, nu åldrig men ännu ung i sinnet, tyckte att det var i går hon spelade den goda genien. Hon hade också blifvit den slocknande ättens goda genius, hon såg det i allas ögon. Hon och ingen annan var dock festens drottning. Men hvilka smärtor, hvilka försakelser hade ej detta ögonblick kostat henne; hvilka minnen var det icke, som i blodiga eller glada gestalter lefde upp igen, då hon nu, på samma upphöjda plats, der fordom Lovisa Ulrikas tillfälliga thron stod, betraktade det sköna skådespelet af tvenne menniskor, som förenade sina öden.

När vigseln var slut, trädde gamla friherrinnan till sin Sigrid, som gråtande föll i den gamlas famn.

«Gud välsigne dig, du försoningens underpant, du kärleksrika dotter, som läkt de sår hatet gaf. Gud välsigne dig!» sade friherrinnan, och stora, klara, innerliga tårar störtade ur hennes ögon.

«Och du, Georg», hviskade hon till brudgummen, som vördnadsfull kysste hennes hand, «låt mig dö med det medvetandet, att jag ej lefvat utan gagn!»

Allt var tyst — blott en och annan gömd snyftning tillkännagaf att der funnos menniskor omkring dem — det var en helig stund, den skönaste de upplefvat, dessa menniskor, som den gamla genom femtiåra uppoffringar, och med en kraft, hvilken få menniskor ega, sammanhållit, räddat och nu välsignade.

Ädla Katarina — lycklig du, som fick denna lön!

Några bref.

Selina Ossman skref ofta till Sigrid. Några strödda bref ur denna samling visa hennes öde, huru det utvecklade sig, som hos alla, och hennes karakter och hennes sätt att betrakta lifvet och sin egen ställning till andra. Liksom hennes lynne, är hennes stil lik ruinerna af en förstörd byggnad, omkringkastade stycken af idéer som, sammanslutna till ett helt, skulle utgöra någonting harmoniskt, men som nu blott visa sig i fragmenter.

Vi hade kunnat införa flera, kanske hade då historien fått mera afrundning, de af henne nämnda personerna framstått mera klara och med skarpare konturer för läsaren; men kanske också icke; det var ej hennes sak att måla karakterer, ty åt allt gaf hon *sin* färg — hon betraktade menniskorna som man på lek ibland betraktar landskapet, genom ett rödt, ett blått, ett gult glas: vi se då ömsom en verld i brand, ömsom naturen i vinterns istäcke, och åter i det gula ljuset af en brännande ökensol. Men den verkliga naturen är ändå sig lik, med det gröna gräset, den blå himlen och de hvita molnen, som simma deruppe. Det är säkert, att vi alla ha ett mer eller mindre färgadt glas framför vårt andliga öga — derföre döma vi så skeft och så olika — vår egen grundfärg låna vi också åt det vi betrakta. Deraf våra strider, våra orättvisor — och, då det klarnar, vår ånger. Om vi såge rätt och klart, betraktade hvarandra med samma ögon som englarne — skulle vi älska hela menskligheten, såsom i sin helhet varande Guds bild.

Selinas bref tala för sig sjelfva, eller äro uttrycket af en djup, ofta glödande egoism, som älskar menniskorna derföre, att Selina sjelf kände sig vara 'en fattig syndig menniska'.

Milano 1805.

Älskade Sigrid!

Således är jag då här, på den klassiska jorden — jag är i Italiens konungsstad, Milano, och skrifver till Sigurdsnäs.

Jag sitter på en balkong, en vidlyftig gardin skyddar mig för solen, blommor i stora porslinsvaser stå ordnade i en rad på balustraden; jag blickar in i de spegelblanka fönstren på Palazzo della Cantabilitá, ett palats, om någonsin en byggnad bör få detta namn, och der borta ser jag ena skeppet af Milanos dôme, ett underverk af hvit marmor, som, trotsande tyngden, springer opp i höjden liksom efter ett trollslag; och du åter sitter kanske i lilla blå kammaren, med några blommor i ett glas, ljusgröna, barnsliga björkar till utsigt och en himmel, ljusblå och beskedlig, och med en sol, som jemt och rätt lyser.

Här hvilken himmel! djupt klarblå; man tycker sig liksom se in i evigheten, så djup synes den, och derpå en brinnande sol, som värmer, bränner, gjuter eld i hvarje föremål och låter lagrarne skjuta opp och prunka med sin smaragdgrönska och ger eld åt blommorna, så att de se ut som vore de af ädelstenar.

Der oppe i norr lefver man för att lefva länge; här i södern lefver man för att lefva mycket. Der går allt snäckgången, allt krympes inom sig sjelf för att skydda sig, der samlar man all värman inom hjertat och låter blott ljumheten kännas utanpå — här fattar man eld och lyser och värmer med hela sin själ — och brinner opp, det är sant; men, min Gud! är då ej askan af en förbrunnen verld bättre än leran, som ligger utan form? Men nog härom. Jag kom till Milano för två månader sedan; mina sånglektioner upptaga hela min tid — det går redan bättre, än då jag sjöng för dig vid källan, goda Sigrid.

Jag får mycket beröm af maestro signor Galeozzo. Det är en herrlig gubbe, med hvitt hår, vackert ansigte, en egen bredd öfver ögonen, som ger honom ett tänkande utseende, och han bor i ett palats, — det är hans eget. Så bor en konstnär i södern; men hur bor han i Sverige? Han får der tacka Gud om han får bo på en vind och har nog ved att elda i sin kakelugn. Gustaf Adolf beskyddar honom icke, modet icke, allmänna smaken icke, såsom Napoleon, Italienarens smak och hans sinne för det sköna beskydda och upplyfta honom här.

Det är alldeles obegripligt, det är ett bevis på kraften af en naturlag, som tvingar menniskan att bli en martyr för sin inre storhet, att det någonsin i Sverige framstår en konstnär eller författare. Han möts af förakt om han är konstnär, hvarenda tingsskrifvare, som nyttjar bläck på långfingret, hvarenda menniska, som kan höra och se, men också *bara* höra och se, anser sig alldeles oändligen upphöjd öfver en konstnär — det skulle ej falla en stadsnotarie in att vilja kalla en Mozart 'bror', om en Mozart funnes i Sverige. Derföre blir der heller ingen Mozart, utan blott några hedersmän, som t. ex. Åhlström, som ursäktar sig med att han ändå, fast han kan musik, är anställd i det kongl. krigskollegium med lön på stat, och derjemte ändå är en menniska som man kan tala med. Här, Sigrid, behöfs blott en stance, en lycklig improvisation, och hela folket reser sig af aktning för den mannen, för snillet; hos er åter måste en författare supa sig full, för att glömma att han är en olycklig menniska, som fått snille. Regeringen misstänker honom som en jakobin, för det att han kan skrifva, och folket — folket går ur vägen för honom, som för en pestsmittad . . . 'den der karlen är en skribent', det vill säga, en karl som skrifver; hu! man kunde ju bli utmålad — det är en farlig karl!

Kära Sigrid! du ser att jag är nöjd med Italien och hellre lefver i Napoleons lydrike, det varma, soliga, lefvande Italien, än i Gustaf IV:s land, Sveriges, Göthes och Vendes rike, med Stormarn, Dittmarschen, Oldenburg och Delmenhorst på köpet.

Jag ser ett moln på din panna. Du missbilligar att jag ej älskar — 'fäderneslandet'; men, Sigrid, jag har intet fädernesland. Allraminst är Sverige det. Men Gud bevare mig att jag skulle göra dig missnöjd med att äta 'smultron och mjölk' om sommaren och få elda den lilla trefliga kakelugnen om vintren. Det vore synd.

Det vore ju elakt att säga till en herre på månen: 'Titulus måtte ha en smula tråkigt att sofva i fjorton dar och vara vaken i fjorton, och vara utan luft och utan vatten'. Nej, goda Sigrid, i stället att göra dig ledsen vid ditt Sigurdsnäs och dina 'belliser' och 'riddarsporrar' och 'förgätmigejer', så vill jag blott beskrifva hvad jag ser och hör; då kan du finna, att det der 'stackars Selina', som du så hjertegodt alltid sade, egentligen ej passar på

mig nu. Men så länge jag som en marsfjäril satt darrande af köld på drifvan, så passade det också.

Då jag kom till Milano, var jag de första dagarne yr i hufvudet. Du kan väl finna, att jag hade hela Schweiz der, med sina laviner, sina gletscher och sina gröna ängar, hvilka, liksom små mattor, utbreda sig vid bergsjättarnes fot. Detta allt, det främmande språket, de främmande klädedrägterna, den hastiga vexlingen mellan isfälten, deroppe på de höga bergmassorna, och lagerlundarne och mandelskogarne på Italiens slätter — allt detta gjorde mig yr i hufvudet. Jag visste knappt att jag sjungit prof för maestro Galeozzo, att hans ögon glänste af fröjd, att han smickrade mig och talade om framtida triumfer. Allt detta hörde jag knappt, ty den nya verld, hvari jag lefde, trängde sig in på mig — himmel och jord sade till mig: välkommen hem, Selina, välkommen hem!

Du, goda Sigrid, skulle finna dig en främling här, du skulle ej känna igen något. De kantiga bergen, som syllika skjuta opp i himlen, de mörka skogarne vid deras fot, de leende fälten, öfverströdda med spillrorna af en försjunken hjelteverld och öfverallt med underverk från den katolska kristenheten; till intet af allt detta hade du funnit motsvarighet i din själ. Nej, en lugn källa under några alar, några små foglar som qvittra mellan deras gröna blad, en ljus svensk sommarqväll — ser du, allt det der känner du igen. Det är din verld, men här är min.

Här i den stolta dômen tillber folket i from ifver en benknota, gulbrun af ålder, blank af de trognas kyssar. Du, goda engel, ler deråt, men jag ler icke, jag gråter blod öfver att jag ej fick denna tro då jag var liten, att jag ej med fromt svärmeri kan knäfalla inför den heliga jungfrun och verkligen tro, att hennes bild vinkar mig till sig, verkligen tro, att der lefver en gudomlig själ i den döda bilden. Då hade jag ju en himmel redan här nere — en öm moder i dômen, en öm fader i den helige Borromeus, Carlo Borromeo — jag som är utan moder och utan fader — och ett hem, en fosterjord, ett fädernesland inför hvarje altare, der silfverlampornas sken belyste en helig tafla — jag, som intet fosterland eger.

Men, du tror mig vilja bli katolik? Nej, nej! Uppriktigt sagdt, jag är ingenting — tror intet, men ville så gerna tro allt.

Det glöder inom mig en längtan att tro, jag törstar efter att slippa höra alla de dumheter, förnuftet hviskar i mitt öra.

Det förefaller mig som jag, då jag bittida om sommarmorgnarne på Sigurdsnäs låg i en halfmedveten slummer, omgycklad af tusen skiftande bilder och lyssnande på himmelska ackorder — beständigt hörde: «mamsell Selina, nu är klockan sex! mamsell får väl opp för att läsa sin läxa.» Det var förnuftet i pigans gestalt, som slog sönder min morgondröm i tusen bitar.

Förnuft, förnuft! det talen J nordbor alltid om; det är hos er jag fått det der förnuftet, det der praktiska förståndet, som i all sin trivialitet, likt en dum piga, följt mig ända hit.

Jag vågar ej genomläsa min långa epistel, ty jag känner på mig att den ej innehåller det du fordrar af ett *ordentligt* bref. Derföre nu till ordningen. — Du praktiska förstånd, du beskedliga min piga, stå nu bredvid mig, och om jag åter börjar slå mig ut i fantasier, så stöt mig i sidan och säg: «mamsell Selina skall väl för fröken Sigrid omtala det och det». Jaså, jaha, det var riktigt anmärkt.

— — — — — — — — — — — — — —

Det var för åtta dagar sedan som vanligt en stor samling af konstnärer och konstvänner hos maestro Galeozzo. Du skall ej tro att konstvännerna äro sådane der tjocka patroner, som betala en riksdaler för att höra en kringresande musikant spela fiol och som tro sig göra alldeles grufligt om de bjuda honom på buljong med stekt bröd och gödkalfstek — Italiens konstvänner äro helt annat. Förlåt, Förnuft — det var ej det jag skulle säga.

Maestro Galeozzo sade mig förut att jag nu för första gången skulle låta höra mig i hans umgängescirkel — från den hade månget numera europeiskt namn utgått, stämpladt med ryktets poststämpel. Nu var det min ordning.

Samlingen var stor. Några qvartetter, ypperligt exeqverade af idel mästare, började aftonen.

Jag vet ej om jag var blyg, men litet var det väl, kan jag tro, ty då Galeozzo ledde mig fram till instrumentet, som han sjelf spelade, darrade jag något — det kände jag. Jag tänkte: huru skall jag bli bedömd — nu är det första vigtiga ögonblicket

inne — nu är det att stiga uppåt eller glida utföre, att vinna ett lifs ryktbarhet eller tappa bort den.

Hela den stora samlingen hade formerat en halfcirkel framför mig, och jag kände huru man betraktade mig, huru man sökte att med blicken tränga ända in till mitt hjerta. Nu satt Italiens största maestro bredvid mig och uppmuntrade mig — mig, som så ofta sjungit till gnisslet af min fars skärsliparhjul . . . det var öfver mig, ziguenarbarnet, Europas störste konstnärer skulle döma.

Dessa tankar flögo förbi mitt inre öga, då maestron gaf tecken att börja.

Min röst var svag, den darrade något; men snart glömde jag allt, lät fantasien föra mig fram på sina ethervågor — högt öfver beröm, tadel, sorg och glädje, högt öfver jorden och den blå himlen — förbi mina tröga minnen, som rörde sig i stoftet, och i spåren på hoppet, som hastigt likt en ljusstråle ilade framför mig . . . Ack, jag var nära att gripa det i den fladdrande silfverslöjan, då stycket var slut — och jag stod på engång åter på jorden inför den lyssnande församlingen. Den sorlade, den viftade med näsdukar, den smålog, den borttorkade tårar, men jag förstod intet; jag stod der förundrad och stum. Men maestron var nu mitt förnuft.

«Buga er, signora», sade han, «man beundrar er.»

«Jaså, man beundrar mig, jaså»; och jag bugade mig för mängden. «Men för hvad beundrar man mig då?» tänkte jag.

Jag måste sjunga flera stycken. Alltid ökades sorlet, beundran för hvar sång, och slutligen sjöng jag en improvisation med egen ton, på svenska . . . hvad tycks, på svenska!

Nu bröt förtjusningen ut i en uthållande applåd — man glömde sig.

Jag kunde ej annat än småle åt detta buller. Det föreföll mig löjligt. Det föreföll mig liksom man skulle applådera en svala, för det hon skjuter fart, och uthvissla en sparf, derföre att han flyger dåligt. Hvad rår väl svalan för det ena och sparfven för det andra?

Jag blef nu festens drottning, man omringade mig, uttryckte sin beundran — nog af, det var mycket det.

Men när alla gått, fattade maestron min hand och sade: «Selina, låt ej er första framgång förvilla er, — ni har ännu långt till konstens mål, men ni kan hinna det, om ni fortfar.»

Jag kunde ej annat än småle åt den ädle maestrons bekymmer. Jag som förr ansåg äran, bifallssorlet för allt, ansåg det ej nu för något.

Men på mitt rum, när jag sedan satt i min ensamhet och betraktade huru dômens tusende spiror glänste i månskenet som silfverspetsar, då tänkte jag på saken. Jag fann nu att det var konsten i sig sjelf som utgjorde konstnärns lycka, att konsten var sjelfva lifvet, men konstnärsäran, fjädrarne som kunde fällas utan att man förlorade derpå — de äro blott artmärket.

Men, kära Sigrid, der sitter en blåkråka och skränar i skogen och består sig de mest brokiga, lysande fjädrar, himmelsblå, skiftande och herrliga, under det att näktergalen, ej synlig, sitter i buskarne, i en grå klädning, hemväfd och simpel, och sjunger och sjunger tills hjertat brister. Sätter man nu blåkråkans sköna fjädrar på sångaren, så sjunger han ej bättre för det — men är kanske olyckligare än förr.

Men — förlåt mig. Bland dem som vid tillfället mest fästade min uppmärksamhet var — hvad tycks? — en spanjor. Kors, hur hette han? Jo, Sigrid lilla, han hette Don Ignazio Maria Carlos Concepcion José di Medinilla. Säg, vet du något af det namnet? Don Medinilla, Don José är hans vanliga namn. Han är någon sorts diplomat från spanska hofvet; han är ung — vacker om du vill, brun i hyn, med brinnande, rysligt sköna ögon och svart, lockigt hår. En eldnatur, en sluten vulkan. Jag fruktar honom, men tycker ändå om honom. Äfven talar han franska så väl, att Pjorry skulle bli förtjust i honom.

Men à propos, hur mår Pjorry och den goda Regina?

Du kan gerna läsa opp mitt bref för Georg. Han, trankila menniskan, skall tro att jag är galen.

Gud välsigne dig! Alla helgon skydde dig! Den helige Carlo Borromeo sträcke sin hand öfver dig!

Nu börjar det mörkna. Inom kort är det mörkt — här går allting fort.

Milano den 5 September 1806.

Älskade Sigrid!

Det är din bröllopsqväll i afton — äfven min är det; din hjessa bär myrten, min lagern. Du har vigt dig med Georg — jag med äran, ryktet.

Det är sent redan, jag har nyss kommit hem och kastat af mig min tunga drägt, och sitter nu vid min sekretär i en hvit lätt gazklädning, sådan man här brukar de varma sommarqvällarne — och här är varmt ännu, mycket varmt, fastän vintern redan börjat fläkta med vingarne oppe hos er.

Du borde se mig vid det antika bordet, lyst af tvenne vaxljus, som uppbäras af karyatider af silfver — de stodo på mitt bord när jag kom hem i afton, en skänk af maestron — du borde se mig nu . . . jag sitter här med tårar i ögonen och önskar dig lycka — lycka, innerlig, huslig, stilla sällhet. I den gömda dalen, skyddade för hvarje spejareblick, slå din glädjes blyga blommor ut och draga ej igen sig ens för den sista skymningen. Jag ser dig inom kretsen af de dina. Tänken J väl på Selina i denna stund? Ja, det gören J. — Jag skall nu omtala *mitt* bröllop.

Milanos största teater, la Scala, skulle bli den plats, der jag skulle först uppträda. Vanan hade väl gjort mig djerf nog, men jag kände dock att jag ej hade min fulla kraft; men du vet att jag har vilja — jag blef lugn igen, ty jag ville det.

Biljetterna voro flere dagar förut utsålda, alla ville höra «sweizarflickan», så kallar man mig, ty Svecia blir för dem här ute detsamma som Svezia — Sverige vet man ingenting om; men likgodt, man ville höra mig, nyfikenheten var retad af maestrons vänner, som utbasunerat mitt lof. Detta grep mig djupast, jag visste att man skulle vänta mycket, fordra mycket.

Man gaf operan Palmira — och jag spelade Zenobias roll.

Maestron besökte mig i min klädloge, der jag, för första gången klädd i min lysande teaterdrägt, väntade att framträda inför fyratusen menniskor, de kinkigaste och mest känsliga öron i Europa. Jag arbetade med mig för att synas lugn, och maestron intalade mig mod.

Ändtligen fick jag bud att ouverturen snart skulle slutas; man förde mig in på scenen, innanför ridån, man gick ifrån mig, jag stod ensam. Då tänkte jag på dig, det var samma stund kanske

då du, rodnande och darrande som jag, också framträdde på scenen för att börja ett skåpespel, fullt af vexlingar, fröjd och glädje.

Ouverturen fortskyndade, jag märkte hur takt efter takt, liksom vågorna i ett vattenfal, störtade efter hvarandra och försvunno; snart var strömmen slut — de sista tonerna bröto genom luften och i ett ögonblick var ridån öppen, och der stod jag i den lysande drägten, den fattiga ziguenarflickan, och blickade ut öfver den oöfverskådliga massan af menniskor.

Jag vet ej hur det kom sig, men jag började dock, fastän allt svindlade omkring mig — under de första takterna var jag ej mig sjelf — det var som jag ensam stått framför brudpallen och väntat på brudgummen, så blyg, så nedtryckt kände jag mig i denna stund: men inom några ögonblick kände jag att guden kom in i min själ, och nu var jag en lycklig brud och skulle gerna sjungit tills hjertat brustit i mitt bröst. Jag såg ej mera folket, jag visste ej mera att jag stod på ett teatergolf mellan målade kulisser och himlar som hängde på rep — jag var i en konstens helgedom, stod inför gudens altare och svor att lefva och dö som hans brud, som hans Selina.

Man talar så mycket, Sigrid, om snillets glans och snillets segrar. Jag tror ej på dem. Nej, när folket tror sig tillbedja snillet, så är det hjertats skönaste drömmar, hjertats heligaste känslor de sett klädda, låt så vara, i snillets glitterdrägt — men det är dock ej denna som hänför menniskorna, utan det är blicken, uttrycket, hviskningarne af det väsende som gömmer sig i denna drägt. Då snillet ensamt diktar, kan det på sin höjd tillskapa en mannequin, lysande, intressant, skön till och med, men dock en död docka — men skapar hjertat, ack, då behöfs blott en enda flik af snillets mantel för att göra den bilden skön — ty den andas, lefver, lider och hoppas, liksom vi alla.

Det är vår bättre varelse som uppenbarar sig i dikten, i sången, på duken, det är den som utgör vårt lifs kärna. Ja, iag känner nu mera än någonsin, att det ej behöfs mer än att, utan att efterbilda någon, man är sig sjelf, i sin egen natur, sådan som den oförvillad bör se ut — och vi äro originella, snillrika, allt. Originaliteten beror blott derpå att man ej lånar sig fram. Du är originell, Sigrid, din bild på en teater skulle sätta folket i förtjusning — men en sådan kan icke *spelas* på en teater.

Men nog, min Sigrid. Jag var den gamla vanliga Selina, som, utan att tänka på de lysande logeraderna, lät tonerna flöda som de ville, efter känslans skiftningar. Ack, det var så roligt, jag låg sluten i min älsklings famn, jag kände hur den heliga, eviga konstens genius slog sina snöhvita vingar omkring mig och gömde mig för hopen, så att den ej såg att det var en sångerska blott, utan trodde att det var en drottning som led och hoppades.

Efter hvarje nummer bröt massan ut i applåder och bravorop. Det lät disharmoniskt; konstens guddom smålog med ömkan åt dem och jag tänkte: tron J väl der borta, att det är för er skull jag sjunger så här? Nej! Nej — ej för er skull; men jag kan ej annat.

När pjesen var slut inropades jag.

Detta var en svår stund; jag tyckte att jag sjönk ner från min höjd. Der stod jag en tjenarinna, som nu skulle få sin lön — jag var förut deras herrskarinna, med hvarje blick, hvarje ton befallde jag en gnista ur deras själ, befallde jag en känsla genomila deras bröst, en tanke deras hjerna — och nu stod jag der bugande inför publiken, för att höra huru den hurrade, huru den klappade händerna och lät ett regn af blomsterbuketter och lagerkransar falla in på scenen.

Detta kalla de en triumf.

Det ligger fåfänga hos den, som lemnar sådana triumfer, och den som anser dem derför; den, som ej tröttas deraf, är ingen konstnär.

Så fick jag en fullständig triumf. Den bana jag förutspådde är öppnad: ärans, triumfens lysande bana.

Sigrid! Jag är sorgsen i afton, — jag tycker mig böra förklinga, liksom de toner jag sjunger; men kanske äfven desse få gestalt och bli evigt lefvande. Jag tror på det skönas odödlighet.

Helsa Georg — *din* Georg — från *Selina.*

P. S. Några blad ur min bröllopskrans skickar jag dig. De äro sammanbundna till en stjerna. Göm dem, fastän de vissna, och gif mig igen en qvist af myrtenkransen, som i dag sitter i dina ljusa lockar. Jag skall i lif och död behålla den.

Milano, December 1806.

«Hvart skall jag fly?» frågar jag ibland, «jag, det flyktande folkets dotter. Hvar finner jag väl ro, Sigrid? Säg mig det! Det är en evig längtan efter hvad jag aldrig skall finna. Hvart skall jag fly?

Orgorna brusa derborta i den heliga Helenas klosterkyrka — de klinga hitin till mig, till ett verldens barn, som lefver och verkar för att förnöja andra, en synderska, som en gång trodde på ärans fröjder, på ryktets basunstötar. Men de tysta ej den hviskande rösten i min själ . . . Selina! öknens dotter, fly till din öken.

Hvart skall jag fly?

Jag återkom just nu från klosterkyrkan. Mina blommor på balkongen le emot mig, hela verlden är mig kär — jag har gråtit derinne, det är genom heliga tårar jag ser verlden.

Klosterkyrkan är gammal, marmorn har anlupit, pelarne skifta i ljusgrönt, det är en fin mossa som doftat derpå.

Öfverallt såg jag bilder och marmorstenar tecknade med glömda namn.

Jag föll ner inför den heligas altare.

Icke vet jag hvem den heliga Helena var, ej hvad hon gjort eller lidit — men hon har lidit, det är säkert, och inför henne nedföll jag och bad för ziguenerskan, hon som ej vet hvar hon skall hamna, som ej trott på något och ändå tror på så oändligen mycket, på allt, som kan svalka hennes glödande själ.

Nu mins jag, det var kejsarinnan Helena, hon som på den ramlande tronen föll ned för en tron som aldrig faller. — Det var helgonet till hvilket jag bad.

Och nu är jag lugn.

Det finnes ju en evighet, och i denna evighet väl någon öken, der det flyktande folket får slå opp sina tält, någon oas, der ljusets källa qväller ur den blå grunden, der vi kunna samlas och dricka ljus och salighet, och bygga våra hyddor. Ja — det finnes tusende sinom tusende källor i vår öken, och vi skola draga från den ena till den andra. Dit vill jag fly.

Sigrid, du vet ej hvad det vill säga att vara utan fosterjord, utan hem och utan far eller mor. Då folket firar mig som en

högre varelse, slår högmodet ut sina prålande vingar och vill försöka flyga, men genast kommer eftertanken och säger: hvart skall du flyga? Midt under triumfen hviskar det i mitt öra: du är fader- och moderlös, du är utan hem, utan fosterjord, utan allt som fäster menniskan här nere. Då faller min stolthet till stoft. Så lär jag mig hvart jag skall fly.

Milano, Juni 1807.

Ett halft år har flugit förbi mig under beständiga triumfer. — Publiken belägrar La Scala, man blomströr gatan, lagerkransar regna in på scenen och sonnetter spritta upp öfverallt, som blåsipporna om våren i Sigurdsnäs hagar. Jag är konstens drottning, och detta i Milano — förstår du? I Milano, konstens och den ädle Eugens hufvudstad!

Jag borde vara lycklig. Hvarför är jag det icke? Det är blott inbillning, sällhet som smärtar — blott en fantasi.

Det ligger dock en olycka, en smärta i sjelfva ryktbarheten. Då man är en vanlig menniska — jag menar ej att man för att vara ryktbar behöfver vara stort annat — men då ej händelsen släpat oss fram på skådeplatsen, lefva vi i lugn bland de andra. Det förefaller liksom då trädgårdsmästaren der hemma hos eder genomletade skogen för att hitta vackra träd för parken. Då fann han ett och annat med vacker krona — med rak stam — detta bestämdes att flyttas. Han högg af dess finaste rötter, lyfte det upp på en vagn och förde det i triumf till den glesa parken. Der fick det sin ensamma plats, utsatt för storm och solsken, utan de gamla grannarne, hvilkas trängsel gjort stammen så rak och kronan så lummig; der fick det stå och vagga och brottas och kanske brytas, stödt mot en träståug och bekransadt med halmbindor. Så är det också med den som händelsen eller ögonblickets smak gjort ryktbar, han står vacklande, stödd af något som kallas ära, vid hvilket han bindes af några löst hopsnodda tågor af egoistisk beundran.

Jag har aldrig känt mig på engång så lösryckt från allt och likväl så bunden som nu. Fordom tillhörde jag åtminstone mina traditioner, mina minnen och er, fastän J icke voren af samma slägte som jag — fastän jag såsom en ung gran växte midt ibland

aspar och björkar; jag stod väl trångt, men dock fri. Nu står jag ensam och bunden. Hela verlden ser på mig — om jag ler, om jag mulnar, om jag hoppas eller förtviflar: mitt leende, mina tårar äro ej mera min egendom . . . de stå under folkets dom.

Du skulle på ditt milda sätt småle åt mig, din Selina, om du såge mig här. Du kan föreställa dig min dyrbara garderob — jag glänser af guld och juveler — alla mina inkomster vid La Scala gå åt för att kläda ut den sjungande rodockan. Publiken fordrar att jag skall sjunga den förtjust, blicka på den så att eld strömmar genom hvarje själ och dessutom vara ett grant lull lull, och för allt detta ger man mig penningar och applådissemanger. När sedan det goda folket saknar några scudi i sin börs och har ondt i händerna, höjer det på hufvudet och känner sig stolt, emedan det beskyddar konsten. Det är alldeles som om man trodde sig vara till för att beskydda en båll när man roar sig att kasta den, med risk att han stannar i takrännan.

Jag är omgifven af — beundrare — det förstås; men bättre opp: man behagar vara kär i mig. Det är också ett af konstnärinnans missöden, att halfva verlden pligtskyldigast tror sig vara kär i henne; du kan ej tro huru rådbråkad man blir af alla dessa granna ord och dessa «långa» blickar, dessa blodiglar till ögonkast, som aldrig vilja ta slut, dessa ömma ögon som tyckas vilja säga: för att ha ett tomt hjerta att lyda, göra vi vår sak förträffligen väl. Det är verkligen sant — man är ej kär i mig, det finnes väl knappt någon som för min skull ville ha mig; men det brukas att vara kär i Selina Ossman, det brukas att beundra henne, att göra henne till en afgud, som man balsamerar i smicker.

Jag talade om ögon. Här finnas bland många tusende par dumma, tråkiga, ömma ögon, blott två par som intressera mig.

Den ene är en ung Milanesare, officer i vicekonungens lifvakt — han har en sådan, fastän jag ingen vet som mindre än Eugen behöfver en lifvakt; men likgodt, de der strålande, ärliga, tänkande ögonen tillhöra kaptenen vid lifvakten, signor Zongelli.

Jag skulle kunna älska den menniskan, om jag vore i stånd att älska någon.

Den andre är — don Medinilla, som han vanligen kallas, spanjoren. Man kan ej låta bli att se på honom, det är något — så — ja hvarför icke — så djefvulskt i dessa ögon, att de

tjusa mig. Det är omöjligt att ej fästa sig vid honom. Karlen ser bra ut, half neger till färgen, med passionens stämpel i sitt gulbruna ansigte och någonting så bakslugt, så lurande, så infernaliskt skönt i de svarta ögonen — att jag håller af honom, gerna sluter mig till honom — knappt finner mig väl, om jag ej i societeten får se honom.

Dessa begge äro mina beundrare, mina tillbedjare. Zongelli sluter sig till mig som en vän, han tyckes uppriktigt hålla af mig, och om jag ej vore — den jag är, så kunde det hända att Selina en vacker dag nedsteg från ärans höjd, offrade sin lager på konstens altare och företog sig att koka macaroni åt en herre och man.

Don Medinilla nalkas mig som en spion, som en hemlig och farlig fiende. Han intresserar mig, liksom det kan roa mig att skaka en flaska med gift, så att giftet fräser derinne. När jag ser det dunkla giftet perla inuti glaset, är det en egen njutning att tänka: — om det bruste, skulle döden gripa mig och alla på en gång. Det är ett trots. Det är roligt att hissna, lilla Sigrid, att vara rädd en smula, att leka med eggjern och tänka: för mig är det ej farligt. Derföre håller jag af don Medinilla — han är en giftdolk som är rolig att handtera.

Sådan är ställningen; men, Sigrid — jag är öfver denna lumpna egoistiska känsla som kallas kärlek. Jag lefver för ett långt aflägsnare mål än kullerstolen och handboksformuläret, icke ära eller rykte, ty jag finner nu att detta var blott en inbillning — der har jag ej funnit ett enda ögonblicks glädje — men jag söker min högsta sällhet uti att afspegla mig sjelf, min själs innersta, i allt som omger mig. Menniskosjälen är solen, ljusets källa, den skapar öfverallt sina motbilder omkring sig. Så skall min glädje bli att i tusende variationer återgifva den grundton som genombäfvar hela min själ — att framställa den i bitar, och när den splittrade bilden väcker verldens beundran, hvad måste då ej det hela vara! Sigrid, jag är ej fåfäng, men en evighet slumrar outvecklad i mitt hjerta.

Farväl med dig, skratta om du vill!

September 1807.

Sigrid!

Klockan är tolf på natten, stjernorna tindra klart. Jag har betraktat dem länge och tänkt: rör det sig äfven på eder en otalig massa af lefvande varelser som lida liksom vi? Eller är det endast lysande öknar som sväfva deroppe i det eviga rummet? Nej. — Då blef jag lugnare och satte mig ner för att skrifva.

I afton har jag varit i helvetet — rys icke, Sigrid — ja, i helvetets innersta tortyrkammare, min själ har legat på sträckbänken och tusende menniskor hafva ropat bravo åt mina plågor.

Jag har trott mig vara något mera än en menniska — jag är dock någonting mindre. Döm sjelf.

Zongelli har förklarat mig sin kärlek.

Det var för omkring fjorton dagar sedan i maestrons trädgård, vi sutto i skuggan af en väldig lager, omgifna af en myrtenhäck; — framför våra fötter spelade en fontän och guldfiskar sprungo som pilar i det kristallklara vattnet. Jag vet ej huru det var med mig, men jag var tankfull och jag vågade ej se in i Zongellis tänkande sköna ögon. Det föreföll mig som om jag varit en fallen varelse som satt bredvid ett högre begåfvadt, ett ädlare väsende än jag sjelf, och detta var Zongelli. Jag kände min själ så tung, det var som om det behöfts en yttre makt att lyfta den. Då fattade Zongelli min hand, hans darrade, min åter nästan förlamades af en onämnbar fasa. Så full af längtan, af kärlek och fasa måste den fördömde vara, då en försonande ande fattar hans vissnade hand och säger: «kom med mig, så blir det bättre.»

«Selina!» sade han; . . . endast Selina, men i detta namn, i sjelfva ljudet af hans röst låg en lång mening . . . jag förstod allt. Jag kände att jag åter lefde, jag begynte darra.

«Älskar ni då», sade han, «konsten mera än ett varmt hjerta? Svara, Selina.»

Hela min illusion föll som genom ett trollslag.

Ack, Sigrid, jag var blott en svag qvinna. Men jag genomflögs i samma ögonblick af en glödande salig känsla och af en iskall dödande fasa . . . I min själ stridde det goda och det onda, Zongelli och Medinilla. Jag fann att en af dem skulle det bli.

Jag förrådde mig, icke i ord, men Zongelli förstod mig. Han föll ned för mig, höljde mina händer med kyssar, svor mig trohet i lif och död.

Jag var ej i stånd att svara honom, men mitt öde var afgjordt.

Ändtligen, liksom jag blifvit tvingad dertill, lyftade jag opp honom och stötte honom sakta ifrån mig. — Han betraktade mig forskande — jag såg det icke, men jag kände det.

Nästan i samma ögonblick såg jag mellan de späda myrtenbladen Medinillas skinande kolsvarta ögon, och snart stod han hos oss i bersåen.

Den unge spanjoren var, som vanligt, smidig, glad och inställsam. Han betraktade mig noga, bugade sig artigt och sade några smickrande ord; åt Zongelli räckte han vänskapligt handen.

Några timmar derefter.

Det är djup natt — jag har höljt mina fönster, jag vill ej se stjernorna, de förebrå mig.

Sigrid! Sigrid! bed för mig, rädda mig undan helvetet. Bed, goda flicka, jag kan ej bedja.

Zongelli blef efter detta ögonblick oskiljaktig ifrån mig, men lika oskiljaktig var också don Medinilla. Den unge diplomaten, han, ättlingen från det sagofulla landet, som, ifrån första ögonblicket jag lät mina tankar flyga kring verlden, förekom mig såsom mitt folks gamla land . . . han följer mig som en skugga, som samvetet, som en fördömd. Hvar jag än är, ser jag alltid dessa tjusande ögon, som verka på mig som skallerormens på fogelungen; jag ville flyga i hans famn och säga: «Djefvul, tag mig då, jag är din ifrån födseln, från min stams början.»

Arma Selina! Det finnes då en slägtförbannelse, ett «varde», som verkar från slägte till slägte.

Jag lefde således midt emellan himmel och helvete och drogs af en oemotståndlig makt åt begge sidor, oppåt af kärlek, nedåt af fasa.

Den onda makten har segrat.

Det var i går afton. Man gaf en operett på La Scala, huset var öfverfullt, ty jag skulle ha hufvudrollen, en oskyldig, naiv landtflicka.

Första akten hade gått. Jag väntade att få se Zongelli i foyern. Han kom ej. Jag blef orolig, jag började frukta att någon olycka händt honom. Jag satt i dessa tankar, då jag hastigt blef varse don Medinillas svarta ögon glänsa, och nästan omedvetet vinkade jag honom. Han framträdde med sitt vanliga leende.

«Ni är ej glad, signora», sade han; «också är han vår gemensamme vän.»

«Hvem?» frågade jag, bäfvande af fasa.

«Zongelli.»

«Hvad har skett?»

«Åh, något mycket vanligt. Ni vet det således icke, signora?»

«Nej. Tala, don Medinilla!»

«Han . . . men jag bör ej säga er det, ni kan ej spela er naiva roll», sade spanjoren. «Er själ måste vara i jemnvigt.»

Han hade rätt, jag kände huru själens fjedervåg gungade och ej kunde stanna. «Är han död?» frågade jag och kände huru håren ville resa sig på mitt hufvud.

«Sårad, signora.»

«Illa?»

Don Medinilla ryckte på axlarne. «Hvad vet jag? Jag hoppas dock det bästa», blef svaret, under det att ett kallt förstulet leende spelade öfver hans mörka ansigte. «Ni älskar honom, tror jag», sade han; «jag är således utan hopp.»

«Således död!» mumlade jag vid mig sjelf och tyckte att huset gungade af en jordbäfning, att det svigtade under mina fötter.

«Sårad», rättade Medinilla.

«Säg död, säg rent ut död, det är bättre», rosslade jag nästan ohörbart och kastade mig ner i fåtöljen.

Så satt jag några ögonblick, som jag sjelf tyckte, sanslös; men det var ej så, ty plötsligen klingade regissörens klocka och jag sprang opp. Jag kastade en blick i spegeln och förskräcktes för min blekhet, det var ett likgult ansigte öfver en kropp klädd i en schweizerflickas pittoreska kostym. De ljusröda banden fladdrade så glädtigt kring mina skuldror — och jag var blek.

Jag skyndade in i toiletten och strök purpur på de bleka kinderna, tvingade mig att le — det behöfs en jernvilja att så på en gång afbryta stormen och göra ytan lugn — glad, — barnsligt jollrande och — nu ringde åter klockan.

Inom några sekunder var jag på scenen.

Jag spelade mitt naiva parti förträffligt — det brann en helvetesglöd inom mig, smärta, afsky och fruktan på en gång, men jag sjöng ändå, log ändå som ett barn ler. Publiken stormade af förtjusning, applåderna skallade, blommor och lagerkransar regnade som vanligt in på scenen, små platta sonnetter af herrarne i logeraderna fingo lyftning och sväfvade för några ögonblick i höjden för att sedan falla för min fot. Och jag såg lycklig ut, jag smålog — jag koketterade med publiken . . .

Sådan är jag — sådan var jag, under det att den ende som älskade *mig*, och ej blott sångerskan, kanske kämpade med döden.

Då jag lemnade scenen, stod Medinilla qvar mellan kulisserna. «Ni öfverträffade er sjelf», sade han smickrande.

Jag betraktade honom med stela blickar — hvad jag tänkte visste jag icke, men om en menniska kan dö af ett ögonkast, så borde han gjort det; men han stod kall.

«God natt, sennor!» sade jag ändtligen.

Det är mig oförklarligt, men jag känner mig stå i beroende af denne man. Liksom en synål styres af magnetstången, beror af honom och sjelf slutligen blir magnetisk, så beror jag af Medinilla. Det finnes något, jag vet icke hvad, som tvingar mig att sluta mig till honom, fastän hela mitt väsen bäfvar derför. Goda Sigrid, du lugna varelse, hjelp mig att bedja: Fräls oss ifrån ondo!

Dagen börjar gry. Himlen är blodfärgad och blod lyser det mellan de utskurna snirklarne på dômens tak. Soluppgången — vi få se hvad dagen bådar.

Klockan 11 förmiddagen.

Han lefver — han är illa sårad, men lefver. Jag sände bud till honom så snart det blef möjligt — jag skickade en biljett med. Gud låte allt gå väl! Gud i himmelen, rädda den ende som älskar mig för min egen skull!

Sigrid! har du känt hvad förödmjukelse vill säga? Ack nej, du har blott ödmjukat dig för Gud och har aldrig varit stolt mot menniskorna.

Jag hade nyss lemnat bönstolen, som den gode maestron låtit sätta in i mitt rum. Jag hade bedit länge, ifrigt, varmt — jag fann mig åter lugn.

Då inträdde maestron. Den gode gubbens utseende förrådde smärta; jag sprang opp — jag fruktade att han hade en dödspost.

«Är han . . .?» frågade jag.

«Han lefver», yttrade Galeozzo; «men lugna er, Selina, sätt er och hör mig!»

«Jaså, han lefver . . . då är allt bra», sade jag och började gråta — det var första gången, kanske den enda i min lefnad, ty tårarne sitta långt inne i min själ. Jag gråter nästan aldrig. Der lägger sig ej dagg i den glödande cactus, men dropparne fästa sig ofta i ögat på en förgätmigej.

«Gråt ut, barn», sade maestron medlidsamt, «sedan vill jag tala med dig.»

«Hvad?»

«Jo, om Zongelli.»

«Tala», bad jag, och tårarne stannade.

«Ni har skrifvit ett bref till honom?»

«Ja, han är min brudgum.»

«Och det tror ni, arma Selina!»

«Ja, han har sjelf sagt mig det.»

«Men om han nu stridt för en annans ära än er, om hans sår härleda sig från en duell, som han kämpat för besittningen af en annan?»

«Det är ej möjligt.»

«Men det är ändå så.»

«Nej, nej! I hans ögon bor ej sveket — ej i hans rena själ kan en dubbel tanke trifvas.»

«Men det är ändå så . . . Stackars Selina, du skall höra hela händelsen. Han älskar en förnäm och rik flicka i provinsen, hon älskar honom tillbaka; de äro förenade med hvarandra genom en högtidlig presterlig förlofning. Hennes bror har kommit hit. En af Zongellis kamrater hade omtalat hans förbindelse med er, Selina. Brodren hade förebrått Zongelli, och denne utmanade sin kamrat på duell för att bevisa sin oskuld. På detta sätt fick han sitt sår — det är en dubbel lögn som blöder i hans bröst.»

«Zongelli?»

«Ja, du är bedragen, stackars barn; men», tillade maestron, «begär ingenting annat. Du är ej skapad att förena dig med någon. Ensam som en tindrande stjerna skall du gå genom rymden.»

«Och slockna», tillade jag.

«Ja väl, men ensam skall du gå din höga bana, och de som omgifva dig äro blott satelliter, som svänga sig i ditt solsken.»

«Ensam!» suckade jag; men ett ögonblick derefter sprang jag opp, ty jag kände att mod åter vaknade i min själ. «Ja, jag tror er, Galeozzo . . . men nu härifrån! Härifrån!»

«Det var just det jag ville föreslå dig. Gör en konstresa, och när engång ditt namn ljudar öfver verlden, kom då igen och le åt Zongellis förräderi och krossa honom med din storhet.»

«Ja, ja!» ropade jag glad; «jag skall hämnas . . . ha! jag skall.»

Nu är jag åter lugn. Nu börjar åter äran att vara något; nu sätter jag värde på applåderna, på blommorna och sonnetterna.

Mera en annan gång.

Neapel, Maj 1808.

Idel triumfer, idel jubel omkring mig — och likväl, jag tycker mig sjunka djupare och djupare. Jag är ej mera den fordna Selina med det spänstiga, glada sinnet, med hoppet framför mig. Jag är en stor konstnärinna, men känner mig vara liten som en menniska.

För dig, Sigrid, öppnar jag min själ, då jag någongång får frid och lugn omkring mig och slipper se dessa platta ansigten med smickrets grin i de fadda dragen, höra dessa eviga lofqväden som qväfva mig. Man säger att det är farligt att sitta i skuggan af en jasminhäck, när den är full af blommor. Ack, Sigrid, beröm är som blommor; att ha *en* fästad i håret eller på bröstet, att känna *en* dofta, uppfriskar själen . . . men när blommorna hänga i klasar och luften stinker af vällukt, då blir man sjuk. Berömmet är en sådan blomma och jag får så mycket beröm, att det förefaller mig som om jag vore i ett apotek, der ryktet, äran, odödligheten vore uppradade på hyllorna. Jag är således känslolös vorden för all denna herrlighet — den fägnar mig icke, men det skulle såra mig om den uteblefve.

Det är med opinionens triumfer liksom med kungarnes nåd — då man är gunstling, märker man den ej; men om nåden sjunker, känner man djupt förlusten.

Nå väl, hvad tycker du, Selina har sjunkit, allt mera verlden upphöjt henne. Jag skulle skrattat, om, för några år sedan, någon berättat mig hurudan jag nu är. Jag är — kära Sigrid, tro mig, det är blott till dig jag säger det — jag är ordentligen snål. Ja, snål. Jag, Selina Ossman, som fordom lefde blott i fantasiens verld, har slagit mig på realiteter — och penningen är någonting reelt.

Qvinnan är ett svagt käril, säger skriften . . . vet du? När Zongelli bedrog mig, och med honom bedrogo mig alla — då började jag att tänka efter hvar jag skulle få ett mål. Åt ärans var jag redan utledsen, berömmet hade förlorat sitt behag, den heliga konsten var mig en leksak — hvarför skulle jag anse den för annat än hela verlden? — jag sjelf hade, från att vara en konstens prestinna, blifvit ett instrument, som reguliert tre gånger i veckan spelade mina positifsaker — och då jag trodde mig finna en endas kärlek att fästa vid mitt hjerta, en endas tillgifvenhet — en enda blomma, hvars doft ej qväfde mig — så var det blott taggar under de sparsamma bladen och jag sårade mig blodigt. Hvad är då det reela? Jag tänkte: blif då en praktisk förståndig menniska — dröm ej om ära, kärlek eller konst, men tänk på ålderdomen. Jag blef klok och tänkte, vid hvarje recett, på den tiden då rösten blifvit hes, då ryktet tystnat och jag sitter glömd i någon vrå af verlden. För denna tid samlar jag.

Medinilla — jag har honom ännu beständigt som en skugga.

Stackars Medinilla! Jag älskar honom visst icke — jag fruktar honom ännu: men han är ändå en af mina slafvar. Hans diplomatiska karakter föll snart bort. Hvälfningarne i hans fädernesland hafva störtat honom från hans improviserade höjd — han följer mig som min kassör. Det är något annat än att anmäla sig som älskare. Han räknar bra, stackars Medinilla.

Han har föreslagit mig att resa till Spanien. Jag längtar dit, blott der blir jag lugnare.

Hvad tycker du, goda Sigrid, att din Selina har blifvit en lugn och praktisk menniska! Jag är ej lik mig: jag tänker ej på mitt arma folk — jag tänker blott på mig sjelf. Med ett ord, jag har blifvit en riktigt tänkande kristen menniska. Huruvida jag är lutheran vet jag ej så noga. Mig behaga alla dessa katolska ceremonier, dessa biktstolar, detta innerliga förtroende mellan

kyrkan och folket — skada blott att kyrkans mellanlänkar äro vanliga menniskor, att det ej är Guds englar som sitta i biktstolarne.

Ännu har ej min konstresa sträckt sig utom Italien; men hela den musikaliska verlden finnes också här. Det kan väl hända att jag framdeles en gång kommer till Sverige igen och sjunger för de goda landsmännen. Jag skall nådigt ta emot deras fattiga riksdalrar. Stackars folk, de skola räkna mig som landsmaninna, fastän Gud skall veta att mina svarta ögon, mitt korphår, min glödande natur bevisa att de åtminstone ej ha någon skuld i hvad jag blifvit. Sverige får ingen konsnärsära förr än konstnärn har blå ögon och ljust hår — då vet man att den är svensk.

Godnatt med dig! Jag skall räkna några rullar dukater. Man har den oförskämdheten att klippa dem i kanten.

God natt!

P. S. I morgon reser jag härifrån till Rom. Jag skall sjunga i en messa i Lateranen — en kätterska sjunga för hans helighet och hela det heliga collegium! Det är ju fasligt?

Sevilla, Oktober 1810.

Vet du, Sigrid, hvar jag nu är, hvar detta bref skrifves? Nej, du kan ej gissa det.

Du har troligen märkt huru mitt sinne skiftat i alla färger, huru jag kämpat med mig sjelf, utan att kunna finna mig sjelf. Jag har trott mig vara konstnär, jag trodde mig engång också duga att bli husmoder, att sitta i boet, jag trodde också engång att jag skulle bli en rik och praktisk menniska. Jag tummade hvarje sekil så noga, liksom för att öfvertyga mig sjelf om att det var dessa, som utgjorde min glädje; men allt slog fel. Nej, nej, Sigrid . . . här är jag hemma, här andas jag mitt lands luft — här är mitt land.

Jag sitter på balkongen till Sevillas Giralda och skrifver till dig. Det är en herrlig utsigt utöfver den förbrända slätten, luften är varm, fastän det är afton, solen har sjunkit bakom bergen, der nere från klosterträdgården dofta orangeblommorna ända hit opp, och en örn sväfvar öfver trons bild der oppe på toppen. En underlig tanke att sätta tron till vädervimpel på den höga Giralda — en tro, som vänder sig efter vinden! Men de hafva rätt likväl, tron må vända sig hur som helst, med ansigtet mot

Mecka som en Muselman, eller mot öster som en Elddyrkare, — den vänder sig dock kring samma axel, rör sig kring samma punkt.

Jag är då här — här i Spanien, der mina fäder bott — ty jag tror ej annat än att vi äro mohrer — de lärde må göra oss till hvad de vilja.

Jag skall, så snart jag hinner besöka Alhambra, vid dess källa sjunga min lilla sång.

Medinilla har, sedan han kom inom sitt eget land, åter anmält sig. Besynnerliga djerfhet! Han beror af mig och vill nu bli min like.

«Ni är stolt», sade han ändtligen, då jag skämtade bort hans granna fraser; «vet ni då icke att Sevilla har en stor sångerska inom sitt sköte, donna Mindana? Tror ni då verkligen att ni i Spanien . . .?»

Jag log. Jag föraktar hans antydningar; som du vet, bryr jag mig ej om allt detta frasmakeri, som man kallar ära — jag är rik nog.

«Nå, än i Madrid?» sade jag. «Hota ej, Medinilla! Jag vet mitt värde, om också Sevillanerna ej vilja erkänna det.»

Medinillas ögon gnistrade, jag hade sårat spanjoren och dessutom älskaren — han har trott att jag engång skulle älska honom, fastän han vet att jag afskyr honom, utan att kunna bli honom qvitt.

I morgon skall jag träda upp och förtjusa den goda staden, och sedan må Medinilla hota om han vågar.

Huru sönderryckt är ej hela min varelse . . . jag har en stund upphört att skrifva, jag har länge setat här och sett huru stjerna efter stjerna tändes och huru slutligen månen steg upp ljus och klar. Det förra skref jag i skymningen, detta skrifver jag i månskenet. Porten der nere är öppen — jag går ej före midnatt — jag finner mig så väl här.

Klang — klockan slår tio.

Det var väl också en gång jag var barn — men jag mins det knappt. Dock, det barnet gick vid stora vägen och sårade sina fötter bland törnen och stenar. När jag blef större fick jag veta mitt öde, dådet hvartill jag blifvit född. Sedan fick jag bildning, och underliga tankar bröto fram i min själ. Det var pas-

sion, en glödande, gnistrande passion, som förbrände den stilla glädjen och dref mig ut i verlden. Jag har nu pröfvat den — ingenstädes får jag ro — ingenstädes är jag hemma, ingenstädes har jag en vän.

Goda Sigrid, du erbjuder dig. Ja, du är en vän: men jag trycker mig intill dig för att svalka mig då jag brinner. Medinilla är en natur som liknar min, men det är en djefvulsk natur, och derföre att äfven han brinner och våndas af en inre glöd, han. som jag, är han mig nödvändig. Summan på texten är att jag är olycklig — att jag ej får ro förr än i grafven — att jag aldrig borde blifvit född.

Nu skyls månen snart — jag går. — Godnatt! Efter morgondagens triumf mera.

Här sluta Selinas bref.

Diario (Sevillas enda tidning) hade den dagen innehållit en lång artikel som upphöjde den frejdade sångerskan ända till skyarne.

Den i förra brefvet omtalta triumfdagen kom. Teatern var öfverfylld af menniskor, ridån gick opp och Selina stod der hänförande som alltid, prydd med ungdomens, snillets och konstens alla behag.

Den frejdade sångerskans röst ljudade i salongen; allt var tyst, allt lyssnade, man knappt vågade andas. Då ljöd der en pipa oppe från gallerierna, ljudet besvarades af en annan och snart hördes der hvisslingar från alla håll, gälla hvisslingar, som icke kunde döfvas af applådissemangerna. Selina bleknade och tystnade och småningom tystnade också piporna; hon började åter — men genast fick hon samma svar. Då steg hon fram på scenen och fortsatte sin aria, men med en ansträngning i rösten som gjorde att den hördes öfver larmet.

Det är nämligen en natursanning, att en *ren* ton höres öfver en lika stark falsk, och att rena ackorder höras längst och klarast. Det är det renas gudaskänkta privilegium att höras genom förvirringen och segra.

Den klangfulla stämman fortfor att ljuda äfven sedan pipet tagit slut; men snart afbröts den på en gång och den sköna främlingen föll afdånad på scenen. Man bar henne ut; en klar blodström ur det flämtande bröstet bevisade att en åder sprungit.

Hon lefde ännu några ögonblick. Medinilla stod bredvid henne och betraktade de bleka dragen med en blick midt emellan leende och segerglädje.

"Du är höken som slet sönder dufvan", rosslade den döende flickan; "men", tillade hon efter några ögonblick, halfsjungande:

"Och fall till slut, som de store falla
för svekets pilar — så dö de alla . . .

alla . . . alla!" upprepade hon.

Ett nytt anfall — det var slut.

Ridån hade fallit och den sorgliga händelsen sorlade som en nyhet genom mängden; men några ögonblick derefter gick åter ridån opp och en bo-

lero dansades. Publiken blef hänryckt. Sångerskan, hennes motgång och hennes fall voro glömda.

Några dagar derefter innehöll Diario en lång berättelse öfver händelsen. Publiken hade funnit främlingens röst långt ifrån så skön som man beskrifvit den. "Det var någonting skrikande, oartistiskt i hennes föredrag. Det är möjligt att hon fordom kunnat uppträda i större roller; men Sevillanerna ega nog musikaliskt förstånd, nog känsla att föredraga den förtrollande konstnärinnan, i hvars ådror spanskt blod rinner, framför en äfventyrerska. Den aflidna sångerskans vän och förtrogne har satt sig i besittning af hennes förmögenhet och lemnat staden; och som den heliga kyrkan ej kan tillåta att en främling utan fäderneslаnd och religion må hvila i dess vigda mull, har fattigstyrelsen besörjt hennes begrafning på passande plats."

Man fick aldrig reda på intrigerna, men säkert är, att det var sådane som föranledde hvisslingarne. Efter all anledning hade Medinilla del i anläggningen. Den sköna främlingens stolthet, hennes ojemna, snart sagdt vilda lynne hade sårat honom, och han hade slugt lockat henne till Sevilla, der han egde slägtingar nog samt beräknade afunden för att böja det stolta sinnet. Det hade lyckats, i synnerhet som presterskapet kommit i harnesk öfver att en kätterska skulle sjunga för ett så rättroget folk, som det spanska.

Medinilla hade missräknat sig: förödmjukelsen böjde henne icke, men den dödade henne; och hvem var närmare att ärfva än han? Från teatern skyndade han hem, tog hennes juveler och dukater, och försvann.

Några dagar derefter såg man sent på qvällen fyra trasiga karlar bära en ohyflad bår genom smågatorna, liksom de velat smyga sig fram. Den tysta vandringen slutades vid en kulle, som, krönt af några nedrasade murar, ligger vid Guadalqvivirs strand. Det var ruinen efter en gammal mohrisk furstеborg, nu öfvervuxt med buskar och gulnadt gräs. Der gräfde de i sluttningen en grop och nedsänkte den grofva kistan. Der fanns murar i jorden — kanske grafven var ett grusadt praktrum.

Några år derefter växte der buskar öfver den, men en lagertelning hade också skjutit opp ur mullen och betecknar nu stället, der ziguenarbarnet hvilar — ingen minnes henne, ingen talar om hennes triumfer, andra namn göra sin rund kring verlden, och om de komma att tillhöra minnet, är orsaken den, att de förenas med en nations egen ära.

Selina Ossmans folk är utdödt såsom sådant, dess historia är afslutad, hennes namn är glömdt för evigt. Blott de få, som personligen känt henne, minnas henne som en besynnerlig företeelse, en varelse som ej förstod sig sjelf och som ej kunde göra sig förstådd.

Om hon lefvat bland ett ökenfolk och som nomad fått draga från dal till dal utan annat tvång än slägtbandet, utan annat välde än det patriarkaliska, skulle hennes natur framstått i sin fulla glans, i den friska, modiga, glada — häftiga, men dock goda, hänförande och poetiska karakter, som tillhör öknens barn. Det var hennes öken; men vi lefva också i en öken, så snart vi söka att finna motsvarigheter. Tusende sinom tusende strömma förbi oss som flyktiga bilder blott; — när finna vi den enda, den rätta, och när finna vi väl i civilisationens öken den stig, som för oss till lugn och lycka!

Slumra stilla, Selina! I en annan verld får du flytta från stjerna till stjerna och lefva som du önskade här, under ett allsmäktigt fadersvälde, hos en fader som i sitt stjernbeströdda tält rymmer alla sina barn.

